

శ్రోత్రీ రాజకేషిర శరణ
శ్రీ గణేశ కారద గురుభ్యోన్నమః నితామానాదే

భట్టియ స్మార్త ప్రయోగ దీపికా

(దశవిద శాంతి యుతా)



ముఖ్యశ్లేష - కృష్ణయజుర్వేదీయాం నైవసాభినాం
తదితర శాఖాభ్యేత్యాణా మప్యత్యంతోపకారాయ
బహువిధ వైదిక సంస్కార విశేషాంశ విస్తృత ప్రయోగాత్మికా.

బ్రహ్మశ్రీ పంగల శేకవభట్టాచార్యాణాం పుత్రేణ
“ఆరధ్యర్థ విద్యాభూషణ”

రామకృష్ణ శాస్త్రీణా
సుసంగ్రహితా

ధార్మికాణాం ద్రవ్యసహాయేన ముద్రాపయిత్యా, ప్రకటికృతావ.

1997 - మే

సర్వస్వామ్య సంకలితమ్

ద్వితీయ ముద్రణమ్

గ్రంథా :- 600

ఈశ్వరనామ సంవత్సర - వైశాఖమ్.

గ్రంథమాల్యమ్ : రు. 330/-

శ్రీ

నాకు జన్మప్రదురై గాయత్రీమంత్రోపదేశదేశికాంగణుగుచుఁ
జిలుచు బ్రాయముననే, స్మార్త విద్యనంతయు సుగ్గుభ్రాలకో నూరి
పోసిన, నా జననీజనకులకి "భట్టియ స్మార్త ప్రయోగదీపికా
గ్రంథము" నంకితమొనర్చి, ముఠాత్రయ విముక్తికై యంజలి
మఱించుచుంటిని.

గ్రంథకర్త.

గ్రంథ ప్రాప్తిస్థానమ్ :

"ఆర్షదర్శ విద్యాభూషణ"

పంగల రామకృష్ణశాస్త్రి

సంపత్ నగర్ - గుంటూరు-4.

ముద్రణ

హెచ్ : 231086



గ్రంథదర్శ విద్యాభూషణము



మహాత్మ్యవస్థ : బ్రహ్మశ్రీ పంగల శేషబద్వాస్థుగారు

శత్రుసాధర్యులారితో అపరాధవృత్తిబద్ధులయినచో

కుం॥ శో॥ పంగల సుబ్బమ్మగారు

ప్రంథశర్



“ఆర్థరర్షివిద్యాభూషణ”
బ్రహ్మశ్రీ వంగల రామకృష్ణశాస్త్రి
జిత్సహదర్శచారిణి వంగల రామలిక్ష్మమ్మ

శ్రీ గణేశకారదా గురుభ్యోనమః

గ్రంథభూమిక

శ్లో॥ అపస్తంభ సమూహం ధాం । తోష్టం తట్టార్క మభ్యమాం
అస్మదాచార్య పర్యంతాం వందే స్మర్తృ పరంపరామ్.

ఓం నమో బ్రహ్మేది భ్యోవసిష్ఠ పరాశర భాదరాయణ శైమిని
శ్రీవత్స భరద్వాజ భృగుధౌమ్య గర్గకాత్యాయన భోధాయనాఽపస్తంబా
శ్వరాయవాచిభ్యోశౌతర్కార్థ దర్శకర్మవిద్యాసంప్రదాయ కర్తృభ్యోవంశ
బువిభ్యః పరమ గురుభ్యో నమోమహద్భ్యః । -

శ్లో॥ కాండ ద్వయోప పాద్యాయ కర్మ బ్రహ్మ స్మరూపితే
స్వర్గాఽప సర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః ।

మన దేశమున యనాది కాలమునుండి మానవ జీవనము వేదధర్మ
బద్ధమై యున్నది. వేదము, కాండ శ్రయశ్శక్తము. 1. కర్మకాండ,
2. ఉపాసనాకాండ 3. జ్ఞానకాండ. అందు మొదటిది శ్రౌతస్మార్తములను
రెండు విభాగములుగా జేయఁబడినది. రెండవది సగుణోపాసన—నిర్గుణో
పాసన మనియు వేర్వేర్వనఁబడినది. సగుణోపాసన కర్మకాండలో మంత్రరూ
పితమైనది. నిర్గుణము—జ్ఞానములో లీగమైనదని చెప్పినొప్పును. మంత్రము
మీద నుపాసనా ప్రక్రియ, మధ్య మణి న్యాయమున కర్మ బ్రహ్మలక
వేదమును గూర్చుచున్నది. “కర్మ బ్రహ్మ స్మరూపితే” యనుట గమనింపఁ
దగియున్నది. అనగా వేదపురుషునకుఁ గర్మ పగుణరూపము, బ్రహ్మ
నిర్గుణ స్వరూపము. అట్టి సగుణ నిర్గుణ స్వరూపుడయి స్వర్గాఽపస్తం
ములఁ బ్రసాదించు యజ్ఞైశ్వర్యదునకు నమస్కారమని శ్లోక తాత్పర్యము. ఈ
రెంటి యొక్క సమరసభావమే యద్వైతము అ యద్వైత పరబ్రహ్మను-
కర్మజ్ఞానములతో నుపాసనచేయుటకన్న వేరుగతి లేదుకదా ।
“తదుపాసితవ్యం” అనుట సిద్ధము, ప్రసిద్ధము. “భాచుర్వర్ణిమయా
పృష్టంగుణ కర్మవిభాగః” అనెడు గీతాశాసనము నందలి పరమార్థము
వర్ణాఽశ్రమ ధర్మ విభాగముతో సత్కర్మాఽనుష్ఠానా వశ్యకతను ప్రబోధింపు

చున్నది. నిజాది స్వభావంతయు వేదబోధికమగు దర్శకర్యానుష్ఠానమే పురుషార్థమగును. కర్మబోధిని ద్వానములేది. ద్వాపము లేనిదే మోక్షము లేదు. ద్వావాదేదకు ప్రపంచమొక్కదిగా యాద్యోగి?

బ్రాహ్మణ ప్రతియలకు ప్రాకసార్థ నిత్యనైమిత్తిక కామ్య కర్మానుష్ఠానములు విధిబోధికములు కతావలయవస్య కర్తవ్యములును మిగిలిన రెండు తెగలవారికి స్వార్థములు మాత్రమే తరణ మోగ్యములు. స్వార్థ కర్మము రెండు విధములు 1. వేదోక్తము 2. పురాణోక్తము. భూదులకు, బుర్రాణోక్తము వ్యాపకమైయున్నది. అనగా శృత్యర్థ ప్రతిపాదకములైన పౌరాణిక శోకములతో సంస్కారములు గావించవలయునట బ్రాహ్మణాది తెగివర్ణకులకు వేదోక్తము (వేదమంత్రములతో సంస్కారములు గావించ, బదవలయునట!) ఇతర శాక కర్మలవ(గా కేవల శృతి ప్రమాణ బద్ధములు అగ్నిజ్వోహది యాగకర్మలు, స్మారములనగా సృత్యను పరణములగు మనువశిష్టపరాశర వ్యాస శైమిని బోధాయనా వస్తం బాశ్వరాయనాది మహద్విప్రోక్తములగు సృతి ప్రబోధికములు - కావుననే గర్భాదానాది పోడక సంఖ్య గలవి స్మార కర్మలని చెప్పబడినవి. ఈ కర్మలకు సంస్కారములను మరొక మొక్క అందు "సంస్కరియంతే (ప్రీపురుషాణాం చిత్తశగీరదాయా) నిలిదితి సంస్కారాః" ఈ కర్మలనాచరించుటచే పురుషుల యొక్క శరీరేంద్రియాదులు బద్ధిర్యాతములై దోషరహితము లగును, అనగా, సత్కర్మాచరణము వలన ఇన్దులు సాపరహితములై తుతీయ పురుషాగ్రమున కర్దులగుదురని నిష్కర్మారము ఇట, నిత్యనైమిత్తి కాది కర్మ విభాగమును గురించుట యవసరము దీనికై యా క్రింద సంగ్రహముగ బట్టిక నిచ్చుట జరిగినది.

నిత్యానుష్ఠానములు

1. తిథిల సంహారసంసరము - కాలదాయాగ్మ్యపాననము - దేవ యజ్ఞము. నిత్యయజ్ఞము - భూత సజ్జము - మనుష్యయజ్ఞము - బ్రహ్మయజ్ఞము లనెడు పంచయజ్ఞములు - దేవతార్చనము వైశ్వదేవము మొదలగునవిన్నియు నిత్యానుష్ఠాన యోగ్యములైన కర్మలుగ వ్యవహరింపబడుతున్నవి.

నైమిత్తికములు

విశ్వమాతృ ప్రత్యాధికములు - మన్వాది వర్ణములు మొదలగు వజ్రపతి గ్రాథములు (96) మహాలయ శ్రాద్ధాదులు గ్రహణ శ్రాద్ధాదులు - తీర్థ శ్రాద్ధ పారణ్య శ్రాద్ధాదులేగాక ఆయా పర్యకాదలను పురస్కరించు కొని వచ్చెడు కృత్వేంద్రాయణ వ్రతాదులు నైమిత్తికములుగ నిర్ణయంపఁ బడియున్నవి.

కామ్య కర్మలు

(గృహయజ్ఞములు - మహామంత్రానుష్ఠానములు శాంతి మోక్షములు - సత్యనారాయణ వ్రతాదులు అశ్వత్థ వ్రదక్షిణాదులు - ఏకాదశీ ఉపవాస వ్రతాదులు మొదలగునవి - కామ్య కర్మానుష్ఠానములుగ నాచరింపదగి యున్నవి.

వీనిలో నగ్నాదానాఽగ్నిష్టోహాదులుగాక మిగిలినవన్నియు స్వార్థ ప్రక్రియలోనే పరిగణింపబడుచున్నవి. ముఖ్యములగు స్వార్థ కర్మలు - పూర్వాపరములని రెండు విభాగములతో నొప్పుచున్నవి. పూర్వభాగమున గర్భాదానాదిపంచదశ సంస్కారములు ప్రాముఖ్యములు. ఆపర భాగమున పై తృమేధికము, (బహ్యమేదముని రెండు విధములు) దీనితో కలిపి మొత్తము సంస్కారములు పోడక సంఖ్యాకములైనవి. వీరిందు పంచదశ కర్మల యొక్క స్వరూపమును సంగ్రహపాఠ్యంతో తెలిసికొందము.

గో గర్భాదానం పుంసువనం సీమంతోన్నయ సంతకః
జాతనామాన్న చాలాని మౌఞ్చీవ్రత పతుష్టయం
గోదానస్సాతము ద్యాహ ఇతి పంచదశ న్యుతాః ॥

అనెడు క్రమములో మొదటిది గర్భాధానము

శరీరోత్పత్తికి పూర్వమే సంస్కారములు ప్రారంభమైనవి. సాధారణముగ నెవరి వంశమును వారు రక్షించుకొనఁజూతురు దేశమును పాలించెడు వాడు మంచివాడై యుండవలెనని ప్రజలు కోరుచుండుదు అట్లే వంశరక్షణకు మంచి సంతానము కావలయునని దంపతులు తలంచు చుండురు. ఇయ్యది సృష్టిస్వభావము - సతీవతుల సంయోగమునకుఁ బూర్వమే - వేదమంత్ర రూపముగ, సృష్టికిఁ బ్రధానులగు దేవతలను

ప్రార్థించుటయే. యీ సంస్కారమున పరమార్థము - మానవజీవితమున సంపదలన్నియు దేవతల యధీనమున నున్నవి. అయీ దేవతలను ప్రార్థించి సంపదలఁ బొందుచుండవలయును దేవతానుగ్రహము పొందని సంపదలు తరతరములకు నిలిచియుండక నశించిపోవును. మంచి పంటనుగోరు కృషివలునకు క్షేత్ర బీజసంస్కారము లెంతయవసరమో! సత్సంతానాకాంక్షులగు వారికి ప్రథమ సంస్కారమంతటి యవసరము- ప్రస్తుత కాలమున, కేవల శారీరక పోషాములకే నియ్యది జరుపఁబడుచున్నది. అట్లైన వంశమున కాపంద్రార్కస్థాయి కలుగదు. పైపెచ్చు వంశ ద్రోహకరమగు సంతతి కలుగును. కావుననే గర్భాధానమునది, మహర్షుల దృష్టిలో మొదటి సంస్కారమైనది.

ఇక రెండవది పుగ్గేండుఃసము- మొదటి గర్భమున పురుషుడే పుట్ట వలయునని. తత్సంబంధులగు దేవతలఁ బ్రార్థించుచు భర్త, గర్భవతియగు స్త్రీకి ఒకరకమగు మట్టి పండ్లరసమును, దక్షిణానాసా రంధ్రమున లోపలకు బంపుచు వీణానాదమున మంత్రమును బలికించుచు(దన్యయత్నము నందింప వలయును. ఈ భావనా ప్రభావమున లోపలనున్న శిశువు పురుషరూపమును బొందునట! ప్రస్తుత కాలమున నీ సంస్కారము నామమాత్రా వనిష్టమై యమంత్రముగ నేడుకల రూపమున జరుగుచున్నది. ఇది మూడు మొదలు నాల్గు మాసముల లోపల గర్భనిశ్చయమైన తరువాత చేయదగినది.

మూడవది సీమంతోన్నయనముగర్భవతికి నాల్గవ మాసము మొదలు 6-8 సరి మాసములలో చేయదగినది. ఒక మొదలు, కత్తెరవలె రెండు ప్రక్కలకు బోయున కొమ్మలుగల మేడిపుల్లతో భర్త గర్భవతియగు స్త్రీ యొక్క పాపట నాభిస్థానమునకు సరిగా నుండునట్లు సరిదిద్దుచు(దత్తన్యం ప్రములదే సంస్కరించవలెను స్త్రీ యొక్క పాపటి యనగా భర్తయొక్క అయువ్య రేఖలుట! ఈ సంస్కారము దుష్టనక్షత్రాదుల యందు పుట్టినపు విక్షలన చూతూ ఏతరుల గుండదోషాదుల నివర్తించి- పూర్ణాయుర్రాయమును - విడ్డకు(దట్టికి నారోగ్యాదులనిచ్చును. గార్భిక దోషముల(బోగాట్టి మఱి ప్రమాదికి గాఢామోహము. కావుననే వేడుకల మంత్రముగ జరుపుకొనునపుడు కూడ చలువయని చలియిది పనుపు కుంటుచును పెట్టుచుందురు. ఈ

సంస్కారము ప్రస్తుత కాలమున(బ్రహ్మగ్రంథములలో మిగిలిపోయినది -నేటి శత్రుచిత్తాదులు-మృత శిశుజననాదులు- నాస్తిక సంతానాదులును తత్సంస్కారలోపముననే గలుగుచున్నవి.-

జాతకర్మ సంస్కారము-బిడ్డ కలిగిన వెంటనే చేయదగినది. శిశువు గర్భమున నివసించుటచే కలుగు రక్తహాసముల మూతపదాది స్పర్శ దోషనివారణ ద్వారా - ఆయురారోగ్యములు పుష్టి ప్రజ్ఞా మేధా సంపత్తులు గలుగుటకు- పురిటి, పదిరోజుల లోపల కూష్మాండాది విశావ గ్రహాదులా శిశువునకపకారము చేయకుండుటకును- శిశువునకు పక్కని మాతృస్తన్యపాన యోగ్యతగల్గుట మొదలుగా(గల శిశురక్షణోపాయములే జాతకర్మ సంస్కారమున(బరమార్థములు- ఈ సంస్కార లోపముచేతనే గొల్లబాటు డబ్బాపాలు మొదలు-బార్లపిండి నీళ్ళవరకు(దిగజారిపోయిన యాహారాదులతోను, సూదిమందులు మొదలు పగ్గెరా పాంపాత్యకమగు వైద్యవిధానములతో బ్రతుకుమీద నమ్మకములేని-శిశురక్షణోపాయములు బయలుదేరినవి. మాతృస్తన్యపానము చేయని సంతానము - దేశభక్తి-మాతా పితృభక్తి కలిగి వర్ధిల్లనేరదు....సంస్కారములలో నింతటి ప్రధాన సంస్కారమింకొకటి లేదు - ఇక నామకరణము - ఇది పురుడు వెళ్ళగనే 11వ, రోజునగాని 12వ, రోజునగాని చేయదగిన సంస్కారము. శరీర మొకటి వచ్చినది గావున, ఎద్దియో యొక్క పేరుండవలసినదే! లేక యిన్ని కోట్ల శరీరములలో నీ శరీరమువేమని పిలువవలయును? అదిట్లు పలుకును? కావున లోక వ్యవహారార్థము. నన్నిదేశములలో బుట్టినవారికిని పేరు పెట్టక తప్పదు. మన దేశమున నీ సంస్కారము మంత్రపూర్వకముగా(జేసి, యీ పేరుతో ప్రఖ్యాతిగార్జించి మహాపురుష సంజ్ఞతో నర్తించుటాశీర్వాదిండుట యాచారము కలదు. జీవన విధానమంతయు నీ పేరుమీదనే యాధార పడయన్నది. ఇది సరిగ జరుగనందువలన గృహదహనములు, పరదారా ధహరణములు, కూట సౌత్వములు సురాపానాదులు, కులమత భ్రష్టవాద నలు మొదలగు నపఖ్యాతులకు పాల్పై మానవజన్య నిరర్థకమైపోవును- మంచి పేరుపెట్టి సంస్కరించుట వలన కీర్తిగల్గును. అన్నప్రాశన= 6వ, మాసము మొదలు-12వ, మాసము వరకు సరిమాసములలో మగ

శిశువులకును, 5 వ, మాసము మొదలు 11 వ, మాసము వరకు గల పేసి మాసములలో నాడనీల్లకును, మంచి ముహూర్తమున అన్నప్రాశనం జేయవలయును — ఇది మంత్రప్రాశనమున అన్నముతో ప్రారంభము చేయవలయును. అన్నముయ శరీర మన్నముతోనే బలమునందగలదు — సర్వావధీరవ వర్తకములైన రా యన్నపానీయాదుల శిశువున కమృతప్రాసాయములై ముఖజీవనము నిచ్చుచుండవలయునని మంత్ర దేవతామృతమును శిశువునకు సంపాదించి పెట్టుచుంటిమి. అట్లు చేయకున్నచో — నజీర్ణవ్యాధి మొదలగు రోగవరంపరలతో వాశిరిల్లి శరీరము బలరహితమై మదు మేనోదులు - రక్తహీను మొదలగు నాయుక్తీణ వ్యాధులకు గుఱియగును. కమంత్రసముగ నీ సంస్కారమును పొందిన శిశువులు - ఇష్టమృష్టాన్నములను తిని బిల్వముగు శరీరములతో నన్నదాకలై యశము నార్జింపగలరు. చౌల పంసార్కారము = శరీరమునకు శిశువు ప్రధానమైనది ఉత్తమాంగమని పేరు గలదు. శరీరమను మేదకు శిఖరమన్నమాట! కావుననే యోగులు శరీరమును దేవాలయముగ బోల్చి, తనను పరమాత్మగ భావించి శిరోజముల గోవుకారముగ జేసి యోగాభ్యాసముచే పారశ్రామిక సౌందర్య విలసితులగుచుందురు. ముఖమునకు శిరోజములు సౌందర్య జనకములు మాత్రమగుచున్నందు విలువదిన తరువాత మూడు సంవత్సరములురాగానే - నుంచి సుముహూర్తమున నీ గిటకబారిన తామ్రకేళిమూలను మొదటిసారిగ ఖండించునపుడు దేవీయమంత్రములతో నాశీర్వదించుచు — పంగలు గల నేడి పుల్లతో పాయలుకీసి, కత్తిరించవలయును. బ్రాహ్మణాది శ్రేష్ఠవర్తకులకు మంత్ర సంస్కారము గలదు — భూదులకు పుట్టవద్దనో - దేవతా సాన్నిధ్యముననో నమంత్రకముగ కేళిఖండిన సంస్కారము చేయుట యాచారము. కలదు. శ్రేష్ఠవర్తకులకు వారివారి ఋషి సంఖ్యలతోను - పశువులకుగులగురువుల ఛర్మమునుబట్టి దేయవలయునను కీర్వాన మర్దవలకముగ గన్నదుచున్నది — అట్లు చేసిన మంచి కుదులైన నీల కేళిపాళములు గలిగి యలంకారముగ నుండుటకీ సంస్కారము పుట్టవట్టుగింపించుచున్నది. పాశ్చాత్య

శిశువారమునకు కూడా లక్షణ సమన్వయమగుచున్నది. నాల్గవక్రమనగ నగన్యముగ నున్న వెంట్రుకులగత్తిరించి ఉపరిభాగమున కిరీటమువలె శిఖను తీర్చిదిద్దుటయే - యెల్లప్పుడు కేళిములను తరిగివేయుటలోని భావము. శిఖలనగాజాత్తులోని కక్ష్యలు, అలయ శిఖరభాగమున కక్ష్యలుగ నుండి తుదకు గుండ్రని యాకారము దేలియుండుటలేదా, అదియే మనకు ముడియను సంజ్ఞతోజెప్పబడినది. చూడాకరణమని యీ సంస్కారమునకు నామాంతరము గదా! సౌందర్యముగ జుట్టుముడిని తయారుచేయుటయని భావార్థము. ఈ శిఖాబంధ విషయము మాత్రమన్న వర్తములలోను పలు విధములుగ యథేచ్ఛగ జరుగుచున్నది. గాని, యొకస్థాయిలో లేదు. మొత్తము మీద జుట్టుముడి యుండవలినదే! మిగిలిన కత్తిరింపు లేట్లున్నను భారతీయ సంప్రదాయమునకు లోటురాదు. ఉద్యోగులు నటకులు మొదలగువారికి ముఖశైరము దోషములేదు. యోగాభ్యాసము నేసికొనువారు జడలు గడ్డములు బెంచుకొందురు తరుగుట ధర్మము కాదు. మహాపాపకులకుగూడ నీ తర్కము వర్తించును. వారికి నడిమూడు బైటపడరాదు. కర్మివృత్తులకు మాత్రము “కేళిశృంగలోమనభానివాపయిత్వా” అను వాక్యముండుట చేత ముఖశైరమున కవకాశము లేదు వారి శాస్త్రీయాచమవాన్న పానీయాదుల కడ్డము లేకుండునట్లు గోప్యార్థ ప్రమాణమగు శిఖాబంధము, విధివిహితమగు శిష్టాచార ప్రాచార్యము. ఏక, ద్విత్వి, వంభ, వస్త్ర సంభ్యాకములగు శిఖావికతి, మొదటి కేళిఖండనకు సంబంధించిననేకాని, సౌర్యకాలికములు కావు. వీనికి పుట్టు వెంట్రుకలు తీయుట యని వాడుకలదు. దీని సువనయములో ముడిపెట్టుట, యతి వ్యాప్తియే! ఈ గ్రంథమున నెచ్చట వివరణ చేసినను, మహర్షి మాత్రభావానుగుణముగ సౌర్యశ్యమును లాగి వా యభిప్రాయమును జెప్పితి నేగాని, శిష్టాచార, వ్యాఖ్యానముల ఖండించుట మాత్రము కాదని పెద్దలెరుంగుదురుగాక

డివనయనము :- దీనికి మౌనీ సతమనుషేరు గలదు. శ్రేష్ఠకులు మాత్రమే తత్తద్వర్తించిత విధానముగ యర త గతిగియున్నాడు.

గలుగును. “వాహము” ఉర్వాహమనియు దీనికి నామాంతరముకలదు. “విశ్వాతోహ్యవే వేదోక్త ధర్మ కర్మాచరణ భారమప్పిన్నితి వివాహః” ఇది యాశములో రెండవది. సమానకులాలి విత్త సంపన్నుడయిన యేమానగోత్రజాడగు నొక గృహస్థుని వలన. నుత్తమయగు కన్యను దానరూపమున స్వీకారము చేసి, వివాహ మంత్ర సంస్కారముతో గృహస్థుడై, సహచర్యవారితోయగు (స్నేహితురాలు) శ్రీ సహాయముతో వదోక్తములగు ధర్మ కర్మల నాచరించుచు, యజ్ఞశ్వరానుగ్రహమున పంకోద్ధారక మగు పత్సంతానమును బడవలయును. ఈ యాశమునజేయు ధర్మ కర్మానుష్ఠానముతో దేవతలు - ఋషులు - విశ్వదేవతలు తృప్తి జెందుదురు. దానధర్మములజేయుచు, అతిథుల నభ్యాగతుల బూజింపుచు, బంధ యజ్ఞపరాయణుడై, సుఖజీవనమున - ఋణావశ్యము - గాంధర్వము - అర్హము వలయును. బ్రాహ్మ వివాహము - ప్రాజాపత్యము. గాంధర్వము - అర్హము మొదలగునవి యష్టవిధ వివాహములుండెను, రాక్షస మైశాచికాదుల ధమ కాశులకుఁదగినవి.

ఇయ్యవి వర్ణాశ్రమ ధర్మనిర్ణయమును బురస్కరించుకొని చేసికొను చుండవలయునని మహద్బలయాజ్ఞ. ఇందు క్షత్రియులకు గాంధర్వ వివాహ మనుజ్ఞయొనఁగఁబడినది. తైత్తిరీకులకు సామాన్యముగఁ బ్రాజాపత్య వివాహమే విహితమైనది. తురీయ వర్ణమునకుఁ దురీయాశ్రమ ధర్మమగు, నారాయణ నామస్మరణమే, ముక్తిప్రదము. అదియును గురూపదిష్ట మార్గముననే సొందవలసియున్నది. “వర్ణానాం బ్రాహ్మణోగురుః” తమ గురువులగు విప్రుల పౌరోహిత్యమున(దురీయవర్ణియులకుఁ బూజాతోక్తముగఁ గర్మానుష్ఠానమును జేయవలయుననెడు విధి మనకుఁ బరిపాటియొప్పున్నది. అ ఋణుల కుపశవతనము సంస్కార క్రమములో లేదనుటయేగాని, యొక విధముగ తైత్తిరీకులకువలెనే వివాహముతో నయ్యది సిద్ధించుచున్నది. “శ్రీ కూద ద్విజబంధూనాం త్రయా నశ్యతి గోచరా” యను నిషేధముతో నద్యయనాంగమగు నుపనయనము వివర్ణితమైనది. తావన్మాత్రమున శ్రీలను సహధర్మవారిబలుగఁగ శేషికోణి చేయు సంస్కారములన్నియు నవైదికము

అంఘ్రుల కుపనయన సంస్కారము లేదు కర్మకాలాదుల యందుఁ బురాణోక్తచమనాద్యధికార సంపాదనార్థమై పైయుత్తరీయముతోనే యుపవీతము తాత్కాలికముగ నేర్పాటుజేయుట యాచారము బ్రాహ్మణాదిత్రయమునకు- నవ్యాపవనస్య నివీత్యాదులు దేవవీతగ్ని తర్పణాదులలో నపస్యకర్తవ్యము లుగ సంస్కారమునకు నత్రమాతస్థలోనే యజ్ఞోపవీతధారణ సంప్రదాయ మైనది. ముంజగడ్డితో, బేనిన మొలత్రాడు, కృష్ణాజనము మొదలగు బ్రహ్మచర్య దీక్షావిహ్నముల(గూర్చి, “అగ్నిరేవోద్విజాతీవా” మన్నుటగ్నాగ్ని రాధవార్తకను గల్పించి, పరంపరగఁ బ్రాప్తించు గాయత్రీమంత్ర ముప దేశించి, మంత్ర దేవతానుగ్రహముతో సకల వేదకాస్తాగ్నిధ్యయనము నేయుటకై, గురుకులమునకుఁ బంపుట, యుపనయన సంస్కార సాధాంశము. ఉప - సమాపం (గురుణాం) నయశీమ్యపనయనం “వ్రతచతుష్టయము” వేదములలోని భాగములకుఁ కాండలని పేరుగలదు, బ్రహ్మచారి వేద భాగముల నద్యయనము జేయకాలమున, నేయేకాండలకై పరెవరు బుమలై యున్నారో - వారలందరకు స్నానానుష్ఠాన పూజాతర్పణాదులతో(దృష్టి, గర్జించుటల యద్యవయన ధర్మము. 1. ప్రాజాపత్యవ్రతము ప్రజాపతి ప్రధానమగు వ్రతము 2. సౌమ్య వ్రతము = సోమర్ష ప్రధానర్షిగా గల వ్రతము. 3. అగ్నేయ వ్రతము = అగ్నిర్షర్షి ప్రధాన వ్రతము. 4. వైశ్య దేవవ్రతము, విశ్వదేవర్షులు ప్రధానులుగా గల వ్రతము = గోదానవ్రత మని యొకటిగలదు ఇది కేశసంస్కారము కొఱకేర్పడినది - ఈ బ్రహ్మచర్య వ్రతములగు నంతవరకు కేశసంస్కారము చేయరాదనియు తదనంతరమునీగోదాన వ్రతమను పేరుతో చేయవలయుననుట = స్నాతకవ్రతము వేదాధ్యయనము పూర్తియైన తదుపరి గురువులకు నిష్ఠదక్షిణనిచ్చి వారి వారియనుమతిలో బ్రహ్మచర్యదీక్ష విడువవలయును. దానికై నీ మంత్ర కలాపముతో(జేయుస్సానమునకే యీ వ్రతము బుద్ధినది. ఈ స్నానము చేయువాడు స్నాతకుడు. స్నాతకుడు చేరయవలసిన వ్రతముగాన స్నాతక వ్రతము - తదనంతరము గ హస్తాశ్రమమును స్వీకరింపుట కధికారము

లగుచున్నవా? కర్మాచరణ సమయమున ధర్మపత్నియగు ప్రియే తత్త
 మృత్యు మంత్రములఁ దాత్కాలికోపదేశముతో వాచకము చేయించుట
 లేదా? అదే విధముగ సంఘజాల విషయమునకూడ, నీ సమన్వయ
 ధర్మముతోఁ బూర్వ పరకర్మానుష్ఠానము సార్వత్రికముగ వ్యాప్తప్రొక్తమగు
 పురాణమంత్రములతోఁ జేయించుచుండుటఁ బ్రహతముగ జరుగుచున్నది.
 కావున నయ్యంఘ్రజాలకుఁ గూడ వైదికత్యము సిద్ధించుచున్నది. అదియును
 వర్ణాశ్రమ ధర్మబద్ధమైయున్ననేగాని సిద్ధింపదు "స్మృతి శ్లోకముసారిణీ"
 స్మృతులన్నియు వేదానువాదములేకదా! "చాతుర్వర్ణ్యంమయా సృష్టం"
 అను పరిచయ వేదప్రమాణమున సంఘజాలకుఁగర్మానుష్ఠాన మావస్యకమని
 శాసింపఁబడినది. ఏతచ్ఛాసనానుసారముగనే మన పూర్వులయ్యంఘ్రజాలకు
 నయితము యాజకత్వము వహించి, భగవద్వామ ప్రవోధకములగు పురాణ
 మంత్రములతో సర్వ సంస్కారములఁ జేయించుచు, వారినిఁగృతార్థులఁ
 జేయించుండెడి వారనుట గమనింపఁదగినది. అట్టి తటి శూద్ర యాజకత్వము
 దోషమనునది. యర్థవాద వాక్యమనిన బాగుండును. అట్లుగానిచో బ్రాహ్మ
 ణాది త్రైవిక్కు యాజకత్వము సయితము దోషయక్తమే యగును. "యజ్ఞ
 యాజనాఽథ్యయనాఽధ్యాసన దాన ప్రతిగ్రహముల"ను షట్కర్మలు బ్రాహ్మ
 ణులకు విధిచోదితములు గదా! దోషమనునది ప్రతివృత్తిలోను గనఁబడు
 చున్నది. సర్వదా యాజకత్వ విషేధమును జెప్పినచోఁజాతుర్వ
 ర్ణముఁ వారికఁ గర్మసిద్ధిలేదుకదా? గావునఁ దోషావనోదనకుఁ
 బ్రాయశ్చిత్తాదుల నాశ్రయించుట కంటె వేరుగతి లేదు. "సగ్యవృత్తిః
 కదాచన" నీచాతినీచమైన జీవనప్రవృత్తికిఁ దాల్పడక, స్వధర్మానుష్ఠానాసక్తి
 మాత్రమునఁబురుసార్థసిద్ధియనుటలో నఁదియము లేదు కావునఁ జాతుర్వర్ణ్య
 ముల వారునుఁదత్తద్వర్ణాశ్రమానురాచా సరణముగఁ గర్మల నాచరింపవలసి
 నదే! తత్తత్ప్రకరణాఽధ్యేతలయి యధికారులయిన యాజకులు యాజక
 ఘ్నులఁ జేయింపవలసిన్! కాని, తరణమున "కన్యదా శరణం వాసి".

ఈ దీపికా గ్రంథోత్పత్తిని గూర్చి కొంత విశదీకరింపకతప్పదు. దీని
 కాక యపూర్వ కారణము గలదు. అద్దానిందెలి విడిసేయుటకే యీ భూమి
 కయవతరించినది. ఈ గ్రంథమున కేవలము పంచదశ సంస్కారములేకాక
 నిత్యనైమిత్తిక కామ్యకర్మానుష్ఠానాదిః ప్రకరణములు, మఱియుఁబడికరములే
 సకాంతి ప్రశాంతములుద్దరింపఁబడియున్నవి. ఇంకను వార్ష సంప్రదాయాఽ
 విధ్యములగు ననేక ప్రకరణములు- యాజకలోకోపకారార్థము బొందు
 పదుపఁబడియున్నవి. ఇతః పూర్వము ప్రాచీనుల నుండి యర్వాచీనుల
 వఱకు జరికింపఁగల్గెషయజుర్వేదీయ శ్రౌతస్మార్త ప్రయోగ గ్రంథములనేక
 రీతులలో లోకమునకందింపఁబడియున్నవి. అవియును మాత్రీయపాఠములే
 అట్టి గ్రంథములకెల్ల "వాప్తంబగ్గృహ్యసూత్రములే" మూల భూమికలు.
 బహుశః ఆప్తంబ మహర్షి సత్తముల సూత్ర సృష్టికి కృష్ణ యజుర్వేదీయ
 వేదభాగములలోనున్న మంత్ర వన్నములను నవి మూలభూతములే యుండ
 నచ్చును. కావుననే వారందలి మంత్రక్రమము ననుసరించిన యొక
 ప్రణాళికతో శ్రౌత స్మార్త సంస్కారములకు స్వరూపకల్పనజేసి, కర్మ
 కాండకు మార్గదర్శకులై యుండిరి. "మార్గదర్శి మహర్షిః" అనికదా?
 మనకు నిదర్శనము! ఇనకు "గహవా కర్మపద్ధతిః" అరణ్యమునందలి వృక్ష
 లతాదులఁ దెలియుటెట్లుదుర్లభమో! కర్మకాండలోని రహస్యముల నరయుటఁ
 గష్టమని భావము, నిజముగ నాపరమర్షి సత్తముని ప్రణాళికయే లేకున్న
 మన దేశమున శాశ్వత స్మార్త సంస్కృతి కింతటి ప్రసిద్ధియే యుండెడిది
 కాదు. శుక్ల యజుర్వేద బుగ్గేద శాఖలలో బోధాయనాశ్శిష్యానాదులిట్లే
 మాత్రతనస్థి గావించి తదీయుల కర్మకాండ కాదర్శపాయులైరి. శ్రీ ఆప
 స్తంబులవారు కృష్ణ యజుర్వేదీయశాఖకు మాత్రమే ప్రణాళిక నిచ్చియుండిరి.
 దానిం బురస్కరించుకొని యారోజులలోఁ దచ్చాభీయలకుఁ గర్మగాండ
 యెట్లు నడచినదో చెప్పుట దురవగాహము! ప్రయోగ గ్రంథమొకటిలేదు
 కదా?

వేదములకు విద్యారణ్యాది మహర్షులవలె - వాప్తంబ గృహ్య
 సూత్రములకు సుదర్శనుఁడు, మారదత్తుడు మొదలగు పెక్కురుద్దఁట పండి

ప్రతితి గలదు, ఒకప్పుడు ఒంగోలు సమీపమునందలి క్రొత్తపట్టణమున పండిత మహాపథ జరిగినదట! అందు సంస్కారములు విమర్శించు సందర్భమున చూడకరణ సంస్కారమును గూర్చి - స్మృతీయ పాఠముల వారికి భట్టియ పాఠముల వారికిని వాదోపవాదములు జరుగుచున్నవట! అందు, బ్రాహ్మణులకు శివయజ్ఞోపవీతములు ముఖ్యతమములు గదా! ఈ రెంటిని ఆపస్తంబులవారు ఏల విమర్శించి చెప్పకుండిరి? అనునది సభలో చర్చనీయాంశము! "ఆధర్వి శివానిదధాతి యథా వైషాంకుల థర్మస్యాద పాగ్ంనగ్ం నర్థనాద్యాకేక నిధావాత్సమానం" ఈ యాపస్తంబీయ స్మృతము ననుసరించి కొందరు - పంచార్ణయులు పంచ శిఖలనియును - సప్తార్ణయులు సప్తశిఖలనియును - శిఖాత్రయ మనియును వాదించుదు, వాశిఖ రెచ్చట మంచవలయునన్న సమస్యకు, సమాధానముగ శిరోభాగమంతయు(జెక్కు శిఖాస్థానములఁ జూపించుచుండగా భట్టియ పాఠజ్ఞులు అట్లుగాదని ప్రతిఘటించుచు "బ్రహ్మశ్చచ్చం ప్రతిష్ఠా" యనుటం బట్టి, శిఖాస్థాన మొక్కటే యనియు, నాబ్రహ్మస్థానముననే పంచ సప్త విభాగములుగ శిఖలనుంచ వలెనియు స్పష్టీకరించిరట! అప్పుడు స్మృతీయులు, ఎవరుచేసిన నిర్ణయ మిది? యని ప్రశ్నించగా, అప్పనభాట్లుగారి నిర్ణయమని గట్టిగఁ జెప్పిరట! వెంటనే వారీర్వ్యాభాషముతో, అప్పనా? బొప్పనా? యని తుప్పరించి వారి ధోరణితోనే వాదన సల్పుచుండిరట! అప్పుడప్పనగారిని రావించగా, వారు వచ్చి ఆపస్తంబ స్మృతము నుండి స్వార్థస్యమునులాగి తన పక్షీయుల వాదమును జయింపఁజేసిరట! అప్పటి నుండియు, విజ్ఞానధ్వజమునెత్తిన యీ శబ్దమును వదలక తన నామమును "బొప్పనయను" వాడుకతో(జెట్టిని ప్రతితి గల్గినది. లేకున్నచో బొప్పనయను శబ్దమున కర్థమేమి? తలదండ్రు లట్టి నామమిడిరనుటఁ బరిహాసార్థమగును. అప్పనభాట్లు - అనుదాని కర్ణము కలదు. కావున అప్పనయే బొప్పన యగుట సముచిత మగు చున్నది. ఇది యొక కట్టుకథయనుకొందము. తోకమున చరిత్రాంశము లలో నీలాంటి కట్టుకథలు చాలగ నున్నవి అవన్నియు సత్యములని, యనత్యములని గాని జెప్పుటకు వీలులేదు.-

తులు బయలుదేరి, పలువిధములుగ, వ్యాఖ్యానముల వ్రాసి - యాజ్ఞికలోక మునకు కొంత వరకు సౌలభ్య సౌకర్యములఁ గల్గించిరి. కాని ఈ వ్యాఖ్యాతలలో కూడ మత భేదములు పెక్కులున్నవి. దీనిచే గాఢచర్చలు పెచ్చుమీరినవి. కాని ప్రయోగ గ్రంథ మొకటి లేనికొంతఁ తీర్చలేక పోయినది. శ్రీ యాచస్తంబుల కాల నిర్ణయాదులు గోచరములు గావు. కాని యాచస్తంబ గృహ్య సూత్ర గ్రంథము క్రిష్టుకు పూర్వము నాల్గవ శతాబ్దములో నుత్పన్నమైనదని, "దుష్టరాచారుఁడను నాంగ్లేయ విమర్శకుని యభిప్రాయ మొకటి లభించుచున్నది.

మొత్తముమీద సీమాతీయ పాఠయాజ్ఞకము సామాన్యుల కసాధ్య మగుట మస్పష్టమైనది. ఇట్లుండ, నానాటి పరిస్థితుల నవగాహనఁ జేసికొని పండిత ప్రకాశులగు పింగాభట్టు అప్పనభట్టు మొదలగు పూర్వసంస్కారులు సంఘమునకి కొరంత(దీర్ఘబుత్తై కంకణముఁ గట్టుకొని కృష్ణ యజుర్వేదీయ శాఖలోని యాచస్తంబ గృహ్య సూత్రీయ సంస్కారములక విరుద్ధముగ, సూత్రములకుఁ బ్రతిసూత్రములఁ దేలిక పద్ధతితో సృష్టించుచుఁ దదనుగుణ మగు ప్రయోగ గ్రంథముల యాజ్ఞిక లోకమున కందించిరి. దీనికే భట్టియ మను పేరు వచ్చినది. దానితో నీ కర్మకాండకు నొక విధమగు ప్రబల వ్యాప్తి గల్గినది. ఇనను అనాటి కాలమున తాళపత్రలేఖ వాదులే కాని, నేటిశ్వేతపత్ర ముద్రణాది సౌకర్యములులేని కారణముగ ప్రయోగ గ్రంథ ములకుఁ బుష్కలతవ్వనిది లేకుండుటయు నొక కొంతయైనది. మొత్తము మీద భట్ట ప్రవరుల కృషి చీకటిలో దీపము వెట్టినట్లైనది. చరిత్రానుభవ మును బట్టి విచారింపఁగ ఈ భట్టప్రవరు లిద్దరును గుంటూరు మండల ప్రాంతము వారనియే తోచుచున్నది. ఏలయన, భట్టశబ్దము పాండిత్య వాచకము. ఈ శబ్దమును శ్రోత్రియభాషలో "భాట్లు అని వ్యవహరించుట తూర్కదేశీయ శిష్టాచారము.

అప్పనభట్టు - బొప్పనభట్టు అను నిరువురున్నట్లు కొందరూహించు చున్నారు. విచారించిచూచినయెడల అప్పనయే బొప్పనయనట్లు

ఈ భోష్యనభాట్ల మహాశయుని దేశకాలాదుల నిర్ణయములకు సరియైన యాధారములు చిక్కలేదు. చరిత్రాంశములలోని కొన్ని కొండ గుర్తులనుబట్టి యొక నిర్ణయము జేయదగియున్నది. 15వ శతాబ్దపు తర్వాతము వరకు ఒంగోలు సమీపమునందున్న కొత్తపట్టణ మొదలేవుగనుండి గొప్ప వ్యాపార కేంద్రములు యుజ్యుల చరిత్రతో విలసిల్లు కాలమున నవ్వట్టణము నందును. దానికి సమీపమందున్న "దుద్రవరము"లోను వివిధ గోత్రజులగు బ్రాహ్మణ కుటుంబములవారు వేదశాస్త్ర పండితులు నివసించి యుండెడివారట! వీరిలో పంచార్చేయులగు శ్రీవత్సవ గోత్రజులగు వంగలవారి కుటుంబము లెక్కుడుగ నుండెడివనియు, ఒంగోలువారే వంగలవారైరిని పరంపరతోనున్న మా పెద్దలవలన(దెలియవచ్చినది ఈ ప్రాంతమున నివసించు బ్రాహ్మణ కుటుంబములలో, శ్రయార్చేయ, నప్తార్చేయ, పంచార్చేయగోత్రజులలో - భొట్టుశబ్దముగల వారెక్కుడుగ నుండిరిని-నేటికిని యనుభవమును బట్టి తెలియచున్నది. అందుఁబంచార్చేయులు వంగల వారగుట, వీరిలో భొట్టు శబ్దముగలవారే పెక్కురుండుటం బట్టియును, నీభట్టవర్కులు తమ స్మార్త ప్రయోగ గ్రంథ ప్రాబల్యమున(బంపశిఖల సంప్రదాయము సార్వత్రికముగ నెలకొల్పబడి యుండటం జేసి, పంచార్చేయమగు శ్రీవత్సవ గోత్రజాతని యూహించుట కవకాశము చిక్కుచున్నది. కావుననే 15వ శతాబ్దమునకొత్త పట్టణ - దుద్రవరములలోనున్న వంగల చంకీయులలో నొక యుద్ధంత పండితుడేయంగా యుండవచ్చునని స్పష్టపరముగ సాహసించి చెప్పుట జరిగినది. తదుపరి 15వ శతాబ్దపు తర్వాతమునకు సరియగు నొక విశారి సంవత్సరపు కరువు కాలకములకు(దట్టుకొనలేక-కొన్ని పండితులుంబము తీరుద్రవర కొత్తపట్టణముల దిడచి, తలకొక గ్రామమును జేరిరట! అందరును, గుంటూరు మండలముననే- మారుమూలమున్న పల్లెటూళ్ళ వాశ్రయించి యుండిరట! పాండిత్య-మంత్రగల్గినను నుపాధి విమిత్తమై హిరోహిత్యమే శరణ్యమైనది. అందు మా కుటుంబముల వారు మాత్రము, సరసరావుపేట తాలూకా జగ్గపుర గ్రామమున హిరోహిత్య వృత్తి నేర్పాటు జేసికొని యుండిరట! అందీ తరములకు మూలపురుషుడు చేంకట నారాయణ

మహాంతస్యాధ్యాయి. తరువాత కొండుభొట్ల జటావల్లభుడు - వాణి యనంతరము - క్రమాంతస్యాధ్యాయి గాయత్యపాసకుఁలు కేశవభొట్టు గారు. అయిన తరువాత - క్రమాంతస్యాధ్యాయి, నిరతాన్నదాత కొండు భొట్టుగారు- అనంతరము - స్యాధ్యాయి తారకబ్రహ్మ, చేంకట నారాయణప్ప ఈయనకే చేంకట నారాయణభొట్టు, చేంకట నారాయణ శాస్త్రుని వారు అని పేర్కొనెడివట! (అద్వైతమూర్తి) వీరి పుత్రుడు - మూల మాతస్యాధ్యాయి, వాస్తవ జ్యోతిష, మంత్రశాస్త్ర, ధర్మశాస్త్రాది విజ్ఞానజనులు, మహాకవస్వివర్కులగు ముద్రిత్యపాదులవారు, కేశవభొట్ల నామదేయులు మూలపురుషునకారవతరము వారయిన మాతండ్రిగారి శరిత్రను సంగ్రహించి నందు కృతకృత్యుడనగుదునని తలచితిని. ఇది మావంశమున భావితరములలోని చిరంజీవులకు బ్రోత్సాహజనకమై పరంపరను గుర్తించుటకుపవ్వంధకమగునినియు, బూనుకొంటిని. ఒరులకిది యప్రస్తుతముకావచ్చును. నాయాకలికిది యాహారమై తృప్తిగొల్పుచున్నది.

అశ్వత్థిత్యపాదుల వారిని గూర్చి జగ్గపుర గ్రామమున వీరి జీవిత విధానమును మరికొంత ప్రత్యేకమున ప్రాసికొనవలసి యున్నది. వీరు 18వ శతాబ్దతర్వాతమున చాంద్రమాన వత్సరములలోని చిత్రభాను నామనవత్సర వైశాఖ కృత్తి ద్వాదశీ పుణ్యదినమున జన్మించిరి. కొమారదశయందే మాతృవియోగము సంభవించెను! పరమాద్వైతమూర్తియగు తమ జనకుని వెంట మూడవ సంవత్సరప్రాయము నుండియు ననేక పర్యాయములు కాశీ శ్రీత్రయాత్ర చేసియుండిరట! తదుపరి అష్టవర్షోపనీతులై సమాప గ్రామముగు పసుపులు వాఁలు వేదమూర్తులగు చింతలపాటి కృష్ణవధానుల వారి శిష్యులై విద్యాప్రారంభముతో తన తండ్రిగారి వత్త పోడక పంపార ద్రిత్రయో భాగము నంతయు పూర్తి(జేసికొని పదియారవ సంవత్సర ప్రాయమున- నరసరావుపేట తాలూకా చిలకలూరిపేట సమీపమందున్న కంచర గాల్లిపాడు వాస్తవ్యులు కాన్యపస గోత్రమున కలంకారటాతులగు రామాంబా నేండ్రిగింటి సుబ్బావధానుల వారి పుత్రికయగు నుబ్బమాంబ (మాతల్లిగారు)

గారిని వివాహమాడి. 17వ సంవత్సరమున కోనసీమ నరేంద్రపురమున-
పూర్వార్థశ్రమమున నీవపాతి యప్పావదాసులవారు. (మ. పు. శ్రీరామ
చంద్రేంద్ర సరస్వతీ స్వామి గుంటూరు మండల వేదవిద్యత్పరీక్షా పభా
వ్యవస్థాపకులు) మొదలగువారు సహభ్యాయులుగా వేదమును మూల
మాత్రముగ పూర్తిచేసికొని తనస్వస్థానముగు జగ్గాపురమున సకుటుంబముగ
వాసము చేయుచు తరతరముల నుండి వచ్చు తమ పోరోహిత్యవృత్తిని
నిర్వహించుకొనుచు తమ పితృపాదులవారగు (వేంకట వారాయణ తారక
బ్రహ్మ గారు) మరొక వర్యాయము బయలుదేరి హతాత్తుగ తనతోపాటు
కాశీవర్యాయము చేయుట కాశీకి చేగతరువాత వారుమాసములకే
తమ తండ్రిగారు నిర్యాణమును జెంద, నచటనే వారి యత్తర
క్రియలు మార్చి జేసికొని స్వస్థానమునకుజేరి- తన పితకండ్రిగారగు-
రామయ్యగారితో కలిసి తనకు గల ముప్పది యకరముల భూమిని వ్యవ
సాయము జేసికొనుచు చుట్టుప్రక్కల 60-70 గ్రామములకు తాను
గురువై ఫలాన గ్రామమున పెద్దలున్నారు, వారి వద్ద కేగిన ధర్మసందేహ
ములు తీరిపోవుననెడు ప్రజావాణి పరమలక్ష్యమున కేతక స్థానమై మారు
మూలలనుండి వచ్చు విద్యార్థులకన్న వస్త్రాదులనిల్చి పోషించుచు
యత్కించిదదర్శయనముతో స్మార్తవిద్యను బోడక సంస్కారములతో ధర్మ
శాస్త్ర సహితములుగ ననేకులకు బోధనೆಯచు, విరంతుర నిర్బిదులై
యవ్వారిగ వచ్చు నతిధులకు నభ్యాగతులకు- యతులకు-యాజ్ఞక-యాచకా
కులకు వన్నవస్త్రపారద్యా దానాది సత్కారముల నేయుచు ఉడిగినదానికన్న
మిన్నగ. పనేకుల కిచ్చుచుయేగాక, మధ్యపద్య పదాధ ప్రేత సంహార
ములు పుణ్యకార్యములు స్వయముగఁబాల్చి నేయుచు వారి కుటుంబము
లకు- జీవన ధృతుల నేర్పుచుటతో పూర్తి సహకారములనిచ్చుచు, బరోప
కార పోరీణలై - శివపూజాధరంధరులై, (ముషి సంభ్యాకులగు పుష్పలను-
ఏకైక పుత్రికా సంతతిని పొంది- యవరాన్న పూర్ణయను విరుదాంకితయగు
తన ధర్మపత్ని (మాతల్లిగారు) యగు ముబ్బనూరిగారి యనమానక క

సంవదలతో సహజమై పాడిపడలతో తులదూడచుఁడెదవారిని లోక
విశేషము - నా బాల్యమున డిరోకపరి తమ మిత్రులగు- బ్రా. రామభండల
బైశంకర్ (చెన్నయ్యగారితో సమీపవఁదున్న కోటప్పకొండకేగి యనేక
విధములగు యోగాభ్యాస భంగిమలతో- నిద్రాహారముల జయించి, తుదకు
బిల్వవృక్ష స్కంధోపవీష్టలై ఘోర శపఁబునేయ- నర్థరాత్రి నధిగత శివ
దర్శనమై ప్రత్యక్షముగ విల్వఫలమును తపఃఫలముఁగ పొందగలిగెడు !
తదనంతర మప్పర్వతో పరిభాగమున తపఃబు నల్పుచుండ, తన పిన
తండ్రుల స్వగృహముల వార్తనంది, స్వగ్రామమునకుఁ దిగిరివచ్చుటతో
గృహభారమంతయుఁ దైఁజడఁకొఁత కామముజరిగినది, పీర్చించిన విద్యా
సంవదలన్నియు- పొరువ విద్యలని చెప్పుచుఁడెడివారు. "తపస్వీ వృణోయీ
ధివతి" యను శ్లోతి వాక్యమునకుందార్పాణముగననన్య సాధారణులగు
తపశ్శక్తితో వాక్పిత్తివఁడుట సిద్ధపురములని నేరుపొంది యుండటం బట్టి
యనేకులు వీరి యాశీస్సులకై తండ్రోపతండములుగ వచ్చుచుండెడివారు"
వాస్తవ్యోపవీష్టములలో పనేకులకు వారెంత జెప్పినయంత జరుగు
తుండట ఫలితముల నందుచుండట నేనెరుగుదును. వీరెప్పటికీ ప్రయా
ణించినను ఇంటివద్దనున్నను విరంతురము తుదాక్షతస్మధారణలు, లేక
గందాక్షతలచిహ్నములతో చేతిలోనువస్త్రతో కూడిన చెంబు జటాఞ్జలము
వంటి తలపాగయు దరించి యపరరుద్రునివలె బ్రహ్మతేజో విరాజమానులై
యుండెడివారు. ఏతేయు జగ్గాపురప్రాంతములో నొకగ్రామమున ధ్వజ
ప్రతిష్ఠ జరుగుచుండ ధ్వజస్థాన నిర్ణయములో మాట్లాడుచు నొక శివార్చకుడు
పోరోహిత్యము చేయువారికి మిక్కిలివయమేమి యంతుపట్టునని యడితే
పించెనట ! బానిని డిక్కిరించి తపోజలముతో నక్కర్వకమమును తన
డిట్టర్వండున నెవేర్చి డ్విజస్తంభమతోపాటు విజయ ధ్వజమొల్పెరట,
తదివాత నచిరకాలముననే బయలుదేరి పలనాడలో నున్న బొడ్డికూరపాడు
బాగ మంతమార్దులు రాజాస్థాన విద్వాంసులగు- బ్రా. వే. పంఠాగ్నుల
మృణమృణ్యశాస్త్రలవారివద్దజేరి వారి దివ్య కృపా విశేషమున మంత
శాస్త్రమున పూర్ణపాండిత్యమును సంపాదించి- శ్రీ విద్యాపూర్ణ డిక్షగైకొని
యులుసేరిన నాటినుండి చుట్టుప్రక్కల ననేక గ్రామములలో శివవిష్ణు
హస్తద్రావు దేవ్యాద్యాలయములలో శాశ్వతములగు శతాధిక తపతా

ప్రతిష్ఠల గావించజేసి మంత్రములు బ్రహ్మ్యమూర్తులని దిగంత విశ్రాంత కీర్తి నార్జించి నైదిక నిష్ఠాగరిష్ఠులై నిరాడంబర గృహస్థ జీవనమును గడవగల్గిరి. — వీరు కైకైష్ట్యబడిన విద్యావిశేషములలోనేగాక, శ్రావ్య ప్రాక్రియాభాగమున(గూడ పూర్వ ప్రజ్ఞానిధులు. కాని, యేలనో దానిజోనికే పోయినవారు కాదు. బాగాక శ్రాతులకన్న మిక్కిలిగ శిష్టాచార భార్యక శీవనమును గడిపినవారిలో వీరు గణ్యులు. స్వార్థ కర్మలలోని పంచ యజ్ఞములు పురుషార్థసిద్ధికి ప్రసిద్ధములు. యజ్ఞశ్లోకానుగ్రహమును పొందు తుండుకా ? కర్మలకుఁ బ్రయోజనము ? న్యయంత్రీక పరాన్ తారయతి" యను త్యాయముతో మాధుమూలలనుండెడి, వారు వివసింతు గాను : మూలలోని చాతుర్వర్ణ్యముల వారిని తరింపజేయు పరమానుగ్రహముతో గర్విష్టులై కాలము గడపిరి. ఇంతియేగాక సత్యశౌచములు వీరి కాభ్యాస విశిష్టవశములు, అహింసా మనోనిగ్రహము లాత్మీయ గుణములే యన తచ్చును. రామాయణ భారత భాగవతాది పౌరాణిక స్తోత్రభాగములలోని క్రాన్తికేణి శోక పద్యాపథులు వాచోవిధేయములై నిత్యము ప్రశాంతమగు బ్రాహ్మీముహూర్తమున తక్కిభావరత తరంగములు పొంగి పొరలునట్లు బ్రహ్మసందసాగరమున నిమగ్నులై తన్మయత్వముతో సుప్రవాళ భగవత్సాను శేషాభరమగు సారాయణ సల్పుచుండట వీరి నిత్యకార్యక్రమములో ముఖ్యతమమై. యవస్య కర్తవ్యముగ జరుగుచుండెడిది. నిత్యము సాయం ప్రాతఃకాలములయందు కవేరిబంధవద్ద నాశీనులై గ్రామ్యుల కనేక పౌరాణిక కథావళంగముల ద్వారా ధార్మిక బోధలునల్పుచు భారతీయ గురు గణప భాగ్య సిద్ధమొన. యోగీకతా ప్రచార విధులు వెల్లివిరియుచుండెడివి. అష్టాదశవృధు కవితా వ్యాపంగమును సాగించుచు(గొన్ని భక్తిరస ప్రధానము లైన శతకములు — ప్రత్యేక స్తోత్రములు కీర్తనలుకూడ రచించి వాటిని పాఠశాలాదులను రసానుభూతి నందుచుండుటయు నదియొక విలసనముగ నుండెడిది.) పెద్దలెవరయిన తన యింటికి వచ్చినపుడు వారికాదిద్యాదీ సత్కారములై స పిమ్మట - వారితో మూడేసి దినములు వేదాంత గోష్ఠి నల్పుచు వానందభావ పూరితనేతులై బ్రహ్మసంద సాఖ్యము నందు చుండెడివారు. — కాక రామేశ్వరముల మధ్యనన్న దివ్యత్రేమలన్నియు వనేట పర్యాయములు సకుటుంబయాత్రగ నేవించి గృహస్థాశ్రమ ధర్మము వాచరించి అద్వితామనస్క యోగసామ్రాజ్య పట్టభద్రులగుచుఁ బ్రాయోప

విద్యులవారిది సుతనారాయణ పుణ్యకాలమున సర్వ జ్ఞాను పరివర్తన పుష్కరుద్ద తృతీయాశ్రియందు స్వచ్ఛందముగ శరీరమును విడిచి కైకైష్ట్యమునంది యశఃకాములైరి

వారికైదప పుత్రుడనైన నేమను మా పితృసాచులవారి వద్ద సకాలోప నీకుండై స్వాస్థపాఠములఁ జెప్పికొని, వారి యాశీర్వచనమున సద్గురువుల జేరి యత్నించి కడ్యయవ సంపదతోను కావ్యనాటకాలాకారాంత పాపాత్వ విద్యాప్రవేశముగలవాడనై గృహస్థుడనై కుటుంబ పోషణ కొఠకు కొంత కాలము స్వార్థ ప్రాజ్ఞికములు నేయించుచు గడపితిని.

ఒక పర్యాయము - ప్రకాశంజిల్లా గుళ్ళనల్లి గ్రామములో నేనొక వివాహము చేయించుటకుఁజేయినపుడు అచ్చట రెండు మూడు వివాహములు జరిగినవి. ఆ పెండ్లికి వచ్చిన ప్రముఖ బంధువులెల్లరు పౌరోహిత్యవృత్తి చేయుచున్నవారే. విచారింపగ ఆ మండల ప్రాంతమంతయు మా తాత తండ్రియే కిచ్చి పరంపరతో వ్యాప్తమైన భక్తియ సంప్రదాయమే చెల్లుచున్నది. కాని, సంప్రకృత బ్రాహ్మణానము తోపించిన తారణముగ సామాన్య సంస్కారుల ముఖయంత్రములలో బడిపాఠము దెబ్బతిన్నట్లుగ గనఁబడినది.

సంస్కృత భాషాజ్ఞానము లుపమైనచోట సూక్ష్మీయ పాఠమైనను దుర్బలకు గుణిగాక తప్పదు నేటికాలమున రానురాను స్కార్త సంస్కారములు దరిద్రాపు ద్రవ్యస్థితిచో(బడిపోయినవి. ఇట్టి సందర్భమున పండితులకు నలువరము స్కార్త సముద్ధరణకు పూనుకొనుట సముచితమనితోచినది. ప్రాచీనకాలమున 17 పూర్వార్థము నుండి 19 పూర్వార్థము వరకు స్కార్తమునపంచదశ సంస్కార ప్రయోగగ్రంథములు సూక్ష్మీయ పాఠమున మొలచి గావించఁబడి చెల్లుబడి యగుచుండెడివి. 1. యాజుష పూర్వ ప్రయోగ లింతామణి - 2. యాజుష పూర్వపయోగ చంద్రిక. వావిళ్ళ రామస్వామి శాస్త్రుల వారు మద్రాసు (మద్రాసు) - 3. యాజుష పూర్వ ప్రయోగమునకు శ్రీ వల్లభ అక్షిపకసహాస్రీగారు - బందరు - పరిచయమునుండి) - 4. స్కార్తానుక్రమణిక. శ్రీ పర్యంత నిగమింపబడినవారి ప్రచురణము - ఇక భీమ ప్రయోగము మాత్రము తాళింపబడినది. పాఠశాలకు గురువరంపరతో వాచ్చి బెందురు వచ్చినది

అందువీరిగా భక్తీయము కృష్ణా గోదావరి మండలమున వ్యాపించినట్లును బొప్పిన భక్తీయ పాఠము గుంటూరు మండలమున వ్యాప్తి జెందినట్లుగఁ తజ్జలచేసినూహించబడుచున్నది. 19 శతాబ్ది పూర్వార్థము వరకు గుంటూరు మండలమున పండితులగు సుప్రసిద్ధ స్మార్త యాజ్ఞికులుండెడివారు వారు వేదార్థయనము చేసిన వారగుట “హేమ్యః పరమామోద్యః” అన్నట్లు కర్మకాండకు పౌష్టిక సంపద చేకూరినది. అప్పటి స్మార్త యాజ్ఞికులలో ముఖ్యతములుగఁ జెప్పదగిన వారంగనగి సంఖ్యకుఁ బరిమితులై యుండిరి — వారి నొక పర్యాయమిట స్మరించుకొనుట యుక్తము బాపట్ల తాలూకా చెలుకూరు వాఁ మధుర కంఠస్వరాధ్యేతలు బ్ర॥ శ్రీ భారతుల శేషానధానులు గారు. గుంటూరు మండల రాజుసాలెము వాఁ బ్ర॥ సెనగల వేంకిట రామయ్యగారు — గుంటూరు — మం॥ గార్లపాతు వాఁ బ్ర॥ అవ్వారిపెద వేంకిటభొట్లగారు — ప్రాత గుంటూరు వాఁ బ్ర॥ చెలుకుపల్లి అక్కంభొట్ల గారు. గుంటూరు — మం॥ నరసరావుపేట తాలూకా జగ్గాపురము వాఁ బ్ర॥ వంగల కేశవభొట్లగారు (వీరు మా పితృపాదులవారు) వీరెల్లరు నధర్మ శాస్త్రముగు కర్మకాండకు పరంపరను గల్పించి, చక్కని ప్రచారము నిచ్చిరి. అందు మా పితృపాదుల గ్రగణ్యులు.

19 పూర్వార్థమున గుంటూరు మండలమునఁ గర్మకాండ విశ్వాభ్యుదయము నందినది. పూర్వాపరములు సుస్థుగఁ జేయించు చక్కని సంస్కారులుండెడివారు. తరువాతి కాలమున, సంస్కృత భాషా దారి ద్యముతోఁబాటార్చి గారి, దగ్గము బిబ్బుటనే. సంస్కృత లెవరిపాట్లవారు బోనుకొనుటయే గాని — విద్యార్థులకుఁ బాఠములు జెప్పుటకు నవర్తులు గారైరి కర్మకాండకునుడి చుట్టుకొన్నది. — ఈ నీతిని పసిగడన బాపట్ల తాలూకా శ్రీ భారతుల శేషానధానుల వారు 1931 పాతమున “అస స్తంబీయ పంచగళ కర్మానుక్రమాణికా” అను గ్రంథమును నస్యరముగ భక్తీయ పాఠముతో ధర్మశాస్త్ర ప్రమాణయుక్తముగఁ ముద్రణఁ జేయించి లోకమున కడిచిరి ముచుక ముచుక శ్రీ శేషానధానులవారు మా పితృపాదులవారి వద్దకు వచ్చిరి. ధర్మశాస్త్రాదుల విర్ణయించుకొను సందర్భములలో చర్చజరిపిరి ఇంతకు ముందు మా కండ్రిగారే తమ

పాఠపఠము ముద్రణ చేయించు తలంపుతో నుండిరి. కాని దైవికముగా శ్రీ శేషానధానులవారి ప్రయత్నము ముందడుగు వేసినది. అయిననేమి ? యిరువురిది తొప్పన భక్తీయ పాఠమేకదా! కావున ఉభయ సిద్ధాంతముల సమన్వయముతో వీరి గ్రంథ ముద్రణ పూర్తిచేయబడినది. మరియు ప్రథమ ములో ఒక గ్రంథము మానామనగాల్సికే సమర్పించబడినది ఆ ప్రతి జప్తుటికి నా వద్దనున్నది. తరువాత వీరపర గ్రంథమును కూడా సధర్మ శాస్త్రముగా ప్రకటించిరి. దీనికై వీరు చేసిన శ్రమ, యనన్య సాధారణము, మొత్త ముమీద ఈ రెండు గ్రంథములు మాత్రము చీకటిలోబడిన యాజ్ఞిక లోకమునకురత్నదీపములై వెలుగునిచ్చి మార్గదర్శకములైనవి, అయిననేమి? విపాసావీడితమగు యాజ్ఞికలోక మీ ముద్రణాప్రతుల నెగురకొట్టుకపోయినది ఈ పీఠిలో మరల పంపొందులకు ప్రయోగ గ్రంథా భావమైనదే. కర్మాభి మానులగు గృహస్థులకు కూడా మంచి యాజ్ఞికులు దొరకక కలకలము బయలు దేరినది. అనలే నామహాత్మావశిష్టమైన కర్మకాండకిది మరొక దోహదమైనది. ఎవరికైనను ధర్మ సందేహములు కలిగిన యెడల పరిష్కరింప గలవారు దొరుకుటలేదు. విజముగా స్మార్త సంస్కృతికి మోర ప్రమాదము సంభవించినది. కాని యెల్లప్పుడు చీకటియే యుండునా ? “నీవైర్గరచ్యుత్తువరిత దశాచక్రనేమికమేణి” అని కాళిదాసుహాకవి యన్నట్లు 19వ, 20 శతాబ్దియర్ధమున మరల కర్మకాండ కుచ్చస్థితి గల్గినది. గుంటూరు మండలములోని విద్యాభిహనులగు పెక్కురు స్వరల కోరికపై శ్రీమద్యజుర్ యాజ్ఞనాల్ద్యయనాద్యావన దానపత్రిగహాది పట్కర్మ నిరతులు వ్యాసజై మన్వాపస్తంబ విద్యారణ్యాది మహర్షి వతుష్టయ దివ్యాంశ సంభూతులై హరితస గోత్రాలంకారులు, సుప్రసిద్ధమగు చౌటపామపాలెము లోని వేదశాస్త్ర విద్యగురుకుల - కులపతులు సాంగస్థ్యాద్యయ భాస్కర విగ్రహాలనితులు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూరులగు సర్పిభానం లక్ష్మీనారాయణ మూర్తి భద్రానులవారు సూక్తియ పాఠమున, “సంస్కార రతా కరమ”ను “మనోహర” ప్రయోగ గ్రంథము (ప్రథమ భాగము) నొకానిని నమ గ్రంథముగా పూర్తిచేసిరి. అద్వానీని, శ్రీ తిరుపతి తిరుపతి దేస్థానము బాది, గుంటూరు వాఁ బ్ర॥ గణవనగపు వేంకిట సాంబమూర్తి పాకియాజి గారు - బిలూరు వాఁ బ్ర॥ మైలవరపు అంజనేయశాస్త్రిగారు యొక్క గ్రంథ సహాయముతో వస్యరముగ ముద్రణఁ జేయించి. యాజ్ఞికలోకమున కంది

జంతువలకు వెలువడియున్న మాత్రీయ భజ్జీయ సంస్కార గ్రంథము లన్నియు కేవల పంచదళ కర్మల పరకే పరిమితములై యున్నవి. కాని దరితానును చేగని, ప్రారబ్ధ విశేషముల వలన గాని, గృహస్థలోకమున జన్మించెడు అదృతోత్పత్తాది దష్టారిష్ట నివారణకు దగిన నైమిత్తికాది కార్యకర్మ చరిత్ర ప్రయోగ గ్రంథ మొకటి కన్పించుటలేదు. వాచేయ దలచిన నీ పంచదళ సంస్కార సంపుటికి దోడుగ వినాయక శాంతి మొదలగు దశవిధశాంతలను పొందుపరచితి గురవల కృపవే. గల్గిన పాపాత్మ్య బలమున ననేక-దర్మశాస్త్రాది గ్రంథముల దిరగజేసి, యా శాంతికల్పమును ప్రయోగ దశకు (బెచ్చుట జరిగినది, అయా శాంతికి కావలసిన పక్షపులు వాని ప్రయోజనముల నాయా ప్రారంభముల నూచింపజేసితిని. కావున నీ గ్రంథమునకు "భజ్జీయ స్మార్త ప్రయోగదీపికా" (దశవిధ శాంతియుతా) యని కీర్తికవిడితిని. 16వ, శతాబ్ది పూర్వార్థము నుండియు మా వంశమున పరంపరగా పచ్చుచు, పూర్వీకపాదుల వారిచే నా శాసంగిబడిన యా పాత్రకమును నంపూర్ణము గ్రంథభూషణమున యాజ్ఞిక లోకమున కందించి కృతార్థుడనై యి. నాకు 14వ, కడవత్సర ప్రాయముననే యాస్మత్కృత్య పాదులవారు స్మార్త విద్యను పథర్మ శాస్త్రముగ చాలవరకు బ్రసాదించిరి. కేవలభాగమును మా మాత్ర పర్యాయస్మ - అదికేవలభాగమున వారి యంతానురాగ మతో బుజ్జగించి, పూర్తిగావించిరి. మొత్తముమీద వారి రువుర యాశీర్వాద బలమున నేనాకస్మార్త పండితునిగఁ బృథ్వీలోకమునఁ బరిగోపించితి పరంపరతో బ్రాప్తించిన యా విద్యను మహారథువడిముఁది యార్జునులకు పితములు బెప్పటతో ప్రచారము జేయగలుగుటయేగాక గ్రంథరూపమున శాశ్వతీకరించు పుణ్యమును సంపాదించుకోగల్గినందుకు వంశసింహుడు మఱియుఁ నన్ను గనిపెరిచి, బుట్టి యుత్కృష్ట కార్యకరణము పెక్కు శక్తియుక్తునిగ జేసిన మా తల్లిదండ్రులంబులందుంచి కృతజ్ఞతాభావముతో వత్తికముగ నీ గ్రంథమును వారి కంకితము గావించుకొనుచుంటిని. చాలాకాలము క్రిందట పంకల్పించినను ప్రాప్తినములగు నితర ప్రయోగ

చితి. ఇందు ప్రథమ భాగమున పంచదళ సంస్కారములు మాత్రమువేర్తూ తరూపమున నమృగ వ్యాఖ్యతో ముద్రణచేయఁబడి యున్నవి. ద్వితీయ భాగము ముద్రణ కానున్నది. యథార్థముగ నీ గ్రంథ మాపస్తంబీయ గృహ్య సూత్రభాగమున కతికార ప్రాయమై మెలుగుల దిద్దుచున్నది. దీనికి దీటుగు పురియొక మాత్రీయ పాఠమున వర్మశాస్త్ర ధర్మసార సంకలనమగు నిర్దుష్ట సంస్కార ప్రయోగ గ్రంథమొక దనుక బుట్టియుండలేదు. మాత్రీయ సంస్కార గ్రంథములకిది మకుటాయనాన మనుటకు సందియములేదు. నేడి "సంస్కార రత్నాకరము"నకు స్మార్తయోజ్ఞిక లోకమంతయు నివాస లెత్తుచు గ్రంథకర్తలకు గృతజ్ఞతాంజలుల బ్రత్యేకముగ సమర్పించు కొనుచున్నది.

ప్రపంచము నిత్యనూతనము ప్రస్తుతకాలమున దేశమున వైదికముగ పరివర్తన గల్గినది. శ్రాతస్మార్త కర్మలకే కాక, నిత్యనైమిత్తికాదులకును గలిసాబల్యమున యననరములు పెరిగినవి. ముద్దాచ్చినపుడే వంకనెత్తు కొనవలెనన్నట్లు పండితులు ధర్మపచారమునకు నడుముగట్టవలసిన పమయము. గృహస్థులలో వైదిక ధర్మావత్తీకృతప్రవృత్తులు పెరిగిన కొలది, యాజ్ఞికుల సంఖ్య స్వల్పమగుచున్నది. దానికై పెక్కురు మహా దాతలు వేదస్మార్త పాతశాలలు బెట్టించి కర్మకాండకు బలము నిచ్చు చున్నారు. ఇట్టి సమయమున స్మార్త యాజ్ఞికులకు విద్యార్థులకు, ప్రోత్సాహకరమగు సప్రమాణ గ్రంథముండితీకవలయును. స్మార్తీయున కభ్యుదయము కానిదే శ్రాతమునకు బ్రాబల్యముకలుగదు. స్మార్తకర్మలు శ్రాతమునకుఁ బదేకద్యారములు గదా? పాత్రీకాయు మండి ముద్రణ జేయించబడిన స్మార్త గ్రంథము తీపుడు లభించుట లేదు. తత్రాప 17వ, శతాబ్దియు నుండి గుంటూరు మండలమున నెక్కువగఁ బ్రచారములోనున్న ంటియ స్మార్త పాఠగ్రంథమొకటి యాజ్ఞికుల కవసరమైనది. ఇట్టి తటి మహారు నుంపుది సంవత్సరముల నుండి స్మార్త పాఠములను పెక్కురు విద్యార్థులకు (బెచ్చుట బరిపాటియైన నాకు జగన్మాతృ ప్రేరణతో బాటుఁ గొండ రాష్ట్రక మహారాయుల ప్రోత్సాహబలమున దున్నరమగు నీ గ్రంథ గ్రంథనమునకు సాహసము గల్గినది

దొరలన ముద్రణాది దోషముల నీరక్షీర విభాగ న్యాయము గల హంసల
ఎరి గుణములనే గ్రహించి గ్రంథము నాదరించుటకు దోషజ్ఞ కేఖరులకైదు
పది సేముచుంటని. గ్రంథమున కాచంద్రార్క స్థాయి నొసంగుటకై మడు
పాశ్యయగు జగన్మాత ప్రార్థనతో గ్రంథమునకు భూమికా విస్తృతి మపసంహ
రించుటంటిని. కాగితము మొదలగు ముద్రణా పరికరములు ప్రియమైన
యారోజులనుబట్టి గ్రంథమూల్యము నధికముగజేయక దప్పనిసరియైనదని
మనవి సేయడమైనది—

ఓం తత్సత్ -

గ్రంథకర్త

“అర్షభర్య విద్యాభూషణ”

వంగల రామకృష్ణకామి

గ్రంథముల మండియఁ గొన్ని యశ్రమల గ్రహించి, యశ్శత్యాత్మాన గణ
ముగ సంస్కరించుకొనుటయేగాక, వినుతత్వములగు నవగ్రహ మంత
భాష్యము వంటి విశేషాంశములను, కామ్య వ్యష్టోత్పరనము, భువనశక్యరీ
కాంతిప్రయోగము- సత్సంతానప్రదమగు హయోవ్రత కాంతి- మొదలగు
వహ్యాన్నత ప్రక్రియా భాగములనిందుఁ బ్రచురించునంతలో నాలస్య
వైనను సంపూర్ణమగునొక సంస్కార ప్రయోగ గ్రంథమును సత్కున్నత
స్థాయిలో స్మృత యాజ్ఞికలోకమన కందిరిచిన మా కృషికి దోహదముగ
దీవి నుపయోగింపఁ జేరేపించుచుంటిని, నా యందలి వాత్సల్యముతో నీ
గ్రంథ ప్రాశస్త్యమును గూర్చి, తమ యేమూల్యాభిప్రాయమునిచ్చి నన్నాశీ
ర్వాదించిన- విశయవాద వా॥ ధర్మనాచార్య, తర్కవేదాంత విశారదేశ్వారి
కరదాచితులగు ౧౭॥ కే॥ వద్దులవల్లి మాణిక్యశాస్త్రిలవారికి నా కృతజ్ఞతా
పూర్వక ప్రణామముల గావించుకొనుచుంటిని. వలయు నీ గ్రంథ సంకల
నాది విధులలో సహకరించిన చిరంజీవులకు- అధికాభిషేకగు ముద్రణా
శ్శయమునకగు ద్రవ్యమనొసంగి పూర్తి సహకారము నిచ్చిన సహస్య
శేఖరులను, ముద్రణాక్షరమాలగూర్చుకొనియుటలోను పూవులందించి
సహకరించుటలో నత్యంతవతార మొనరించిన శ్రీ లంకా సూర్యనారాయణ-
శ్రీ అకుల వెంకట శివప్రసాద్ - శ్రీ గుంటుపల్లి సాంబశివరావు-శ్రీ సి. హెచ్.
సుబ్రహ్మణ్యములను మ్రొక్కి యిచ్చు ఈద్యోగులను తదితరులను కలుపుకొని వా
యందలి పరమాచరణతో కష్టస్థులముల కోర్చుకొని, యత్యంత సహన
భావముతో సన్నరమగు నీ పైది మంత్ర గ్రంథమును యదాశక్తి సర్వాంగ
నుదరంముగ ముద్రణగావించి యిచ్చిన గొ॥ గుంటూరు వెల్కంపెన్ వారి
కిని నా నమోర్వాప్త పూర్వకమగు బ్రశంసల నందించుకొనుచున్నాను. ఈ
గ్రంథ ప్రచురణమున మా పరంపరగ శచ్చు పాతమును లోకమున కందిం
చుట ముఖ్యాభిప్రాయముగాని, పాండిత్య ప్రకటన భావమిమమంతయును
లేదు. గ్రంథ ప్రయత్నమున గుణములన్నియు గురువులవి. దోషములు
నాయవి. ఎంత జాగ్రత్తగ పుష్టల చూచుకొన్నను ప్రవ ప్రమాదాలలో

శ్రీ మాత్రేనమః
స్మర్య సంతాపః

శ్రీ! శ్రౌతస్మార్తాదులి గురవే! శ్రద్ధా విద్యాస్వరూపితే
ధర్మరక్షానామతారాయ! నమో నారాయణాయతే! (స్వీయం)
మన భట్టేయస్మార్త ప్రయోగ దీపిక గ్రంథము, ద్వితీయ
ముద్రణా దశాభ్యుదయము నందుకొనఁగలిపది. ప్రథమ ముద్ర
ణా హోదాతమున ముఖ్యముగఁబరిచదశ సంస్కారములు, దశవిధ
శాంతలు, షాని విశేష లక్షణాదులును, సయితము యథామతి
తెలివిడి నేసియుంటివి. శ్రౌతస్మార్త నిత్యనైమిత్తిక కామ్యకర్మాదై
నుష్ఠాన విభాగ పద్ధతులను కొడ చాలవరకు వివరణ చేసి, ప్రాయుట
జరిగినది

ఈ ద్వితీయ ముద్రణమున మరికొన్ని శ్రౌత విషయములఁబరి
చయము చేయుచు ప్రాచీనలచితిని

వేదము ప్రక్రియా భాగముతో శ్రౌతస్మార్త ధర్మకర్మల
యందు వినియోగింపబడుచుండుట, సంప్రదాయమునఁజెలియ
వచ్చుచున్నది. అందును సహితా గ్రాహ్యుణ భాగములు శ్రౌత
ప్రక్రియ యందు వినియోగింపఁబడుటయు, స్మార్త కర్మలయందు
మాత్రము, నిత్య నైమిత్తికాది ప్రపంగముగఁగొన్ని సంహితా
భాగములనుండియు, మరికొన్ని గ్రాహ్యుణ భాగము నుండియు, నార
ణ్యకముల నుండి యునుగలగావులగఁగూగ ప్రయోగ మంతములు
పాడబడుచున్నట్లు కానబడుచున్నవి. ఇదియు, మన యాపస్తంబగృ
హ్యైగ్ని కాండోపదిష్టమైన ప్రక్రియయేగాని, యన్యముగాదు

ఈ కర్మలన్నియు నధ్యయన నిష్ఠానిరిష్టములై యున్నవి.
మొత్తము మీద నధ్యయన సంప్రదాయమున, సంహిత, బ్రాహ్మ
ణము, అరణ్యకములయేగాక, మంత్రపన్నములనియునొక విభాగము

కలదు. అపస్తంబ గృహ్యైగ్ని కాండగత స్మార్తకర్మలన్నియు,
శేవల మంత్రపన్నములలోనివేగదా! అది మట్లండ వర్ణాశ్రమ
ధర్మకర్మ రక్షణమునఁబురుపాఁరసిదికై యాచరింపఁదగియున్నట్టి,
స్మార్తమున నిత్యనైమిత్తికాది కర్మలన్నియు, శృతి స్మృతి యోగిత
ములయిన వేదమంత్రముతో, ప్రయోగదశనందియుండుట,
సుప్రసిద్ధము. అట్టితఱి, కేవలాఽగ్నిష్టమాది క్రతుకర్తలగు శ్రౌతులు
కొందరిస్మార్త కర్మలనధఃకరించి, శ్రౌత కర్మలకుఁగ్రాప్యత్వముంగట్టఁ
జెట్టుటఁబరిహాసాఽపృథము. స్మార్తాపాసనాగ్ని, వైశ్వ
దేవాదులు తేకయే, కేవల శ్రౌత కర్మలతోఁబురుపాఁరసిది
గలుగదు. కావుననే స్మార్తకర్మలు, శ్రౌతశాబకు, బ్రవేశ ద్వార
ములని యిదివర కే వక్కాణించియుంటిమి.

ఈ సిద్ధాంతమును బట్టి, స్మార్తకర్మలాఽర్థికములు. శ్రౌత
కర్మలు పారమార్థికములు. అర్థ పరమార్థముల సమస్తాచరణమే
కర్మసిద్ధికి లక్షణముగను. కావున స్మార్త యనకు - శ్రౌతము
కంటెను ప్రధాన స్థానమున్నదనవచ్చును. ఇనను, వేదాఽధ్యయనము
లేని కేవల స్మార్తాఽధ్యయనము వలన కర్మసిద్ధి కలుగదు కావున
యత్కించిదధ్యయనము, గురుముఖతః - మంత్రపన్నముల వల్లించి,
కారీదానత్రయ మైనను గావ్యపాఠములఁజదివి; శ్రౌతజ్ఞానముతో
స్మార్త యాజ్ఞాకమునకు దిగవలయును. అట్లుగాక యెట్లకేలకు, జదురు
ముదురుగ వివాహోపనయన ప్రయోగ మంతముల ముకునఁ
జెట్టుకొని, స్మార్త గూఢకములఁజేయించుట, యన్యాయము. అత్యై
ప్రహేళకరమనియుఁజెప్పవచ్చును. ఇంతియేగాక, పుస్తకములఁజూచి
స్మార్తకర్మాఽచేయించుటయు, నప్రశస్యము. “నిశ్చేతాఽనికార్యాణి
కోశం దృష్ట్యానకారమేత్ పెత్తమేనకకార్యాణి కోశం దృష్ట్యాన
కారయేత్” అను నిశ్చేధ విధిని గుర్తించవగును.

మొత్తము మీద శౌతస్మార్త కర్మానుష్ఠానము యశ్చేక్యతా సుగ్రహము కొఱకని ప్రాజ్ఞులకు గమనార్హము. భక్తినిజ కర్మ సిద్ధిలేదు. కర్మ సిద్ధిలేనిదే జన్మసిద్ధి లేదు స్మర్తృలోకము నారూప వచనముల సందేశము త్రిముగదీసికొని, ప్రోత్సాహకరములనియు నందుకొని, మాయెడలగినుక వహించుచుందురని విశ్వసించుచుంటిని” “అగ్నిమిచ్చ్యథం ధారతాః” “అగ్నిశేవోద్విజాతీహం”. ఇత్యాది శృతి, స్మృతిలలోని చోదనాపాళ్లములు సద్యంతయులగు ద్విజన్మ లకు మార్గార్థకములగుచు, మోక్షోపాయమునుపదేశించుచున్నవి. దీనిలబట్టి చూడ, కర్మలనుచాసనాద మ్మోననమింతుట నైహికాక్షు మ్మిక ఫల హేతుభూతములగుచు, స్వర్గావవర్గఫలప్రదములగునని నిష్కర్షార్థము.

ఇరువయన శతాబ్దమున స్మార్తమునకతి ప్రాముఖ్యత పెరిగివది. కేవల లోకీకులలో నయితము కర్మాచరణావస్థకి మొదైనది. ఇతియేగాక, వినుర్వనాజ్ఞానము కూడ పెంచొంది యున్నది. “జాత్యాకర్మాణీకుర్వీత్” తెలిసికొని, కర్మలనాచరించుట శ్రేయస్కరమని నూత్నార్థము మఱియు “యదేవ విద్యయాకరోతి శ్రద్ధయాతదేవ ఏర్వవత్తరం భవతి” అరజ్ఞాన పూర్వకముగ నొసకన్య బుద్ధితో జేసిన పైదికర్మలు, సంపూర్ణ ఫలప్రదములగునని, విద్యా రణ్యాది మహర్షిసతముల వ్యాఖ్యానములన్నవి.

నేటికిని మనదేశమువ శ్రీ సంఘములలో కూడ దైవపూజాది కములేగాక, దీక్షాబద్ధములగు వ్రతములు - మంత్రావన్మపానములు స్మృత పాఠానుష్ఠాదులును విరివిగనాచరింపబడుచున్నవి. లోకీకులు, నన్నతాధికారులగు, కొందరు పురుషులతోకూడ భక్తిప్రపత్తులభి వృద్ధినందుటచే దుద్రయాగ చండియాగాదులు లక్షకుండునూచిల్వార్పనలు తూజిక సంప్రదాయముతో సత్సంసైభవోపేతముగ జరుగుచున్నవి. “సహాయజాః ప్రజాస్మిష్ట్యా పురోవాచ ప్రజా

పతిః ఆనన ప్రసవిన్యద్యమవోష్టిష్ఠ కామధుకా” బ్రహ్మదేవుడు యజ్ఞములతో గూడ ప్రజలను సృష్టించి యా యజ్ఞములనాచరించుటతో విష్వశామ్య సిద్ధినందుడవి ప్రజలకుపదేశించెనట! యథార్థముగఁ జెప్పించియుకన్న ప్రస్తుత కాలమున - నీ దుద్రయాగ చండియాగాఁ దులు దేశమున మహోత్సవప్రసానమునాక్రమించినవి. కలిలో పశువిశిషన ప్రధానములగు నగ్నిహోమాది శౌత యాగములకు నిపేధాబ్జలరడుట చేతనోయన్నట్లు, తంత్రోపక్రములగు నీ మహాయాగములకు సంపూర్ణ ప్రచారము గల్గినది. ఇట్టితత్, స్మార్త యాజ్ఞకులకు కేవల పంచదశ కర్మలయందేగాక, దుద్రయాగ వ్రతపూజా యజనములయందును ప్రయోగదశలోనుపయుక్తములగు మంత్రముల, గురుముఖతః సభ్యయన మొనర్చి, సాహిత్యసంపదతో యాజ్ఞకముల నడపించు, పాండిత్యముండితీరవలయునుగా! నిన్నుఖ మూటముగఁజెప్పవలయునన్న దంత్ర విద్యయాధర్వణ వేదాఽను గతము కాపున, పునరుపనయన నిమిత్తకములగు తాంత్రిక మంత్ర ములు గురుత్రయ విశిష్టముగఁబూర్ణ త్తాపూర్వకముగను, గురు నన్నిధిలో, ఫితమ పూర్వకముగ గ్రహించవలసియున్నవి. అట్లుగాని వారు దుద్రచండితూగాదులకధర్వ్యవము వహించుటకనర్హులు. కేవల వేద భునపాకులకై వను, ఈ విధి శరణ్యము. ఇందు నిషేధ విధినా శ్రయించినవారనధికారులు. “అవిధి నాకృతమకృతమృతమనధికార నూత్రము నిత్యాధికమగుటతో. యాగాదులు నిష్ఫలములగును. ఒక విధముగనాలోచించినచో స్మార్తమున ప్రాచీన కేవల వేద పండితుల కంటే నాధునిక యునక యాజ్ఞకుల కొందరిలో సమయ రూపి. సంస్కృత భాషా పరిజ్ఞానము వేదాఽధ్యయనసంపత్తి, తాంత్రిక విద్యాపరిపూర్ణత, ధర్మశాస్త్ర జ్యోతిష విజ్ఞానము మొదలగు స్మార్త యాజ్ఞకలక్షణము వారి ప్రాకృత పూర్వ విశేష లబ్ధములే శోధాచారనిష్ఠా పూర్ణములే యాగమందిరములంగకకర

లాడించుచున్నవి. అట్టివారి యాజ్ఞకము, వైదిక కర్మనిష్ఠకే కంఠాఽభరణము నంటిదియై రాణించుచున్నది. అట్లుగాన స్మార్త యాజ్ఞకులకు పైవిద్యావిశేషములన్నియు కలిగియుండవలసినవే! శాని, కొందరు మేధావులగు ద్విజకుమారులు, నిషేధాది స్మశానంతము-పోడిశకర్మలసర్వముగఁజేయించుచుండుట చూడగ నత్యాశ్చర్యముగల్గుచున్నది. నూటికి 70వంతు లిట్టియాజ్ఞకులు. సర్వతంత్ర స్వతంత్రులుగ ప్యవహరించుట పరిపాటియైవది పారు చెప్పే మంత్రములు గాని-మాటలుగాని, స్వరాఽక్షరప దవృత్త వర్ణలోపభూయిష్టములై కర్ణకరోరముగ నుండుటయేగాక సంప్రదాయమునకపకీర్తి కలుగుచున్నది. రాను రాను క్రియాపరిజ్ఞానశక్తి యునులుప్తమై, కర్మకాండకు దుర్గతి పాటల్లి నది. అదియునుగాక శ్రౌత స్మార్త యాజ్ఞక సంఘమున శౌచ విధిబొత్తుగఁగోపించినది. శౌచసీనమైనచో కర్మకాండకు శీవములేదు. పడవకు చిల్లిపడిన యెడల చోడకునికేగాక, యందలి యాత్రికులకు కూడ ప్రమాదము వాటిల్లునుగదా? అందువలన ఇదిగో మన భట్టియ స్మార్త ప్రయోగదీపిక, తమ దశవిధ శాంతులతో ద్వితీయ ముద్రణము పూర్తిగావించుకొని శ్మశ్రులోక ప్రత్యక్షము కాబోవుచున్నది. దీనినూతగఁజేసికొని, పంపాకులగు స్మార్తలు సంప్రదాయమువకు శీవము పోతురనియు తద్వారా మా కృషికి దోహదమొసంగుదురనియును. విశ్వసించుచుంటిమి. ఈ ద్వితీయ ముద్రణాసమయమున కేవలపత్ర ముద్రణామూల్యములు మొదలగు వాని ధరలధికాధికముగఁజెరిగిన కారణముగ, గ్రంథ మూల్యమును హెచ్చించుట తప్పనిసరియైనది. గ్రంథ విస్తరభీచిత పౌష్పల పట్టికయు వేయకుండుట జరిగినది. ఇందలి గుణదోషములలో, గుణములు గురువులయవి. దోషములునాయవి. సహృదయ తతో గ్రహింపఁగోరెడ. పూవులెంత జాగ్రత్తగా జూచినను, ఉద్గ్రంథముగుఱుచేతను, “సమాదోధీమతామపి”యన్నట్లునచ్చట చ్చటదొసగులుదొరి యుండవచ్చును. గానినన్నిటిని స్మర్తలెల్లరు తమ

సాహిత్యాలముతో, సరిజేసికొని, గ్రంథమునుపయోగించుకొనఁగల రని నమ్ముచుంటిని మరియు ప్రాపుల దిద్దు భాధ్యత నెక్కువగా తమ మీన బెట్టుకొని మేధావంతమగు సిబ్బందితో, నీయుద్గ్రంథమును రెండవ పర్యాయముకూడ, సర్వాంగ సంపదరముగఁ దీర్చిదిద్దిన గా! పెలోకం ప్రెస్ వారికిఁగృతజ్ఞతలఁడెల్పుచు, ముద్రణా ద్రవ్య దాతలకు బ్రత్యేకకృతజ్ఞతలవ్వనము నేయును ముద్రణా విషయమున నన్నియాటంకములు కల్గినను వానినుపశమింపఁజేసి, నాచే విజయ పతాకము నెగురవేయించిన, మదుపాస్వయగు గ్రంథ సరస్వతికి భక్తితో బ్రణమిల్లుతుంటిని.

శుభాఽశంసనము

బ్ర! నేంద్రగంటి.- వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి వై యాకరణి, బోధిపిద్యాన్, అప్పస్వామిస్మీత్, కావాపేట. కాలం. తమిళనాడు.

అర్ధధర్మ విద్యాభూషణ.

బ్ర! వంగల రామకృష్ణశాస్త్రి పాపగార్హి-

నమస్సుమ పూజా విధానముతో, మీచే ప్రచురింపఁబడిన దశవిధ శాంతియుత భట్టియ స్మార్త ప్రయోగదీపికయను గ్రంథము వైదికలోకమున కత్యంతమువకారిగనున్నది. అందలి శాంతి విధానములు చూడగనంతయు మీ జెంతనున్న శ్రీ శారదాదేవ్యనుగ్రహమని తలంచి సంతసించితిని. ద్వితీయ ముద్రణమును త్వరితముగఁబూర్తిగావించి వైదికలోకమునకందింతురుగాకయని కథాఽకాంక్షలనందించుచున్నాను.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

భట్టియ స్మార్త ప్రయోగదీపికా ద్వితీయ ముద్రణా ద్రవ్యదాతలు

- 1) శ్రీ వెణుపు నూర్మనారాయణమూర్తి గారు 5000-00
పట్టాభిపురం - గుంటూరు
- 2) శ్రీ పోలేనెట్టి సోమసుందరం చారిటీస్ గుంటూరు 5000-00

శ్రీమహా గణాధిపతయే నమః

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

పండితాభిప్రాయము

దర్శనాచార్య - తర్క-వేదాంతవిశారద
మధులపల్లి మాణిక్యకాన్యకాస్మరిలవారు

శ్రీమద్భిః అస్మి క శిరోమణిభిః సాహిత్యస్ఫూర్త ధర్మశాస్త్రే మంత్రశాస్త్రే వేదాంతశాస్త్రేని అతిశ్రద్ధయా సంప్రదాయప్రణా డ్యాకృత భూరిపరిశ్రమః శిష్టాగ్రగణ్యైః వాఙ్మూలైః సంప్రదాయ పరిపాలన దృశా విరచితం భట్టియస్ఫూర్త ప్రయోగ దీపికాఖ్యం గ్రంథం ప్రాయశః ఆములచూడ మవలోక్యనితాంతం ప్రముదిత స్ఫూర్తోఽభవం. అద్యతచేతాలే కలికాల మహిమ్నా ద్విజానాం అత్యంతం అభ్యుదయసాధన స్ఫూర్తకౌత్రత సంప్రదాయాః బహుభు వేశేషులుప్తప్రాయావహసన్ 1 యాడకా ఆపి జీవన్మక నిర్వహణ దృష్టయః ప్రాయశః శాస్త్రసమ్మతం సంప్రదాయం అపరిశీల్యన స్ఫూర్తకర్మాణి తారయంతి. కేషు చిత్రాన్వితేషు మంత్రే తంత్రే అర్చేష అనభిజ్ఞ అపి సాహసమవలంబ్య కర్మాణి తారయంతి. “మంత్రోహీనస్సర్వతో వర్ణతోవా మిథ్యాప్రయుక్తోనత మర్హమా హసవాగ్గ్రజో యజమానఃహినస్తి యథేంద్ర శత్రుస్సర్వతో వరథా” దితి వచన పర్యాయోచనే మంత్రాణాం స్వరవర్ణలోపే ప్రయోగలోపేఽపి తాస్త్రియ ఫలాప్రాప్తి రేవన. ప్రత్యుత్ విపరీత ఫలమపి భవతీతిజ్ఞాయతే క్యాచిత్కౌత్రత కర్మాపేక్షయా అవశ్యక స్ఫూర్త కర్మాణి అత్యావశ్యకాని తత్రాఽపిచత్వారింశ శ్రీత్సంసారా పేక్షయా (గర్భాధాన) జాతకర్మ నామకరణ చాలోపనయన వివా హాదీని అత్యావశ్యకాని, వత్తై కర్మభి రసంస్కృతస్య ద్విజపస్య అభ్యుదయ ఫలం దుర్లభం. నిశ్చేయ సంతు దూరాపాస్తమేవ!

- 3) శ్రీ బొలిసెట్టి సీతారామాంజనేయలుగారి కుమార్తె
1. నారాయణమూర్తి 2. రామదాస్
3. నాగసుందరంగార్లు గుంటూరు 10000-00
4) శ్రీ బొలిశెట్టి శ్రీహరిప్రసాదరావుగారు 3000-00
5) శ్రీ కర్పూరపు రామకృష్ణమూర్తి గారి కుమారుడి పాతి కుమారులు 1. శాంతిభూషణ 2. మూర్త్య ప్రకాశరావుగార్లు 6000-00
6) శ్రీ కర్పూరపు రామకృష్ణప్రభువుగారు 500-00
7) శ్రీ జమలి సారంగచాణిగారు 5000-00
8) శ్రీ భారతుల శేషయ్యగారి-కతు సందర్భమున వారి అల్లుడు - మమమలు కలిసి సరస్వతి జ్ఞానం క్రింద ఆనందతీర్థ అగ్రహారం - గుంటూరు 6000-00
9) శ్రీ వెంకట కత్తాతేయశర్మ వారి కత్తు తల్లిగారి కతు సందర్భమున సరస్వతి దానముక్రింద 6000-00
10) శ్రీ మాచిరాజు మురహరిరావుగారు 300-00
రామనామజేత్రం బజారు - గుంటూరు
11) శ్రీ బొమ్మిడాల భానుమూర్తి గారు గుంటూరు 5000-00
12) ఒక స్వదాన ధనం 20000-00
13) శ్రీ అబ్బరాజు సత్యనారాయణమూర్తిగారు 2000-00
14) శ్రీ బ్రహ్మాండం గంగాధరశర్మగారు వారి తల్లిగారి జ్ఞాపకార్థం 500-00
15) శ్రీ గుడిపల్లి వేంకట రామశర్మగారు తెలుగు పండిట్ జి. పి. శ్రీనివాసులు గుంటూరు 500-00
16) శ్రీ నూకల రామశ్రీశర్మరావుగారు కాటన్ మిల్లు 5000-00
17) శ్రీ చి. తిరుపతి చిన్న కేశవశర్మగారు 500-00
18) శ్రీ పర్వూరు నాగేశ్వరరావుగారు ఒక బండిలో చేపరు 2000-00
19) శ్రీ గొంజేటి గురువాధంగారి సాస్తిమాపువారు 260-00
ఒక నీమూ చేపరు క్రింద

అతః అభ్యుదయనిశ్చేయ కామైః శ్రౌతస్సార్థ సంప్రదాయః
 మనగంతవ్యః కర్మాణిచ యథాశక్తి యథావశాం కర్తవ్యాశ్చ్యవ
 తత్రాపి స్సార్థ కర్మానుష్ఠాన సర్వపదాః అవశ్యం పరిశీల్య
 జ్ఞాతృస్య చిన్తాం ప్రకృతకారే దుష్టితిమాకలయ్య పండిత
 వ్యంగల రామకృష్ణశాస్త్రి మహోదయః సంప్రదాయం పరిశీల్య ధర్మ
 శాస్త్రంధ పరిశీల్య అసాయాసేనైన జ్ఞానానా మర్చప్రయోగావగ
 మాయాంధం గ్రంథః ప్రణీత ఇతి ప్రతిపత్తి అస్మిన్ గ్రంథే అవ
 శ్యక మగ్రతాస్సర్వ సర్వరం ముద్రితః ప్రయోగక్రమోఽపి
 సామంజస్యన ప్రతిపాదితః. ధర్మశాస్త్ర గత ప్రమాణవచనాన్యపి
 అర్థ ప్రతిపాదన పూర్వకం ఉదాహృదాని ప్రయోగవిషయే శాస్త్ర
 విషయేషా పండితానాం సమగ్ర చక్షుష్యయే అంతరాంతరా శాస్త్ర
 చరాన్ ప్రతిపాదనేన సిగ్ధాంతోఽపి నిరణామ. ఏతద్గ్రంథ ప్రణే
 త్యాణాం (సంగల రామకృష్ణశాస్త్రి మహాశయానాం) స్వంతం
 హాసేనైవాహ మావేదనామ అయం కేవలం లాకోపకారాయైవేతి మే
 క్తి స్మృత్యో విరచితః పరంతు కేవలం లాకోపకారాయైవేతి మే
 వనీకా కింధ అస్మిన్ గ్రంథే ప్రమాదవశాదన్య ధానుష్ఠి తేష్యపి
 కర్మను కేకల్య విస్మృతి పూర్వక పాష్యల్య సంపత్తయే బహూని
 ప్రాయశ్చిత్తాని ప్రతిపాదితాని సంతి తాన్యవశ్యం జాతవాన్ని
 తత్రాపి ప్రమాణ వచన ప్రదర్శన పూర్వకమేవ ప్రతిపాదితాని
 ఏతద్గ్రంథావ లాకోనేన తరతలామలకవత్ ప్రాయశ్చిత్తా కిని సుగ్రా
 హాగణి భవంతి ప్రయోగ ప్రక్రియా ఏకత్ర తదనుగుణ ధర్మశాస్త్ర
 వానాన్యవ్యత్ర ప్రాయశ్చిత్తాన్యవ్యత్ర ఏవం సాకల్యేన సర్వ
 విషయప్రమాణం దుర్లభమన్యత్ర రామకృష్ణశాస్త్రి మహాశయః
 విరచితేస్మిన్ గ్రంథే విర్మస్సగాణాం జ్ఞానానాం సర్వేవిషయా
 స్సమగ్రాః ఉత్కృతః సాన్యతిశయోక్తిలేఖితాః శాస్త్రమహాభాగా
 న్యవ్యక్త మిదమః సుహృద్గ్రంథయశ్చ అతః తత్రతత్ర స్వతంత్ర

పదతీర్థి గ్రంథితా ఇతి, సాపిశాస్త్రసంప్రదాయాఽవిరుద్ధేతివ మన్య
 నస్యభాత్. అపిచ మంగళాష్టకాదిమో కేనుచిత్ శాస్త్రీవర్త్యః
 స్వీయవచనాన్యద్యాహృతాన్యపి ఆర్థ వచినానీష యజ్ఞైః పరి
 గ్రాహ్యణ్యేవేతి మహాశయః । యద్యపి మహాద్భిః ప్రాచీనైః
 విరచితేష్యపి గ్రంథేషు వీదుషాం పరిశీలనావసరః అస్మైన తథా
 అస్మిన్నపి గ్రంథే విదుషాం పరిశీలనావసరః అస్య వామ. తథాపి
 మధ్యమధ్యే ఆస్మిన్ విషయే శాస్త్రగ్రంథి క్రియ తే ఇత్యాద్యర్థాన్యమన్య
 గ్నిచార్య సిద్ధాంతః ప్రదర్శితః అతః విదుషాం విచుర్మప్రయాపోఽపి
 అనావశ్యక ఇత్యేవ మహాశయః. అస్మిన్ గ్రంథే కృష్ణా మహా
 నదీతీరే విరాజమాన అమరావతీ తేత్ర నివాసినః వేదాంతశాస్త్ర
 కృత భూరి పరిశ్రమాః స్వకర్మానుష్ఠాన పూర్వకం జ్ఞానుభ్యః
 ప్రస్థాన భావ్యత్రయదుర్ధతః ఉపదిశంతః పరమార్థైక దృష్టయః
 అకళ్య సీతారామశాస్త్రిణః అపూర్వోయం గ్రంథః సర్వేషాం
 మహాతే ఉపకారాయ కల్పతే ఇతి మదియాభిప్రాయానుగుణ మేవా
 భిప్రాయం దదుః । అతః వేదవిద్భిః శాస్త్రజ్ఞైః స్మార్తకర్మకార
 యిత్యభిః ఆస్మికజనైః లాకికైరపి రామకృష్ణశాస్త్రి మహాశయైః విర
 చితః భట్టేయస్మార్త ప్రయోగదీపికాభ్యుదయం గ్రంథః గుణైక
 దృశా అవశ్యం పరిగ్రహ్యా ఏతద్గ్రంథ ప్రతిపాదిత విషయాః సావ
 ధానేన సాకల్యేనచ అవగంతవ్యాశ్చ అస్మికజన సభాసు ప్రచార
 పడవీం నేతవ్యోఽపి ఆయంగ్రంథ ఇతి శ్రౌతస్మార్త సభాసు
 విద్యద్భిః ప్రకాశయితవ్యశ్చ శాస్త్రీవర్త్య భగవదనుగ్రహ సచివైః
 మహాతాతాత్యేక విరచితః ఆస్మిన్ విషయే ఇహోపన్యసం వక్తవ్య
 మన్యసి । ఏతద్గ్రంథావలోకనేనహృదయానాం విదుషాం అన్యేషా
 మపి సర్వేషామాస్మికానాం పరమ సంతుష్టిర్భవిష్యతి మామకీ
 శాశయః
 ఏవం స్వీయాశయ మావకః
 ముద్దుంపల్ల మాచీకృతాస్త్రి
 విజయవాడ

శ్రీ మాత్రే నమః

గ్రంథకర్తృ వంశావళిః గ్రంథశ్చ న్యపిత్రో రంకితః

శివప్రతి వంశద్వయ స్థాపనద్రాగ్ని సిత రథ్యరనావ

1. అస్మాత్కవంత. ప్రథితాంధ్రదేశే
వరంసరా శ్రాతపథాభిలక్ష్యః
వంగాభ్యు సంజాంత - లకారయక్
శ్రీవత్స గోత్రాంతర సిద్ధిపూర్వః ॥
2. తస్మిన్నహామ మార వేంకట శబ్దపూర్వ
నారాయణాభ్యు ఘనపారక విద్యదాభ్యః
అసిత్తురోహితపరః పరమార్చవేత్తా
యోజగ్ నామ పురవాస మియాత్మ అద్యః ॥
3. తత్పుత్రః కర్మనిరతో - జటావల్లభ సంజ్ఞః
శ్రీ కొండభట్టనామాభ్య స్సాక్షాన్మండనే పండితః ॥
4. తత్పుత్రః కేశవోభట్టః । గాయత్రీ సముపాసకః
క్రమాంతాభ్యయనంశ్చత్వాన్మార్గ విద్యావిదగ్రణేః
5. తస్యోజ్ఞతః కేశవస్యాశ్చ పత్నీ
పుత్రః పూజ్య కొండ భట్టార్య నామా
సాక్షాద్విద్యుదః పూర్ణ వేదః క్రమాంతం
కావేర్యం బాబాయయా సుపసిద్ధః ॥

6. యస్యాః ప్రభావయత నిర్మల దివ్య పృథ్వా
సోఽప్యన్నదాన నిరతః పురుషార్థయక్తః
తస్యాం నిరంతర సుఖోపరతస్సుతీర్థః
పత్నీం కుమార మన శంభరగాత్మపుత్రం
7. యస్మాజ్జత స్సుశ్రుతోఽయంజగ్గుర్యాం పురోహితః
లక్ష్మ్యంబాదయితాఽద్యైత గురుభ్యుద్యై స్సుసేవితః ॥
8. వేంకటార్చాదుణాభ్యోఽద్యయ గురుభవతారక
బ్రహ్మ సంజ్ఞః
పూర్వోవిద్వద్వరేణ్యః పరశివకృపయా బ్రహ్మనిష్ఠాగరిష్ఠః
యోలక్ష్మ్యంబాహృదీశవితురధికగుణోమత్పితృః పాదనస్య
కాశ్యాం బ్రహ్మైక్యమావప్రియ పరతనయ స్సాంతికే
శాంత పాపః ॥
9. తస్మాద్వసిష్ఠ ఇవ మాన్యత వాగ్విసిష్ఠః
పూర్ణ త్వమాప్య తపసా జగతి ప్రసిద్ధః
యత్సర్వశాస్త్ర విలసద్దిరిశస్య తేజః
పుత్రత్వమా పశిల కేశవభట్ట నామా ॥
10. శ్రీ వంగలార్యోత్తమ వంశ దివ్య చింతామణిశ్చాక్షుతర
ప్రవృత్తః
శ్రీవత్సగోత్రాభరణస్సుసిద్ధకల్పద్రుమః కేశవభట్టపాదః
సనేంద్రగంట్యస్యయ సింధు జన్మాం (బాతాం)
వినిర్మలాం సుబ్బపదాభిధాంబాం
సదాఽన్నదాత్రీం విధినోపయేమే
రామాంబికా సుబ్బ గురోస్సుపుత్రీమ్ ॥

12. శ్రీ సుబ్బమాంబాపరకాశికాపన్నపూర్ణాభిధా
కాస్యవగోత్రబాతా
శ్రీవత్సగోత్రాపభయశః ప్రకాశలక్ష్మీకళాకేశవభట్ట
పత్నీ ।
13. మత్పితా ధర్మశాస్త్రకా వాస్తు విజ్ఞాతీమాంకగణః
వేదవేదార్థ విద్యతాం ప్రాప్య శంసాగర కల్పకః ।
14. ఏవం దశదిశా వ్యాప్తకీర్తి చంద్రికయాముదా
మంత్రమూర్తి ర్వదాన్య శ్రీ సముద్యాసిత సంపదః ।
15. సుష్పమాంబా కేశవయోః పితృః పుత్రా సముద్యవాః
ఋషి సంభ్రాన్యనమాంపుత్రీచైకా లత్యాస్యపమాంభవత్ ।
16. వేంకట్రాయణోశాస్త్రీ విద్వాన్ సాభ్యోపభుగ్నః ।
జ్యేష్ఠః పిత్రోర్మమాంబి స్యాద్దగ్గః పురుషాంకగణః ।
17. ద్వితీయః పుత్ర అఖ్యాతపుబ్రహ్మణ్యైశ్చవాంపరః
సుబ్రహ్మణ్యసు నామ్నాచ జ్ఞానీబ్రహ్మత్రయమాంపవాన్ ।
18. తృతీయస్యాదికేశమాంభ్యాం చకారపరమార్థః
తదన్వర్త మభూన్నామ యతశ్చేషనమోంభవత్ ।
19. సత్యనారాయణశాస్త్రి ద్వితీయః పురుషార్థవిత్
స్వధర్మోజ్ఞేషనాంకః పుత్రపౌత్ర ప్రవరణః ।
20. కుటుంబీ పంచమాంహంప్యాం రామకృష్ణాంభుజత్పవాన్
గురూపదిష్టమార్గేణ విద్యాపూర్ణ స్సుభాంకగణః ।

21. ధన్యః పాపహర స్సాక్షాత్ పస్యే బ్రహ్మచర్యవాన్
అంశయో పాపకస్యగోటి రామాంజనేయకః ।
22. సప్తమాశ్చాదితోభోగీ సదాఃపియసాదరః
అంగ్లభాషాభిమాన చరాక్షోద్యోగీ మఖోదితః ।
23. వేంకట్యజ్ఞాంబికాయాశ్చాంప్యాంజనేయస్యచార్యయోః
శలాకవంశ విఖ్యాత దండతోర్వర్మధ్యమాత్మజాం ।
24. శ్రీ మచ్ఛుద్ధ శలాక వంశకలితామాత్రేయగోత్రోద్భవాం
నామ్నా రామ పదాది సంపుటియుతాం లక్ష్మీంకళాం
కృతాం
కన్యాస్వీకరణేన హర్షద్రయితాం కృత్వాగ్రహసాంకళమే
శ్రీ విద్యా గురుగౌ పాంకడ్యత మహాపాథాగ్యయుక్తో
స్యహమ్ ।
25. అపార్థమపి సంతాన ప్రసక్తా దేవ్యనుగ్రహతో
ద్యోపుత్రా కన్యకాస్త్రిసః పంచాసహస్రత్వియాపహః ।
26. జ్యేష్ఠః కేశవ శర్మాపేసంహితామాత్ర వేదవిత్
ఉద్యోగం కురు తేహ్యంధ భాషా పాండిత్యభూషణమ్ ।
27. శ్రీవత్సః పట్టభద్రత్వ సిద్ధయే పతతి ధ్రువం
కనిష్ఠః బ్రహ్మచర్యేణ కృతసార్గ పరిశ్రమః
సుచర్మలాచ గాయత్రీచేందిరా కన్యకాశ్చయాః
త్రిసః పూతాః పుత్రవత్య ఏధంతే భర్తృభిస్సహ ।
28. మజ్యేష్ఠస్య కుమారాంభావో జ్యేష్ఠోద్భవయ భాస్కరః
వేంకట్రాయణోమూర్తి ర్ద్వితీయశ్చముదాపహః ।

30. సోఽనాం మత్పితృపదానామాశీర్వాద బలేనచ
 ॥ కాత్యాయనీయైః సాహిత్య విద్యానూనైః పాదిషాదిషు ॥
31. స్మార్తే సంస్కార సంయక్తః స్యాద్గురుణాం పరమారాత్ ॥
 కాచిన్ద్రధనశక్తి స్యాద్గురుణాం పరమారాత్ ॥
32. తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన వంశస్యాఽస్మాక మారవం
 ప్రకటికృత్య పూర్వేషాం సర్వేషాంచ కృతజ్ఞతాం ॥
33. తాం విద్యాం బాలకేగ్యశ్చ బహుభోగ్య భవలుథాసదా
 దత్వా తేన కృతార్థ సుస్పృహనీం పూజ్యతాం గతః ॥
34. భట్టిమస్పార్శ్మకోఽయం ప్రయోగగ్రధనాత్మనా
 నీవికా దశధాణాంతి యుక్తాదాఽర్హద్రుతానయా ॥
35. తాం పిశ్యోరణితాం కృత్యా నీవికాం చరితార్థతాం
 ప్రాప్నోమి జన్మసిద్ధిం చ - యస్మాదాన్యణితాం గతః ॥
36. మమాఽన్య పిశ్యవంశస్య - మాతృవంశస్యచోధయోః
 శివః కరోత్స విచ్ఛిత్తిమాచంద్రారకం శుభోదయామ్ ॥

శుభం భూయాత్

—o—

ప్రమాత్రే నమః

భట్టియస్మార్త ప్రయోగ దీపికాయాం ప్రధాన విషయ సూచికాను క్రమణికా

విషయాః	పుట	విషయాః	పుట
శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజా	1	సీమంతమ్	118
పుణ్యహవాచనమ్	14	చూర్ణికా	124
కారికావళిః	27	నవగ్రహ మంగళాష్టకాః	126
వశుషాస్త్ర ప్రయాగః	55	వివాహ నవరత్న మంగళశ్లోకాః	129
వట్కాస్త్ర ప్రయాగః	58	(రామకృష్ణీయాః)	131
జయోది హోమ విధిః	61	శిథిలగృహాష్టకాః	133
పూర్వాహుతిః	75	వివాహ మంగళానామమ్	134
జయార్చనముంధ శ్లోకాః	77	మహానంకల్పః	139
రాష్ట్రీకృత్యంత్రవిధాగవద్దశః	80	మాంజీవ్రతకథార్యదర్శనాః	141
అగ్నిప్రదక్షిణమ్	81	అనుపనీక ప్రాయశ్చిత్తమ్	145
దేవతాహుస్యమ్	84	పాపాశ్రయోదశ హోమాః	148
అత్రశ్లోకాః	87	వాతకర్మ ప్రయాగః	159
అగ్నేః పునస్సందాన	89	నామకరణ ప్రయాగః	163
ప్రాయశ్చిత్తమ్		ప్రీతిశ్లోర్యాముకరణ విధిః	164
పునస్సందాన ప్రాయశ్చిత్త		నక్షత్రవామ విషయే నిర్దేశః	166
హోమాః	92	అన్నప్రాశన ప్రయాగః	169
తంత్రముఖి స్థావీపాకం	97	అంకురారోపణమ్	186
హోమద్రవ్య దానమ్	98	చూడాకరణ ప్రయాగః	196
ఔషాసనమ్	100	ఉపనయన ప్రయాగః	235
పునస్సందానాది సంబంధి		ఉపనయనముంధ శ్లోకాః	248
శ్లోకా	101	కాలక్రయ సంధ్యావందన	268
గర్వాదానమ్	103	ప్రయాగః	270
తత్ర శ్లోకాః	109	హంధ్యావందనానుబంధశ్లోకాః	
పుగంసువనదు	110	పూర్వా ప్రయాగః	
క్షీత్రపుగంసువనమ్	117		

విషయా:	పుట	విషయా:	పుట
ఉపాకర్మ ప్రయోగ:	282	గందర్వోద్వాసన ప్రయోగ:	446
బ్రహ్మయజ్ఞ ప్రయోగ:	293	శిషు మోక్షానుప్రయోగ:	446
బ్రహ్మయజ్ఞోపదేశ ప్రకార:	307	నాకలి ఖండ:	454
వశురోపనవాక:	311	నాకలి ప్రయోగ:	455
ఉపాకర్మోత్పరస ప్రయోగ:	314	వివాహమధ్యే రజోదోషప్రాయ	465
వేదప్రసక్తి ప్రక్రియ:	316	శ్చిత్ర విధి: ప్రయోగశ్చ	
ప్రాణాజ్ఞాప్రసక్తి ప్రయోగ:	317	వివాహ దివ్యగ్ని నష్ట ప్రాయ	471
ప్రాణాజ్ఞాప్రసక్తి ప్రయోగ:	323	ప్రయోగ:	
సోమ్యప్రసక్తి ప్రయోగ:	325	రజస్వలా వివాహ ప్రాయశ్చిత	479
సోమ్యప్రసక్తి ప్రయోగ:	340	ప్రయోగ:	
అగ్నేయ ప్రసక్తి ప్రయోగ:	346	కూపాంధ మోక్షానుప్రయోగ:	485
అగ్నేయ ప్రసక్తి ప్రయోగ:	351	బ్రాహ్మణ వివాహ తేదా:	497
వైశ్వదేవ ప్రసక్తి ప్రయోగ:	352	(ధర్మకామ విచార:	
వైశ్వదేవ ప్రసక్తి ప్రయోగ:	357	అవ్యారంభణీయాంకర	522
గోదాన ప్రసక్తి ప్రయోగ:	358	మన్వాదానమ్	
సమావర్తన స్మృత్యప్రసక్తి ప్రయోగ:	361	పౌరిషప్రయోగ:	522
ప్రయోగ:		చిత్రశేష ప్రయోగ:	523
బ్రహ్మ ప్రసక్తి ప్రయోగ:	377	అగ్రయణ సోమిక ప్రయోగ:	525
వైశ్వదేవ ప్రసక్తి ప్రయోగ:	379	బ్రాహ్మణ్యయాగ్ని సంసర:	527
వివాహ ప్రయోగ:	381	గృహగంధ ప్రయోగ:	543
వివాహ సామయిక్యోపాక:	403	నూతనగృహప్రవేశ ప్రయోగ:	544
వివాహ ప్రధాన మోక్షాను		పుత్రస్మికార ప్రయోగ:	549
ప్రయోగ:	407		
యద్యతాతి మోక్షానుప్రయోగ:	419	దత్త మోక్షానుప్రయోగ:	551
ప్రవేశ మోక్షానుప్రయోగ:	427	అక్షరాధ్యానవిధి: (ప్రయోగశ్చ)	558
అగ్నేయసోమిక ప్రయోగ:	433	స్నానవిధి:	562
సోమిక వివిధప్రసక్తి ప్రయోగ:	436	స్నాన సంకల్ప ప్రకరణమ్	563
దేహానన ప్రయోగ:	437	ధర్మదారణ విధి:	570

విషయా:	పుట	విషయా:	పుట
సదస్య ప్రయోగ:	441	నెత్య విత్త్యతర్కణమ్	572
యమతర్కణమ్	575	వైశ్వదేవారంభ:	601
శిష్యతర్కణమ్	576	ప్రాశస్త్యోత్పదన ప్రయోగ:	602
నింధనస్నాన విధి:	576	వైశ్వదేవమంత్రపఠన ప్రయోగ:	703
చార్మ్యపుండ్ర విధి:	579	పార్వణ సోమిక:	707
పురుషనూక విధానేన	580	మూలికాపహరణ ప్రయోగ:	709
విధి:		విధుర వైశ్వదేవమ్	711
పంచామంత్రపూజా ప్రయోగ:	594	దేహానన పరిత్యాగాదిప్రాయ	713
మూర్త్యోపసానమ్	603	శ్చిత్రమ్	
గంగాది మహానదీనాం	605	సోమికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్రమ్	715
పుష్కరిస్నానవిధి:	609	వైశ్వదేవ కేవల విధి:	717
మృత్తికా స్నానవిధి:	618	బలిప్రదానకాల కాకశ్చుప్తి	719
అయుష్య హృదయవిధి:		ప్రాయశ్చిత్రమ్	
అయుష్యాశ్చిత్రమ్ (మృత	618		
నూత్రమ్)		నక్షత్రశ్చిత్రమ్	721
అయుష్య హృదయప్రయోగ:	621	నక్షత్రహ మంత్రా:	741
అత్యుజ్జమ్	622	ఉపదేవతా మంత్రా:	745
అతుర సన్యాస విధి:	624	కుమారస్యముఖావలోకనప్రయోగ:	752
స్వభార్యాయా:పురుషాంతర	626	నక్షత్రహ శాంతి సంకల్ప:	754
సంగతి నిరాసనమ్		నక్షత్రహారాధన విధి:	757
వణ్యమోక్ష:	627	పంచామ్యతస్నానమ్	759
దర్శ్యా భర్తృవశ్యకర్మ	628	గ్రహహారాసనమ్	761
ప్రత్యాభిషేకమంత్ర ప్రయోగ:	630	శ్రీ మృత్యుంజయ త్రయంవికా	771
అమూల్యాస్థియాం పితృ	677		
తర్కణమ్		రాకనమ్	
(వైశ్వదేవశ్చ)		నక్షత్రహ మంత్ర జపాపక్రమ:	773
మహాలయశ్రాద్ధప్రకరణమ్	678	క్షీరతర్కణ విధి:	777
పారణ్య శాస్త్రమ్	680	నక్షత్రహ మోక్ష ప్రయోగ:	778

విషయా:	పుట	విషయా:	పుట
తిక్కనార్థ విధానమ్	685	నక్షత్రపుర్యక ధాన్య దాన	783
జడక వివాహ:	688	వ్రాయాగ	
పూజింపగిరిపా	786	గండనక్షత్రకృతి జనన శాంతి	875
గృహవత్సర:	789	వ్రాయెగ:	
గృహజాం సానాని	790	కాకమైదునదర్శనశాంతి:	884
యమకజననశాంతి	792	యమకజనన శాంతి పృథాగ:	891
జననేదుదనక్షత్రకృతి	794	వైవస్వత శాంతి పృథాగ:	902
వనగృహ మంత్రోద్యామ	796	కామ్య వృషోత్తరన పృథాగ:	909
వినియోగశాంతి వ్రాయెం:	809	పయ్యవర్గ శాంతివిధి:	926
గణపత్యుపనిషత్	814	వయోవర్గ శాంతి పృథాగ:	928
తిర్తిపురోపనిషత్	818	గోముఖ ప్రసవ శాంతి విధి:	945
రజస్వలా ఉపవేశనవిధి:	829		
కువనేశ్వరీశాంతిప్రయోగ:	830	గోముఖ ప్రసవశాంతిప్రయోగ:	948
శివరథ శాంతి ప్రయోగ:	854	యజువేదదార్యచన మన్త్రా	958
దోడక మహదానగ్లోక:	869	బుగ్గేదార్యదాన:	975
హవనవిధి వివరణమ్	872	సామవేదార్యదాన:	977
గండనక్షత్ర జనన	874	స్వప్తివాచక మంత్రారా:	979
శాంతి విధి:			

ఓమ్

భట్టియ స్మార్తప్రయోగ దీపికా

(దశవిధశాంతిప్రయోగయుతా)

శ్రీగురుభ్యోనమః - హరిః. ఓం

శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజా

శ్లో॥ గణాధస్సరస్వతీ రవిశ్శుక్రోబృహస్పతిః
పంచైతానిస్సరేన్నిత్యం వేదవాణీప్రవర్తతే ॥

శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః

శ్రీ మేఘాదక్షిణామూర్తయేనమః

మంత్ర : ఓం దేవీంవాచమజనయంత దేవాస్తాంవిశ్వరూపాఃపశ్యోవదంతి

సానోమం దేవమూర్తం దుహానా ధేనుర్వాగస్మానుపసుమ్యైతైతు

శ్లో॥ యశ్చిహ్నామహూపాభ్యాం యాదేవీసర్వమంగళా ।
తయోస్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతోజయమంగళశమ్ ॥

అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తో అస్తు సుముహూర్తకాలే
సూర్యాదీనాం వవానాం గ్రహాణామానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

శ్లో॥ శుక్లాంబుధరంవిష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్
ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్వర్గవిఘ్నోపశాంతయే ॥

శ్లో॥ తదీవలగ్నం పుదిసం తదేవతారాబలం చంద్రబలం తదేవ ।
విద్యాబలం దైవబలం తదేవలక్ష్మీప్రకృతే తేఘ్రియుగంస్మరామి ॥

త్రప్త్యోర్విజయోభూతిర్నానీతిమతిర్మును॥

ప్రౌఢనశలకల్యాణభాజనం యద్రజబాయతే
పురుషస్తమమనిత్యం ప్రజామిశరణంహరిం

సర్వదా సర్వకార్యేషు నా స్థితేషామ మంగళం
ఏమాం వృద్ధిభ్యో భగవాన్సంగళాయతశం హరిః

ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ఆపదామపహారం చాతౌరిం సరసంపదాం

లోకాభిరామం శ్రీ భామం భూయో భూయో నమామ్యహం

సరస్వతి సర్వసాధక

శ్రీమద్భక్తరాయణము

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః
హాణిహీరణ్యకాం నమః
ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః
శశీపురందరాభ్యాం నమః

వ్యాజ్యముల గారా తామును
తప్పదురదరా తామును

అరుంధతీజి.భా.స్కం సమః
కీ.తారామాభా.స్కం సమః

పరేభో మహాజనేభో నమః ॥ అథమ్మ

ಪ್ರತಿಭಾಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು

ఓం మాధవాయనమః । ఓం గోవిందాయనమః ।

ఉం విషయేనమః ।
ఉం మధుసూదనాయనమః ।

ఉం | తీవి | కమాయనమః |
 ఉం | వామనాయనమః |

శ్రీధరాయనమః ।
పూపూపీకృతాయనమః

ఓం పద్మనాభాయనమః ।
ఓం దామోదరాయనమః ।

పంపిణీ చేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

మరి పురుషో తమాయనమః
మరి అథోక్షజాయనమః

ఓం నారసింహాయనమః
ఓం అచ్యుతాయనమః

ఓం జనార్దనాయనమః ।
ఓం ఉపేంద్రాయనమః ।

[illegible]

అట్లే! ఇది తిమ్మంతుభూకవిగారా! ఏతేభూమిభూరకా!

[illegible]

మం : పంభూ - పంభువ - పంసవ - పంజవ

పంతులు :- ఓగ్గోపత్యం - ఓం తత్సత్సవితుర్వరేణియంభోః

దేవస్వధీమహి ధియోయోనః ప్రహోదయాత్ - ఓమా

పూర్ణాద్వీరసామృతం బ్రహ్మభూరుచమప్సవహం ॥

యజమానస్వాత్మదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శుభశోభనేముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజయోగే ప్రవర్తమానస్వాద్యైద్యుజ్జ్వలాః దివ్యీయపరాశ్రేష్ఠేనారాహకల్పే ధైవస్వతస్సామనంతరే కలియుగే ప్రథమపాదే జంబూద్వీపే ధరతవర్షే ధరతఖండే మేరోర్దిక్షిణదిగాభి కే శ్రీకైలసేన్యశాస్యప్రదేశే కృష్ణాకాశే గోర్వర్ధవ్యదేశే శోభవప్రహే పమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ అస్మిన్ పర్వతమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన సంవత్సరే... అయనే... యుతౌ... మానే... పక్షే... తిథౌ... వాసరే... నక్షత్రే... యోగే... శుభకరణ ఏవంగుణ విశిష్టాయాం నిభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మసత్వీనమేతస్య మమోచాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం గృహభూభాండ అత్మదేహాదవస్థుల సదాశుభ్యర్థం సృజ్యర్థం తాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం చ

మహాజన్మైస్సహస్త్వస్మి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆతానిర్విఘ్నేన
పరిసమాపాద్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే । తదంతఃకలశా
రాధనం కరిష్యే ।

శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్ర స్సమాశ్రితః
మూలేతత్త్రిస్త్రి బ్రహ్మ మధ్యేమాతృ గణాస్సృజితాః

కుక్షౌతునాగరా స్సర్వేసప్తద్వీపావసుంధరా ఋగ్వేదోధ
యజుర్వేద స్సామవేదో వ్యాధర్మణః అంగశ్శసహితా స్సర్వే కల
శాంబు సమాశ్రితాః

కలశం గంధ పుష్పాత్తైరభర్తృచ్ఛి

మం : ఆకలశేషుధావతి చవ్రితే పరిషిచ్యతే

ఉత్తైరభర్తృచ్ఛివ్రతే ఇతి జలంపూరయిత్వా

కలశే హస్తం నిధాయ

మం : ఆపోవాక్పదగ్ సంస్కర్షంవిశ్వాభూతావ్యాపః ప్రాణావాఆపః

పశవఆపోస్తన్నమాపోమృతమా ధన్వమాదాపో విరాడా పస్వ

రాడా పశ్యండాగ్ స్యాపోభ్యోత్తీగ్ స్యాపోయజుగ్ స్యావస్వ

త్యమాప స్సర్వాదేవతా ఆపోభూర్భువస్సువరాస ఓం॥

శ్లో॥ గంశే ద యమునే కృష్ణే గోదావరి నరస్వతి
శర్వదే సింధు కావేరి జలేస్త్రిష్ట సన్నిధిం కురు

పంచగంగాః - ఫలశ్రుతిశ్చ

శ్లో॥ కావేరి తుంగభద్రా చ కృష్ణచేకీ చ గౌతమీ

భాగీరథీ చ విఖ్యాతాః పంచగంగాః ప్రకీర్తితాః ।

(పంచగంగాః పతేన్నిత్యం మహాపాతక నాశనం)

అయాంతు శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజార్థం

యజమానస్య (మమ) దురితక్షయతారతాః కలశోదళేన
పూజాద్రవ్యాణి సంప్రాప్త్య దేవమాత్మానం చ సంప్రాప్త్య-

తతః మూర్త్యాపాహనం కరిష్యే

మం : తత్పురుషాయ విద్మహే - వక్రతుండా యధీమహి

తన్నోదంతిః ప్రచోదయాత్ ॥

శ్లో॥ అచింత్యా న్యక్తరూపాయ నిర్గుణాయ గుణాశ్చనే

సమస్తజగదారమూర్తయే బ్రహ్మణేనమః

అస్మిన్చింతే శ్రీమహాగణాధిపతి మాపాహయామి, స్థాప
యామి పూజయామి, స్థాపనానంతర మిదమర్ఘ మిదంపాద్య మిద
మాచమనీయం ॥

తదంత గణపతి ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే

మం : ఓం అసునీతే పునరస్మాసు చక్షుః పునఃప్రాణాభిహ్నోధేహి

భోగం జ్యోక్ష్వస్యమసూర్యముచ్చరంత మనుమతేమృతయాన

స్త్వసి అమృతంవైప్రాణా - అమృతకూషః ప్రాణానేవ

యథాస్థానమునవ్యాయతే మంత్రప్రవాణ ఇహప్రాణ - మంత్ర
జీవ-ఇహజీవ మంత్రఇహజీవ మంత్రఇహజీవ - గతస్మృఖంచరం
తిష్ఠంతుస్మాహ ॥

స్వామివ సర్వజగన్నాథ యానర్పణావసానకం
తావత్సర్వప్రీతిభావేన - బింబేష్టిన్ సన్నిధిం కుశు॥
సిరోభవ - వరణోభవ - అభిముఖోభవ - సుముఖోభవ -
మృప్రసన్నోభవ - సుప్రసన్నోభవ - స్థిరాననం కురు॥
ఓం గణానాంత్యా గణపతిగం మాపామహేకవిం కవినా
ముపమశ్రవస్తమం । జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత
అవత్సర్వణ్యన్మృతిభిస్సేదనాదనం ॥

వాగీశాహ్వయముననన న్నిర్వారావాముషక్రమే
యన్న త్యాగ్యతీకృత్యాన్యస్సన్తస్సమామి గజాననమ్ ॥
శ్రీమహాగణపతిం ధ్యామ్యామి ॥

అత్యాగచ్ఛజగద్గ్రంథ్య సుఖరాజార్చితేశ్వర
అనాధనాధవర్షణ గౌరీగర్భసముద్భవ॥
ఇతి శ్రీమహాగణపతి మాహాయామి ॥

మాక్ష్మికేపుష్కరాగైశ్చ । నానారత్న విరాజితమ్
రత్నసింహాసనం చారుక్రీడ్యరం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః వంద్యభూచితసింహాసనం
సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ గజవక్త్రనమస్తేస్తు సర్వాభీష్టప్రదాయక
భక్త్యాపాద్యం మయాదత్తం గృహాదిర్దానశ
శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః పాద యోఃపాద్యం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ శారీపుత్రనమస్తేస్తు శంకరప్రియనందన
గృహాణార్ఘ్యంమయాదత్తం గంధపుష్పాక్షతైర్మృతమ్॥
శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి॥

శ్లో॥ అనాధనాధసర్వజ్ఞ గిర్వాణపతిపూజిత
గృహాణాచమనందేవ తుభ్యందత్తంమయాప్రభో॥
శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః ముఖేఅచమనీయం సమర్పయామి॥

శ్లోపదారికస్సానం

మం : అపొహిషామ యోధునాన ఊర్జేదధాతన మహారణాయ
చక్షుసే యోవశ్శినతమోఽసస్సస్యభాజయతేహనః ఉశతీరివ
మాతరః తస్మా అరంగమామణో యస్యక్షయాఽయజన్యభూషాః
జనయథాచనః ॥

శ్లో॥ గంగాది సర్వతీరేభ్యః ఆహ్వాతైరమల్లైరల్లై
స్నానంకురుష్యభగవత్ సమమృత్యు వమోస్తుతే॥
శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి
స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥

మంత్రం : అభివస్త్రాసువనాసస్య రాధి ధేనూసుదుఘాః పూయమానః ॥
అభిచంద్రాభ ర్తవేనో హిరణ్యభ్యశ్వాన్ రథిన్ తేవసోమః ॥

శ్లో॥ రక్తవస్త్రద్వయంచారు దేవయోగ్యంచమంగళం ।
శుభప్రదం గృహాణత్వం లంబోదర హారాత్కృజ ॥
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి
వస్త్రయుగ్మధారణానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి.

మంత్రం : యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం ।
పురస్తాత్ ఆయుష్యమగ్నియం ప్రతిమంచశుభం యజ్ఞోపవీ
తం లలమస్తుతేజః ॥

శ్లో॥ రాజతం బ్రహ్మసూత్రంచ కాంచనంచోత్తరీయకం
గృహాణ సర్వధర్మజ్ఞ భక్తానామిష్టదాయక ॥
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి ॥
యజ్ఞోపవీతధారణానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥

మంత్రం : గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరిష్యేగో । ఈశ్వ
రీగం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శియం ॥

శ్లో॥ శ్రీ గంధం చందనోన్నిశం కర్పూరేణ సుసంయుతమ్ ।
విలీపనం సురశ్రీష్ట ప్రీత్యర్థం ప్రభిగృహ్యమాం ॥
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః శ్రీ గంధవిలేపనం సమర్పయామి ॥

మంత్రం : ఆయనేతే పరాయణే దూర్గాహంతు పుష్పిణిః హ్రదా
శ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహాఞ్చమే ॥

శ్లో॥ అక్షతాక్ష ధనభాక్ దివ్యాన్ శాశీయాన్ తండులాన్ శుభాన్
గృహాణ పరమూనంద ఈశపుత్ర నమోస్తుతే ॥
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః గంధసౌవర్యలంకరణార్థ మక్ష
తాన్ సమర్పయామి ॥

పుష్పాక్షతైః పూజయామి
ఓం సుముఖాయ నమః ఓం వకదంతాయ నమః ఓం కపిలాయ నమః
ఓం గజకర్ణ కాయ నమః ఓం లంబోదరాయ నమః ఓం వికటాయ నమః
ఓం విష్ణు రాజాయ నమః ఓం గణాధిపాయ నమః ఓం ధూమ కేతవే నమః
ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః ఓం భూద్రాహయ నమః ఓం గజావనాయ నమః
ఓం వక్రతుండాయ నమః ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః ఓం హేరంబాయ నమః
ఓం గ్రంధపూర్వజాయ నమః ఓం నర్మసిద్ధి ప్రదాయకాయ నమః
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః షోడశనామభిః నానావిధపరిమళ

సగ్ర పుష్పాక్షతాన్ సమర్పయామి ।
శ్లో॥ వనస్పత్యుదభిజై రివైస్య రాన్నాగంధైః పుష్పసంయుతః
ఆశ్రేయ స్సర్వదేవానాం ధూపాయం ప్రతిగృహ్యతాం ।
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః ధూపమాఘాపయామి ॥

శ్లో॥ పాజ్యం త్రివ రిసంయు కం పహ్నినా యోజితం వీయం గృహ
ణమంగళం దీపం తైలశ్శక్తిమిరాపహ భక్త్యా దీపం ప్రయ
చ్ఛామి దేవాయ పరమార్థనే త్రాహిమాం సర కాదోరా
ద్విన్యోత్తి వజ్రోస్తుతే ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః పాత్రాక్షిపందర్శయామి ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి.

మంత్రం :- ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణియం భర్గోదేవస్య

ధీమహి ధియో యోనోః ప్రచోదయాత్ సత్యం శ్రేణ సరిషిం

చామి అమృతమస్తు అమృత్యోః సర్వణమసి.

శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః యథాభాగం గుహ్యోపహార వైద్యం సమర్పయామి ।

ఓం ప్రాణాయామ్యోహః ఓం అపానాయామ్యోహః ఓం వ్యానాయ

స్వాహః ఓం ఉదానాయామ్యోహః ఓం సమానాయామ్యోహః మధ్యేమధ్యేపానీయం సమర్పయామి ॥

అమృతాపిధానమసి ఉత్తరాపాశనం సమర్పయామి హస్తాప్రత్యక్షయామి పాదాప్రత్యక్షయామి శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ పూగీభ్యై స్పృశర్మూర్తైర్చాగవల్లిభ్యైరుత్యం ముక్తాచూర్ణ సమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః
తాంబూలం సమర్పయామి

తాంబూలచర్మణానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥

మంత్రం :- హిరణ్యపాత్రం మథోః పూర్ణదండభాతి మధస్యోపాసిత

ఏకథా బ్రహ్మణ ఉపహరతి ఏకత్వేన యజమాన ఆయుస్తేజోదధాతి.

శ్లో॥ నీలూచలనివాసాయ నిత్యాయ పరమాత్మనే
సుభద్రాప్రాణనాథాయ జగన్నాథాయ మంగళం ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః కర్పూరమంగళానంద నీరాంజనం దర్శయామి నీరాంజనానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి.

శ్లో॥ సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిటో గజకర్ణకః
లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్నరాజో గణాధిపః
గూఢకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః
వృకతుండ తూర్వకర్ణో హేరంబ సుందరపూర్వజః
షోడశైతాని నామాని యః పఠేత్ పుణ్యయాదపి
విద్యారంభే వినామేవ ప్రజేశే నిర్గమే తథా
సంగ్రామే పర్వకార్యేషు విఘ్నైస్తస్య సజాయతే

శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః దివ్యసువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ యానితానిచ పాపాని జన్మాంతరకృతానిచ
తానితాని ప్రణస్యంతి ప్రదక్షిణవదేవదే
పాపాహం పాపకర్మాహం పాపాత్మా పాపసంధః
త్రాహిమాం కృపయాదేవ శరణాగతవత్సల ॥
అన్యథా శరణం నా పి త్వమనశరణం మమ
తస్మాత్పాపదుఃఖ్యాభావేన కమరిత గణాధిప ॥

శ్రీ మహాగణాధిపతి శయనము అశ్మదక్షిణ నమస్కారాన్
సమర్పయామి ॥

ప్రార్థన

శ్లో॥ చక్రతుండ మహాకాయ మూర్త్యుకోటిసమప్రభ
నిర్విఘ్నంకురుమే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా ॥
ఇతి ప్రార్థనా

పునఃపూజాం కరిష్యే

ఛత్రంధారయామి చామరేణవీజయామి నృశ్యందర్పయామి
గీర్ణంశ్రావయామి వాద్యాన్ ఘోషయామి అశ్వారోహణం కల్ప
యామి గణారోహణం కల్పయామి సమస్తరాజోపచార శక్తుపచార
భక్తుపచారాన్ కల్పయామి ॥

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యాచ వామేమాక్త్యా తపఃపూజా క్రియాదిషు
న్యాయనం సంపూర్ణతాం యాతినద్యవం దై గణాధిపం ॥
మంత్రతపీనం క్రియాపీనం భక్తిపీనం గణాధిప
యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

అనయో, ధ్యానాభావనాది షోడశోపచార పూజయాచ భగ
వాన్ సర్వాత్మికః శ్రీమహాగణాధిపతి స్మృతీ స్మృత్యనోవరణో
భవతు - ఉచ్యతాంయజమానః - ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తితి
భవంతోబ్రువంతు! ఉత్తరేశుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు - ఇతి బ్రాహ్మణా
వదేరన్ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదం యజమాన స్వస్తిరసా గృహ్యతు!

మంత్రం :- శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్చ కేంద్రియ

అయష్యే వేంధ్రియే ప్రతిష్ఠతి.

శ్రీ మహాగణాధిపతి ప్రసాదితీరస్తు ॥ — ఇతి బ్రాహ్మణాః
మంత్రాక్షతాన్ యజమానస్య శిరసి నిక్షేపేత్.

ఉద్వాసనం

మంత్రం :- యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమా
న్యాసన్ శతహసాశం మహిమాశ న్మచంతే యత్ర పూర్వే
సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥

ప్రయాతుభగవానీశ సర్వదేవనమస్మృత
అనేనహవిపాత్యప్తః పునరాగమనాయచ ॥

శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః యథాస్థానం ప్రవేశయామి.

శ్లో భనార్థం పునరాగమనాయచ —

మంత్రం :- సమానప్రసరమా దేవీ శతమూర్తా శతాంకురా సర్వగం
మారతు మేపాపం దూర్వాదుస్వస్త్వాశేనీ ఇతిమంత్రేణ పూజా
నిర్మాల్యం దూర్వాదికం స్వశిరసి ధారయేత్. ॥

ఇతి గణాధిపతిపూజా సమాప్తా

శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః ఆశ్చ సదక్షిణా నమస్కారాన్
సమర్పయామి ॥

ప్రార్థన

శ్లో॥ నశ్రతుంజ మహాకాయ సూర్యకోటిసమప్రభ
నిర్విఘ్నంకుదుమే దేవ సర్వకార్యేషు పర్వదా ॥
ఇతి ప్రార్థనా

పునఃపూజాం కరిష్యే

ఛత్రంధారయామి చామరేణావీజయామి నృశ్యంధర్మయామి
గీతంశ్రావయామి వాద్యాన్ ఘోషయామి అశ్వాగ్రోహణం కల్ప
యామి గచ్ఛాగ్రోహణం కల్పయామి సమస్తరాజోపచార శక్త్యుపచార
భక్త్యుపచారాన్ కల్పయామి ॥

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపఃపూజా క్రియాదిషు
న్యూనం సంపూర్ణతాం యోతిషద్యోవం దే గణాధిపం ॥
మంత్రపీఠానం క్రియాపీఠానం భక్తిపీఠానం గణాధిప
యశ్చాజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

అనయా ధ్యానాపాహవాది ఘోషశోపచార పూజయాచ భగ
వాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్మృతీత స్మృతపసనోవరదో
భవతు - ఉచ్యతాంయజమానః - ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్త్రితి
భవంతోబ్రువంతు! ఉత్తరేశుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు - ఇతి బ్రాహ్మణా
వదేరన్ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతిప్రసాదం యజమాన స్సర్వశిరసా గృహ్యేతు!
మంత్రం :- శతమానం భవతి శతాయః పురుషశ్చ తేంద్రియ

అయుర్వ్య వేంద్రియే ప్రతిష్ఠతి.

శ్రీ మహాగణాధిపతి ప్రసాదసిద్ధిరస్తు ॥ -- ఇతి బ్రాహ్మణాః
మంత్రాత్ తాన్ యజమానస్య శిరసి నిక్షిపేత్.

ఉద్ఘాటనం

మంత్రం :- యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమా
న్యాసన్ కేహనాకం మహిమాన స్సచంతే యత్ర పూర్వే

సాభ్యాస్సంతి దేవాః ॥

ప్రయాతుభగవానీశ సర్వదేవనమస్మృత
అనేనవావిషాత్మేషు పునరాగమనాయచ ॥

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః యథాస్థానం ప్రవేశయామి.

శోభనార్థం పునరాగమనాయచ --

మంత్రం :- సమాప్తపరమా దేవీ శతశూలః శతాంకురా పర్వగం
హరతు మేపాపం దూర్వాదుస్వస్త్వాశనీ ఇతిమంత్రేణ పూజా
నిర్మాల్యం దూర్వాదికం స్వశిరసి ధారయేత్.

ఇతి గణాధిపతిపూజా సమాప్తా

అను సమస్తానాం ఉపమా అన్యవిష్టా స్పృతశ్చ యోని మన
తత్త్వ వివేకః ॥ ఇత్యుత్తరకలశే బ్రహ్మణమావాహయాయామి ॥

వరుణాది కలశదేవతాగోనముః ధ్యాన్యావాహనాతి తోడశోప
చార పూజాం కుర్యాత్ కలశేషు శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనముః
ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నముః వాణీహిత్యాగరాభ్యాం నముః శనీ
పురందరాభ్యాం నముః అరుంధతీవశిష్టాభ్యాం నముః శ్రీసీతారామా
భ్యాం నముః సర్వభోగ్య మహాజనేభ్యో నముః ॥

ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు శిరోభిమృశేత్ శివా అప
స్మన్తు కలశానభిమృశేత్ సామనస్యమస్తు హృదయ మభిమృశేత్
అక్షతం చారిష్టంచాస్తు ॥ ఏవంతిః ॥

మంత్రం :- ఓం అర్చితప్రార్చితః :- అర్చితప్రార్చితః ప్రియమేధా
సోఅర్చిత అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్న ధృష్ణ్యరచ్చిత.

మంత్రం :- గంధర్వాగారాం దురాధరాం నిత్యపుష్టాం కరీష్యేణిం ఈశ్వ
రిగం సర్వభూతానాం తామిహోపహాయే శ్రీయం గంధాః
పాంతు.

మంత్రం :- ఆయనేతే జరాయతే దూర్వారోహంతు పుష్పిణిః ప్రా
దాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహం ఇమే ॥ అక్షతాపాంతు

పుట్టాహ వాచనమ్

—★—

మంత్రం :- ఓం ఇమం మృత్యు వరుణ శృణోహవ ముద్ధ్యాచ మృత్యు
త్వామవస్మ్య రాదకే తత్త్వాయామి ప్రహృణా వందమాన
స్తదాశాస్త్రే యజమానో హవిర్భిః అహేడమానో వరుణేహ
బోధ్యురుశక్తం సమాన ఆయుః ప్రమోషీ ॥ ఇతి ప్రాక్కలశే
ఓంభూః వరుణ మావాహయాయామి ఓంభూవః వరుణమావాహ
యాయామి ఓం సువః వరుణమావాహయాయామి ఓంభూర్భవస్సువః
వరుణమావాహయాయామి ॥

మంత్రం :- వాహ్మతే పతిజానీ హ్యస్మాన్ త్వోవేళో అనమిహో
భవానః యత్వేమమే ప్రతితన్నో జవన్త్య శన్నపథి ద్విపదే
శంచతుష్పదే ॥ ఇతి కక్షీణకలశే వాస్తుపురుష మావాహ
యాయామి ॥

మంత్రం :- బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విస్తేమతస్సురుహో వేన

పుష్పానిపాంతు సామాంకల్యంబాస్తు శ్వశ్రేయసమస్తుప్రజా
పతిః ప్రియతాం శాంతిరస్తు యంశృత్వా సర్వవేద యజ్ఞ
ప్రేక్షమాశరణ కర్మారంభా శుభాశోభవాః ప్రవర్తంతే తమమా
మోంకార మాదింశృత్వా భవద్భి రనుజాతః పుణ్యం పుణ్యా
హరి వాతయిష్యే నాచ్యతాం ॥

మంత్రం :- భద్రంశరేభి శ్శృణుయోమ దేవాః భద్రంపవ్య మాతృభి
ర్యజతాః పితరంగ స్తుష్టువాగ్ం సస్తమాభిః వ్యసేమ దేవ
హితం మరుదాంభుః ॥ ద్రవిణోదా ద్రవిణసన్త రస్య ద్రవిణోదా
త్సవరస్య ప్రయంసత్ ద్రవిణోదా పీరవతీమవనో ద్రవిణో
దారాసత్తే దీర్ఘమాయుః సవితా వశ్యాతా త్వవితా పురసా ॥
త్సవితో త్వరాతా త్వవితాధరాతా త్వవితాస స్తువతుసర్వ
తాత్తిగ్ం సవితానోరాసతాం దీర్ఘమాయుః ॥

మంత్రం :- సవోమనో భవతి భాయమా నోహ్ం కేతురుషసా
మేత్యక్రే భాగందేవేభ్యో విదధాత్యానుక్ ప్రచందమాన్తి
రతి దీర్ఘమాయుః ఆపతరంతుశవస దీరాయాత్మాంతువర్షన
యస్మాన్మదా కీరిణా మవ్యమానో మర్త్యంతుర్యో జోహ

మీమాణతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృ
తత్త్వమస్యాం యస్తైత్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్నే
కృణవస్యసం అశ్వినగ్ం వపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం
రయిన్నశతే స్వస్తి సంతాస్వినంచామి యజమా ప్రజామాయర్ధ
నంచ ॥ ఇతి దక్షిణకలశ మదాయ ప్రాశ్న-ల కే కించిత్కించి
దుదకం నిక్షేప్య దీర్ఘ మాయురస్తు మవస్సమాధీయతాం సమా
హితమవసస్యః ప్రసీదంతుభవంతః ప్రసన్నాస్యః శాంతిరస్తు
పుష్టిరస్తు తుష్టిరస్తు వృద్ధిరస్తు అవిఘ్నమస్తు ఆయుష్యమస్తు
ఆరోగ్యమస్తు పిశివంశర్మాస్తు కర్మసిద్ధిరస్తు పుత్రసమృద్ధి
రస్తు వేదసమృద్ధిరస్తు శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు ధవభావ్యసమృద్ధిరస్తు
ఈశాన్యాం బహిరశే అరిష్టనిరసవస్తు యత్పాపంతత్ప్రతి
హతమస్తు యద్రేయస్తదస్తు శుక్రాంగారక బుధ బృహస్పతి
శనైశ్చరరాహుకేతుసామసహితాదిత్యపురోగా స్పర్శ్యేగహః
ప్రియంతాం తిథిరణముహూర్త జన్మనక్షత్ర దిగ్వివతాః పియం
తాం నై ఋతిదిశి శామ్యంతం ఘోరాణి శామ్యంతం పాపాని
శామ్యం తీర్తయః శుభానివర్తంతాం శివాఋతవస్సంతు శివా
ఓషధయస్సంతు శివావసస్సతయస్సంతు అహోరాత్రే శివే
స్యాతాం ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు ఉత్తరోత్తర
మహారహ మభివృద్ధిరస్తు ఉత్తరోత్తరా శ్శుభా శ్శియా
స్సంపద్యంతాం అగ్నిపురోగా విశ్వదేవాశ్చ ప్రియంతాం
మాహేశ్వరపురోగా మాతరః ప్రియంతాం ఇంద్రపురోగా
మరుద్దణాః ప్రియంతాం వశిష్టపురోగా ఋషిగణాః ప్రియంతాం

శ్రీవిష్ణుపురోగా సర్వదేవాశ్చ ప్రియంతాం ఆదిత్యపురోగా
స్సర్వై గ్రహశ్చ ప్రియంతాం ఋషయశ్చ యోగం స్యాచ్ఛార్య
వేదాయజ్ఞాదక్షిణాశ్చ ప్రియంతాం బ్రహ్మచ బ్రాహ్మణాశ్చ
ప్రియంతాం బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చ ప్రియంతాం శ్రద్ధా
మేధాప్రియేతామ్ ప్రియంతాం భగవాన్నారాయణః ప్రియంతాం
భగవాన్ స్యాద్విహిమహానేమః ప్రియంతాం భగవాన్ పరశస్యః
ప్రియంతాం భగవాన్ వీరామహా సత్యావతా ఆశిషస్సంతం
పుణ్యాహికాలావాద్యంతాం.

మంత్రం :- ఉద్ధాతేన శకునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్రాన సవనేషు
శక్ంసవి త్యక్షేవవాడి శిశుమతీ రవీత్యా సర్వతో శక్భకునే
భద్రకూపద విశ్వతోనశ్భకునే పుణ్యామానదయాజ్యయాయ
జతి బ్రతిర్వయాజ్యా పుణ్యేవలక్ష్మీః పుణ్యామేవతల్లక్ష్మీం
సంభాసయతి పుణ్యాంలక్ష్మీం సంస్మరుతే ॥

మంత్రం :- యతుర్వ్యాంసక్షత్రం. తద్భుక్తుర్వీతో పవృషం యదా
వైసూర్య ఉడేతి అథనక్షత్రం వైతి యావతి తత్రసూర్యో
గచ్ఛేత్ యత్రజఘన్యం పస్యేత్ తావతికుర్వీతయత్యాగి

స్యాత్ పుణ్యాహవసకురుతే ఓంపుణ్యాహం భవంతో బృహతు
ఓంపుణ్యాహం.

మంత్రం :- ఓం తానివా ఏతాని యమనక్షత్రాణి యాన్యేవదేవ
నక్షత్రాణి తేషుకుర్వీత యత్కారీస్యాత్ పుణ్యాహ ఏవ
కురుతే ॥ ఓం పుణ్యాహంభవంతో బృహతు ఓం పుణ్యాహం
ఏవంత్రీః ॥

మంత్రం :- ఓంస్వస్త్యే తే తే తాయముహుబ్రవామహే సోమం స్వస్తీభువ
నస్వ యస్వతీః బృహస్పతిగ్ం సర్వగణం స్వస్త్యే స్వస్తయ
ఆదిత్యానో భవతుసః ॥ ఆదిత్యఉదనీయః పథ్యయేవేత
స్వస్త్యా ప్రయంతేషభ్యాం స్వస్తీమభ్యుద్యంతి స్వస్త్యేవేతః
త్రతతుంతి స్వస్తుభ్యంతిస్వస్తుభ్యంతి ॥

మంత్రం :- స్వస్తీనకృద్రోహృద్భక్తవా స్వస్తీనః త్రూపావీశ్వవేదాః
స్వస్తీనస్తాఽర్క్య అరిష్టనేషు స్వస్తీనో బృహస్పతిర్దధాతు అస్తే
దేవావసవ స్యామ్యాసః చత్రసాదేవీ రజరాశ్రవిష్టాః తేయజ్ఞ
ఘాంతు రజసఃపరస్తాత్ సంవత్సరీణ మమృతగ్స్వస్తి ॥

మహ్యంసకుటుంబాయ శుద్ధివృద్ధ్య భ్యదయకర్మణే మహాజనా
నమస్తుర్వాణాయా శీర్షవశ మచేక్షమాణాయా యువ్యతేస్వస్తి
భవంతోబృవంతు ఆయుష్మతేస్వస్తి వవంతిః ॥ ఓగ్స్వస్తిభవంతో
బృవంతు ఓగ్స్వస్తి ॥

మంత్రం :- ఋధ్యామస్తామగ్ం సనుయామ వాజమనో మంత్రం

సరథేహోపయాతం యశోనవక్లం మధుగోష్వంతరా భూతాం

॥ అశ్వినో కామమప్రాః ॥

సర్వామృది మృధుర్నయామితి తంవై తేజసైవ పురస్తాత్పర్వభవ
చ్ఛందోభి ర్భిధ్యతోక్షరై రుపరిషాద్దాయత్రాస్య సర్వతో ద్వాదశా
హంపరిభూయ సర్వామృది మాగ్ధోత్సర్వామృదిమృగ్ధోత్తి యవం
వేద -

మంత్రం :- ఋధ్యాస్మహవ్యైర్వ మసోపసద్య మిత్రం దేవం మిత్రధే
యంన్నో అస్తు అనూరాధాక్ష హవిషా వరయంతః శతంజీవేను
శరదస్సవీరాః త్రిణీత్రీణివై దేవానా మృదాని త్రిణీధందాగ్ం
సి త్రిణీసవనాని త్రయశ్చ మేలోకాః ఋధ్యామేవతద్విర్భవశు
లోకేషు ప్రతితిషతి ।

ఋద్ధిం భవంతోబృవంతు ఋగ్వతామృదిస్సమృద్ధిః ముఖసమర

గంగాపుద్గరేత్ (వామదక్షిణహస్తాభ్యాం దక్షిణో త్తరకలశౌయుగప
క్షహిత్యా) భగవాన్ వాస్తోష్ఠితిః ప్రియతాం ।

స్వస్తిపుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు వర్ష శతసంపూర్ణమస్తు గోత్రాభి
మృద్ధిరస్తు శాంతిః పుష్టి స్తుష్టిశాస్త్ర శుభగోంశుభమస్తు పునరపి
గో బ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు సర్వసంపదస్తు ॥

మంత్రః :- ఓంశుచీవోహవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ంహి నోమ్య

ధ్వరగ్ం శుచిభ్యః ఋతేనత్య మృతనాపఆయర మృచి

జన్మాన శ్శుచయఃపావకాః అగ్ని శ్శుచివతతమ శ్శుచిర్విప్ర

శ్శుచిగ్ంహిః శుచీరోచత అవంతః ఉదగ్ం శుచయ ద్దవ శ్శుకా

ప్రాజంత శురత తవత్యోతీగ్ంష్యర్వయః ఏతోన్విదం

॥ వామ శుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా శుద్ధై రుక్తర్వా వృద్ధాంసం

శుద్ధ ఆశీర్వా స్మమత్తు ఇంద్రశ్శుద్ధోన ఆగహి శుద్ధశ్శుద్ధాభి

రూతిభిః శుద్ధో రయిన్నిధారయ శుద్ధోమమద్దిహిమ్యః ఇంద్ర

శ్శుద్ధోహి నోరయిగ్ం శుద్ధోరతా నిదాశు మే శుద్ధోద్భృతాణి

జఘ్నుసి శుద్ధోవాజగ్ంశిమాససి బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం

యేనదేవాః పవిత్రేణ ఆత్మానం పునతేసదా తేనసహస్రధారేణ

పావమాన్యః పునఃకుమారా ప్రాజాపత్యం పవిత్రం శత్రోద్యో
 మగం హిరణ్యయత తేన బ్రహ్మవిదోజయం పూతం బ్రహ్మ
 పునీమహే ఇంద్రస్సనీతి సహవహాపునాతం సామస్ససావి
 వరుణస్సమిత్యా యమోరాచా ప్రమృణాధి పునాకుమారా
 జాతవేదా మూర్జయంత్యాపునాతు । ప్రాచ్యాం దిశిదేవా
 ఋత్విజోమూర్జయంతాం దక్షిణాయాం దిశిమాసాః పితరో
 మూర్జయంతాం ప్రతిచ్యాం దిశి గృహాః పితరో మూర్జయంతాం
 ఉదీచ్యాం దిశ్యా పశుషధయో వనస్పతయో మూర్జయంతాం
 ఉర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్ధామయంతాం
 వత్సభ్యో బ్రాహ్మణ్యభ్యో నానాగోత్రభ్యో నానానామభ్యః
 శ్రీలక్ష్మీనారాయణోమామహేశ్వరాదిత్యాది నక్షత్రమా స్వ
 రావేభ్యః శ్రీలక్ష్మీనారాయణోమామహేశ్వరాదిత్యాది
 నక్షత్రమాప్రీత్యర్థం స్వనీపుణ్యమాచారవ మంత్రజపదక్షిణాం
 మనసోత్పాపాపరిహారార్థం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమః॥

మంత్రం :- వాస్తోష్మతే ప్రతిహనీహ్యసాగ్రే తస్మిన్వేళో అనమిహో
 భవానః యత్సేమహే ప్రతితనోజాపస్య శన్నవధి ద్విపదే

శంభతుష్పదే వాస్తోష్మతే శగ్మయా సగంసదాతే సక్షిమహి
 ర్గ్మయా గాతుమత్యా చవక్షేమ ఉతయోగేవరనో యా
 యంపాత స్వస్తిభి స్సదానః అమివాపాప్తోష్మతే విశ్వరూ
 పాణ్యావిశం త్సఖాసునవధిసః శుభగంశుభం ॥
 మంత్రం :- స్వస్తియనంతార్త్వ మభిష్టనేతి ర్భూమాభ్యతం వాయ
 సం దేవతానాం ఆశుభక్షు మింద్రసఖివసమకుర్పు బృహద్యశోనా
 ప్సుపారుహేమ అగంహోముచ మాంగిరసం గయంచ స్వస్త్వి
 త్రేయం మనసాచ తార్త్వవిప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే
 స్వస్తిసంబాధే వ్యభయగ్నో అస్తు శుభగంశుభమ్ తతః
 ఆపశ్చద్యేతి వ్యాభ్యాం హరుణ్యా తీరం గృహిత్యా ॥
 మంత్రం :- అప శ్చద్యా ఉశేషజీ రాభోఅమివాపచాతనీ అపస్సరస్వ
 శేషజీ సాశేకృణ్ణంతు శేషజమ్ ॥ అమయూపివీన్ద్రత అహవై
 శేషజమ్ శేషజమేవాస్మేకరోతి సర్వమాయురీతి ॥ ఇతి తీర్థ
 ప్రాశనం ॥ పద్యాపైత్యత్యా శీర్షదనం ప్రాప్య బ్రాహ్మణాన్ శో
 షయేత్ ॥

మంత్రం :- వర్షాప్య అనంతరాయాయ సర్వస్వమోతి రాత్రీతమ
మహాశ్శివతి సర్వస్వైర్జ్యై సర్వస్వ జ్యైర్జ్యై సర్వమేవ కేశా
హ్నైతి సర్వంజయతి ।
శతమానంభవతి శతాయు పురుష శ్చతేంద్రియ అయుష్యే
వేంద్రియే ప్రతివిష్టి ।

పుణ్యాహవాచనవిధి

శ్లో॥ ప్రాకుంభఅవా పరుణంవ యామ్యకుంభే తథావాసుప్తా
మాంసముత్తరే బ్రహ్మణమావాహ్య తథార్చయిత్వా తతస్త
పుణ్యాహ మువాచరేదుభః ।
శ్లో॥ పత్నీప్రత్యైస్సమాయుతో కుభారీ బ్రాహ్మణైస్సహ
వివాహం కేమ సర్వేషుగర్భాభానాదికర్మసు
నాందీశ్రాద్ధం సముదిశ్య స్వస్తివాచనమాచరేత్ ॥
శ్లో॥ శాంతిశేషాశ్టికేచైవ శుభేవాష్యశుభపివ
అదాచసర్వకార్యేషు పుణ్యాహంకారయేత్తతః ।
శ్లో॥ గర్భాధానే వివాహేచ పుంసువేదాతకర్మణి
నామోపాకరణే స్నానే ఏతేషుత్పరశేష్యపి
శ్లో॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదంతే వాచయే దాశిష స్తథా
నీమంత్రోన్నయశ్చైవ అన్నప్రాశనచాలయోః ।
శ్లో॥ ఉపాయనేపగోదానే అహానేవవిశేషతః
బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తథ ఆశిషోవాచయేత్తథా ॥

— స్వస్తివాదిలక్షణమ్ —

శ్లో॥ త్యాగింశదంగుశంధీర్ఘం సమంతాన్పుత్రురస్రకం
తంతులేషూర్జితే దూర్భమా వాదాతుశుభకర్మణామ్ ।
శ్లో॥ త్యాగపాగాయితాః పంచరేఖాః పంచోదగాయితాః
రథేద్యోతాతః కోణే తిర్యగ్గేఖాచతుష్టయం ।
శ్లో॥ కామేనకారయేత్తత్ర పురతోగజతుండవత్
పశ్చిమేకలశాకారం నిర్మితం బ్రహ్మణాపురా
గదేన స్వస్తికంచేతి ప్రవదంతిమహర్షయః
గన్ధర్వభ్యేస్సామేద్రాశౌ సజలంకలశద్వయం
ఋదృష్యాశకుంభ శ్చలతుంభ స్తదుత్తరే
ఏదమీదమభ్యేగ్నే అశుగ్రసన్ధికడుచ్యతే
అజగత తలమిత్యాదుల ర్యామదక్షిణాపార్శ్వయోః
వామీనతలనంకుర్యా చ్చలందక్షిణతోదిశి ॥
శ్లో॥ తథాచ :- ఘోడశేషం సపిండేషు గూరాయణబలా తథా
అశుధంకర్మ కురీత చలం దక్షిణతోదిశి ।
చ మా పః
— ౦ —
— కర్మణః పుణ్యాహవాచనం —
శ్లో॥ ఘోడకం కలశం తంతులతాంబూలయుక్తపాత్రే విభాత్యోష
ధిమః ప్రతిహత్య బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ ।
ఓంకర్మణః పుణ్యాహం భవంతోబృహంతం । ఓంపుణ్యాహం
కర్మణామ్ । ఏవంతి ॥

మంత్రము :- యత్పుణ్యం నక్షత్రం తద్భటు-ర్వీతా పుష్కరం.....

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

మంత్రం :- స్వస్తిభక్తాం ద్రోహక్షత్రాహ్ - శత్రుహర్త్రాణాం - శత్రుహర్త్రాణాం - శత్రుహర్త్రాణాం

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

ఓంకర్ స్వేచ్ఛుదీధవతో బృహతుః॥ ఓంకర్ స్మృత్యాం వషంత్రిః॥

మంత్రం :- ఋతాన్త్రస్సహస్రైర్నమసాపద్యమృతంజడనం మృతకే
యన్మోచ్యైతి చిహ్నాచిహ్నానామిహ

శరదస్సమీరాః త్రీణీ త్రీణీ ద్వి దేహనామ్నోద్ధాని త్రీణీ హండాగ్గః
త్రీణీ సవనాని ప్రయతి మేలోకాః ముఖ్యా మేవ దద్వీర్వ ఏషు లోకాః
కేషు ప్రతిభివతి ॥

ఓంఋద్ధింధంధంబృవంతుః ఓంఋధ్యతామృద్ధి సృమృద్ధిః॥
 ముఖసమంకలముద్ధరేత్ భగవాన్ హోష్యతిః వీయతాం కర్ణః
 పుణ్యాహసమృద్ధిస్తు వర్ష శతసంపూర్ణమస్తు గోత్రాభివృద్ధిస్తుశాంతిః
 లుప్తిస్తుష్టిశాస్త్రం శుభగోంతుధమస్తు పునరపిగోబ్రాహ్మణేభ్యస్తుభం
 భవతు పర్వసంపదస్తు శేషంసర్వస్త్విద్యాహవాచవసత్ ॥

మంత్రము : ఓం శుక్లవోహ్వాయే నమః.....పునాశు క్రిత్యక్షిగ్మసారాయణ
బదిత్యాది సప్తగ్రహప్రతిష్ఠార్థం కర్మాదుకారానువాచనమ్

అం.ది.గ్రి.రాం నునసోత్తాహా పరిమితహిరణ్యం తుభ్యమహం
సంప్రదశేనమదుః ||

శ్రీ వాస్తవ్య తే ప్రతిబింబాన్మితే శుభ సంభవమ్

గూర్తు :- స్వస్థయంతారక్ష్యమరిష్టనేషిః.....శుభగః శుభమ్॥

పాపములను దూరము చేయుట కొరకు

SECRET

శ్లో॥ నత్సరంబైచనసావిండ్లైదత్తాహోవహంజి బంధనై
వధూప్రదేశనంచేత్తే నాకేవాతరర్రణి
ఏతేమదామైకాదేమై మృణాళహంకరరణమ్ ॥

యత్రయత్రసూత్రకారణౌఽశిషోవాచయత్యేతన్యన్యం
 శత్రత్రత్రకర్తృణః పుణ్యాహవాచనమేవ ॥ తదన్యథా ॥

అట్టిరితిచవున్దానం నన్ను నన్ను నన్ను బుద్ధులు బుద్ధులు బుద్ధులు ॥

శ్రీ ॥
పుణ్యహతావనామ్ని మధ్యమేస్థ స్థివాఘనః
ఉత్తాశాలకనామాస్థ స్థ స్థి తస్య త్సమంధవత్ ॥

—

— పత్ని పుత్రయో రుపశాసనమ్ —

సంస్కార్యః పురుషోవాపి శ్రీచాదయీణతోభావేత్
సంస్కారక స్తుపర్యత తిష్ఠేదు తరత స్పదా ।

అని హిమవత్ కేదారే అన్న హిమవత్ కేదారే
అని హిమవత్ కేదారే అన్న హిమవత్ కేదారే ॥

జాత కేనామ కేచైవ అన్నప్రాశనకర్మణి
 నిష్కృమేచైవవాలేచ పత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే ।
 జాత కేనామ కేచైవ అన్నప్రాశనచాలయోః
 ఉపాయ నేవివాహేచ నీమంతాధానపుంశ్చ ।
 కర్తావామే తథాసీనే పత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే ।
 గర్భాధానే పుంసపనే నీమంతోన్నయశ్చ తథా
 వధూప్రవేశనేచైవ పునస్సంధానవచచ
 పూజనేమధుపర్కస్య కన్యాదానే తద్దైవచ
 కర్మేష్వేతేషువై భార్యాం దక్షిణేతూపవేశయేత్ ॥
 కన్యాపుత్రవివాహేచ గోదానేవతబంధనే
 ఆశీర్వాదేఽభిక్షేచ పత్నీతూత్తరతోభవేత్ ॥
 వాషీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాం మహోత్సవే
 ప్రతాదాకాంతికేచైవ పత్నీస్వాదు తరేణదా ॥
 శ్లో॥ శాంతికేషుచ సర్వేషు ప్రతిష్ఠోద్వాపనేషుచ
 వామేతూ పవిత్రేత్పత్నీ ప్యాఘుస్యవచనంయథా ॥
 యావద్భృహస్పతిపదేశశ్చ తావద్దక్షిణతోపటుః
 జ్ఞాపనాయనశ్చేషేతు కర్మణ్యుత్తరతోపటుః
 తథాచ :- యావద్భృహస్పతిపదేశాంతం తావద్దక్షిణోపటుః
 తదూర్ధ్వముత్తరేతిక్షే త్పాలాశేదక్షిణేపటుః ॥
 ప్రధానేషుచపశోమేషు మూర్ధన్దక్షిణేవధూః
 ఇతరేషుచపశోమేషు మూర్ధనే ఊత్తరేవధూః ॥

విశ్వాపాపసంకల్పే ప్రశీతామూర్తనే తథా
 విప్రాశీర్వచనేతిక్షే ద్వరహ్యత్తరతోవధూః
 అచాంకర్మణి నిత్యహోమసమయే పుణ్యాపాపసంకల్పయో
 స్థాల్యాగ్రాయణ యోక్తమోచన పునస్సంధాన శమ్యాత్సవే
 ఏతేహ్యజ్యచకాతు విప్రపతితా స్యాశీష్ఠ రతూధ్యత్
 తిక్షేదుత్తరతో వధూస్సృతివశా దనస్త్రితచేదక్షిణే ॥
 10వ:- రతూబంధనకాలేచ విశ్వాపాపసయోస్సదా
 ఆశీర్వచనకాలేచ పత్నీయోక్తవిమోచనే ॥
 ఏతేషూత్తరత ప్తిక్షే ద్వధూరనస్త్రితదక్షిణ ఇతి ॥
 ప్రథానపశోమే యద్బుదాదిహోమే
 ప్రవేశహోమేచ వివాహశ్చేషే
 నీమంతహోయే సవనేశ్యతీయే
 ఏతేషుహోమేషుచ దక్షిణాస్త్రీ ॥

శ్లో॥ కన్యాదానేచగోదానే హ్యధ్వరేసింధు దర్శనే
 భార్యాం దక్షిణతోతిక్షే ద్విప్రపాదాభిషేచనే ॥
 అతిచ॥ దేశీయప్రాంతీయవృద్ధాచారానుక్రమేణ సమాచరణీయః॥

శిశు కుమార బాలకలక్షణమ్

— తత్వవౌచవిధిశ్చ —

శ్లో॥ శిశు స్వస్త్వప్రాశనాత్ప్రాగాచాలాత్పాలకస్పృతః
 కుమారక స్తువిశ్లేయో చాలాదామహాబింధనాత్ ॥
 శిశోరభ్యక్షణంప్రాప్తం శౌలసావ్యచమనంస్పృశం
 రజస్యలాదిసంస్పృశ్య స్నానాచుచ్ఛిష్టకుమారకః ॥

— రక్షానూత్రబంధనప్రకారః —

శ్లో॥ దుకులమూవికంసూత్రం కార్యాసంక్రమణీకృతం
అథపాశ్చద్ధృష్యాకైర్వస్త్రైర్ద్యుస్థైర్దేవతాభోదితమ్ ॥
కంచ॥

శ్లో॥ దశవిషక్రతిభాగేన కాంచనశృతేనపా
కార్యాసికేనసూత్రేణ త్రిపుతాత్రిగుణేనవా

ప్రత్యశ్యవయేనాసూత్రే పవమానాదిమంత్రకృత
త్ర్యంబకమృచామూత్రేణ హోదేణతిరస్పృశేత్ ॥

పాత్రేతండులనంపూర్ణే నిధాయాథతతఃపరమ్
గంధపుష్పక్షతైశ్చైవ పూజనంచయథాకమమ్ ॥

శ్లో॥ తతోవరస్సహస్తేన దక్షిణేనాధతండులాన్
సంగృహ్యముష్టివాన్వస్య పాశ్రస్థంకారయేత్కృతం
విశ్వతాతేత్వృచాపుంసాంబద్ధీయాద్దక్షిణకథే ॥

శ్లో॥ అథవామకరీప్రేణం బృహతామేతిమంత్రతః
కర్మాదాకంకణాలబధ్వా కర్మాంతేవవిసర్జయేత్ ॥

విముచ్యయోషితః పూర్వం పుంసస్త్యదనంతరమ్
రత్నబంధనకాలేచవర పూర్వంప్రకల్పయేత్ ॥

వివాహోపనయేదైవ చతుర్థ్యా మేమోచసమ్
ఇత్యేతత్సంప్రదేశకేచాహవిమోచయేత్ ॥

మోచనపాపనివారణం పూర్వవత్కరయేత్తలు
బారాణకేనమంత్రేణ కంకణోనేత్యవేనవా ॥

తూష్ణీంపామోచయేత్తంతు కంకణందేవసన్నిధౌ
రత్నబంధనసూత్రేచ వివాహేద్వైప్రకల్పయేత్ ॥

పుంసీనీమంత్రయోగేషం కల్పయచ్ఛేతుసూత్రకే
ఇతరత్రతుసర్వత్ర కంకణం త్యేక మేవహి ॥

సంకల్యానంతరంత్వస్య ముఖ్యకాలఇతిస్మృతః
హస్తగ్రహణకాలేవా చతుర్థ్యాంవిశిమోచయేత్ ॥

అత్రశమః వివాహేసరబంధస్య కాలాయుక్తి రిహ్మదై
ఇతరత్రతుసర్వత్ర సంకల్యానంతరంభవేత్ ॥

శ్లో॥ దక్షిణేనానివాతస్య మోచనందేవసన్నిధౌ ॥

ఇత్యేత—

శ్లో॥ వివాహాంతోన్మాదేషు పుంసీనీమంత్రయోగసి
ప్రకారేతాంబాహానీ అంగురాలోచనాథా
కాలాన్మేదేనీతి సరబంధోవిధియతే ॥

పరబంధ ఇతి కంకణామధేయమ్—

అగ్నిముఖానుబంధశ్లోకాః

ప్రథమతః స్థండిలవిధిః

శ్లో॥ శేవలైస్తండులైర్వాపి తమూర్జేనమృదాపివా
గారవశేనకుర్వీత స్థండిలంతుదగ్రశక్యమ్ ॥

సర్వసన్ధ్యాశ్రయాభూతు సర్వరత్న సముద్యవా
సర్వకతునమాభారా శివరంస్థండిలంకృతమ్ ॥

మృతాసుగోమహాదైత్యః శక్రప్రజానిపాతితః
తస్యమేదశితత్వానస్థితదర్శంస్థండిలంకృతమ్ ॥

ఉల్లేఖనప్రకారః

శ్లో॥

సర్వత్రసమభామేధ్యా సత్త్వలవనకాననా
త్రివిక్రమసిహాతాంతా కిమర్థముపలేఖనమ్ ॥

పురాహిత్యజ్ఞానప్రకారేణ హిత్యోప్యత్రో మహానుభవః
అదహ తత్త్వస్య దేహ ద్దర్శ ముపలేఖనమ్ ॥

ప్రాచీనపూర్వముదక్కన్తం దక్షిణారంభమాలిఖత్
అఖోదీచీపురస్సన్తం పశ్చిమారంభమాలిఖత్ ॥

త్రిసః ప్రాగాయతా రేఖా స్తీనస్యరుదగాయతాః
హ్వాదకౌళీతులిఖత్యాచనిర్ముత్యాండిశిమోపయేత్ ॥

ఉల్లేఖనతు యోదకౌళీ దంతభావనకాష్టవత్
కర్మాంతేచద్విధ్యాత్స్వా నిర్ముత్యాండిశిమోపయేత్

ప్రాగ్రాణాంతరేఖాణాం బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః
ఉదగ్రస్థరేఖాణాం తాణిలక్ష్మీశ్చచండికా ॥

మద్రేఖాదేవతాప్రాకృతా ఇశ్యతాదేవతాస్త్రితాః

గ్రంథాంతరే :- ప్రాగ్రాణాంతరేఖాణాం బ్రహ్మవిష్ణుశేందవః
ఉదగ్రస్థరేఖాణాం ముకుందేందు పురందరాః

ప్రాక్షణారీనాంలక్షణమ్

శ్లో॥

ఉత్తానేనతుహస్తేన కర్తవ్యం ప్రాక్షణంబుధైః
అవాచనేనహస్తేన కర్తవ్యం స్యాదనోక్షణమ్ ॥

అవాబుధిప్రకారేణ అభ్యుక్షణముదీరితమ్ ।
తిర్గ్యగ్నా తేనహస్తేన పర్యుక్షణమితిస్మృతమ్ ॥

బాశ్యమ్ :- అనోక్షణాభ్యుక్షణ యోరువసర్గభేదాన్నాయంభేదో
ద్వర్గభేదోనా స్త్యేవ దేవతర్కణమారణార్చన బలికర్మ
హోమభోజనాని కేవలీకేనకుర్యాత్ ॥

తథాచ :- శ్లో॥ దేవానాంతర్గణంహోమం బలికర్మచభోజనం
అర్చనంమార్జనంకుర్యాద్దేవతీకేనసర్గదా ॥

అగ్నినిధానమ్

శ్లో॥ అవాకగోభ్యుక్ష్యనిధాయవహ్నిం ముత్పిచ్యతేవోక్షణతో
యశేషం

ప్రాకోయమవస్యన్నిదభాత్యుదగ్గా యథాబహిసావ్యచ్చ
పరిష్కృతానాం

శ్లో॥ హోమసానేపుగోభాగస్థిత్యావహ్నింనిధాయశః
సమస్కృత్యతతోవహ్నిం హృదిధ్యాత్వానమాహితః ॥

పాణిభ్యాంపాత్రమాదాయ న్యావ్యాతీభిర్నిధాయశః ।
తత్పాత్రేపూరయేత్తాయం పూజయేచ్చసువాసినమ్ ॥

గంధపుష్పాక్షతాద్యైశ్చ తతోవహ్నింసమిద్ధయేత్ ।
అగ్నిస్త్వయనపాత్రేచ అగ్నిశ్చ త్యాగముహయేత్ ॥

అగ్నితేభ్యష్టవహోమస్యాదాయ స్త్రతనపూర్వతే ।
ప్రాబ్ధితోహితతోహ్యగ్నిః ప్రాబ్ధితాశ్చైవబుద్ధిభః ॥

ప్రాబ్ధితోహితోహితాచ కథంప్రత్యబ్ధితోభవేత్ ।
సదహిదేవేతిమంత్రేణ సాక్షతోదకపాణినా ॥

హవ్యవాల్బలిలంద్యష్టాభితః ప్రత్యబ్ధితోభవేత్ ॥

భజ్యోయ స్మార్త ప్రయోగ దీపికా

అలంకరణాదినిధానవిషయః

శ్లో॥ ప్రజ్వాల్యగ్నిమిమంధ్యాత్వాంబుజైస్త్వవసరిస్తతేత్
అష్టమేనవమేనైవ దశమేనామశతకా
నవదశంపరిధింజైవా సరసంపూజనంక్రమాత్ ॥

అంగిశిదేశే ఐతిశేషః

వాక్యమ్ - దక్షిణోశ్చరైరుత్తరాశ్చరైః ప్రాసదక్షిణోదశభిరశ్చ
రగ్నింప్రాసాదిదక్షిణంప్రకర్షిదశభిరస్తాతి॥దక్షిణా
ప్రాక్షిణ్యేనీతేమతభూచ॥

శ్లో॥ పరిస్తరణదర్శంత్య పరిధీనపరిసంధిమ్
ఉత్తర్యావధరార్థమర్చ్య త్ప్రత్యేకనిజమాపరి॥
కించ॥ ప్రాక్షత్వగాస్తీరశ్చుతోదగ్రాస్తమూలయోశ్చపరిదక్షిణా
స్యః తదగ్రయారుత్తరోహ్యదశాత్పరిస్తరేయః క్రమశః
పురోగ్రాః ॥

పరిస్తరణాదిదర్శంతాంసంఖ్యానిరయః

శ్లో॥ అగ్నింహోదశభిరర్చ్యః పునశ్చస్తుపరిస్తతేత్
పరిస్తరణమవ్యత్రైవైవంసంఖ్యావిధియతే ॥
పాత్రాణాంతుద్విష్టటంస్యాత్ప్రేనేతాసాదశతథా
అష్టభిశ్చదశంత్రత్రైభిరర్చ్యహ్యేవంభవత్
ద్వారదశాతుపవిత్రస్యతథాప్రత్యవవస్యవ
సమార్జనంత్రిభిరర్చ్యర్చలనస్యైక ఉచ్యతే ॥
పక్ష్యగ్నికరణస్యైవమమహ్యేత్వంశశమ్
ఇధ్యబంధోష్టభిరర్చ్యైత్రిభిః పరిధిబంధనమ్ ॥
ఏవమేకాదశశకుశాన్ దుత్రాయామూలి నూచరేత్ ॥

కారికావళిః

అగ్నిజిహ్వః

శ్లో॥ హిరణ్యకవకాక్షిమోరకామైవాధుప్రభా
అతిరకాబహుయాపానప్రజ్వాల్యైః పరీర్తితాః ॥

జిహ్వస్థానాని

శ్లో॥ హిరణ్యపశ్చిమేజిహ్వకవకాశ్చగ్నిమధ్యగా
రకామైవోత్తరాజిహ్వకపశ్చిమేదక్షిణాదిక్వితా
సుప్రభామైవపూర్వాయామతిరిక్తాగ్నిదిక్వితా
బహునూపాచశిర్వాగ్నిరూంజిహ్వస్థానానికేరయేత్

సర్వతర్యజాంహోమస్థానాని

శ్లో॥ హిరణ్యగ్నిమధ్యగా
ఉత్తరాజిహ్వకపశ్చిమేదక్షిణాదిక్వితా

శ్లో॥ అగ్నింహోదశభిరర్చ్యః పునశ్చస్తుపరిస్తతేత్
పరిస్తరణమవ్యత్రైవైవంసంఖ్యావిధియతే ॥
పాత్రాణాంతుద్విష్టటంస్యాత్ప్రేనేతాసాదశతథా
అష్టభిశ్చదశంత్రత్రైభిరర్చ్యహ్యేవంభవత్
ద్వారదశాతుపవిత్రస్యతథాప్రత్యవవస్యవ
సమార్జనంత్రిభిరర్చ్యర్చలనస్యైక ఉచ్యతే ॥
పక్ష్యగ్నికరణస్యైవమమహ్యేత్వంశశమ్
ఇధ్యబంధోష్టభిరర్చ్యైత్రిభిః పరిధిబంధనమ్ ॥
ఏవమేకాదశశకుశాన్ దుత్రాయామూలి నూచరేత్ ॥

శ్రోత్రాదినిరయః

శ్లో॥ యత్రకామస్తత్రప్రయోగం యత్రభూమస్తునాసికా
యత్రాల్పజ్వలనంశేత్రం యత్రధవ్యసితచ్చిరః
సుత్యైవజ్వలంశేవహ్యేత్వంశశమ్
కరసానేపాలుతంస్యాచ్చదుర్భుషం వ్యధిశీడనమ్

నాసికాయాం మనోదుఃఖం చతుష్షీ గ్రామనాశనమ్
 మూరసానే హుతం కుర్వాదాబారాప్తవివాశనమ్
 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన జ్వాలాయాం హోమమా
 మాచరేత్ అజాతాస్వసప్త జిహ్వశ్చ హోమంయః
 కురుతేద్విజః పహోమోనిష్కలోజ్జేయో
 హోతాచనరకం ప్రజేత్ ॥

సమిధా రునిర్దయః

పాశ్యమే॥ పాలశఖాది రాశ్యత్వే దుంబరవైకంకత బిల్వశమ్యర్కవేత
 సాపామూర్ధదర్భః పూర్వపూర్వభావే పరాపరాః ప్రాదేశ
 మాత్రాస్సశ్శరపః కీటవర్జితాః అసుషిరాః అప్రణాః పరుత్పరా
 స్సమిధో గ్రాహ్యః జిహ్వస్వయంఽతితాశ్చ సమిధోవరయేత్
 క్షయవిక్రేతైశ్చ కూద్రాహ్వతైర్వాసమిదైర్వాదిభిః కర్మకుర్వత్
 పతితస్యాత్ ॥ తథాచ ॥

శ్లో॥

కల్యాణభుదిరాశ్యత్వే వైకంకతశనివావటాః
 వేణూదుంబరబిల్వాద్యాన్ గ్రాహ్యస్సర్వత్రశోధనాః
 ఏవాంధ్రుమాణాంశాఖాశ్చ సమంధవర్న్యవివర్జితాః
 ప్రాదేశమాత్రాస్సత్పత్కాః ఋజువోద్దోషవర్జితాః
 పక్షే శుద్ధంపతాశంఽచ దినత్రయముదుంబరం
 త్రిదినంవిష్ణులంఛాపః అపామార్గంతు తద్దినం

ఖాదిరార్కశుశాదూర్వాశ్చ మ్యాస్తాతాళికాధవేత్
 సమిత్సుష్పకుశానీని శ్లోత్రియస్వయమూహరేత్
 కూద్రాహ్వతైః క్రయక్రేతైః కర్మకుర్వత్ పతత్యధః ॥

అత్రారగ్యధ కార్యానకరకః కరరంజకాన్
 ఇంధవేతింతిణీనింబం సర్వాన్ శంఖకన స్త్యజేత్ ॥

ధమననిర్దయః

శ్లో॥ నాగ్నిం ముఖేనోపధమేన్నగ్ని వేతేతవాత్రియమ్
 నామేధ్యం ప్రతీచేదగ్నా సవపాదా ప్రతాపయేత్
 హస్తాభ్యాం హోదధ్యాన్ న చేనమతిలంఘయేత్
 సశూర్పేణాధమేదగ్నిం నచవస్త్రేణాపాజేనా
 ముఖేనాగ్నిం సమీధీయాన్మృఖాదగ్నిరజాయేత్ ॥

విటతేనథ వేద్యాన్తి శూర్పేణాధవనాశనమ్
 హాశినాన్మృన్మూహ్నాన్తి అయుః క్షీణం ముఖేనచ ॥

అద్భాదిదాదుసంత్యానిర్దయః

అలూశింఖాదినిండగ్నిం కుంధ్యద్వింశతిదారుకమ్
 అనూయాజనమిత్త్యక్ష ఏకవింశతిదారుకమ్ ॥

గీ॥ :- ఇద్ధ్యంపంచదశాఘాతా ద్వాస్త్యస్తపరిధయః

స్థానేవింశతిదారుణి కదాచిన్దైకవింశతిః
 స్థాన్యైరకర్కణ్యనూయాచా భావాన్నాపిసమిత్కురితి ॥

సమిధాదిప్రమాణనిర్దయః

శ్లో॥ సమిత్సవిత్త్రంవేదిశ్చ త్రయః ప్రాదేశసమృతాః
 ఇద్ధ్యైస్తద్విగుణాభోక్షత్రైగుణాః పరిధిస్త్వేతః ॥

అత్రవిశేషః :- మధ్యమేమధ్యమంప్రాశ్నం దక్షిణేనామిదంస్పృశమే
 ఉత్తరేతర్జునీప్రాశ్నం త్రిథాపరిధిలక్షణమ్ ॥

బట్టియ స్మార్త ప్రయోగ కీపితా

ఉదకావస్థస్థననిమిత్తాని

నిత్యము తే రాక్షసరాక్షసే పైతృకేనాపుష్టిరితే
చేదేభదేనిరసనే కృతలత్యాభిమర్శనే
లమృత్యుకేశలమూదిస్వరేభవాపఉపస్పృశత్ ॥

పాత్రాసాదనప్రకారః

శ్లో॥ ద్వంద్వంనన్యంచతుపాత్రాణి దైవకర్మాణియోజయేత్
మానుషాణి నకృద్యుంజ్యదేకైకంపైతృకేవిధిః ।

వాక్యమ్ :- ఇధ్యస్థలవాక్యాధనమ్॥ ఇధ్యస్థనానగ్రంథేరథసాత్వా
దనమేవ॥

శ్లో॥ దర్శ్యజ్యపాత్రేణసహస్రయోజ్య
వైకంకతీప్రాక్షణ భాజనీవ
ప్రణీతపాత్రేణ సమేధ్యదానూ
బుద్ధిసస్పృతేభ్యుత్తేజ దర్శ్యై ॥

వివాహచాలపీమంత స్వాధ్యాయవ్రతకర్మసు
స్నానసోదానసంభావ అజ్యసంసాగ్రలస్తరః ॥
వాస్తుహోమచాగ్రయచే శాంతిహోమనృహత్యుతే
ఉపాయనాదిసర్వత్ర సపరి పరణాద్యహిః ॥

అజ్యనిధానదర్శవిషయః

మధుకై బభసామూతా ద్యావేతాపాజ్యహరిహా
తయోర్నిరసనారాధాయ ద్వేదర్యాభిగ్రహియీచత్ ॥

హోమాజ్యనిర్ణయః

శ్లో॥ హ్యవ్యంరంహోమ్యుతగ్రాహ్యం తదభావేశుమాపీవన్
అజంపాత్రదభావతు సాత్వాతైలంబవరయేత్ ॥

కా ర కా వ ని

నిరూధాద్విసంతానిరయః

ఏకాంగారాద్భివేస్సృత్యః ద్యాభ్యాంభార్యావిసస్యరి
ప్రణీదవ్యవిహితాయ అధిక స్తుతభావహమ్ ॥

పవిత్రలక్షణమ్

పశుద్యౌల్యదైరాభ్యాం సాగ్రేపాదేశసమ్మితే
పవిత్రేగ్రథితేక్షేమే దైవకర్మాణోదితే ॥

సాగ్రాణీతీణిపాదేశ సమ్మితాని సమానివ
దైకమూలాస్యబద్ధాని పవిత్రాణిహపైతృకే ॥

అప్రచ్ఛిన్నాగ్రకాదకర్మాభి ఛింద్యాత్రాప్రదేశసమ్మితౌ
అంతర్థాయత్యేణంవాపి కాష్ఠంవాననభేనతు ॥

గనంసర్వతకుక్కుర దర్శ్యాణాంచ్యేదవేతథా
ప్రత్యాభ్యాదిస్సమున్మిజ్య కృత్యాచబ్రహ్మబంధనమ్ ॥

ఉత్పవనలక్షణమ్

శ్లో॥ పవిత్రేప్రాక్షణీపాత్ర ఉదగ్రగేక్షి చేజ్జలమ్
అనుయపశ్యాచారభ్యన్ద్రాప్రాక్షణ్యత్పవదంభవేత్ ॥

అంగుష్ఠానామకాభ్యాంతు పాశ్చాన్యరుత్తానయోఃపుధక్
గృహీత్యాత్మమాలమగ్రంచ తిరుత్పవనమాచరేత్ ॥

అగ్నేపశ్చిమదిగ్భిశ్చ ప్రాక్షణీపూర్వాపాత్రయోః
చిత్వాద్విదుప్రకమంకృత్యా పూర్వముత్పవయేధ్రువమ్ ॥

అగ్నేశ్చాగ్నేశ్చనంతద్వదుగ్రమవిధానతః
త్యాప్యగ్నేశ్చార్యశస్సమభ్య కున్దరాహరిమాచరేత్ ॥

అవద్యోతన పర్యగ్నికరణవిషయః

అగ్రతానభ్యోతనంచైత పర్యగ్నికరణంతథా
విరూఢాద్యదితేతస్మిన్ తయోక్తేషుచింతిషేత్
ప్రథానాద్యదితేషాంతాం తయోక్తేషుచింతిషేత్ ।

పూర్ణపాత్రవిషయః

అశ్నరు త్తరదేశేతు ద్విపంచాంగుళిమాత్రకణే
పూర్ణపాత్రస్థుంసాప్య కపత్యాదిభిరితమ్
అష్టముష్టిభవేత్కించి త్కించిచత్వారిపుష్కలః
పుష్కలాలాత్పైరచత్వారః పూర్ణపాత్రంపవత్తే ॥

స్మక్తుపదాదువిరయః

భాది శేషస్థానమశ్వార్యః పతానేనజాహూర్భవేత్
తదథావేపలాశస్య పర్ణభ్యాంసూయ తేహవిః ।
పాలాశంమథ్యమంగరం స్మక్తువాచప్రజల్పయేత్
పాలాశపర్ణాభావేతు అశ్విత్తంవిశ్వరూపిణమ్ ॥
అశ్వత్థస్త్వపక్తైస్సు స్మక్తువేపరికల్పయేత్
అజ్యప్రొక్షణపాత్రాణి జాత్యేకంపాత్రముచ్యతే ॥
విపర్యయోజ్యత్వాతు కర్తులేవిపర్యయః ।

తపననిరయః

దితైఃప్రీతిస్సమూహాయ స్థుమిదక్షిణాపానాని
ప్రధానదిర్గంవామేన యుగంత్వశశస్యచ ॥
నామేత్రప్రసమాంగిర్గం ద్విశీయాంబక్షిణేనై
దితైఃస్మైహాంగుళ్యాహ్వాహ్వాభ్యాం పతితప్యచ ॥

అత్రవిశేషః - వాక్యం :- దర్శస్మహేర సుపరిదక్షి తేనయుగపత్
హస్తనాదాయ తామేనహహాంప్రతితప్య వామకస్మిణామ
కాసంధా జానూం గృహీత్వా తహ్యధరి ప్రవవంతరతోభ్యా
కారగ్ం సర్వతోబల మభిపమాహారం మూలైర్దక్షిణతి
పుష్కలమేణ భారయిత్వా తానూమగ్నై రంతరతోభ్యాకా
రంప్రాచీం మధ్యైర్వాహ్యతః ప్రతీచీంమూలై రంక్షుతి
క్రమేణ సువప్తదర్శితేన సంమృజ్య ససంహృష్టమసంమృష్టా
శ్చగోస్పర్శయతి॥ తథాచ॥

తామాంగుళీషు తేదర్శ్యా చారయేత్కమశోబుధః
ద్విత్రియామూపరిష్టాత్తు ప్రథమామధపవత ॥

వామేతరసదర్శనైః స్పృశమంతః ప్రక్షిణమ్
త్రిసంమృజ్యాభిధర్శనైః త్రిలంకురాన్తప్తదక్షిణమ్ ॥

దర్శయూలై స్పృశదండ స్థానంనా స్తంసమంతతః
దర్శిషూతముపక్రమ్య మధ్యగుల్ఫంప్రదక్షిణమ్ ॥
సంమృజ్యాశ్చేతరాదక్షిం పుష్కలమేణానభారయేత్
పూర్వస్తాంసదర్శనైః త్రిసంమృజ్యాభిధమధ్యమః ॥
దర్శిషూలమతిక్రమ్య ప్రాచీం సంతృప్తయత్నతః
తథాగ్రాహ్యాలవర్యంతం ప్రతీచీం బహిరవ్యధః ॥

దండంతపూర్వసచ్ఛాపి సంమృజ్యాభిధయథాక్రమమ్
దిర్గం గృహీత్వాహస్తాభ్యాం పూర్వప్రతితితప్యచ ॥
బుద్ధిస్సంప్రాప్తతేదర్శ్యా విభాయాథ యథాక్రమమ్
దర్శ్యాద్యిస్సంస్పర్శ్య వహ్నాయ తే నవిక్షిపేత్ ॥

ప్రసవమగ్నైరంతరిత ఇత్యాద్యన్యేనదంతిహి
తప్త్యాతపక్ష పత్తేన కర్తవ్యనాన్యకర్మణి ॥

పరిషేచనవిధి:

నాక్యమ్ :- అదితేనుమన్యన్యైరి దక్షిణాతః ప్రాచీనమ్ అనుమతేసుమ
న్యన్యైరిపశ్చాదుదీచీనమ్ సరస్వతేనుమన్యన్యైర్మత్స్య త్తరతః
ప్రాచీనమ్ దేవపవిత్రః ప్రసుచేతిసమంతమ్ ఉత్తరపరిషేచనేషేష్య
మగ్నస్థాః ప్రాసావీరిమంత్రసన్మామః పైతృ కేతుమాసీశ్రాద్ధా
దిషు కర్మసు సమంతమేవాప్రదక్షిణ పరిషించతితాష్టీన్ ॥

ఇధ్యాధానవిధి:

శ్లో॥ ఇధ్యాసాదనదేశేషే నూయాజనస్మ హనంతీ వేత్
దక్షిణేనాభహస్తేన ఆదాయేధ్యంతిపంచకమ్ ॥
సవ్యహస్తేనతత్పుర్వం గృహీత్వాధ్యయథావిధి
ఏకం ద్వేగణయిత్వేన చర్మంపంచదత్తేవతు
సృవేణాఽఽఽఽగృహీత్వాధ్య చిగ్మదారూణీనయేత్ ॥

కింతు :- శ్లో॥ అననాత్కిందితుత్థాయ తప్తస్తేన్ద్రాప్యన్యైస్సహ
అనుజాత సతస్తాష్టే మిథ్యాగానంప్రవర్తయేత్ ॥

శ్లో॥ హస్తాభ్యాంబగృహీత్వైవం ప్రహరేదుపవిశ్యతు ॥

అత్రవిశేషః :- శ్లో॥ మూలమధ్యమధ్యస్థ మగ్రమధ్యమధ్యమమ్
పాణిద్వయేనధృత్వాచ సమిద్గోమంసమాచరేత్ ॥

కింతు :- మూలతఃకర్మనాశాయ మధ్యతఃపుత్రవాశనమ్
అగ్రతఃప్యాధిదూవేణ ఏకపాణిరసక్షయమ్ ॥

హోమముద్రాంతణమ్

శ్లో॥ నూరగరసంతోచి హంసీముద్ధకపక్షికా
మృగీకనిష్ఠాతర్జక్యా ముత్త్యాముద్రాత్రయంస్మృతమ్ ॥

శుభకార్యమనర్థేషు మృగీహంసీపక్షీ రితా
అభిచారికకృత్యేషు నూరగీకధితాముద్రైః

అత్రవిశేషః :- చరుణనూరగీముద్రా అజ్యేమృగముఖంతథా
సమిధోహంసముద్రాచ ఏతద్గోమసన్యలక్షణమ్

ముద్రాహీనంతుతద్గోమం సర్వంనిష్కల్పితంభవేత్
కర్మాతునరకంయాలీ తథాచాన్యనైస్సహ ॥

సుప్రతుపాభ్యాం కర్తవ్య హోమవిరయః

దిగ్వియాధూరహోమర్చి ప్రాశానాచుతయ సథా
స్విష్టకృత్యాజ్యభాగాచ ప్రహహోమకర్షణా
పూర్వార్థూరజయాజాచ ప్రాయశ్చిత్తాహుతీషుచ
ఏతేసువేణహోతవ్యం నసందేహాకపర్షణా ॥తథాచ॥

వ్యాఖ్యం :- సువేణయథాభ్యాతానాం రాష్టభృతః ప్రాజాపత్యైః
హృహృతీర్విహృతా హృవిష్టకృతీమత్సృవజాహుయాత్ ॥

అగ్రవిశేషః :-

శ్లో॥ సువేణేవజ్యమాదాయ సుశిసంపూర్వహాపయేత్
మృతేసుచాతుహోమస్వాన్యై తత్తేనంచహవిర్విధిః ॥

అగ్రగ్రహణసామర్థ్యం సదర్శాన్యస్సంశయిష్యతి
దూధాగ్రహణసామర్థ్యం సువస్యనతుసిధ్యతి ॥

శ్లో॥ అమారహళమ్ మేచ సక్పద్యోగీత్యా దర్శ్యమృతిత్వాద్యజనంత తంబ । స్వాహావిసదంబహూయాద్యథావదాసీన ఏవేతికపరి నోక్తమ్ ॥

శ్లో॥ అమారహళమ్ సప్తమేప్రవృత్తే ద్వితీయదర్శ్యచ సక్పద్యో హీత్యా । ప్రక్రమ్యకోటి పవనస్యహా తాపద్యధాంతంబు హువేదహూక్తమ్ ॥

శ్లో॥ ద్వితీయమైంద్రం విజ్ఞానతేజ దేశ ప్రథానదర్శ్యచ సక్పద్యో హీత్యా । గీతశాదే తితుశ్చువేచ తద్యదామారయోర్నిరయ ఏవమేవ ॥ కించ ॥

శ్లో॥ వాయవ్యాదగ్ని శోణాంతం భారమామారయోజ్ఞామై ప్రాతాపత్యమవిచ్చిన్నం సైముత్యేశానకీందిశమ్ ఇంద్రామారం ప్రయోచిచ్చిన్నమృహమామారయత్యధ ॥

అథాజ్యభాశాహూయాయూర్వార్యరేచకుషీణి తయోర తరతగ్నయోదదీ తామ్యుడత్యవే ॥

అగ్నిమధ్యేచహూయాయూర్భూహూతిస్త్రితా తత్సోమనాశ్యపహాశవ్యా విగ్ని మేత్వాజ్యభాగయోః కర్మశ్చాపహిమధ్యేత ప్రతేమహిదతుర్వ్యి ముఖామృతిరవద్యంహి సర్వావారెస్సునిశితా ॥

ముఖామృతి ర్నియత్రస్యా యత్రాతత్త్వైసహావయోత్ సక్పద్యోహీత్యాత్రతాపీ స్రవేతేవినిర్ణయః ॥

అగ్రేధుత్వాతువిధం మధ్యేధుత్వాప్రవాక్షయః మూలేతు మ్రియతేహోతా సుహానంధంభవేత్

అగ్రాశ్చధ్యేక్షగ్రమధ్యేచ మూతాశ్చధ్యేధమధ్యతః క్రువస్తుభాగోవిద్యచ్ఛి స్పర్శకారార్థసిద్ధయే ॥

సమిత్సన్నహ నేచైవ సగ్ సావేతత్తైవచ ఆభూరేచేధ్యాధానేచ స్వాహాకారంతువర్జయేత్

గీంచ :- శ్లో॥ ఊహావగోహేత్యాధూరే ఇధ్యప్రశ్నేపతేతథా సమిత్సన్న హవేచైవ సగ్ స్రావేతత్తైవచ ఆయుర్వా ఇతిచేమం స్త యత్రవేతత్తైవచ అగ్నాకరణహోమేచ స్వాహాకార ఇవ్యతే ॥

జామదగ్నోవత్సభిదా వార్షి షేణా పథేవచ భార్గవాశాచనాజౌర్యాః పంచావ తిన ఈరితాః ॥

భాగ్యాబులిచ్చాద్యదశ పర్వపూరితా పశ్యామృతిరా దతిక్రమమాణా అభ్యాబులిచ్చామృతమగ్నధారా మూతాశ్చపశ్యాచిహాదేశాంగుళా ॥

హోమద్రవ్యనిరూపణమ్

పాయసంచాజ్యసంఘిశ్రం పృథగాజ్యంచపంసృతమ్
చాలాశసమిధశ్చైవ దేవానాంహోమకర్మణి ॥

సంసృత్యహోమయే ద్విప్యైర్వ్యాధావిధ్యనుసారతః
అష్టోత్తరశతంఽత్యాతత్సంత్వైఃప్రకర్షిధక్ ॥

హోమలక్షణమ్

సకారేచపకారేచ హకారేచ పరిత్యజేత్
స్వాహం తేజఃపూయాద్రవ్యం నసంజేహాశపర్షిణా ॥

కింతు :- శ్లో॥ సకారేచస్మిహోమస్యా ద్వకారేధననాశనమ్
హకారేభ్రాత్యనాశపావ్య జేతదాహుతిలక్షణమ్ ॥

ఇధ్యసస్పహనహోమవిధిః

ఇధ్యసస్పహనంకుర్యాత్ ప్రధానాహుత్యనంతరం ।
రుద్రాత్మాఽపిక్షి నేదగ్నా వితీతంతిచరాయచ ॥ తదుక్తమ్ ॥
సమిధంచపన్నహన మద్విస్సంస్పర్శ్య నిక్షిపేత్
ఆగ్నావమంత్రకం స్వార్థైరైవముద్దిశ్య సంత్యజేత్ ॥

కార్యానుసారేణ శమ్యాపరిధినిర్ణయః

వాక్యమ్ :- స్థానీపాకపర్జమ్ ॥ వివాహోపనయన సమాప్త రస నీమంత
చౌలగోదాన ప్రాయశ్చిత్తేషు శమ్యాః పరిధ్యరేహోమః
॥తథాచ॥

వివాహోపనయేస్యా శ నీమంతే చౌలకర్మణి
ప్రాయశ్చిత్తేషు గోదానే ॥ మూర్ధ్వసవనసంశయః ॥

కించ॥ శ్లో॥ ప్రధానహోమో యద్యదాదిహోమః ప్రవేశహోమశ్చ
వివాహశేషః అంతశ్చ సమ్యగ్మృదయస్యసర్గ పతేషు
శమ్యాః ప్రవదంతిసంతః ॥

ప్రతేషుశాంతిహోమేషు బిభ్రక్షేష్యేష్యహోత్సుజే
చహోః ప్రధానకేచైవ శమ్యాసవనసంశయః ॥

అత్రప్రవతశభిః కామ్యప్రవతవిషయః

స్వహోత్సర్గసకారేషు శమ్యాఃపరిధయస్సృతాః
కామ్యేతుశమ్యాఃపరిధీన్ ప్రేతకర్మణిహోవయేత్

ప్రతేషుసవనేచైవ దక్షైవాధ్యయ శేమభే
పరిధిప్రహృతింకుర్యా త్సంప్రావస్తవిధీయతే

సూత్రోది తేషుచాగ్నేయ స్థానీపాకాది కేషుచ
వివాహౌదయసంసర్గహోమం పరిధయస్సృతాః

ప్రహృత్యమధ్యంపరిధి మితకాయుగపత్ షీపేత్
దహన్ వామపరిధ్యగ్ మంగాశేషుహ్యుపోహతి

పునస్సంధానసహ్నాతు పరిధిప్రహృతిర్నహి
బర్హిస్సమంజనంకుర్యా చ్ఛమ్యాసవనసంశయః ॥

తథాచ॥ శ్లో॥ విచ్చిన్నప్రహ్నంధానై పరిధీన్ ప్రహరేన్నతు
చరుంజయాదికంకుర్యా చ్ఛమ్యాసవనసంశయః ॥

యత్రశమ్యావిధి స్తత్ర పరిధిప్రహృతిర్నహి
సమంజనంముఖేజ్ఞాచ హోమేతత్సరివిధీయతే ॥

పరిధిప్రహృతిర్స్తత్ర ఉచ్యతేఖలుకర్మణు
బర్హిస్సమార్జనంతత్ర సకుర్యాత్సుంసికర్మణి ॥

అఘారసమిత్సంప్రాపదహోమవిధి:

అఘారసమిధావగ్నా పర్యకర్మసునిక్షిపేత్
అదధాతీర్థసుమిధో విశ్చిత్తోక్తంకపర్షిణా ॥

తథాచ :- పర్యతాఘారసమిధా వగ్నా వేతేతినిక్షిపేత్
ప్రహృత్యపహింయత్ర సగ్రాపవస్తువిధీయతే ॥

తదుక్తం॥ పాత్యం :- యత్రప్రహరణమస్తే తత్తైషసగ్రాపహోమః
తాద్యః వావ్యత్ర తథావోక్తమ్ ॥

శ్లో॥ ప్రాపాపరిధయోయత్ర తత్రస్వర్గహృవావ్యతః
తత్రాభిశబ్దసామర్థ్యాత్సగ్రాహోవిధీయతే ॥

శమ్యాయత్రవిధీయంతే గార్హకర్మసుసూత్రతః
సతత్రసగ్రాపహోమః స్వభిశబ్దవియోగతః ॥

స్రువాగ్రాగ్రసుజ్జుభేప్రాప్య విశ్వాన్ జేవాన్ వమాన్ రవీన్
రుద్రాశ్చ దేవానుదిశ్య పగ్రాహోవిధీయతే ॥

స్విషక్వద్దోమవిషయః

వేదప్రతేక్షుచతుర్న తద్దైరోత్పర్జనేషుచ
ఉపాకర్మణేతద్వచ్చ స్విషక్వత్సదసస్పతిః ॥

కించ :- శ్లో॥ యదగ్నిస్సదసస్పతి స్మార్తర్కర్మణోదీతః
స్విషక్వద్దోమత్యత్సేవం త్రివిధఃకర్మభేదతః ॥
యదస్వస్విషక్వద్దోమో వ్యాహృతీనామనంతరమ్
సదసస్పతిరగ్నిశ్చ ప్రధానాహుత్యసంతరమ్

71

ఉక్తాముఖాహుతిర్యత్ర ప్రధానాహుత్యసంతరమ్
గత్రాగ్నయోస్విషక్వతే ప్లాహేతిస్విషక్వత్సదవేత్ ॥

ప్లాహేతిక్షేమసర్వేషు చతుర్థేషు శతః
స్విషక్వత్సదహుతిర్యత్రాహేతి పాన్యభేతివినిర్ణయః

రేపకార్యవిషయః

ప్రాహేతియత్రగంతుర్యా తాస్మిన్తర్కర్మణ్యమంత్రకమ్
అర్చిస్తునింజనంశతి పూర్వారాశ్చైర్విభాషితమ్ ॥

అర్చిస్తుగంతుర్యాగ్రహే ప్రవక్ష్యమాణప్రాకారేణ సమంజసం
హాగ్రహే యత్రాగ్రహాగార్హస్థియ పుకర్తే రాహ్యార్ధపాత్రేసుచిచ

ప్రాహేతిః

అర్చిస్తుగంతుర్యాగ్రహే అర్చిస్తుగంతుర్యాగ్రహే అర్చిస్తుగంతుర్యాగ్రహే
హాగ్రహే అర్చిస్తుగంతుర్యాగ్రహే అర్చిస్తుగంతుర్యాగ్రహే

ప్రాహేతిః ॥

పూర్వాహుతిలక్షణమ్

అగ్నిగోదాశక్వత్సదస్వత్సగ్నిహిత్యాపూరయేత్సదమ్
గయాదాద్యాహుతిఃకార్యా సాపూర్వాహుతిరీష్యతే ॥

కన్యాదానచగోదానే లాజహోమేకర్కగహే
పూర్వాహుతిస్తుసమయే తిష్ఠన్నేవ నంశయః
తిష్ఠద్దోమాన్ ప్రవక్ష్యామి పూర్వాహుతిపుగోగమాన్
అఘారస్వచ్ఛవవాన్యః శ్రీకరణమేవచ

శ్లో॥ కౌదుంబరగర్భాలోమో లతాశివహోమనన
లాజానాంచతథాపహోమో వివాహేషుననంశయః
పల్లీకరణహోమశ్చ బాతకర్పిణీర్వృతే
సామన్యప్రతేసమిదోయ వింద్రాఘాద స్తథైవన
పూర్ణాహుతిశ్చ శ్రోతేహి లాజాహోమోవివాహాకే
చతుర్థిమౌజ్యశ్చేషేణ మోహోమోనోవివాహాకే
పథ్యాశ్చిరశ్చిచోంతారి శ్చమర్ద్యంశంలాలాటకే
వ్యాహృతీభిన్నహోమశ్చ తిష్ఠన్తేనననంశయః
ఇథ్యపూర్ణాహుతిశ్చైవ వింద్రాఘార స్తథైవన
శ్రోతంప్రక్రమ్యచోక్త్యాన్య ర్వాన్తేత్యాసీనననహి ॥

ఇత్యేకే॥ శ్లో॥ ధర్మ్యావవిహితోహోమః స్మారకర్మసుయత్రవై
త్రాసానీననహోరవ్యం పరిభాషావిభావతః ॥
వివాహాశ్రియాన్పూర్వ భాలామూహస్సుహోమశ్చ
వ్రతబంధేచమాక్షేచ పూర్ణాహుతి నకారయేత్ ॥ కింన ॥
శాంతించ వేదవ్రతశంతుమత్యా వృషోన్మితేషు గ్రహయజ్ఞ
పాహి । కామ్యవ్రతేషుపతు పాప్తికేషు కుర్యానన్నపూర్ణా
హుతి రవ్యభాష్యాత్ ॥

తాపాననాగ్నైరవ్యకర్మాణి

వాక్యమ్ :- సీమంతన త్పుగ్గంపవన చతుర్థిహోమా... స్మారకంభాణి
ప్రతిప యుననస్సంధాన : కర్పజ్యేష్వానర భిక్షవేష్యవృకా
గ్రయాణాగ్నిహోమ పాస్త్వనప్రవేశ పైశ్య మేభికపార్వణ
శ్రాద్ధా న్యేతానికర్మాశ్చాన్యపామూగ్నా కుర్యాత్ ॥

సీమంతోన్నయనంచైవ సునంపాచ్యణంశథా
తాపాననాగ్నై వేతాని కుర్యాన్విదన్యానితాకికే ॥
వివాహార్హ ప్రగతమేదాపే. లోతాగ్నిమిథ్యా జహుయాత్
దిగ్నో ద్విగ్నీయపాణిగ్రహామహోమే పూర్వాగ్నిమిథ్యా
జహుయాద్యధావత్ ॥ కించ ॥
ఇచ్ఛావివాహః పునరేవమన్య హ్యపాసనే తస్యవివాహ
హోమః వివాహాభేదేనతు పహ్నిభేదో యద్యగ్నిభేదోపి
తదగ్నియోగః ॥

విచ్చిన్నాగ్నింతువిధురః పునస్సంధాయపూర్వవత్
ప్రథానాదీంస్తతకుర్యా దన్యద్యాహేవిచక్షణః ॥

లోకాగ్నైరవ్యకర్మాణి

వాక్యమ్॥ ప్రథమప్రాణిగ్రహణ బాతకర్పవౌహోపవయన స్సానోపా
కర్మ వ్రతాని తిలహోమనక్షత్రశాంతీషు కామ్యవ్రతాని
ప్రాయశ్చిత్తాన్యనునిఃకర్పవిధురిబ్రహ్మచారి విధవాఘావ
నుత్యానంపై కామ్య పైశ్యవేద వృషోన్మితానన్యతానికర్పాణి
లోకికాగ్నైకుర్యాత్ ॥

తథాచ॥ శ్లో॥ బాతకర్పాణికర్పాణి వివాహాంతానియానిచ

కామ్యవ్రతోద్యావనాని కార్యాణ్యగ్నౌచ లోకికే ॥

వివాహప్రథమేస్మానే ఉపాకర్మనతేషుచ చౌలోపా
నునిపా శేషు లోకికాగ్నౌవిధీయతే ॥

బాతకర్పాలగ్నాన స్సానోపవయనవ్రతే
లోకాగ్నోనునమత్యాన్యే లోకికోగ్నిర్విధీయతే ॥

నాశోపఘాతయోజ్జ్వల్య తల్లింగతస్యతాదృశమ్
తస్యోపకే చనశ్యన్తో న్యనుగే చప్రపావతే ॥
చతుర్భుజుపూయాదగ్నా వన్యానాసాద్యవైపునః
మంత్రాగ్రయేతామవత ఇంద్రంవోవిశ్వతేతస్మిచా ॥
శతఃపరిసీర్వేంద్రదాయ జహుమూదాహుతింపునః ॥

ఇధాపరిధిదాహేవిశేషః

ఇధేంద్రఃపరిధాతద్వ దన్యనపరిధాయచ
జహుమూదతద్దర్శాది పరిత్వాగ్నేఃపురంవయమ్ ॥

కారికావలి స్వమాప్తా

చతుష్పాత్రప్రయోగః

సూ॥ అగ్రతాగ్నిస్థానాంతే శత్రవశ్యశతంతులమాశ్లేష ప్రాదేశ
మాశ్రం చతుశ్రస్థంజిగ్గల్యయిత్వా । శత్రుప్రాప్తు
దక్కన్తాః । ఉత్తీప్రవాక్సన్తాః తప్తప్రాశాశ్చాభిత్వాభి
వోత్సన్తాః । శేషం వైముత్యాముతుస్సుజన్తాః । అపకషస్సుజన్తాః ॥
భూయభవన్ముచోమశ్చిన్తాః । భూయభవన్ముచోమశ్చిన్తాః ॥

అగ్నిరావదణీయకవాత్రే అక్షతోదకంవిధాయ । అగ్నిమిధ్యా ॥

మంత్రం :- చత్వారిశ్చన్త్రయో అస్యపాదాద్యేశీరే పద్మహస్తానా

అస్య త్రిభాబుద్ధోచ్చస్థానోరీతి మహోదేవ మర్త్యాగ్ం

అవివేశ ॥

పద్మహస్తశ్చతుశ్చక్రగుగ పృష్ఠజహ్లోర్వ్యశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్న
వదన స్సుఖానీనశ్చుచన్త్రీః । పావహతుదక్షిణపార్శ్వే కేషిం
వామేర్మధ్యాంతథా బిశ్రద్దక్షిణహస్తే శక్తిమన్మంబ్రచంసు
వగిత్రోమరిం స్పృజన నామైర్మశ్చాశ్రంతుధానయన్ మేహ
రూఢంజటబద్ధం శాన్తవర్ణంమహాజనం ధూమధ్వజంబోహితా
క్షం సప్తార్కస్సర్వకామదం ఆత్యాభిముఖమానీనమేనంధ్యామే
ద్దుతాశనమ్ ॥

మంత్రం :- ఏవమేదేవః ప్రకళోనుసర్వాః పూర్వోహితాశ్చ ఉగ్రశ్చ

అగ్రః సవిజాయమానస్సుజన్తవ్యమాః । పత్యజ్జ్వాళాన్తివతి

విశ్వగోముఖః ॥ ప్రాబుభాగ్నో మమాంబుభూభవ ।
 సుముఖో భవసుప్రసన్నో భవయథో క్షణహృయాహవిరక్తః ॥
 ఓంహార్యపేషుడః తత్సరితుర్వదేనియం భగ్గో దేవస్యధిమహి
 ధియోయోనానప్రచోదయాత్ - ఇతిసాదకేనపాణినా ప్రక్షీణ
 మగ్నీతి పతి సమాహ్వాప్రాగాద్యగ్నిమలంకృత్య ॥ అగ్నేయే
 నమః హుతేవహాయనమః హుతాశివేనమః కృష్ణవర్చసేనమః
 దేవముఖాయనమః స పజిహ్యాయనమః వైశ్యానరానునమః
 బాతవేదననమః ప్రాగుడగగ్నైర్విరగ్నిం ప్రాగాది పరిస్త
 గాతి । ప్రాగుడగగ్నైర్యా ॥ పుంసాత్ దక్షిణతః పశ్చాత్
 ఉత్తరతః ఉత్తరేణాం ప్రాగ్రాప్ ద్వంద్వదర్శనాన్ సగ
 స్త్య ద్వంద్వదర్శనం పాత్రాణివయన్తీ దేవసంయుతాని
 దర్శ్యాజ్యసాతాని ప్రాక్షణానృవానితి సమాప్తా గాద్యాదర్శా
 ప్రాదేశమాత్రా పవిత్రేకురుతే ॥ అప్రచ్ఛిన్నాగ్రావ
 నంకిరరాభదర్శా ప్రాదేశమాత్రా పవిత్రేకురుతే త్యణం
 కాష్ఠంవాంశరానునిన తి నవతేన అర్చితమజ్య ప్రాక్షణ
 పాత్రేనాథాయ ప్రాక్ష్య అపరరాంబుగ్నిం పవిత్రాంశరి తే
 పాత్రే అక్షతేర్పహఃకాఢ్యయ ఉత్తాపహస్తయో రంభా
 కనిష్ఠికాభ్యామదగ్రశక్యకాత్యా ప్రాక్షిత్తీరుత్పాయ సపవి
 త్రేపాణినా పాత్రాణిహస్తిశ్య పాత్రాణుద్రవ్రవణము
 తానానికృత్యా సర్వాభిరభిత్రిప్రాక్ష్య ప్రాక్షణందక్షిణ
 తోనిథాయ తత్సరితమాజ్యపాత్రేనిథాయ అజ్యస్థానీమా
 హాయ అజ్యంనిలాస్య అపరేణాంబుగ్నిం పవిత్రాంతర్హ
 యామాజ్యసాతానిమాజ్యంనిరుజ్యదేనిహంగారాన్నిరూహా
 తేషాంజ్యమగ్నిశ్రిత్య జ్వలతాత్ దేనాథోగామిహ్యుదీ పశ్య

అత్య పతిభిర్యత్య ద్వందరాభిశే చచ్ఛిద్య ప్రతూళ్య
 ప్రత్యస్య అత్యేప్రాశ్య అపక్షపప్యత్య త్రిపర్యగ్నికృత్యా
 ఉదగుద్వాస్య అంగారాన్ ప్రతూహ్య ఉదగగ్రాభ్యాం పవి
 త్రాభ్యాం పునరాహరమాజ్యంత్రిరుత్పాయ ప్రాగారభ్యప
 శ్యాన్వీత్యాపునః ప్రాశేనసమాప్తిః పవిత్రగ్రంథిం విప్రస్య
 ఆమూలాగ్రమపక్షపప్యత్య ప్రాగ్రామశ్చా పవిత్రేన
 ప్రహరతి నాత్యక్వాప్రహరేత్ వామదక్షిణహస్తాభ్యాంస్పృశ్య
 వావశ్చాప్రపతిత్య త్రిభిరరాగ్నైస్సంయజ్య పునః పతితప్య
 ప్రాక్ష్య సువముత్తరతో నిధాయ అజ్యపాత్రేనాత్తరతో దక్షిణ
 తోదర్శ్య ముత్తరతః తరదర్శించనిధాయ దర్శనద్విస్సగ్
 స్పృశ్యాక్వాప్రహరతి ॥ అదితేనుమన్వస్య అనుమతేనుమ
 న్యస్య సరస్వతేనుమన్వస్యదోహ విత్యేవసున ॥ అథయథోప
 దేశంప్రథానాచుచిర్వత్వా ఉత్తరపరిక్షచనంకుత్యాత్ ॥
 అదితేన్వమగ్నిః అనుమతేన్వమగ్నిః సరస్వతేన్వమగ్నిః
 దేవవిత్యేప్రాసాహిః ఇతి-

తదనుబంధకోకాః

సాధూరానాజ్యభాగావ వదేద్ధంసఖయూదయః
 చతుష్పాత్రప్రయోగేతు విశ్వీలోక్త్య కంకపత్తి నా ॥
 ప్రాయశ్చితేమహోమేషు చతుష్పాత్రప్రయోగతః
 సాధూరాచక్షుషేషైః ప్రణీతిధర్మం వినాకృతమ్ ॥

ప్రాయశ్చిత్తేన సంధానే తథాపాహి త్రయోదశే
చతుష్పాతప్రయోగేతు నసందేహః కపరినా ॥

పెత్త మేధిక కార్యాణి చతుష్పాతానికర్మణః
అభూవను త్రిఅసంద జయాదీధ్యంచ వర్జయేత్ ॥

పల్లికరణహోమేష నిత్యాచాసనయో స్తథా
అగ్నోకరణహోమేష చాత్రసంసౌరవరణమ్ ॥

భట్టప్రపయోగః

ప్రాచీః పూర్వముదక్ష్పంస్తం దక్షిణారంభమాలిఖేత్
అథోదీచీః పురస్కంస్తం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్ ॥

అవాక్యోభ్యక్ష్యన్యనిధాయసమ్మం ఉచ్చిత్యతే 2-వోక్షణతో
య శేషమ్ ప్రాక్తోయమవ్యం నిదధాత్మ్యకగ్నా యథాబహిస్సా
చ్చ పరిస్థానామ్ ॥

యత్రాగ్నిస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండుల చూర్ణేన ప్రాదేశ
మాత్రం చతురస్రండేలం కల్పయిత్వా తత్ర ప్రాచీదుదక్ష్పం
సాః ఉదీచీప్రాక్ష్పంసాః తిరస్త్రిసార్థాలిఖిత్వాద్విభక్త్య
శేషం నైదుత్యాముత్యేభ్య భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నింవతి
స్థాప్య భూర్భువస్సువరో అగ్నిరావరణీయక చాత్రే అక్షతో

దశమానీయ ॥ అగ్నిమిధ్యా ॥

మంత్రం :- ఓం చత్వారిశ్వుంగాః... అవివేశ ॥

కో॥ పప్తాస్తశ్చతుశ్వుంగాః... ఏవంధ్యాయేదుతాతాశనం ॥ ఏవహి

దేవః ... విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాజ్ఞాభాగ్నోమమాభిముఖోభవ

సుముఖోభవ సుప్రతిషోభవ వరదోభవ యథోక్తజన్మయామా
విర్వహణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః... ధియోయోనః ప్రచోద

॥ యాత్ - సోదశేనపాణినః ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమయాహ్య
ప్రాగాదగ్నిగ్నిమలయ్యత్య ॥ అగ్నయేనమః... తాత్ర వేదసేనమః
ప్రాగుదగగ్నైరగ్నిం ప్రాగాదిపరి స్థానాది ప్రాగుదగగ్నై
ర్యాపురపాదక్షిణతః పశ్చాదు తరతః ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్నాన్
ద్వాదశదర్శాన్ 2-వోక్షణతో ద్వ్యక్ష్యన్యనిధాయసమ్మం ఉచ్చిత్యతే 2-వోక్షణతో
దర్శాజ్యస్థాత్యా ప్రోక్షణపూర్ణా చాత్రే ఇధ్యస్య వావితి దక్షిణ
మిధ్యంఉత్తరంబర్హిః సమాసాగ్నాద్వాదశాభిప్రాదేశమాత్రా
పచ్చితేకురుతే అపచ్చిన్వాగ్రావవంతర్గతాభిదర్శాభిప్రాదేశ
మాత్రా పచ్చితేకురుతే త్యణంకాష్టంవంతర్థాయ ధిసత్తి నన
భేన అద్విరనుమృజ్య ప్రోక్షణచాత్రేనిధాయ ప్రోక్ష్య అపరే
ణాగ్నిం పచ్చితాంతర్హితేచాత్రే అక్షతైస్సుచాలపనీయ ఉత్తా
నహస్తయోరంగుష్ఠోప కపిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రే గృహీత్వా
పాచీప్తీరుత్పాయ నపచ్చితేణపాణినా చాత్రాణి సంస్పృశ్య
చాత్రాణ్యుదక్ష్వరూముతానానికృత్యా ఇధ్యంచవిస్రస్య సర్వా
భిరద్విప్త్రీః ప్రోక్ష్య ప్రోక్షణం దక్షిణతో నిధాయ పూర్ణచాత్ర
మాదాయ భూర్భువత్యత్యా అక్షతైస్సుచాలపనీయ ఉత్తాన
హస్తయోరంగుష్ఠోపకపిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రే గృహీత్వా ప్రాచీ
ప్తీరుత్పాయ ముఖసమమధ్యత్య ఉత్తరేణాగ్నిం దర్శ్య
పాదయిత్వా అష్టదర్శ్యః ప్రచచ్చద్య ప్రోక్షణం దక్షిణతో
గృహీతవాద్య జాలశిఖాపద్భిహ్య అన్యిన్ హోమకర్మణి
గ్నింబ్రహ్మభవ బ్రహ్మణః ఇదమాననం సకలారాధనైశ్శోభన
మద్భుగగ్నీన్వితమాజ్య చాత్రేనిధాయ అజ్యస్థానీమదాయ
అజ్యంనిలావ్య ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య తేహ్యజ్యమధి

శ్రీత్య జ్వలతాత్మజేనాథోగాలివ్యాదీవ్య ఆశ్చేన్ద్రవిధిభీ
కృత్య ద్వేదర్భాగ్నేప్రచ్ఛిద్యప్రతాశ్య ప్రత్యస్య ఆశ్చేన్ద్ర
ప్రాస్య అపడవస్పస్య త్రిపర్యగ్నికృత్యా ఉడగుద్వాస్య
అంగారాన్ ప్రత్యూహ్య ఉడగ్నాశ్శాన్దం పవిత్రాభ్యాం పున
రాహారమాజ్యం త్రిరుత్పాయ ప్రాగారభ్యవశ్యాన్దీత్యా
పునఃపాగేవ సమాప్తిః కవిత్యగ్నింధివిస్యత్య ఆమూలా
గ్రమపడవస్పస్య ప్రాగగ్రమగ్నా పవిత్రేణ ప్రహతతీనాత్య
గ్నాప్రవహారేత్ వామదక్షిణహస్తాభ్యాం స్పర్శునానగ్నా
ప్రతితవ్య త్రిభిర్రాభేస్సమృజ్య పునఃప్రతితవ్య ప్రాత్య
స్పనముత్తరతోనిధాయ (అజ్యపాత్రస్య త్రతో దక్షిణతో
దర్శిముత్తరత ఇతరదర్శిం చనిధాయ) దర్శాన్ద్యస్సగ్నస్మిస్మా
గ్నోప్రవహరతి ఇధ్యమారాయ పరిధీన్ తరిదధాతి స్థవిష్టం
పశ్యాత్ దక్షిణతోక్తియాగ్నంసంధీర్షం అనిష్టగ్ం హస్త
ముత్తరతః ఉడగ్గ్రంమధ్యమంగ్రావిత్తా మధ్యమపరిధి
మపస్పస్య పురస్తాదూర్వేద్యే ఆఘారసమిథావాదధాతి
అగ్నింపరిషింశతి అదితేనుమన్యస్య అనుమతేనుమన్యస్య సర
స్వతేనుమన్యస్య దేవసవితః ప్రసవ ॥ ఇధ్యమలంకృత్య స్వయ
మలంకృత్య బ్రహ్మణమలంకృత్య సృవేదేధ్యమభిఘార్య.

మంత్ర : ఓంపత్యార్యంగాత్రయో అస్యపాదాద్యేశీతే సప్రసానానా
అస్య త్రిభాబద్ధోస్యషఠోరోరశీతి మహాదేవోమర్త్యాగ్ం
అవివేశ ॥

అగ్నిన్ హోమకర్త్యే బ్రహ్మన్ ఇహ్నానాథాన్దే అధర్వ్య ఇధ్య
ప్రక్షేపణముహూర్తస్సముహూర్తోస్మితి భవతోబృహత ఇధ్య
ప్రక్షేపణముహూర్తస్సముహూర్తోఽస్తు ॥ ఇధ్యప్రక్షేపణముహూర్త
కాలే సూర్యాదీనాంసవనాం గ్రహణా మానుకూల్యఫలసిద్ధిస్తు ॥
ఇధ్యమాధాయ ॥ అఘాతావాఘారయతి దర్శిపూర్త మహానవత్కాష్ఠీం
ప్రజాపతిం మనసాధ్యాయత్ దక్షిణాప్రాంచమృజుగ్ం సంతత
కూఘారయతి వాయ వ్యకోణ మారభ్యాశ్చయ కోణవర్యంతర
ముజమాఘారయతి ప్రజానశయఇదంనమమ సుచాద్వితీయమైంద్ర
విగరపరిధిసంధి మన్వహృత్సేవం నిఘుఘుతికోణమూర్త్యే శానకోణ
పగ్యంతం ఋజుమాఘారయతి ఇంద్రాయేదంనమమ ప్రాగుదంచ
మాజ్యభాగాజుహూ త్యగ్నయేస్మాహే త్యుత్తరాహ్వాన్దే
హోతి ఏకమ్దేవ త్రిణీచత్వారి పంచేతిసంచాపతీనాం ॥

ఓం అగ్నయేస్మాహోమగ్నయఇదంనమమ సోమాయస్మాహేతి
దక్షిణార్త పూర్వాద్యేజుహోతి ఏకమ్దేవ-త్రిణీచత్వారి సంతతిసంచా
పతీనాం ఓం సోమాయస్మాహో సోమాయేదంనమమ సమంపూర్వేణ
ఋగోపదేశం ప్రథానాహుతీర్హుత్వా ॥

— అథజయోదిహోమవిధిః —

ఇధ్యపన్నహూ న్యద్భిస్సగ్నస్మిస్మాగ్నాప్రహరతి రుద్రాయ
గౌరిహారాయేదంనమమః అఘాతాస్సస్య అస్యకర్మణః హోజాప్రతిష్ఠా
నిధ్యర్థేంవృత్తికామః జయోదిహోమంకరిత్య సంతేదాజ్యమూదాయ ॥

ఓం చిత్తంచస్మాహో చిత్తాయేదంనమమ చిత్తస్మాహో ॥

చిత్తాభిదంశమును ఆకూతంచస్వాహా || ఆకూతాయేదస్సమమ ఆకూ
చిత్తస్వాహా || ఆకూత్యాభిదంశమును విజ్ఞాతంచస్వాహా || విజ్ఞాతాయేదం
శమమ విజ్ఞానంచస్వాహా || విజ్ఞానాయేదంశమమ మనశ్చస్వాహా || మనస
భిదంశమును శక్తీశ్చస్వాహా || శక్త్యర్పాభిదంశమును దర్శశ్చస్వాహా ||
దర్శాయేదంశమును పూర్ణమాపశ్చస్వాహా || పూర్ణమాసాయేదంశ
మమ బ్రహ్మచ్యస్వాహా || బ్రహ్మత్యాభిదంశమును రథంతరంచస్వాహా ||
రథంతరాయేదంశమును ||

మంత్రం : ప్రజాపతిరథా నింద్రాయవృక్షే ప్రాయచ్చదుగ్రః పృత
నాశ్చేమ తస్మైవిశ స్సమనసుంత సర్వాస్పక్షగ్ర సహి
మాన్యో బభూవస్వాహా || ప్రజాపతయభిదంశమును ||

మంత్రం : అగ్నిర్భూతానా మధిపతిస్సమావ త్వస్మిన్ బ్రహ్మన్న
స్మిన్ క్షత్రేస్వామ్యాశిష్యస్వాహా || పురోధాయా మస్మిన్ కర్మన్న
స్వాహా || దేవహూత్యాగ్రస్వాహా || అగ్నేయేభూతానా మధిపతయ
భిదంశమును ||

మంత్రం : ఇంద్రోజ్యేష్ఠామనా మధిపతిస్సమావ త్వస్మిన్ బ్రహ్మన్న
స్మిన్ క్షత్రేస్వామ్యాశిష్యస్వాహా || పురోధాయా మస్మిన్ కర్మన్న
స్వాహా || దేవహూత్యాగ్రస్వాహా || ఇంద్రాయజ్యేష్ఠానా మధిపత
యభిదంశమును ||

మంత్రం : యమఃపృథివాగ్ధిపతిస్సమావత్యస్మిన్ బ్రహ్మన్నస్మిన్
క్షత్రేస్వామ్యాశిష్యస్వాహా || పురోధాయా మస్మిన్ కర్మన్నస్వాహా
|| దేవహూత్యాగ్రస్వాహా || యయాయ పృథివాగ్ధిపతయ భదం
శమును ||

మంత్రం : వాయురుంతరిక్షస్వాగ్ధిపతిస్సమావత్యస్మిన్ ... స్వాహా ||
వాయవేలంతరిక్షస్వాగ్ధిపతయభిదంశమును ||

మంత్రం : సూర్యోద్ధివోధిపతి స్సమావత్యస్మిన్ స్వాహా ||
సూర్యాయుద్ధివోధిపతయభిదంశమును ||

మంత్రం : చంద్రమానక్షత్రాణా మధిపతిస్సమావత్యస్మిన్ ... స్వాహా ||
చంద్రమనేషక్షత్రాణా మధిపతయభిదంశమును ||

మంత్రం : బృహస్పతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిస్సమావత్యస్మిన్ ... స్వాహా ||
బృహస్పతయే బ్రహ్మణోధిపతయభిదంశమును ||

మంత్రం : ముద్రస్పత్యానా మధిపతిస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

ముత్రాయస్త్వానా మధిపతయ ఇదం నమః ।

మంత్రం : పథునోఽనామధి పతిస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా ! పరుణా

యాపా మధిపతయ ఇదం నమః ।

మంత్రం : సముద్రస్పత్యానా మధిపతిస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

సముద్రాయస్త్వానా మధిపతయ ఇదం నమః ।

మంత్రం : అన్నగంసామ్రాజ్యానా మధిపతినావత్స్మిన్.....స్వాహా !

అన్నాయసామ్రాజ్యానా మధిపతిన ఇదం నమః ।

మంత్రం : సోమక్షుధానా మధిపతిప్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

సోమాయోషధీనామధిపతయ ఇదం నమః ।

మంత్రం : సవితాప్రసవానా మధిపతిస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

సవితైషసానామధిపతయ ఇదం నమః ।

మంత్రం : రుద్రఃపతూనా మధిపతిప్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

రుద్రాయోషతూనామధిపతయ ఇదం నమః ॥ అపడపప్పుశ్య ।

మంత్రం : త్వష్టారూపాణా మధిపతిస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

త్వష్టేర్మరూపాణా మధిపతయ ఇదం నమః ॥

మంత్రం : విష్ణుపర్వతానా మధిపతిస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

విష్ణుకేసర్యతానామధిపతయ ఇదం నమః ॥

మంత్రం : మధుగోగదానా మధిపతయ దే మావంత్స్మిన్.....స్వాహా !

మధుదధ్యః గదానా మధిపతిభ్య ఇదం నమః ॥

మంత్రం : పితృః పితౄణామధిపతయ దే వరేతస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

పితృ అస్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ మ్రేణేస్సామ్యాశిష్యస్యైవం పురో

ధామో మధ్యేక్షకర్మ స్వస్యైవం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥

గృథాగర్భః కిన్దీగ్యభిదం నమః । మంత్రోక్షదేవతాభ్య

ఇతి.....స్వాహా ! (అభివందనము)

శత్రుయ్యకపయ

మంత్రం : పితౄణామధిపతయ దే వరేతస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

బ్రహ్మస్మిన్ మ్రేణేస్సామ్యాశిష్యస్యైవం పురోధాయా

మస్మిన్ కర్మస్వస్యైవం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా పితౄణామహాభ్య

పరేభ్యస్సతామహేభ్య ఇదం నమః ॥

పితౄణామధిపతయ

మంత్రం : పితౄణామధిపతయ దే వరేతస్సమావత్స్మిన్.....స్వాహా !

క్షత్రేస్వామ్యాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్ కర్మస్మస్యాం
దేవమూర్త్యాగ్న్యోస్వాహా ॥ పితృభ్యోపరేభ్యస్తతేభ్య ఇదం
నమః ॥

అపతివస్త్పితృ

(పితృపితామహాయోర్జిహ్వోస్సహోః మంత్రజపవచక రవ్యః ॥)

మంత్రం : పితరణితామహః పితృపితృతామహ ఇహమావత

అస్మిన్ బ్రహ్మస్మిన్ క్షత్రేస్వామ్యాశిష్యస్యాం పురోధాయా

మస్మిన్ కర్మస్మస్యాం దేవమూర్త్యామ్ ॥ (ఇతి మంత్రజపః)

మంత్రం : ఋతాపాడ్యతథామా గ్నిర్గంధర్వస్తస్యాషధయోష్పరస

ఊర్జోనామ సద్ధదంబ్రహ్మక్షత్రంపాతుతా ఇదంబ్రహ్మక్షత్రం

॥ పాంతు తస్మైస్వాహా ॥ ఋతాపాహే ఋతథామే అగ్నేయే

గంధర్వాయేదంనమః తాభ్యస్వాహా ॥ ఓషధిభ్యోఽప్సిరోభ్య

ఊర్గభ్యి ఇదంనమః ॥

మంత్రం : సగంహితో విశ్వసామా సూర్యోగంధర్వస్తస్యమః

సతా స్పరసతియువోవామ సద్ధదంబ్రహ్మ ॥ స్వాహా ॥

సగంహితాయావిశ్వసామే సూరాయగంధర్వాయే దం
నమః ॥ తాభ్యస్వాహామఃపిరోభ్యోఽప్సిరోభ్య ఆయుభ్య
ఇదంనమః ॥

మంత్రం : సుషుమ్నసూర్యరస్మి శ్చంద్రమాగంధర్వస్తస్య సత్

త్రాణ్య ప్సరసోజేకురయోనామసద్ధదంబ్రహ్మ ॥ స్వాహా ॥

సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్రమనేగంధర్వాయేదం

నమః ॥ తాభ్యస్వాహా నక్షత్రేభ్యోఽప్సిరోభ్యోజేకురుభ్య
ఇదంనమః ॥

మంత్రం : భుజ్యస్సుప్సరో యజ్ఞోగంధర్వస్తస్యదక్షిణా అప్సరస్తవా

నామ సద్ధదంబ్రహ్మ ॥ స్వాహా ॥ భుజ్యవేసుప్సరాయ

యాజ్ఞాయ గంధర్వాయేదంనమః ॥ తాభ్యస్వాహా దక్షిణాభ్యో

ఽప్సిరోభ్య స్తవాభ్యి ఇదంనమః ॥

మంత్రం : సుహపతి ర్విశ్వక్రస్మానునోగంధర్వస్తస్యరాసిమానస్యప్స

రసో వహ్నయోనామ సద్ధదంబ్రహ్మక్షత్రంపాతుతా ॥

॥ ప్రజాపతయేవిశ్వక్రస్మాదే మననేగంధర్వాయే దం

నమః ॥ తాభ్యస్వాహా ఋతామేభ్యోఽప్సిరోభ్యో నహిభ్య
ఇదంనమః ॥

మంత్రం : ఇషిసోవిశ్వస్యచా వాతోగంధర్వస్సార్వసస్సారహాముదా
నామ సద్ధిదంబ్రహ్మ...స్వాహా॥ ఇషిరాయవిశ్వస్యచసే శాతా
యగంధర్వా యేదంసమమ ! తాభ్యస్సాహా ॥ అద్యోభ్యు
సోభ్యో ముదాభ్యుత్తదంసమమ ॥

మంత్రం : భువనస్యపతే యస్యతఉపరి గృహఃఇహాద సగోరారాస్వాజ్యా
నిగం రాయస్సాషగం సువీర్యగం సంవత్సరీకాగ్ సర్వసిగ్
స్వాహా ॥ భువనస్య పతయ ఇదంసమమ !

మంత్రం : పర మేష్వ్యధిపతిశ్చైత్య ర్గంధర్వ సై స్యవిశ్వమ పురసా
భుదోవామ సద్ధిదంబ్రహ్మత్రతం...స్వాహా ॥ పరమేష్వినేఽథి
పతయే మృత్యవేగంధర్వాయే దంసమమ ! తాభ్యస్సాహా
విశ్వస్సార్వభౌష్వసోభ్యో భూభ్యుత్తదంసమమ ॥

మంత్రం : సుక్షీణీసుభూతి ర్భద్రకృత్యుసర్వస్వరస్వో గంధర్వ
స్త్యవిద్యుతోపురసారుచోనామ సద్ధిదంబ్రహ్మత్రతం...
స్వాహా ॥ సుక్షీణాయే సుభూతియే భద్రకృతే సుదర్శితే పర
న్యాయగంధర్వాయేదంసమమ ! తాభ్యస్సాహా విద్యుద్యోభ్యో
పురోభ్యో కుగభ్యుత్తదంసమమ ॥

మంత్రం : దూరహేతి రమ్యదయో మృత్యుర్గంధర్వ స్త్యప్రజా
అపురసోభిరుచోనామ సద్ధిదంబ్రహ్మత్రతం...స్వాహా ॥
దూరహేతియే అమృతయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేదం
సమమ ॥ తాభ్యస్సాహా ॥ ప్రజాభ్యోపురోభ్యోభ్యుత్తదం
సమమ ॥

మంత్రం : బారుత్యపణకాశీ కామోగంధర్వ స్సార్వధయో పురస
శోచయంతీర్నామ సద్ధిదంబ్రహ్మత్రతం...స్వాహా శారవే
కృపణకాశీశే కామాయగంధర్వాయేదం సమమ తాభ్యో
స్వాహా అధిభ్యో పురభ్యో శోచయంతీభ్యో ఇదంసమమ ॥

మంత్రం : సగోభువనస్యపతే యస్యతఉపరిగృహః ఇహాద ఉదుబ్రహ్మతే
స్త్రైత్రాయ మహిశర్వ యచ్చస్వాహా ॥ భువనస్యపతయే
బ్రహ్మణిఇదంసమమ ! (ఇతిరాష్ట్రభృతసాచ్చితుషంగాః ప్రజా
పతిం మనసాభ్యాయన్ ॥)

మంత్రం : ప్రజాపతేనత్వ దేతాస్యసోవిశ్వా బాతాని పరితాధభూధ
యతాగ్రామా స్తేజహుమస్త్యోఅస్తు నయగ్ స్వామ పతయో
రయ్యాణాగ్ స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదంసమమ ॥

(ఇతిప్రాజాపత్యాః)

మంత్రం : త్వన్మో అగ్నే వరుణస్య విద్యాన్ దేవస్య హేహో వయాపి
 నీహః యజమాణః పమ్నోతమ శోశుచానో విశ్వాద్యేమాగ్ంసి
 సముమగ్న్యస్యస్వాహా ॥ అగ్ని వరుణాభ్యామిదంశమమ ॥

మంత్రం : సత్వన్మో ఆగ్నే వజ్రోభవోతి నేదీహో అస్యా ఉవహో పుష్టా
 అనయత్వన్మో వరుణగ్ం రరాణోహిమిమ్యదీకగ్ం సుహవోనవధి
 స్వాహా ॥ అగ్ని వరుణాభ్యామిదంశమమ ॥

ఘంటం : ఆభిరీర్భిర్యదతో నడోసమాస్యా యహరివో వర్ధమానః ।
 యదాహోత్యభ్యో మహిగోత్రాబుజాసి భూయిష్వభాశో అధతే
 స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ హరివత ఇదంశమమ ॥

మంత్రం : ఇదం విష్ణోర్విష్ణు తే ధానిద ధేవదం సమూధవస్య
 హగ్ం సురేస్వాహా ॥ శ్రీమహావిష్ణవ ఇదంశమమ ॥

మంత్రం : త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం ఉర్వారుక
 మివబంధనా వృత్రోర్విరుక్షీయ మామృతాస్సాహా ॥ త్ర్యంబ
 కా యేదంశమమ ॥

గాంగ్రం : అహివ్యాహ్నోహో యదవిద్యాగ్ంహో ముగ్ధాగుర్యం త్వ
 య్మహే అగ్నిర్యాగస్యాదేవస శ్రేష్ఠాదేవముంచ తాగ్
 స్వాహా ॥ అగ్నయే శ్రేష్ఠాదేవ్యా ఇదంశమమ ॥

గాంగ్రం : అహిం ద్యౌః పృథివీ మహానృపభో యువాగాః సహస్రే
 మా విశ్వాభువనాసహస్రే యజ్ఞః ప్రజనయతుస్వాహా ॥
 సహస్రదేవతాభ్య ఇదంశమమ ॥

గాంగ్రం : అహినజనిప్రాజవి । అసహస్రాజ్జయతేవృషా ॥
 సహస్రాశ్రృజనిషీమహి స్వాహా ॥ సహస్రదేవతాభ్య ఇదం
 శమమ ॥

గాంగ్రం : యన్మౌఘో మిందాభూదగ్ని సత్పునరాహః రాతవేదా
 విదర్షణిస్వాహా ॥ మిందాహిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంశమమ ॥

గాంగ్రం : పునరగ్నిశ్చ త్వందా త్పునరింద్రోబృహస్పతిః పునరే
 అగ్నివాయుసం చక్షురాధత్త మక్షోస్వాహా ॥ అగ్నింధ్ర
 బృహస్పతిశ్చిభ్య ఇదంశమమ ॥

గాంగ్రం : పునస్పాదిత్యా రుద్రావపవ స్సమింధతాం పునర్వహో

వసునీధయశ్చైః పుత్రేనత్యం తనుగోవర్ధయస్వ సత్యా స్ఫుతం
యజమానస్య కామసాన్వహః ॥ అగ్నేయేపసునీధాయేదం
నమమ ॥

మంత్రం : ఓం భూర్భువస్సువస్సాన్వహః ॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ।

యజుర్యేషప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

(అస్మిన్ ప్రకృతేకర్మణి యజుర్యేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ।
సృజేణాజ్యమాదాయ, భువస్సాన్వహః । వాయవఇదంనమమ)

హస్తావతూశ్య ఆశమితోః ప్రాణానాయమ్య ॥ ఓం భూః,
ఓం భువః, ఓం సువః, ఓం మహాః, ఓం జనః, ఓం తపః, ఓం సత్యం,

ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియౌయోనః ప్రచో
దయాత్ ॥ ఓమాపోతోతీ రసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ ।

విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః । సంకల్పసభృతిసభృతిసభృత్యర్థంతం నానాప్రతా
రేణ సంభావిత సకలపాపవివృత్త్యర్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ।
ప్రవేణాజ్యమాదాయ । ఓం భూర్భువస్సువస్సాన్వహః ప్రజాపతయ ఇదం

నమమ ॥ శ్రీవిష్ణుచోహః ॥ శ్రీవిష్ణుచేవరమాత్మన ఇదం
శమమ ।

పూర్వాహుతిః

అచమ్య - పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ శ్రీ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం, ఏతద్దోమసాద్గుణ్యర్థం పూర్వాహుతింహోష్యే । హోమ
ద్రవ్యాణిచాత్రేనిధాయ । పూర్వాహుతీద్రవ్యాణిహోత్రేనదేవతాభ్యో
తమః ఇతి యావచ్చక్తి భ్యానావాహనాది ఘోషణోపచారపూజాం
త్వమర్చయామి ॥ ద్వాదశశక్తిహితేనా క్షేపస్వచం పూరియిత్వా ॥
ఏకం ద్వైతీ-చత్వారి-పంచ షట్-సప్త-అష్టే । నవ-దశ-ఏకాదశ-
ద్వాదశ-ఇత్యాజ్యంగ్యహిత్యా.

మంత్రం : ప్రాజాపత్యైస్త్వివన్ ॥ సప్తశేఘ్రైః సమిధస్సప్తజహ్వ
స్సప్తయ స్సప్తభామప్రియాణి సప్తహోత్రా స్సప్తభాత్వా
యజంతి సప్తయోనీరాష్ట్రాసాన్వ పుత్రేనసాన్వహః । అగ్నేయే
సప్తహోత్ర ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : పూర్వాహుతి ముత్తమాంజహోతి । సర్వం వైపూర్ణా
హుతిః సర్వమేవాహృతి అధోఇయంవైపూర్ణాహుతిః అసాన్వ
మేవ ప్రతితిషతి । వస్తూర్ధారాంజహోతి వస్తూర్ధేధారాసదితివా
ఏమాహూయతే । పుత్రస్వవా ఏనమే మాధారాముష్మిన్
హోతివస్తూహోపతిషత్ అక్షేపజహోతి కేజోవాజ్యం
వస్తూహోత్రా కేజసేనాస్సైతేజోమరుందేహోకామోవై నహః

రారాతామూ శేవావరుంధే యంకమయేత ప్రాణసన్యాన్ని
ద్యంవి || పూర్వాహుతిముహూర్త స్సుముహూర్తో అస్తు ।
సుమూహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం సవానాంగహణా
మానుకూల్యఫలనిధిరస్తు । అదితేన్ద్రమగ్ధాః । అనుమతేన్ద్ర
మగ్ధాః । సరస్వతేన్ద్రమగ్ధాః దేవసవిత్సప్రాసాపిః ॥ పూర్ణ
పాత్రమాజాయ అక్షతోదక్షః పునఃపూరయిత్వా (ప్రణేతా
స్వపజనీయ) సదసిసచ్చేత్యభిమంత్రి

మంత్రం : సదసిసచ్చేభూయా స్సర్వమసి సర్వం మేభూయాః పూర్ణమసి

పూర్ణం మే భూయా అక్షీతమసి మామేక్షేష్టాః ప్రాచ్యాంది

నిదేవాబుత్విత్ మూర్తయంతాం...యజ్ఞపతిర్మూర్తయంతాం

యేనదేవాః పవిత్రేణ ... జాతవేదా మూర్తయంత్యా

పునాతు ।

నూ॥ సముద్రంరథితి వత్స్వంజితా శేమాసనీయ । సముద్రంవః ప్రహీ

ణోమి స్వాంయోనిమసిగచ్ఛత్ । ఆచ్ఛిద్రఃప్రజయా భూయా

సంమాపరాసేచితమత్సయః ॥ అంజితాపూర్ణేతి పత్స్వం జి

మభిమంత్రి ॥

మంత్రం : అంజితా పూర్ణప్రాత్రమావనుతి శేతవన్యాం ప్రజాం
దధాతి । ప్రజయాహిమనుష్యుఃపూర్ణః । ముఖం విమృష్టమ్ ।
పత్నిభూమావహృతపాన్ద్యః తజ్జలః అవభృథసేన్ద్రత్యాత్మనం
ప్రాక్షయేత్ ॥

మంత్రం : అవభృథసేన్ద్రవ హుంకం కృత్యోత్తిష్ఠతి । అక్షతాన్ శిరసి
ధారయేత్ ॥ బ్రహ్మణంపూజయామి । భావత్యుత్తబ్రహ్మత్వ
దక్షిణాం మనసాత్పానా పరిమితహిరణ్యం శుభ్యనుహం
సంప్రదదేనమమ । జయాదిబ్రహ్మవివర్జితాంతే । ప్రాగాదిపరి
స్వరణ ముత్తరేభిస్తేత్ ॥ బ్రహ్మణేవరందదాతి । అగ్నే
స్వేదా శ్చ్యవచిన్దోతి తేజస్వి యశస్వి బ్రహ్మచరస్సీధవతి ।
ఇతి విజ్ఞాయతే ।

ఇతిజయాదిహోమవిధి స్సమాప్తః ॥

జయా ద్యనుబంధ శ్లోకాః

సర్వబుద్ధ్యత్సర్వనేవ మాన్విశాదేతత్తావన ।
గృహపూజా విరోధః । ప్రాయశ్చిత్తేషువైతథా ।
పార్వణ్యహోమేనాగ్నేయస్థాతీపా శేజయాదయః
విద్యతేగ్నేముఖంచైవ తద్దేవాత్రముఖాహుతిః ॥ కించ ॥

అగ్నేయాగ్నేయశేఖాః మాన్విశాదాద్ధావనకామవ
దధ్యంజలిసంజేషు సభవంతిజయాదయః

స్నానోపనయగోదానే వృణోత్పరసవాలయోః ।

వేదప్రతేషు చత్యమ రాష్ట్రభృగ్యస్మంత్రకాఃపృథక్ ॥ తథాచ ॥

శ్లో॥

మాంశీహృతకగోదానే నృణోత్పరేషుచాలకే

వేదప్రతేషు చత్యమ ॥ పృథక్కుర్వాణ్యయాదికాన్ ॥

(జయాదికానీతి, రాష్ట్రభృగ్యస్మంత్రయమ్) ॥ కించ ॥

శ్లో॥

అయ్యగ్నేష్వేన హోమేషు వ్యస్థాన రాష్ట్రభృగ్వదోవిదుః

యుగ్యేషు సన్వహోమేషు సప్యథకృత్కీర్తితాః ॥ గ్రంథాంతరే ॥

శ్లో॥

గోదానవాలాపనయ ప్రతేషు

స్నానాన్నిసంధానకపుంసవేషు ఉత్పరవోపాకరణ ప్రతిష్ఠా

చిత్రేషుతేరాష్ట్రభృగ్వతోవిముక్తాః ।

(చిత్రేష్వీతిప్రాయశ్చిత్రేషు । విముక్తాభినిసంతీత్యర్థః)

శ్లో॥

ఆపసంబమతానాంతు రాష్ట్రభృగ్వగ్నేశ్వర్యమ్ ॥

అప్యథగ్నేషుకాలస్యా స్మసందేహాః కర్దివా ॥

శ్లో॥

చిత్రాదిమంత్రేషుయథాక్రమేణమంత్రాతిశబ్దాదిహితంతు

దైవం

అభ్యాత్రహోమేషు తదాదిత్య

పదత్రయేణ భిహితంతుదైవమ్ ॥

పిత్రాతిహోమే పితరనితామహః

పరేవరేచాపి తతాస్త తాముహః

విశ్వేదదేవా అథవాత్రదేవతాఃతతఃపరం

రాష్ట్రభృగ్వతాన్ కర్తిమా ॥ తృతీయేన చతుర్థేన

పదేనాభిహితౌతుయా సుఖితాదితిమంత్రేణ

పంచమాష్టమకాలిని ॥ పర్యాయేషు ద్వితీయేషు ।

దైవమన్వరసంగృహీతమ్ ॥ యదన్వహోపిష్ఠా చ జయాదీనా

మధానివా ॥

ప్రథమంచ తృతీయంచ

పదంపంచమమేదవ సంత్యజ్యజహుమూత్కూర్తా ।

తాతేజవతిసర్గదా ద్వితీయంచ చతుర్థంచ షష్ఠం

శవత్పితామహః ఉభయోరీవతోర్విత్ర

తస్యంత్రో ప్రయతః సతేత్ ॥

శ్లో॥

యత్రజవతి పిత్రాద్యాప్యేష హోమోనవిద్యతే

ఏవాశవతి యద్యేక స్తచ్చబద్ధ విలోపయేత్

జయాదయోనస రంతేయేషుహోమేషుతేష్యసి ప్రాజాపత్య

దిసర్వత్ర కుర్యాదుద్వాపనాంతకం ॥ వాక్యమ్ ॥ జయాశ్చిత్తం

చేతి త్రయోదశ అభ్యాతావాహ అగ్నిర్భూతానామితి సాను

వంగా అష్టాదశ రాష్ట్రభృతఃఖుతామా ఇతి సానువంగా

ద్వావింశతి, ప్రాజాపత్యా ప్రజాపతేనత్యదేతానీతిముక్

వ్యావృతయోవిన్యాతాః భూస్వాహా భువస్వాహా సువస్వాహా

ఇతితిస్సః సావిష్టకృత్తి యదన్వకర్షణ ఇతిముక్ ఏవమష్టపంచా

కదాచుతీః తతః అవిజ్ఞ ప్రాయశ్చిత్రహోమాన్ స్మవేణ

జహుయాత్ ॥

శ్లో॥

పూర్ణపాశంతతస్త్ర తోయమానీయ దిక్షుచ కుర్యాన్యా

రస మంత్రాశ్చ తత్పిరసిమూర్తయేత్ భూర్యాంబులంజతా

క్షేపంః సీమావా భిమంత్రయేత్ భూమతానిక్షిప్తతోయం

భిరసి ప్రోక్షయేత్తతః బ్రహ్మణే నిక్షిణాదత్యా తమభ్యర్చ్యసి

స్వక్తిః సదః పూజాంచకృత్యాచ అగ్నిశ్చవనమామృయాత్

॥ కించ ॥

శ్లో॥

సాగ్నిర్భూర్వసత్వ స్వహోమేచనంతదా తాన్వంత్రహోతా సుప

అహశ్చోగ్రహః ఆపస్సమంచ్చించ్యచతుర్దిశంభిర స్తోద్వాపయే

ద్రావ్యగ్నామూర్తదక్షిణమ్ యతఃకర్షణే బాహ్యేణ కలుత్యో

ప్రేమో స్థితే త్రైత ప్రభావోపహితౌ తత్కర్మకహన్ భవజహతుశిష్యా
ధృవేదనాదాతవిధిదర్శయింహ ॥

రాష్ట్రభృత్యంత్ర విభాగపదతిః

మంత్రం : ఋతాపాత్యశభామార్గ్గర్గధర్వసస్వప్రథమోఽపూర్వ
ఊర్వీనామవళదం బ్రహ్మక్షత్రంశాతుతాఇదంబ్రహ్మక్షత్రం
॥
పాంతుతస్మైస్సార్పహః

ఋతసాహే ఋతథామేఽగ్నయే గంధర్వాయేదం నమః ॥
తాధ్యసాస్వహః ॥ ఏషభిభృత్యుభౌభ్య ఊర్భిఇదంనమః
ఏవమనయా కీత్యాకేచిదాత్రియాః కాక్షీణత్యాశ్చ రాష్ట్ర
భృత్యంత్రవిభాగం కుగ్మంతి ॥ ఆపనంబమతేన స్వార్థి
నశేదపాహోద్యత్యతే తథా ॥

సో ॥ ఆపనంబమతానాంతం రాష్ట్రభృత్యుభృత్యుభౌభ్య
అభ్యుభృత్యుభౌభ్య కాలనాన్య స్మరంజేహః కపడినా ॥ ఇతి.

హోమాంతే శ్రీయజ్ఞేకర్ణర పూజా ॥

అచక్ర...వనంసుబ...శుభతిథా శ్రీ యజ్ఞేకర్ణరం
హోమాంతే శ్రీ యజ్ఞేకర్ణరపూజానకుష్యే ॥

హోమాంతే శ్రీ యజ్ఞేకర్ణరాగునమః యావచ్చక్రి ధ్యానావా
మానాది హోదగోపదాత పూజాం నమస్కరంతి.

స్వస్తి ॥ సో శ్రద్ధాంమేధాం యశః శ్రద్ధాం విద్యాంబుద్ధిం
శ్రీయంబలం ॥ అయుష్యం తేజఃకర్ణం కేహిమేహవ్యవాహన

శ్రియందేహిమే హన్యవాహన ఓం నమ ఇతి ॥ యన్యన్యత్యాచనా
మోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు న్యూనంసంపూర్ణ తాంయాతి
సద్యోవందే హుతాశనం మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం
హుతాశన యద్దుతంతమయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్త్యతే ॥

అనయాధ్యానావాహనాది హోదగోపదాత హోమాంతపూజ
యాచ భగవాన్ సర్వాశ్రయః యజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీతస్సుప్రసన్నో వరదో
భవతు చతుర్ముఖరచర్యంతం అహంభోఽభివాదయే ॥

అగ్నిప్రదక్షిణవిధిః

దంపతీఫలపుష్పదక్షిణాతాంబూలాదికం గృహీత్యాఽగ్నేనయేతి
మంత్రేణాఽగ్నిం త్రిః ప్రదక్షిణ నమస్కారంకుర్యాత్ ॥

మంత్రం : అగ్నేనయ సుపథా రాయేఅస్మాన్ విశ్వనిదేవ వయు
నాని విద్యాన్ ॥ యుయోధ్యస్య జ్ఞహురాహమేనో భూయి

మాంతే నమః క్రింవిధేమ ॥ ప్రవశ్యక్రాయభానవే భరద్వగ్ం

హవ్యంమతిం చాగ్నయే సుపూతం యోదైవ్యాని మానుషా

జహగ్ద్యంతర్నిశ్వాని విద్యనాజాతిః అచ్ఛాగ్నిరో మతయో

దేవయంతీరగ్నీయంతీద్రవిణం భిక్షమాణాః సుసందృశగ్ం

సుప్రతీకగ్న్యంచగ్ హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాం ॥

అగ్నేశ్వమస్మద్వియోధ్యమీహాఅగ్నితాభ్యమంతకక్షీప్తి

పునరస్మభ్యుక్తం సువితాయ దేవ తాంవిత్వేభిరజరేభి ర్యజత్ర ।
 అగ్నేత్వంపారయా నగ్నోఅస్మాన్ స్వస్థిరతిదురాణివిశ్వా ।
 పూర్వప్రకృష్ట బహులూనఉర్గీ భవాతోకాయ తనయాయశం
 యోఃప్రకారవోమననా వచ్యమానా దేవక్షిచీం నయథదేవ
 యంతః దక్షిణాతాడ్వాజసి ప్రాచ్యేతిహవిర్భరం త్యగ్నయే
 ఘృతాచీ । పశ్యతేఅగ్నేనమః । ద్విత్వేనమః । త్రిత్వేనమః ।
 చతుత్వేనమః । పంచకృత్వేనమః । దశకృత్వేనమః ।
 శతకృత్వేనమః । అసహస్రకృత్వేనమః । ఆవరిమితకృ
 త్వేనమః । నమస్తేఅసుమామాహింగంనీ ।
 శ్లో॥ నమస్తేగార్హపత్యాయ । నమస్తేదక్షిణాగ్నయే । నమ
 అహవనీయాం మహావేద్యైసమోనమః । కాండదగ్ధయోపసాద్యాం
 కర్మబహుస్సగూపితే । స్వరాపవర్ధూపాయ యజ్ఞేశాయనమోనమః
 యజ్ఞేశామ్యతగోవింద మాధవానంతకేశవ । కృష్ణవిష్ణోహృక్ష్మకేశ
 వామదేవసమోస్తుతే ।

మంత్రం : అహంపరసా దహమవసా నహంబోధిహవితమోవనాన

యదంతరిక్షంతదుమేపితా భూదహగ్ం సూర్యముభయతోదద
 ర్వాహంభూయాసము త్తమస్సమానానాం ॥

మత్కర్మకుర్వతాం పునాం కర్మిణోపోభవేద్యది । తత్కర్మ
 పఫలంకుర్వ స్త్రీసకోట్యమహరయః ॥ అపరాధసహస్రాణిక్రియం
 తేహర్మిశంకుయా । రాహోయమిటహంమత్కర్మమస్య పరమేశ్వర ।
 ప్రాయశ్చిత్తాన్యకేపాణి । తపశశర్మాత్మకానివై । యానితేహమ
 శమాణాం । కృష్ణానుస్మరణంబరమ్ ॥

మంత్రం : యా తేఅగ్నేయజ్ఞయా తనూ స్తయేహ్యరోహత్యాత్మాన
 మద్యాననూని ॥ ఏవంత్రిః ॥

కృణ్వన్న స్మేనర్యాపురిహణీయజ్ఞోభూత్వా యజ్ఞమానీదస్వాం
 యోనిః భువఅజాయమాన స్సక్షయవహీ । యేభూతాఃప్రచ
 రంతిదివా (చక్షం) బలిమిచ్చంతో వితుదస్యప్రవేష్యాః తేభ్యో
 బలిం పుష్టితామోహరామ మయిపుష్టింపుష్టిపతిరధాతుః ॥ దివా
 చక్షం) చరేభ్యో భూతేభ్యో ఇమంబలిందదామితి ॥ అక్షతో
 బలిందద్యాత్ -

బ్రహ్మదాతుర్గతాంకర్మ ప్రత్యవేతాధ్వరేయది । స్మరణా
 దేవతస్యోపసంహారం స్యాదితిస్త్రుతిః ॥ యజ్ఞ మండలమధ్యస్థం

శంఖచక్రగదాధరం । శుద్ధవీతాంబరధరం । ధ్యామేద్యజ్ఞ కఠిం హరిమ్ । సూ బృహత్సామతిమంత్రేణ తిలకం ధారయేత్ ।

మంత్రం : బృహత్సామక్షత్రభృద్వదవష్టేయంత్రిష్టభాజశ్శుభిత

ముగ్రహీరం । ఇంద్రభోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగ

రీణరక్ష । తతఃమహదాశీర్గచసంకుర్యాత్ । శతమానంభవతి

.....ప్రతిష్ఠతి ॥ యజ్ఞేశ్వరప్రసాదసిద్ధిస్తు
ఇత్యగ్నిముఖప్రక్రియాసమాప్తా ॥

దేవతాహ్వనమ్

ఆచమ్య • పూర్వోక్త వంశుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మిన్నప్రకాంతే శోభనమహోత్సవే శోభనదేవతాసన్నిధానార్థం నాందీముఖవిధానేనాఽద్యక్షర్కగర్భమూణ సదంక్షత్యేన శదాదా దేవతాహ్వనార్థమిజావాచసాఖ్యం కర్మకరిష్యే । కాంస్యపాత్రే ద్రోణ పరిమిత తిండులతాంబూల హిరణ్యాదికంగృహీత్యా । కుమార సిహితః (పత్నీసహితః) ప్రాజుభిర్దీపన్నునవదేత్ ॥

మంత్రం : ఓం నమోమహద్భోభి సమోఅర్చితేభ్యోనమోయవభ్యో

సమఅశినేభ్యః । యజామదేవాన్ యదిశక్నోమామ మాహ్వ

యనస్యం సమావృత్తి దేవాః । అత్రదేవతా నాందీముఖాః-

నాందీ ! నాందీవృద్ధప్రసవితామహీ - వృద్ధితామహీ వృద్ధ మాతరః సోత్రాస్సత్యవసుసంజ కావిశ్వదేవాః ॥ నాందీ

ముఖా నాందీ ! నాందీ వృద్ధప్రసవితామహా వృద్ధితామహా వృద్ధపితరః సోత్రాస్సత్య వసుసంజ కావిశ్వదేవాః ॥ నాందీ ముఖా నాందీ ! నాందీ వృద్ధమాతామహా వృద్ధమాతూః పితామహా వృద్ధమాతూః ప్రసవితామహాస్సదారాః సత్యవసు సంజీ కావిశ్వదేవాః నాందీ ముఖానాందీ !

ఉభాభ్యా ముభాభ్యాగ్ం సత్యవసుసంజకవిశ్వదేవాశ్చ । గృహసిద్ధమన్నం పరమాన్నప్రముఖమేవ ముభయార్తికదైవికం । శ్లోపరత్నోవాభోజయిష్యే । ఆమద్రవ్యేణ సాంకల్పికోఽయంవిధిః । తేనాఽద్యక్షరిష్యే । నాందీవృద్ధప్రసవితామహ్యః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధపితామహ్యః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధ మాతరః ప్రయంతాంప్రియం తాం । సత్యవసుసంజ కాశ్చ ప్రయంతాంప్రియం తాం ॥ నాందీవృద్ధప్రసవితామహః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధ పితామహః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధపితరః ప్రయంతాంప్రియం తాం । ఓత్త్యవసుసంజకవిశ్వదేవాః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధమాతూః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధమాతూః ప్రయంతాంప్రియం తాం । సత్యవసు సంజకవిశ్వదేవాః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధప్రసవితా మహీభ్యో వృద్ధపితా మహీభ్యో వృద్ధమాతృభ్యః సత్యవసుసంజ కాభ్యో విశ్వభ్యోదేవేభ్యో నాందీముఖాభ్యః ॥ నాందీవృద్ధప్రసవితా మహీభ్యో వృద్ధపితామహీభ్యోవృద్ధపితృభ్య స్సత్యవసుసంజ కేభ్యో విశ్వభ్యోదేవేభ్యో నాందీముఖేభ్యః । నాందీవృద్ధమాతూః వృద్ధ మాతూః పితృభ్యో నాందీముఖేభ్యః । నాందీవృద్ధమాతూః సత్యవసు సంజకవిశ్వదేవాః ప్రయంతాంప్రియం తాంప్రియం తాం । సత్యవసు సంజకవిశ్వదేవాః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధప్రసవితా మహీభ్యో వృద్ధపితా మహీభ్యో వృద్ధమాతృభ్యః సత్యవసుసంజ కాభ్యో విశ్వభ్యోదేవేభ్యో నాందీముఖాభ్యః ॥ నాందీవృద్ధప్రసవితా మహీభ్యో వృద్ధపితామహీభ్యోవృద్ధపితృభ్య స్సత్యవసుసంజ కేభ్యో విశ్వభ్యోదేవేభ్యో నాందీముఖేభ్యః । నాందీవృద్ధమాతూః సత్యవసు సంజకవిశ్వదేవాః ప్రయంతాంప్రియం తాంప్రియం తాం । సత్యవసు సంజకవిశ్వదేవాః ప్రయంతాంప్రియం తాం । నాందీవృద్ధప్రసవితా మహీభ్యో వృద్ధపితా మహీభ్యో వృద్ధమాతృభ్యః సత్యవసుసంజ కాభ్యో విశ్వభ్యోదేవేభ్యో నాందీముఖాభ్యః ॥

మంత్రః : ఇతాదేవహూ ర్ధ్వమర్చ్యజ్ఞసి ర్భవహస్తీరుత్తామదాసి

శక్తింశిష్యుని దేవతా ముక్తికావచ్చును విమాత ర్భామహి
 గోశీర్షధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధుమహ్యమి మధువది
 ప్యామి మధుమతీందేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషే
 ॥ కాన్యం మనుష్యభ్యస్తమా దేవాఅనంతుభ్యోభామై పితరో
 నుమదంతు ॥ నాందీదేవతా యోభనదేవతా ఇష్టాదేవతా
 యుగ్మభూయ సముచ్చయిభూయ - అస్యకుమారస్య ఉపవ
 యనవేదికామూగత్య ఉపవయనపాలాశ హోమపర్యంతం
 అస్యాంవేదికాయాం సుఖేననివసంతు మాంరక్షంతు కుమార
 గ్ంరక్షంతు ఇతవహి ॥ ఇదామగ్నే పురుదగ్ం సగ్ంవనింగో
 శ్శశ్శస్త్రమగ్ం హవమానాయసాధ స్యాన్నస్మానుస్తనయో
 విజేవాగ్నే హతేసుమతిర్భూత్వస్తే ॥ నాందీదేవతా శ్శోభన
 దేవతా ఇష్టాదేవతా యుగ్మభూయ సముచ్చయిభూయ
 అస్యకుమారస్య ఉపవయనవేదికామూగత్య పాలాశహోమ
 పర్యంతం అస్యాంవేదికాయాం సుఖేననివసంతు మాంరక్షంతు
 కుమారగ్ంరక్షంతు ॥ అదితవహి ॥ ఉదామహైదేవాగ్ం
 ॥ ఉదేన్యాస్తమస్యామ నమస్యాన్ ॥ యదామయజ్ఞయా
 నిత్యాహ మనుస్యావా ఉదేన్యాః పితరోనమస్యా దేవా

యశ్చియా దేవతావప్త తద్యథాభాగం యజతి ॥ నాందీదేవతా
 శ్శోభనదేవతా యుగ్మభూయ సముచ్చయిభూయ అస్య
 కుమారస్య ఉపవయనవేదికామూగత్య పాలాశహోమ
 పర్యంతం అస్యాంవేదికాయాం సుఖేననివసంతు మాంరక్షంతు
 కుమారగ్ంరక్షంతు ॥ సరస్వత్యేహి ॥ ఇదవహ్య దితవహి
 సరస్వత్యేహ్య సావేహ్య సావేహ్యసావేహి ॥ శోభనంశోభ
 సగ్ంత్రిశోభనం ॥ నాందీశోభన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానా
 వాహనాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥ ఇదావాచ
 సాంక్షత్యేన హిరణ్యైభ్యదయికం బ్రాహ్మణాన్ భోజ
 యిష్యే ॥ అష్టాబ్రాహ్మణాన్ గ్రాహయిత్వా ॥
 అత్రశ్లోకాః
 వాక్యమ్ ॥ సామాన్న చేలోపనయన గోదానవివాహం ధాన
 స్నానసీమంత పుగ్ంసువనేషు పూర్వేద్వయ ర్నాందీముఖంకుర్వాత్ ॥
 జాతకర్మణిపద్యః ॥ తథాచ ॥ జాతనామాన్నచౌతోప స్నానసీమంత
 పుంసవే ॥ వివాహం ధానగోదానే నాందీశ్శాదంవిధీయతే ॥ కించ ॥
 నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహంద్విజభోజనం ॥ రక్షాబంధనమన్నాది
 భాలాద్యంకురమేవచ ॥ అత్రవిశేషః ॥ గర్భాధానేవివాహేచ పుంసవే
 తాగర్భణి ॥ నామోపాకరణేస్నానే వ్రతేషుచసమాపనే ॥ బ్రాహ్మ
 ణాగర్భణయే దంతేవాచయేదాశిషస్తథా ॥ సీమంతోన్నయనేచైవ ॥
 అన్యప్రాశనవౌలయోః ఉపాయనేచగోదానే ఆదావేవవిశేషతః
 బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వాధ ఆశిషోవాచయేత్తథా ॥
 ॥ వివాహోన్యకాయాశ్చ పరస్యాపిగ్మహేతథా నాందీ
 బ్రాహ్మణుగ్మార్గ్యమ్య రవస్యస్మృతిశాసనాత్ ॥ పూర్వాహ్మణైవికం

కర్మ కర్మకాండ పుష్కలం । ఏకోద్దిష్టంతు మధ్యాహ్నం ।
 ప్రాశస్త్యోద్దిష్టంతు ॥ అస్మద్రూపంతిలాన్ దర్శన్ అపసవ్యంతు
 నామదే । నాంధీశ్రాద్ధత్యేద్యద్వా న్యద్యోర్యంతుసర్వదా ।
 అపసవ్యదశభూనా మరూపాణామగోత్రజాన్ అనామ్నామతిలా
 ద్యైశ్చ నాంధీశ్రాద్ధంవిధీయతే ॥ ఇత్యేకే ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధస్యప్రాతఃకాల
 కర్మవ్యత్యవిధానా శ్చూర్ణాదావిహిత మభ్యుదయశ్రాద్ధం ప్రాతః
 కుర్యాత్ ॥ అంతేవిహితంశ్యప్రాతః । సంభవేతు తస్మిన్నేవదినే
 ప్రాతరభ్యుదయమన్నేనామేనహిరజ్యేననా కుర్యాత్ ॥ బోధాయనా
 దిభిః ॥ నామకరణపుంసవన నివాహాదిషు బ్రాహ్మణా సన్నేనపరి
 శోష్య । బ్రాహ్మణానోజయిత్వా । ఆశిషోవాచయిత్వా । ఇత్యా
 దిభిః కర్మాదావిహితం నాచనం తదంతేభవతి । తత్పునర్నాంధీ
 శ్రాద్ధంశ్యోప్రాతరేవకుర్యాత్ ॥ యదువ్యత్యవాత్సర్యం పూర్వాహ్న
 స్సంభవతి । తదానీంతత్యైవకుర్యాత్ ॥ తత్రాసంభవే శ్యోప్రాత
 రేవ ॥ అపదాదిషువిద్రవ్య ఆమృతాద్ధవిధానా దామాదినావా
 కుర్యాత్ ॥ అగ్నిధావాది నిమిత్తం త్వభ్యుదయశ్రాద్ధం ఆహ్ని
 కంపా పరాహ్నికం ఇతి వచనాదపరాహ్నికం వచకుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ నాంధీముఖే వివాహేన ప్రవితామహాపూర్వకం వామ
 సంకీర్తయే ద్యద్వానస్యత్ర విశ్వపూర్వకం । మాతృ శ్రాద్ధంతు
 పూర్వంపూర్వోక్త్యాణాంతదశంతరం । తతోమాతామహానాంబవ్యద్వా
 శ్రాద్ధత్రయంస్మృతం । మాతృశ్రాద్ధంతు పూర్వేదున్యః కర్మాహసతు
 పైశ్యకం । మాతామహ్యం చోత్తరేదున్యర్వద్వా శ్రాద్ధత్రయం
 స్మృతం । ఏతచ్చసతి నానుర్ధ్వే వేదితవ్యం ॥ అపామర్శ్యేత్వేకస్మిన్నే
 వదినే వృద్ధా కాలత్రయే శ్రాద్ధత్రయ మభిహీశం ॥ తద్యధా ॥
 పూర్వాహ్నమాత్యకం శ్రాద్ధం । మధ్యాహ్నం పైశ్యకం తథా ।
 తతో మాతామహానాంచ । వృద్ధాశ్రాద్ధత్రయంస్మృతం ॥ తత్రాప్య
 సామర్థ్యే సవహూ ॥ పృథగ్నివేష్యశ్చ క్షేప్రేదేకస్మిన్నేవనాసరేశ్రాద్ధ

త్రయం ప్రకర్ష్యత । పైశ్యదేవంతు తాంతికం । అలాభేభిన్నకాలా
 నాం నాంధీశ్రాద్ధత్రయంబుధః । పూర్వేదున్యర్వేద్యవకుర్వీత ॥ పూర్వా
 హ్నా మాత్య పూర్వకం ॥ నాంధీముఖే వివాహేన । ప్రవితామహ
 పూర్వకం ॥

అపి శవత్రితా నాంధీశ్రాద్ధంకుర్యా మృభాగమే । వితుశ్చ
 ప్రవితామహ్య ద్యద్దిశ్యతృ యథావిధిః । ఏభ్యసవితాదద్యా
 త్యేభ్యదద్యా త్వయంసుతః ॥ శీవమా నేపితరి । నాంధీశ్రాద్ధం ద్రవ
 జ్యతే ॥ నాంధీముఖేకర్మణి సంప్రవృత్తేపితర్యతో శీవతియస్యపుంసః ।
 ఏభ్యశ్చద్యాద్యాత్యేపితా స్వయంశు । తేభ్యశ్చదద్యాదితి శాస్త్రసిద్ధం
 ॥ అత్రవిశేషః ॥ నాంధీశ్రాద్ధంవితాకుర్యా త్సుతీపుత్రవివాహయోః ।
 ఉత్తరేషువివాహేషు స్వయంకుర్యాత్తుజాందికం ॥ కించ ॥ నాంధీ
 శ్రాద్ధం వితాకుర్యా దాదేవహాగేగమేబుధః । అత ఊర్ధ్వంసుతః
 కుర్యాదేభ్య ఏవేత్యసాచితి ॥ మహాబయేగయాశ్రాద్ధే । వృద్ధిశ్రాద్ధే
 గర్భావసాధ్యే । మాతృశ్రాద్ధం పృథక్కుర్యా దవ్యత్రసతినాసనా ॥ దక్షస్య
 దుహితాసాధ్యే । విశ్వనామప్రక్షీరితా ॥ తస్యాపుత్రామహావీర్యః
 విశ్వదేవాస్తుయోదశ ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధేదక్షతూ సంకీర్త్యా వైశ్య
 దేవకే । నాంధీముఖేసత్యవసూ నాపింజ్యకాలనామకౌ పురూరవాద్ధి
 నాచైతౌ సార్వజేనముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధేదనరుచితరేధులివి
 లోచనా ॥ ఏకోద్దిష్టేదుద్రసంబావిశ్యే దేవాస్తుయోదశ ॥ ఇతి

అగ్నేః పునస్సంధాన ప్రాయశ్చిత్తమ్

దర్శేహ్యసీన్ దర్శాన్ భారయమాణః పత్నీము తరతఉపవేశ్య
 బ్రూణం దక్షిణతఃశీనః ప్రాణానాయమ్య ॥

ఆచమ్య పూర్వోక్తైవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ
 శ్రీమద్భాగవతస్యనామధేయస్య ధర్మసత్తీసమేతస్య మమోపాత్త
 నిగదతామగార్హాస్త్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం విచ్చిన్నాపాసనా గ్నేః

పునస్సంధానాఖ్యంగర్భ కరిష్యమాణ సదంగ త్యేనతదాదా శుభ్యర్థం
వృధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం మహాజ్ఞా సృహ స్వస్తి
‘పుణ్యాహవాచనం. కరిష్యే’ అదానిర్విఘ్ననపతిసమావాప్యర్థం
శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥

ఓం గణానాంత్యాగణపతిగం హవామహే..... స్వస్తిసం

బాధేష్యభయన్ అస్త శుభగం శుభమ్ ॥

పూర్వోక్తేవంగుణ ... శుభతిథా మమజ్ఞావాసనాంతరిత
దినాదారభ్య ఏతత్కరిష్యతం జ్ఞాపాసనాతిక్రమణాద్యోద్వేషస్సమ
జని తద్దోషమరిహారార్థం ధాన్య క్షింభన ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ।
కాంక్షిమాతే పంచస్థవరిమిత తండులతాంబూల హిరణ్యాదికం
గృహీత్యా । పరివదంతి; పదక్షిణీకృత్య ॥

శ్లో॥ సమస్త సంవత్సరమప్తి మేతద స్సముత్థితా పత్నీం
ధూమకేతనః । అపానసంసారసముద్రనేతనః పునంతుమాం బ్రాహ్మణ
పాదపాంసనః ॥ అపదనభ్యాంశ సమాప్తభానవ స్సమిహితార్థాన్ని
కామధేనవః సమస్తాంబు పవిత్రమూర్తయో రక్షంతుమాం
బ్రాహ్మణపాదపాంసనః ॥

శ్లో॥ వమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ గోబ్రాహ్మణ హితాయచ
జగద్దితాయకృష్ణాయ గోవిందాయనమోనమః ॥ (ప్రాజ్ఞుఖ స్తిషన్న
నువదేత్)

అశేషమే పరిషత్ । మనీయాం విజ్ఞాననామవహరయ ।
మమజ్ఞాపాసనాంతరితనిదారభ్య ఏతత్కరిష్యతం జ్ఞాపాసనాతి
క్రమణాద్యోద్వేషస్సమజని, తద్దోషపరిహారద్వారా పునరాపాసనాధి
కారయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం వైశ్వదేవేంతరితే పునర్వైశ్వదేవాధి

కారసిద్ధ్యర్థం, ప్రతిఃక్రొమేశరతే పునఃప్రతిఃక్రొమే మాధికారసిద్ధ్యర్థం
శ్రీలక్ష్మీనారాయణవీత్యర్థం చ సావర్గంశాస్త్రీయం మయాసమ
ర్పితామిహూః పరివదక్షిణాం యథాశక్తి దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణా
మిచ శీర్ష్యశ్య । యథోక్తప్రాయశ్చిత్తం నిర్వీత్యమమజ్ఞాపాసనాధికార
యోగ్యతా సిద్ధి మనుగృహ్యంతుభవంతః ఇతి విజ్ఞాపయామి ॥
హితుజమాన, తవజ్ఞాపాసనాంతరిత దినాదారభ్య, ఏతత్కరిష్యతం
జ్ఞాపాసనాతిక్రమణాద్యోద్వేషస్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం సముద్ర
గావదీసానపూర్వకం, ప్రథమమాసస్వకృచ్ఛం, ద్వితీయమాసస్వ
కృచ్ఛం, అతఃపూర్వం మాసస్వకృచ్ఛప్రకారేణ స్వర్ణ ధాన్యాజ్య
కృచ్ఛాచ్యుత్యచరితేసతి, భవాన్యగ్నిభూయాం దిగ్ముఖోభూయాత్
తవజ్ఞాపాసనాధికారయోగ్యతా సిద్ధి స్థిత్యనుగృహీతాః ॥

ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథామమజ్ఞాపాసనాతిక్రమణా
ద్యోద్వేషస్సమజని తద్దోషపరిహారద్వారా, పునరాపాసనాధికార
యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం శరీరశుభ్యర్థం పరివదక్షిణాకారేణ,
స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛాచ్యుత్యచరిష్యే ॥ శ్లో । స్వర్ణంవచిత మమలం
స్వర్ణంపాపప్రణాశనం స్వర్ణంహింసకరంనుస్య దతశ్శాంతింప్రయ
చ్ఛమే అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్మరూపాయ శ్రీమహా
విష్ణువీత్యర్థం, మమజ్ఞాపాసనాతిక్రమణాద్యోద్వేషస్సమజని, తద్దోష
పరిహారద్వారా పునరాపాసనాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం, శరీర
శుభ్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహింసాంత్యభ్య
మహం సంప్రదదేనమమ ॥ ధన్యంకరోషిదాతార మిహాలోకేపరతవ
యమృత్యుప్రముచ్యతేధాన్య మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మై బ్రాహ్మ
ణాయ... శరీరశుభ్యర్థం, ధాన్యకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయం యథా
శక్తిహింసాంత్యభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ కామధేనోస్సముద్యా
గం పగ్నీతుమసంస్థితం దేవాశామాజ్య మాచార మతశ్శాంతిం
ప్రయచ్ఛమే । అస్మై బ్రాహ్మణాయ శరీరశుభ్యర్థంచఆజ్య

కృతప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహాయోజిత
 దేవమమః హిరణ్యగర్భగర్భం హేమదీప్తివిభావసాః అనంతపుణ్య
 ఫలదమతశ్చాంతింప్రయచ్ఛమే హ్యదశసంఖ్యాక బ్రాహ్మణభోజ
 నార్థం పర్యాప్తమన్నకృతప్రత్యామ్నాయం ఇదంహిరణ్యం కృత
 త్రయసాదుణ్యార్థం శ్రీమహావిష్ణువ్రీతం కామమహాన స్తుభ్యమహం
 సంప్రదదే నమమ ॥ ఏభిస్సర్వధాన్యజ్యకృత్యైశ్చ భగవాన్పర్యా
 త్మకః శ్రీమహావిష్ణుసుప్రీతోవరదోభవతు మమభేదాసహత్రకమణా
 ద్యోదోషస్సమజని తద్దోషవతిహారణ్యారా పునరాపాసనాధికార
 యోగ్యతాఫలసిద్ధిరన్యోధవంతోబృహంతు తవజ్ఞాపాసనాత్రికమణా
 ద్యోదోషస్సమజని తద్దోషవతిహారణ్యారా పునరాపాసనాధికార
 యోగ్యతాఫలసిద్ధిరస్తు తవశరీరంశుద్ధిరస్తు ॥

ఇత్యగ్నేఃపునస్సంధానప్రాయశ్చిత్తం

అథ పునస్సంధాన ప్రాయశ్చిత్త మోమాః

అచమ్య... పూర్వోక్త... శుభలిఖా । శ్రీమతః గోత్రస్య
 సామధేయస్య ధర్మవర్తీసమేతస్య మమోపాత్రగురితక్షయద్వారా
 శ్రీపరమేశ్వరవ్రీణ్యం మమవిచ్చిన్నాపాసనాగ్నిం పునస్సంధాన్యే॥
 తదంగలాకికాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ యత్రాగ్నిపాప్యతేత్ర...॥
 భూర్భువస్సునగోమిత్యగ్నిప్రతిష్ఠాప్య । భూర్భువస్సునరోమే । అగ్ని
 తావరణీయకపాత్రే అక్షతోదకమానీయ ॥ అగ్నిమిధ్యా ॥

మంత్రం : ఉపావరోమాజాతవేదః పునస్సందేవేభ్యోహవ్యంసహసః

ప్రీతానవ ॥ అయ్యుఃపరాగ్ంరయితుస్మాసంధేహ్యజ్ఞసాదీహి
 నోదురోజి ॥ తదగ్నానమిథునిషేప్య ।

మంత్రం : చత్వారిశృంగాత్రయో... జాతవేదసేకమః ॥ చతు

ష్ఠాత్రప్రయోగా ద్యాజ్యసంసారాంతేగ్నింబలిచ్య॥అది
 తేనమవ్యస్వ అనుమతేనమవ్యస్వ । సరస్వతేనమవ్యస్వ ।

దేవసవితఃప్రసవ ॥ పూర్వోక్త... శుభలిఖా మమఉపవాసా
 కరణప్రాయశ్చిత్తార్థంఅయాశ్చభూర్భువస్సువరిత్యేత్తైర్సంత్రే
 రాజ్యాహుతిరోష్యే॥ సకృద్గ్రహీతేనస్యచా జ్యమాదాయ ।
 ఓం అయాశ్చాగ్నేశ్వనభిశ్చనీశ్వసత్యమిత్యమయాఅసి । అయ

సామమసాధ్యతోయసామూక్య మహాహిషేయోనోభేహి క్షమజగ్

స్వాహా ॥ అయనేఽగ్నయఇదం ॥ పర్వపాయశ్చిత్తంకష్యే॥
 స్యవేణాజ్యమాదాయ ॥ ఓంభూర్భువస్సువసాన్స్వాహా ॥ ప్రవా
 పతయఇదమ్ ॥

పూర్వోక్త... శుభలిఖా । మమానేకాపాసనాంతరిదోష
 ప్రాయశ్చిత్తార్థం । సప్తహోతారంహోత్యే ॥ ఏకంద్యేత్రీణీచత్వారి
 షంవేదిపంచావత్సీనాం ॥

మంత్రం : మహాహవిర్హోతా సత్యహవిరశ్వరుః । అచ్యుతభూజా
 అగ్నిత్ ॥ అచ్యుతమనాడుకహతా । అనాధ్యవ్యశ్చాపతిభ్యవ్య

శ్చయజ్ఞస్థాభిగతా । ఆయాస్యఉద్ధాతా । వాచస్పతేహ్యద్వి
 ధేనామహ్ । విధేమతేనామ విధేస్యమస్మాకంనామ । వాచ
 స్పతిస్థామమపాత్ । మాదైవ్యసంతతుచ్చేదిమామనుష్యః ।
 సమాదివే । నమః పృథివ్యైస్వాహః ॥ వాచస్పతయే
 బ్రహ్మణాఇదంనమమ ॥ సర్వప్రాచయశ్చిత్తంకరిష్యే ॥
 సృజేతాజ్యమూదాయ ॥ ఓంభూర్భువస్సువస్వాహః ॥ ప్రజాపతయ
 ఇదంనమమ । తదంగతంతమతీహంగమంకరిష్యే ॥ ఏకం దేవ-త్రీణి-
 చత్వారి ॥ పంచేతిగుంచావతీనాం ॥

మంత్రం : మనోజ్యోతిర్బ్రహ్మతా మాద్యంవిత్సృన్యజ్ఞగ్నంమమంద
 ధాతు । యాఇష్టాఉవసోనిమృజశ్చ తాస్సందధామిహవిహాభు
 తేనస్వాహః ॥ ఉపసోనిమృగృభి ఇదంనమమ ॥ యదస్మిన్
 యజ్ఞేంతరశాశుమద్రతతః కర్మతోవా ॥ అనయాహుత్యాతచ్ఛ
 మంతూమిపర్వంతృప్యంతతుదేవా అవృథంతాంభుతేనస్వాహః ॥
 దేవేభ్యఇదంనమమ ॥ త్రయప్రీక్షంతత్రవోయేవిత్త్రిశే ।

యథమంయజ్ఞగ్నస్వధయాదధంతేతేహం ॥ చిన్నప్రత్యేతద్దధా
 మిస్వాహః । ఘృతోదేవాగ్ం అప్యేతుస్వాహః ॥ దేవేభ్యఇదం
 నమమ ॥ తంతంతస్వన రజసోభానుమన్నిహిజ్యోతిష్కతః పథో
 రక్షధియాశ్చ తాన్ ॥ అనుల్పణంవయతజోగువామపోమనురభ్యవజ
 నయాదైవ్యంజనగ్నస్వాహః ॥ అగ్నయేతంతమత ఇదంనమమ ॥
 ఉద్భుధ్యస్వాగ్నేపతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తనగ్ం సృజేథా
 మయంచ । పుషకృగ్నగ్నస్వాగ్నితరంయవానమన్వాత్వాగ్ంసీత్య
 యితేతుమేతగ్నస్వాహః ॥ అగ్నయేతేతుమతఇదంనమమ ॥
 ఉక్తుతమం వతుణ పాశమస్మదవాధమం । విమధ్యమగ్గశ్రేథా
 య । అథావయమాదిత్యప్రతేతపానాగజోఅదితయేస్వామ
 స్వాహః ॥ పరుణాయాధిత్యామేదంనమమ ॥ ఉద్వయంతమసస్వ
 తిపశ్యంతోజ్యోతిరుత్తరం । దేవందేవతాసూర్యమగన్ మ
 జ్యోతిరుత్తమగ్నస్వాహః ॥ సూర్యామేదంనమమ ॥ ఉదుత్యం
 జాతవేదసం । దేవంవహంతి కేతపః ॥ దృశేవిశ్వామసూర్యగ్

స్వాహా ॥ సూర్యాయేదంశమమః ॥ చిత్రం దేవానాముదగద
 నీకంచతుర్దితస్యవరుణస్వాగ్నేః ॥ అప్రాత్యావాప్యధివీఅంత
 ర్మక్షగ్ంశూర్యఅత్యాజగతస్తద్ధివత్సస్వాహా ॥ సూర్యాయేదం
 శమమ ॥ అగ్నేభ్యావత్సభినఅవర్తస్వాయుషావర్తసాసన్యా
 మేధయాప్రజయార్ధనేనస్వాహా ॥ అగ్నయేభ్యావత్సభిన
 శమమ ॥ అగ్నేఅంగిరశ్యతంతేతంత్యావృతస్సహస్రంతఉపా
 వృతః ॥ తాసాంపోషస్యపోషేణపునర్యోనష్టమాకృతిపునర్యో
 రయిమాకృతిస్వాహా ॥ అగ్నయేంగిరసభద్రంశమమ ॥ పునరూ
 ర్దావినర్తస్వపునరగ్నభిషాయమాపునర్నవాహివిశ్వతస్వాహా ॥
 అగ్నయభద్రంశమమ ॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నేషిన్వస్యభా
 రయవిశ్వస్థిన్నయావిశ్వతస్సతిస్వాహా ॥ అగ్నయభద్రంశమమ ॥
 సత్సప్తాయశ్చితంకరిష్యే ॥ సృవేణాజ్యమాతాయ ॥ ఓం
 భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రణావతయభద్రంశమమ ॥ ద్యౌదశ
 గృహీతేనాజ్యేనసృచంపూరయిత్యా ॥ ఏకం - ద్వై - త్రిణి -
 చత్యారి - పంచ - షట్ - సప్త - అష్టా - దశ - ఏకా

దశ - గ్యాదశ ॥ ఇత్యాజ్యంగ్యహీత్వా ॥ సప్తతేఅగ్నేసమిధ
 స్సప్తతేహోస్సప్తయస్సప్తభామప్రియాణి ॥ సప్తహోత్రా
 స్సప్తభాత్వామజంతినప్తయోనీరాస్పణసాంఘ్యతేనస్వాహా ॥
 అగ్నయేపప్తహోత్రభద్రంశమమ ॥ అదితేన్వమగ్నస్థాః ॥ అనుమ
 తేన్వమగ్నస్థాః ॥ సరస్వతేన్వమగ్నస్థాః ॥ దేవసవిత్ప్రచాసావీః ॥
 అనేనతంతుమతీప్రచాయశ్చిత్తప్తహోమేన భగవాన్ సర్వాత్యకః
 శ్రీపరమేశ్వరస్తుప్రీతాతు ॥ —

అథతంతుమతీస్థావీపాకం

అవమ్య - పూర్వోక్త ... శుభలిథా, శ్రీమతః గోత్రస్య
 నామధేయస్య ధర్మచర్యే సమేశిస్య మమాయుష్యాభివృద్ధిద్యౌరూ
 శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ॥ అగ్నిదాహ్యార్థాన తంతుమతీ స్థావీపాకం
 కరిష్యే ॥

మంత్రం : అగ్నయేజుష్టంనిర్వచామి ॥ అగ్నయేన్విష్టకృతే జుష్టం
 నిర్వచామి ॥ అగ్నయేజుష్టగ్ంశంశచామి ॥ అగ్నయేన్విష్టతేకృ
 జుష్టగ్ంశంశంశచామి ॥ అగ్నయే జుష్టంప్రాత్యామి ॥ అగ్నయే
 స్విష్టకృతే జుష్టంప్రాత్యామి ॥ అగ్నయే జుష్టమధివచామి ॥
 అగ్నయేన్విష్టకృతేజుష్టమధివచామి ॥ పత్నీవహంతి ॥ వధ

స్తంభులనాదాయ, న ప్రత్యక్షయతి, న ప్రసావయతి, న గాల
యతి, శీ. రేభతిత్యేకే. వరోజీవతండుల వరుగ్ శ్రవయిత్వా
అగ్నిఘోర్య, ప్రాచీనముదీచేనంవోద్వానభి, ప్రతిష్ఠితమభిఘోర్య,
అశ్వేరువసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే, తత్ప్రస్తుచ్యవస్తీర్వ
చరుమధ్యాద్విర్వరవదాయ, చరుమధ్యాదంగుష్ఠ పర్వమాత్రం
హవిర్వర్ధ్యమానామికాంసుష్టేస్థిర్భివమనదాయ । పూర్వా
రాద్విరోధయమనూచీనం - పశ్చాత్తాత్వతీయమనూచీనం పంచా
వత్తిసః ॥ అగ్నిఘోర్య । ఓం అగ్నయేస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం
నమమ । తత్ప్రస్తుచ్యవస్తీర్వ । చరుమధ్యాత్వార్వచన్వరవ
దాయ అగ్నిఘోర్య । హవిః ప్రత్యభిఘోరయతి । ఓం
అగ్నయేతంతమనేస్వాహా ॥ అగ్నయేతంతమతఇదంనమమ
పునస్ప్రస్తుచ్యవస్తీర్వ । అనూచీనం ఉత్తరాత్తాత్వత్ప్రస్తుచ్యవస్తీర్వ
దాయ । అగ్నిఘోర్య । వహవిః ప్రత్యభిఘోరయతి । ఓం అగ్న
యేస్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ ॥
ఇధస్సన్నహతాన్వద్భిసగ్గస్పృశ్యాన్వప్రహరతి । కుద్రాయ
తంతీచరాదేదంనమమ । అపడవస్తీర్వ । అస్యకర్మాహోమ
ప్రతిష్ఠాన్విభ్యర్వం పృథికామఃకయాదిహోమం కరిష్యే । ఓం
చిత్తంచస్వాహా జయాదిబహువిసర్జ నాంతంకుర్యాత్
అత్రబర్హిహిస్సనుంజనంకృత్యా । శమ్యాఽవహా ॥ —

॥ హోమద్రవ్యదానమ్ ॥

అచమ్య - పూర్వోక్త.....గుభతిథా, శ్రీమతఃగోత్రస్య

నామధేయస్య, ఉర్భుపశ్చీసమేశస్య మహాయుష్యాభివృద్ధిద్యారా
శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం హోమద్రవ్యతండుల సహితాజ్యదానం
కరిష్యే బ్రాహ్మణమధ్యర్థస్య । ప్రాజ్ఞుభాషప్రయచ్చతి । ప్రత్య
జ్ఞుభాషప్రతిగృహ్యతి । శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య
ఉభాభ్యా మిడింపాద్యం । సుపాద్యం । పూర్వాదక్షిణపాదం
ప్రత్యక్ష । తతో హమపాదం ప్రత్యక్షమేత్ । ప్రత్యక్షయితారం
దక్షిణబాహుముపస్పృశ్య ॥ సమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గో
బ్రాహ్మణహితాయచ జగద్భితాయకృష్ణాయ గోవిందాయనమో
నమః ॥ సమో స్వనంతాయ ఏమామూర్తయే సహస్రపాదాక్షీ
శిరోరుబాహవే సహస్రనామ్న పురుషాయశ్వాత్వే ఏమానకోటి
యుగధావశేనమః ॥ ఇతి పాదాప్రత్యక్షాచమ్య । ప్రతిగృహీత్య
బ్రాహ్మణోమయమహాఇతి యుజహత్యావం ప్రత్యభిమ్య కేత్ ॥
మయిరుహో మయిరుహో ను. యుందియం ఓర్వం ॥ అపడవస్తీర్వ)
శ్రీగుహావిష్ణుస్వరూపా బ్రాహ్మణః యథాభాగశామియో గంధాః ।
సుగంధాః । అలంకరణారాక్షసే అక్షతాః । సంతృక్షతాః । పకలా
రాధస్తే శ్లోభనమస్తు ॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ యజ్ఞాభ్యాభ్యాన్వయే
గోత్రోద్భవాయ . నామధేయాయ బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగృహీతే
శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయః దాతాధర్మపట్నీసమేతోహం । మమ
భాసనాంశరీత దోషవివృత్యర్థం హోమద్రవ్య తండులసహితాజ్య
దానం । శ్రీయజ్ఞేశ్వర ప్రీతం కామయమావస్తుభ్యమహం సంప్రదదే
నమమ ॥

మంత్రం : దేవస్యత్వానవతుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బ్రాహ్మణ్యం ॥

పూజితహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్యమః ॥ శ్రీయశ్చప్రతిగృహ్యతే ॥

ఏతద్దానసాదుర్ధ్వార్థం పదక్షిణాత్కాంతాంబూలం తుభ్యమహం నః
ప్రదదేనమమ ॥

టాపాననమ్

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతేజా శ్రీమతః గోత్రస్య
నామధేయస్య ధర్మసత్వీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా
శ్రీపరమేశ్వర వ్రీత్యర్థం, పూర్వేద్దుస్సామమాపాననేసనా అద్య
ప్రాతరాపానన హోమంశంశులైహోష్య ॥

చత్వారిశ్యంగాః ... జాతవేదనేనమః ॥ చతుస్సాగరర్యం
తం - అహంభోఽభివాదయే ॥ ఇతిప్రాతరాపానసంకృత్యా దంషతోన్య
ర్వస్తాదీందత్యా ॥ మహాదాశీరంజనంకుర్యాత్ ॥ బంధుభిష్చనామః
శీయాతామ్ ॥ శతమావంశవతి ... ప్రతిష్ఠతి ॥

అత్యారోపణమ్

మంత్రం : యాతేఅశ్చయజ్ఞయా శసూర్వయేహ్యారోహంత్యాత్మ
నమచ్చావసూని కృణ్వన్నస్మనర్వాపుహణి యజ్ఞోభూత్వా
యజ్ఞమానీద స్వామోనిం జాతవేదోభువ అజాయమావస్స
క్షయ ఏహి ఇతి జపిత్వా ॥ హస్తా అశ్నాయుగప్రవ్రీతస్య ॥
ముఖేక్షివేత్ ॥ త్రినారమితి కేచిత్ ॥ పునరాపాననవేళాయాం
ఉపావరోహేతి మంత్రేణ ఉపావరోహణం కుర్యాత్ ॥

- సమిధారోపణమ్ -

అయంతేయోనిర్ బుట్వియోయతోజాతో అరోచథాః ॥ తం
జానన్నగ్న అరోహాధానోవర్తయారయిం ॥ ఇతి సమిథాగ్రం కింబి
దిగ్భ్యా ॥ సజాశంన్నిధాయ ॥ శ్వాసాననికాతే సమిదాధానం కుర్యాత్
తద్యథా ॥

- సమిదాధానమ్ -

మంత్రం : ఆఽహ్వనస్సుప్రతీకః పురస్తాదగ్నస్వాం యోనిమానీద
సాధ్యా ॥ అన్విన్నగ్నస్థే అధ్వతంస్త్రిన్ విశ్వేదేనాయజమాన
శ్వనీదత ॥

మంత్రం : ఉద్యుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగ్నహేన్యన మిష్టాపూర్వేసగ్ం
స్వదేధామయంచ పునః కృణ్వన్స్తాపితరం యుపావమన్వా
తాగ్ం నీత్యయి తంతు మేతం ॥ ఇతిమంత్రద్యయేనసాస్తాభ్యాం
తాం సమిధం తాకికాశ్నానిక్షిప్య ॥ తథాతంత్రం ప్రయోజ
యేత్ ॥

- అత్రపునస్సంధానాదిపంఠంధిరోకాః -

ఇహి ॥ అశ్వర్వాగ్రోపణాత్పూర్వమనలేజాంతిమూగతే, పునస్సంధా
నవేళాయా మాదానోపావరోహణం ॥ తథావ ॥ అగ్న్యాచారివిహీ
నోయశ్చిరకాలతోభవేత్ ॥ పునస్సంధానవేళాయా మాదానోపావ

రోహణం || అత్రతాలశబ్దములుపర్యాయః || నాశం గతే శ్నాయదికుక్షీ
మధ్యే | కుర్యాత్తదశ్చ నమనంపునస్తాత్ | బహిర్గతేనాశ ముపైతి
వహ్నిః | సుధాసమగ్నోద్భవితాశాశ్చ || అత్రవనుపం ఉపావరో
హణమితజ్జాతవ్యం || విచ్చిన్నవహ్నిస్సంధానే పరిధీన ప్రహరేన్నతు
చదుంజయాదికం కుర్యాన్న సంధేహః కర్దివా || తథాచ || పునస్సంధా
నపహ్నాతు | పరిభిప్రహృతిన్నహి | బత్తిస్సమజనం కుర్యాత్ప్రమాన్య
ఏవనసంశయః || శ్లో || మాసత్రయేషు కృచ్ఛంపాన్యతాన్యానీద్విగుణం
భవేత్ | త్రైగుణంనవమానేతు పంచకప్రార్థానీపత్తిరే || గ్రాహం
తరే || శ్లో || అలన్యదగ్నివిచ్ఛేదే | ద్వాదిభానురకృచ్ఛకం |
మాసాం తేకృచ్ఛయ్యుగ్మస్థు | పంచకప్రార్థానీపత్తిరే | అష్టాద్భుతీయ
వరాంతే | ఏకాదశతృగీయతే | తుళ్యశుద్ధవరాంతే | త్రింశతశ్చ
ప్రార్థాదాహృతాః | తిళః పరమా మద్భావాం ప్రత్యేకందశకాదయః
కుర్యాదేవం ప్రయత్నేన | ప్రాయశ్చిత్తంవిధానతిః పట్నప్రవిమతం
థానవ్యం || త్రిప్రవస్త్రమిశంఘృతం తౌవాసనార్థమభ్యాశం || వత్సరస్య
మనీషిభిః ఇతహోమదవ్యదాసంకుర్యాత్ || ముష్టిన్యాన్యాచ్ఛతుష్టయం |
యః || శ్లో || ధాన్యమాసంతుకుడపా | ముష్టిన్యాన్యాచ్ఛతుష్టయం |
చత్వారః కుడపాః స్త్రస్థః | చతుఃస్త్రస్థదాధికం | అష్టాధికోభవేద్రో
ణోద్భిద్రోణశూర్పరృడుచ్యతే | సార్ధిరూర్పరృడుచ్యతే | సర్వశాస్త్రవి
దాంమతం | షోడశముష్టిర్వాస్త్రస్థః || హోమవిధి || శ్లో || యదాసంధ్యయే
వహ్నిః | ప్రాతర్వ్యవధి నవీవా | తదానాయనిజానీయా త్నాయమా
హుతిపూర్వకం || కించ || యదాసంధ్యయే తేవహ్నిః | ప్రాయశ్చ త్తపుర
స్సరం || తదాసాయనిజానీయా త్నాతర్ హోమంతితిః పరమితథాచ ||
విచ్చిన్నవహ్నిమాధాయ | శత్యాంగంవిధివద్విజ్ఞః | సాయమారభ్య
జాహుయాదాహుతీనాం చతుష్టయం || ప్రతిస్త్వీర్వసంధానం | శర్వ
కర్మనివాళనం | సంధాయత్రదిసంహుత్యాస్వాతీపాకం | సమావృతే
|| శ్లో || నిత్యోవాసవసంధ్యే | ప్రణేతామూర్జితథా | విప్రశీర్గవనే

తిష్ఠేత్స్వస్థాశ్చగోపధూః || తిన్ద్రాన్తితాయాం భార్యాయాం అగ్నింత్య
అతిమూఢధీః | అనగ్నికభిప్రాయాత స్సర్వః ర్భవహిచక్రతః || ద్వాద
శాహ ననగ్నిర్భ సంధానోహోదిద్రాశయం | చతుర్వేదధరోవిప్ర
కూర్షదపశుః సంశయః || సంధ్యాదిష్టచతుర్యోశ్యోభోద్వియః || ప్రాతర్హో
చరతే | నత్య క్షేమాన్తి కేదాపిత్వీతన్ గద్భ్యోభోద్వియః || ప్రాతర్హో
మస్సంగనాంత్యాయంతు నవరాదీకాః | ఘోమకాలస్సవిశ్లేయో
హ్యస్యధానికునం స్మృతం || శ్లో || కర్తాదధూరభార్యాచేదాదీకేన
ముఽనితే | అయాశ్చేత్సగ్నిసంధానం హోమాంతేచ విపర్జయేత్ ||

|| అత్యారోపణ విధిః ||

శ్లో || స్ఫుటమంత్రం బచేద్దాయమాసమాప్తేర్నిగ్నహ్యచ |
ఏవంత్రివారముక్త్యాశ్చ తప్తహస్తంముఖేషీచేత్ || నిత్యమాపాసనే
కాలేనమనయన్త్రయశ్చతిః | పర్వమాపాసనంకృత్యా వాత్మహ్య
రోపయేత్పుంః || శ్లో || ఉపావరోహణాత్స్వం అనలేశాంతిమార్గతే
పునరగ్నిప్రవేశేనాస్య పునః స్వేతనీలు-ధనం || ఉపావరోహణాత్స్వార్థం
క్రూయ తేమాతకదగ్మయం | కృత్వావైపాసనంసాంగ మగ్నిమాత్మని
సక్షిచేత్ || త్రింశవిషయః || పూర్వగోహేషు మేహావీ-దక్షిణా-ఽఽయః
|| యోధావేత్ పశ్యి మేబుధసంతాప ముత్తరంమరణంధువం | గృహ్
యాగ్యోన్యోభ్యోభ్యోజయన్త్యద్భి నేదితే || జలసంయు క్షతిలకధారణం
నిష్కాంతచేత్ | అత్యసంయు క్షతిలకం | పుత్రదారాభివృద్ధయే |
భగ్యునిధారణంచేస | సమాహోమభాగ్యార్థః | సమాహోమభాతః || శ్లో ||
దారణంనిష్కాంతచేత్ ||

—|| పునస్సంధానవిధి స్మరూప్తా ||—

గర్వాధానమ్

ముఖే | తాయాం భార్యాయాం శుభేహనిదంపతి మంగళ
స్వాతౌభూత్యా | ప్రాతస్సంధ్యావందన మాపాసనంచక్రత్యా |

(అచమ్య) పూర్వోక్తం ... శుభతిథా! దంపత్యోః ఆయుర్వ్యోమై
యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం । మమముతుస్సత్తాయాం భార్యాయాం
ప్రథమగర్భసంసారద్యారా సర్వగర్భశుభ్యర్థం । తాత్రాకరిష్యమాణా
గర్భాభానాం గత్యేన దేవతాహ్వనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః శదాదా
గృహభాండ ఆశ్చ దేహద్రవ్యలబ్ధాద్ గుర్భగర్భవృద్ధ్యర్థం శాంత్య
ర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజ్ఞానస్సహ సర్వపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే
అదానిర్విఘ్నైః సవరిసమావాప్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే
ఓం గణానాంత్యాగణవతిగ్ంహవామహే స్వస్తిసంభాషే

వ్యభయన్ అస్తు శుభగ్ం శుభమ్ ॥

అచమ్య పూర్వోక్తం ... శుభతిథాదంపత్యోః ఆయుర్వ
్యోయశోబలా భివృద్ధ్యర్థం మమముతుస్సత్తాయాం భార్యాయాం
ప్రథమగర్భసంసారద్యారా సర్వగర్భశుభ్యర్థం రాత్రాకరిష్యమాణా
గర్భాభానాం గత్యేన దేవతాహ్వనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ దేవతా
హ్వనం శుభ్యత్ ॥ తతో యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం కర్మకరిష్యే
ప్రమాణావత్ పయేత్ ॥ బంధుభిస్సహభుంజీత ॥ రాత్రాసంధ్యావం
దన మాహసనభోజనంచ కృత్వా । పశ్చాద్యామే శుభేలుగ్నే గర్భా
భానం కర్తవ్యం ॥ అచమ్య పూర్వోక్తం ... శుభతిథా దంపత్యోః
ఆయుర్వ్యోమై యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం మమముతుస్సత్తాయాం భార్యాయాం
ప్రథమగర్భసంసారద్యారా సర్వగర్భశుభ్యర్థం గర్భాభానా
ఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదంగత్యేన శదాదా శుభ్యర్థవృద్ధ్యర్థం
శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజ్ఞానస్సహ కర్మగణాభివృద్ధ్యర్థం
కరిష్యే ॥ అదానిర్విఘ్నైః సవరిసమావాప్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి
పూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కర్మగణాభివృద్ధ్యర్థం
శుభ్యత్ ॥ తతో మమం గణీరియం యువం పస్త్యాగిణీ ద్యాభ్యాం వధూ
వర యోర్నా తనసస్త్యాగిణీ దయాత్ ॥

మంత్రం : సుమంగలీరియం వధూ తిమూంగ్ ... సమేతసత్యత్ ॥
॥
సాభాగ్యమస్త్యై రత్నాయా ... సంవిపరీతజ ॥ ఇతివధ్యాః ॥
యువం సస్త్యాగిణీవహసాభా క్షే యువోరచ్చిద్రా మంత్రవోహ
॥
సర్వాః అవాతిరత మన్యతానిర్విశ్వే కేన ముత్రావధూనచేకే
॥ ఇతివరస్య ॥ తత్తద్దాత్యనామనచేత్ ॥ తతో వధూవరయో
ర్వస్త్యాం తేహీరిణ్య మంత్రారాయా శ్చవిశ్వభితితి మంత్రేణ
సవ్యహృతి ॥

మంత్రం : అశ్చేవిశ్వభి వ్యసినీకదేవై గూర్నావంతం ప్రథమ స్పృద
యోనిం కులాయివంశ్యుతవంతగ్ం సమితే యజ్ఞం నయ యజ
మానాయసాధు ॥

అచమ్య - పూర్వోక్తం ... శుభతిథా ॥ మమ ఆయుర్వ్యోమై
యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ముతుస్సత్తాయాం భార్యాయాం ప్రథమగర్భ
భానాం గత్యేన దేవతాహ్వనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥
॥ తతో యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం కర్మకరిష్యే ॥
గర్భాభానాం గత్యేన దేవతాహ్వనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥

మంత్రం : అశోపహోరు ముబుర్రస్వభాహుం పరివృజస్వజ్ఞ
... సుమనస్యమానః తస్యాంపుష్పతం మిథునాసయోనీ
... జనయంతౌ సకేశసా ॥ అర్చియారణ్యయత్రా

మంధత్పురుషంపురుషేణశక్రః శతేతా మిధునా పయోనీ
 ప్రజయ్యామ్యతే నేహగచ్ఛతం । అహంగర్భ మదధామోషధి
 వ్యహంవిశ్వేషు ధుపనేష్వంతః । అహంప్రజా । అజనయం
 పితౄణా మహం జనిభ్యో అపరీషుపుత్రాన్ । పుత్రజే
 మాకుమారిణా విశ్వమాయు ర్వ్యక్తుతం । ఉభాహిరణ్య వేశసా
 వీతిహోత్రాన్ కృతద్వసూదశస్యంత్యామృతాయకగ్ శమూ
 ధోహోమశగ్గంహోధో దేవేషు కృణుతోదునః । విష్ణుర్హోవిం
 కల్పయతు త్వష్టా రూపాణిపిగ్ శతం । ఆసించతు ప్రజాపతి
 రాతాగర్భం దధాతుతే । గర్భంఘోషిసీవాతి గర్భంఘోషి
 సరస్వతి । గర్భంతేఅశ్వినౌ దేవావాధతాం పుష్కరప్రజా ।
 హిరణ్యయీ అరణీయర్మర్మింఘో అశ్వినౌ । తంతేగర్భగ్
 హావామహే । దశమేమాసిసూతవే । యశ్చేయంప్యధిపి మహీ
 తిష్ఠంతీ గర్భమాదధే । ఏవంతర్గంగర్భమాధత్స్వ దశమేమాసి
 సూతవే । యథాప్యగ్నివ్యగ్ని గర్భాన్తౌర్మగ్నేశేణ గర్భిణీ

వాయుర్గ్రహా దిహంగర్భ ఏవంగర్భం దధామితే । విష్ణోశ్చే
 ష్టాన్ గూఢేణాస్యాం నారాయ్ణంగహీన్యాం । పుమాగ్ సంగర్భ
 మాధహి దశమేమాసిసూతవే । నేజిమేషపరాపత సపుతః
 పుతరాపత । అస్మ్యమే పుత్రకామామైగర్భ మాధేహి
 యపుమాన్ । వ్యస్వదేహిని ప్రతి శేతోగృహణ పుమాన్
 పురోధేయతాం గర్భ అంతః । తంమాతా దశమాసా
 విధత్త వజాయతాం వీరశకుస్మానాం ఆతేగర్భ యోనిమేతు
 ఘోషిని బాణధవేషునిం । ఆక్షణోహయతాం పుత్రస్తే దశమా
 విధతే కళోమితే ప్రాణాత్కర్మ మాగర్భో యోనిమేతుతే । అమా
 దశమాగ్గోహయతా మహోగోహిజాదధితః । పుమాగ్ స్తే
 పురోహారితం పుమానమవాదయతాం । తానిభద్రాణిబిజా
 దగ్నియధాజనయంతంహా । యానిభద్రాణిబిజాన్యప్రభాజన
 యానిపా । తైస్త్వంపుత్రాన్ విందస్వసాప్రమానేమకాభవ ।
 కామభుచ్చ్యధ్యతాం మహ్య మపరాజితమేవమేయం శామం

మంభత్పురుషంపురుషేణశక్రః తదేతా మిధునా నయోనీ
 ప్రజాయామృతే నేహగచ్ఛతర | అహంగర్భ మదధామోషధి
 వ్యూంవిశ్వేషు భువనేష్వంతః | అహంప్రజా | జననయం
 పితృణా మహం జనిభ్యో అపరీషుపుత్రాన్ | పుత్రినే
 మాకుమారిణా విశ్వమాయు ర్వ్యశ్శుతంక్రభాహిరణ్యవేశసా
 వీలిహోత్రా కృతద్వసూదశస్యంత్యాన్వతాయకగ్ శమా
 ధోహోమశగ్ హోదేవేషు కృణుతోదువన్ || విష్ణుర్హోనిం
 కల్పయతు త్వస్మాదూపానివిగ్ శతు | అసించతు ప్రభావతి
 త్రాతాగర్భం దధాతుతే | గర్భంభేహిసినిపాలి గర్భంభేహి
 సరస్వతి | గర్భంతేఅశ్వినా దేవావాధతాం పుష్కరసజా |
 హిరణ్యాయా అరణీయస్త్రింభతో అశ్వినా | తంతేగర్భగ్
 హవామహే | దశమేమాసిసూతవే | యభేయంప్రృథివీ మహీ
 తిష్ఠంతీ గర్భమాదధే | ఏవంత్యంగర్భమాధత్స్వ దశమేమాసి
 సూతవే | యథాప్యధివ్యగ్ని గర్భాన్కార్యకేదేణ గర్భినే ||

వాయుర్వృధా దితాంగర్భ ఏవంగర్భం దధామితే | విష్ణుశ్రే
 ష్టాన రూపేణాహ్యం నార్యాంగమీహ్యం | పుమాగ్ సంగర్భ
 చూ ధేహి దశమేమాసిసూతవే | నేజమేషపరావత సపుత్రః
 పుతరావత | అస్మైమే పుత్రకామాయైగర్భ మాభేహి
 యాపుమాన్ | వ్యస్యయోనిం ప్రతి శేతోగృహణ పుమాన్ ||
 పునోధేయతాం గర్భా అంశః | తంమాతా దశమాసా
 గర్భ సూయతాం వీరగమహ్వానాం ఆతేగర్భ యోనిమేతు
 భూమాన్ భూభవేషుధిం | అపిరోహయతాం పుత్రస్తేదశమా
 స్య || కగోమితేప్రాజాత్య మాగర్భ యోనిమేతుతే || అమా
 శాహ్యోహయతా మహోహోహిహిచధితః | పుమాగ్ స్తే
 పునోనారితం పుమాననుజాయతాం | తానిభద్రాణిబీజా
 దగ్మ్యుర్భూజనయంతునా | యానిభద్రాణిబీజాన్వృషభాజన
 దుంభిజః తేస్సంపుత్రాన్ విందస్యసాప్రసూకేనుకాభవ |
 సామిన్వృధ్యతాం మహ్య మపరాజితమేషమేయం కామం ||

కానుచో దేవతల మేనామెన మర్థయ ॥ ఇతిపత్నీమభినుంత్రి ।
 యథాస్థాన ముచవేశ్య ॥ గర్భాధానముహూర్తః స్పృము
 హూర్తోస్తుసంముహూర్తకాలేనూర్వాదీనాంనవానాం గ్రహణా
 మానుకూల్యఫలనిర్దిరస్తు ॥
 పూర్వోక్తః ... తుభతథా గర్భాధానాంగత్యేన సత్సంతాన
 పాశ్చాత్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఫలప్రదానంతిష్యే ॥
 మంత్రం: మానిమానిప్రహ్లామ్యసమంతి । మానిమానిప్రహ్లా
 గ్యన్యాంతే । మానిమానిప్రహ్లామ్యసమంతి । మానిమానిప్రహ్లా
 ప్షిత్యా । ఉపరహ్లామానిప్రహ్లామ్యసమంతి । మానిమానిప్రహ్లా
 దోషధమఃఫలంగృహంతి ॥ యాభినిహార్యా అఫలా అభుషా
 యాశ్చపుష్పిణీ బృహస్పతిప్రసూతా సాన్వోముంచంత్యగ్ం
 హం ॥ ఫలంమనోరథఫలం పుత్రహస్తప్రచర్దనంఫలదానాదన
 హ్యం మేపాపంనాశయశేష ॥ ఫలంమనోరథ ఫలంపదదాతిన
 దాశ్యణం । పుత్రహస్తాభివృద్ధిచక్రయంపుష్టిప్రయచ్చమే ॥
 ఇదంగలంసంతాంబాలం సదక్షిణాకం శ్రీమహావిష్ణువీతింకా
 మనుమాన స్తుగ్యమహం సంప్రదదేనము ॥ ఏవంసర్వత
 బ్రాహ్మణేభ్యో ఫలప్రదానాదికందత్వాఽశీర్వచనప్రపాద్య ॥
 శయాన్యైగానే ఖట్వోఽపి ప్రాబ్ధిఖండఃవిశేత్ ॥ వృద్ధసువాసి
 న్గర్హకంనుకసహిత దేవతాంబాలం సంప్రదదానాం దత్వా
 తియా సహసంవిశేత్ ।

ఇతిగర్భాధానప్రయోగః

ప్రీతుంసోః ప్రభుమా నిమేక ఉదితఃసంభోగ అద్యార్థవే ।
 గర్భాధాన మితిబృహతి విబుధా సద్భాసీ మాస్యవహీ । వాక్యం ॥
 ఋతుకాలా త్సార్వమేన ప్రీతమునం సమావేశనమిత్యర్థః । ఆరో
 పణోరు మిత్యనువాకేషగ్ం సమావేశనేజవేత్ ॥ ఋతుగమనం
 గర్భాధానమిత్యర్థం ॥ అత్రవిష్ణుగోత్రం కల్పయత్వీతి పత్నీమభి
 మంత్రయేత్ ॥ ఋతుస్వార్థాభివక్తప్రీతాం । రాత్రయస్సోడశస్మృతాః
 చతుర్భ్య స్మితరైస్వార్థ ముచోభి స్సంసన్మితే ॥ తాసామూద్యా
 త్వత్ప్రసస్తు ఏకాదశీచయా । త్రయోదశీచకేషాస్తు ।
 ప్రహస్తాదశరాత్రయః ॥ శోః షోడశర్థ ర్నికాప్రీతాం । తస్మిన్య
 గ్గాసు సంవిశేత్ । బ్రహ్మచార్యేన సర్వార్థాద్యాశ్చప్రసత్వవిసర్జ
 యేత్ ॥ కించ ॥ సూత్రం ॥ చతుర్దీప్రధృత్యా షోడశీ ముత్తరా
 ముత్తరాం యుగ్గాం ప్రహస్తిశ్చయస మృత్యుగమనమితువదిశంతి ॥
 సూతారణస్వలూ యాతుచతుశ్చేహని శుద్ధ్యతి । కుర్వాద్రజోనివృ
 త్తాతు ॥ దైవశ్రీతాదికర్మచ ॥ సాధ్యదారాసతావతాన రజోయావ
 స్త్వనర్తతే । రజోనివృత్తా గమ్యాప్రీత్య గృహకర్మచేషహీ ॥ పక్షమే
 హనిచండాభి ద్విత్తీయేబ్రహ్మఘాతినీ త్పత్తీయే రజశ్చేహ్లా । చతుర్థే
 హని శుద్ధ్యతి ॥ చండాల్పాదిగమన యావాన్సత్వవాయ
 స్సావాన్ రజస్వలూగమనేతి ॥ తథాచక్రతుః । త్రిసారాత్తీర్థ్యంతంచ శే
 తితి ॥ ఏవంచతుర్దశినవర్ణస్య స్మరణం రజోనివృత్తివిషయం ॥ ఋతు
 స్సాతాస్తు యోభాత్యాం సన్నిహాసోపగచ్ఛతే । ఘోరాయాం
 ప్రాణహత్యాయాంయముజ్యతే సాత్రసంశయః ఇత్యాదౌసన్నిధిగ్రహ
 గాత్ । అసన్నిహానదోషః ॥ ఋతుకాలాభిగామిసాస్య త్వదారనిరత
 స్పృహ । పర్వనరం ప్రతేష్టరాం తద్వ్యవో రతికామ్యయా । పక్ష
 దవప్రీయం గచ్ఛేదేశస్యాం నిశినర్వదా । నద్విప్రీత్యా ॥ ఇతి

విజ్ఞానేశ్వరచననాచ్చ ధాతుక్షయరోగాదిస్మరణాచ్చ ॥ అపరరాత్రే బ్రహ్మసూత్రం పృష్టానో నీవీగంకృత్యాత్మీయంగచ్ఛేత్ ॥ తదుక్తం ॥ మూత్రేతనుసక్షిణేకశ్చే పురీషేవామకర్ణకే ధారయేద్బ్రహ్మసూత్రంతంశు మైశునంచ నివీతకృత్ ॥ కించ అపరరాత్రౌ సంవేశనంశుభం ॥ ఇతి జ్యోతిషం ॥ పూర్వరాత్రౌ నసంవేశమేత్ ॥ ఇతిబోధాయనః ॥ ప్రజాకామ స్వపరరాత్రౌ స్వదార మైశునంకుర్యాత్ ॥ ఇతిఅఖండదర్శే ॥ తథాచ ॥ పూర్వరాత్రౌ పృష్టితేనుసంగచ్ఛేద్రతిమందిరం పాదా ప్రత్యక్షయేత్తమ్య కృశాచ్చిచ్చయాన్యం నమోవిశేత్ కించ ॥ శుభేదినే శుభలగ్నేచశాచిన్యామే ప్రీత్యుల్లంజేత్ ॥ కుర్వీత తద్రాత్రస్వతీయ భాగే సత్పుత్రముచ్చ ప్పునమాహీనస్సవ ॥ ఖల్వోపరిష్టా దివాధర్మ పత్నీం ! యజ్ఞోపవీత్యేవ వత్సామువేయాత్ ॥ అత్రమాధ్యాది దోషానాస్తీ కింతు ॥ అక్షోక్షభాన్తే వదోషః ॥ మూఢయోగురు శుక్రయోః ॥ మలమానేని తత్కుర్యాదుక్తకాలే నదోషభాక్ ॥ నిత్యయావేగ్య హేజ్జగే ప్రాశనాంతేషుర వ్రసు ॥ వధూప్రవేశమాంగలే ॥ నమాధ్యంగంగురుశుక్రయోః ॥ కించ ॥ శ్లో ॥ మాసప్రయుక్త కార్యేషు మూఢశ్యంగురుశుక్రయోః నదోషకృతదామాసలక్షణో బలవాసినీ ॥ మాసప్రయుక్తకార్యేషు మూఢత్యంగురుశుక్రయోః ॥ తిథిమాసాదిదోషాశ్చ ॥ నమ్యః కాలవిధేర్వలాత్ ॥ తథాచ ॥ శ్లో ॥ గ్రహభిదగ్ధ స్నానోపేషు నగురునశయోరాల్యవార్యేవ మూఢ్యం ॥ జప్త్యాత్మోబస్యరోధా ద్విగురు మయనం యామ్యమానాధిమాసే ॥ ఏతత్పౌలాదిమా జేరథగురు నీతయోరాల్యవార్ధేన గామే ॥ చాధోభాకేకమాధ్యే ॥ నశమసి నిగమాతంధ మార్యోనకుర్యాత్ ॥

—ఓం తస్మత్—

అథపుగ్ం సువనమ్

వ్యక్తేగ్నే తృతీయమాసి శుభతిథౌ ॥ సంవతీమంగళస్మాతౌ

భూభ్యాః ! ప్రాశస్త్యంభ్యామందనానం శరచాపాసనంకుర్యాతాం ॥ న్యగ్రోధస్య యాప్రాచ్యుదీచీవా శాఖాతత స్పృశ్యమాగ్ం శుంకామూ చ్చాత్మ్య ! పుణ్యనక్షత్రేషునా నీమం లేససనావా పత్న్యాఃపుంసువనం కుర్యాత్ ॥

— తత్త్వేవం ప్రయోగః ॥—

ఆచమ్య - పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య నామగోత్రయస్య ధర్మచక్రీనమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీచరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆపాన్యం (మమ) భార్యాయాం జనిష్యమాణ గర్భస్య పుంసూపతాప్రాప్తిద్వారా గర్భసంపదశుభ్యర్థం పుగ్ంసువ నాఖ్యాయర్థ కరిష్యమాణ నదంగత్యేన తదాత్మా యధ్యర్థం వృధ్యర్థం తాంగ్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజన్మ పునా స్వ స్తిపుణ్యానావాచనం కరిష్యే ! అచానిర్వఘ్నేన పరిణమాపాప్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ ఓంగణానాంత్యా గణపతిగ్ం మామామహే ...

యస్మింభూభేష్య భయనోల్లస్థ - శుభగ్ం శుభమే॥నధూందమీణత తునికగ్ం ॥ స్వయము త్తరతఆనీనః ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త ... శ్రీచరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆపాన్యం (మమ) భార్యాయాం జనిష్య మాణ గర్భస్యపుంసూపతాప్రాప్తిద్వారా గర్భసంపదశుభ్యర్థం పుగ్ం లయ్యాఖ్యాయర్థ కరిష్యే ! పుగ్ంసువనాంగ త్యేన ఉభయోగరక్షణార్థం విత్తాంధకం కరిష్యే ॥ తదంగపూజతో పచారపూజాం కుర్యాత్ ॥

దిశ్యరాగిణి విధిప్రదక్షాంబధ్వియాత్ ॥ విశ్వేత్తాతే సవనేషుప్రవా త్యాయాతార్థ మశుచన్నిర్దసస్యతే ! పారానతం యత్పునః

భృతంస్వస్వావృణోశ్చరభాయ యుషీబంధనే । ఇతివరస్వదక్షిణకే
బధ్నాతి ॥ బృహత్సామేతి వధ్వావామకరే బధ్నీయాత్ ॥

మంత్రం : బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృక్షీయం త్రిష్టభాజశ్శుభి
తముగ్రవీరం ఇంద్రహోమేజ పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన

సగరేణరక్షరతౌబంధనముహూర్త స్మముహూర్తోఅస్తు ...
సుముహూర్తకాలే మూర్ధాన్వదీనం నవానాం గ్రహణామూన
కూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

॥ అవస్య ॥ పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అస్యాం (మహా)
భార్యాయాం ... శుభ్యర్థం పుగ్ధంవన హోమంకరిష్యే । జ్ఞాపాప
నాశ్చే రుపసమాధానాది చాత్రాసాదనాంతే వృషణాకృతిఫలద్వయం
సహిత వటాంకురం దృచత్సుశౌ నూతనవస్త్రంచ చాత్రాణాముత్త
రతః సకృత్ప్రయుంజ్యాత్ । పవిత్రకరణా ద్యాజ్యభాగాంతే । అన్య
రత్నాయాంభాతాదదానునోగదు మిహనమస్మభిరగ్న స్వాహృదాకీరిణేతి
చశస్యభిః ప్రతిమంక్ర మష్టాజ్యాహుగర్హత్వా । చతుర్గుహితేన
స్వచంపూరయిత్వా । ఏకం, ద్వై, త్రిణి, చత్వారి - పంచేతి పంచా
వత్తీనామ్ ।

మంత్రం : 1. ఓం భాతాదదాతునో రయిమితావోజగతస్సతిః సనః

పూర్ణేనవావధాన్వహః ॥ భాత్రఇదంనమమ ॥

మంత్రం : 2. భాతాప్రజాయా ఉతరాయా ఉతాతేదంవిశ్వంభువనద

॥ బాహు । భాతాపుత్రంయజమానాయ భాతాతస్మాఉహవ్యం
ఘృతేవన్విభేమన్వాహః ॥ భాత్రఇదంనమమ ॥

మంత్రం : 3. భాతాదదాతునోరయిర చాచీం । జీవాతుమక్షితాం ।

జ.యం దేవస్యధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరాధసన్వాహః ॥ భాత్ర
ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : 4. భాతాదదాతు దాశుషేవసూని ప్రజాశామాయ

నిగ్రాశుషేదునోనేతస్మైదేవా అమృతాస్సంవ్యయంతాంవిశ్వే
దేవానా అదితి స్సృజోహన్వాహః ॥ భాత్రఇదంనమమ ॥

మంత్రం : 5. యస్వాహృదా కీరిణామన్వమానోమర్త్యమన్వోజోహ

మి టాతేవేదోయతోఅస్మాను ధేహిప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వ

మత్వాన్వాహః ॥ అగ్నయేజాతవేదన ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : 6. యస్మైత్వగ్ం సుకృతేజాతవేద ఉణోశమగ్నే కృణవ

గ్గశం అశ్వినగ్ంసపుత్రిణం వీరనంతం గోమంతగ్ం రయింన

॥ తేష్వన్వాహః ॥ అగ్నయేజాతవేదన ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : 7. త్వంపుత్రశవహా వృత్రన కామకాతయః । పత్యా

మింద్రాతిరిచ్యతేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయపుత్రీణ ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : 8. ఉక్తక్తే హామ ఇంద్రం మమూద । నీధేనీ ధేమఘవాసగం

సతాసః యదీగంసభాధః పితరంసపుత్రాస్సమానదత్తా అవశే

హవంతేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదంనమమ ॥ - ఇద్ధృ

సన్నహవాస్యద్భిసగ్ స్పర్శాగ్నోప్రహరతి రుద్రాయతంతి

చరామేదంవమను అవఉవస్పృశ్వ । అస్యపుగ్ంసువనకర్మణః

హోమప్రతిపాసిధ్యర్థ్యంవృద్ధికామఃజయాదిహోమంకరిష్యే ॥

సృవేణాజ్యమాదాయ ॥ ఓంచితంచస్వాహా ... జయూది

బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం మనసా

త్సాహ పరిమిశహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే-నమమ ॥

ఇతి బ్రహ్మత్వదక్షిణం దద్యాత్ ॥ అత్రపరిధిప్రహరణం

కుర్యాత్ (తేపకార్యంసవిద్యతే) - అనవస్మాతయా కుమా

ర్యా ఉత్తరేణాగ్నిం దృవత్పుత్రేణ ఫలసహితవటశుంగాం

వేషయిత్వా । మాతనవస్త్రేణపరిహిత్యా అపరేణాగ్నిం పత్నీం

ప్రాజ్ఞుభిముత్తానాం నిపాత్య । స్వయంచప్రాజ్ఞుభిస్తిషన్

పుగ్ంసువనమ నీతియజహా అంగుష్ఠతరసీభ్యాంపత్యా

దక్షిణేనాసికాచ్చిదే తద్రసంనినయేత్ ॥ పుగ్ంసువనమసి ॥

నాసి తంరసం గర్భపర్వంతంగిరతి ॥ అభిష్యే త్వభిమృశ్య ॥

మంత్రం : అభిష్ట్యాహం దిశభిరభిమృశామి దశమాస్యాయసూతవే ।

ఋతాః హోమఃపవతే యథాసముద్రపజతి । ఏవంతేగర్భపజతు

బహుచరాయణా నిష్క్రమ్యప్రతిపిషత్వాయుషి । బ్రహ్మ

వర్చసి యశసిచ్యేన్నాద్యే దశమాసాంచ్య శయావోధాత్రా

హితథాకృతమ్ । ఐతుగగ్నో అక్షతో జీవోజీవంత్యాః ।

అయమనీర్యమయత గర్భమాహోదేపి స్పరస్వతీ ॥ ఇతిపత్నీమభి

మృశ్య । తిలదేవపద్యస్సేతి ద్యాభ్యామవోజేత్ ॥

మంత్రం : తిలదేవపద్యస్వ సమాగ్ంసమసి నోదశశమ్ । సప్రత్యవపద్య

స్వ సమాగ్ంశేషునస్మామం సబద్ధమపిమజ్జసు । నిరేతుపుశ్చి

శివలగం శునేజరాయుతవే ॥ ఇత్యవోజేత్ ॥ తతోనూతన

పత్నాగ్నిధృత్వా శీర్వసనప్రాశ్చ్య । బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్ ॥

పుగ్ంసువనమ్ సమాప్తమ్

తత్రకోకాః

కో॥ తృతీయేవాచతుర్థేవా మాసిపుంసువనంభవేత్ ।

పన్యకేగర్భభవే తాగర్భం । నీమంలేనసహభవా ॥

కో॥ గృహీతే పుంసువనకృత్వా వక్షేవాపప్రమేపివా నీమం

హోస్త్రబ్రాహ్మణాభ్యం శకుర్యాత్పుంసువనయది ॥ పుంసువనప్రాగ్ని

నిర్గుర్య తత్సమంతమున్నయేత్ నీమంతోన్నయనం ప్రోక్ష మాస
ర తిథిరాశిహ ప్రథమం నననంకార్యం సార్థం నీమంతకర్మాణా ॥ ఇతి
వచనాత్ । నిమిత్తస్యపూర్వభావిత్వాత్ప్రథమపరిగణనమ్ ।

శ్లో॥ కాలాతీతానికర్మాణి ప్రాపున్నంతూ త్తరాణిచ కాలా
తీతాని కృత్యైవ । విదధ్యాదుత్తరాణితు । ఇతివియమాన్య పుగ్గంసు
వనస్య పృథక్కాలంనవిరీక్షేత్ ॥ వాక్యం ॥ ఆధారపంసాకరముఖేన
సర్వేహంగకాన్యా మయంపంసాకరఇతి । ప్రథమగర్భినవ పుగ్గంసు
ననం ॥ పుమాంసం జనయతి త్యాచ సుబవచనం । గర్భగర్భ కర్త
వ్యతాచరమితి పుత్రేపునా ప్రతిగర్భం కర్తవ్యమితి ॥

శ్లో॥ మృతోదేశాంశరగతో భర్తాప్త్రీయద్య సంస్కృతా
దేవగోవా గురుర్వాపి పంశోవృషాశిసమాచరేత్ ॥

శ్లో॥ పుంసువనేచనీమంతే తథాచాలాపనాయనే గోదానేస్నాన
ఉద్వాహే నామాన్నప్రాశనేవివా ॥ ఏతేషుశుభకార్యేషు నాంధీ
శ్రాద్ధంపురోదినే నీమంతోన్నయవంచైవ సుననంకార్యణంశథా ।
హేపాపనాగ్నావేతాని కుర్వాదవ్యాని లోకీకే

శ్లో॥ నైతేషుసంవనేచైవ । తథైవాధ్యయనేమథే ।
పరిధిప్రవృత్తింకుర్వాత్సేవకార్యం చ విద్యతే ॥

శ్లో॥ సువశ్యగహాపూజాయాం । ఉపాకర్మప్రవతోత్సృజే ।
పరిధిప్రవృత్తింకుర్వా త్సగ్రహపరిధియతే ॥

శ్లో॥ మాసప్రయుక్త కార్యేషు మూఢత్వం గురుశుక్రయోః
అధిమాసాదిదోషాశ్చ సమ్యక్కాలవిధేర్భలాత్ ॥

సమాప్తః

॥ అథక్షిప్రపుగ్గంసువచనమ్ ॥

శ్లో॥ అనావీతశరావేణ చానుప్రాత స్సమాహరేత్ । జలం
చ త్తప్త మార్గంతీం నిధాయాద్భిః ప్రనేచయేత్ ॥ తథాచ ॥

శ్లో॥ క్షిప్రసూత్య రమిహహితానా వీతేనచా త్కాంత
మాతనేన గ్రాహ్యంవ్యాదుస్రాతస మంభవతేత్ ॥

తతఃపరం బ్రాహ్మణభోజనంచ కృత్యాశిషోవాచన మాచ
రేయః ॥ వాక్యం ॥ నీమంతపుంసువనాశ్చ గర్భిణీతోష పరిహితార్థం
సద్యః కుంభకారగృహ దానీతే నానావీతేన అప్రత్యాధితేన నవేన
శరావేణ అనుప్రాతసం ప్రాతసానులోమ ముదకమాహృత్యానీయ
పత్తస్తాః పాదయోః మూలేతుర్యంతి మథఃపుష్పికాభ్యా
యోషధిం । నిధాయ । తథాఉదకముపి తత్తైవవిన్యస్య శోష్యంతిం
ప్రసవవీడాయా శుష్యమాణాంస్త్రీయం మూర్ధ్ని హస్తాభ్యా మభివృ
క్షేత్ ॥

అత్రాయం ప్రయోగః

పథూండక్షిణతఉపవేశ్య స్వయముత్తరతప్రసీనః ప్రాణానా
యమ్య ॥

పూర్వోక్త ... ధర్మపత్నీసమేతోహం క్షిప్రపుగ్గంసువ
నాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥ క్షిప్రపుగ్గంసువనమనావీతేన శరావేణా ను
ప్రాతస ముదకమాహృత్య । పత్తస్తూర్యంతిం నిధాయమూర్ధం
శోష్యంతి మాభిష్కృతి పత్నీమభిమృశ్య ॥

మంత్రం : ఆభిష్టానం ... దేవీస్సరస్వతీః । యది జరాయుష
వతేదేవం విహితాభిరేవాభి స్తీలజేవపద్యన్వేతి శ్వాభ్యా
మవోక్షేత్ ॥

మంత్రం : తిలదేవపద్మస్వ ... జరాయ్వత్తవే ॥ ఇత్యోజ్ఞేత్ ॥

సమాప్తమ్

అథ - నీమంతమ్

ప్రథమేభగ ర్భే చతుర్థేమాసి వృషేషమేవాశుభేహవి దంపతీ
మంగళస్సాత్మ భూత్వా । ప్రాతస్సంధ్యానందనానంతర మాపాసనం
కుర్యాతాం । పత్యావిః నీమంతోన్నయనంకుర్యాత్ ॥

అప్రతాయంప్రయోగః

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య
నామధేయస్య ధర్మసత్త్వీసమేతస్య నమోపాత్త దురితక్షయద్వారా
శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం । మనుభర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంసార్కర
ద్వారా సర్వగర్భశుభ్యర్థం నీమంతోన్నయనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ
ప్రదంగత్యేనతదాదా శుభ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ
మహాజన్మస్సహ స్వస్తిపూజ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆజానిర్విశ్మేన
పరిసమావాన్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

మంత్రం : ఓంగణానంత్యా గణపతిగ్ంహవామహే ... స్వస్తి
సంబాధే వ్యభయనోఅస్తు ॥ శుభగ్ంశుభమ్ ॥

దర్శిష్టానీహో దర్శింభారయమాణః పత్నీందక్షిణత ఉప
వేశ్య స్వయముత్తరశాసీనః ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త.....
శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మనుభూర్యానాం ఋష్యమాణ సర్వ
గర్భాణాం బీజగర్భసముద్భవైహోనిబర్హదాద్వారా ప్రతిగర్భసంసార్కర
రాతిశయార్థం నీమంతోన్నయనంకరిష్యే ॥ నీమంతోన్నయనాంగ

శ్లోన ఉభయోః రక్షణారం రక్షాబంధనంకరిష్యే ॥ తదంగహోడ్యో
పచారపూజాంకరిష్యే ॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః ప్రాణప్రతి
ష్ఠాపన భ్యానావాహనాది హోడ్యోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥
సూ :- విశ్వేతాశివిధివ ద్రక్షాబంధనంకుర్యాత్ ॥

మంత్రం : విశ్వేతాశే ... ఋషిబంధవే ॥ ఇతివరస్యదక్షిణాకరే
బధ్నాతి ॥

సూ :- తతోబృహత్యామేతి మంత్రేణవధ్వా తామకరే కంకణంబధ్న
యాత్ ॥

మంత్రం : బృహత్యామ ... సగరేణరక్ష రక్షాబంధనముహూ
ర్ఘ్నుముహూర్తోస్తు సుముహూర్తకాలే సూర్యాదినాం
సవానాంగ్రహాణా మానుకూల్యఫలసిద్ధిరస్తు ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ మనుభూర్యానాం
ఋష్యమాణ సర్వగర్భాణాంబీజగర్భసముద్భవైహోనిబర్హదా
ద్వారా ప్రతిగర్భసంసార్కర తిశయార్థం । నీమంతోన్నయనాంగ
గర్భతదాదా దేవతాహ్వనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ దేవతాహ్వనం
కుర్యాత్ ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ మనుభూర్యానాం...
ప్రతిగర్భసంసార్కర తిశయార్థం నీమంతోన్నయన హోమంకరిష్యే ॥
సూ :- విశాసనాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రాపాదనాంతే ।
యావాన్ విరూధాన్ త్రేణీంశలీం త్రిందర్భపుంజలాన్
శిలాలుగ్ల ప్పయాయానాం బంధనంచ పాత్రాణాముత్తరత
స్త్వత్ప్రీత్యుంజ్యాత్ ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే ।
అన్యార్భాయాం ధాతాదనాతునోరయ మితిచరస్త్వి ర్భస్వా

నృదాగిజేతి చశస్సభిః ప్రతిమంత్ర మప్తాభ్యాహుతీ ద్దుహు
యాత్ ! సువేణ చతుర్గుహేనా జ్యేన స్వేదంపూర
యిత్వా ! ఏకం - ద్యే - ప్రీణి - చత్యాది సంజేతిపంచాన
ప్రీణాం॥

మంత్రం : ధాతాదదాతునో...వనధ్యౌః ॥ ధాత్రత్తదంగమమ ॥

మర్త్యం : ధాతా ప్రజాయాః... పృథ్వీ ద్యౌర్దేవసూర్యుః ॥ సూర్య

మంత్రం : ధాతాదదాతుః ॥ ... సత్యసామ్యం ॥ ధాతృభవం
సమమ ॥

మంత్రి : భాతాదతాతలు దాసుమే... అదితి పుష్పానాగవ్యూహం

మంత్రం : యస్మిన్మోక్షోఽస్తి || యస్మిన్మోక్షోఽస్తి || యస్మిన్మోక్షోఽస్తి ||

మగ్గత్రం : యస్మై శ్లోకం... = స్వాస్థ్యం = బాగుంటుంది

మంత్రం : ధ్యేయపుత్ర... తివ్యతేస్వాహా ॥
 ఇదంనమమ ॥ ఇంద్రాయ పుష్టిణ

సంగ్రహం : ఉత్తరార్థము... హంసా... ఇంద్రాయమమత
ఇంద్రాయమమ

అధ్యసన్నహనా న్యదిస్సోప్పర్యా కౌప్పహరతి రుద్రాయ
 శంతిదరామే దంశమమ । అనశ్శస్పృశ్య । అస్పకర్మణః హోమ
 ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యరం న్యదికామః జయాదిహోమంకరిష్యే ॥ ఓం చిత్తం చ
 ॥
 న్యాహా...

సూ॥ జయాద్విబ్రహ్మ విసర్జనాంతే ॥ అత్రశమ్యః ॥ అపరేణాగ్నిం
పత్నీం ప్రాజ్ఞాభి ముపవేశ్య ॥ స్వయం ప్రత్యక్షాభిశ్చిత్వా ॥ తే
ఞ్చాశలల్యాత్రిభిరర్చ్యతైః శలాలుగ్ల ప్సస్థాభూర్భువస్సువా
రాకామమామితి నాభివదేశమారభో రద్ధింశిరఃకేశమధస్త
నీమంతరేఖాంత మున్నయ ॥

మంత్రం : భూర్భువస్వనామో భాగవతం సుహృదం సుహృదేభ్యోనమః

శ్రీహరితన - సుభగాభోధ - తుత్యనా - దేవత్యపరూపావ్య -
చిద్వ్యమానయా - దదాతుపరగ్ - శతదాయముక్త్యం యాశ్చ -

రాకే సుమతయ స్పృశేత్సో యాభిరదాసి దాశిషేవసూని ।

తాచిగ్గో బద్దసమనాడుపాగినిసహస్రపాషాం సుభశేర

రాజా || ఇతిశలవాదీన్ ప్రవీణం నిర్వృత్య | అక్షరస్పృహన్ ||

పూరి కామధమి విజాగాధినా సగంజా సి । తోగాయకా పర్యవేష

వాసినాం బ్రాహ్మణాదివర్ణానాం త్రయాణాం సోమవన ఇతి మంత్రేణగాయతామ్ ॥

మంత్రం : సోమవనస్థో రాతేత్యాహుర్బ్రాహ్మణోః ప్రజాః । విష్వత్

చక్రా అసీనాస్తీరణా సోతవ ॥

సూ॥ అసావిత్త్యస్య సోకేయస్యాంవనంతి సమీపనదీనిశేత్యత్వా గాయతామ్ ॥

మంత్రం : (కృష్ణేతవ యమునేతవ । శాభమీతవ । కావేరీతవ ।

ఇత్యాదినా) ॥ సాల్వదేశవాసినాం బ్రాహ్మణాది వర్ణానాం । త్రయాణాం యథాగంధిరీతి మంత్రేణ గాయతామ్ ॥

మంత్రం : యథాగంధిరీ శవణో రాశేతి సాల్వీరవాదిషు । విష్వత్

చక్రా అసీనాస్తీరణ యమునేతవ ।

సూ॥ తతః అంగురీతాన్ సూత్రగ్రథితాన్ యవాన్ వహ్నాశ్శీరసి కంతేవా బహ్నాతి । శిఖాసాచంయచ్చత అనక్షతేభ్యః । ఉదితేషునక్షతేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్కరమ్య వత్స మన్వారభ్య । భూభృవస్పృహః । ఇతిజపిత్వా । వాచం విస్మజేత్ ॥ తతోమూతనవస్తాగే ధృత్వా శీర్వచనంప్రాప్య । బంధుభిస్సహ భుంజీయాతామ్ ॥

అత్రోక్తాః

శ్లో॥ వశ్మేవాసప్తమేవాపి సీమంతోన్నయనంభవేత్ అష్టమేవసమే వాపి యావద్వాప్తపక్షవోభవేత్ ॥ నాశక్యమ్ ॥ ఏతచ్చప్రతి

సంహారత్వా తస్య దేవకార్యమ్ ॥ సప్రపతిర్భిమ్ ॥ తథా హవః సంబః ॥

సూ॥ సీమంతోన్నయనం ప్రథమేన త్థి చతుర్థేమాసీతి ॥ తదుక్తం ॥ మగ్నీమంతసంసాహ త్వంసిక్రియంతే శ్రీయోయది । యంయంగర్భప్రసూయంతే సుగర్భస్సంసృతోభవేత్ ॥

శ్లో॥ అత్ర కామతి కాలశ్చేద్విజఃపుంసవనస్పతు । సీమంతోన్నయనే ప్రాప్తే । పశ్చాత్పుర్వార్గంసమాపయేత్ ॥ యస్మిన్ కాలే సీమం షో క్తపత్తురమాసా దికాలేసీమంతం పుంసవనంవ కరోతి । తిదాస్యకాలబలవత్తరేణ సీగుంశంకృత్వా । పశ్చాత్పుంసవ సంకుర్యాత్ ॥ శతేకదినే ॥ తత్రాప్యేకస్మిన్నహనియది ॥

శ్లో॥ ఏకస్మిన్ దినవచేత్తు । యుగం ద్దర్భకర్మణి తస్మిన్ పుంసవనంపూర్వం । పశ్చాత్సీమంతమాపచేత్ ॥

10వ॥ సీమంతోన్నయనంశర్క । యస్మిన్నేకదినే భవేత్ ॥ తత్ర పుంసవనంచేత్తు । పూర్వార్థపుంసవనః । యా ॥ (వాచంయచ్చత్వానక్షత్రేభ్య ఇతివచనబలాత్) ॥

శ్లో॥ శ్రీమదాచక్రశసీమంతా । ప్రాసూయేత శభంవన । గృహీతపుత్రావిధివత్పునస్సంసారిమర్హతి ॥

శ్లో॥ వివాహోపనయేస్తానే । సీమంతేచౌలకర్మసు ప్రాయశ్చితేషుగోదానే । శమాప్సవనసంశయః ॥

శ్లో॥ సీమంతోన్నయనంచైవ । సుననంపార్వణాంశథా । తోపాసనాగ్నావేతాని । కుర్యాదన్యానినిశాకే ॥

శ్లో॥ గూఢప్రేమకుక్తకార్యేషు మూఢశ్శ్వంగురుశుక్రయోః ద్రోషకృతవామాసలక్షణోబలవానితి ॥

ఉపాయనవ త్తీమంతవ దితి మూల్య హేమ్ ।

ఉపాయనవదిత్యనేన కుమారభోజనమ్ ॥

సీమంతవదిత్యనేన భాతాదదాత్విత్వాది ప్రధానహోమశ్లోచనైః ॥ తథాచ ॥

శ్లో॥ ద్వివిభోజనపుణ్యహే । కుమారస్యభోజనమ్ ।

తామ్యపాయనవ తుక్కుర్యాద్దోమస్సీమంతవ ద్భివేత్ ॥

సమాప్తమ్

—అథ చూర్ణికా—

స్వస్త్వస్థానీతిహస్రాణాం ద్వివిజసురు ద్దైవత్వాన్నాం పురుషాత హుతవహ దండధర నిశాచర పాశపాణి సమీరణ వైశ్రవణ శశిశేఖ రాణా మాయుష్మంతః కమలాసనస్య కలదురితవివారణసారాయణస్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య ద్భ్యంతరహితస్య శారీమనోవల్లభస్య సర్వభుభలప్రదాయకస్య పుష్పసాయకస్య సత్యసంధస్య హరిశ్చంద్రస్య తేజస్విన స్సనీతుర్మయనానందకరస్య శ్రీరామచంద్రస్య ప్రజాగురోః పురగురో ర్మృగండు మునిసయనపుండరీక మాతాండస్య మూర్కండేయస్య తపోనిష్ఠస్య పశిష్ఠస్య దుర్వారహీర్యస్య కృతపీర్య కులధుర్యస్య తార్పీర్యస్య । ఆంభోవిధికుంభీనీవిజృంభణస్తంభనస్య కుంభసంభవస్య అపారవారస్య పారావారస్య శ్రీశైలసువేలసురనివాసశైలాపాదీనాం శైలనా మమండముకరందభిందుసందోహవిన్యంద సుందరమందారహారచందనాదీనాం చింతామణి గుణమణికౌస్తు భాదీనాం మణీనాం । రవంతమణికర్ణరమణీయమణిభూషణానాం గీర్వాణ తరుణీనాం కామధేనుప్రభృతీనాం ధేనునాం యమనియమాసన ప్రాణాయామప్రత్యాహార ధ్యానధారణసమాధ్యస్తాం యోగవిహారిషానాం । నశిష్ఠవాలఖల్య వాల్మీకిన్యాసాగస్త్యోత్తరబరీషకస్యప కణ్య కాత్యాయన కాండిన్య కపిల కౌశిక కుత్స పరాశర శ్రీవత్స

శల్య కాండిల్య జమదగ్ని పుండరీక భారద్వాజ విశ్వమిత్ర శాతమ శుక శౌనక సనక సనందన సనత్కుమార నారదాదిముఖ్యమునీనాం । రవి శశి కుజ బుధ గురు శుక్ర శనైశ్చర రాహుకేతు ముఖ్యనవగ్రహా మశ్వన్నాది నక్షత్రాణా మర్వజన్మాధరగ్రహ కావ్యనాటకా లంకార పురాణ న్యాయవైకేషిక వ్యాకరణ భాటపాఠాకర తర్క వేదాంతాది శాస్త్రాణాం । అంగ మంగ కలింగ కాశ్మీర కాంభోజ కేరళ కేకయ కోసల కుంతల కురంగ కురువక పాపిర పారాష్ఠ్య మహా రాష్ట్ర మత్స్య మరువక మాళవ వేపాళ చోళ పాండ్యాల సాశ్వ పులిందాం ధిశూణా నిశ్య సింధు కృకర పాండ్య ద్రవిడ యవన శూరభైర బాహ్లిక కొంకణాది భుప్తన్న దేశానాం అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ అవంతికా పురద్వారవత్పాది పుణ్య నగరీణాం । 'నందినీ మందాకినీ నభిన తామ్రవర్ణ విశాలా శేత్రవణి పంపానదీ కృష్ణవేణీ మహేంద్రవనయా నోదానదీ నర్మదాది మహా నదీనాం । అగస్త్యప్రాకార్య శిరియనరేణ్యానామరేణ్యానాం । అరుగభట్టి లోపాముద్రా2 మూన్యనసూయా శ్రావణదీ దిమగుంట తారా సీతాగ్రగవళి స్రుగృతీనాం నదీనాం ఆశాభాజాం పుణ్యా భాజాం । గజానాం ద్విగజానాం బ్రహ్మగోశ్చతుర్గుభానాం । పరిమేశ్వ రస్యపంచముఖానాం కుమారస్వామిన ష్టముఖానాం । సప్తకులపర్వ తానాం । పద్మీనానాం । అష్టనమనాం అష్టదిగజానా మష్టైశ్వ ర్యాణాం నవగ్రహాణాం దశావతారాణాం । ఏకాదశరుద్రాణాం ద్వాదశాదిత్యానాం । త్రయోదశవిశ్వేషాం చతుర్దశమసూనాం పంచదశాపూజీనాం షోడశకళానా మష్టాదశపురాణానా మష్టాదశ జ్యోతిశాస్త్రప్రయోజకత్వాహం । జంటూష్టతా శ్వేత కనీశ్చ నాల న్యగ్రోధ గ్రోధా రుద్ర చూడౌ దుంబర తిందుక తిలకిణి వింబ జంబీర క్రముక నాదిశ్చోడనవ తాళి భుగ్గిర భర్జూర కద్రూ వేత్ర వేళు వే మాది వనస్పతీనాం కల్పార । మల్లికా జాతీ కదంబ కేసర కమల

కాంచనాది పుష్పవాసినాం మాణిక్య నీల వైడూర్య గోమేధిక మర
కత పక్షిక పుష్పరంగ ప్రవాళాది మహామణీనాం । శంఖ పద్మ
మహా పద్మ మకర కచ్చప నీల కుంభ కుంభుదాది మహానిధీనాం వీణా
వేణు మృదంగ దిండిమ దమరు మృగ శంఖ విస్ఫాణాది వాద్యవిశే
షాణాం పట్ర మాంజిష్ఠ వేత్ర కౌశిక జడయరాగ చీనీ చీనాంబరాది
దుకూల వస్త్రాణాం నాలంకృత దివ్యాభరణభూషితాభిః పుణ్యస్త్రీ
భిర్యాన్యాదానా మవిఘ్నకృత శ్రీవినాయక ప్రసాదేనచ ఉమా
మహేశ్వరప్రసాదేనచ । అనయో రంభతోన్యః (అస్యవహ్నోః) ఇత్యు
క్తిరదధి మఘ పుష్పిణి గోళోన్మహా హింసు శరక గుడ నారదా మరీ
త్యాది నిర్వాచ్యధయ స్మరసాన్యః సుంగళకరాణి మంగళాని
భవేయుః ॥ సంసత్పరీ - అయవే - మానే - తిథా - వత్సరే -
యో శకంజే యుమాశ్చే - లగ్న హోరా దేకాహు వహంశ
త్యాదిశంశ త్రిశంశ క్రంతిదంశకాః నిరంతరమసుకూలా శ్చుభా
శ్చోభనా స్వస్తిసర్వగ్రహ స్వసత్కృత శుభవకాదశసౌభ ఫలదా
వరదా మునీతా స్పృశసన్నా వరదాభవంతు ॥

మంత్రం : ధ్రువం శేరాణా వసునా ధ్రువంజేవో బృహస్పతిః ధ్రువం

తథాద్రాశ్చగ్నిశ్చ రాష్ట్రం భారయతాం ధ్రువమ్ ॥

అయంముహూర్త స్సముహూర్తోస్తు సుముహూర్తకాలే
సూర్యాగ్రహం నవనాం గ్రహాణా మామకూల్యఫలసిద్ధింస్తు ॥

చూర్ణికాసమాప్తా

అథ నవగ్రహ మంగళాష్టకాః

(౧)

శ్లో॥ భాస్వాన్తాస్యః నోశ్రవోఽరుణమచి ర్భస్మింహాపౌర్ణస్యమి
తత్ప్రేషో దశగమృత శశిగురూ భామన్మలాయస్సదా ।

శత్రూ మందసితా కళింగజవ శాచిగ్నిశ్వరా దేవతే
మధ్యేనద్రుం పూర్వది గివకరః కుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥

(౨)

శ్లో॥ చంద్రకర్కటగః ప్రభుశ్చితునిధ శాప్తేయగోత్రోద్భవ -
శాచిగ్నేయశ్చతుర శ్రవారుణముఖశాప్త హ్యుమాధీశ్వరః ।
పట్రపాగ్నిదత్తైకగ శ్చుభకరో నారి యభారాహప్రియా -
స్వామీయామామునజః పలాశసమిధః కుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥

(౩)

శ్లో॥ భామోదక్షిణాగి క్తిరోణిలయో వింధ్యేశ్వరః ఖాదిర
స్వామీయ పృథ్వీకమేషయో సురగుహాశ్చరగ్నశశీ సాహృదః
క్షోధి వత్సగ్రహలప్రదత్త వసుభాపుత్రోర్యమాదేనతా ।
భారద్వాజకులోద్భవోఽరుణదుచిఃకుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥

(౪)

శ్లో॥ భామగ్నివీత ఉదజ్జుఖ స్సమిదపామార్తోఽత్రిగోత్రోద్భవో
శాశోశాసదిత స్సహృదవిసుతో వైరిందు రశ్యేసమాః ॥
రిశ్యాయుగ్మపతి రశాష్టక చతుష్షణ్డేత్రగశ్చోభవో
విష్ణుర్భగగ్దేవతో మగదపః కుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥

(౫)

శ్లో॥ శవశాన్తిగిరగోత్రజో త్రమముఖో దీర్ఘోత్రరాశాస్థితః
శీతో శ్వేతసమచ్చ సింధుజనితః గోదండమీనాధిపః ।
సూర్యేందుషీతిజప్రియా బుధసితో శత్రూ సమసూన్యజ
సహజగ్నికపంచగస్తు శుభదః కుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥

(౬)

శ్లో॥ శుక్రోభార్గవగోత్రజ శ్చితనిభః పూర్వాముఖః పూర్వది
కృంచాక్రో వృషభస్తులాధిప మహారాష్ట్రాధిపా దుంబరః ।
ఇంద్రాణి మఘవాచ శామ్యరవిశౌ మిత్రేర్కచంద్రావరీ
మహాభృద్ధిదశపరితో భృగుసుతః కుర్యాత్పదామంగళమ్ ॥

(౭)

శ్లో॥ మండఃకృష్ణనిభస్తు పశ్చిమముఖ స్సౌరాష్ట్రపః కాన్యభౌ
నక్రేశో ఘటప స్పృహృద్భృగు రైర్విరింద్యునత్కౌసుతః ।
పాశంపశ్చిమది క్షబాపతియమాదేవౌ ధనుస్తౌననం
షట్కృష్ణశ్శుభకృచ్ఛమీ రవిసుతః కుర్యాత్పదామంగళమ్ ॥

(౮)

శ్లో॥ రాహుస్పింహాళదేశహ నిర్ఋతిః కన్యాంకశారాసనో
యఃపైడిననగోత్రజో న్యతుసమిద్దూర్వా ముఖందక్షిణమ్ ।
యన్మగోన్యధిదైవతం నిర్ఋతిఃప్రత్యాఖ్యదేవస్సదా
షట్కృష్ణశ్శుభకృచ్ఛ సింహాకసుతః కుర్యాత్పదామంగళమ్ ॥

(౯)

శ్లో॥ కేతురేమినిగోత్రజః కుశసమిద్వా యవ్యకోణేస్థ
శ్చిత్రాంశధ్వజలాంధనోహిభగవా న్యోదక్షిణాశాముఖః ।
బ్రహ్మచైవతు చిత్రగుప్తాధిపః ప్రత్యాధిదేవస్సదా -
షట్కృష్ణశ్శుభకృచ్ఛ బర్హరపతిః కుర్యాత్పదామంగళమ్ ॥

సమాప్తః

—* వివాహ నవరత్న మంగళ శ్లోకాః *

ఏతే వివాహ నవరత్న మంగళ శ్లోకాః -

౧) మంగళ రామకృష్ణ శాస్త్రిణా విరచితా స్వధునాతనాః
ఇతి వేదితవ్యాః

(౧)

శ్లో॥ ధాతాచిష్టరుద్రకమః పశుపతిస్సేంద్రదాః కళాః పావకః
వనానీహ్యరుణః పునర్దిగధిపః పూర్వాత్మనః పూరుషాః ।
సప్తీకా స్సతతం కృపామయమ్బుద స్సర్వార్థసిద్ధిప్రదాః
ప్రేమాదత్తవరా స్సౌరాశ్చభవతోః కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

(౨)

శ్లో॥ శ్రీనత్పుః పులహో౭ త్రిదేవగురవో౭ కస్తూరి మరీచి ర్భృగు
ర్యాండవ్యో నహుషః పరాశరవరః కాత్మ స్సదారాః క్రతుః
శ్రీమద్దౌ తమభార్గవౌ సుతపహావ్యాసఃపులస్త్యముని
హేర్వర్గశ్చక్తి పశిష్టముఖ్యమునయః కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

(౩)

శ్లో॥ వస్సగోధో బదరీకడింబవరళ స్సౌమోదపుష్పాకరా
స్సంతాభాదిసురద్రుమహః స్పృమయతా శ్శూతాభలోద్భాస్వితాః
నింభాఃకుంభఫలాః, పలాశబదరీజంబౌద్దయో భూరుహః
స్సౌమ్యస్తే తేరచ స్సదా మలయజః కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

(౪)

శ్లో॥ రాజాదర్శసుతో యయాతిన్యపతి రూపోరఘు రైహతౌ
నూంభాతా సగరః పురూరవనశో దేవోయదూశాంపతిః ।

రామోవాశరధి ర్భ్రువో దశరథః పూదుర్భ్రువో భూభుజ
స్సర్వే తే జనకాదయశ్చ భరతః కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

(౧)

శ్రో॥ శర్వాణీన హరిపియా వసుమతీ నీతాఽదితి ర్భ్రారతి
సావిత్రీచ పత్నివతా యువతయః కశ్యాణవేదింగతాః ।
గైర్వాణీకమణీమణి ర్మధుమతీశ్శృతిః పురాణేధృతిః
కశ్యాణీసురధి ర్వశిషవనితా కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

(౨)

శ్రో॥ సుశ్రీ కాస్తునవగ్రహః శ్శుభకరా దప్రాదయోరాశయ
శ్రీతారాగణదేవతాశ్చ తిథయః పూజ్యపువరాధిపాః ।
ఇంద్రాద్యాశ్చ దిగీశ్వరా ఋతుగణా యోగాన్యతాస్యస్తేదా
మాసా వాసరనాయకా శ్శుభయతాః కుర్వంతువాంమంగళమ్

(౩)

శ్రో॥ వేణీ వేత్రవతిచ సింధుసరయూ శ్రీగండకీ నర్మదా
కృష్ణా విష్ణుపడోద్భవాఽ ర్కతనుజా చర్మణ్యతీ ఫల్గునీ ।
కావేరీరసనాహినీతు కపిలా పంచసతిదేవతాః
భద్రా భీమరథీచ పుణ్యసరితః కుర్వంతువాం మంగళమ్ ॥

(౪)

శ్రో॥ పార్వత్యాః కరపల్లవాంగుళితతే యావిద్రుమాభాంబితాః
శర్వస్తా శంకరమూర్ధ్ని చంద్రవిలస ద్వాన్యాటికాకారితాః ।
ప్రస్తా రాజితదేహకాంతివిలస న్నాన్యవ్యవపుష్పాయితాః
ముక్తాసాః శ్శీవదాభవంతు భవతో శ్రీకంఠ ఔవాహికాః ॥

(౯)

శ్రో॥ శ్రీగంధర్వ గిరిరాజపుత్రీ శ్రీ పార్వతీకమనోజగతీ
ప్రవిశ్యమాతా కరుణైకణీలా వధూవరాభ్యాంవరదాశవేద్యా ॥
నమామః

—॥ అథ శుభ లగ్నాష్టకాః ॥—

(౧)

శ్రో॥ లక్ష్మీర్వ్యవస్థపరిగ్రహః కమలభూసున్నగు ర్గురుత్పాన్రథః
పాత్రోచంద్రవిభీషణో సురగురు క్షేపశ్చ శయ్యాసనమ్ ।
బ్రహ్మాండంవరమందిరం సురగణాయస్యప్రభో స్సేవకాః
సత్కైలాశ్శకుటుంబపాదపరః కుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥

(౨)

శ్రో॥ బ్రహ్మీవాయుగిరిశ క్షేపగరుడా దేవేంద్రకామా గురు
శ్చంద్రారోహ వరుణాఽనభా మనుమయా వి త్తేశవిఘ్నేశ్వతా
నాసత్యా నిర్ఘుతిర్గురుద్దణయతాః పరస్యమిత్రాదయ
స్సప్తీకా స్సురపుంగవాః ప్రతిదిసం కుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥

(౩)

శ్రో॥ విశ్వామిత్రపరాశరాంభ్యగహోఽ గస్త్యః పులస్త్యః క్రతుః
శ్రీమానశ్రీ మరీచి కౌత్యపులహా శ క్తిశస్తిషోంగిరాః ।
మాండవ్యో జనుదగ్నిశాతమభరదాగ్నజాదయ స్సాపసా
స్సప్తీకామునిపుంగవాః ప్రతిదిసం కుర్యాత్సదామంగళమ్ ॥

(౪)

శ్రో॥ మౌగిధాతా నమఃపహం బరీషనగరా రాజాపృథ్వై హయ
శ్రీమాన్ శుర్భసుతో నలోదశరథో తామోయతూతి ర్మతుః ॥

ఇత్యుక్తుశ్చ విభీషణశ్చ భరతశ్చోత్తాసహదో ధ్రువః
ఇత్యేతే ఘృవిభూఘజః ప్రతిదినం కుర్వంతుః పామంగళమ్ ।

(౧)

శ్లో॥ అశ్వత్థో బదరీచ చందనతరు ర్మందారకల్పదుమా
జంబూనింబకదంబచూతసరళాః పృథ్వాశ్చ యేషీరిణః ।
సర్వేతే ఫలమిశ్రితం పంచయం వైభ్రాజతం భ్రాజతం
రమ్యం చైత్రధం సునందనవనం కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

(౨)

శ్లో॥ గారీశ్చీరదితిశ్చ కద్రువిసతే జ్యోతిశ్చ పూర్ణావతీ
సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభి స్సత్యవ్రతాదుంధతీ ।
స్వాహా జాంబవతీచ దుక్కిభగినీ దుస్సప్తవిధ్వంసినీ
వేలాచాంబునిశ్చేస్సమీనమకరా కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

(౩)

శ్లో॥ అదిత్యాదిసప్తగ్రహః పృథుల మేనాదయోరాశయో
సత్ప్రతానిసయోగకాశ్చ తిథియస్తదేవతాస్తదణాః
మాసాబ్దాయితవస్తథైవదివసా స్సంధ్యాదయో రాత్రయ
స్సర్వేసావరజంగమాః ప్రతిదినం కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

(౪)

శ్లో॥ గంగాసింధుసరస్వతీచ యమునా గోదావరీ నర్మదా
కృష్ణాభీమరథీచ ఫల్గు సరయూ శ్రీగండ్కీ గోమతీ ।
కావేరీ కపిలా ప్రయాగవిరజా వేతావతీత్యాదయో
వదన్యశ్రీహరిపాదపంకజభవాః కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥

— వివాహ మంగళాశాసనమ్ —

[౧]

శ్లో॥ లక్ష్మీశో భువనత్రయేవివసతో దేవాన్ మనుష్యాగ్రగాన్
సంస్థాతుం కరుణానిధిః కరుణయా మార్తాండవం శేయయా ।
కౌసల్యానిజగర్భసంభవభృతే జన్మస్యసాధారణే
బాతే శ్రీరఘునాయకస్యజననం దేయాదిదంశమంగళమ్ ॥

[౨]

శ్లో॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయతం కామంసకామంకృతం
విభ్యాతం భువనత్రయే హరధనుర్భగ్నికృతం లీలయా ।
విశ్వామిత్రపరాశరాదిమునిభి స్తత్సన్నిధానాంచితం
సీతారాఘవయో ర్వివాహసమయే దేయాదిదంశమంగళమ్ ॥

[౩]

శ్లో॥ ఉత్పల్లామలనీలవాతిజదశశ్యామోన్నతం శోమలమ్
పార్వత్యాచమహేశ్వరేణచ శిరశ్లాఘీకృతం నర్మదా ।
కాపా ప్తిరర్గరగాతమస్యవనితా శైలాసుకీలాకృతా
దంపత్యో ర్విహవామభాగవనితం దేయాదిదంశమంగళమ్ ॥

[౪]

శ్లో॥ శ్రీరామం జనకాత్మజా సుగంధుం ప్రత్యజ్ఞుఖం ప్రాజ్ఞుశ్చ
దోర్భ్యామంజలిమందితైశ్చ చనితా హ్యపూర్వముక్తాఫలైః
నానారగ్న విరాఘమానకలశై రానీయసంసాగరాత్
సీతారాఘవయో ర్వివాహసమయే దేయాదిదంశమంగళమ్ ॥

[౫]

శ్లో॥ కళ్యాణంకమనీయోమలకృతై రార్ద్రాక్షతాల్పాః పూజామ్
కన్యాదానపురస్కరం సురగురో ర్విప్రాశిషాన్సుగహమ్ ।
భాష్యోకంకణపట్టబంధసమిదం మాంగల్యసూత్రాన్వితం
నీతారాఘవయో ర్విపాహసమయే దేయాదిదంమంగళమ్ ॥

[౬]

శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చంద్రబలంతదేవ
విద్యాబలం దైవబలంతదేవ లక్ష్మీసతే తేంఘ్రయుగంస్మరామి ।

[౭]

శ్లో॥ శ్రీరామపత్నీ జనకస్యపుత్రీ । నీతాంగనాసుందరితోమలాంగీ
భూగర్భజాతా భువనైకమాతా । వధూవరాభ్యాం వరదాభవేత్సా ॥

—॥ మహాసంకల్పః ॥—

అథానంతరీయస్య శ్రీమదాదినారాయణస్యా చింత్యాపరి
మితశక్త్యా భియమాణస్య మహాజతాఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానా
మనేకకోటిబ్రహ్మాండానా మేకతమే న్యక్తాన్యక్త మహాదహంకార
ప్రథివ్యాపక్షజో వాయురాకాశా ద్యావరణైరావృతే । అస్మిన్నహ
మితి బ్రహ్మాండఖండయోగ్యే ఆధారశ్చ శ్రీనరాహాకూర్మార్క
సంతాద్యష్టదిగ్బజోపరివ్రతీతస్య అతల వితల సుతల తలాతల రసా
తల మహాతలాది సప్తపాతాలలోకాభ్యానా ముపరిభాగే భూలోక
భువనలోక సువనలోక జనలోక మహాలోక తపోలోక సత్యలోకాభ్యానా
మథోభాగే మహానాళాయమాన ఫణిరాజరాజస్య కేషస్య సహస్ర
ఫణామణీమండలమండితే ॥ ఐరావత పుండరీక హామన కుముదాంజన

శుష్పదంత పార్శ్వగౌమ సుప్రతికాభ్యాదప్తదిగ్ంతి శుండాదంఢోద్ధండితే ॥
అమరావత్య శోకవర్ణ్యం భోజనవతి గాంధవతి కాంచీవత్య లకావత్యాది
పుణ్యపురివిరాజితే ఇంద్రాగ్ని యమ నిర్ఘ్రితపరుణ వాయు శుభేక
శానాద్యష్టబాళపాలపాలితే లోకాల్పాః చలేన వలయితే ॥
మూసోంధ మలయ సహ్యాశ్చ హిమన దృక్షన ద్వింధ్యపారియా
త్రాభ్యా పృథ్వులూచలానాం మతంగ హిరణ్య మాల్యవంత
కిష్కింధ ఋష్యశృంగాత్రైః పంచమహానగ సమధిష్ఠితే వలయాకార
లవణేతు సురా సర్పి దధి ధీర శుద్ధోదకా రణ్యవృతే అంగ వంగ
కలింగ కాశ్మీర కాంభోజ కామరూప పావీర పారాష్ఠ్య మహారాష్ట్ర
మత్స్య మరువక మాళవ నేపాళ చోళ పాంచాల బంగాళ గౌడ మళ
యాళ సింహళ ద్రవిడ ద్రావిడ కర్ణాట నాట వనాట పానాట పాండ్య
పులిందాంధ్ర హూణ దళార్జున భోజ శురు గాంధార విదర్భ విదేహ
బాహ్లిక లుంఛక బర్హిర తైరన క్షేత్రయ కోసల కుంతల కిరాత గౌర
నేన తెంకణ కొంకణ మత్స్య మద్ర సింధు యవన ఘూర్జర పారి
పార్శ్వకా వంతికా శురు పోండాది ఛప్పన్న విశేష దేశ భాషా
భాషిపాల విచిత్రితే ॥

జంబూ పక్ష కుశ క్రౌంచ శాఖ శాలిలి పుష్కరాత్పైస్సప్త
ద్వీపదీపితే ఇంద్ర ద్వీపక శ్వేత తామ్ర గళ స్తినాగ పామ్య-గంధర్వ
చారణ భారతేతి నవఖండ మండితే ॥ ప్రత్యేకం నవసహస్రయోజన
విస్తృతే । భారత కిన్నర కింపురుష హరీ లావృత కుదు భద్రాశ్శృగ
రమణక - మందపారణ పాంచజన్య సింహదళక నవవర్షాణాం మధ్యే ।

దండకారణ్య వింధ్యకారణ్య చంపకారణ్య ద్వైతవనన దృశా

రణ్య నహుషారణ్య-సుహారణ్య వేదార్య కామికారణ్య నైమిశారణ్య బదరికారణ్య దేవదారుకారణ్య తేన్ద్రకాదశారణ్య నీయతే ।

భాగీరథీ శాతమీా శర్మదా యమునా సరస్వతీ కృష్ణవేణీ త్రివేణీ బాహుదా వేణికా మలాపహరి కాచేరీ కృతమాలా తామ్రవర్ణి విభాలా వేత్రవనీ వేగవతీ శాసితీ గండకీ ప్రణీతా తుంగభద్రా గోమతీ చిత్రకా వసిష్ఠకా, ప్రవరా శాన్యవీ సరయా స్పర్శపాప మారా కుశావతీ కుశోద్వర్ణీ తాపిపయోష్ణీ వంజుళా చర్మణ్యవీ ఫల్గునీ ప్రతోయాది పుణ్యనదీపవిత్రితే.

అయోధ్యా మధురా మాయూ శాశీ కాంబీ అవంతికా పురీ ద్వారవతీ గయా మిథిలా శ్రీపుసుపత్తను శ్రీఅహోబిల శ్రీరంగ శ్రీశైలా శ్రీవేంకటాచలాది పుణ్యనగర దివ్యదేవాలయైః పరివృతే ॥

పంచాశ చ్చతరోటియోజన విస్తీర్ణ భూమండలే లక్షయోజన ॥

విస్తీర్ణ జంబూద్వీపే భారతవర్షే దండకారణ్యే ప్రజాపతిశ్రేణే కర్మ భూమౌ నమభూమౌ మధ్యచోభామూః పూర్వదిగ్భాగే వింధ్యవన దక్షిణదిగ్భాగే శ్రీశైలస్యే ఈశాన్యప్రదేశే కృష్ణాకావేర్యోర్మధ్య దేశే (కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే) (గంగాగోదావర్యోర్మధ్య దేశే) (ఇత్యాదిదేశభేదేన ప్రాంతీయభేదేనచ. శక్తవ్యం) సకల జగత్ప్రభుః పరారధ్యైశ్చవినో బ్రహ్మణః ద్వితీయపరాశ్రే పంచాశద్వర్ణ రాజౌ । ప్రథమర్షా ప్రథమమానసే ప్రథమపక్షే ప్రథమేహిన్ ద్వితీ యేయామే తృణీయేముహూర్తే త్రయోదశఘటికా ద్విచత్వారింశ ద్విఘటికాయాం పార్థివప్రణవకాతే పార్థినకూర్మనరాహ బ్రహ్మ వరాహ శ్మశతరాహ సావిత్రిప్రళయకల్పాది పవకల్పానాం మధ్యే పంచమే శ్మశతరాహశత్యే ।

అంబలింశలి మహాయుగేగతేదావీ మహావింశత్యహస్రాన్నిశ కృతయుగేయాణే పణ్ణవతీపహస్రాన్నిత ద్వాదశ కల్పాని తేతాన్యుగేయాణే పశుషష్టిపహస్రాన్నితా పక్షిషష్టే గన్ధర్వాన్యుగేయాణే ద్వాత్రింశత్యహస్రాన్నిత చాతుర్జ్ఞానే కలి యుగే మిన్నీః కూర్మ వరాహ నారసింహ వామన రామశ్రీయ బుద్ధ లింగ చళావతారేషు నవమేజాద్ధావతారే యుగిష్ఠీర విక్రమార్క-

విజయబాధినగదన నాగార్జున సకలనగ్రత్రీంశే తృతీయే శాలివాహనశకే బ్రహ్మ మను సార చంద్ర నక్షత్ర శూర స్పత్యాది నవమకాణానాం ॥

మధ్యే వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన ప్రభవాది షష్ఠీపంవ శ్చరాణాంమధ్యేసంవత్సరే-బుతా-మానే-పక్షే-తిథౌ-హారే-నక్షత్రే-యోగే-శిరశౌ-మూలూ-ర్శ-లగ్న-హోర్షా-దేశ్కా-ణ-నవాంశ ద్వాద శాంశ త్రింశాంశ త్రింశదశకానాం నిరంతరమనుకూలా శ్చుభాశ్లో భవాః అసన్వివాహముహూర్తస్య సుతిథిం సంవారం పునక్షత్రం సంయోగం సువరణం సుచంద్రతారాబలా ద్యానుకూల్యతా శుభైశ్చా దశసాన ఫలావాప్యర్థం.

గంగావాలుకాభి సప్తరి మండలపర్యంతం కృతరా శేర్లర సహ ప్రాచీనాదే ఏకైకవాలుకాపక్షర్షక్రమేణ సర్వరాస్యపక్షర్ష సమ్మిత కానీ బ్రాహ్మణాకేసిత్వసివసినీధర్మ్యం తిలై సూర్యమండలపర్యంతం స్మితరా శేర్లర సహస్రానానే ఏకైకతిలాపక్షర్షక్రమేణ సర్వరా స్మితర్ష సమ్మితకాతే బ్రహ్మణాకేసిత్వనివాసినీధర్మ్యం యవైశ్చంద్ర మండలపర్యంతం కృతరాశేర్లర సహస్రానానే ఏకైకయవాపక్ష ిర్షక్రమేణ పర్వరాస్యపక్షర్ష సమ్మితకాతే బ్రహ్మణాకేసిత్వనివాస మిధిగ్గ్రం మాఘేర్షవమండలపర్యంతం కృతరాశేర్లర సహస్రానానే ఏకైకయాపాపక్షర్షక్రమేణ సర్వరాస్యపక్షర్ష సమ్మితకాతే బ్రహ్మణాకే సిత్వనివాసినీధర్మ్యం పంచాశద్వర్షతి గణనాసమ్మితకాతే వృషణా

మధి ర్మక్షత్రమండలవర్ణంతం కృతరాశే ర్వర్ణ సహస్రావహనే ఏకైక
లోమాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాస్యవికర్ష సమ్మితకాశే బ్రహ్మలోకే సత్త్య
నివాససిద్ధిర్థం ॥ యథా ॥ త్రిసుశీకృతాఽగ్నిహోమోఽతిరాత్ర్యాఽ-
హార్యామ సాంతలన వాజపేయ పౌండరీక - రాజసూయ - విశ్వ
జిత్య శ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్యర్థం మయాసహ దశపూ
ర్వేషాం దశావకేషాం మద్యంశ్చాస్యనాం మాతృవశ్యానాం సర్వే
షాం పితృణాం వరకాదుత్తర్య శాశ్వతబ్రహ్మలోకాఽవాప్యర్థం
అనా ద్యవిధ్యాన్య వాసవయాఽస్మిన్సహితే విచిత్రాభి ర్విచిత్రాసు
యోనిషు పునఃపునరనేకభా జనిత్వా కేవలకర్మవి శేషేదానీమస్మి
న్యంశే జాతస్య నామనేయస్య మమజన్మాభ్యాసాది జన్మప్రవృత్తే
తత్త్వణవర్ణంతం మధ్యైర్వైకాతే సంధావితానాం పాపానాంవాక్యా
ణిపాదపాయాఽహాం శర్వేంద్రియాణాం శ్రోత్ర త్వచ్ఛ్రుతిహ్య
ప్రమాణానాం సంపాదాం జ్ఞానేంద్రియాణాం ఏతేషాం ప్రేరకస్యాం
తేకరణై స్వగోరైస్సంబంధేనతి సంభావిత సకలపాపనివృత్తిద్యారా
శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్వగృహలోకప్రకారేణ మత్స్యపురాలోక
షోడశమహాదానాంతర్వర్తి నుభాశక్తి సాలంకృతకన్యాదానం సహి
రణ్యోదకభాహాపూర్వక మహాంకరిష్యే ॥

॥ దేవతేనోక్తాః శ్లోకాః ॥

శ్లో॥ మహాదానేషుయజ్ఞాదా ప్రాయశ్చిత్తేషుకర్మసు
కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసంకల్పమాచరేత్

కించ॥ కన్యాదానేనదీస్నానే తులాదానాదిషుద్విజః
ప్రాయశ్చిత్తేషుయజ్ఞాదా ప్రతాదిషువిశేషతః
ఏతాదిష్యసిసర్వత్ర మహాసంకల్పమానరాత్
కృత్యాయతురుదతేకర్మ తదానంత్యాయకల్పతే ॥

సమాప్తః

—: మౌంజీవత కుభాశీర్వాద శ్లోకాః:—

(౧)

॥ ౧ ॥ తామసిక నిదనుస్వయంభూ
హోగ్ని రితి సద్వనంతరం హరిః
ఏతా దేవగణాదిశంతు
మహాశ్చిరాయు శ్చుభకీర్తి విద్యాః

(౨)

సుమేరువారత్నగిరిందనీల - కైలాసవింధ్యాచలమేమకూటాః
సర్వేగిడింద్రాస్సతతందిశంతు మహాశ్చిరాయుశ్చుభకీర్తివిద్యాః

(౩)

గోదావరీసింధుమలూపహారీ వేగావతీనాదవతీ ప్రశస్తాః
సద్విస్మయస్తాస్సతతందిశంతు మహాశ్చిరాయుశ్చుభకీర్తివిద్యాః

(౪)

ప్రస్తాజనం దర్శ్య మమూచమాంజీ
పాతాశ దండః పరిధానశాస్త్రీ ।
యజ్ఞోపవీతంచ దిశంతు నిత్యం
మహాశ్చిరాయు శ్చుభకీర్తి విద్యాః ॥

(౫)

తాంబూలగంధాత్మతప్తపుష్ప
పాపగుర్యాశీర్వచనానియాని
మహాశ్చిరాయుశ్చిరందిశంతుతాని
మహాశ్చిరాయుశ్చుభకీర్తివిద్యాః ॥

(౬)

శ్లో॥ మందారధాత్రీరుహపారిజాత
సంతాప కల్పద్రుమ చందనాని
కల్పద్రుమాఖ్యాని దిశంతుతాని
వహ్నిశ్చిరాయశ్శుభకీర్తిదాన్యః ॥

(౭)

శ్లో॥ జంభరివైశ్యానరకాంపుష్పాన్
స్ఫులితీర్వారాయకుశేరుశాశాః
ఏతేనదాదికృతయోదిశంతు
వహ్నిశ్చిరాయశ్శుభకీర్తిదాన్యః ॥

(౮)

శ్లో॥ ఓంకారసన్ధ్యావృత్తిమంత్రముద్రా
స్సావిత్రి గాయత్రి సరస్వతీస్వరాః
ఘంటాంజినేదాశ్చ దిశంతుసర్వే
వహ్నిశ్చిరాయశ్శుభకీర్తిదాన్యః ॥

(౯)

శ్లో॥ వశిష్టజాబాలిపరాశరాత్రి
వాధూలబోధాయనబామదగ్న్యః
భృగ్వంగిరోశాతమకాన్యపాశ్చ
వహ్నిశ్చిరాయశ్శుభకీర్తిదాన్యః ॥

సమాప్తః

అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తమ్

నిర్భష్వాసీనో దర్భాంధారయమాణః కుమారంపత్నీంచ ఉత్త
రితి ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణతలశీనః ప్రాణానాయమ్య

అచన్యః... ఏనంగుణవిశేషణవిస్తాయాం శుభతిథౌశ్రీమతః
గోశస్య నామగోయస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమే
శ్విరప్రత్యర్థం ఏతావంతంకాల మనాశ్రమిణో స్యకుమారసాధ్యశ్రమి
త్యాతిశయసంపాదనార్థ మాయు స్థితో వీర్యయశశ్రీ పుష్టికామ్యా
భివృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగ సకలవేదాధ్యయనా ధ్యానసద్వారా తత్ర
శ్శ్రీ ప్రతిపాదితానాం నిత్యనైమిత్తిక కామ్యకర్మామహానా ఇకార
యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థమిమంకుమారం బాతకర్మనామకరణా న్నచా
శన చౌగోపనయనాత్మైః కర్మభి స్సగ్గర్తుం చతుర్విధం శత్రుత్వక్షర
విగ్రహోచ్యతే ॥ దర్పజాగ్రికా యోగ్యతా సాధ్యర్థం దేవతాహ్వన
మైత్త్యవకర్తృం నాందీముఖివిధానేనాద్యకర్మకర్మవిమూణ సదంగశ్చేద
తదాచా శుభ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహా
జనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ తదాచానిర్విఘ్న
చరిసమానాచ్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥ ఓంగణా

॥ నాంత్యా గణపతిగ్ంహవామహే స్వస్తిసంభాధేవ్యభయనో అస్తు
శుభగ్ం శుభమ్ ॥

అచన్యః - పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అస్యకుమారస్య జన్మ
యగ్ప్రత్యర్థే తదుపనయనశుభలగ్న సర్వంతం మధ్యేవ రవిశాశే
సంభానితానాం సాచానాం విదనూరణార్థం తుభాశక్తి సంభవత్ప్రాయ
శ్చిత్తం కరిష్యే ॥ కాంస్యపాత్రే పంచప్రసరిమిత తండులతాలలాల
హిరిణ్యాదికం గృహీత్వా ॥ పరివదంత్రిక్షదక్షిణీకృత్య ॥

శ్లో॥

నమస్తసంపన్నమవాప్తిహేతవ
స్సముత్థితా పత్కులధూమకేతవః
అపారసంసార సముద్రచక్రవః
పునఃపునఃపునః ప్రాహ్లాపాదపాంసవః

శ్లో॥

అపడనధ్యంత సహస్రభాసవ
స్సమీహితార్థార్థాణ కామధేనవః
సమస్తతీర్థాలబు పవిత్రమురయో
రిత్యంతమూం ప్రాహ్లాపాదపాంసవః

కుమారనగోని ప్రాహ్లాపాదపాంసవః ॥ అశేషేహే పరి
వత్ - మదీయం విజ్ఞానామనధారయ ॥ పాపమంకేనిమగ్నమా
ముద్ధర ॥ అస్యకుమారస్య శాస్త్ర్యవయస్య జానతః పితౄద్యుష్మ
యాన సవరానవరాధాక్షిణ్యస్య సస్యపాన సహభోజనో చిష్టభోజన -
పక్వవీతానాభోజన వివసనాన్నపాన సజాతీయ విజాతీయ సహచర
క్రీడానలన తిష్ఠమాశ్రయశీలస్య తత్తత్కాలశౌచాభాస
ప్రభృతీనాం కామచార కామవాద కామధర్మైః పేయాపేయాపాన
స్పృశ్యానైః స్పృశ్యశ్చేహ్యైః శేహ్యైః - చోహ్యైః చోహ్యైః స్నేహ్యైః
స్నేహ రూపనిమిత్తానాం పర్యేషానపాపానా మపనోదనార్థం అస్య
కుమారస్య జాతకర్మ నామకర్మాన్నప్రాశన చోలాపనమనాది
కర్మణాం తత్తత్కాలాలాభిక్రమణాన్యో దోషమజని - తద్దోషపరి
హరణార్థా - మమనాయత్రీమంత్రప్రదానయోగ్యతా ఫల సిద్ధ్యర్థం
అస్యకుమారస్య గానుత్రీమంత్రప్రతిగ్రహణయోగ్యతాఫలసిద్ధ్య
ర్థంచ శ్రీలింగీనారాయణవీర్యర్థం మిమాంసానర్థం శాస్త్రీయాం
మయానహృతా మిమాంసానర్థం యథాశక్తిదక్షిణాం
యథాశక్తి దక్షిణామివస్వీకృత్య యథాశక్తిప్రాశనాన్నతంసిక్కిత్య అస్య
కుమారస్య జాతకర్మ నామకర్మాన్నప్రాశన చోలాపనయనాధికార
యోగ్యతాసిద్ధిగురువృత్తిహంతకుసంతః

హేయమనాన - భవకుమారస్య జన్మలగ్నప్రభృత్యై తదుప
శి గుణ శుభలగ్న పరిస్థితం మధ్యేన త్రివికాలే సంభావితానాం పాపా
ణాం నిరహారణార్థం స్వర్ణ ధాన్యాని కృత్వాచ్యవరజేనతి సంభావి
తే గ్నః చ పేభ్యోఽయంకుమారో ముక్తోభూయో ద్విముక్తోభూయోత్
శివమూరస్య జాతకర్మ నామకర్మాన్నప్రాశన చోలాపనయనాధి
కారయోగ్యతా సిద్ధిరస్మిత్త్య ముగ్ధీమామః ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ ... అస్యకుమారస్య
శరీరుద్దిద్వారా జాతకర్మ నామకర్మాన్నప్రాశన చోలాపనయనాధి
కార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం పరిషదుపదిష్టప్రకారేణ స్వర్ణ ధాన్యాఽ
చ్యవ్విరాచ్యవరజేష్య ॥

శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనం
స్వర్ణంహింశంకరం యస్మాదతిశ్యాంతిం ప్రయచ్ఛమే

అస్మై బ్రాహ్మణాడు శ్రీ మహావిష్ణుస్వరూపాయ శ్రీ మహా
విష్ణు ప్రీత్యర్థం - అస్యకుమారిస్య శరీరశుద్ధిద్వారా జాతకర్మనామ
కరణాన్నప్రాశన చోలాపనయనాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం
స్వర్ణకృత్ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం
నిలప్రదదే నమమః ॥

శ్లో॥ భస్మంకరోషిదాతార మహాభాక్తేపరత్రచ
యచ్ఛాస్త్రేముచ్యతేధాన్యతేధాన్య మతశ్యాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥

అస్మై బ్రాహ్మణాయ ... యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం ధాన్య
కృత్ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం
నిలప్రదదే నమమః ॥

శ్లో॥ గామధేనోస్సముద్యాతం సర్వత్రతుషుపంసిత్తం
దేవానామూజ్య మాహార మతశ్యాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥

ఇట్లుగాను మహానాథీ కులము వంటి వారములకును ఇతరులకును
 ప్రత్యేక వివేకము లేక పోయినట్లును... ఇటువంటి వారములకును

శ్రో॥ మీరణ్యగర్భగర్భా హేమబీజంబిభావప్రణి

అనంతపుణ్యమున మత్తాంతరింగమును

ఇదంహిరణ్యం కృష్ణప్రయసాన్మజ్జారం శ్రీమహావిష్ణుశీలిం
కామయమాన స్తుభ్యమహం సంపదదేవహమ ॥

[illegible]

১৪
১২

1892

శ్లో॥ కుర్వీశపర్యక్తర్థాగ్నిః | బ్రాహ్మణ్యవాసునుజ్జయా
 బ్రాహ్మణైరభ్యనుకూడా ద్విహాసన్వంతస్సంశయః
 మనుః || యాయయాం వేదవిదో బ్రూయః | స్త్రీయో వ్యవస్సునివహ్యతీహ్
 సా తేహంపావనాయస్యా త్వవిశ్రంవికుహంహివాక్ ||

సంచరత్త్వి ॥ ఆపశ్చిదం తపశ్చిదం యచ్చిదం యజ్ఞశ్రణే
వచనాద్భూమిదేవానాం సర్వసంపూర్ణముచ్యతే॥దుశ్శాంకః॥

॥ శ్లో॥ బ్రహ్మనిష్ఠానామవిదామైః సోమైః కర్మమర్హిష్యైః ।
 ధర్మమర్హిష్యైః సత్తామైః సత్తామర్హిష్యైః ॥

పరిమళమహాదనుగ్రహశ్చ శత్రువీరికర్తా దుష్టరాగే నైవ
 బాగ్యుగ్రహశ్చ భక్త్యాహుః ॥ 'దానమేవకరాయకే' ఇతి పరాశరః ॥

॥ ३ ॥ अथ यथा तद्वत् ॥

అంతఃపురమునందున్నది || ఇదియందొకటి

॥ బాహ్య అభిధాన్య బాహ్యము ॥

సమీక్ష

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

అచమ్య - పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అస్యకుమారస్య జాత
 ర్య నామకరణాన్నప్రాశన చాలాపయనాది కర్మసు తత్తత్కాల
 ప్యహి శేషు క్షైస్య కర్మణః పురస్తాత్సగ్నర్థ మస్మాకమాచార్య
 త్యయోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం హి త్రయోదశ హోమం కరిష్యే ॥
 గ్రహాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాలంకృత్వ ఛరిస్తీర్య - చతుష్పాత్రప్రయోగా
 ద్యాజ్యసంహారాంతే గ్నింపరిమేచ్య ॥

మార్గం :- అక్షరములను అనుమతములను సరస్వతీను
బుచ్చును । దేవనఖతః ప్రసవ ॥ ఏకం - ద్వై - త్రిశే - చత్వారి -

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

అంపునకూర్తా ! ఏదొక పునర్జన్మ ఇహయా పునర్జన్మ
 విత్తగోపాస్మహే || అగ్నయభద్రంసమమ్,

2. సహారయ్యా నివర్తస్వాగ్నే చివస్వధారయ విశ్వస్మియా
విశ్వశస్పరిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥
3. పాహిన్లో అగ్నవనసేస్వాహా ॥ అగ్నవనస ఇదంనమమ -
4. పాహిన్లో విశ్వవేదసేస్వాహా ॥ విశ్వవేదస ఇదంనమమ ॥
5. యజ్ఞంపాహి నిభావహోస్వాహా ॥ విభావసవ ఇదంనమమ ॥
6. సర్గంపాహి శతక్రత్యోస్వాహా ॥ శతక్రతవ ఇదంనమమ ॥
7. పాహిన్లో అగ్నవకయా పాహ్యుతద్వితియయా పాహ్యార్జం
తృతీయయా పాహిగీర్భిశ్చతస్పథి ర్వహోస్వాహా ॥ అగ్నయేవ
సవ ఇదంనమమ ॥
8. భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహాతేచస్వాహా ॥ అగ్నయేచ
పృథివ్యై మహత ఇదంనమమ ॥
9. భువోచాయవేచాం తరితాయచమహాతేచస్వాహా ॥ వాయవే
అంతరితాయచ మహతఇదంనమమ ॥
10. సువరాదిత్యాయచ దివేచమహాతేచస్వాహా ॥ ఆదిత్యాయచ
దివే మహతఇదంనమమ ॥

11. ధూర్భివజ్జ్వల శ్చంద్రమనేచ సక్షత్రేభ్యశ్చ దిగభ్యశ్చ మహా
శిక్షాస్వాహా ॥ చంద్రమనే సక్షత్రేభ్యో దిగభ్యమహత ఇదం
నమమ ॥
 12. భువహారానిన తస్య ... విశ్వతస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం
నమమ ॥
 13. బహుగయ్యా ... విశ్వశస్పరిస్వాహా అగ్నయఇదం నమమ ॥
భువసవరిషిచ్య ॥
- ముద్రతం : అక్షతేస్వమగ్నస్థాః అనుమతేస్వమగ్నస్థాః సరస్వతేస్వ
మగ్నస్థాః దేవసవిశాప్రసాపీః అవేన పాహిత్రయోదశహో
మన భగవాన్ సర్వాశ్మకః శ్రీపరమేశ్వరస్సప్రవీతో వరదో
భవతు ॥ అస్మకుమారస్య జాతీకర్మనామకరణా స్సప్రాశన
శ్చిహ్నః సయనాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధిర స్మృతి భవంతో
బృహంతు ॥ తవకుమారస్య జాతీకర్మనామకరణాస్సప్రాశన
శ్చోపనయనాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధిరస్తు ॥

అనుబంధశ్లోకాః

1. రాహులితామికర్యాణి ప్రాఘ్నవంతుత్యుత్తరాణిచ
కాలాటానకృత్వైవ విదధ్యాదుత్తరాణితు ॥
2. దిశ్యే మనాశ్చాయ పాహిహోమంసమాచరేత్ ॥ కించ ॥
కర్మ్యాగ్రంశరితేచైవ కుర్యాత్పాహిత్రయోదశం ॥ తథాచ ॥

ప్రతిన్నయ ప్రతరాం వస్యాలచ్యుభిద్యుమ్నం దేవభక్తంయ
విష్ణు ఆ తంభజసా శ్రవణేష్వగ్న ఉక్త ఉక్త అభజితస్యమానే
ప్రియస్మర్త్యే ప్రియో అగ్నాభవాత్సు జ్ఞతేన భిదదుజ్జ
నిర్వైత్యానుగ్నై యజమాహా అనుద్యౌవ విశ్వావసుని
దధిరేవార్యాణి త్వయాపహదనిగ మిచ్చమానా వ్రజంగో
మంత ముఖిజో వివప్రుః పృథానోరుక్ష్మ ఉర్వావ్యచౌ
దుర్గరమాయు శ్రీయేరుచానః అగ్నిరమృతో అభవద్వ
యోభిర్యదేనం ద్యౌరజవయత్పురేతాః ॥

సూ॥ అస్మిన్నహమితీ యజమా కుమారందక్షిణాంకఉపవేశ్య ।
మంత్రం : అస్మిన్నహగ్నిం సహస్రంపుష్యా మ్యధిమానాన్యవశే ॥

సూ॥ అంగాదంగాదితిద్వాభ్యా మభియంత్రణం ॥
మంత్రం : అంగాదం గాత్యంభవసి హృదయాదధిజాయనే ఆత్మావై
పుత్ర సామాసి సతీవశరదశ్శతం అశ్వాభవపరశుర్భవ హిర
ణ్యమస్మిన్నభవ పశూనాంత్యా హంకారేగా భిజిఘామి
కా ౧౪ ॥

సూ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవప్రణాణం ।
మంత్రం : అంగాదంగాత్యంభవసి ... అభిజిఘామికా ౧౪ ॥
సూ॥ ఏతాభ్యామేవ దక్షిణేశకలే జపంచక్రత్వా ।
మంత్రం : అంగాదంగాత్యంభవసి ... అభిజిఘామికా ౧౪ ॥
సూ॥ దర్శణహిరణ్యం నిష్కరంబధ్యా తేనఘృతయుక్తం నుధుమే
ధాంతఇతి భ్రాజోదధాత్విత్యంతేన సకృతుః-మారంప్రాశ
యేత్ ॥

మంత్రం : మేధాంతే దేవస్సవితా మేధాందేవీసగస్సతీ । మేధాంతే
అశ్వినౌ దేవావాధతాం పుష్కరప్రజా శ్వయిమేధాం త్వయి
ప్రజాం త్వయ్యగ్నిస్తే భోదధాతు త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాం
త్వయ్యాంధ్ర ఇంద్రియందధాతు త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాం
శ్వయిసూర్యో వ్రాజోదధాతు ॥

సూ॥ శ్చత్వియైత్యేతిపంచభి స్సకృత్యాన్మపయిత్యా ॥
మంత్రం : శ్చత్వియైత్యా నిర్ముత్యైత్యా ద్రవహోమంచామి పరు
ః ॥ ౧౫ ॥ అనాగసం బ్రహ్మచర్యాగోమి శివేద్యావా

సృజివీ ఉభేదమే శంతే అగ్ని స్పృహద్భిరస్తు శంద్యావ్యాపృథివీ
 సహజాషభిః శమంశరిక్షగం సహవాతేనతే శంతేవత్రసః
 ప్రదిశోధనంతం యాదైవీశ్చత్రసః ప్రదిశోవాతపత్నీ రభిసూ
 ర్యోవిచక్షే తాసాంత్యా జరసజదధిం ప్రయత్న
 ఏతు నిర్ముతంపరాతేః అమోచియత్కృద్దురితా దవతైస్య
 దృహఃపాశాన్నిర్ముతైః చోదమోచి అహఃపత్నీ మనిద
 ణ్యోన్య మవ్యసూదృప్తే సుకృతస్యలోకే సూర్యమృతం
 తమసో గ్రాహ్యయదేవా అమంచ న్నస్పృజన్యేనసః ఏవమహ
 మ్మమం క్షేత్రియాజ్ఞామి శగ్ంపాదృహోముంచామి వరుణస్య
 పాశాత్ ॥

సూ॥ వ్యావృత్తిభి ర్మోక్షారవతుర్థాభిః పృషడాజ్యం కాగ్ంనేన
 సకృతుకమారం ప్రాశయేత్ ॥

మంత్రం : భూస్వాహా భువస్వాహా సువస్వాహా క్రిగ్ స్వాహా ॥

సూ॥ అద్భి శ్చేషగం సగంస్పృజ్య నోక్మేనివయేత్ మాతేకుమారి
 నిశి కుమారగ్ం మూశురంక ఆదాయ ॥

మంత్రం : మాతేకుమారగ్ం రత్నో వధీన్యా భేనురత్యాసారిణీ ప్రియా
 ధనస్యభూయా ఏధమావాన్యేగృహే ॥
 సూ॥ అయంకుమారఇతి కుమారిం మాతృర్మూర్తిస్సనం ప్రభావ
 యుత్వా ॥
 మంత్రం : ఆయంకుమారో జరాంధయతు దీర్ఘమాయుః యన్వైర్ధి
 శ్చగ్ం సప్రప్త్యా యాయుర్వ్యోచ్య యశోబలం ॥
 సూ॥ గుహ్యామేరితి ద్వాభ్యాం కుమారం భూమాపువ వేశ్య ॥
 మంత్రం : యదృభమేర్ హృదయం దివిచంద్రమసిశ్రితం తదుర్విప
 ష్యం మాహంపౌత్ర మభుగ్ం రుదన్ ॥ యత్తేసునీమే హృదయం
 వేదాహం శత్రుజాపతే వేదామతస్య తేవయం మాహంపౌత్ర
 గుహగ్ం రుదం ॥
 సూ॥ బామయతీతి యజహా తత్రసన్నివిష్టం కుమారమువస్పృశ్య ॥
 మంత్రం : బామయతీ నదుదతి యత్రవయంవదామసి యత్రచాభి
 నిష్కామసి ॥
 సూ॥ అభిష్టుప్తేష్వీతి కుమారస్యశిరస్సమీపే ఉదకుంభం విధాయ ॥
 మంత్రం : అభిష్టుప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితోనుదధ్యం ॥

సూ॥ తత్రనిధివ దగ్నిస్త్రిప్తాః ॥ పరిషేచనాంతరకృత్వా ॥

అచవ్య పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అనయోర్బాహుతి
కయో శ్చగ్రహశ్చండాలాది కిశాచేభ్యోర్గ్రాక్షణార్థం పరికరణహోమం
కరిష్యే ॥ భూర్భువస్సువనో చ త్వారిశ్యంగాః ... జాత వేదనేనరుః ।

అదితేన ... సవిత్కృపసువ ॥

సూ॥ సర్వపాన్వనీకరణమిశ్రా నింజలినా సకృదనదాచా యంకలి
మితి స్వాహాంతై స్పృశేషగ్ంహుత్యాపునస్వాహాంతార పూర్వం
ద్విరుదన్యదేవగ్ం శండేరిధితి స్వాహాంతై పృథ్విః ప్రతి
మంశ్రగ్ంహుత్యా ।

మంత్రం : 1. ఆయంకలిం పతయంతగ్ త్వనమిత్ దృష్టం అజాంవా
సితామివ మరుశః ॥ ॥
సర్వాద్దగ్ స్వాహా ॥ మరుదభ్య ఇదంనమమ ॥
॥ ఏవంత్రిః ॥

2. శండేరిధ తృండికేర ఉలూఖాః చ్యవనోన స్వతాదితస్వాహా
మరుదభ్య ఇదంనమమ ॥3

3. ఆయశ్శంవోమర్క ఉపవీర ఉలూఖాఃచ్యవనోనస్వతాదిత
స్వాహా ॥ మరుదభ్య ఇదంనమమ ॥

4. కేశినీ శర్వలూమినీః ఖజాపోజోపకాశినీః అచేత నశ్యతా దిత
స్వాహా మరుదభ్య ఇదంనమమ ॥

6. మిశ్రవాససః శాచేరతా రక్షోరాతేన ప్రేషితాః గ్రామగ్ంస
జాపయో గచ్ఛంతీచ్చంతో పరిచా కృతాన్ ధ్యాహా మరు
దభ్య ఇదంనమమ ॥

6. ఏతావస్థుతైతాన్ గృహీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పృతః
అనగ్నిఃపర్యసరతా నిండ్రస్థాన్ బృహస్పతిః తానమాంవేద
గ్రాహ్యాణః ప్రమృశతః కూటదంతాన్ వికేశాన్ లంబనస్త
నాంధ్యాహా ॥ మరుదభ్య ఇదంనమమ ॥ 3

7. 3 కందావిణ ఉరస్వేశారి చూర్చలహస్తాన్ కపాలచాన్ పూర్వ
మిం సి తేతువైప్రశాన్వకర్ణకః మాతాజుహ్వాన్ సర్వతి
గ్రామీ విధురమిచ్చతీస్వాహా ॥ మరుదభ్య ఇదంనమమ ॥ 3

H. పరిధిచారిణీ స్వసాసంధినా ప్రేక్షతేకులం యాస్వపంతం జోధ
యతి యస్యైవిజాతాయాంమనః తాసాంత్యంకృష్టనర్కనే
అగ్నింహిగ్ంహుదయంయకృత్ అగ్నేఅగ్నేసిర్గహస్వాహా ॥
అగ్నేయ ఇదంనమమ ॥ స్వాహా అగ్నేయ ఇదంనమమ ॥ స్వాహా

అగ్నియ ఇదం నమమ ॥ పునఃపరిషిచ్య ॥ అదితేస్యమ
గ్గిస్తాః తేనసవితః ప్రాసాపీః ॥ అనేనపరీక్షగణఘోమేన
భగవాన్త్యర్వాణ్యః శ్రీమహావిష్ణు స్సప్రవీణాతు ॥ అనయో
ర్యానిసూతికయోః ఆయుష్యాభివృద్ధిర్హితి భవంతో బృహం
తు అనయో ర్బాలసూతికయోః ఆయుష్యాభివృద్ధిరస్తు ॥ —
తతః నాభిచ్ఛేదనం కుర్యాత్ ॥

—అత్ర మంత్రత్రమసూచి (చిత్తె) —

శ్లో॥ ఆయంకలింప శండేద ఆయశ్శండామ కేళిని ।
మిశ్రవాసవ వతానఘ్న స క్తంచారి నిశీధిని ॥
సూ॥ గృహసాలాన సగంశాస్తి ప్రవిష్టేపవిష్టదపం తూష్టీమగ్నా
వావసతేతి తథాకుర్యు కేవలమహరహ రావిరిశతాయాః దశ
మ్యాగ్ం శ్లోభూతేస్మాత్వా మాతాపితరాపుష్పశ్య పుణ్యా
హంవాచయిత్వా ॥ నామకరణంకుర్యాత్ ॥

— జాతకర్మణ్యనుబంధ శ్లోకావళిః —

శ్లో॥ పుత్రేజాతేతితుస్మానం పశేరితువిధీయతే = జాబాలిః =
శ్లో॥ కుర్యాన్వైమిత్తింస్మానం శీతాద్భిః కార్యమేవన తథాన =
శ్లో॥ పుత్రజన్మసి సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధేజన్మనినేతథా
అస్పృశస్పృశ్యనేనైవ నస్మాదుదుష్టవాగ్నిశా ॥ ఇతివశిష్ఠః ॥
శ్లో॥ పుత్రజన్మని యజ్ఞేవ తథాసంక్రమణేరవే
రాహోశ్చ దర్శనేస్మానం ప్రశస్తానాన్యథానిశి ఇతి ।
॥ యజ్ఞే అనభ్యధస్మానం ॥ ప్యాసః ॥

శ్లో॥ రాత్రౌస్మానంప్రకుర్వీత దానంచైవశేషతః
వైమిత్తికస్థకుర్వీత స్మానందానంచరాత్రిమ ॥ కించ ॥
శ్లో॥ గ్రహణోద్వ్యాహసంక్రాంతి యూత్రార్తిప్రసవేషుచ
దానంచైమిత్తికం జేయం । రాత్రావేషివదువ్యతి ॥
శ్లో॥ పుత్రజన్మనియూత్రాయాం శర్వర్యాందత్తమక్షయం
యావన్నచ్చిద్యతేనాశం తావన్నాహ్నితీసూతకమ్ ॥
శ్లో॥ ఛిన్నేనాశే తతఃపశ్యా త్పూతకంతువిధీయతే ॥
అచ్చిన్ననాభ్యాంకర్తవ్యం శ్రాద్ధంవై పుత్రజన్మసి
అశ్మోచోపరమేకార్య మథవానియతాత్మభిః ఇతి ॥ వాక్యం ॥

॥ ఎతద్వివ్యాభావేవేదితవ్యం ॥ శ్రాద్ధమేత దామద్రవ్యేణ
హేమ్యావాకార్యం ॥

శ్లో॥ అన్నాభావేద్విజాభావే ప్రవాసేపుత్రజన్మసి
హేమశ్రాద్ధంప్రకుర్వీత కుర్యాచ్చాదస్పదైవహి ॥
జాతశ్రాద్ధేపితౄన్మనిషేభోదర్శితః ॥ ఆదిపురాణే ॥
శ్లో॥ జాతశ్రాద్ధేనదద్యాత్తు పితౄన్సంప్రభాహ్మణేష్యసి
యస్మాచ్ఛాన్ద్రాయణాచ్ఛుద్ధిః తేహంధసతినాన్యధేతి ॥
శ్లో॥ కేవాశ్చపితరశ్చైవ పుత్రేజాతేద్విజన్మనాం
ఆయాంతితదహస్తస్మా త్పుణ్యంపూజన్యంచసర్వదా ॥
శ్లో॥ గతదద్యాత్పువర్ణంతు భూమిం గాం తురగం రథం
భగ్గం ఛాగం వస్త్రమాత్యే । శయనం చాసనం గృహమ్ ॥
శ్లో॥ బలయజ్ఞే వివాహేచ సంక్రాంతౌ గ్రహణేమృతౌ
పుత్రేజాతే వ్యతీపానే । దత్తంభవతిచాక్షయం ॥ వాక్యం ॥
యశ్చకుమారప్రసవే నాభ్యామచ్చిన్నాయాం గుడ తిలహిరి
ణ్యోగోధాన్య వాసః ప్రతిగ్రహేష్యద్వయః ఇతి । శంఖస్పరణమ్ ॥

యదనః || ప్రాజ్ఞాభిద్యుతా శ్చంపాకారార్థం | పుణ్యార్థాకృత్యంతి
 భిన్నాయా మూనానమతి హాశీకర్మణమ్ || యదనః || భిన్ననాశీ
 తతఃపశ్య త్సూర్యకంఠువిధియతః || ఇతిబ్రహ్మవాచస్పరణం || తత్పర్యం
 నాశచ్యేదా త్సూర్యమేవ జాతకర్మశాస్త్రం చ కర్మమిత్యేతత్పరం ||

శ్లో || అశౌచేతుపముత్తున్నే పుత్రతనయదాభవేత్ |

అశౌచేనిరతేకుర్యా జాతకర్మచనామచ ||

శ్లో || జననాశౌచ ఉన్నేన్నే పుత్రభుక్తుదుదాభవేత్ |

జననానంతరం కుర్యా జాతకర్మ రుథానిక రతి ||

శ్లో || గ్రహదైత్యైవ గంగాయాం పుత్రస్యపవనస్సని

అశౌచంనాస్తి భుక్తోపి స్నానదానాదికంచరేత్ ||

శ్లో || జాతమాత్రే కుమారస్య ముఖమస్యవలోకయేత్ -

ముఖాత్పితావిముచ్చేత పుత్రస్యముఖదర్శనాత్ ||

శ్లో || జాతమాత్రేకుమారేషు జాతకర్మవిధియతే |

సన్వప్రాశః ప్రభుమతః | నాభిశ్చంతమతఃపరమ్ || తథాచ ||

శ్లో || ప్రాజ్ఞాస్మృతంనా త్పుంసం జాతకర్మవిధియతే |

మంత్రేవ త్త్వశివంకార్యం | హిరణ్యమధుసర్పిణా |

శ్లో || జాతీసౌరీష్టనాతాయ సర్వాబద్ధియశాంతయే |

సర్వపంపన్నస్మృత్యంతి జాతకర్మాదికారయేత్ ||

శ్లో || తిథిభిహారవారాద్యైః శంఖనీచ్యగతమితిహః

ఏష్యతేతేషు గాత్రేషు | కుగకాలంసగతయేత్ ||

శ్లో || శశోయంతలి మిత్యాద్యైః పలపంమిత్రసర్పచాత్ |

హవాగ్నూర్దోశేనహా || ప్రప్రీరంజనినాచ్యుభక్ ||

శ్లో || తిష్ఠద్దోమావ ప్రవయ్యంబి పూర్ణాహుతిపులోకమాత్

అఘారస్తుప్రసూనస్యశ్చ పరికరంమేవచ ||

శ్లో || పవీరణాహోమగ లక్ష్మోపాహసయోస్తథా |

అగ్నాకరణాహోమేచ | హాశీసంపాకరణమ్ ||

శ్లో || జాతకర్మణ్య యంత్రహోమే మతుతవ్షచమంత్రకే ||

అగ్నింబ్రాహ్మహవ్యగదే అగ్నేహమగ్నిరుచ్యతే ||

శ్లో || జాతస్యహోమే మదుతశ్చస్పృష్ట స్వాద్యేషు

పశ్యాదథ కాష్ఠేషు || ఇత్యేకే

శ్లో || సక్షత్రనామసర్వేక స్పంబుధ్యా

జాతకర్మణోఽభూదేవీమంత్రాణామప్రియవీతికపరిణా ||

ప్రీతాంతం -

వాక్యం || జాతనామావృత్తాలాపి ప్రీతూనితూష్టిమృకించ ||

జాతకర్మాద్యా స్పృహగ్రాహ్యైలాంబాఃక్రియాః దేహసంసౌగంధార్థం

ప్రీతాంతేభాగ్నీనా మూష్టింకాహ్యః || తథాచ ||

శ్లో || ఆమంత్రితాశుకార్యేయం! ప్రీతామావృదశేషతః

సంసౌగంధార్థం శరీరస్య | యథాకాలంయథాశ్రమమ్ ||

|| కింతు || తూష్టిమేతాః క్రియా ప్రీతాం | వివాహస్తుసమంత్రకః ||

— నామవరణ ప్రయోగః —

నూ || దశమ్యాగ్ం శ్లోభూతేస్నాత్వా పుణ్యాహమభ్యుదయకం

ప్రాహ్మణ్యాం భోజనేనసహ విధాయ మాతాపితరాం కర్త

వ్యేష మంకుమారం నామకరితేన కర్మణా సగ్నసమిషావహ

ఇతి సంకల్ప్య ||

దశిష్ఠాస్థినో దర్శ్యాన్ కారయమాణః కుమారం పత్నీంచ

దక్షిణతశ్చివవేశ్య స్వయముత్తరత అనీవః ప్రాణానాయమ్య ||

పూర్వోక్త ... కుగతిథా | ఇమంకుమారం పకలపత్నీరుషమధ్యే

నామప్రకటనసిద్ధిర్థం మాసనామ్నా నక్షత్రనామ్నా వ్యావహారిక
నామ్నా సగ్గోపరిపావహే ||

సూ|| పుత్రస్యనామకురుతే ద్యుక్షరం చతురక్షరంవా పురుషస్యా
యజాక్షరంకుమార్యాః అపినాయస్త్రిన్వి త్వప్ససర్గ స్యాత్తద్ది
ప్రతిష్ఠితమితి బ్రాహ్మణం ||

కాంస్యపాత్రే ద్రోణపరిమిత తంమలనాదాయ హిరణ్యం
గృహీత్వా ఉదక్ష్మాపాస్త్రే సోరేఖాలిఖత్వా తాస్మాద్వంతయో
స్త్రికారేణ తాత్కాలిక మాసనామలిఖత్వా నక్షత్రనామన
లిఖత్వా వ్యవహారనామ లిఖత్వా |

సో|| కృష్ణానంతో య్యతశ్చక్రే ఔకుంఠోఽథ జనార్దనః
ఉపేంద్రో యజ్ఞపురుషో వాసుదేవ ప్రభావారిః
యోగీశః పుండరీకాక్షో మాసనామానన్య
నక్రమాత్ || ఔత్రాదిషు మాసనామ్నాం విభాగః ||
యథా :-

ఔత్రే = కృష్ణః, ఔశాఢే = అనంతః, శ్రేష్ఠే = అమృతః,
ఆషాఢే = చక్రీ, శ్రావణే = వైకుంఠః, భాద్రపదే = జనార్దనః,
అశ్వయుజే = ఉపేంద్రః, కార్తికే = యజ్ఞపురుషః, మార్గశీరే =
వాసుదేవః, పుష్యే = హరిః, మాఘే, యోగీశః, ఫాల్గుణే = పుండరీ
కాక్షః

|| ఇతి తాత్కాలికమాసనామ లిఖత్వా || యథా ||

1. మాసనామ్నా, శ్రీకృష్ణనామానుశ్రీ
2. నక్షత్రనామ్నా శ్రీరైవతనామానుశ్రీ
3. వ్యావహారికనామ్నా శ్రీయజ్ఞనామానుశ్రీ

ఇతి తిస్రుషు రేఖామ లిఖత్వా | తదంగ ప్రాణపతిష్ఠాపనం
రంభ్యే ||

కుంభ్రతం : ఓం అనునీతే ... యథాస్థానముపహ్వాయతే || నామ

త్రయా ధిష్ఠానదేవతాభ్యోనమః సిగ్ధోభవ వరదోభవ సుముఖో
భవ సుప్రసన్నోభవ స్థిరాననంకురు నామత్రయా ధిష్ఠాన
దేవతాభ్యోనమః భ్యానావాహనాది షోడశోపచారి పూజాం
సమర్పయామి ||

1. శ్రీమాసనామ్నా శ్రీకృష్ణనామానామకరణో దేవతా
భ్యర్చి భ్యః పితృభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ సమసాగరం కరోతి
దీర్ఘాయురూభ్యయా దిత్యనుగృహంతు స్వస్తి దీర్ఘాయుర్భవ
శతాయుర్భవ || ఇత్యేవం సర్వత్రమాతాపితోర్వృద్ధానాంప
వ్రతివచనం ||

2. నక్షత్రనామ్నారైవతనామానామకరణో దేవతాభ్యర్చి భ్యః
సిగ్ధభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ సమసాగరంకరోతి దీర్ఘాయు
రూభ్యయా దిత్యనుగృహంతు | స్వస్తిదీర్ఘాయుర్భవశతాయు
ర్భవ ||

వ్యావహారికనామ్నా = శ్రీయజ్ఞనామానామకరణ
గోపాథ్యర్చి భ్యః పితృభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ సమసాగరంకరోతి
గోపాథ్యూభ్యయా దిత్యనుగృహంతు స్వస్తిదీర్ఘాయుర్భవ శతాయు
ర్భవ || (సతః ప్రవాసాదేత్య పుత్రస్య)

3. అంగా దంగాదితి వ్యాభ్యా మభిమంత్రయేత్

కుంభ్రతం : అంగాదంగా త్పుంభవసి హృదయా దధిజాయనే చేదో

వైపుత్రనామాసి పడనశరదశ్శతం అశ్శాధన సరిశుర్భన
హిరణ్యమస్తతంభవ పకూనాంత్యాహింతారేణా భిజిహూమి
యజ్ఞశర్కన్

సూ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధస్థస్యవప్రహణమ్ ॥

మంత్రం : అంగాదంగా త్సంభవసి ... "యజ్ఞశర్కన్"

సూ॥ శుమానస్య దక్షిణేకశ్చైర్విరాయమానితి పంచమంత్రాన్
జపేత్ ॥

మంత్రం : అగ్నిరాయమాన్ భవనస్పతిభి రాయమాన్ తేనత్యా
యుషా యుష్మంతంకరోమి సోమ ఆయుష్మన్ భవదభి
రాయమాన్ తేనత్యాయుషా యుష్మంతంకరోమి ॥ యజ్ఞ
ఆయుష్మాన్ భవదక్షిణాభి రాయమాన్ తేనత్యాయుషా
యుష్మంతంకరోమి ॥ బ్రహ్మాయుష్మత్ ద్రాష్టాహ్యై రాయుష్మ
తేనత్యాయుషా యుష్మంతంకరోమి ॥ దేవా ఆయుష్మంతంక
మృతేనాయుష్మంతంకరోమి సత్యాయుషా యుష్మంతంకరోమి ॥

మంత్రం : స్మృతంనిష్పిల త్యాయైర్వ స్మృతమమృతం ॥ హిరణ్య

మమృతా దేవాయ ర్నిష్పిలతి ॥

శతమానంధవతి శతాయుఃపురుష శ్శతేంద్రియ ఆయుష్మేవేం

ద్రియేప్రతితిష్ఠతి ॥

నామకరణముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ నామకరణ
సుముహూర్తకాలే సూర్యాదినాం సహనాం గ్రహణా మానుకూల్య
ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

— శ్రీశిరోర్నామకరణవిధిః —

దశమ్యం శ్శోభూతేస్సాత్వా పుణ్యాహమాభ్యుదయకం
బ్రాహ్మణానాం భోజనేనసహ విధాను మాతాపితౄకా కర్తవ్యనే
మాంశుమాతీగ్ం నామకరణేనకర్మణా పగ్ంస్కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య
దర్శేష్వాసీవో దర్శ్యాన్ ధారయమాణః శుమాగ్ం పత్నీంబద్ధ దక్షిణాద
క్షపవేశ్య స్వయముత్తతఅసీనః ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త
వంగుణ విశేషణానిసిష్టాయాం శుభతిథౌ ॥ ఇమాంకుమాగ్ం సకల
సత్పురుష మధ్యేనామ ప్రకటనసిద్ధ్యర్థం - మాసనామ్నా - నక్షత్ర
నామ్నా - వ్యావహారికనామ్నా పగ్ంస్కరిష్యావహే ॥

శ్లో॥ మార్గశీరేచపాశ్చేవ పుష్కేపద్మావతీభవేత్
శ్రీదేవీచ్ఛన సావిత్రి భూమిః కళ్యాణికా తథా
సత్యభామా పుణ్యవతీ రూపవతీం దుమత్యపి
చంద్రావతీచ లక్ష్మీచ ప్రీతినామకరణేవిదుః ॥

క్రమవిధానః

మార్గశీరేచ=వాశ్శేవి
పుష్కేపద్మా=సత్యభామా
కళ్యాణికా=పుణ్యవతీ
రూప=రూపావతీ

మాఖే=శ్రీ దేవీ

శ్రావణ=రూపవతీ

సాల్పణే=సావిత్రి

భాద్రపదే=ఇందుమతీ

చైత్రే=భూదేవీ

అశ్వయుజే=చంద్రదావతీ

వైశాఖే=కల్యాణి

కార్తికే=లక్ష్మి

1. యథా : మాసశామ్నా శ్రీవాగ్దేవీనామ్నా సుశ్రీః ॥

2. నక్షత్రనామ్నా శ్రీరైవతీనామ్నా సుశ్రీః ॥

3. వ్యావహారికనామ్నా కల్యాణి నామ్నా సుశ్రీః ॥

ఇతిభిశ్చ నామత్రయాఽధిష్ఠానదేవతాభ్యోనమః ప్రాణ
ప్రతిష్ఠాపన భ్యానావాహనాది భోజనోపచార పూజాం
సమర్పయామి ॥

1. మాసనామ్నా శ్రీవాగ్దేవీనామ్నా సుశ్రీః

దీర్ఘాయుష్కృతీభవ శతాయుష్కృతీభవ ॥

2. నక్షత్రనామ్నా శ్రీరైవతీనామ్నా సుశ్రీః

దీర్ఘాయుష్కృతీభవ శతాయుష్కృతీభవ ॥

3. వ్యావహారికనామ్నా శ్రీకల్యాణి నామ్నా సుశ్రీః

దీర్ఘాయుష్కృతీభవ శతాయుష్కృతీభవ ॥

సూ॥ ఇతిమాతాపితౄణాం బ్రాహ్మణ్యశ్చ కుమార్యాః

శిరస్యక్షతాన్నిక్షిప్యాన్యైర్వచనంకుర్యాత్ ॥

సూ॥ తతఃకుమారీగ్ం సర్వస్మాదాత్మన ఇతి యజమా భిముత్ర్య ॥

మంత్రం : సర్వస్మా దాత్మన స్సంభూతాన్ సాక్షిన శరదశ్శతమ్ ॥

— సర్వేషాం నక్షత్రనామవిషయ నిర్దేశః —

తద్యథా, శ్రీ॥ రోచేమమృత్యే చిమ వృద్ధిరాచా

స్థాత్వేనవాం తప్రశనశా శ్చయతు

శేషేషు నామ్యోగక పరస్పరోఽంత్యః

స్వాప్నో రక్షిరస్సనిసర్గ ఇష్టః ॥

రోచేఇతి నక్షత్రనామా ద్యక్షరగ్రహణమ్ ॥ ప్రథమమానిర్దేశః

10. హస్తః 19. శనః శ్రావణః

11. మృగశిరః 20. శ్రవిషః

12. ఆర్ద్రాక్షః 21. శతభిషజః శతభిషజః

13. పునర్వసుః 22. పూర్వప్రాషపాదః

14. తిష్యః 23. ఉత్తరప్రాషపాదః

15. ఆశ్లేషః 24. రేవతః

16. మాఘః 25. అశ్వయుక్ - ఆశ్వయుక్

17. పూర్వాషాఢః 26. అపభరణః - అపభరణః

18. ఉత్తరషల్గుణః 27. కృత్తికః ఇతి-

అథ వ్యవహారనామవిషయో ద్యక్షరం చతురక్షరం వేతి సమా

సోఽభిప్రేతః సతుమాఘః ఇత్యాది సుదర్శనభాష్యే క్షే ఈ శ్రీసనానిః

రామకృష్ణః నారాయణః వాసుదేవః ఇత్యాదినామాక్షరేణిర్దేశత్ ॥

అథ॥ ప్రీణాం నక్షత్రనామవిషయే యథాపుంసాం తత్త్వం ॥

తత్త్వార్వోక్షమేవ వ్యావహారికనామవిషయే అయుగక్షర మాకా

రాంతా నీకారాంతానివా ప్రీయా ఇతి॥ యశోదా - కమలా -

అహల్యా - కాసల్యా - సుమిత్రా - కళ్యాణి - భవానీ - పార్వతీ

అత్రయథా స్వకులాచార వ్యవహారేయః ॥ —

— నామకరణానుబంధశ్లోకాః —

శ్రీ॥ నామాదివాందీకరణం పుణ్యాహందివిజభోజనం

రక్షాబంధనమహ్నాది చౌలాద్యంకుర మేవచ ॥

శ్రీ॥ మాతృకాంతే ద్వాదశశాహే పృస్థివాచసపూర్వకమ్

సుశ్రీయతేం నామపూర్వం త జాతంచ సమాక్షరైః ॥

- కించు శ్లో॥ సూతకాంతేనామకర్మ విధేయంస్వకులాలచితం
నామపూర్వంతుభాలస్య మంగళంసుసమాక్షరైః ॥
- శ్లో॥ ఏకాదశే ద్వాదశేవాత్రయోదశదివేతథా
షోడశే వింశతౌ చైవ వ్యాపింశేవర్ణతఃక్రమాత్ ॥
- శ్లో॥ కాంస్యాదిపాతార్మిత తండులేషు తజ్జన్మమాసాధిపనామచర
నామాతక్షరం వ్యవహారనామరేఖాత్రయే స్మర విలేఖనంచ ॥
- శ్లో॥ శర్మతిత్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మేతిక్షత్రియస్యచ
గుప్తదాసాత్మకం నామ ప్రశస్తం వైశ్యశూద్రయోః ॥
- శ్లో॥ యన్యాసి బాయతేపుత్రః తన్మానూలిఖ్యతే బుధైః ॥
- శ్లో॥ పుణ్యాహవాచకేనామ్నః ! మధ్యమేస్వస్తివాచనే
ఉత్వాఖాలకనామామ్నై స్వస్తిత్య న్యస్సమంభవేత్ ॥
- శ్లో॥ అత్యనామ గుహోర్నామ నామాతికృతణస్యచ
శ్రేయసాగమో వశ్య్యయా జ్యేష్ఠాపత్యకశత్రయోః ॥
- శ్లో॥ దేవాలయగవాశ్వానాం వృక్షాణాం వా పి కూపయోః
గృహోపకరణానాంచ చిహ్నానాం యోషీతాం నృగామ్
కావ్యాదీనాం కవీనాంచ పశ్వాదీనాం విశేషశః
రాక్షసాదపంజ్జనాం నామకర్మవిధియతే ॥
- శ్లో॥ అనుదాత్తభవేన్యగ్రం సంబుధ్యంతనుసాదం
ఉదాతః ప్రథమాంతస్తు నయేనావితీవరయేత్ ॥

— అథాఽన్నప్రాశనప్రయోగః —

సూ॥ జన్మవోధి వక్షేమానే శుభేదివే పుణ్యానాం ప్రతిపద మాభ్యు
దయకం బ్రాహ్మణానాం భోజవేససనా విధాయ కర్తవ్యేనేనం
కుమారం మన్నప్రాశనేనకర్మణా సగ్గ్నరవ్య ఇతి సంకల్ప్య-

కుమారంపత్నించ దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వముముత్తరత ఆసీనః
ప్రాణానాయమ్య ॥

పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ ఇమంకుమారం సర్వదామృతాన్న
ప్రాశనార్థ మన్నాద్యాదిసర్వకామ్యఫలసిద్ధ్యర్థ మన్నప్రాశనేన
కర్మణా సగ్గ్నరవ్య ॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన ఆచారక్షణార్థం
రక్షాబంధనంకరిష్యే రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః ప్రాణప్రతిష్ఠాపన
ధ్యానా ... సమర్పయామి

సూ॥ బృహత్సామేతి విధివద్రక్షాబంధనంకుర్యాత్ ॥

మంత్రం : బృహత్సామ త్తత్రభృద్వృద్ధ వృష్టియంతిమృభాజ శ్శుభి
తముగ్రవీరం ఇంద్రస్యమేవ పంచదశేన మధ్యమిదం చాతేన
సగ్గ్నేరత్న రక్షాబంధనముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు
సుముహూర్తకాలే ... సిద్ధిరస్తు ॥

అచమ్య ॥ పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అస్యకుమారస్య అన్న
ప్రాశనాంగత్వేన తూష్ణీమాచమనాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం
నవతంతుధారణం కరిష్యే ॥ నవతంతుదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహ
నాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥

సూ॥ పవోపవేతి నవతంతుధారణం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం : పవోనవోభవతి బాయమానోహ్నిం కేతురుషసా మేత్యగే

భాగందేవేభ్యో విదధా త్యాయన్ ప్రచందమాన్నిరతి దీర్ఘ
మాయః నవతంతుధారణ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు
సుముహూర్తకాలే సూ ... సిద్ధిరస్తు ॥

సూ॥ దధివధుఘృతోదనాని సగంస్పృజ్య భూరపామితి చతస్పది
స్పృశ్యతుమాంసం ప్రాశయేత్ ॥ తైత్తిరీయేణ మాగంసేనే
తేష్వకే ॥

మంత్రం : 1. భూరపాం త్వష్టాధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త
ఆపటవదయ స్సంత్య సమీవాస్త ఆపటవదయ స్సంతయజ్జ
శర్కన్ ॥

2. భువోపాం త్వష్టాధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త.....
యజ్జశర్కన్ ॥

3. సువరపాం త్వష్టాధీనాగ్ం ... యజ్జశర్కన్.

4. భూభువ స్సువరపాం త్వష్టాధీనాగ్ం ... యజ్జశర్కన్ ॥
ఇతిసక్ప్రత్యాస్య త్వాష్టిమాచమ్య । అన్నప్రాశనముహూర్త
స్సుముహూర్తోస్తు సుముహూర్తకాలే ... ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

మాతృ మాతుల పితామహ మాతామహ్యది గురుజనాః
బాలకస్య నిత్యాభ్యుదయావేషీణాః ముఖేన్నంనిషీచేత్ తస్మిన్నేవ
సమయే శిశోభవిష్య ద్విద్యావైశారద్యాది జీవన గౌరవపరీక్షార్థం
వీరోపరి పుస్తకలేఖనీ సువర్ణాభరణాదీన్ నిషీష్య వినోదపరీక్షాం
కుర్యాత్ ॥ తతఃఅశీర్వాచనంప్రాప్య ॥ బ్రాహ్మణాన్లోషయేత్
బంధుభిస్సహ భుంజీయాతాం । పితౄణాం మర్ణాచేతి వేదితవ్యా ఇతి

సమాప్తః

శ్లో॥ నామాదినాండికరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనం
రక్షాబంధనమన్నాది చౌలాద్యంకుర మేవచ ॥

శ్లో॥ యుక్తేషు మానేషుచ వష్టమాసా త్సంవత్సరేవా
నియతం శిశూనాం అయుగ్మమానేషుచ కన్య
కానాం సవాన్ససంప్రాశన మిష్టమేతత్ ॥

శ్లో॥ షష్ఠేమాసి బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా విప్రైస్తైరేవా శిశు
వాచయిత్వాప్రాత్రేషునుభ్యాజ్యన్సం దధ్యాదియుక్తంహంతే
మంత్రాణాం సక్ప్రత్యాశయేత్ ॥

శ్లో॥ దేవతాపురతస్త్వ ధాత్ర్యత్సంగగతస్త్వచ
అలంకృతస్య దాతవ్య మన్నం పాత్రేతుకాంచనే ॥

శ్లో॥ మధ్యాజ్యకనఘోషేతథ ప్రాశయేత్ప్రాయసంతుతత్
కృతప్రాశమఘోత్సంగా ధాత్రీభూత మథస్మిన్నేత్ ॥

శ్లో॥ తస్మాగ్రతోభవిష్యస్య శిల్పభాండాని సర్వశః
శస్త్రాణిచైవ వస్త్రాణి తతః పశ్యేత్తులక్షణమ్ ॥

శ్లో॥ ప్రథమంయత్సంప్రసే ద్బాల సత్తో భాండం స్వయంతథా
జీవికాతస్య బాలస్య తేజైవతు భవిష్యతీతి ॥

॥ సమాప్తాః ॥

అంకురాలోపణమ్

సూ॥ చౌలాది శుభారాధ్యాణం పూర్వత్యైల శరాగ్నిదివసేషు
శుభేనాని సద్వ్యహిత తత్కర్మవిధ్యక్తకాణి పుణ్యాహం ప్రతి
నిధాయ శత్రురాగ్ం గృహత మంకురాలోపణాఽఖ్యం
కర్మమస్య ఇతి సంకల్పః ॥

అథాంకురారాజోపనిషత్ ప్రయోగోపద్యతే అంకురార్పణకర్తా దర్శిష్యానీనో దర్శిష్యాన్ ధారయమాణః పత్నింకుమారంచోత్తరతః ఉపవిశ్యస్వయం దక్షిణతః ఆసీనః ప్రాణానాయమ్యః ||

మన్యుశ్రవ్య మద్దుహితశ్చ యజ్ఞనామధేయస్య యజ్ఞపదాయా ఇతి తత్తత్సూక్తాంగత్యేనా పుణ్యాహం వాచయిత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా శిరోవాచయిత్వేతి విధినాకుర్యాత్ - యథా ||

అచమ్య శుభతిథా శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మసన్నిపతేర్య మమోపాత్త సమప్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమకుమారస్య యజ్ఞనామధేయస్య చోలోపనయనాంగభూతం | కుమారావ్యశ్చ వివాహాంగభూతం పూర్వేద్యుః కర్తవ్యం మంగళాచారప్రాప్త్యర్థం బ్రహ్మగృహిత్వాది దేవతాహ్వనార్థం ప్రజాకామూది చతుష్కామ్యార్థఫలసిద్ధ్యర్థంచ భోధాయనోక్తప్రకారేణాంకురారోపణాఖ్యం కర్తవ్యమేవ || అంకురారోపణాంగత్యేనాచారక్షణార్థం చైవ బంధనం కరిష్యే | తదంగపోడశోపచారపూజాంచ కరిష్యే || చైవ బంధనదేవతాభ్యోనమః ప్రాణప్రతిస్థాపనభ్యానావాహనాది పోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి ||

సూ|| విశ్వేతాత ఇతి విధిప్రత్యాబంధనంకుర్యాత్ ||

మంత్రం : విశ్వేతాతే.. ఋషిబంధనే ||

రిత్యాబంధన ముహూర్త స్ఫుముహూర్తోస్తు సుముహూర్త కాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణామానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు || సూ|| సమేశుచౌదేశే గోమయేనోపలిప్త్యా ఒద్ధిరభుత్వా ఒత్తతై స్సంప్రవేశీర్య || తిలమాషముద్గ సర్వమప్రహీయవనోధూమయా వనాశ ప్రయంగుకుభుద్ధ కోద్రవ చణకస్వామ్యాకసీవారాఖ్యా శ్చతుర్థోపధిర్యావత్సంభవ మూగ్యహ్యః | కర్తుః పురతః

పంచపాలికాస్సా వర్ణరజితతామ్ర మృణ్మయైర్వాయభాసంభవగం సంగృహ్య ||

సూ|| దూర్వాప్రమాఒశ్వత్థపత్తంతం శిరీషంబిల్వచత్రకం తాసాఃమూలేతుబద్ధియా త్వేతసూత్రేణ పిండితాః || మధ్యేచతుర్ముఖంవింద్యాత్పూర్వేప్రజ్ఞామేవచ దక్షిణేచయమం వింద్యాత్పూర్వమేవరుణం తథా ఉత్తరేశశివంవింద్యాత్పూర్వలికాస్థాపనంక్రమాత్ ||

సూ|| పల్లీశమృదాగోమయేనవా ఇతి సూత్రమర్వాదాత్ భూమి ర్వాభ్యుత్పతి భూమిమధినుశ్రవ్య ||

మంత్రం : భూమిభూభూర్భూద్భూర్వరిణాంతరిక్షంమహిత్యా ఉచన్తతే

దేవ్యదతేగ్ని మన్నాది మన్నాద్వాయయాదశే ఆయంగోపశ్చి రక్రమీదవన స్మారంపునః | త్రిన్ శద్ధాకువిరాలతి వాక్ప శంకాయ శ్రియే | వత్సవవహద్యుభిః | అస్యప్రాణాదాన

గ్యంశశ్చరతిరోచనా | వ్యఖ్యన్యహిషస్సపనః | యత్వాక్యదః | వామమన్యునాయదసర్వాసుకల్పమగ్నే తత్తవపునస్తోదీప

యామసి | యత్యేమన్యుపరో ముఖ్యపృథివీమనదధ్యవే | ఆది

యాగ్యేదేవావనసశ్చసమాభరన్ | మనోబోల్లిరుదతా మాగ్యం దిచ్చిన్నం యజగ్ంసమిమందధాతు | బృహస్పతిస్త

నుతామిమనో విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతాం । సప్తతే
అగ్నే సమిధస్స పజహ్య స్స పరయ స్స పథామప్రియాణి ।
స పహోతా స్స పథాత్వాయజంతి సప్తయోనీరావృణన్వా
భృతేన పునరుర్రావివర్తస్య పునరిగ్న ఇపాయుషా పునర్నః
పాహివిశ్వతః । సహరయ్యానివ ర్హన్వాగ్నే వినస్యధారయ ।
విశ్వస్మియా విశ్వతస్పరి । లేకస్స లేకస్సు లేకస్సేన అదిత్యా
అద్యంజమాగావియంతు । కేతస్సు కేతస్సు కేత స్సేన అదిత్యా
అజ్యంజమాగావియంతు । వివస్వాగ్ం అదితిశేవజాతిశ్చేన
అదిత్యా అజ్యంజమాగావియంతు ।

సూ॥ ఉద్భృతాసీతిభినిత్యా ॥

మంత్రం : ఉద్భృతాసినరాశ్చాణ కృష్ణేన శతబ్రాహ్మణా ॥

సూ॥ మృత్తికేహనమేనాపమితి మృదమభిమంత్ర్య.

మంత్రం : మృత్తికేహనమేనాపం యన్మయాదుమగ్రతంత్రం ।

మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసికాస్య చేనాభిమంత్రితా । మృత్తికే చేహి

మేఘస్త్రింత్యయి సర్వప్రతిష్ఠితం । మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం
తస్మేన్నిర్మదమృత్తికే । తయాహతేనసాచేనగచ్ఛామి పర
మాంగతిమ్ ॥

సూ॥ గాయత్ర్యాద్భిస్సంప్రహేత్స్య ।

మంత్రం : ॥ ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణియం భర్గోదేవస్య

ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥

సూ॥ దేవస్య త్వేతి మృదమాదాయ ।

మంత్రం : దేవస్య త్వాపవితుః ప్రసవేశ్వినో ర్వాహుభ్యాం పూజ్ఞో

హస్తాభ్యామాదదే ॥

సూ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమితి పాలికాసుమ్మదం పూరియిత్వా ॥

మంత్రం : ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥

సూ॥ మధ్యమపాలికాయాం వ్యాహృతిభిః బ్రహ్మణం ప్రజాపతీంచ
తుర్ముఖగ్ం హిరణ్యగర్భ మిత్యావాహ్య ।

మంత్రం : ఓం భూః - బ్రహ్మణమావాహయామి । ఓం భువః -

ప్రజాపతి మావాహయామి । ఓం సువః - చతుర్ముఖమావా
హయామి ।

ఓం భూర్భువస్సువః - హిరణ్యగర్భ మావాహయామి ॥

నుతామిమన్మో విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతాం । సప్తతే
అగ్నే సమిధస్సప్తజహ్వ స్సప్తయ స్సప్తహమప్రియాణి ।
సప్తహోత్రా స్సప్తధాత్యయజంతి సప్తయోనీరాప్యణస్వా
ఘృతేన పునరూరావివర్తస్య పునరగ్న ఇహాయమా పునర్నః
పాహివిశ్వతః । సహరయ్యావిస ర్హస్వాగ్నే వినస్వస్వధారయ ।
విశ్వస్మియా విశ్వతస్పరి । లేకస్పతేకస్సులేకశ్చైవ ఆదిత్యా
అద్యంజనాదావియంతు । కేశస్సుకేతస్సుకేతశ్చైవ ఆదిత్యా
అజ్యంజనాదావియంతు । వినహ్స్వగ్ం అదితిరేవజాతిశ్చైవ
ఆదిత్యా అజ్యంజనాదావియంతు ।

నూ॥ ఉద్ధృతానీతిభినిత్వా ॥

మంత్రం : ఉద్ధృతానీనరాహేణ శ్రష్టేన శత్రజానునా ॥

నూ॥ మృత్తికేహనమేపాపమితి మృదమభిమంత్ర్య.

మంత్రం : మృత్తికేహనమేపాపం యస్మయాదుమగ్రతశ్చతం ।

మృత్తికే బ్రహ్మదత్తానికాస్య వేనాభిమంత్రితా । మృత్తికేదేహి

మేపుష్టింత్యయి సర్వప్రతిష్ఠితం । మృత్తికేప్రతిష్ఠితే సర్వం
తస్యేనిర్ముదమృత్తికే । తయాహతేనపాదేనగచ్ఛామి పర
మాంగతిమ్ ॥

నూ॥ గాయత్ర్యాద్భిస్సంప్రాశ్న్య ।

మంత్రం : 1. ఓంభూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణియం భర్గోదేవస్య

ధిమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

నూ॥ దేవస్యత్యేతి మృదమాదాయ ।

మంత్రం : దేవస్యత్వానవితుః ప్రసవేగ్నినా ర్హవ్యభ్యుద్యం పూర్ణా

హస్తాభ్యామూదితే ॥

నూ॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమితి చాలికాసుమృదంపూర్వయిత్యా ॥

మంత్రం : ఓంభూర్భువస్సువరోమ్ ॥

నూ॥ మధ్యమచాలికాయాం వ్యాహృతిః బ్రహ్మణం ప్రజాపతీంచ
తుర్భుగ్ం హిరణ్యగర్భ మిత్యావాహ్య ।

మంత్రం : ఓంభూః - బ్రహ్మణమావాహయామి । ఓంభువః -

ప్రజాపతి మావాహయామి । ఓగ్ంసువః - చతుర్భుజమావా
హయామి ।

ఓంభూర్భువస్సువః - హిరణ్యగర్భ మావాహయామి ॥

సూ॥ ఇంద్రప్రజ్ఞాగ్ం శచీపతిగ్ం శత్రుకతుమిత్యేతాభిరేవ
ప్రాచ్యం ।

మంత్రం : ఓంభూః ఇంద్రమావాహయామి ।

ఓంభువః - వజ్జిణమావాహయామి ।

ఓగ్ంసువః - శచీపతిమావాహయామి ।

ఓంభూర్భువస్సువః - శత్రుకతు మావాహయామి ।

సూ॥ యమం వైవస్వతం విత్తపతిగ్ం ధర్మరాజమిత్యేతాభిరేవో
దక్షిణస్యామ్ ॥

మంత్రం : ఓంభూః - యమమావాహయామి ।

ఓంభువః - వైవస్వతమావాహయామి ।

ఓగ్ంసువః - విత్తపతిమావాహయామి ।

ఓంభూర్భువస్సువః - ధర్మరాజమావాహయామి ॥

సూ॥ నరుణంప్రచేతసగ్ం సురూహిణమపాంపతి మిత్యేతాభిరేవ
ప్రతీచ్యం ॥

మంత్రం : ఓంభూః - నరుణమావాహయామి ।

ఓంభువః - ప్రచేతసమావాహయామి ।

ఓగ్ంసువః - సురూహిణమావాహయామి ।

ఓంభూర్భువస్సువః - అపాంపతిమావాహయామి ।

సూ॥ శశినంవిశాకరగ్ం సోమమిందుమిత్యేతాభిరేవోదీచ్యం ॥

మంత్రం : ఓంభూః - శశిన మావాహయామి ।

ఓంభువః - విశాకర మావాహయామి ।

ఓగ్ంసువః - సోమ మావాహయామి ।

ఓంభూర్భువస్సువః - ఇందుమావాహయామి ।

సూ॥ అశ్వినానావాహ్య । ఏన్ద్రావేష్ట్య । ఆపోహిష్ఠామయోభువ
ఇతి త్రిసుఖిః - హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతి చత్వసుఖిః
పవమానస్సువర్జన ఇత్యైతేనానువాకేన పుణ్యాహుళశోదకేన
మార్జయిత్వా ।

మంత్రం : (1) ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్వేదధాతన ।
మహేరణాయచక్షునే ॥ (2) యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయ
తేహసః ॥ (3) ఉశతీరివమాతరః । తస్మా అరంగమామహో
యస్త్విగ్నాయజిస్వధ । ఆహోజనయథాచనః ॥

- (1) హిరణ్యవరాశ్శుచయః పావకాయా సుజాతః కస్యపోయాస్యోన్ద్రః | అగ్నింయాగర్భంధధిరే విరూపాస్తాన అపస్యగ్ స్వానాభవంతు |
- (2) యాసాగ్ంరాజాపరుణోయాతి మధ్యేసత్యాన్యతే ఆవపశ్యంజనానాం | మధుశ్చుతశ్చచయోః పావకాస్తాన అపస్యగ్ స్వానాభవంతు ||
- (3) యాసాం దేవాదివికృణ్వంతిభక్షం యాఅంతరిక్షే బహుధాభవంతి | యాః పృథివీంపయసోందంతి శుక్రాస్తాన అపస్యగ్ స్వానాభవంతు ||
- (4) శివేనమాదతుషా పశ్యతాసశ్శివయా తస్యోపస్మృతతత్త్వచమ్యైః | సర్వాగ్ం అగ్నిగ్ం రఘుషణోపాచేవో మయివగోబలమౌజోనిధత ||
- పవమానస్సువరసః | పవిత్రేణవిచరణిః | యః పూతాసపునాతుమా | పునంశుమాదేనజనాః | పునంతుమనవోధియా |

పునంతువిశ్వఅయయః | భూతవేదః పవిత్రశత్రు | పవిత్రేణపునాహిమా | శుక్రేణ దేవదీద్యత్ | అగ్నేకత్వాకమాగ్ంరసు | యతే పవిత్రమర్చిషి | అగ్నే వితతమంతరా | బ్రహ్మతేన పునమహే | ఉభాభ్యం దేవపవితః | పవిత్రేణపవేనచ | ఇంబ్రహ్మపునీమహే | పిశ్యదేవీపునతీదేవ్యాగాత్ | యస్యైబహ్మీస్తనువోపీతప్యమౌతయాయదంతస్సగమా దేవశువచుగ్ స్వామభుతయోరయోగం | ఔశ్వానోరశ్శిభిర్భాపునాతః | మాతేః ప్రాణేనీషిరోమయోభూః | ద్యావాపృథివీపయసాపయోభిః | ఋతాసరీయజ్ఞయేమాపునీతాం బృహద్భిస్సవిత్తస్యభిః | సర్వైర్వేదవక్త్రానభిః | అగ్నేదత్తైః పునాహిమా | యేనదేవాఅపునత | యేనాపోదివ్యంకశః | తేనదిత్యేనబ్రహ్మణా | ఇదంబ్రహ్మపునీమహే | యః పావమానీరగ్భేతి | ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం | సర్వగ్ంసపూతమశ్నాతి | స్వదితమ్మాతరిశ్వణా | పావమానీర్యోఅగ్భేతి | ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం |

తస్మై సరస్వతీదుహే । ఊరగ్ సంస్కర్మధూడకమ్ । పావమానీ
 స్వస్త్వయనీః । సుదుఘాహిపయస్వతీః । ఋషీభిస్సంభ్రవో
 రిసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ హితం । పావమానీర్దిశంతుసః ।
 ఇమం లోకమథో అముం కామాభ్యమర్థయంతుసః । దేవీ శేషైస్స
 మాభ్యతాః । పావమానీస్సృష్టయనీః । సుదుఘాహిమృత
 త్పుతీః । ఋషీభిస్సంభ్రవో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ హి
 తమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । అత్యానంపున తేసదా । తేన
 సమానభారేణ । పావమాన్యః పునంతుమా । ప్రాజాపత్యం
 పవిత్రం । శత్రోద్యామగ్ హిరణ్యయం తేన బ్రహ్మవిదో వయం
 పూతం బ్రహ్మపునీమహే । ఇంద్రస్సనీతీసహమాపునాతు ।
 సోమస్సృష్టావ్య వరుణస్సమీచ్యా య మోరాజాః పమృణాభిః
 పునాతుమా । భాతవేదా మోరయంత్యాపునాతు ।
 సూ॥ యాచాతాః ఓషదయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే ఓషధీర్వి
 శ్రీకృత్య ॥

మంత్రం : ఓం యాచాతా ఓషధయో దేవేభ్య శ్రీయ్యుగంపురా ।

మందామిబ్రహ్మణామమాగ్ శత్రుంధామూనిసప్తచ । శత్రువో
 అంబుధామానిసమాసముత్రవోరుహః । అథాశత్రోక్ష్యోయా
 యమిమమే అగదంకృతః పుష్పావతీః ప్రసూనతీః ఫలినీరఫలా
 ఉత । అశ్వైశ్చ పశుతీర్వీర్వీరుధః ఫారయిష్ణవః ఓషధీరితిమాత
 రస్త్యోదేవీరుపబృజే । రపాగ్ హివిష్ణుతీరితరపశ్చాతయమా
 నాః । అశ్వత్థేవో నిషదనంపర్యేవో వసతిశ్చ తా । గోభాః ఇత్థి-
 లాపథయః కృషనపథపూగుషమ్ । యదహంవాజయన్నిమా । ఓష
 ధీర్హస్తాదధే । అత్యాయశ్చ్యస్యస్యస్యతి పురాశ్చనగ్భో
 యథా । యదోషధయస్సంగచ్ఛంతే రాజాసస్సమితావిస ।
 విప్రస్సృజేచ్యతే । భిషగ్ త్రోహంమోపచాతసః । నిష్కృతిర్నా
 మవోమాతాతాథాయాయగ్ సనంకృతీః । సరాః పత్యిశ్చిస్సనయ
 దామయతి నిష్కృత అన్యోవో అన్యాయవత్సన్యన్యస్యాఉపా
 వతః । తాస్సర్వాః ఓషధయస్సంవిదానా ఇదంమేపావతావచః ।
 ఉచ్చిష్టా ఓషధీనాం గావోగ్ హి వేరతే । ధన్వగ్ సంనిష్యంతీ

నామోత్తానంతనపూరుషః । అతివిశ్వః పరిష్టాన్తేనభవప్రజమ
 క్రమః । ఓషధయః ప్రాచుచ్యపుంత్రిగోతననువాగ్గంఠసః
 యాస్తాత్తస్థురాత్మానంయూ ఆవిశుఃపదుఃపరుః । తాన్తేయ
 క్షుంవిశ్వాధంతామగ్రోమధ్యమకీరినః సాకంయక్షుప్రప్తతస్య
 కన కిడివివా । సాకంవాతస్యధాన్యాసాకంవస్యనిహఃకయా ।
 అశ్వావతీగం సోమనశీమూర్జయంతీముద్దోజనం । అవిత్తీసర్వా
 ఓషధీరస్మాఅరిష్టతాతయే । యాభలిసీర్యా అఫలాఅపుష్పా
 యాశ్చపుష్పణిః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానోముంవంత్యగ్గం
 హః । యాఓషధయస్సామరాక్షః ప్రవిష్టాః పృథివీమను ।
 తాసాంత్యమమృత్యుత్తమాప్రణోశీవాతవేసుష । అవపతంతీర
 నడందివఓషధయఃపరి । యంజీనమశ్చ పామహేనసరిపాత్రి
 పూరుషః । యాశ్చేదముపశ్యణ్ణంఠి యాశ్చ దూరంపరా
 గతాః । ఇహసంగత్యతాస్సర్వాఅస్మిన్సంధత్తభేషజమ్ । మా
 వోరివతనితాయస్మైచాహంఖనామిహః । ద్విపచ్చతుష్పదసాగ్ని

కగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్ । ఓషధయస్సంవదంతే సోమేన
 సహరాజాయస్మైకోతి బ్రాహ్మణస్తగ్గంఠరాజన్ పారయా
 మసి ॥

సూ॥ ఇతి క్షీరేణప్రత్యాశ్య । బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రజాపతేనత్వదేతా
 మితి బ్రహ్మపాలికాయాంబీజాన్యానయేత్ ।
 మంత్రం : (1) బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమంపురస్తాద్ద్వినీమతస్సురువోవేన
 ఆక్షః । సబుద్ధియా ఉపమా అస్యవిస్తాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ
 విహః ॥

(2) ప్రజాపతేనత్వదేతాస్యన్యో విశ్వజాతానిపరితాబభూవ । య
 త్కామా వే జాహుకు స్సన్మ అస్మై నయగ్గ్ స్యుపతయోర
 యాశామ్ ॥

సూ॥ యత ఇంద్రభయామహేస్వసి దావిశస్పతిరితిప్రాచ్యాం ॥
 మంత్రం : (1) యత ఇంద్రభయామహేతతోనో అభయంకృతి ।
 మఘవచ్చగితవతస్స ఉతయే విద్విభోవిమృధోజహి ॥

(2) స్వస్తిదావిశస్పతిర్వైతహ విమృధోవసి వ్యకేంద్రః పురషతు
 నస్స్వస్తిదా అభయంకరః ॥

సో॥ ప్రసాద్యుగ్రహితేతుభ్యం శరుణాయనమోనమః
అపాంపతేహోధనాని ప్రవృద్ధింకురుమేప్రభో॥
సో॥ నమోమృశశినేతుభ్యం ఉదీచ్యాః పతయేనమః ।
సోధనాని ప్రవృద్ధింమేకురు నోమనమోనమః ॥
ఇతి - తతస్సాంకురపాలితావేదికాయా శ్చతుష్కణేష్యైశ్చైకే ।
గృహదేవతాభిస్సహ దినేనేబ్రహ్మాదీన్ పూజయేత్ ॥
కర్మాంతే హోద్యాసయేచ్చ ॥

— అథాంకురారోపణసమయాదినిర్దేశః —

సో॥ త్రిరాత్రంపంచరాత్రంహా । పప్తరాత్రమథాపివా
గోధనందినమారభ్య సాయంచై వాంకురార్పణమ్ ॥
(పూర్వం చైవాంకురార్పణమ్)
ఆనప్తరాత్రాత్ప్రజాకామః । ఆపంచరాత్రాత్పశుకామః ।
అత్రిరాత్రాద్దన్వాద్యకామః । సద్యసాకల ఆయుషాకమ ఇత్యాహ
భగవాన్ బోధాయనః ॥

అత్రతావత్పుత్రికానివాహే దేవతాహోద్యనంకురాత్ ॥

— సమాప్తమ్ —

అయ మంకురార్పణ విధి రేకదవ నబోధాయనో క్తమ్ । కింతు ॥
అంకురార్పణ - ప్రతిసరబంధన - వాకబలి - దత్తహోమోదక -
శాంతి - గ్రహమఖ - మహాశ్వాస - ఆయుష్యహోమ - దేవపూజాది
విధయో బహవస్సంతి ॥ ఆపస్తంబేన, అంకురార్పణ ప్రతిసరబంధనా-
దన్యకైః ॥ తస్మాత్ । శ్రీమదాపస్తంబస్య అను క్తమవిరుద్ధమన్యతో
గ్రాహ్యమీతునుజాదానాత్ ॥

సో॥ యస్యకస్యప్రయోగస్యాప్యభావేస్సస్యసూత్రకే
బోధాయనమతంకృత్యా । స్వసూత్రఫలభాగ్భవే ॥ చితి ॥

కాత్యాన్యాయనచనాచ్చ । బోధాయనో క్త ప్రకారేణపూర్వోక్తా
ఆచ స్తంబీయైరప్యవశ్యమనుష్ఠాతవ్యావస ॥ —

— అంకురారోపణానుబంధోక్తాః —

సో॥ కర్తవ్యో విధితోంకురార్పణ విధిశ్చైల్లాది కర్మాదితో
రాత్రిష్యేవ శరాగ్నితైల గణనాన్యతాసు సద్యోధవా ।
రికాపర్వవిప్రదోషరహితే వారేశుభానాం గృహే
క్షీప్రపూతి మృదుధ్రువాసురముఖావిమృతయూభోధుషు ॥
సో॥ సర్వేషు మంగలేష్యదా పంకురార్పణమిష్యతే ।
పూర్వంపా త్రిదినేన ప్పదివసే పంచమేపివా ॥
సో॥ పంచాంగ శుద్ధిదివసే బీజనక్షత్ర సంయుతే ।
సహమంగళ క్షేమాహృత్యైర్విప్రైః పుణ్యాంగనాదిభిః ॥
సో॥ స్వగ్రామాత్పాగుదగ్యాతు మృత్తికానయనంశుభమ్ ॥
సాయాహ్నే శుభలగ్నే చ సర్వభిజానివాపయేత్ ॥
సో॥ బీజానామధిపస్యమస్తగ్నిదాత్రైతువాపయేత్ ॥

గ్రంథాంతరే ॥

సో॥ యాజుతా ఇత్యనువాక జప సద్విజవాపనం ।
కర్తవ్యం మంగళేష్యేత దివావా యదివానిశి ॥
సో॥ స్వగ్రామాత్పాగుహిరార్పాగం మృత్తికార్థం ప్రకేతతః ।
కుదాతేనఖనిత్యాత్ర మృదంసంగృహ్యోభనామ్ ॥
సో॥ పల్లక మృత్తికాంకుభాం గోమయం నీకతాంతథా ।
సాధారణాని పాత్రాణి పంచవంశ మయానిచ ॥
సో॥ నామ్యానిపై కరీరాణి శ్రుతుక్త కర్తాన్యభూనిచ
చతుష్కణేషు చత్వారి సుధ్యేచైకం వినిష్కేచేత్ ॥

శ్లో॥ తత్త్వస్థితైస్సమభ్యర్చ్యై తేషుబీజానివాపయేత్ ॥
 బ్రహ్మేంద్రదయమతోయేశ శశినః ఛాత్రదేవతాః ॥
 శ్లో॥ సానరం రాజతంతామ్రం మృణ్మయం వైణవంతథా ॥
 తిలమూషప్రీహీయహః ప్రీయంగూవేణుగోధుమాః ॥ ఏతేసప్త
 గ్రామ్యాః

శ్లో॥ వేణుశ్యామ్యమాకసిపారాజ్ఞ ర్విలాశ్చ గపీధుతాః
 మర్కటాశ్చ కుళుతాశ్చ ॥ సప్తరణ్ణాః సక్తి ర్వితాః
 మంత్రం : సప్తగ్రామ్యాః ఓషధయస్తప్తరణ్ణాః ॥ ఇతిశ్రుతేః ॥

శ్లో॥ దీక్షాయామభిషేకేతు సవవేశ్యప్రవవేశసే
 శాంత్యుత్పత్తేషు సర్వత్ర విదధ్యాదంకురక్రియాం ॥
 శ్లో॥ చోలోపనయగోదాసస్సానోద్వారహప్రవేశసే
 ఆధానసోమయోగేన ప్రతిష్ఠాదిషుచేష్యతే ॥
 శ్లో॥ కర్తవ్యామంగళశేష్యాజా మంగళీయాంకురక్రియాః
 గర్భిణీ గర్భసంపాకరణ తాతకర్మ చ నామచ ॥
 శ్లో॥ హిత్యాంకురార్పణం కుర్యాదన్యత్ర శుభకర్మసు
 వాస్తుకర్మణి చూడాకాయాం తథోపనయవేదికా ॥
 అంకురార్పణమన్యత్ర రాత్రౌ కుర్యాచ్చుభ్యభంభవేత్ ॥
 సమాప్తాయం

చూడాకరణ ప్రయోగః

సూ॥ జన్మనోధి తృతీయేవశే ఉదగయనే పునర్వన్యో శుభేహనివా
 పుణ్యాహం ప్రతిసరమంకురాభ్యుదయకం బ్రాహ్మణానాం
 భోజనసహ విధానం కర్తవ్యేనేమంకుమారం చాలేనకర్మణా
 సగ్గృహీష్య ఇతిసంకల్ప్య ॥

కుమారం పత్నీంన దక్షిణాతీఉపవేశ్య స్వయము త్తరతప్తనీనః
 ప్రాణానాయమ్య ॥
 ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త... శుభలిఖా ఇమంకుమార మాయః
 కీర్తిస్సస్తి ప్రాప్యర్థం కేశానాంసర్వదాస్తిగత్వ కుసుమగర్భ
 త్రయసిధిర్వర్ధంచ చూడాకరణేన కర్మణా సగ్గృహీష్య ॥
 చూడాకరణాంగత్యేనా హరక్షణార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే
 రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః ప్రాణైపతిష్ఠాపన ధ్యానావాహ
 నాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥ బృహత్సామేతి
 విధివ దక్షాబంధనంకుర్యాత్ ॥

మంత్రం : బృహత్సామేతత్త్రభృద్వైష్ణవ్యయం త్రిషుభాజశ్చభిత
 మగ్గమీరం ॥ ఇంద్రస్తమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన
 విగ్గమీరం ॥ రక్షాబంధన ముహూర్తపుష్పముహూర్తోస్తు
 సుముహూర్తకాలే సూర్యోదనాంనవానాం గ్రహాణా మాను
 కూల్యసలసిదిరస్తు ॥
 ఆచమ్య - పూర్వోక్తేనంగూఢ... శుభలిఖా అన్య (మమ)
 కుమారస్య చూడాకరణహోమంకరిష్యే ॥ తదంగస్తండిలాల్లెఖ
 నాదగ్గగ్నిప్రతిష్ఠాపనంచ కరిష్యే ॥

సూ॥ యత్రాఽగ్నిస్థావ్యతే త్త్ర ॥ శ్వేతతంతులచూక్తేన ప్రాదేశ
 మాత్రం శతురస్రస్తండిలం కల్పయిత్వా త్త్రప్రాచీదుదక్ష్గ్
 స్థాః ఉద్గీప్తాక్ష్గ్స్థాః త్రిసస్తిసోకేభాల్లిఖత్వా ద్విరవోక్ష్య
 క్షేషంస్తోక్ ఋత్యాముత్పజ్య భూర్భువస్సువరో మిత్త్యగ్నిం
 ప్రతిష్ఠావ్య భూర్భువస్సువరోమే ॥

మంత్రం : చత్వారిశ్యంగాః ॥ ... జాతవేదనేనమః ॥

సూ॥ అత్ర పట్నాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ - బ్రాహ్మణానాం భోజనముచాయనవద్ధోమనీమంతవదగ్నేరుపపమాధానాదిపాత్రాసాదనాంతే యవకుశ జలదర్శయ శలాలుగ్ల పృతీకాతర్కపుంజీలాం చ్చక్రచ్చల్యసి స్వాత్రాణాముత్తరత స్సకృత్ప్రయంజ్యాత్ ॥ సర్వత్రమానుషపాత్రాణి సకృత్తవవిత్తకరణాద్యాజ్యభాగాంతే॥ ప్రధానాహుతీర్హత్వా అన్వారజైకుమారే ధాతాదదాతునోరయమితి చతస్పథి ర్వస్వాహృదాకీరిణేతి చతస్పథిః ప్రతిమంత్ర మష్టాజ్యాహుతీ ర్దుహుయాత్ ॥
వకం - ద్వ్య - త్రిణి - చత్వారి - పంచేతి - పంచావతీనాం ॥

మంత్రం : 1. ధాతాదదాతునో రయిమిశాన్ జగతస్పతిః సః పూర్ణేపవావసథాస్విహః ॥ ధాత్రఇదం నమమ ॥

2. ధాతాప్రజాయా ఉతరాను ఈశేభాత్వేదంవిశం భువనంజజాన ధాతాపుత్రం యజమానాయదాతా తస్మాఉహవ్యం ఘృత వన్ని ధేమస్వాహః ॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥

3. ధాతాదదాతునో రయిం ప్రాచీం జీవాతు మక్షితాం నయం

దేవస్యధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరాధసస్వాహః ధాత్ర ఇదం నమమ ॥

4. ధాతాదదాతు దాశుమేవసూని ప్రజాకానూయ మీధుమే దురోణతస్మైదేవా అమృతా స్సంస్యయంతాం విశ్వేదేవాసో అదితి స్సజహాస్వాహః ॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥

1. యస్త్వాదా కీరిణా మన్యమాన్లో మ ర్భంమర్త్యో జోహా మీ జాతవేదో యశో అస్మాసుకేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతగ్న్య మత్వాగ్స్వాహః అగ్నేయే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥

2. యస్త్విశ్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్వానం అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం గోమంతగ్ం రయింసశతే స్వప్తి స్వాహః అగ్నేయే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥

11. శ్వేసుపుత్ర శవసావృత్రన్ కామతాతయః సాత్వామింద్రా తిరివ్యతే స్వాహః ॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదంనమమ ॥

4. ఉకశశ్చో నోమఇంద్రంమమాద నీశేనీధే మఘవానగ్ం సుతాసః

యదీగ్ సశాఢః శితరన్నపుత్రా స్సమానదత్తా అననహవం
 తేస్యాహః ॥ ఇంద్రాయ మఘనతఇదంనమమ ॥

సూ॥ ఇధసన్నహనా న్యధిస్సగ్ స్పర్శ్యా క్షౌప్తహరతి రుద్రాయ
 శంతిచరా యేదంనమమ ॥ అపడపస్పృశ్య ॥ అస్యకర్మణః
 (మమకుమారస్య చూడాకర్మణకర్మణః) హోమప్రతిపాసిధ్యర్థం
 వృద్ధికామః జయూదిహోమ్ కరిష్యే ॥

సూ॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా చిత్తాయేదంనమమ ॥

జయూది బ్రహ్మవిసర్జనాంతేఽవ శేణాఽగ్నిం ప్రాచీంకుమార
 ముపవిశ్యైతేద్యాశలల్యా త్రిభిరర్ధపుంశ్చైతైశ్చలాలుగ్ పృనేతి
 హూషీం కేశాన్విధజ్య పశ్చాన్నిరస్యా పడపస్పృశ్య ॥ యథరిశి
 ఖానిదధాతి, యథావైమాం కులధర్మస్యా దహగోపగంపర్జనా
 ద్యాకేశనిధానా త్వమానమ ॥

శ్లో॥ ఏకమూలం ద్విశాఖంచ ఫలైఃపర్వైస్సుసంయుతః
 శలాలుగ్ పృనామైతి నిశ్చిన్యోక్త ముదుంబరమ్ ॥
 (ఇతి శలాలుగ్ పృ నిర్వచనమ్)

సూ॥ తతః ఉష్ణేనవాయవ ఇతి యజమానా అపడపా శ్శీతా స్పృశ
 ఆనీయ ॥

మంత్రం : ఉష్ణేనవామ ఉదకేనేహ్యాదితిః కేశాననమతు ॥ ఇత్యు
 షోదకం నీహోదకేనినీయ ॥

సూ॥ అపడందంతితి కుమారస్య శిరఉనక్షి-

మంత్రం : అపడందంతు శవసే దీర్ఘాయత్యామ వర్చసే జ్యోక్త్య
 సూర్యంద్యుతే ॥

సూ॥ యేనావపదితి చతస్రభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం
 ప్రవపత్యసా విత్యత్రకుమారస్య నామోక్త్యా ॥

మంత్రం : యేనావపత్యవితా త్సురేణా నామవ్య రాజ్ఞో మరుణస్య
 విద్యాన్తేన బ్రహ్మణో వపతేద మసాయయమాన్ జరదష్టి
 ర్మభావ దయదుపా యజ్ఞశగ్గన్ శ్లోక్త్యామ స్వస్తయే ॥ ఇతి
 ప్రాక్తేశాన్ నావయిత్వా ॥

సూ॥ యత్కురేనేతి ప్రథమంనసంత మాచార్య మనుమంత్రయతే ॥
 మంత్రం : యత్కురేగా మర్చయతా సుచేశసా వప్తా పవసి కేశాన్
 శుంభశోమూ న్యాయః ప్రమోషీః ॥

సూ॥ దక్షిణానో మాతా బ్రహ్మచారీహా అనదుహే శకృత్పిండే
 యవాన్నిధాయ తస్మిన్ కేశానువయమ్యా పడపస్పృశ్య ॥ పున
 స్త్రీన్ దిక్షరానాదాయ దక్షిణాతోం తర్థాయ ॥

మంత్రం : నేనోహమా బృహస్పతే రక్సేరిందస్యచా యుషేనవత్ ॥
 శేనాస్యా యుషేనపసా యజ్ఞశర్మన్ శ్లోక్త్యామ స్వస్తయే ॥

సూ॥ ఇతిదక్షిణకేశాన్ వాపయిత్వా తాన్ కేశాః చ్చక్రత్ప్రింజన్
ధాయా పఞ్చపస్పశ్య పునస్త్రీన్ దర్శనాదాయ పశ్యమతో
తథాయ ।

మంత్రం : యేనభూ యశ్చరా త్యయంతోర్జప్త పశ్యతిసూర్యమ్
తేనాస్యాయుషే వపసా యజ్జశర్మన్ స్వాస్థ్యాయ స్వస్తయే॥
ఇతి పశ్యమకేశాన్ వాపయిత్వా తాన్ కేశాం చ్చక్రత్ప్రింజన్
నిధాయా పఞ్చపస్పశ్య పునస్త్రీన్ దర్శనాదాయ తరతో
తథాయ ।

మంత్రం : యేనపూమా బృహస్పతే రక్సిం దస్య దాయుషేవపత
తేనతేనపామయజ్జశర్మ స్నాయమా వర్చసా యథాజ్యో

క్రమనాలసాః ఇత్యుత్తరకేశాన్ వాపయిత్వా తాన్ కేశాం
చ్ఛక్రత్ప్రింజన్ నిధాయాఽపఞ్చపస్పశ్య । పునస్త్రీన్ దర్శనా
దాయ తూష్ణీం మధ్యశిఖాయాం త్విరంప్రయోశ్య సూధస్తానే
విదధాతి తాన్ కేశాన్ మాతా ఉప్వాయకేశా నిత్యదుంబర
మూలే దర్శస్తంభేనా పసూహతి ।

మంత్రం : ఉప్వాయ కేశాన్ వరుణస్యరాజో బృహస్పతి స్సనితా
స్వామాలగ్నిః తేభ్యోనిధానం బహుధా స్వవిందంసంతరా
ద్యావౌపృథివీ లపస్సువః॥

సూ॥ తేనశ్రవణం కర్మనివృత్తిః బ్రహ్మణేవగందదాతి బ్రహ్మణం
ప్రాబుయామి భవత్కృత బ్రహ్మత్వదక్షిణాం మనసోత్సాహ
పరిమితహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥

శత్రమానంభవతి శతాయః పురుషశ్చతేద్రయ ఆయుషేన్

వేంద్రియే ప్రతిష్ఠతి ॥

ఇత్యక్షతాన్ సర్వేమహాజనాః కుమారస్య శిరసినిక్షిపేత్ ॥
శశశర్మచూకరణం కర్ణవేధనంచ కృత్వా స్నాతంకుమార
మలంకుర్యా దేవంగోదానగ్ం షోడశేవశే (శలలిఖానిధాన

వగం తాలవత్కుర్యాత్ ।

— తత్రోక్తాః —

సూ॥ శ్చిశ్చేద్యుత్తరాలం కుర్వీతవస్య త్రయణే
భగవత్కేశాభిశ్చక్రత్ కృత్వాభ్యుదయకంతతః ॥ తథాచ ॥

సూ॥ జన్మనోధత్యతీయేభ్యే చాలంకుర్యాత్పునర్వసా
ఉదగ్గతే గ్రహే శచ పంచమేపామతాంతరాత్ ॥

గీ॥ జన్మనోధత్యతీయేభ్యే ప్రథమేపామతాంతరాత్
జైతచమేపాచాలతర్క కురుకేతేయథాకులమ్ ॥

సూ॥ సూనోర్ధాతరిగర్భిణ్యం చూడాకర్మనకారయేత్
గంపమాసా దధఃకుర్యా దతక్షార్ణ్యంనకారయేత్ ॥

సూ॥ శుక్లిశ్శేనామ సాప్రాక్తా చూడాకర్మవకారయేత్
యదవగర్భిణీకుర్యా స్సకుర్యాన్మౌజబంధనమ్ ॥

శ్లో॥ భిన్నభూర్భూమితత్త్వేన పదోషశ్చైవ లక్షరగ్గణి ।
ద్విజభోజనపుణ్యాహే కుమారస్యచభోజనమ్ ॥
తాన్యుపాయననత్కుర్యాద్ధోమస్సమంతవద్భవేత్ ॥

శ్లో॥ శీతోష్ణమంథ శ్వేతలీకుశాంశ్చ ।
గ్నస్సానపుంజల శక్వద్యవాంశ్చ
అసాదయేచ్ఛాభయధర్మసంఖ్యా
శ్విఖాశ్చకార్యాః కులదర్శనోవా ॥

శ్లో॥ ఏతా శ్విఖానాని శిఖేశ్వరోరుహః
స్రవేవాపయే త్కర్మణియో పనాయనే ।
గోదానశబ్దా దధునానగమ్యతే
తచ్ఛ్రేణ్యకర్మేతిహి చాలవద్విధిః ॥

శ్లో॥ ఉదగ్ధేరేక్మసతి షోడశేభే
నగ్నపు పుంజల శలల్యఉక్తాః ।
పరోమాత్మరం శ్రేణ్యచపాపయేచ్ఛ
కుర్యాన్మహోత్కంఠన ముత్తమాంగమ్ ॥

వాక్యం : ఉపనయనేననమా చాలకరణే చాలస్యప్రధానత్వాత్ ప్రథ
మంచాలనపనం మంత్రవత్కర్మాత్వా వశ్యాదు పనయనాంగవ
పనే అపాం సంసర్జనాది విధివత్కర్మాత్వా చతుర్విగ్నపనే శేశా
భావేవి ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం శ్రీష్ట్రీనదర్శనేవభింద్యాత్ ॥
తథాచ ॥

శ్లో॥ ప్రధానస్యా క్రియాయాంతు పాంగంతక్రియతేవునః ।
తదంగస్యా క్రియాయాంతు నావత్ప్రైయైవతత్క్రియా ॥

శ్లో॥ చాలోపనీయేతు సహక్రిమేతే
యదాతదా తైరయుగ్మపసక్తా ।

చౌలేప్రథానం త్సురకర్మకార్య
ముపానయాంగంతు విభావనీనామ్ ॥

శ్లో॥ ద్విముండనేతు సంప్రాప్తే కథంయుగ్మంసమాచరేత్
ఉపాయనే తదుక్తస్యా జపేన్మంత్రంగతస్యతు ॥

అశ్యేకే ॥

శ్లో॥ మాస్తాశ్వివిష్ణుపాహ్లాప్తి శ్రవిహ్లాదిత్యపుష్పభం
సామ్యచిత్రేనవత్కారే పున్యత్రమానవతారకాః ॥

వాక్యం॥ అభిముఖ్యేన మంత్రస్యాద్యాపరణం అభిమంత్రణమ్ ద్రవ్య
గతేనచిత్రేన త్యనుమంత్రణం ।

మూడాకరణం సమాప్తమ్

శ్లో॥ భిన్నభార్యాసుతశ్చైవ నదోషశ్చైలకర్మణి ।
ద్విజభోజనపుణ్యాహే కుమారదస్యచభోజనమ్ ॥
తాన్యుపాయనవత్కుర్యాద్ధోమస్మిమంతవద్భవేత్ ॥

శ్లో॥ శీతోష్ణమంథ శృలలీకుశాంశ్చ ।
గ్నపానపుంజీల శక్యద్యవాంశ్చ
అసాదయేచ్ఛాభయధర్మసంఖ్యా
శ్మిఖాశ్చకార్యాః కులదర్శతోహా ॥

శ్లో॥ ఏతా శ్మిఖావావి భిభ్రోతిరోదుహః
స్రవ్యావయే త్కర్మణిచో పనాయనే ।
గోదానశశ్చై దధునానగమ్యతే
తద్వృత్తికర్మేతిహి చాలవద్విధిః ॥

శ్లో॥ ఉదగ్గతేర్కపతి షోడశజ్జే
వగ్గపు పుంజీల శలల్యఉక్తాః ।
హోమాత్మరం శ్మశ్శచవాపయేచ్ఛ
కుర్యాత్సభోత్కృంతన ముత్తమాంగమ్ ॥

వాక్యం : ఉపనయ నేనసమా చొలకరగే చొలవస్యప్రథానత్వాత్ ప్రథ
మంచొలవపపం మంత్రతవత్కర్మా వశ్యాదు పనయనాంగన
పనే అపాం సంసర్జనాది విధివత్కర్మాత్వా చతుర్విధ్యవనే శీశా
భావేపి ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం త్రిప్రీతదర్శానవధింద్యాత్ ।
తథాచ ॥

శ్లో॥ ప్రథానస్యా క్రియాయాంతు సాంగంతక్రియతేపునః ।
తదంగస్యా క్రియాయాంతు నాప్యత్తిరైవతత్క్రియా ॥

శ్లో॥ చౌలోపనీయేతు పమాశ్రయేతే
యదాతదా తౌరయుగప్రసక్తా ।

చౌలేప్రథానం యురకర్మకార్య
ముపానయాంగంతం విభావనీనామ్ ॥

శ్లో॥ ద్విముండనేతు సంప్రాప్తే కథంయుగ్మంసమాచరేత్
ఉపాయనే తదుక్తస్యా జ్ఞపేస్సంత్రంగతస్యతు ॥

అత్యక్తే ॥

శ్లో॥ మాసాశ్చివిష్ణుపాష్టాశ్చ శ్రవిహాదిత్యపుష్యభం
సామ్యచిత్రేనవత్తౌకే పున్యత్రమానవతారకాః ॥

వాక్యం॥ ఆభిముఖ్యేన మంత్రహ్యవ్యాపారణం అభిమంత్రణమ్ ద్రవ్య
సేవచిత్రే శ్మశ్మనుమంత్రణం ॥

మాదాకరణం సమాప్తమ్

సుస్వతే పారావతంయత్పురుసం శృతంసర్వపావ్యణో శ్శరభా

య ఋషిబంధవే ॥

రతౌ బంధనముహూర్త స్సముహూర్తోఅస్తు సముహూర్త
కాలే సూర్యాదీనాం సవానాంగ్రహణా మానుకూల్యఫలసిద్ధి
రస్తు ॥

సోదకంకలశం తండులతాంబూలయు క్తపాత్రే నిధాయోషధి
మృప్తిహాస్య ! బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ ।

అత్ర కర్మణఃపుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ । ఓంకర్మణః పుణ్యా
హంధంబోబృవంతు । ఓంపుణ్యాహం కర్మణోస్తు ॥

మంత్రః : యత్పూర్వంవత్ప్రతం... శుభగంశుభమ్ ।

అచమ్యః పూర్వోఽపి ఓంనుగా వి శ్చమణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ
అన్యకుమార పాఠ్యముహూర్తాభిప్రదిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం
ఉపనయనాలగ్న తేగవ లాకికాగ్నిప్రతిహాపనంకరిష్యే । పరిషేచనాంతం
కృత్వా ఆదితేనుమన్వస్య అనుమతేనుమన్వస్య సరస్వతేనుమన్వస్య
జేసవిత్రాప్రసవః । తతఃప్రీత్యానూత్రం ప్రక్షిప్యవాచయిత్వా యజ్ఞోపవీత

మితి మంత్రేణ యజ్ఞోపవీతం నిధాయాచమ్య ॥ పూర్వోక్త... శుభతిథౌ
క్రౌతసాగ్నిర్త నిత్యన్వైమిత్తిక కామ్యకర్మానుష్ఠానా ధికారయోగ్య
తాఫలసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే ॥ యజ్ఞోపవీతదేవతా
భ్యోనమః । ప్రాణప్రతిహాపన ధ్యానా... సమర్పయామి ॥ ధ్రువాద్యాది
త్యాదినా యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణైస్సర్పయేత్ ॥

ఉపనయన ప్రయోగః

॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః ।

గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణ ముపనయిత । గర్భాకాశేషు
రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం వసంతో గ్రీష్మ శ్శరదిత్యృతవో
వత్సాను పూర్వేణ - పూర్వేద్యురభ్యుదయికం నవతంతుధారణం
రాత్రావంకురారోపణం రతౌ బంధనంచకృత్వా వరేదుః పుణ్యాహం
వాచయిత్వా ॥

వసంతేగ్నింప్రతిష్ఠాప్య కాపీనాచ్చన్నం కృతశౌచం కుమారం
పత్నీంచ దక్షిణాశేఉపవేశ్య స్వయముత్తరతఃకీసః ప్రాణానాయమ్య !

అచమ్య ! పూర్వోక్తమ్... శుభతిథౌ అన్యకుమారస్య వరా
శ్రమధర్మాది పట్యరగ్నిరతనిగమ జపతపాధికార యోగ్యతా ఫల
సిద్ధ్యర్థం-వతావంతంకాల మనాశ్రమిణో స్వకుమారస్యా శ్రమిత్వా
తిశయ సుపాదనార్థ మాయుషేజోవీర్యయశశ్రీ పుష్టికామ్యా భివృ
ద్ధ్యర్థం సాంఘోపాంగసకలపేదాధ్యయనా భ్యాపనద్వారా తత్రతత్ర
ప్రతిపాదితానాం నిత్యన్వైమిత్తిక కామ్యకర్మానుష్ఠానా ధికారయోగ్య
తా ఫలసిద్ధ్యర్థంచతుర్విగుంశత్యక్షర మంత్రతోచ్చరణ ద్విబాధికార
యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం అముకగోత్ర మిమంకుమారం యజ్ఞ శర్కాణ
ముసనయిష్యే ॥ ఉపనయనాంగత్యేన ఆదారక్షణార్థం రతౌ బంధనం
కరిష్యే । రతౌ బంధనదేవతాభ్యోనమః । ప్రాణప్రతిహాపన ధ్యానాచా
మానాది ఖోడిశోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥

మంత్రః : విశ్వేతాతే సవనేషుప్రవా త్యాయాచకర్త మఘవన్నింద్ర

మంత్రం : సుహృద్భాగ్యముఁ దేవతాఁ గలఁడును
పాపహర్షణకార్యముఁ జేయును శివుని మోక్షదాత

మంత్రం : షర్వత్యజ్ఞావిచాచలిః ఇంద్రత్యేహా ధ్రువస్త్వి ధ్రువస్త్వి
 పృముభారయ అభిష్టపృశస్యతః అధిరేంతశత్రవః ఇంద్ర
 ఇవస్త్వశ్రహఃష్ట అహశ్శేత్రాణిసంజయన్ ఇంద్రవణమదీధరత్
 ధ్రువంద్రువేణ హవిహాశస్త్విదేవా అగ్నిబ్రహ్మ అంయన్
 బ్రహ్మణస్త్వితేః ॥ అచన్య ॥

మంత్రం : యజ్ఞోపవీతం వరమంపవిత్రం ప్రవాపతేర్వత్సహజం పుర
స్తాత్ ఆయుష్యమగ్నియం సతిమంప తుభంయజ్ఞోపవీతం
ఋలమస్తుతేజః ॥ పునరాచర్య ॥ యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూ
ర్తస్సముపహర్తోఅస్తు ॥ సముపగార్తకాలే సూర్యాదీనాం...
నిదిరస్తు ॥ మాత్రాసహ కుమారంభోజయేత్ ॥

శో॥ కుమారభక్తి శాలేతు గాయత్రీం సముదీరయేత్
అచార్యస్యయమేవాన్నం ప్రోక్షయేదితిశ్లాసకః॥

నో॥ వటురైతారలవణం సప్రాణాఘృతిమానకం
 ఏకోఘంశీయ వియతం ప్రతీనతమవీడయన్ ॥

నో॥ అర్వాఙ్మిత క్రియాయాశ్చ మాత్రావసహభోజనం ।
 సహశైబసృజాస్సార మేకపంకాత్తుభోజన మితి ॥

[illegible]

३३
 దేవతలకలంకరణం ప్రతాపాచార్యునిచే
 పాఠ్యముగా లభించినది

[illegible]

మంత్రం : స్వస్వయనంతా ర్త్వస్య మహాదేవతానా మసురభుమ్నిమిద్రపతిం సమత్ప్రభృహ
 ద్యభినా వమిపారుహేమ అగ్నిహోమూచ మాంగిరసం X
 ॥ యంధ స్వస్త్వాత్తేయం మనసాచత్వర్ణం ప్రయతాచిత్తరణం
 ప్రసద్యస్వస్వంబాగేష్వభయన్తోతిస్తు తుభగ్ంశుభమ్॥

నాందీశోభనదేవతా స్వరూపేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యః అమృత
మస్తు । ఇతి ఘృతాపోశనందత్వా ।

ఫలసమర్పణమ్

శ్లో॥ ఏకోవిష్ణుర్మహాదూర్భతం వృథగూర్భతాస్యనేకశః ।
త్రీన లోకానాన్యవ్యవ్య భూతాత్మా భుంక్తైవిశ్వభుగవ్యయః ॥
అనేన నాందీశోభన దేవతాస్వరూప బ్రాహ్మణసమారాధనేన
భగవాన్ పర్యాశ్రయః శ్రీమతమృతస్మిన్నప్రీతాతు ॥ పర్యం శ్రీపర
మేశ్వరార్యణమస్తు ॥

అచార్యనాన్యోః ఆయుర్వగోచయశోబలాభివృద్ధిర్ స్వీతి భవం
తోబృహతు ఆచార్యనాన్యోః ఆయుర్వగోచయశోబలాభివృద్ధిర్ స్మ
సూ॥ ఉత్తేన వాయవ ఇతి యజమా ఆసడస్తాన్వీతాస్సృప అనీయ ।

మంత్రం : ఉత్తేన వాయవ ఉద కేనేన్యదితి కేశాన్ వపతు । ఇత్సుప్తోదకం
శీతోదకేనీయ ఆపడందంత్యితి కుమారస్యశిరఉన క్తి ।

మంత్రం : ఆపడందంతునీదీర్ఘాయత్నాయవర్షవే శ్లోక సూర్యం
దృశే ॥

ఏనావపదితి చతస్పతిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవ
పత్వసావిత్వత్ర కుమారస్యనామోక్తాన్ ॥

మంత్రం : ఏనావపత్వవితా యురేణసోమస్య రాజో పరుణస్య
విద్వాన్ తేన బ్రహ్మణోనవశేద సస్యాయుష్యైవ జరదక్షిర్య

ధాస దయమసూయజ్జశర్మన్ శ్లోకాయస్య స్వయే ఇతి ప్రశ్నా-
శాన్ వాపయిత్వా యత్తు రేణేతి ప్రథమంవపంత మాచార్య
మనుమంత్రయతే ॥

మంత్రం : యత్తు రేణ మర్చయతా సుపేశసావస్తా వపి కేశాన్

శుంభిశిరోమాస్యాయుప్రమోషే ఇతివసంతమాచార్య మను
మంత్రయతే । దక్షిణతోమాతా బ్రహ్మచారివా అనదు హే
శకృత్పిండే యవాన్నిధాయ । తస్మిన్ కేశానుపయమ్యవ
ఉపస్పృశ్య పునస్త్రీన్దర్భానాదాయ దక్షిణతోంతర్థాయ ।

మంత్రం : మేనపూషా బృహస్పతే రిశ్నరిందస్య చాయుషేవచ

తేనాస్యాయుషేనపసూ యజ్జశర్మన్ శ్లోకాయస్య స్వయే ॥
ఇతిదక్షిణకేశాన్ వాపయిత్వా తాన్ కేశాన్ చ్చకృత్పిండేని
ధామూ పడపస్పృశ్య పునస్త్రీన్దర్భానాదాయ పశ్యిమతోం
తర్థాయ ।

మంత్రం : యేనభూయశ్చిరాత్వయం శ్లోకప్రశస్యతిసూర్యం తేనా
స్యాయుషే వపసూ యజ్జశర్మన్ శ్లోకాయస్య స్వయే ॥

ఇతిబృహ్మకేశాన్ వాపయిత్వా తాన్ కేశాన్ చ్చకృత్పిండేని
ధాయూ పడపస్పృశ్య పునస్త్రీన్దర్భానాదాయ ఉత్తరతోంత
ర్థాయ ।

మంత్రం : యేనపూపాబృహస్పతేరగ్నేరిందస్యచాయుషేనపత్తే
 స తేనపామయజ్జశర్మన్నాయమా వర్చసా యథాజ్యోక్తుమ
 నా అసాః ॥

ఇత్యుత్తర కేశావ వాసయిత్వా తావకేశావ చృక్ష్యత్ప్రింజేని
 ధాయా పఠపస్పృశ్య । పునస్త్రీవదర్శనాదాయ తూష్ణిం
 మధ్యేభిఖాయాం తురంప్రతూశ్య గూఢసానేనిదధాతి తావకే
 శావమాతా ఉచ్ఛ్వాను కేశావిత్యైదుంబరమూలే దర్శనంశే
 నోపగూహతి ।

మంత్రం : ఉచ్ఛ్వాయకేశావ పరుణస్యరాక్షాబృహస్పతి స్సరితాసా
 మోఅగ్నిః తేభ్యోనిధానం బహుధాన్వవిందన్నంతరా ద్యావ్యా
 పృథివీ ఆవస్సుహః ।

శ్లో॥ వ స్సృతురంసమాధాయ దీతామధ్యేనిధాయచ
 చతుర్థ దివసాదుర్ధ్వం నావితాయప్రయచ్ఛతి
 అగ్నింధనాది పటాన్వితప్రయోగాంతే ॥

శ్లో॥ పాత్రప్రయోగేతు కుశాంబుకూర్చ
 వస్త్రాశ్శ్చిదండాజవ మేఖలాంశ్చ ।
 దైవ్యానిపాత్రాణి నియుజ్యపశ్యా
 ద్యుంతతచా న్యానివసప్రణీతా ॥
 పవిత్రకరణాద్యా జ్యభాగాంతే ।

(సహోపనీతా)

ఆచమ్య । పూర్వోక్త...కుభతిశా । అప్యకుమారపాత్రయ
 మాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥

శదంశస్తంజిలాలేఖనా ద్యగ్నినభిహపవం కరిష్యే ॥ భూరుభి
 క్షుప్తవనోం । చత్వారిశ్యంగాః...జాతవేదనేనమః ॥ ప్రధానాహుతి
 ర్భూత్వా । కుమారమాయుర్దాఇతి పాలాశీగోసమిఖిమగ్నావాధాప్య ।
 మంత్రం : ఆయుర్దాదేవజరసంగృణానో ఘృతప్రతిఙ్గ మృతప్యజో
 అగ్నే ఘృతంబివన్నమృతంచారుశన్యంజితేవపుత్రం జరనేనయే
 మమే ॥ ఆధేహి ॥ అగ్నయే జరిసఇదంసమమ ॥

శ్లో॥ స్వాహాకాలో సచాయుర్దా ఇత్యుత్ర సమిధాహుతౌ ।
 ఆధేహితేన్యవ మంత్రంతంతే ఎలుమాధాపయే ద్దురుః ॥
 ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేనపదాతిషే త్యజ్యానమాపాప్య ।

మంత్రం : ఆతిషేమ మశ్మానమశ్మే వశ్యోగ్నిరోధవ అభితిష్యత
 సగ్ధే సృహస్యపృతనాయతః ॥

శ్లో॥ అశ్వసప్తాపిణోయేన హాహాపిపరధాయచమేఖలముజనంచైవ
 యాచిదశ్యాననూచరేత్ కేవలీన్యేతిద్వాభ్యాం వాహాభి
 మంశ్య ॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త... కుభతిశా ॥ అన్య
 గామ్యానిస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతనానోష్ణాదున్యపశమన
 ద్వారా దేహలంకరణార్థం పశుధూచణం కరిష్యే ॥

మంత్రం : శివశివస్యంజన్వేత్ పృథివాశ్చా క్షౌత్రకస్య నిమోవ

యన్నమెగ్గా అప్పంజక్ త్తర్రాప్రమంతాన్ అభిత్తోఅయ
చ్చన్ దేవీరేవాయ పరిధీసమ్మితే మహత్తదాసా ముఖవస్మహీ
త్వసం ॥

యాఅక్యంతన్నితి తిస్సభీర్వాసఃపరిధాప్య ॥

మంత్రం : యీఅక్యంతన్నవయన్ యీఅతస్వతయాశ్చ దేవీరంతా
నభిత్తోనదంత తాస్మాదేవీరరజే సంవ్యయంత్యాయుస్మానిదం
సంభిస్సవసః పరిధత్తధ త్తవసన్వెనగ్ం శతాయుషంశ్శుభత
దీర్మమాయః బృహస్పతిః ప్రాయచ్చద్వాస ఏతత్తోమాయ
రాజే పరిధాతవాతి జరాంగచ్చాసి పరిధత్స్సవాసో భవాక్య
క్షీనా మభిశ స్తిపావా శతంచజీవశగదస్సునర్వా రాయశ్చవోష
ముపసంవ్యయన్వ ॥ ఇతిపరిధాప్యాచమ్య ॥

పరిహితం పరిదమిత్యనుమంత్రయత్ ॥

మంత్రం : పరిదంవాసో అభిధాన్వస్తేహే భూరాషీనా మభిశ స్తిపావా
శతంశతీనశరదఃపురూచీ ర్వసూనిచాన్వో విభజానీజవన్ ॥

మూ॥ మాంశం మేఖలాం తిస్వతాం త్రిషదక్షిణా మియందురుక్తా
దితి ద్వాభ్యాం పరివీయేనం సంప్రతంబంచయేత్ ఆచమ్య ॥
పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అస్యకుమారస్యా యుష్మాభిన్వధి
ద్వారా సోమేంద్రమదుత్ప్రసాదేన ॥ రక్షోరాతినిరాకరణార్థం
మేఖలాధారణం కిరిమ్వే ॥ మేఖలాదేవతాభ్యోనమః ధ్యానా
వాహనాది షోడశసమర్పయామి ॥

మంత్రం : ఇయందురుక్తా త్పరిశాధమానా శర్మవరూథం పునతీన
॥ ఆగోత్ ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభరంతీ సియాదేవానాగ్ం

సుభగామేఖలేయం ఋతస్యగోష్ఠీ తపసపరస్మి ఘృతీరక్ష
స్సహమానా అరాతీసానస్సమంతమ నుపరీహిభద్రయా
భర్తారజే మేఖలే మారిపామ ॥ అథకుమారంచయేత్ ॥

పదం॥ ఇయందురుక్తాత్ పరిశాధమానా శర్మవరూథం పున
తీనః ॥ ఆగోత్ ప్రాణాపానాభ్యాం బలం ఆభరంతీ సియా

దేవీనాం సుభగా మేఖలా ఇయం ఋతస్యగోష్ఠీ
తపసః పరస్మి ఘృతీరక్షః సహమానా అరాతీః సాన

స్సమంతం అనుపరీహి భద్రయా భర్తారజే మేఖలే
మారిపామ ॥

నూ॥ అజనంమిత్రస్యథి ప్రక్షిప్యవాచయిత్వా ॥

ఆచమ్య । పూర్వోక్త । తుభిభా । అస్యకుమారస్య
త్రిగుణీకృతా గ్నిహోమాలిరాత్రా పౌర్ణామ సాంతపనవాజపేయ
పాండరీకరాజసూనువిశ్వజన్య శ్వమేధాది శత్రకతుపుణ్యఫలావాప్య
ర్థం కృత్వాజనధారణంకరిష్యే । కృష్ణాజనదేవతాభ్యోనమః ధ్యాన్వా
వాహనాది హోదశోపచారపూజాం నమర్పయామి ।

మంత్రం : మిత్రస్యచతుర్థదుణంబలీయ శ్చోయశస్వి సవిరగ్ం

సమిద్ధం అనాహవస్యంవసనంజరిష్ణు పరీదం వాజ్యజనందధేహం॥

పదం ॥ అథకుమారంవాచయేత్ ॥ మిత్రస్యచతుః ।

ధరుణంబలీయః । తేజోయశస్వి । సవిరం । సమిద్ధం । అనాహ

నస్యం । వసనం । జరిష్ణు పరీదం । వాజ । అజనం । దధేహం ॥

శ్లో॥ మాంజ్యజినానస్థాపన ప్రోక్షణోత్తాపనానితు
సమంత్రమేతాన్యాచార్యః పూర్వంకృత్యాథవాచయేత్

నూ॥ ఉత్తరేణగ్నిం ప్రాగ్రాన దర్శాభ్యగ్నగ్నీర్యతేష్యేన మాగం
త్రేత్యవస్థాప్య వాచయతి ।

మంత్రం : అగస్త్యాసుమగన్యహి ప్రసుమృత్యుం యుయోతన అరిష్టా

స్సంవరేమహి స్వస్తివరతా దిహస్వస్యగృహేభ్యః ।

పదమ్ ॥ అథకుమారంవాచయేత్ ॥ అగస్త్యా సమగన్యహి ।

ప్రసుమృత్యుం । యుయోతన । అరిష్టా । సంవరేమహి । స్వస్తివర
తాత్ । ఇహస్వస్తి । అగృహేభ్యః ॥

నూ॥ ఉదకాంజలిమస్యాం జలావనీయా చార్యస్యాంజల్యోదకం
కుమారస్యాంజలావనీయ తిష్ఠన్ తాభిస్సుముద్రాదుర్నిరితి

త్రిప్రోక్ష్య వాచయేత్ ॥

మంత్రం : సముద్రాదుర్ని ర్భధుమాగ్ం ఉనారదుపాగ్ం శునా

సమమృతత్వమస్యాంఇమేనుతే రశ్మయస్సూర్యస్య పభిస్సపి

త్వం పితరోనాయక్ ॥

పదమ్ ॥ అథకుమారంవాచయేత్ ॥ సముద్రాత్ । ఊర్విః ।

మధుమాష్ । ఉదారత్ । ఉపాగ్ంశునా । సం । అమృతత్వమశ్వాం ।

ఇమేనుతే । రశ్మయః । సూర్యస్య । వభిః । పపిత్యం । పితరోపః ।

అయన్ ॥

నూ॥ అగ్నిష్పతిదశభి స్సకృతుగ్మూరస్య దక్షిణాహ సం గృహీత్వా ॥

మంత్రం : అగ్నిష్టే హస్తమగ్రభి త్సాహస్వేహస్వమగ్రభి । త్వవితా

తేహ స్తమగ్రభి త్వరస్వతీతేహ స్తమగ్రభి । త్పూహతే
 హ స్తమగ్రభి । దుష్పహస్వతీతేహ స్తమగ్రభి । దర్శమాతే
 హ స్తమగ్రభి దగంశు క్షేహ స్తమగ్రభి । ద్భగ క్షేహ స్తమగ్రభి
 నిశ్రక్తక్షేహ స్తమగ్రభి నిశ్రక్తస్వమసి ధర్మణాగ్నిహచార్య
 స్తవ ॥ అగ్నియేత్సోతి ప్రతిమంత్రగం దేవతాభ్యోరక్షణాయ
 దత్వా ।

పదం॥ అగ్నిః । తే హస్తం । అగ్రభీత్ । హామః । తే హస్తం ॥
 అగ్రభీత్ । సవితా । తే హస్తం । అగ్రభీత్ । నరస్సచి । తే
 హస్తం । అగ్రభీత్ । పూహ । తే హస్తం । అగ్రభీత్ ।
 బృహస్పతిః । తే హస్తం । అగ్రభీత్ । అర్యమా । తే హస్తం ॥
 అగ్రభీత్ । అగంశుః । తే హస్తం । అగ్రభీత్ । భగః । తే
 హస్తం । అగ్రభీత్ । మిత్రః । తే హస్తం । అగ్రభీత్ ।
 మిత్రః । త్వం । అసి । ధర్మణాగ్నిః । ఆచార్యః । తవ ।

శుంక్రతం : అగ్నియేత్వా పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్ సోమాయత్వా

పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్ సవిత్తేత్వా పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్
 సరస్వత్యేత్వా పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్ । మృత్యువేత్వా
 పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్ । యమా యత్వా పరిదదామి యజ్ఞ
 శర్మన్ । గదాయత్వా పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్ ।
 అంతకాయత్వా పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్ అద్భిప్యో పరిద
 దామి యజ్ఞశర్మన్ ఓషధీభ్యస్త్యా పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్ ।
 పృథివ్యేత్వా సవైశ్వనరాయే పరిదదామి యజ్ఞశర్మన్ ॥
 అంతేతుసర్వమంత్రాణాం సోస్తగ్రహణమిష్య తే
 దేవాతాభ్యః పరిదానం రక్షణాయ పృథక్పృథక్ ॥
 మా! దేవస్య త్వేతి యజుసా కుమారందక్షిణాంశ ఉపవేశ్య ॥
 శుంక్రతం : దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే అశ్వినోర్వాచుభ్యాం పూజ్యే
 హసాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి ॥

॥ ౧౧ ॥ గతస్సుయమూ కేసలి గుండశరకమంగశద్రవ్యాణి వహోశ్శిరసి
 ధారయేత్ ॥ లగ్నాష్టకచూర్ని కాంచ పతిత్వా ॥
 మా॥ అతః ఉపనయన లగ్నాష్టకాన్ పతేత్ ।
 శా॥ అదాగ గేశః... శుభక్తి రివిద్యాః సులక్ష్మీ సావధానాః ।
 సుముతూ కేసావధానాః ।

సూ॥ తపనంతరం చూర్ణికాంచపతిత్వా । స్వప్న స్థాశీతిసహస్రా
॥ గాం... ధ్రువంతేరాజావరుణో... ధ్రువంధ్రువం ॥ ఇతి గుడ
జీరకంనిశ్చిప్య ॥

సూ॥ సుముఖార్థకాలే దేవస్య త్వేతి కుమారమార్త్యనస్సనివాపమా
నయతి ॥

మంత్రం : దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవ ఉపనయయజ్ఞశర్కన్ ॥

సూ॥ సుప్రజాఇతి దక్షిణేకశ్లేషజతి ।

మంత్రం : సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సువీరో వీరై స్సువర్షా
వర్షసా సుహావః పోషైః ॥

పదవిభాగాః : సుప్రజాః । ప్రజయా । భూయాః । సువీరః । వీరైః ।

॥ సువర్షా । వర్షసా । సుహావః । పోషైః ॥

సూ॥ బ్రహ్మచర్య మాగామిత్వాది ప్రసూత ఇత్యంతం కుమార
అహ ॥

మంత్రం : బ్రహ్మచర్యమాగా ముపమానయస్వ దేవేనవిత్రా
ప్రసూతః ।

సూ॥ కోనామానీతిన్యతోక్తే ప్రప్తంవరస్యప్రతివచనం కుమారస్య ।
అపార్యః ॥ కోనామాని ॥ కుమారః ॥ యజ్ఞశర్కానామాస్మి

శస్యమ్యక్తే । ఆచార్యః ॥ శస్యబ్రహ్మచార్యసి కుమారః ॥

ప్రాణస్యబ్రహ్మచార్యస్మి । ఆచార్యః । యజ్ఞశర్కైష తే దేవ

సూర్యబ్రహ్మచాకే తంగోపాయ సమామృతైష తే సూర్య

పుత్ర స్వదీర్ఘాయ స్వమామృత యాగస్వస్తి మగ్ని ర్వాయు

సూర్య శ్చంద్రమా అపోనుసంచరంతి తాగస్వస్తి మనుసం

చర యజ్ఞశర్కన్ ।

సూ॥ అధ్వనామితి కుమారంవాచయతి ।

మంత్రం : అధ్వనామధ్వవతే శ్రేష్ఠసావ్యధ్వనః పారకునీయ ।

పదం : అధ్వనాం । అధ్వవతే । శ్రేష్ఠస్య । అధ్వనః । పారం । అనీయ ॥

సూ॥ అథ యోగాదీన్ నవమంత్రాన్ వాచయన్ ద్వితీయచతుర్థౌ
స్వయంబువన్ ప్రతిరుంత్ర మేతాదశాద్యాహూతీః కుమారేణ
హావయతా ॥

సూ॥ యోగాదీన్వాచయన్నేష కుమారంహావయేత్తు
ద్వితీయచతుర్థౌ బ్రూయా దాచాగ్లో జహుయాద్వటుః ॥

కుమారోజహూతీ ॥ ఏకం ద్వే-త్రిణి-చత్వారి-పంచోఽపా

వ తీనాం ।

1. మంత్రం : యోగేయోగే తవ స్తరం వాజేనాజేనావామహే సఖా
యథింద్ర మూతయేస్వాహా || ఇంద్రామేదంసమమ ||

పదం : యోగేయోగే తవ స్తరం వాజేనాజేనావామహే సఖా
యథింద్రం ఊతయేస్వాహా || ఇంద్రాయ ఇదంసమమ ||

2. మంత్రం : ఇమమగ్నాయుషే సర్వసకృణి ప్రియగ్ంరేతో పరుణ
సోమరాజన్ మాతేవాస్మా అదితే శర్మయచ్చ విశ్వేదేవా
జగన్విర్యభాసభాస్వాహా || అగ్నిపరుణసోమాదితి విశ్వభ్యో
దేవేభ్య ఇదంసమమ ||

పదం : ఇమమగ్నే అయుషే సర్వసకృణి ప్రియగ్ంరేతః |
నరుణసోమరాజన్ మాతేవాస్మై || అదితే శర్మయచ్చ |
విశ్వేదేవాః జరదష్టిః యథాసత్ స్వాహా || అగ్నిపరుణ
సోమాదితి విశ్వభ్యోదేవేభ్య ఇదంసమమ ||

3. మంత్రం : కుమారః || శతమిన్నుశరణో అంతిదేవాః | యత్రాస
శ్చక్రా | జరసంతనూనాం | పుత్రాసాయత్ర | విత్తోభవతి |

మానోమధ్యా | కీరిషతాయు ర్గంతోస్వాహా || దేవేభ్య
ఇదంసమమ ||

పదం : శతమిన్నుశరణః అంతిదేవాః | యత్రాసః | చక్రా | జరసం
|| శమానాం | పుత్రాసః | యత్రపీతరః | భవంతి | మానోమధ్యా |
|| కీరిషతాయుః | గంతోస్వాహా || దేవేభ్యః | ఇదంసమమ ||

4. మంత్రం : అచార్యః || అగ్నిష్టఅయుః ప్రతరాందభాత్వ గ్నిష్టై
పుష్టిం ప్రతరాంకృణోతు ఇంద్రోమరుద్భిర్ బుతుభాన్యో
త్వాదిత్యైశ్చే వసుభి ర్దాదభాతుస్వాహా || అగ్నిగ్రదమరుదా
దిత్య వసుభ్య ఇదంసమమ ||

పదం : అగ్నిష్టఅయుః | ప్రతరాందభాతు | అగ్నిష్టైపుష్టిం ప్రతరాంకృ
ణోతు | ఇంద్రోమరుద్భిః | బుతుభాన్యోతు | అదిత్యైః | తే
వసుభిః | ఆదభాతు | స్వాహా || అగ్నిగ్రదమరుదాదిత్య
వసుభ్యః | ఇదంసమమ ||

5. మంత్రం : మేధాంమహ్య మంగిరసా మేధాగ్ంస పర యో
దనుః మేధాంమహ్యం ప్రబాపతి ర్మేధామగ్నిర్దభాతు మే
|| స్వాహా || అంగిరసస్స పుత్రి ప్రాబావత్యగ్నిభ్య ఇదంసమమ ||

పదం : మేధాం । మహ్యం । అంగిరసః । మేధాం । స పర యః ॥

దదుః । మేధాం మహ్యం । ప్రజాపతిః । మేధాం । అగ్నిర్నదాతు మే ।

స్వాహా ॥ అంగిరస స్సప్తర్షి ప్రాజాపత్యగ్నిభ్యః । ఇదం నమమ ।

6. మంత్రం : అప్సరాసుచయా మేధా గంధర్వేషుచ యద్యశః

దైవీయామానుషీ మేధా సామామావిశతా దినాస్వాహా ॥

మేధాదేవ్యా ఇదం నమమ

పదం : అప్సరాసుచి యా మేధా గంధర్వేషుచ యద్యశః । దైవీయా

మానుషీ మేధా సా మాం । ఆవిశతాత్ । ఇహస్వాహా ॥

దేవ్యా ఇదం నమమ

7. మంత్రం : ఇమం మేవరుణ శృణ్వీహ వ మద్యాచ మృడయ త్వా

మవస్య రాచకేస్వాహా ॥ పరుణాయేదం నమమ ॥

పదం : ఇమం మే । వరుణ । శృణ్వీహ వం । అద్యాచ । మృడయ । త్వాం ।

అవస్యః । రాచకే స్వాహా ॥ పరుణాయేదం । నమమ ॥

8. మంత్రం : తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్త్రే

యజమానో హవిర్భిః ఆహేదమానో పరుణేహ బోధ్యురు

శగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీస్వాహా । పరుణాయేదం నమమ ॥

పదం : తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా । వందమానః । తదాశాస్త్రే । యజ

మానః । హవిర్భిః । ఆహేదమానః । పరుణా ఇహ బోధి । ఉరుశం

సమానః । ఆయుః । ప్రమోషీః । స్వాహా । పరుణాయ । ఇదం

నమమ ॥

9. మంత్రం : త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్యాన్ దేవస్య హేల్యో వయా

నీసీష్టాః యజమానో వహ్నితమ శ్లోశుచానో విశ్వాద్యేహాగ్ంసి

ప్రముముగ్ధ్యస్సత్వాహా ॥ అగ్ని పరుణాభ్యా మిదం నమమ ॥

పదం : త్వన్నో అగ్నే । వరుణస్య । విద్యాన్ । దేవస్య । హేడః । అహ

యానీసీష్టాః । యజమానాన్ హ్నితమః । శ్లోశుచానః । విశ్వాద్యేహా

గ్ంసి । ప్రముముగ్ధి । అస్సత్వాహా ॥ అగ్ని పరుణాభ్యా మిదం

నమమ ॥

10. మంత్రం : సత్వన్నో అగ్నే వమోధవోతి నేదిస్తో అస్యా ఉషహ

ప్ర్యుష్టా అపయత్వన్మా వరుణగ్ం రరాణో వీహిమృక్షీకగ్ం సుహ
 వోవపధిస్వాహా || అగ్నివరుణాభ్యా మిదంవమమ
 పదం : సత్వన్మో అగ్నే ! అనమః ! భవోతి ! నేదిష్టః ! అస్యా ! ఉషః !
 ప్ర్యుష్టా ! అవయత్వన్మః ! పరుణం ! రరాణః ! వీహిమృక్షీకం ! సుహ
 వోహః ! విధిస్వాహా || అగ్నివరుణాభ్యాం । ఇదంవమమ

11. మంత్రం : త్వమ్మగ్నే అయాస్యయాస నృసాహితే అయాసన్
 హవ్యమూహిషే యాహో ధేహి భేషజ్గ్స్వాహా || అయనేగ్మ
 యఇదంవమమ ||

పదం : త్వమ్మగ్నే ! అయాసి ! అయాసన్ ! మసాహితే ! అయాసన్
 హవ్యమూహిషే ! అయాహో ధేహి ! భేషజ్గ్స్వాహా ! అయ
 నేగ్మయ ఇదం వమమ అచార్యః

సూ॥ ఇధ్యసన్నహవాస్య ద్విస్సగ్స్వస్యాగ్నా ప్రహరతి రుద్రాయ
 శంతివరామేదంవమమ అపఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమ
 ప్రతిస్థాసిధర్మరం వృద్ధితామః జయాదిహోమం కరిష్యే || సృతే
 ణాజ్యమూదాయ ||

మంత్రం : ఓం చిత్తంచస్వాహా || చిత్తామేదంవమమ

సూ॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంత ఉగగ్గ్రం కూర్చం విదధాతి తత్ర
 గురురాష్ట్రభృదవీతి యజమానోపవిశతి ||

మంత్రం : రాష్ట్రభృదస్యాచారాన్యసంధీమాత్వద్యోమం ఇతి బ్రాహ్మణే
 ణానాం । రాష్ట్రభృదసిప్రమాదా సంధీమాత్వద్యోమం ఇతి
 రాజ్ఞాం । రాష్ట్రభృదస్య ఇపత్వాన్య సంధీమాత్వద్యోమం
 ఇతి దైత్యానాం ||

సూ॥ తస్యపురస్తా త్రప్త్యజ్ఞానీనః కుమానోదక్షిణేసపాణినా గురో
 రక్షీణంపాద మన్వారభ్యాహ ఆచార్యపాదా పుష్పాక్షతసువ
 ర్ణేన పూజయిత్వా గురుపాదుకాభ్యాన్మమః పోదతోపచార
 పూజాం సమర్పయామి ||

సూ॥ మమసావీతీంభో అనుబృహిహి

శ్లో॥ ద్యత్యస్తపాణినాకార్యం పాదయోర్గ్రహణంగురో
 సవ్యేనసవ్యోప్రప్తవ్యో దక్షిణేనతుదక్షిణః ||

శ్లో॥ జన్మప్రభృతీయతిగ్రహణి తున్మృతంసముపార్జితం
 తత్సగ్గంనస్యతిక్షీప్రం ఏకహస్తాభివాదనే ||

మీ॥ తస్మాజన్మాహ తత్సవితురితి పంచోర్ధ్వ పతస్సర్వా
 వ్యాహృతీ ర్విహృతాః పాదాదివస్సంతేషువా దద్యాత్సునర
 ర్మరాప్తా ద్వేద్య ఉత్తమాం కృతాన్నియాం కుమారాయ
 గాయత్రీ ముపదిశేత్ ||

శ్లో॥ గురుర్భహ్యే గురుగరిష్ఠే రురురేవోమహేశ్వరః
 గురుస్సాక్షాత్ సురంబ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవేనమః

॥ అథగాయత్రీమంత్రోపదేశశ్రమః ॥

1. ఓం భూః, తత్సవితుర్వరేణీయం ఓం భువః భర్గోదేవస్సధీమహి ।

ఓం సుమః - ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

2. ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణీయం భర్గోదేవస్సధీమహి । ఓం

భువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

3. ఓం సుమః తత్సవితుర్వరేణీయం భర్గోదేవస్సధీమహి ।

ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ అయముపదేశశ్రమః

సూ॥ కుమారోఽవృథమితీస్వముత్తర మోక్షగ్ త్యావంతముపపృ
త్యాచామేత్ (త్యావంతపర్యంత మోహ్వాచపపృత్యాచా
మేదితి వచనాత్)

మంత్రం : అవృథమసౌ సోమ్యప్రాణస్వమే గోపాయ ఇతుష్ట
స్మృత్య ఆచమ్య ।

సూ॥ బ్రహ్మణఆణీస్థ ఇతికర్తా యుగపత్కరాభ్యాంస్మృతేత్ ॥

మంత్రం : బ్రహ్మణఆణీస్థః ।

సూ॥ సుశ్రవణిపాలాశం దండం దక్షిణేన హస్తేనాదత్తే । పాలాశ
దండో బ్రాహ్మణాస్య । వర్షిగోభగోహా । జగ్గోరాజస్యస్య ।

బౌడరమాదుంబరోవా వైశ్యస్య । వాగ్దోదండభక్త్యవర్ణ
సంయోగేనైక ఉపదిశంతి ।

అచమ్య పూర్వోక్త... శుభలిఖా అస్యకుమారస్య యుష్యాభి
వృద్ధిద్వారా గోసర్వాదిభయవిరహరణార్థం పాలాశదండధారణం
కరిష్యే । పాలాశదండదేవతాభ్యోనమః । ప్రాణప్రతిస్థాపనధ్యానా...

నమర్పయామి ॥

మంత్రం : సుశ్రవస్సుశ్రవసం మాకురు యథాత్మ్యం సుశ్రవస్సు

శ్రవా అన్యవమహగ్ంనుశ్రవ సుశ్రవాభూయాసం యథా

త్మ్యం సుశ్రవస్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపా న్యేవమహం

॥ బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణోనిధిగోపా భూయాసం ।

పదం : సుశ్రవః సుశ్రవసం మాకురు యథాత్మ్యం సుశ్రవః ।

సుశ్రవాసి ఏవమహం సుశ్రవః సుశ్రవా భూయాసం ।

యథాత్మ్యం సుశ్రవః సుశ్రవః దేవానాం నిధిగోపాసి ।

ఏవమహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణః నిధిగోపః ।

భూయాసం ॥

సూ॥ తత్సత్త్వితంచమ ఇత్యైవం కుమారింవాచయేత్ ।

మంత్రం : సత్త్వితంచమే సత్త్వితంచమే తస్మత్కథయంత్రవతం । సిందా

చమ నిందాచమ తస్మిన్ ఉభయం వ్రతం । శ్రద్ధాచమ శ్రద్ధా
 చమ తస్మిన్ ఉభయం వ్రతం । విద్యాచమ విద్యాచమ తస్మి
 ఉభయం వ్రతం । శ్రుతంచమ తస్మిన్ ఉభయం వ్రతం ।
 సత్యంచమ సత్యంచమ తస్మిన్ ఉభయం వ్రతం । తపశ్చమ తప
 శ్చమ తస్మిన్ ఉభయం వ్రతం । పితృచమ పితృచమ తస్మి
 ఉభయం వ్రతం । యద్రాభ్యన్యానాం బ్రహ్మణీవ్రతం యద
 గ్నీసేంద్రస్య । సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమ
 నుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధ
 ర్వాసృరసహస్య యస్మిన్ ఉభయం వ్రతం తేనాహగ్ంసర్వ
 ప్రత్యోభూయాసమ్ ॥

పదం : స్మృతంచమ । అస్మృతంచమ । తస్మి । ఉభయం । వ్రతం ।
 నిందాచమ । అనిందాచమ । తస్మి । ఉభయం వ్రతం ।
 శ్రద్ధాచమ । అశ్రద్ధాచమ । తస్మి । ఉభయం వ్రతం ।
 విద్యాచమ । అవిద్యాచమ । తస్మి । ఉభయం వ్రతం ।

శ్రుతంచమ । అశ్రుతంచమ । తస్మి । ఉభయం వ్రతం ।
 సత్యంచమ । అసత్యంచమ । తస్మి । ఉభయం వ్రతం ।
 తపశ్చమ । అతపశ్చమ । తస్మి । ఉభయం వ్రతం ।
 వ్రతంచమ । అవ్రతంచమ । తస్మి । ఉభయం వ్రతం ।
 యద్రాభ్యన్యానాం బ్రహ్మణీవ్రతం యదగ్నీసేంద్రస్య ।
 సప్రజాపతికస్య । సదేవస్య । సదేవరాజస్య । సమనుష్యస్య ।
 సమనుష్య రాజస్య । సపితృకస్య । సపితృరాజస్య ।
 సగంధర్వ । అప్సరసహస్య । యస్మిన్ ఉభయం వ్రతం ।
 తేనాహం । సర్వవ్రతః । భూయాసం ॥

—: మంత్రక్రమసూచీ (చిట్టె) :—

స్మృతంచమ శ్రద్ధావిద్యాశ్రుతగ్ం సత్యంతహావ్రతం ॥

కూ॥ గురోవరంతే దదామితి గురవే పటుర్వం గాంధర్వాత్ ॥
 మమగాయత్రీమంత్రోపదేశ సాద్గుణార్థి అచార్యాయకపిల
 గోదానం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామనుమాన స్మశ్యమహం పంసద
 దేవమమ । స్వస్తిస్థిప్రతివచనం । ఓం స్వస్తి ॥ మమస్మిన్ పితృకత్వోన్
 హస్య । అత్రాచార్యః స పదశపర్యాయం గాయత్రీజపం వాప్రణా
 యామం ప్రణవం వాశుర్యార్థం గోదానసాదుణ్యార్థం యథాశక్తి

దక్షిణాతాలాలంతుధ్వ మహంసంప్రదదేనమమ । దేవస్య త్వేతి ప్రతి
గృహాత్ । రుద్రాయ గామితి మంత్ర సన్నామః । ఇతి కేచిత్
మంత్రం : దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే అర్చిహో ర్వాహుభ్యాం
పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహాతు రాజాత్యా వరుణోనయతు ॥

— సామయిక శ్లోకాః —

అత్ర బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్యానాం ॥ కార్వాసాద్యుపవీతధారణవిధి ।
రైల్వపాలాశాదిదండకాష్ట, ధారణవిధి శ్చ నూచ్యేతే ॥

శ్లో॥ ఓష్టశవోంతపర్యంతం । స్పృశ్యతేఽవ్యథమిత్యథ
అచామేన్నేహనాస్తి కరాభ్యాంయగపచ్చుతీ ॥

శ్లో॥ కర్తవ్యాదిత్యదండానాం । నమంత్రంపటురేవతు
ప్రత్యగాశిషమన్యేషాం । భవేద్వాచనమేవతు ॥

శ్లో॥ కార్వాసముపవీతంహ్య । ద్విజస్యోర్వృత్తంతిన్యత్ ।
శణ్ముత్రమయంరాజ్ఞో । వైశ్యస్యావికసాత్రికమ్ ॥

శ్లో॥ మౌంజీత్రివృత్తమాశ్లా । కర్వావిప్రస్యమేఖలా
క్షత్రియస్యకుమార్ద్యజ్ఞా వైశ్యస్యశణ్ముత్రాంతవీ ॥
బ్రాహ్మణస్యాజినంకార్ణం । దారవంక్షత్రియస్యతు
బస్తాజినంకువైశ్యస్య । పర్వేషాం వాగజాజినమ్ ॥

కార్వాసమకుతపాశ్చర్చిబల్పజకంబశాః
సర్వంతుధారయేచ్ఛుక్లం । వాస స్తత్పరిధానికం ॥
బ్రాహ్మణోబైల్వపాలాశా । క్షత్రియోవటుఖాదిరా
పైలవోదుంబరావైశ్యోదండానర్చతిదర్శితః ॥

కళాంతికోబ్రాహ్మణస్య । దండఃకార్యప్రమాణతః
లలాటసమ్మిలోరాజస్యాతు - నాసాంతికోవిశః ॥

దేవిదక్షిణే రుద్రాయ గాం తేనామృతత్వమస్యాం వయో
దాత్రే మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీతే కథదంకస్యా
అదాత్ కామః కామాయ కామోదాతా కామః ప్రతిగృ
హీతా కామగ్ంసముద్రమావిశ కామేనత్యాప్రతిదృష్టామి
కామైతతే ఏమాతేకామదక్షిణా ఉత్తానస్త్వంగీరసఃప్రతి
గృహాతు ॥

సూ॥ ఉదాయుషే త్వేన ముత్యాప్యవాచయతి ॥

మంత్రం : ఉదాయమా స్వామృతాదోష ధీనాగ్ం రసోత్పర్జస్య
స్వశుశ్మేలోదస్థా మమృతాగ్ం అనుమధకుమాశంవాచయేత్

— గాయత్రి మంత్రోపదేశ ప్రకరణే శాస్త్రార్థః —

గురు స్పృష్టదశకృత్వో హస్యేత్యుత్తశాస్త్రార్థః ॥ అత్ర పృథక ప్రాణా
యామాన్ కుర్యాదిత్యర్థః పరశబ్దేన భేనురుచ్యతే । సూ॥ “గౌర్వై
వరః” ॥ ఇత్యావ స్తంబేనోక్త్యాత్ ॥ నాత్ర ప్రతిగహమంత్రః ॥ కింతు ॥
దేవస్యత్వేతి మంత్రపఠనమాత్రమేవ ॥ యత్ర కవిలోభయముఖ్యాది
గౌరీయతేతత్తైవ ॥ స్వతంత్రగోదానే అయం ప్రతిగహమంత్రః ॥
అన్యథాస్థానకాల గ్రహయజ్ఞాదిగోదాన ప్రతిగహోపపి ప్రతిగహమంత్ర
ప్రసక్తేః । సహితథాఽస్తి శిష్టాదారః ॥ దేవావై పరుణ మవాజయన్ ।
ఇతి లింగాద్యాగీయ ప్రతిగహాపవ ప్రతిగహాః । మంత్రజప ఇత్కుప
దేశః । ఇతి వ్యాఖ్యాతత్వాన్న న తత్స్మిన్సంగః । కేచిజ్జపంతి ॥

పదమ : ఉదాయమా స్వాయమా ఉదోషధీనాం రసేన ఉత్పర్జ

స్వస్య శుష్కేణ ఉదస్థాః అమృతాః అను ॥

నూ॥ తచ్చక్షురితి సూర్యందృశ ఇత్యంతేన పలురాదిత్య ముప
స్థాయ ॥

మంత్రం : తచక్షురేవహీతం పురస్తా చుక్రముచ్చరత్ పశ్యేమశర

దశ్యతం ఉవేమశరదశ్యతం సంవామశరదశ్యతం మోదామశర

దశ్యతం భవామశరదశ్యతం శృణవామశరదశ్యతం ప్రబ్ర

వామశరదశ్యత మశీతాస్వామశరదశ్యతం జ్యోక్ష్మాసూర్యం

దృశే ॥

పదము : తచ్చక్షుః దేహీతం పురస్తాత్ శుక్రముచ్చరత్ ।

పశ్యేమ । శరదశ్యతం । శీవేమ । సరదశ్యతం । సందామ ।

శరదశ్యతం । మోదామ । శరదశ్యతం । భవామశరదశ్యతం ।

శృణవామ । శరదశ్యతం । ప్రబ్రవామ । శరదశ్యతం । అశ

తాస్మామ । శరదశ్యతం । జ్యోక్ష్మ । సూర్యందృశే ॥

నూ॥ యస్మిన్ భూత మితిబప్య ॥

(యద్యయమాపార్యశ్చ తుర్వీకీసర్వతా మ్రువి దధ్యాపయితం
వ్యాఖ్యాతుంచ శక్నోతి మచ్చిహ్యయం నానస్త్రితగచ్ఛ దాస
మావతనా స్మృతవీధ విద్యానుభవేనదితి మనసివ రక్షచేత్
యస్మిన్ భూతమితి కుమారస్యశాంగుషం దక్షిణమాసం దక్షిణ
నావాక్పాణినా గృహీయాత్) ఇతికేచిత్

మంత్రం : యస్మిన్ భూతుంచ భవ్యంచ సర్వేభోకా స్సమాహితాః

తేనగృహీమత్యామభూం హహ్యంగృహీమత్యామహం ప్రజా

పతినాత్వా మహ్యంగృహీమ యజ్ఞశర్కన్ ॥

నూ॥ తతస్సూర్యాస్తమయపర్యతం తిష్ఠన్వటు రాచ్యోపదిష్టాం
గాయత్రీంజపేత్ । తతస్సాశుంసంధ్యావందనాగ్నికార్యాహి
దన సగంశాసనభిక్షాచరణాని శుర్యాత్ ।

భో॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం తిష్ఠన్మాసూర్యమభ్యసేత్
సూర్యేస్తశిఖరంప్రాప్తే సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్ ॥

భో॥ అగ్నికార్యంతతఃకుర్యాత్సంధ్యాయోరుభయోరపి
తతోభివాదయేద్వృద్ధా సహపహమితిబ్రవన్ ॥

భో॥ బ్రహ్మచార్యస్యప్రాశానే త్యనుశిష్యవటుంగురుః
బాధుిత్యేవసర్వత్ర ప్రతిబ్ధాయాత్తతోవటుః

భో॥ అదిమధ్యాసహనేషు భవచ్చిద్దిబ్బోపలక్షితః
బ్రాహ్మణః క్షత్రియవిశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమం ॥

— అగ్నితార్కమ —

సాయంసంధ్యావందనంకృత్వా । అచమ్య ॥ పూర్వోక్త ॥ ...
కుభటిభా । ఆయుర్వ్యోచి యశోబలాభిప్యధ్యర్థం । సాయమగ్ని తార్క
సమిదాధానం కరిష్యే । పరిశ్రేతి పరిమృజ్య ।

మంత్రం : పరిత్యాగ్యే పరిమృజామ్యాయుషాచ ధనేనచ సుప్రజాః
ప్రజయాభూయాసగ్ం సుపిగోష్ఠీకై స్సుపర్వావర్చసా
సుపానఃపాష్టై స్సుగృహగోగృహై స్సుచతిఃపత్యా సుమేధా
మేధయా సుబ్రహ్మబ్రహ్మచారిభిః । ఇతిపరిమృజ్య । అలం
కృత్య ॥ అగ్నయేనమః హుతవహాయనమః । హుతాసినేనమః
కృష్ణనర్మనేనమః దేవముఖాయనమః సప్తజహ్లయనమః
వైశ్వానరాయనమః జాతవేదనేనమః ॥

మంత్రం : అదితేనుమసర్వస్వ అనుమతేనమవ్యస్వ సరస్వతేను
మవ్యస్వ దేవసవితఃప్రసవ ॥

నూ॥ అగ్నయేసమిధమాహార ముత్యాదిభి ర్వాదశభి పృమిథావా
దధాతి ॥

మంత్రం : అగ్నయేసమిధ మాహారోపం బృహతేజాతవేదనే యథా
త్యమగ్నే సమిధాసమిధ్యచ ఏవం మామానుషా వర్చసా

సన్యామేధయా ప్రజయాపశుభి ర్భూహ్యవర్చసేనాన్నాద్యేన
సమేధయస్వాహా అగ్నయఇదంసమమ ॥

పదం : అగ్నయే । సమిధం । ఆహారోపం । బృహతే । జాతవేదనే ।
యథాత్యమగ్నే । సమిధా । సమిధ్యవే । ఏవం । మామా
యుషా । వర్చసా । న్యామేధయా । ప్రజయా । పశుభిః ।
బ్రూహ్యవర్చసేన । అన్నాద్యేన । సమేధయస్వాహా । అగ్నయే
ఇదంసమమ ॥

2. మంత్రం : ఏగోమ్యధిషీ మహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంసమమ ॥

పదం : ఏగోసి । ఏధిషీమహి । స్వాహా । అగ్నయే । ఇదంసమమ ।

3. మంత్రం : సమిదసిసమేధిషీ మహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం
సమమ ॥

పదం : సమిదసి । సమేధిషీమహి । స్వాహా । అగ్నయే । ఇదం
సమమ ॥

4. మంత్రం : తేజోసితేజో మయిధేహి స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదంసమమ ॥

పదం : తేజోసః । తేజోమయి ధేహి ॥ స్వాహా ॥ అగ్నేయే । ఇదం నమః ॥

8. మంత్రం : ఆహో అద్యావ్యచారిషన్ రసేసమసృక్మహి పయ స్వాగ్ం అగ్న ఆగమశమాసగ్ స్పృజ వర్చసేస్వాహా । అగ్నయ ఇదం నమః ॥

పదం : ఆహో ఆద్య । అన్యచారిషం । రసేస । సమసృక్మహి । పయస్వాగ్ం । అగ్నే । ఆగమం । తంమా । సగంస్పృజ । వర్చసా । స్వాహా అగ్నేయే - ఇదం నమః ॥

9. మంత్రం : సమూక్తే వర్చసా సృజపజయోచ ధనేనచ స్వాహా । అగ్నయ ఇదం నమః ॥

పదం : సమూక్తే । వర్చసా సృజ । పజయోచ । ధనేనచ । స్వాహా ॥

10. మంత్రం : విద్యున్మేస్మదేవా ఇంద్రోవిద్యా త్వహర్షిస్వాహా । ఇంద్రాయేదం నమః ॥

పదం : విద్యున్మే । అస్మదేవా । ఇంద్రోవిద్యాత్ । సహర్షిః ॥ ఇంద్రాయేదం నమః ॥

8. మంత్రం : అగ్నేయేబృహతే నాకాయస్వాహా ॥ అగ్నేయే బృహతే నాకాయేదం నమః ।

పదం : అగ్నేయే । బృహతే । నాకాయస్వాహా ॥ అగ్నేయేబృహతే నాకాయేదం నమః ॥

9. మంత్రం : ద్యావా పృథివీభ్యాగ్ స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామిదం నమః ॥

పదం : ద్యావా । పృథివీభ్యాం । స్వాహా । ద్యావాపృథివీభ్యామ్ ఇదం నమః ॥

10. మంత్రం : ఏమాతే అగ్నే సమితయా వర్ధస్యచాప్యాయస్వచ తయాహం వర్ధమానో భూయాస మాప్యాయమానశ్చ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమః ॥

పదం : ఏమాతే అగ్నే । సమితయా । వర్ధస్యచ । అప్యాయస్వచ । తయాహం । వర్ధమానః । భూయాసం । ఆప్యాయమానశ్చ । స్వాహా । అగ్నయ ఇదం నమః ॥

11. మంత్రం : యోమాగ్నేభాగివగ్ సంతమథాభాగం చిక్రత్స్వి

భాగముగ్నే తంకురుమముగ్నే భాగినంకురుస్వాహా॥ అగ్నియ
ఇదంనమమ ॥

పదం : యోమముగ్నే ॥ భాగినం ॥ సంతం ॥ అథాభాగం ॥ చిక్కిరతి ॥
అభాగముగ్నే ॥ తంకురు ॥ మామగ్నే ॥ భాగినంకురు ॥ స్వాహా ॥

12. మంత్రం : సమిధమూఢాయాగ్నే సగ్వవతోభూయాసగ్ స్వాహా
అగ్నియఇదంనమమ ॥

పదం : సమిధం ॥ అథాయ ॥ అగ్నే ॥ సర్వవతః ॥ భూయాసం
స్వాహా ॥ అగ్నియ ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : ఓంభూస్వాహా ॥ అగ్నియఇదంనమమ ॥ భువస్వాహా॥
వాయవఇదంనమమ ॥ సువస్వాహా ॥ సూర్యాయేదంనమమ ॥
ఓం భూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదంనమమ ॥ భువః
పరిషిచ్య ॥

మంత్రం : అదితేన్ద్రమగ్ స్థా ॥ అనుమతేన్ద్రమగ్ స్థాః ॥ సరస్వతేన్ద్ర
మగ్ స్థాః ॥ దేవసవితః ప్రాసాపీః ॥

మంత్రం : యతేలగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీభూయాసం యతేలగ్నే
పర్వస్తేనాహం పర్వస్వీభూయాసం యతేలగ్నే హరస్తేనా
హం హరస్వీభూయాసం ॥ మయిమేధాం మయిప్రజాం
మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మ
యింత ఇంద్రియందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయి
మూర్ధ్యో భాజోదధాతు ॥

పదం : యతేలగ్నే ॥ తేజస్తేన ॥ అహం ॥ తేజస్వీ ॥ భూయాసం ॥
యతేలగ్నే ॥ పర్వస్తేన ॥ అహం ॥ పర్వస్వీ ॥ భూయాసం ॥ యతే
లగ్నే ॥ హరస్తేన ॥ అహం ॥ హరస్వీ ॥ భూయాసం ॥ మయి
మేధాం ॥ మయిప్రజాం ॥ మయ్యగ్నిః ॥ తేజోదధాతు ॥
మయిమేధాం ॥ మయిప్రజాం మయింత ॥ ఇంద్రియందధాతు
మయిమేధాం ॥ మయిప్రజాం ॥ మయిమూర్ధ్యో భాజోదధాతు ॥
మంత్రం : మానసోక్తే తనయేమాన అయుషిమానో గోమమానో

అశ్వేషురీరిమః పీరాన్మానో రుద్రభామితో పథీర్ హవిష్మంతో
నమసావిధేమతే ॥

పదం : మావస్తాకే । తనయే । మానఅయుషి । మానోకేషు ।
మానః । అశ్వేషు । రీరిమః । పీరాన్మానః । రుద్రభామితః ।
పథీః । హవిష్మంతః । నమసా । విధేమతే ॥

మంత్రం : త్రావ్యముపం జమదగ్నేః కస్యపస్యత్రావ్యముపం యదే
వానాం త్రావ్యముపం తన్నేఅస్తుత్రావ్యముపం ।

సూ॥ భస్మనాశిరోలలాట వక్షస్థలస్కంధేషు తిలకంకుర్యాత్ ।

శ్లో॥ మేధాపీచలలాటేతు తేజస్వీదక్షిణేభుజే
వర్చస్వీతిభుజేవామే హృదయేబ్రహ్మచర్యసి
ఆయుష్మాగ్నాభిదేశేతు అన్నాదఃకంఠదేశతః
యశస్వీప్రక్షదేశేతు శిరస్సర్వసమృద్ధయే

మేధావీభూయాసం తేజస్వీభూయాసం వర్చస్వీభూయాసం
బ్రహ్మచర్యసిభూయాసం ఆయుష్మాప్రభూయాసం అన్నాదో
భూయాసం యశస్వీభూయాసం సర్వసమృద్ధిభూయాసం ।

మంత్రం : పునర్వాదిత్యా రుద్రావపవస్సమింధతాం పునర్వహ్యోః
వసునీధయజ్ఞః ఘృతేనత్వం తనువోవర్తియస్వ సత్యాస్సంతు
యజమానస్య కామూస్వాహా ॥ అగ్నేయే నసునీథాయేదం
సమమ ॥ స్వస్తి ॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం
బుద్ధిం శ్రియంబలం ఆయుష్యం తేజఃకర్మం దేహిమే హవ్య
భాహాన శ్రియందేహిమే హవ్యవాహాన ఓన్నమతి ॥

శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపోహోమక్రియాదిషు న్యూనం
సంపూర్ణ తాయాతి సద్యోపదేహుతాశనం మంత్రహీనం
క్రియాహీనభక్తిహీనంపోతాశన యద్ధుతంతమయాదేవ
పరిపూర్ణంతదస్తుతే ॥

సమర్పణః

అనేనమయాశ్చ తేన సాయంప్రాతరగ్ని కార్యసమిదాధానేన
భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రసీదాతు । సతత్యగ్ం
శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥

సూ॥ తపోగురు బ్రహ్మచార్యసీతి కుమారగ్ం సగంశాస్తి సర్వ
త్రానుశాసనేన బాధమేవం కరోమితి నట్టుద్రుయాత్ ॥
ఆచార్యః ॥ బ్రహ్మచార్యసి ॥ ప్రాణస్యబ్రహ్మచార్యస్య
॥ కుమారః ॥ బాధం కామచార కామవాదభక్షణకామోన
భవామి ॥ ఆచార్యః ॥ అపోశాన ॥ కుమారః ॥ బాధమశ్నామి

॥ అచార్యః ॥ శర్మకురు ॥ కుమారః ॥ బాధంకనోమి ॥

॥ అచార్యః ॥ మాసుపుష్పాః ॥ కుమారః ॥ బాధందివానస్య

పిమ్ ॥ అచార్యః ॥ భిక్షాశర్మచర ॥ కుమారః ॥ బాధం

చరామి ॥ అచార్యః అచార్యః భిక్షోభవ ॥ కుమారః ॥ బాధంధవామి

సూ॥ అధాస్మా అరిక్తంపాత్రం ప్రయచ్ఛన్నానా మాతరమేవాగ్రే
భిక్షస్యతి ॥

సూ॥ తతోగురుం మాతరిమన్యాగ్ శ్చ పృథాన్ సమస్కృత్య

భిక్షాం యాచయేత్ భవాన్ భిక్షాండదాత్మితి పురుషం భవతి
భిక్షాండేహితి ప్రీయంయాచయేత్ చతుస్సాగరవర్ణంతం గో
బ్రాహ్మణేభ్యస్సభంభవతు భార్గవచార్యవన అమృవాన
శ్రౌర్యబామదగ్నస్య పంచాక్షేయప్రవరాన్యిత శ్రీనశ్యరన్త్రః
అపి స్థంబసూత్రః కృష్ణముఖశ్చాభ్యాం “యజ్ఞ నిర్వా
హంభో అభివాదయే భవతి-భిక్షాం-దేహి ఇతిమాత్రాది ప్రీ
భిక్షాం ప్రాగ్భవాన్ భిక్షాం దదాతు ఇతిప్రీతాదిపురుషాన్
భిక్షాయాచనం ॥ తేనత్స్యసాం శిర్షస్సత్తిః త్రస్సమేతమేవ
మగ్నింధారయేత్ క్షారలహరిపరంభుంజీతతతతచార్య పటూ
అశీర్వచనంప్రాప్య ॥

మంత్రం: శతమానంభవతి శతాయుఃపురుషశ్చ తేంద్రియ అయిష్యే

వేంద్రియే ప్రతిషతి ॥

బ్రాహ్మణాన్ తోషయిత్వా బంధుభిస్సహభుంజీయాతాం
ఉపవీత్య ధర్మాశ్రమదీప్తాః ॥

సూ॥ చతుర్థేనామగోర్వాహన్యశ్చరితాః ॥ యస్యతశ్చిత్తాపూర్వపరి
హితంపాన ఆచార్యఅదతై ॥

మంత్రం: యస్యతే ప్రథమనాన్యగ్ చారాను సంత్యా విశ్వే అనం

తు దేవాతంత్యాభాతరస్సుప్తదోవర్తమాన మనుజాయంతాం

బహవస్సుజాతం ॥ శేచిత్వాలాశం శర్మకురంతి ॥

— ఉపనయనానుబంధశ్లోకాః —

ఉపనయన కాలః

శ్లో॥ గర్భాప్తమేదేగుక్తీత (గర్భాశ్శాస్త్రోపనాయనమ్ ॥
గర్భాదేకాదశరాజ్ఞో గర్భాత్పద్యాదశైవిశః ॥ కించ ॥

॥ బ్రహ్మవర్సనకామస్య కార్యంవిప్రస్యపంచమే
రాజ్ఞోబలార్థి నష్టమే వైశ్యస్యరార్థి నోష్టమే ॥

అపిచ ॥ పంచమీహుసివితత్త్వం ॥ యై బ్రహ్మశ్రీమాపురూయాత్
నష్టమే బ్రహ్మచరస్సమితి ॥ నశ్చరవిర్ణయః ॥

శ్లో॥ అమిహుమి-మ స్సప్తమేతు ॥ తేనామి-మ స్తతపరమ్ ॥
అగ్ని-స్యకామోదశమే ॥ ఇంద్రియాశ్రీతతపరమ్ ॥

శ్లో॥ ద్యాదశపశుకామశ్చ ॥ మేధాకామ-ప్రయోదశే ॥
యశ్చ శ్రీభుష్టికామో ॥ భ్రాతృకామ-స్తతపరమ్ ॥

- భోడ శనర్పకాఘ్నమ్ । విప్రకుర్యాత్సర్వయంవితా ।
అపద్యాభోడశాఖాని । నాతీతిః కాలఉచ్యతే ॥
- అభోడశాద్రాహ్మణస్య । సావిత్రినాతివర్తతే ।
అద్యావింశత్యై త్రబంధో । రాచతుర్వింశతేర్వశః ॥
(సావిత్రినామ ఉపనయనముత్పత్తిః)
- అతఃకుర్వ్యత్రయోజ్యోతే । యథాకాఅమసంస్కృతాః
సావిత్రిపతితావ్రాచ్యా । భవంత్యాన్యర్వవిగర్హితాః ॥
- వ్రాత్యసార్వత్వచిత్తస్య । వకార్యముపనాయనమ్ ।
అధ్యాపనంయూజనంచ । వివాహోదివిసర్జయేత్ ॥
- విప్రస్యక్షత్రియస్యాపి । మాంజీస్యాదుత్తరాయణే
దగ్గిణేతువిశాంకుర్యా । న్నానధ్యాయేనసంక్రమే ॥
- సమేచంధేష్టమశుక్రే । నిరంశేదైవభాస్కరే ।
కర్తవ్యంనోపనయనం । నానధ్యాయేగళగపే ॥
- రాశేఃప్రథమభాగస్థో । నిరంశసూర్యఉచ్యతే ॥
విప్రచసం తేక్షితివంవిదాఘే । వైశ్యంఘనాంతేప్ర ॥
- తినంవిదధ్యాత్ । మాఖాదిశుక్రాస్తకపంచమాసా ।
స్నాధారణంవా । సకలంద్విజానామ్ ॥
- వాక్యమ్ ॥ మకరకుంభస్థేర్కే మధ్యమం మీనమేష్ట
ఉత్తమం నృపభుమిభునస్థేఽధమముపనయనమ్ ॥
- శ్లో॥ శుద్ధిర్నై నగురోరస్య వర్షేవావేష్టమేయతి ।
చైత్రమాసగతేభానౌ తస్యోపనయనం శుభమ్ ॥
- శ్లో॥ జన్మభాద్రపక్షమేసింహే । నవైవాశశ్రుభేగురా ।
మాంజీబంధశ్శుభఃప్రాక్షః చైత్రమాసగతేరహే ॥

- శ్లో॥ తపభార్గవయోరస్తే । సింహస్తేదేవతాగురా ॥
చంద్రసూర్యేదుర్వలేతి । గోచరేనిష్ఠదేగురా ॥
- శ్లో॥ మేఖలాబంధనంతార్థం । చైత్రమాసగతేరహే ।
శుక్లపక్షశుభఃప్రాక్షః । కృష్ణపాశ్యంత్యైతికంవివా ॥
- శ్లో॥ మిథునేసంస్థితాభావా । కేవలమాసానదోషకృత్ ।
ముండనఃమీనచైత్రేతు । మండనంమేషచైత్రకే ।
ముండనంముండనంచైవ ॥ మేషచైత్రంవిధీయతే ॥
- శ్లో॥ నీచస్తే । వక్రసంస్థే । పృథిచరణగతే । భాలవృద్ధాస్తగేవా ॥
సన్యాసోదేవయాత్రా । వతనియమవిధిః కర్తవేధస్తుదీక్షా ।
హోంజీబంధోంగనానాం । పరిణయనవిధి । ర్వాస్తుదేవప్రతిహా
వర్జాస్పత్తిఃప్రయత్నా । త్రిదశఃపిగురా । సింహరాశిస్థితేచేత్ ॥
- శ్లో॥ అనధ్యాయస్యపూర్వేద్యుః । అనధ్యాయాత్మరేహని
వ్రతబంధం । విసర్జంచ । విద్యారంభంచ వర్తయేత్ ॥
ఇత్యేకే ॥ —
- అనధ్యాయః —
- శ్లో॥ పక్షద్యయే చతుర్దశ్యా । మష్టమ్యుంద్యితయేతిథౌ
ప్రతిపద్యే । దర్శపూర్ణా । అనధ్యాయాఃపక్షేర్హితాః ।
- శ్లో॥ ఉదయే సమయేవాపి ముహూర్తత్రయగామయత్
తద్దినంతదహోరాత్రం చానధ్యాయవిదోవిదుః
స్పృధిసామ్యక్షయేషూష ప్రీతతుఃపంచనాడికాః
చట్పతుస్తీస్పృశ్నోయ మనధ్యాయవినిశ్చయః ॥
- శ్లో॥ ॥ అథప్రదోషాః ॥
- శ్లో॥ విఘ్నార్కకామరాత్ర్యాదౌ ద్వేకార్కకుటికాఃకమాత్
రంధ్రాద్యామోదయాదర్వాక్రప్రదోషఇతినిశ్చితః ॥

పక్షిచర్మాదశ్చైవ అర్చితాత్వాననాడితా ।
ప్రదోషేననగ్ధీయాశ్చ శ్చియోనననాడితా ॥
సూర్యాస్తమ్యస్తమ్యురారాద్య మౌనప్రయత్నోదయంధువేత్ ।
ప్రదోషస్సాపికాలశ్చ ఇత్యేవమనురబ్రవీత్ ॥

సూర్యస్యాస్తమ్యమామ్యుర్బం సూర్యస్యాస్తమయాత్మరం
ఘటితాత్రయకాలశ్చ ప్రదోషఇతనిశ్చయః ॥

త్రయోదశీప మూచ చతుర్థీకలయాయది
రాత్రౌస్మిన్మహానిస్యాన్యదోషేనత్రమాననః ॥ ఇత్యేకే ॥

॥ అథగల్గరహః ॥

కృష్ణపక్షేచతుర్థీచ పక్షమ్యాది దినత్రయమ్
త్రయోదశచతుష్కం చ అష్టావేతేగల్గరహః ॥ కించ ॥

త్రయోదశ్యాదిచత్వారి సప్తమ్యాదిదినత్రయమ్ ।
చతుర్థీవైకత్యేనాతా అష్టావేతేగల్గరహః ॥

త్రయోదశచతుష్కంతు । సప్తమ్యాదిదినత్రయమ్
చతుర్థీకాదశ్చైవైతావనైవైతేగల్గరహః ॥ ఇత్యేకే ॥

— అథసోపహః —

సితాక్ష్యేష్యేద్విశీయాచ - అశ్వినేదశమీసితా ।
చతుర్థీద్వాదశీమాతే । ఏతాస్యసపదాస్త్రితాః ॥

— అథతిథిపారసక్షత్రాః —

ద్విశీయాచస్యతీయాచ । పంచమీసప్తమీతథా ।
త్రయోదశీచ । దశమీ । ప్రశస్థా సిథయోనతే ॥

బుధత్రయేందువారాణి । శస్తానితతబంధనే ।
మైత్రహస్తత్రయే । విష్ణుశ్రయే । పాశుత్రాత్రయే ।
ధాతృద్యయేదితీత్యేచ । దగ్రహేమ్యుతమంవతమ్ ॥

— పక్షచ్చిత్రాః —

అష్టమీద్వాదశీపక్షీ । చతుర్థీచచతుర్థీ ।
పక్షచ్చిత్రాశ్చతిథయ । శుభకార్యేషు విందితాః ॥

— పంచపర్యాః —

కృష్ణాష్టమీచతుర్దశ్య । పృథ్వీమావాహ్యచ । పూర్ణిమా
సంక్రాంతిపర్వతిథయో । మునిభిఃపఠిగీర్తితాః ॥

— ఉపనయనకర్తారః —

వితైవోపనయన్తుతాన్ । తనగావేవితుఃపితా ।
తక్షభావేపితుర్భ్రాతా । పక్షధావేమహాదనః ॥ కించ ॥

పితాపితామహోభ్రాతా । పక్షణ్యగోత్రజోగురుః ।
ఉపనాయేగీకాకిభ్యత్ । పూర్వాభావేపరఃపనః ॥

వతబంధంతుమానస్య । వివాపితువనుజ్ఞయా ।
యఃకోటిద్విజోమూఢో । శ్చరకలపతిదద్యతే ॥
ఇదంమారసత్ప్రదిషయన్ ॥

— ఉపనయనవేదికానిరయః —

దక్షిణోత్తరయోఃపంచ । పట్నీదాపూర్వపశ్చిమే ।
కర్కష్యావేదికావిష్టే । వభోవాయుష్యనగ్ధీసే ॥

తథాచ ॥ ప్రాకృశ్చియోర్గ్రంపదషట్కాయుక్తం ।
ఉదీచ్యయామ్యానిపదాని । పంచ

వవంవిధా । జ్యోతిషరత్న నిర్మితా
వల్గోశ్చ తాయార్చనతీ హవేదికా ।

అన్యవత్తుః॥ ఆచార్యస్యస్పదైష్ట్యః । చతుర్భిరథవా కరైః ॥
విస్తృతాచతురశ్రాచ । వల్గోశ్చేదిః । కరోన్నతా ॥

— అథపీఠలక్షణమ్ —

అష్టాత్రింశాంగుళంవీర । మాన్వ త్యేష్టాత్తడంగుళమ్
అష్టాంగుళంచవిస్తారే । కుర్యాన్తాదుంబరాదినా ।

— అథబ్రాహ్మణభోజనసంత్యాగినిర్ణయః —

దశద్యౌదశవద్యౌతౌ । వత్స్యతౌ చద్యౌయంద్యౌయమ్ ॥
వసంతేభుంసవేమామ్ని । భూరిబ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥
బ్రాహ్మణాంత్యైవపంచాశ చౌరేతూపాయనేశతమ్ ।
వివాహేతుయథాశక్తి హ్యభిభానేశతభోజనమ్ ॥

శ్లో॥

భోజయిత్వాశతంవిస్తావ । కుర్యాదేవోపనాయనం ।
అశక్తోపియథాశక్తికృత్వా । కర్మపచంచకత్ ॥
అరేపర్వద్గమేరాత్రౌ । చతుర్వర్షప్రమూదివా ।
ఏకాదశ్యామహోరాత్రం । ఘక్త్యాహంబ్రాయణంచకత్ ॥
ప్రతిగృహ్యోపనీశ్యర్థి । మతిప్రేనాచరేద్యది
బ్రాహ్మణతర్ఫణంసర్వం । చాతారమనిగచ్ఛతి ।
శూద్రాత్తుప్రతిగృహీయాత్ । తృమూర్థోనరకంప్రజేత్ ॥

— అథమాతరిరక్షస్వలాయాంగిర్మిత్యాంబకర్మనిషేధః —

ఉద్వాహేనతీచూడాసు । మాతాయదిరజస్వలా ।
తదానమంగుళంకార్యం । శుద్ధకార్యంశుభపుభిః ॥

శ్లో॥

ప్రారంభాత్ప్రార్థనాహార్య । మాతాయదిరజస్వలా ।
నిస్త్యతీనేసకర్తవ్య । సమాసాశ్చ తీచోదనాత్ ॥

నాందీశ్రాద్ధేకృతేష్టాత్ । మాతాయదిరజస్వలా ।
మాంజీబంధంనకుర్వీత । యదికుర్యాన్నిరరకమ్ ॥

మాత్యౌనాంభోజనాత్పూర్వం । యస్యమాతారజస్వలా ।
శదాకర్మనకుర్వీత । యదికుర్యాన్నిరరకమ్ ॥

వృద్ధిశ్రాద్ధేకృతేష్టాత్ । ద్వీట్వోర్భాతారజస్వలా ।
తదాకర్మనకుర్వీత । యావద్యోజనసంగతా ॥

మాత్రానహేవభుంజీత । ఊర్వంమాతారజస్వలా ।
ప్రతలంభోద్రశస్త్రసాన్య । దిత్యాహుభాగవాన్యమః ॥

నాందీశ్రాద్ధేకృతేష్టాత్ । త్కన్యామాతారజస్వలా ।
కన్యాదానంపితౄణామర్హా దిత్యాంగీరసభాషితమ్ ॥

నాందీశ్రాద్ధేకృతేయస్య భవేద్దాభిరార్జరజస్వలా ।
వివాహేనైవదోషసాన్య । దోషసాన్యాంజబంధనే ॥

వల్గోర్భాతారగిర్భిణీసాన్య । స్నకుర్యాచ్చౌశకర్మచ ।
సంచమాసాదధఃకుర్యా దతఃకుర్యంసకారయేత్ ॥

కర్మభార్యాగిర్భిణీసాన్య । ద్వాష్టకర్మోపనాయనమ్ ।
మాన్యాసాత్పరతద్యాపి । వకుర్యాదితిశౌనకః ॥

గన్ధిణీరుదిపత్నీసాన్య । స్నకుర్యాదుపనాయనమ్ ।
మంచమాసాదధఃకుర్యా దతఃకుర్యంసకారయేత్ ॥

ఇత్యేతే ॥

తథాప్రత్యంతవానినః | అంగనంకశింశాశ్చ | గత్వానంసాగర
మర్హతి || హిమవత్కాశికంధ్యం | పారంపర్యశ్చపశ్చిమం |
తీర్థయాత్రాంవినిగత్వా | పునస్సంసారమర్హతి | అజ్ఞానా
త్వాశ్చవిణ్మూత్ర | పురాసంస్కృతమేవచ | పునస్సంసార-
మర్హతి | త్రయోవర్ణాద్విజాతయః ||

శ్లో|| వివాగ్రితభక్షశుధ్యర్థం | ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ | పంచ
గవ్యంతుకుర్వీత | స్నాత్వావీత్వాచకుర్వీత | భాషణోమద్య
పానేచ | కృతేనోభక్షణేషుచ | తప్తప్రచపరిణీతా మహాంశ
హోమేనశుధ్యతి ||

శ్లో|| లగుసంగృహణంబద్ధా | పలాంతుంచతథాద్విజః | ఉష్ణిమా
నుషకేభాశ్చరాసభక్షీరభోజనాత్ | ఉపాయనంపునఃకుర్వాత్
తప్తప్రచ్ఛందకేమృహుః | చండాలాన్నంద్విజోభుక్త్వా |
సమ్యక్సౌంద్రాయణంచరేత్ | బుద్ధిపూర్వేతుకృచ్ఛబ్ధం |
పునస్సంసారమర్హతి | ప్రదోషేవిస్యనధ్యాయే | మంచేకృష్ణే
గలగ్రహే | అపరాధైర్హోషనీతః | పునస్సంసారమర్హతి |
తిథానాసపదాఖ్యాయాం అనధ్యాయేగలగ్రహే | అపరాధై
ర్హోషనీతః | పునస్సంసారమర్హతి | వినదునావసంతేన | కృష్ణ
పక్షేగలగ్రహే | అపరాధైర్హోషనీతః | పునస్సంసారమర్హతి ||
పాపాంశకగతేచంద్రే అరిసీచనీతేపిచ | అనధ్యాయేర్హోషనీతః
పునస్సంసారమర్హతి ||

— పునదుపసయనేపర్వాని —

శ్లో|| వపనంమేఖలూదండం | భిక్షాచర్యప్రతాపిచ | నికర్తంతే
ద్విజాతీనాం పునస్సంసారకర్మణి ||

— అథయమశాద్యుపసయనేకరూః —

శ్లో|| ఏకగచ్ఛేప్రసూతేచేత్ | ఏకవేదమవాప్యచ | సకాచార్హ్యేవ
లగ్నేచ కుర్వాన్మౌంజీనతంయతః | భాలోపసయనేచైవ జాత
కర్మాణేనామ్నూచ | చతుర్వ్యతోపాకరణే | యమశానాం
సమం భవేత్ ||

భాత్యద్వయేస్వసుయుకే | స్వస్థభాత్యయుకేతథా | పమా
నాపీక్రియాకార్యా | మాతృభేదేతథైవచ || మాతృభేదేవిశే
షోస్మర్యతే ||

శ్లో|| ఏకత్రలగ్నేయదిపుత్రయుగ్మం | శుభాయమాంజీవతకర్మ
కుర్వాత్ ఆచార్యయుగ్మంఖలువేదియుగ్మం | నాందీముఖేస్వ
స్థవీత్రాంశ్చనిత్యే | పృథగ్భవావేకలగ్నే సోదరాపుటనాయనే
ఆచార్యోస్వస్థిపితానోన్యైః | భ్రాతావాపిత్వసోదరః || ఇతి ||

— యజ్ఞోపవీతవిషయః —

శ్లో|| ఉచ్చిష్టంతోరణంభిన్నం | విక్రీతంవిధవాకృతం | భక్త్యుత్తరే
శ్మిసధ్యాయే సప్తతంతూన్నధారయేత్ || నాత్రిహస్యం |
వాతిదీర్ఘం ఉచ్చినీచాన్విసరయేత్ | బ్రహ్మదివాభిషర్యంతం
ఉపవీతంప్రకల్పయేత్ || యజ్ఞోపవీతమేకైకం | ప్రతిమంత్రేణ
ధారయేత్ ఏకమంత్రేగ్రసంకల్ప ధారితంహ్యుపవీతకం || ఏక
స్మిన్ శ్మిటితేచేత్సాన్వి | త్వర్ణంతృటితమేవచ | ఉపవీతములం
కారం | సజంకరకమేవచ | ఉపాసమాచవాసశ్చ | ధృత
మన్వస్యర్పధారయేత్ | ఆశౌచాంతఉపాకర్మగతేమాసివశు
ష్టయే | ఆనవంవాసనంవాచ | త్యజేద్యజ్ఞోపవీతకం | యజ్ఞోప
వీతకాలస్యా | ర్వాచనేకృతకలిపాం | పురస్తాత్పూజాధానా
చ్చిపస్తామిమతేనతు ||

శ్లో॥ వినాయచ్చిఖయాకర్ష వివాచయజ్ఞోపవీతతః । రాక్షసంతద్ధి విజ్ఞేయం । సమస్తావిష్కల్యాః క్రియాః ॥ తథా ॥

శ్లో॥ ఉపవీతంశిఖాబంధం ఊర్ధ్వపుండ్రంవివాక్యతం । అపవిత్రకృతం కర్మ । విప్రస్యవిఫలంభచేత్ ॥ కటిసూత్రంవివాకర్మ క్రౌతం స్మార్తరంకరోతియః ॥ పర్వంతన్నిచ్చలం విద్యాత్సోపవీతగ్న ఇతిస్మృతః ॥

శ్లో॥ సంధ్యాహీనోశుచిర్నిత్య మనర్హస్వకర్మసు । యదస్యతురారుతేకర్మ తత్పర్వం విష్కలంభచేత్ ॥

— ఉపసయనేభిషచరణవిధిః —

శ్లో॥ మాతరంపాస్యస్సారంవా మాతుర్యాభగినీనిజాం భిక్షేతభిక్షాం ప్రథమం యాచైసంసవిమానధేయేత్ । విమానసంనామప్రత్యాభ్యాసమిత్యర్థః ॥

శ్లో॥ అగ్రే భిక్షేతపవనీ । అప్రత్యాభ్యాసయసేచయా బ్రాహ్మణీంతాద్యశీంవాపి । ప్రియమగ్రేచయాచయేత్ ॥
Xర్పణీంస్తేనయాచేత । విధిపాంమతిమాన్మచ । అగ్రేభిక్షేత జననీ । మప్రత్యాభ్యాసయనీచయా । పశ్చాత్పిత్తరమన్యాంశ్చ । హ్యచార్యంబౌంధవాంస్తథా ॥

శ్లో॥ ఉపసయనదీక్షానంతరే ॥

శ్లో॥ Xృహ్యోకవిధిసోచితః పరివర్త్యోత్తరీయకం దండంపాత్రం సమాదాయ వమస్కృత్య రవిగురుం భిక్షార్కంతుతతోమానీ ద్విజవేశ్యతథాప్రజేత్ ॥ వేదయశ్చరహీవానాం । పశసానాం స్వకర్మసు ॥

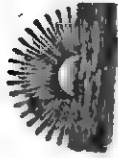
శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యాహారేద్భైక్షం । Xృహేభ్యః ప్రయతోస్యహం గురోకులేనభిక్షేత్ర । సజ్జాతకులబంధుషు ॥

శ్లో॥ అలాభేత్స్వస్యకేహానాం । పూర్వపూర్వంపరిత్యజేత్ । సర్వం వాపిచరేద్దామ్రమం । పూర్వోక్తానామసంభవే ॥

శ్లో॥ నియమ్యప్రయతోహచ మభిశస్తాంస్తువర్జయేత్ । అహీనాగ్ని రనన్యాంశ్చ । బ్రహ్మచారిచతేత్రయః ॥ అశ్నంతవసిధ్యంతి నైపాంసిద్ధిరనశ్నతాం ॥

శ్లో॥ సదవ్యాద్యతయేస్వర్గం । తందులం బ్రహ్మచారిణే । పశ్యాన్నంతం Xృహస్థాయ దాతాదుర్గతిమృచ్ఛతి ॥ ఇతినత్య విషయః ॥

సమాప్తః



- కాలత్రయ - సంధ్యవందన ప్రయోగః -

— ★ —

సూ॥ ఉపనయన ప్రథమదివసే సాయంకాలే ప్రాజ్ఞఖిండజ్యోతివా
బద్ధపద్మాసనాసీనాయ వటవే గురుః ప్రాణాయామపూర్వం
ప్రథమతస్సంధ్యవందనక్రమముపదిశేత్ ॥ “సాయంసంధ్యా
ముపక్రమే”దితివచనాత్ ॥—

- కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ -

శ్లో॥ అపవిత్రఃపవిత్రోవా । సర్వాససాంగతోపివా
యస్య రేతుండరీకాత్మం । సఖాహ్యైభ్యంతరంతువిః ॥
గోవిందేతిసదాస్మృతం ॥ గోవిందేతిసదాజపః
గోవిందేతిసదాధ్యానం । సదాగోవిందకీర్తనమ్ ॥

గోవింద - గోవింద - గోవింద.

ఓం శ్రీశివాయస్వాహా - ఓం నారాయణాయస్వాహా - ఓంమాధ
వాయస్వాహా॥ ఓం గోవిందాయనమః ॥ ఓం విష్ణవేనమః ॥ ఓం మధు
సూదనాయనమః । ఓం త్రివిక్రమాయనమః ॥ ఓం వామనాయ
నమః ॥ ఓం శ్రీధరాయనమః ॥ ఓం హృషీకేశాయనమః ॥ ఓం
పద్మనాభాయనమః । ఓం దామోదరాయనమః ॥ ఓం సంకర్షణాయ
నమః ॥ ఓం వాసుదేవాయనమః । ఓం ప్రద్యుమ్నాయనమః ॥ ఓం

32] సంధ్యవందన ప్రయోగః 249

అనిరుద్ధాయనమః॥ ఓం పురుషోత్తమాయనమః ॥ ఓం అధోక్షజాయ
నమః ॥ ఓం నారసింహాయనమః ॥ ఓం అచ్యుతాయనమః ॥ ఓం
ఆదారనాయనమః ॥ ఓం ఉపేంద్రాయనమః ॥ ఓం హయేనమః ॥
ఓం శ్రీకృష్ణాయనమః ॥ ఇతిపురాణాచమనంకృత్యా ॥ శ్మత్యాచ
మనం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం : త్రిరాచామేత్ । ద్విపరిమృజ్య । పశ్యదుపస్మశ్య ।

యత్ప్రస్యంపాణిం । పాదాప్రాక్షతి । శిరశ్చక్షుషీనాసికేశోత్రే
హృదయమాలభ్య ॥

— భూలోచ్చాటనమ్ —

శ్లో॥ ఉత్తిష్ఠంతు భూతిశాచాః । ఏతేభూమిభారకాః
ఏతేషామవిరోధేన । బ్రహ్మశర్మసమారభే ॥

ప్రాణాయామమంత్రః

ఓంభూః । ఓంభువః । ఓంగంధవః । ఓంమహాః । ఓంజనః ।
ఓంతపః । ఓగంసత్యం । ఓంతత్పవిత్రుర్వరేణీయంభునోదేవస్యధీమహీ
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓమాహోహ్యోహీనోఽమృతం
బ్రహ్మైభూరుషస్సువరోమ్ ॥

॥ దేశికాలకీర్తనమ్ ॥ (సంకల్పః) ॥

మమోపాత్త దురితక్షయద్యౌరాశ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం -
శుభేశోభనముహూర్తశ్రీమహావిష్ణోరాజ్యయాజనర్తమాససాధ్య

బ్రహ్మణః ద్విజీయపరాధే శ్లోతపరాగశబ్దే । వైవస్వతమన్వంతరే
 వినియగే వనమపాదే । జంబూద్వీపే । భరతపల్లే భరతఖండే,
 మిగోరక్షిణిజాగ్ధే శ్రీశైలస్యేశానగ్రపడేశే కృష్ణాతావేగోర్వర్ష్య
 దేశే (స్వగృహే వసతిగృహే, బంధుగృహే, కోభనగృహే) సమస్త
 దేవతాబ్రాహ్మణసన్నిధౌ । అస్మిన్ పర్వమాన వ్యావహారికచాంద్ర
 మానేన - సంవత్సరే - అయిన - ఋతౌ - మాసే - పక్షే - తిథౌ
 ఋతే - నక్షత్రే - యోగే - కరణే - ఏవంగుణ విశేషణ విగిష్టాయాం
 శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతర్భంధ్యాముపాశిష్యే ।
 (సూర్యాష్టమిపూజిష్యే) (సాయంసంధ్యాముపాశిష్యే) ॥

మంత్రం : ఓం అపహిస్తామయోభవః । తావడోద్ధధాతవ ।
 మహారణాయచక్షుః । యోవశ్శివతమోరసః । తస్యభాజ
 యతేహవః । ఉశతీరినమాతరః తస్మాల్లరంగమామవోయస్య
 త్మయామృజన్యథ । ఆపోజనయథాచవః ।

1. ప్రాతఃకాలే

మంత్రం: సూర్యశ్చమామన్యశ్చమన్యపతయశ్చమన్యకృతేభ్యః ।
 పావేభ్యోరక్షంతాం । యద్రాత్రియాపాపమకార్తవం । మనసా
 వాచాహస్తాభ్యాం । పద్మాభ్యముదరేణశిశ్నా । రాత్రిస్తవద
 లుంపత్ । యత్కించదురితంమయి । ఇదమహంమామమృత

యోగః । సూర్యజ్యోతిషి జహోమిస్వాహా ॥ త్రిరాచా
 మత్ ... మాలభ్య ॥

2. మాధ్యాహ్నకే

మంత్రం : ఆపఃపునంతపుష్పిధిపీం పృథివీపూతాపునాతుమాం । పునం
 తుబ్రహ్మణస్పతిర్వహ్యపూతాపునాతుమాం । యదుచ్ఛిష్ట
 మభోజ్యం । యద్వాదుశ్చరితంమమ । సర్వంపునంతుమామా
 హసతాంచప్రిగ్రహ్వాహ్నిత్రిరాచామత్ ... మాలభ్య ॥

3. సాయంకాలే

మంత్రం : అగ్నిశ్చమామన్యశ్చమన్యపతయశ్చమన్యకృతేభ్యః ।
 పావేభ్యోరక్షంతాం యదహ్నపాపమకార్తవం । మనసా
 వాచాహస్తాభ్యాం । పద్మాభ్యముదరేణశిశ్నా । అహంస్తవలుం
 పత్ । యత్కించదురితంమయి । ఇదమహంమామమృత
 యోగః । తేజ్యజ్యోతిషి జహోమిస్వాహా ॥ త్రిరాచామత్ ...
 మాలభ్య ॥

1. మార్గనామంత్రాః

మంత్రం : ఓం దధిక్రావ్ణోఽకారివమ్ । జ్ఞోరశ్వవాజనః ।

సురభినోముఖాకరత్ త్రణాకయాగ్ంషితామత్ । ఓం ఆహో

హిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన మహేరణాయచక్షన ।

యోవశ్చివతమోరసస్సభాజయతేహనః । ఉశతీరివమాతరః

తస్మాఅరంగమామవోయస్వత్క్షయాయజనస్సథః । ఆహోజనయథా

చనః ।

హిరణ్యవరాశ్చుచయః పావకాయాసుజాతః । కన్యహోయా

స్వింద్రః । అగ్నియాగర్భందధిరేవిరూపాస్తానావశ్శగ్న్స్యనా

భవంతు ।

యాసాగ్ంరారాబావరుణోయాతిమధ్యేనత్యాన్యతే అవవశ్యన్

జనానాం । మధుశ్చుతశ్చుతయోయాః పావకాస్తాన అవశ్శగ్న్

స్యనాభవంతు ॥ యాసాన్దేవా దివికృణ్వంతి భక్షయూ

అంతరిత్ బహుధాభవంతి-యాఃపృథివీం పయసాన్దంతి

శ్చుక్రాస్తాన అవశ్శగ్న్ స్యనాభవంతు శివేనమాదతుషా

పశ్యతాపశ్చినయా తనురోపస్పృశశత్త్వవమ్మే సర్వాగ్ం

అగ్న్గ్ంరిచ్చువదో హువేహో మయివరో బలమోజోవిధత్త

ద్రువిదాదానిముంచతు ద్రువదాదవేన్ముముచానః స్విన్న

స్నాత్వీమలా దిన పూతంవితేజేనాజ్యం ఆపశ్యంధంతు

మైనసః ॥ తిరాచామేత్ ...మూలభ్యః ॥

ఓం ఓం అధ్య పూర్వోక్తైవంగుణ వివేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీ పరమేశ్వరవీర్యరం(ప్రాతస్సంధ్యా), మాధ్యాహ్నిక సంధ్యా, (సాయంసంధ్యా) ముఖ్యకాలాతికమణ ప్రాయశ్చిత్తారం ప్రాయశ్చిత్తార్వపూర్వక (ప్రాతరర్ఘ్య) (మాధ్యాహ్నికార్ఘ్య), (సాయమర్ఘ్య) ప్రదాపం కరిష్యే ॥

— గాయత్రీ ప్రార్థన —

శ్లో॥ శ్రీఘంగచ్చమహాదేవి గాయత్రీ శత్రురూపిణి.

(నీకృత్యార్ఘ్యం) ఇదమర్ఘ్యం మయాదత్తం దుష్టదైత్యవధంకురు ॥

— ప్రాయశ్చిత్తార్వమంత్రః —

ఓం భూః ఓం భువః ఓగ్ం సువః ఓం మహాః ఓం జనః ఓం

తపః ఓగ్ం సత్యం - ఓం తత్సవితుర్వరేణియం భర్గోదేవస్య

ధీమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓమాహోజ్యోతీ

రహోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సవరోమ్ ॥ ఇత్యర్ఘ్యం విస్మ

శేత్ ॥

— ప్రథానార్ఘ్య ప్రదానమంత్రః —

ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణియం భర్గోదేవస్యధీమహి
 ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి విస్మజేత్ ॥ ఏవంత్రీః ॥
 (సాయంప్రాతఃస్సంధ్య యోగేషం ప్రకారేణార్ఘ్య దాతవ్యం)
 (మాధ్యాహ్నోక్త్యంభేదః)

— మాధ్యాహ్నార్ఘ్య ప్రాయశ్చిత్తార్ఘ్యమంత్రః —

ఓం హగ్ంసశ్శుచివద్యపతంతరిక్ష సద్దోతావేదిష దతిశ్చిరురోణ
 సత్ ॥ స్వప్నదగ్రస దృతస ద్యోతనస దన్వా గోహ ఋతహ
 అద్రిజా ఋతం బృహత్ ॥ ఇత్యర్ఘ్యం విస్మజేత్ ॥ (మాధ్యా
 హ్నార్ఘ్యే మూలమంత్రేణైకం ప్రథానార్ఘ్యం దద్యాత్) యథా ॥
 ఓం భూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి విస్మజేత్ —

(ప్రదక్షిణ విధిస్తు త్రయాదాం సమాపః)

— ప్రదక్షిణ మంత్రః —

ఓం యత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమంతి తేనసాస్మాన్ మవధూన్యం
 త్వద్యంతమస్తు యంతిమాదిత్య మభిధ్యాయన్ కుర్వన్
 ॥ బ్రాహ్మణోవిద్వాన్ సకలం భద్రమశ్నుతే సావాదిత్యోన్

బ్రహ్మసి బ్రహ్మహవ బ్రహ్మపృథియ ఏవంవేద అసావా
 దిత్యో బ్రహ్మ ॥ (ఇత్యం బిబుదకం కించిత్కించి ద్విస్వజ్య
 మాన గగ్వపరిః ప్రదక్షిణం కుర్వాత్) తతః త్రిషుకాలేషు
 తతః సత్తామూర్తి భేదైః పృథక్పృథక్ సంధ్యాంగతర్పణం
 కుర్వాత్ (శిరాచామేత్... హృదయమాలభ్య ॥ పూర్వో
 దైవంగుణ... శుభతీతా సంధ్యాదేవతా వీత్యర్ఘ్యం మమ
 సాయం (ప్రాతః) (మాధ్యాహ్నాక) సంధ్యాంగతర్పణం
 కరిష్యే ॥ తద్యథా ॥

శ్లో॥

ఉత్తిష్ట దేవి గంతవ్యం ॥ పునరామనాయచ
 గాయత్రి ఛందసాం మాతః ॥ ప్రవిశ్య హృదయంమమ ॥

ఇతి సంప్రార్థ్య
 సాయం

1. సంధ్యాంతర్పర్యయామి
2. సరస్వతీంతర్పర్యయామి
3. వైష్ణవీంతర్పర్యయామి
4. నిమజ్జీంతర్పర్యయామి ॥

— ప్రాతః —

1. సంధ్యాంతర్పర్యయామి.

2. గాయంత్రీంతర్పయామి.
 3. బ్రాహ్మీంతర్పయామి.
 4. నిమృశీంతర్పయామి.
- మాధ్యాహ్నికం —
1. సంధ్యాంతర్పయామి.
 2. సావిత్రీంతర్పయామి.
 3. తాద్రీంతర్పయామి.
 4. నిమృశీంతర్పయామి.

— గాయత్రీహృదయమ్ —

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ అగ్నిరేవతా బ్రహ్మితాత్మ్యం ।
 గాయత్రంతంఛందం షరమాత్మం సమాసం । సాయజ్యం విని
 యోగం ఆయాతునరదాదేపి అక్షరం బ్రహ్మసమ్మితం ।
 గాయత్రీం ఛందసాం మాతేదం బ్రహ్మజుషస్వమే । యదహో

కురు లేపాపం శదహ్నో శ్చత్విముచ్యతే యద్రాత్ర్యా
 కురు లేపాపం తద్రాత్ర్యాత్పత్తిముచ్యతే । సర్వవశే మహా
 దేవీ సంధ్యావిద్యే సరస్వతి । ఓజోసి సహోసి బలమసి
 భ్రాజోసి దేవానాం ధామగామాసి విశ్వమసి విశ్వాయు సర్వ
 మసి సర్వాయు రభిభూగ్ం గాయత్రీమావాహయామి ।
 సావిత్రీమావాహయామి సరస్వతీమావాహయామి । ఛందశీ
 నావాహయామి । శ్రియమావాహయామి । గాయత్ర్యా
 గాయత్రీ ఛందోవిశ్వామిత్రబుష్మి సప్రవితా దేవతాగ్నిర్బుభుం
 బ్రహ్మశిరో విష్ణుర్హృదయగ్ం రుద్రశ్శిఖా పృథివీయోనిః
 ప్రాణాఽపాన వ్యానోదాన సమానా సప్రాణా శ్చైతన్యరా
 సాంఖ్యాధిపత్య గోత్రాగాయత్రీ చతుర్విగ్ం శత్యక్షరా
 త్రిపదాపట్యుక్తిః । పంచశిర్షోపసయతే వియోగః ॥ అత్ర
 శ్లోతాచమనం ॥

మంత్రం : తత్సవితుర్వరేణియగ్ం సావహః । భర్గో దేవస్యధీమహిసావహః ॥
 ధియోయోనఃప్రచోదయా తాన్సహః ॥

మంత్రం : ఆహోహిష్టామయోధువః ... జనయథాచనః ॥

మంత్రం : ఓం భూః ఓం భువః ... బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ ॥

(పునఃప్రాణాయామం : అత్రప్రాణాయామమంత్ర ద్వితీయా వృత్తిస్తు పరంపరోపదేశ ఏవ విధిః)

మంత్రం : ఓం భూః ఓం భువః ... బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ ॥

— గాయత్రిమంత్రజపసంకల్పః —

మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సాయం (ప్రాతః) (మాధ్యాహ్నక) సంధ్యాంగ త్వేన యథా శక్తి గాయత్రి మహామంత్ర జపం కరిష్యే ॥

— అంగన్యాయకరన్యాసా —

శత్రువీతుః బ్రహ్మత్వేన ఆంగుస్తాభ్యాం నమః ॥ పరేణ్యం

విష్ణ్వత్వేన తరసిభ్యాం నమః ॥ భక్తోదేవస్య రుద్రాత్వేన - మధ్యమాభ్యాం నమః ధీమహి సత్యాత్వేన - అనామికాభ్యాం నమః ధియోయోనః జ్ఞానాత్వేన కవిహితాభ్యాం నమః ॥

ప్రచోదయాత్ - సర్వాత్వేన కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః ॥

శత్రువీతుః - బ్రహ్మత్వేన - సౌందర్యాభ్యాం నమః పరేణ్యం

విష్ణ్వత్వేన - శిరశ్చక్రాభ్యాం భక్తోదేవస్య రుద్రాత్వేన శిఖాయే

నషట్ ధీమహి సత్యాత్వేన కవచాయహుమ్ ॥ ధియోయోనః జ్ఞానాత్వేన శత్రుత్రయాపహుమ్ ॥ ప్రచోదయాత్ సర్వాత్వేన అస్త్రాయఫట్ ॥ భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః ॥

— త్యాగమ్ —

ముత్తావిద్రుమ హేమసల ధవళబాష్పయైర్ముక్తా శ్రీక్షణై ర్యుక్తామిందు నిబద్ధత్నమకుటాం తత్సార్వ పరాత్మికామ్ గాయత్రీంపరదాభయంకుశకళాశుభ్రం కపాలంగచాం శంఖం చంక్రమథారవిందయగళం హస్తైర్వహంతీంధితే ॥ యోదేవస్యవితాస్యాకం ధియోధర్మాధిగోచరాః ప్రేరయేత్తస్యయద్భగ్ సద్గ్రహేణ్యముపాస్మహే ॥

— పశుర్వింశతిపూర్వాంగ ముద్రాః —

సముఖంసంపుటంచైవ వితతంవిస్తృతంతథా ॥ ద్విముఖం త్రిముఖంచైవ చతుః పంచముఖంతథా ॥

2. మూర్ఖతోఽథోముఖంచైవ వ్యాపీతాంజలికంతథా శకటం యమపాశంచ గ్రధితంచోల్మూగోన్ముఖం ॥

3. ప్రలంబంముష్టికంచైవ మత్స్యకూర్మవరాహకా ॥ సింహాకాంతం మహాకాంతం ముద్గరం పల్లవంతథా ॥

4. ఇలిముద్రాశ్చక్రుర్వింశ ॥ గాయత్రీసుపతిష్ఠితా నతీముద్రానజానాతి గాయత్రీ నిష్కలాభవేత్ ॥

— దురుసమస్కారః —

గురుర్భువ్యే ॥ గురుర్విష్ణుర్గురురేవ హేశ్వరః ॥ గురుస్సాక్షాత్పరబ్రహ్మ ॥ తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

— మూలమంత్రమ్ —

ఓం భూర్భువస్సువః॥ శత్రువితుర్విరేణియం భర్తౌ దేవస్యధీమహి

ధి యోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

వనం చతుర్విగ్ం శత్రుక్షణం త్యామృతి పూర్వతాం
గాయత్రీం నిత్యమష్టోత్తర శతివారం చతుర్వింశతి వారంవాజపేత్.

(అత్రోత్తరవ్యాస విధి స్మరదాయే న భవతి - తథాపి -
కేచిత్కుర్వంతి॥ సతత్యలూనీసః॥ గాయత్రీ దేవ్యాః నిత్యోపాసన్య
త్యాద్విగ్ంమోలోనక రస్య ఇతి విజ్ఞేయం॥ కింతు గాయత్రీ మహాయజ్ఞ
పురశ్చరణ చక్షే పూర్వోత్తరవ్యాసముద్రా స్మర్యాః పరిగణనీయా
ఇతి పరమార్థః॥ తథాపి, పూర్వోత్తరాంగ ముద్రాః ప్రద
ర్భితా - స్వత్రేవ లక్షణామాత్రాః) ॥

— ఉత్తరాంగముద్రాః —

శ్లో॥ సురభిరానయోనీనః॥ శంఖం చక్రం చ సంకజమ్

లింగంవిద్యాణ ముద్రాచ॥ వ్యాప్తముద్రాః ప్రకీర్తితాః॥

శత్రుద్రవ్యహస్తగుమస్తు

శత్రుస్సాయం (ప్రాతః) మాధ్యాహ్నిక సభ్యాంగ సూర్యోప
స్థానం కరిష్యే ॥

(తిష్ఠన్నేవతిప్రమథ సంధ్యాసు సూర్యోపస్థానం కర్తవ్యమ్)

— సాయం సూర్యోపస్థాన మంత్రాః —

మంత్రం : ఇమంమే వరుణ క్రుధీహావ మద్యాచ మృదయ ।

త్యానువస్మ్యరాచక । తత్సాయామిబ్రహ్మణా వందమాన

ప్రదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహేదమానో వరుణే

హబోధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీః । యచ్చిద్ధితే

విశోయథాప్రదేశ వరుణావతమ్ । మనీమసిద్యవిద్యవియత్కిం

చేదం వరుణ దైవ్య జనేభిర్నోహం మనుష్యాశ్చరామసి ।

అచిత్తీయ త్వం భర్తాయు యోషిమ మాన సస్త్యజేనసా కేవ

రీరిషః । కీతవాసా యద్రిపుర్నదీవి యద్యాఘాసత్య ముత

యన్నవిద్య । సర్వాతావిష్యషిధిరేవ దేవాథాశేస్యామవరుణ

ప్రియాసః ।

— దిగేనతా సమస్కారః —

ఓం నమఃప్రాచ్యైదిత్య । యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివనం

త్యేతాభ్యశ్చనమః । నమోదక్షిణాయైదిత్య । యాశ్చ దేవతా

ఏతస్యాం ప్రతివనంత్యేతాభ్యశ్చనమః । నమః ప్రత్యక్షైదిత్య ।

యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివనంత్యేతాభ్యశ్చనమః ।

సమఉద్ధృత్యైశ్చ । గూఢదేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసతిత్యేతా
భ్యశ్చనముః । నమ ఉర్ధ్వాయైశ్చ । యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం
ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనముః । సమోధరామైశ్చ । యాశ్చ
దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనముః । సమోహంత
రామైశ్చ । యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చ
నముః । సమోగంగాయమునయోర్భద్యమేనసంతి । తేమేభన
న్నాత్మానశ్చిరంజీవితం పరయంతి సమో గంగాయమున
యోరునిభ్యశ్చ సమో సమో గంగాయమునయోరువి
భ్యశ్చనముః । గురుభ్యశ్చనముః । సంధ్యాయైసమః । సావిత్వైశ్చ
నముః । గాయత్వైశ్చనముః । సరస్వత్యైశ్చనముః । సర్వాభ్యో దేవ
తాభ్యోనముః । దేవేభ్యోనముః । ఋషిభ్యోనముః । మునిభ్యో
నముః । గురుభ్యోనముః । పితృభ్యోనముః । కామోకార్ష
స్మనస్కరకార్షి స్మమోనముః ॥

— ప్రాతఃసూర్యోపస్థానమంత్రాః —

మిత్రస్య చరణ్భృతశ్రవోదేవస్యసావసిం సత్యం చిత్ర శ్రవ
స్సమం । మిత్రోజనాన్ యాతయతి ప్రజాసన్నిత్రో వాభార
పృథివీ ముతద్యాం । మిత్రశక్ష్మీరసిమిమభివత్సే । సత్యాయ
హవ్యం శ్శుతవద్విధేమ । ప్రసమిత్రమరో అస్తుప్రయస్వాన్
యస్త ఆదిత్యశిక్షతి ప్రతేన సహస్యతే విశియతే త్వోత్తో
వైస మగంపహో । అత్స్నిత్యంత్రోనదూరాత్ ॥

— దిగ్దేవతానమస్కారః —

ఓం నమః ప్రాప్త్యైదితే ... కామోకార్షిన్సన్మనస్కరకార్షి
న్నమోనముః ॥ ఇతిపూర్వవత్సర్వం కుర్యాత్ ॥
(మాధ్యాహ్నిక సూర్యోపస్థానే విశేషః) ॥ యథా ॥

— మాధ్యాహ్నిక సూర్యోపస్థానమ్ —

మంత్రం : ఆసత్యేన రజసాచర్షమానోనివేశయన్నమృతంమర్వంచ
గౌరణ్యయేన సవితారఃసోమోధేనోయాతిభువనానిపశ్యన్ । ఉద్య
యంతమస్సరిపశ్యంతో త్వోతిరుత్తరః । తేనంజేవతా

సూర్యమగన్మణోన్మీరు తత్తమం । ఉదత్త్యం చాతవేదసం దేవం
 వనాంతికేతవః । దృశేవిశ్వామ సూర్యం ద్విత్రం దేవానాముద
 గాదనీకం చక్షుర్నితస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రాచ్యావాప్యథివి
 అంతరిక్షగ్ం సూర్యః తాత్కాలికతస్య మత్తస్యైతద్వక్ష్యురేవహితం
 ॥ పురస్తాచ్యుక్రముచ్చింత్ । పశ్యేమశరదశ్శతం । శవేమశర
 దశ్శతం । నందామశరదశ్శతం । మోదామశరదశ్శతం ।
 భవామశరదశ్శతగ్ం శృణవామశరదశ్శతం । ప్రబ్రవామశర
 దశ్శత మశితాస్సాన్వీమశరదశ్శతం । జ్యోత్స్వీమూర్యందృశే ।
 యఉదగాన్మహతోర్నవాద్విభ్రాజమాన స్సర్వీకస్సనుధాత్వత్స
 మాప్యవభో లోహితాత్ సూర్యోన్విపశ్యిన్నస్ససా పునాతు ।
 (ఇతః పరం పూర్వవత్తమస్కారాన్ కుత్యాత్) పంథ్యామై
 వమః కామోకాన్మన్మన్మరకాన్మన్మ మోనమః ।

పంథ్యామంగాయత్రాః విశ్వరూపస్తుతిపాఠః

వృణిజ్యైష క్షేతో వాయురాకాశాత్ ఓం నమోభగవతే వాసు

దేవాయ యాంగ్ సదా సర్వభూతాని చరాశి స్థావరాశిష ।
 సాయంప్రాతర్నమస్యంతి, సామాసంధ్యాఽభిరక్షతు శివాయ
 విష్ణురూపాయ । శివరూపా మవిష్ణవే । శివస్యహృదయః విష్ణుర్వి
 ష్ణోశ్చ హృదయగ్ం శివః । యథాశివమయోవిష్ణు రేవంవిష్ణు
 మయశ్శివః । యథాంతరం నపశ్యామి తథామేస్వస్తిరాయషి
 ॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రహ్మహి తాయచ । జగద్ధి
 తాయ శ్చస్థాయ । గోవిందాయ నమోనమః ।

మంత్రం : ఉత్తమ శిఖరే జాతే । భూమ్యాం పర్వతమూర్ధి ।
 బ్రాహ్మణేభ్యోభ్యనుజాతా గచ్ఛదేవి యథామఖిమ్ ॥ స్తుతో
 మయావరదావేదమూతా ప్రచోదయంతి వనసే ద్విజాతా ।
 అయఃపృథివ్యాం ద్రవిణం బ్రహ్మచర్యం మహ్యందత్వా
 ప్రజాతం బ్రహ్మలోకం ॥

॥ నమో స్వస్వంతాయ సమాప్రమూర్తయే సమాప్రపాదాక్షి శిరో

సూర్యమగస్త్రజ్యోతిరుత్తమః । ఉదత్త్యం చాతవేదసం తేవం
 వనాంతికేతవః । దృశేద్విశ్వాం సూర్యం చిత్రం దేవానాముద
 గాదనీకం చక్షుర్నితస్య వరుణస్యోగ్నేః । ఆప్రాచ్యావ్యాప్యథివి
 అంతరిక్షగం సూర్యః । ఆత్యాజగతస్తథువశ్చతప్తక్షురేవహితం
 ॥ పురస్తాచ్యుక్రముచ్చంతే । పశ్యేమశరదశ్శతం । శవేమశర
 దశ్శతం । నందామశరదశ్శతం । మోదామశరదశ్శతం ।
 భవామశరదశ్శతగం శృణవామశరదశ్శతం । వ్రబవామశర
 దశ్శత మశితాస్సాన్యమశరదశ్శతం । జ్యోతిశ్చసూర్యందృశే ।
 యఉదగాస్త్రవతోర్నవాద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్సచుధ్యాత్స
 మాప్యప్రభో లోహితాత్ సూర్యోవిపశ్యిన్నస్ససా పునాతుః ।
 (ఇతః పరం పూర్వపన్నమసాగ్రాన్ కుర్యాత్) సంఖ్యామై
 వమః ... కామోతార్నస్సన్యరకార్నస్వ మోనమః ॥

సంఖ్యాయాంగాయత్రాః విశ్వరూపస్తుతిపాఠః

ప్రథివ్యావస్తేతోవాయురాకాశాత్ ఓం నమోభగవతే వాసు

దేహాయ యాంగ్ సదా సర్వభూతాని చరాణి సావరాణీనః ।
 సాయంప్రాతర్నమస్యంతి । పామాసంభ్యాభిరక్షతు శివాయ
 విష్ణురూపాయః । శివమాపాయవిష్ణవే । శివస్యహృదయంవిష్ణుశ్చ
 భోక్తృహృదయగ్ శివః । యథాశివమయోవిష్ణు రేవంవిష్ణు
 మయశ్శివః । యథాంతరం నపశ్యామి తథామేర్ష్య సిరాయుషి
 ॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ । జగద్ధి
 తాయ శ్చసాయ । గోవిందాయ నమోనమః ।

మంత్రం : ఉత్తమే శిఖరే బాతే । భూమ్యాం పరస్వతమూర్ధని ।
 బ్రాహ్మణేభ్యోభ్యనుజ్ఞతా గచ్ఛదేవి యథాభాగుభుమ్ ॥ స్తుతో
 మయావరదావేదమాతా బ్రహ్మదయంతి పవనే ద్విదాతా ।
 అయుఃస్పృథివ్యాం ద్రవిణం బ్రహ్మవృషం మహ్యందత్వా
 ప్రజాతుం బ్రహ్మణోకం ॥

॥ నమోస్సంజాయ సమానమూర్తయే సహస్రపాదాత్మ శిరో

రుభావావే । సహస్రనామ్న పురుషాయతాశ్చతే । సహస్ర

కోటియుగధారిణే నమః ॥

మంత్రం : ఇదంత్యావ్యాప్యధివీ సత్యమస్తు । పితర్యాత్మవిదిహోస్తు

వేదాం । భూతందేవానామవమే అవోభిః । విద్యామేవంవృజి

నంశరదానుం ।

కో॥ ఆతాశాత్పతితంతోయం । యథాగచ్ఛతి సాగరం

సర్వదేవనమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి ॥

కో॥ సర్వవేదేషు యశ్చుక్యాం । సర్వతీర్థేషు యత్యలం

తత్యలం పురుషఆచ్ఛతి । స్తుత్యాదేనంజనార్దనమ్ ।

శ్రీస్తుత్వాదేవం జనార్దన ఓన్నమశ్రితి ॥

కో॥ వానాద్యాసు దేవస్య । వాసితంతే జగత్రయం

సర్వభూతనివాసోసి వాసుదేవ నమోస్తుతే ॥

శ్రీవాసుదేవనమోస్తుతశ్చితి

— పృథ్వీభ్యోనమస్కారపద్ధతిః - గోత్రపవనా —

చతుస్సాగర పర్యంతం శోబ్రాహ్మణేభ్యః శుభంభవతు -
భార్యవ - చార్యవన - ఆచ్ఛివాన - జార్గ - జామదగ్న్య - పంచార్షే
యప్రవరాస్యత శ్రీవత్సనగోత్రః ఆవసంబసూత్రః । కృష్ణయజుశ్చాశ్వా
భాధ్యాయా - “యజ్ఞశర్మాహంభోఽభివాదయే ॥ తిరాచామేత్ ॥

... కోత్రే ॥ హృదయమాలభ్య ॥

— ఫలసమర్పణమ్ —

కో॥ కామేనవాచామననేంద్రియైర్హర్వా
బుధ్యాత్మనావా ప్రకృతే స్వభావాత్
కరోమియద్యత్సకలం పరస్మై
నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అనేన ప్రాత ॥ స్నాతం ॥ మాధ్యాహ్నిక ॥ సంధ్యావంద
నేన ॥ భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీ పరిమేశ్వర సుప్రీదాతు ॥ సర్వం
శ్రీ పరమేశ్వరార్పణమస్తు ॥

కో॥ యత్కరోమి యదశ్చామి ।
యజ్జహోమి దదామియత్
యత్తపశ్యామి గోవింద
తత్కరోమిత్వదర్పణమ్ ॥

విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణు ర్విష్ణుః

ఓం శేశహాయస్వాహ ॥ ఓం నారాయణాయస్వాహ ॥ ఓం

మాధవాాయస్వాహ ॥ ... శ్రీకృష్ణాయనమః ॥

తిలకధారణం

యత్రభూమ్యాం జపం కృత్వా
తత్రసంప్రాక్ష్యవారిణా
తదేణ తిలకంధృత్వా
పునరన్యై నగచ్ఛతి || తత్సత్ బ్రహ్మర్షణమస్తే ||

— సమాప్తః —

— సంధ్యావందనానుబంధశ్లోకాః —

సూ॥ అనారహ స్సంధ్యాముపాసీత || “సంధాసంధ్యాముపాసీత ||
శ్లో॥ ||వశిష్ఠః|| గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం | తిష్ఠన్నా సూర్యమభ్యసేత్
సూర్యే స్త శిఖరం ప్రాప్తే సాయం సంధ్యా ముపాక్షమేత్ ||
శ్లో॥ శౌనకః || ఉపనీతౌకృతాయాంచ సాయంసంధ్యాముపాక్షమేత్
బ్రహ్మయజ్ఞం ప్రకుర్వీత | మధ్యాహ్నాతుపరేహని ||
శ్లో॥ ఉపాకరణ పర్యంతం || గాయత్ర్యాబ్రహ్మయజ్ఞ కమ్
కుర్యాన్నాధ్యాహ్నాహ్నికీం సంధ్యాం | తతస్త్రితుల్య కమార్గతః ||
శ్లో॥ మాధవీయే || గాయత్రీనామ పూర్వార్వాణే | సావిత్రిమధ్యమేదినే
సరస్వతీచసాయాహ్నే | సైవసంధ్యా త్రిధామతా ||
శ్లో॥ గోబిలః || సంధ్యాయేవ నవిజ్ఞాతా | సంధ్యాయేనానుపాసితా ||
జీవమానో భవేచ్ఛూచ్ఛ్రో | మృతశ్శ్చాన్మోభిజాయతే ||
శ్లో॥ యోఽన్యత్ర కురుతేయత్నం | ధర్మకార్యేద్విజ్ఞోత్తమః |
విహాయసంధ్యా ప్రణతీం | సయాతిసరకాన్ బహూన్ ||

— శ్రోతాచమనవిధిః —

శ్లో॥ దేవ్యాఃపాదైశ్శ్రీభిః వీత్వా | అబ్జింకైర్నవభిస్సృజేత్ |
సప్తవ్యూహ్యలిసంయుక్తాః | గాయత్రీం త్రివదాశిరః ||

— స్మృత్యాచమనవిధిః —

సూ॥ తిష్ఠన్నాచామే త్ర్యహ్యోవాసీన శ్శ్రీరాచాః పుద్గ్ధదయంగమా
భిరదిశ్శ్రీరోష్ట్రపరిమృజే || ద్విరిత్యేకే || సకృదుపస్మృతేత్
(ద్విరిత్యేకే) దక్షిణేన చాణివా సప్యంపాణిం ప్రాక్ష్య |
పాదాశిరశ్చైంద్రియాణ్యుపస్మృతే | చ్చక్షుషీ | నాసికే |
శ్రోత్రే | చాథాన ఉపస్మృతేత్ ||

— పురాణాచమనవిధిరుచ్యతే —

శ్లో॥ కేశవాద్వైశ్శ్రీభిః వీత్వా | ద్వాభ్యాం ప్రక్షాళయేత్కురౌ
ద్వాభ్యామోష్ట్రేన సంమృజ్య | ద్వాభ్యాముపార్జనంతథా ||
ఏకేనహస్తం ప్రక్షాళ్య | పాదావనీనధ్వజతః | ఏకేనాచీచ
మూర్ధ్నిసాన్యత్రతస్సంకర గాడిభిః | సర్వాసామంగులీనాంవై
మూలేనచుబుకంస్మృతేత్ | అంఃఃఘానాటుకాభ్యాంఘా చక్షు
శ్రోత్రేచ సంస్మృతేత్ | కనిఘాంగుష్ఠయోర్యోగాత్ | నాభి
దేశశముపస్మృతేత్ || కరమధ్యం హృదిసాన్య | కరాగ్రంశిరవి
స్మృతేత్ || “కాలేసంధ్యాబలియసీతిచ ||

— సమాప్తః —

పాలాశస్య ప్రాగ్భాగే ఉపసయనాగ్ని ప్రతిష్ఠాపవం కరిష్యే॥
 యి పరిణాంతంశ్చత్వా॥

సూ॥ అగ్నిః పూర్వతే శ్చ ఈశాన్యదేశేవా నూతనవస్త్రేణ మంటప
 చూచాద్యం । తస్మిన్ పంచప్రస్థః రిమిత తందులాన్నిక్షిప్య ।
 తేషు ధీనోస్తాడిలావి ప్రాగపవర్తాయ్య దగవవరాణివా కృత్వా ।
 తేషు క్రమాత్ ప్రణవశ్రద్ధా మేథాదేవతా వాహనపూజానవ
 కుర్యాత్ ।

ఫలపుష్పాక్షత క్రముకహిరణ్యనిగహితాన్ ।

మంత్రం : (1) యశ్చందసా మృషభోవిశ్వరూపః భండోభ్యో

ధ్యమృతాత్పంబభూవ । పమేంద్రోమేధయాస్పృణోతు ।

అమృతస్యదేవ గారణోభూయానం । కరీరమేద్విచరణం జహ్వో

మేనుధుమత్రమా । కర్ణాభ్యాంభూవిశ్రువం । బహ్మణోకో

సిమేధయాడిహితః । శ్రుతంమేనోపాయ । ఇతి ప్రథమస్తంభలే

ప్రణవమావాహయామి సావయామిపూజయామి ॥ స్థాపనానం

శుమిదమర్ప్య మిదంపాద్య మిదమాచమనీయం ।

మంత్రం : (2) శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే । శ్రద్ధయావిదలేవావిః ।

శ్రద్ధాంధగస్యమూర్ధని । వచసావేదయామసి । ప్రియగ్ శ్రద్ధే

దదతః । ప్రియగ్ శ్రద్ధేదిదానతః । ప్రియంభోజ్యేషు ముజ్యంసు ।

అథ పాలాశ ప్రయోగః

శ్రద్ధాంధగస్యమూర్ధని

సూ॥ చతుర్థేనాని నమిర్మర్యోర్యస్యత ఇతి. పూర్వఙ్గహితం వాస
 అదత్తే ॥

మంత్రం : యస్య శ్రద్ధమవాస్యగ్ం హరామస్తత్త్వావిశ్లేఅవతం

దేవాః । తంత్యాభ్రాతసృష్ట్యధోవర్తమాస మనుజాయంతాన్

బహవస్సృజాతమ్ ॥ ఇతి గుగ్గోర్యోహదత్వాన్ స్యత్ప్రతిధావ్య ।

తతః ప్రాతస్తానం పంథ్యావందన మగ్ని శార్కం చ కుర్యాత్ ॥

సూ॥ కేచిత్పాలాశం కర్పికుగ్గంతి ఆచార్యేణపహ గ్రామాదృహిః
 ప్రాచీముదీచీంవా దిశముఽనిష్కమ్య ॥ పాలాశస్యాత్తతః
 పూర్వతోవా కుమారంపత్నీంచ దక్షిణతక్షపవేశ్య స్వయం
 ముత్తరత అశీనః ప్రాణానాయమ్య ॥

పూర్వోక్త... కుభితిధౌ ఆస్య (మమ) కుమారస్య శ్రద్ధా
 మేధా జననసిద్ధ్యర్థం పాలాశాఖ్యంకర్పకరిష్యమాణ సదం
 గతేనతదాదా తుధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ
 మహాజనైస్సహ కర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ॥ ఆదానిర్వి
 ఘ్నైన పరసమావాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం
 కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కర్మణఃపుణ్యాహవాచనంచ
 కుర్యాత్ ॥

ఆచమ్య... పూర్వోక్త... కుభితిధౌ-అస్య (మమ) కుమా
 రస్య ప్రణవశ్రద్ధామేధా దేవతాప్రసాద సిద్ధ్యర్థం పాలా
 శాఖ్యం కర్పకరిష్యే ॥ పాలాశవృక్షమూల మలంకృత్య ।

ఇదం మణిదితం కృణి । యథా దేవా అసురేషు । శ్రద్ధా ముక్తేషు
చక్రేణి । ఏవంభో శ్రేష్ఠ యజ్ఞసు । అస్మాక ముదితం కృణి ।
శ్రద్ధాం దేవాయ జమానాః । నాయుగోపా ఉపాసతే । శ్రద్ధాగ్ం
హృదయ్యయా కూత్యా । శ్రద్ధయా హూయతే హవిః । శ్రద్ధాం
ప్రాతర్వ్రవామహే । శ్రద్ధాం మధ్యందినం పరి । శ్రద్ధాగ్ం
సూర్యస్వనిముచి । శ్రద్ధై శ్రద్ధాపయే హమా । శ్రద్ధాదేవా
నధివన్తే । శ్రద్ధావిశ్వమిదం జగత్ । శ్రద్ధాం కామస్వమాతరం ।
హవిషా పర్ధయామసి ॥ ఇతి ద్వితీయస్తండితే శ్రద్ధామావాహ
యామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ... స్థాపనానంతర మిద
మర్ఘ్య మిదం పాద్య మిదమాచమనీయం ॥ ...

మంత్రం : (౧) మేథాదేవీ జవమాణానతిగా ద్విత్వానీభద్రా సుమ
నస్యమానా । త్వయా జప్తా నుదమానాదురుక్తాం । బృహద్య
దేమవిదధే సవీరాః । త్వయా జప్తబువిర్భవతి । దేవిత్యయా
బ్రహ్మగతశ్చీమతత్యమా । త్వయా జప్తపైత్రవిందతే ।

గమిషామహమ్మదవిరోధమేధే । మేధాం మణిద్రోదదాతు
మేధాం దేవరస్వణి । మేధాం మేలశ్వినాపుభావాధతాం
భువిః ప్రహ । అప్సరాసుచయామేధా గంధర్వేషుచ
యన్మనః । దైవం మేధాపరస్వతీ సామాం మేధా సురభిర్జవ
తాగ్న్యాహే । ఆమాం మేధాసురభిర్విశ్వమాపా హిరణ్యవర్ణా
జగతీజగమ్యా । ఊర్జస్వతీపయసావిన్యమానాసామాం మేధా
సుప్రతీకాజవంతాం । మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని
వేదోదధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం । మయ్యాం ద్ర
ఇంద్రియందధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో
భ్రాతోదధాతు ॥ ఇతి తృతీయస్తండితే మేధామావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి ॥ స్థాపనానంతర మిదమర్ఘ్య మిదం
పాద్య మిదమాచమనీయం ॥ తదంగ ప్రాణప్రతిపాసనం
కరమ్య ॥

ఓం అనునీతే ... స్థానముపహ్వయతే । ప్రణతశ్రద్ధామేధా
దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది ఘోడశోపచారపూజాం
సమర్పయామి । అత్ర శ్రీసరాస్వం వివేదయేత్ ।

అచన్య... పూర్వోక్త... శుభలిథా । అస్య (మమ) కమా
రస్య ప్రణవశ్రద్ధామేథా దేవతా ప్రసాదసిద్ధిర్థం పాలాశ
హోమం కరిష్యే ।

సూ॥ అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతేనమంతా ద్వాత్రిం
శఃపూపై రగ్నీంపరిశ్రిత్య । యచ్ఛందసామితి ఛందస్సూక్తం
వాచయ విన్వమాయంత్యైత్యాది చత్వారి చత్వార్జితమంత
మేతాదశాహుతిః కుమారగ్ంహవయేత్ ॥ - ఏకం - ద్యౌ -
త్రీణి - చత్వారి పంచతిపంచావత్రీనామ్ ।

మంత్రం : యశ్చందసామృషభోవిశ్వరూపః । ఛందోభ్యో భ్యమృతా
త్సంబభూవ । సమేంద్రోమేథయాస్పృణోతు । అమృతస్య
దేవధారిభోభూయాసగ్న్యాహః ॥ ఛందోభ్య ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : (2) శరీరమైవిచర్షణం । జహ్వమేనుధుమత్తమా ।
కర్మాభ్యాంభూరిష్యశువం । బ్రహ్మణః శోశోసిమేథయా షిహితః ।
శ్మతంమేగోపాయస్యాహః ॥ ఛందోభ్య ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : (3) ఆనమాంతివిత్త్యానా । కుర్వాణాచీరమాత్మనః ।
హాసాగ్ంసిమమగావశ్య । అన్నపానేచసర్వదా । తతోమే

శ్రియమాదహతోమశంపశుభిస్సహస్యాహః । ఛందోభ్య
ఇదం నమమ ॥

మంత్రం : (4) అమాయంతు బ్రహ్మచారిహస్యాహః । ఛందోభ్య
ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : (5) యశోజనేహవిస్వాహః । ఛందోభ్య ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : (6) శ్రేయాన్తవస్వసా హవిస్వాహః ॥ ఛందోభ్య ఇదం
నమమ ॥

మంత్రం : (7) తంత్యాభ్యగ్విశావిస్వాహః ॥ ఛందోభ్య ఇదం
నమమ ॥

మంత్రం : (8) సమాభగ్విశావిస్వాహః । ఛందోభ్య ఇదంనమమ ॥

మంత్రం : (9) అస్మిన్ భృహస్రశాఖే నిభగాహం త్వయిమృజేన్యాహః ॥
ఛందోభ్య ఇదంనమమ ।

మంత్రం : (10) యథాహుప్రవతాయంతి । యథామాసాఅహరర్జై
నసంమాంబ్రహ్మచారిణః । ధాతరాతుంతు సర్వశస్యాహః ॥
ఛందోభ్య ఇదంనమమ ।

మంత్రం : (11) ప్రతివేళోని ప్రమాభాహి ప్రమాదద్యస్సస్మాహః ॥

ఛందోభ్యుత్తరం నమః ॥

అచార్యః : ఇధ్యస్మ హనాన్యదిస్సగ్గన్గన్త్యాన్ ప్రహరతి రుద్రాయ తంతిచరామేదం నమః ॥ అవడవస్పృశ్య ॥ అన్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥

సువేదాజ్యమాదాయ ఓం చిత్తం చస్వాహః - చిత్తాయేదం నమః ॥ —

సూ॥ ... జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే ॥ అవరేగ్నిం వటుర్వస్త్ర మేఖలాజనదండాగ్ శ్చ పాలాశేస్తావ్య ॥ అవ్యానినవాని పూర్వవద్యగ్నిహీయా ద్రహ్మసూత్రవర్జం ॥ పాలాశమూలే దండం విస్పృజ్య ॥ సుశ్రవ ఇతి మంత్రేణాన్యదండమాదాయ ॥

మంత్రం : సుశ్రవస్సుశ్రవసం... నిధిగోపాభాయానం ॥

సూ॥ రేవతీ స్వతిద్వాభ్యాం వాసోభిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : రేవతీస్త్వా... మహిత్యనమ్ ॥

సూ॥ యాఅక్యంతేన్నితి తిస్సభి ర్వాసః పరిధావ్య ॥

మంత్రం : యాఅక్యంతేన్వయన్... సంవ్యయస్య ॥ ఇతి పరిధావ్యా చమ్య ॥

సూ॥ పరిహితం పరీదమిత్యనుమంత్రయత్ ॥

మంత్రం : పరీదంతాసో అధిధాన్యస్తయే ॥ విభజాసిజేవన్ ॥

సూ॥ గతః పాలాశ మూలే మేఖలాం విస్పృజ్య ॥ ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం అన్యమేఖలాంధారయేత్ ॥

మంత్రం : ఇయం దురుక్తా త్వరిభాధమాహా... మేఖలే మారీషామ ॥

సూ॥ తతః పాలాశ మూలే అజనం విస్పృజ్య ॥ మిత్రస్య తిలన్యాజనం ధారయేత్ ॥

మంత్రం : మిత్రస్య చక్షుర్గురుణా... దధేహం ॥ తతః మంటపస్థిత దేవతాభ్యోనమః ॥ ధ్యానావాహనాదివిరూఢశోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥

సూ॥ అగ్నిప్రదక్షిణాధిమంత్ర్యత్... యజ్ఞేనేతి మంటపాధ్యాసనంచ కుర్యాత్ ॥

మంత్రం : యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాః... సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥ మంటపస్థితాన్ సర్వాన్ దేవాన్ యథాస్థానం ప్రవేశయామి ॥ తతః కంకణవిమోచనం కరిష్యే ॥

మంత్రం : కంకణోప కంకణోఽహోసతి ॥ నకంకతే ద్వావితి భుష్టి ఇతి

న్యాన్ ద్రవ్యే అలిప్యత్ ॥

శ్లో॥ కంకణం మోచయామ్యద్య రత్నాస్మిన్నకదాచన మయిరత్నాన్ స్థితాంబుజాన్ ॥ దేవత్వంగత్వకంకణాః కంకణవిమోచతముఖా ర్ఘ్యముహూర్తోస్తు ॥

నూ॥ తతః ఆచార్యవటుమహదాశ్చిర్యచనంప్రాప్య బ్రాహ్మణాన్
లోషయిత్వా సహజచార్యోగ్యహమాగచ్ఛేత్ తిమధురణ
బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా । ప్రకృతమనుసరామః ॥

— అత్రోక్తాః —

శ్లో॥ పాలాశారాస్పాస్య చ్చతుశ్శేషాకార్యా । గ్రామాత్ప్రాచీనం
ప్రాచీముదీచీం । తాంప్రాచీనాభ్యధస్తా త్వలాశస్యకృత్వా
ప్రాకసంస్థ త్రిసంధిలాన్యపుష్పదగ్ధా ॥

శ్లో॥ ఆవాహ్యతేషు ప్రణవంతదాదా । శ్రద్ధాంబమేథాంబ యథా
క్రమేణ । కుర్వీతపూజామహాభక్ష్యభోజ్య పక్వాదనాపూప
సుబోదకాద్యైః ॥

శ్లో॥ కేవిద్యోమంచాత్రకుర్వంతి కర్మ త్యాజ్యాత్వా దేవతా
పూజనంచ । అగ్నించేధ్యా చాజ్యభాగావసానే పూజైర్గ్నం
తంపరిశిత్యసాంతం ॥

శ్లో॥ యచ్చందసామిదంసూక్తం । వాచయన్మేవహవయేత్ ।
చతుర్భిః పంచభిష్షడ్భి రాన్వైత్వా తైషావశ్యతః ॥

శ్లో॥ క్రమాత్సత్వత్వా విచూయంత్యి త్యాదీదవాశ్వచతుష్టయం ।
స్వాహామూతా శడత్రాంత్యేవాక్యేస్సాగ్నేహేతియోజయేత్ ॥

శ్లో॥ ఏకాదశాశ్చాతీశవం హవయిత్వాగ్నరుద్రగ్నయం ।
జయాదీంశ్చ స్మరయంవలూర్వా । దండాదిత్యాగ్నిహారణం ॥
॥ అపిచ ॥

శ్లో॥ సంశ్యజ్యమేఖలాలాదినీ । బ్రహ్మనూత్రంవిహవలుః ।
విర్వంపాలాశ్చనిక్షిప్య । దవాన్యన్యానిధారయేత్ ॥

శ్లో॥ గుఢలామృతసంసంధం । పాలాశాశ్చేవినిక్షిపేత్ ।
అగ్నిహోమసంసంధాన్యద్యుటురన్యానిధారయేత్ ॥
శ్లో॥ మదనాగ్నిద్యహ్యజేవాస స్తస్యభ్రాతృవివాశశ్చిత్ ।
తప్యాద్యాచ్యోజ్యప్రదాతస్య మచస్యం స్మృతిచోడనాత్ ॥
శ్లో॥ గుఢలామృతసంసంధ ముపవీతంకమండలం
అపున్ప్రాపంస్యవిసష్టాని గ్రహీతాన్యానిపూర్వవత్ ॥
శ్లో॥ పజనం మేఖలాలాదండం భక్షాచర్మ్యవతానిచ ।
నివర్తంతేద్విజాతీనాం పునస్సంసాదికర్మశీతి ॥

ఇతి పాలాశప్రయోగః

— ౦ —

పాలాశహోమమంత్రాణాం పదవిభాగః

— కేవలస్మారకయాజ్ఞిక ప్రయోజనార్థం మంత్రవిభాగః —

పదం : (1) యశ్చందసాం । ఋషభః । విశ్వరూపః । ఛందోభ్యః ।
అగ్ని । అమృతాత్ ॥ సంబభూవ । పమేదః । మేఖయా ॥
స్మృతోతు । అమృతస్య । దేవధారణః । భూయాసమ్ ॥
స్వాహా ॥ ఛందోభ్యః । ఇదమ్ ॥

పదం : (2) శరీరంమే ॥ విచరణం ॥ జహగ్మే ॥ మధుమత్తమ ।
కర్ణాభ్యాం । భూరివిశ్రవం । బ్రహ్మణః । శోభాసి । మేఖయా ॥

పిహితః । శ్మతంమ్ ॥ గోపాయ । స్వాహా ॥ ఛందోభ్యః ।

॥
ఇదం ॥

పదం : (3) అనవంతీ । వితన్వానా । కుర్వాణా । చీరం । ఆత్మనః ।

వాసాన్గంసి । ముముగావశ్చ । అన్నపానేచ । సర్వదా ।

తతోమ్ । శ్రియం । అవహ । లోమశాం । పశుభిః । సహ

స్వాహా ॥ ... ఛందోభ్యః । ఇదం ॥

పదం : (4) ఆమాయంతు । బ్రహ్మచారిణః । స్వాహా ॥ ఛందో
భ్యః । ఇదం ॥

పదం : (5) యశోజనే ॥ సానిస్వాహా ॥ ఛందోభ్యః । ఇదం ॥

పదం : (6) క్షేయాత్ । వస్యహాసాని । స్వాహా ॥ ఛందోభ్యః ।
ఇదం ॥

పదం : (7) తంత్యాభుX । ప్రవిశాని । స్వాహా ॥ ఛందోభ్యః ।
ఇదం ॥

పదం : (8) సమాభుX । ప్రవిశస్వాహా ॥ ఛందోభ్యః । ఇదం ॥

పదం : (9) శిష్టిత్ । సహస్రశాఖే । నిభగాహం । త్వయిమృజే ।

॥
త్యాహా ॥ ఛందోభ్యః । ఇదం ॥

పదం : (10) యథాహి । ప్రవతాయంతి । యథామానాః । అహ

ర్షరం । ఏవంమామ్ । బ్రహ్మచారిణః । ధాతరాయంతు ।

॥
సర్వతస్వాహా ॥ ఛందోభ్యః । ఇదం ॥

పదం : (11) ప్రతివేళోసి । ప్రమాభాహి । ప్రమాపద్యస్య ।

॥
స్వాహా ॥ ఛందోభ్యః । ఇదం ॥

— సమాప్త్యాయం మంత్రవిభాగః —

అథ - ఉపాకర్మ ప్రయోగః

సూ॥ గృహ్యసూత్రే - ఉపాకరణే సమాపనేన ఋషిః ప్రజా
 యతే । సదసస్పత్తిర్విజీయః ॥ ఓషధీషు ప్రాశుర్యావేషు
 శ్రావణ్యం పౌర్ణమాస్యం శిష్యేస్సహచార్యః । నదీం
 తటాకంవాగత్వా । కేశశ్చ శులోమనఖానివాపయిత్వా ।
 మృత్తికాస్నానం వారుణస్నానంకృత్వా । సంధ్యావగదనాదికం
 కుర్యాత్ ॥

అపరాహ్ణాస్నాత్వా । ధౌతనమ్రంపరిభాయాం శివాలయ
 మశ్రితసమీపంవాగత్వా ।

ఆచమ్య ... ఏవంగుణ విశేషణ శివిస్తాయాం శుభతిథౌ ॥
 శ్రావణ్యం పౌర్ణమాస్యం(అధీతానాం ఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ)
 అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ । అథ్వా యోపా
 కర్యాఖ్యం కర్మకరివ్యమాణ సందంశ త్యేనతదాదా । శుద్ధ్యర్థంస్పృధ్యర్థం
 శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాశైస్సమా స్వస్తిపుష్కానావాచనం
 కరిష్యే ॥ ఆదానిర్విఘ్నేన పరిసమావాక్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి
 పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గణానాంత్వా గణపతిగ్ంనామహే ...

స్వస్తిసంభా ధేవ్యభయన్తో అస్తు శుభగ్ంశుభమ్ ॥

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ నును ఉపనయనలగ్న
 ప్రభృత్యేతత్త గవర్యంతం బ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాశస్త్యత్వార్థం
 పాహుణ నూదశహోమం కరిష్యే ॥ తత్రాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యాల్లంకృత్య
 పరిస్థిత్య । చతుష్పత్రప్రయోగాద్యాజ్య సంసారాంతేఽగ్నింపరి

విద్య ॥ అగ్నిధీశుణాన్వస్య...ప్రసవః ॥ ఏకందేర్నత్రీణితత్వారోపంచేతి
 ॥
 బాలానాం కర్మ ॥
 బాల్యం : ఓం పునరూర్జా...విశ్వశస్త్రిసాహ ॥ అగ్నేయ ఇదం
 బ్రహ్మ - అనేసపాహిత్రయోదశహోమేనభగవాన్ సర్వాత్మ
 ణః శ్రీయశ్శేర్వరపుష్కీణాతు । సర్వం శ్రీయశ్శేర్వరార్పణ
 నుస్తు ॥

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త...శుభతిథౌ ॥ మమ ఆయుర్వ్యో
 యతోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్ని కార్యసమిదాభానం
 కరిష్యే ॥ పరిత్యేతిపరిమృజ్య ॥ పరిత్వాగ్నేపరిమృజామి ...
 అనాంభోఽభివాదయే ॥

ఆచమ్య...శుభతిథౌ ॥ శ్రావణ్యం పౌర్ణమాస్యం (అధీతా
 నాం ఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ) అధ్యేష్యమాణానాంఛంద
 సాగ్ం సవీర్యత్వాయ అథ్వా యోపాకర్యాఖ్యంకర్మకరిష్యే ।
 తదంశ ప్రాహుపత్యాదిసవర్యావహనం కరిష్యే । ప్రాగే శే
 మంటపమాసాద్య । వివీటిభూత్వా । ఫలపుష్పాక్షత హిరణ్యా
 దికం గచ్ఛీత్వా । ఉదగపవర్ణా

1) ప్రజాపతింకాండఋషిమావాహయామి ॥

2) సుంకాండఋషిమావాయామి ॥

3) అగ్నిగణాండఋషిమావాయామి ॥

- 4) విశ్వాన దేవాన్ కాండమునీనావాహయామి ॥
 5) సాగ్ంహితీరేవతా ఉపనిషదలవాహయామి ॥
 6) యాజ్ఞ కీరేవతా ఉపనిషదలవాహయామి ॥
 7) వారుణీరేవతా ఉపనిషదలవాహయామి ॥
 8) బ్రహ్మణగ్ స్వయంభువమావాహయామి ॥
 9) సదసస్పతిమావాహయామి ॥

అవాహనానంతరమిదమర్ఘ్యమిదంపాద్య మిదమాచమనీయం॥ తదంగ

ప్రాణప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే ॥ ఓం అసునీతే ... సాసమువహ్యాయతే ॥

ప్రాణాపత్యాది కాండమునీ దేవతాభ్యోనమః స్థిగోభవ - వరదోభవ
 సుముఖోభవ సుప్రసన్నోభవ ! స్థిరాసనంకురు ॥ ప్రాణాపత్యాది
 కాండమునీ దేవతాభ్యోనమః ! ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార
 పూజాం సమర్పయామి ॥ ఉపవీతి ॥

పూర్వోక్త...శుభతిథా! శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం (అథతా
 నాంఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ) అగ్నేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ం
 సవీర్యత్వాయ అధ్యామోపాకర్మాంగ ప్రాణాపత్యాదికాండమునీ
 తర్పణం కరిష్యే ॥ నివీభూత్వా ॥ ఉపవీతమంగుహభ్యాం పరి
 కృచ్ఛాత్ ॥ తిలాక్షతోదకేన -

- 1) ప్రజాపతీంకాండమునీం తర్పయామి ॥ ప్రజాపతీంకాండమునీం
 తర్పయామి ।
 2) సోమకాండమునీం తర్పయామి - సోమంకాండమునీం తర్ప
 యామి ॥
 3) అగ్నికాండమునీం తర్పయామి + అగ్నికాండమునీం తర్ప
 యామి ।
 4) విశ్వాన దేవాన్ కాండమునీగ్ స్తర్పయామి । విశ్వాన్ దేవాన్
 కాండమునీగ్ స్తర్పయామి ।
 5) సాగ్ంహితీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । సాగ్ంహితీరేవతా
 ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥
 6) యాజ్ఞ కీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ।
 యాజ్ఞ కీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ।
 7) వారుణీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ।
 వారుణీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ।
 8) బ్రహ్మణగ్ స్వయంభువంతర్పయామి ।
 బ్రహ్మణగ్ స్వయంభువంతర్పయామి ।
 9) సదసస్పతింతర్పయామి ॥

ఉపవీతి - అనీసప్రాణాపత్యాదికాండమునీ తర్పణేన భగవాన్
 సర్వాత్మకః శ్రీపరమేశ్వర స్సప్రవీణాతు ॥

పూర్వోక్త...శుభతిథా! శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం (అథతా
 నాంఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ) అగ్నేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ం
 సవీర్యత్వాయ అధ్యామోపాకర్మాంగమాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ తదంగ
 సండితాల్లభనాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ అగ్నేరుపసమాధానా

ద్యాజ్యభాగాంతే । చతుర్గ్రహీతమాజ్యంగ్యహీత్యా । ఓం అగ్నేయే

స్వాహా ॥ అగ్నేయఇదంసమమ ॥

ఇతిముఖాహుతింహుత్వా అన్వారభ్యేవనిజహోతి । నివీతిభూత్వా
ఏకంద్వేత్రీశీచత్వారి । పంచేతిపంచావత్రీనామ్ ॥

మంత్రం : (1) ప్రజాపతయేకాండబువయేస్వాహా ।

ప్రజాపతయేకాండబువయ ఇదంసమమ ।

(2) సోమాయ కాండబువయేస్వాహా ।

సోమాయ కాండబువయ ఇదంసమమ ॥

(3) అగ్నేయే కాండబువయేస్వాహా ।

అగ్నేయే కాండబువయ ఇదంసమమ ॥

(4) విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃకాండబుషిభ్యస్వాహా ॥

విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఃకాండబుషిభ్య ఇదంసమమ ॥

(5) సాగ్ంహితిభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యభ్యస్వాహా ॥

సాగ్ంహితిభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యభ్య ఇదంసమమ ॥

(6) యాజ్ఞేభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యభ్యస్వాహా ॥

యాజ్ఞేభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యభ్య ఇదంసమమ ॥

(7) వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యభ్యస్వాహా ॥

వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్యభ్య ఇదంసమమ ॥

(8) బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వాహా ॥

బ్రహ్మణేస్వయంభువ ఇదంసమమ ॥

(9) సదసస్పతయేస్వాహా ॥

సదసస్పతయ ఇదంసమమ ॥ ఉపనీతి ॥

మంత్రం : సదసస్పతిరుదుర్భితంప్రియ మింద్రస్యకాయ్యం సనిమేధా

మయాశిష్కస్వాహా ॥ సదసస్పతయ ఇదంసమమ ॥

ఇతి స్విష్టకృతింహుత్వా ॥

మంత్రం : (1) ఇషేత్వోజ్జీత్యాపాయసాపాయసద్దేవోవస్సవితా

ప్రార్థయతుఃశ్రేష్ఠతమాయకర్మణేస్వాహా ॥ ఛందోభ్య ఇదం
సమమ ॥

(2) అగ్నిమీశేపునోహీతం । యజ్ఞస్యదేవమృత్విజం । హోతారం

రత్నభాతమంస్వాహా ॥ ఛందోభ్య ఇదం సమమ ॥

(3) అగ్న్ ఆయూహిషీతయే ॥ గృణానోహస్యదాతయేసిహూతాసక్తి

బర్హిషిస్వాహా । ఛందోభ్య ఇదంసమమ ॥

- (4) శంసోదేవీరభిష్టయ ఆహారవంతువీతయేశం యోరభిప్రసంతున
స్వాహా ॥ ఘంవోభ్య ఇదంనమమ ॥ సమస్తపాపక్షయద్యారా
ఆయుర్వ్యోచ్యయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం విరజాహోమం కరిష్యే ॥
సూ॥ తిలైస్సత్వాజ్యమిశ్రీతైర్వక్ష్యమాడైః పంచవింశతి మంత్రై
ర్హస్తేనజహుయాత్ ॥

అత్రవిరజాహోమ ప్రక్రియాతాపదనాపశ్యకీతికై శ్చిత్తయోగ
కర్మభిర్నిష్పితా - తథాన్-అస్మత్పాతానుసారిభిర్భూభి స్సంప్రదాయ
వేత్తభిరవస్థానుపాతే దర్శిత్యాత్ - యథావైశ్వదేవ ప్రకరణేకా
హృద్యాదీనాం ప్రాముఖ్యతా - తద్దేవాత్రపాపపరిహారం ప్రాము
ఖ్యతాం సంభావ్య బ్రహ్మయజ్ఞాంగవిరజాహోమమితి విష్క-కేణ
గృహ్యతే తస్మాన్నేయం దోషాయ కల్పితే ।

— విరజాహోమమ్ —

మంత్రం : (౧) తిలాంజుసోమసరసాగ్ం సవిష్టాన్ గంధారమమ
చిత్రేరమంతుస్వాహా । శ్రియాఇదంనమమ ॥

- (౨) గోవోత్తిరణ్యోధశమస్వ పానగం పర్వపాగ్ం శ్రియైస్వాహా ॥
శ్రియాఇదంనమమ ॥
- (3) శ్రియంచలత్ప్రేంచ పుష్టించక్రీంచాస్సన్యతాం బ్రహ్మణ్యం
బహుపుత్రతాం శ్రద్ధామధేప్రజాస్సంతుదాతుస్వాహా ॥
శ్రియాఇదంనమమ ॥

- (౪) తిలాంజుపాస్విలాశ్చ్యతా స్థిలా స్వామ్యవశానుగాః । తిలాః
పునంతుమేపాహం । యత్ప్రీతిచిద్దరితంమయిస్వాహా । శ్రియా
ఇదంనమమ ॥
- (౫) చోరస్వాన్మన్మంసప్రతాద్దంబ్రహ్మహాగురుతల్పగః । గోస్తేయగ్ం
సురాపానం భూణహత్యాత్యతిలాశాంతిగ్ం శమయంతుస్వాహా ॥
శ్రియాఇదంనమమ ॥
- (౬) శ్రీశృలక్ష్మీశ్చపుష్టిశ్చక్రీతాన్మన్మన్యతాం । బ్రహ్మణ్యం
బహుపుత్రతాం । శ్రద్ధామధేప్రజాతు జాతవేదస్సందధాతు
స్వాహా ॥ శ్రియాఇదంనమమ ॥
- (౭) ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమానామేశుధ్యంతాం శ్చోతిర
వాం విరజాచిపాస్విభూయాస్వస్వాహా ॥ ప్రాణాదిభ్యోదేవ
తాభ్య ఇదంనమమ ॥
- (౮) వాచ్యనశ్చక్రీశ్చోత్రజహ్వోధూణరేతో బుధ్యకుతిస్సంక
ల్పామే శుభ్యంతాం శ్చోతిరహం విరజా విపాస్విభూయాస్వగ్ం
స్వాహా ॥ వాగాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥

(౧౧) శ్లోచ్యర్థమాగ్ం సమధిరమేదోమజ్జాసాన్నయోన్మీమశుభ్రం
తాంజ్యోతిరహం విరజావిపాపాభూయాసగ్న్స్వాహా ॥ తగ్నాది
భ్యోదేవతాభ్య ఇదంసమమ ॥

(౧౦) శ్రిఃపాణిపాదపార్శ్వః పృష్ఠోరూదరజంఘశిశ్నోఽస్తయాయోమే
శుభ్ర్యంతాంజ్యోతిరహం విరచావిపాపాభూయాసగ్న్ స్వాహా ॥
శిరదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదంసమమ ॥

(౧౧) ఉత్తిష్ఠపురుషహరితపిః ॥ లోహితాక్షి దేహిదేహిదాపయి
తామే శుభ్ర్యంతాం జ్యోతిరహం విరజా విపాపాభూయాసగ్న్
స్వాహా ॥ ఉత్తిష్ఠాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదంసమమ ॥

(౧౨) పృథివాప్రపక్షోవాయురాకాశామే శుభ్ర్యంతాం జ్యోతిరహం
విరజావిపాపాభూయాసగ్న్ స్వాహా ॥ పృథివాదిభ్యోదేవతాభ్య
ఇదంసమమ ॥

(౧౩) శ్విష్టర్షయాపరిసగంథామే శుభ్ర్యంతాంజ్యోతిరహం విరజావి
పాపాభూయాసగ్న్ స్వాహా ॥ శబ్దాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం
సమమ ॥

(౧౪) మనోవాక్యాయకర్మాణిమే శుభ్ర్యంతాంజ్యోతిరహం విరజావి

పాపాభూయాసగ్న్ స్వాహా ॥ మన జదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం
సమమ ॥

(౧౫) అవ్యక్తభావైరహం తైజ్జ్యోతిరహం విరజావిపాపాభూయా
సగ్న్ స్వాహా ॥ అవ్యక్తాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం సమమ ॥

(౧౬) ఆత్మామే శుభ్ర్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా ॥ ఆత్మన
ఇదంసమమ ॥

(౧౭) అంతరాత్మామే శుభ్ర్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా ॥ అంత
రాత్మన ఇదంసమమ ॥

(౧౮) పరమాత్మామే శుభ్ర్యంతాంజ్యోతిరహం... స్వాహా ॥ పరమా
త్మన ఇదంసమమ ॥

(౧౯) త్సుధేస్వాహా ॥ త్సుధఇదంసమమ ॥

(౨౦) త్సుత్పిపానాయస్వాహా ॥ త్సుత్పిపాసా యేదంసమమ ॥

(౨౧) వినిత్యస్వాహా ॥ వినిత్యఇదంసమమ ॥

(౨౨) ఋగ్విధానాయస్వాహా ॥ ఋగ్విధానా యేదంసమమ ॥

(౨౩) కష్టాత్కాయాన్మోక్షః ॥ కష్టాత్కాయోదంశమమ్ ॥

(౨౦) తుత్తిపాసామలాంజ్యేష్ఠామలక్ష్మిగ్నాశరయామృహం! అభూ
తిమసమృద్ధిం చ సర్వాన్నిరుదమే పాహ్నిన్గన్మాహ॥ తుత్తి
పాసాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదంపమమ ॥

(౨౪) అన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయ అనంద
మయ అత్మమే శుభ్యంతాం శ్లోతిరహం విరజావివాహ్యై
భూయాన్గోసాగ్రహం ॥ అన్నమయాదిభ్యోద్దైవతాభ్యై ధీదం

మా॥ నూతనయజ్ఞోపవీత్రంధివిసర్వ । అపరూపస్మిత్య । చక్షుర్వి
నాకా । నృ॥ సూ॥ ॥

మంత్రం : యజ్ఞోపవీతం పరమంబవీతం సజాపతేర్యమాజం పురస్తాత్ ॥ ఆయుష్యమగ్నియం ప్రతిముంచశుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తుతేస్సాహా ॥ అగ్నయేపరిమాత్యస ఇదంవమమ ॥ తదంగయజ్ఞోపవీతదానం కరిష్యే ॥ బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య యజ్ఞోపవీతదానం శ్రీమహాద్విష్ణోవీతం కామయమానస్తుభ్యమహం సంపదదేవమమ ॥

—ప్రతిగ్రహణ మంత్రమ్—

మంత్రం : దేవస్యత్వా... ప్రతిగ్రహము ! ఏతద్దానాదుద్ధారం
 సదక్షీణాఫలపుష్పతాంబూలంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥
 అచవ్య ॥ పూర్వోక్ష..... శుభతిథౌ । మమశ్రౌతసార్వ
 సత్త్వైమతి కామ్యకర్మాదుమానాధికారయోగ్యతా ఫల
 సిద్ధ్యంతం యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే ॥

మంత్రం : చుష్కోపసీతం... బలమస్తుతేజః ॥ పునరాచమ్య ॥ —

మంత్రం : ఇయం దురుక్తాల్...మేఖలేమాహిను॥ పునరావస్థ -
పురాతనయజ్ఞోపవీతమేఖలానుపునిశ్చివ్య -

—ఉపాకర్మాంగ బ్రహ్మయజ్ఞ ప్రయోగ:—

సూ॥ అచార్యప్రముఖాదర్శస్వానీనాదర్శాన్ ధారయమాణాః ప్రాణా
నాయమ్య । బ్రహ్మోక్త... శుభలిఖా (మమ) బ్రహ్మమేథా
సిద్ధివ్యారాచతుర్వేదపారాయణ ఫలసిద్ధిరం నిత్యస్వాధ్యాయ
బ్రహ్మయజ్ఞేనయత్యే ।

మంత్రం : విద్యుద్విద్యమే హృదయతాత్పర్యము మమి । హృదయ
వననిజ్య । తీరాచామేత్ । ద్వివిధిమృజ్య । సకృదుపస్మశ్య ।

యత్ప్రస్థంపాణింపాదాప్రాక్షతి శిరశ్చక్షుషీనాసికేశ్చోత్తే ।
హృదయమాలభ్య ॥

దర్శాణాంమహాదుపస్త్యిర్వ్యవస్థిత్యాప్రాజానీనస్సాన్యభ్యాయ
మధీయాతాంపాంపావష ఓషధీనాగ్ం రసాయదర్శాభిస్సరస
మేవబ్రహ్మగురు తే దక్షిణోత్తరాపాణీపాదాకృత్యానవవిత్తా
వోమితిప్రతిపద్యతే ॥ ఓం యువోఅక్ష కేవరమ్యోమన్ యస్మిన్
దేవాఅధివిశ్వేనిషేదుర్వస్తస్మవేదగమ్యచాకరిష్యతి యఇత
ద్విదుస్తభమే సమాసతత్తతి ॥

(1) ఓంభూః - తత్త్వ నిశ్చర్యరేణీయం ॥ ఓంభూవః - భగ్గోదేవస్య
ధీమహి ॥ ఓగ్ం సువః - ధియోయోనః ప్రవోదయాత్ ॥

(2) ఓం భూః తత్త్వనితుర్వరేణీయం భగ్గోదేవస్య ధీమహి ॥ ఓం
భువః - ధియోయోనః ప్రవోదయాత్ ॥

(3) ఓగ్ం సువః తత్త్వనితుర్వరేణీయం భగ్గోదేవస్య ధీమహి ॥

ధియోయోనః ప్రవోదయాత్ ॥ ప్రవోరజసి సావదోమే ।
శ్రీ గురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్ ॥

ఇషేత్వోరేత్యా పాయనస్థోపాయవస్థ దేవోవస్థవిత్తాప్రాప్త
యతుకేవ్రత మాయకర్మాణ ఆపాయగ్గమస్మియా ॥ దేవ
భాగమూర్తస్వతీః పయనస్థీః ప్రజాపతీరనమీవా అయత్యై
మానస్తేన ఈశతమాఘశగ్ం సోరుద్రస్య మేతిః పరివోవ్య
ణక్తు ॥ ధృవౌవా అస్మిన్ గోపతౌన్యాత బహీర్వర్జజమాశస్య
పశూన్పాహి ॥ ఇషేత్రివత్సారిగ్ంశత ॥ — బ్రహ్మసం
థత్తం తన్మేజివ్యతం ॥ క్షత్రగ్ంసంథత్తం తన్మేజివ్యతం ॥
ఇక్షగ్ం సంథత్తం తాంమేజివ్యతం ॥ ఊర్జగ్ంసంథత్తం తాంమే
జివ్యతం ॥ రయిగ్ం సంథత్తం తాంమేజివ్యతం ॥ పుష్టిగ్ం
సంథత్తం తాంమేజివ్యతం ॥ ప్రజాగ్ం సంథత్తం తాంమేజివ్య
తం ॥ ఐశూన్సంథత్తం తాన్మేజివ్యతం ॥ స్తోతోసి జనతాః ॥
దేవాస్త్వశ్శుక్రఃపాః ప్రణయంతు సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్

పరిహీ || సమో బ్రహ్మణే భారణంమే అ స్వనిరాకరణం భార
యితా భూయాసం కరణో యోక్తుతం మాన్యోధ్యం మమా
ముష్యటం ||

ఋతంతపస్సత్యంత ప్రత్యుతంత వత్సాంతం తపో దమస్తవ
శ్శమస్తపో దానగతపో యజ్ఞంతపో భూద్యువస్సువర్రభృష్టైశ్చ
తదుపాన్యతత్తపః || యథావృక్షస్య సంపుష్పితస్య దూరా
ద్గంధోవాత్మేవం పుణ్యస్యకర్మణో దూరాద్గంధోవాతీ యథాసి
భారాం కర్తేవ హితామ వ్రతామేయ ద్యువే యువే మావా
విహ్య యిష్యామి కరం పతిష్యామి త్వేవమమృతాదాత్మ
నంజగుచ్ఛేత్ ||

సహనావవతు పహన్నాభునకు సహవీర్యం కరవావత్సా || తేజ
స్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావత్సా || ఓం శాంతి శాంతి
శాంతిః || అహంవృక్షస్యకేరివా || కీర్తిప్రపంచం గీతేరి ||

ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీచ స్వమృశమస్మి || ద్రవిణగ్ం సవర్చసం
సుమేధా అమృతోక్షితః || ఇతి త్రిశంఖోర్క్యదాను పచనం ||
అహగ్ం పత్ || అగ్నిమీథే పురోహితం | యజ్ఞస్య దేవమృ
త్విజం | పరోతారం రక్షాధాతమం || అగ్న ఆయాహివీతయే ||
గృణానోహన్యదాతయే || హూతాసత్పుబర్హిషీ || శనో దేవీ
రభిష్టయ ఆహోభవంతు వీతయే || శంయోరభిసనంతునః ||

|| అగ్నేక్షం వాఘ్యాహ్వామః || శిశ్నానూత్రం ||

|| అగ్నేక్షం బ్రహ్మగ్నం పాదీహీను మగం యథా ||

|| అహోమహూర్విస్యం తిన్విద్యాన్యధ్యో కం లోకే వేదయోః ||

—వాత్సరణ శాస్త్రాధ్యయనమ్—

|| వాత్సరణం వరరుచిం | వాత్సరణం పతంజలిమ్
పాదీసిం సూత్రకారం | ప్రణాలోన్య మునిత్రయమ్ ||

|| వృద్ధిరాదైవ్ - అదేశగుణః ||

—చందశాస్త్రాధ్యయనమ్—

మయరస తజభనంగసమ్మేతం | ప్రమతి జగతి వాత్సరణంయస్య |
సజయతి పింగళవాగ శ్చిప్రసూదా ద్విశుద్ధమతిః || ధీశ్రీశ్రీ ||

—నిరుక్తాధ్యయనమ్—

ఓం - సోః-గౌ-జ్యో-త్యో-తా-త-మా - త్తో-తిః - త్తీ-తిః -
అవ-నిః - ఉర్వీ - పృథ్వీ - మహీ - రిషః - అదితిః - ఇళా -
నిఋరుతిః-భూః - భూమిః - పూషా - గాతుః - గో-త్రా -
ఇత్యేకవింశతి పృథివీ నామధేయూనిః సమామ్నాయ స్సమా-
మ్నా-తిః ॥

—శ్లోతిష పఠనమ్—

శ్లో॥ పంచసంవత్సర మయం - యుగాధ్యక్షం ప్రజాపతిమ్ ।
దివర్తయత మోసాలగం ప్రణమ్య శిరసాశుచిః ॥
శ్లో॥ ప్రణమ్య శిరసా తాల మభివాద్య సరస్వతీం ।
కాలజ్ఞానం ప్రవక్ష్యామి లగధస్య మహాత్మనః ॥ -
శ్లో॥ జ్యోతిషా మయనం కృత్స్నం ప్రవక్ష్యామ్యనుపూర్వశః ।
విప్రాణాం సమ్యతం లోకే యజ్ఞ కాలార్థ నిర్దయే ॥ -

—శ్రౌత సూత్రాధ్యయనమ్—

సూ॥ అథాత్మో జగర్పపూర్ణ మాసా వ్యాఖ్యాస్యామః ॥

— గృహ్య సూత్రాధ్యయనమ్ —

అధకర్మజ్యోచారాద్యానిగ్నహ్వంతే ॥

సూ॥ అథాత్మో ధర్మజ్ఞాసాః ॥ (పూర్విమీమాంసాంసా)

సూ॥ అథాత్మో బ్రహ్మజ్ఞాసాః ॥ (ఉత్తర మీమాంసా)

— గీతాభాష్య ప్రశంసా —

శ్లో॥ ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే । సమవేతా యుయుత్సవః ।
మామకాః పాండవశ్చైవ క్షిప్ర వశిమకుర్వత పంజరయ ॥

— కల్పసూత్ర ప్రసాపనా —

సూ॥ అథాతస్మాన్మ యూచారికాన్ భర్యాన్ వ్యాఖ్యాస్యామః ॥

ఓం భూభుభువస్సువ స్పత్యంతప శ్రద్ధాయాం జహోమి ॥ -

ఉపనిషచ్చాంతః

మంత్రం : ఓం నమో బ్రహ్మణేనమో అస్మగ్నయే నమః పృథివై
నమఃపృథివీభ్యః । నమో వాచేనమో వాచస్పతయేనమో
విష్ణవే బృహతే కరోమి ॥ ఓం శాంతి శాంతిః శాంతిః ॥
॥ (నంద్రాంతిః) ఓం - ఓం - ఓం - ॥ పృష్ఠేరసి వృశ్చ మేపాపాన
మృతాత్మత్యముపాగామ్ ॥ తిరాచామేత్ ॥ ద్విఃపరిమృజ్య
సర్వమపస్పిశ్య ॥ యత్సవ్యం పాణిం । పాదా ప్రోక్షతి శిరశ్చ

ఋషి హాసిత్రేతే || హృదయ మాలభ్య || ఓం భూః ఓం
భువః - ఓం - సువః ... వసంతు ... శుభతిథౌ మమ
బ్రహ్మమేథా సిద్ధిద్యౌరా చతుర్దశ చారాయణ ఫలసిద్ధ్యర్థం
నిత్యస్యాధ్యాయ బ్రహ్మయజ్ఞాగ దేవర్షి పితృ ప్రీత్యర్థం ।
దేవర్షి పితృ తర్పణం కరిష్యే || అత్ర బ్రహ్మదయో యే
దేవాః || తాన్ దేవాన్ తర్పయామి । సర్వాన్ దేవాన్
తర్పయామి || సర్వాన్ దేవగణాన్ తర్పయామి । సర్వాః
దేవవత్సై తర్పయామి । సర్వాదేవపుత్రాన్ తర్పయామి
సర్వాన్ దేవ పౌత్రాన్ తర్పయామి । భూకేవాన్ తర్పయామి ।
భువకేవాన్ తర్పయామి । సువకేవాన్ తర్పయామి । భూరు
నమృనకేవాన్ తర్పయామి || నివీశీభూత్యా || కృష్ణ ద్వైపాయ
నాదయోయ ఋషయః - తాన్ ఋషీన్ తర్పయామి తాన్
ఋషీన్ తర్పయామి || సర్వాన్ ఋషీన్ తర్పయామి || ౧ ||
సర్వాన్ ఋషిగణాన్ తర్పయామి || ౨ || సర్వాఋషివత్సై
తర్పయామి || ౩ || సర్వాన్ ఋషి పుత్రాన్ తర్పయామి || ౪ ||
సర్వాన్ ఋషి పౌత్రాన్ తర్పయామి || ౫ || భూర్ ఋషీన్
తర్పయామి || ౬ || భువర్ ఋషీన్ తర్పయామి || ౭ || సువర్
ఋషీన్ తర్పయామి || ౮ || భూర్భువస్సువర్ ఋషీన్ తర్ప
యామి || ౯ ||

—కాండరి తర్పణమ్—

ప్రజాపతీం కాండ ఋషిం తర్పయామి || ౧ || సోమం కాండ
ఋషిం తర్పయామి || ౨ || అగ్నిం కాండ ఋషిం తర్పయామి
విశ్వాన్ దేవాన్ కాండ ఋషీన్ తర్పయామి || ౩ ||
సాగ్ం హివీరేవతా ఉపనివద తర్పయామి || ౪ || యాజ్ఞీ
రేవతా ఉపనివద తర్పయామి || ౫ || నాన్యవాహం తర్పయామి
విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీన్ తర్పయామి || ౬ || బ్రహ్మిగాన్

స్వయంభువం తర్పయామి || ౭ || విశ్వాన్ దేవాన్ కాండ
ఋషీన్ తర్పయామి || ౮ || అరుణం కాండ ఋషిం తర్పయామి || ౯ ||
సదనస్పతిం తర్పయామి || ౧౦ ||

ప్రాచీనాపీతి || యమోగిరస్వా నగ్ని ప్వాత్యాగ్నిః కవ్యవా
హన ఇత్యాదయో యే పితరః । తాన్ పితౄన్ తర్పయామి
తాన్ పితౄన్ తర్పయామి । తాన్ పితౄన్ తర్పయామి
సర్వాన్ పితౄన్ తర్పయామి || ౩ || సర్వాన్ పితౄగణాన్
తర్పయామి || ౪ || సర్వాః పితృ వత్సై తర్పయామి || ౫ ||
సర్వాన్ పితృ పుత్రాన్ తర్పయామి || ౬ || సర్వాన్ పితృ
పౌత్రాన్ తర్పయామి || ౭ || భూః పితౄన్ తర్పయామి || ౮ ||
భువః పితౄన్ తర్పయామి || ౯ || సువః పితౄన్ తర్ప
యామి || ౧౦ || భూరునమృనః పితౄన్ తర్పయామి || ౧౧ ||
ఉపవీతి || అవేన నిత్యస్యాధ్యాయ బ్రహ్మ యజ్ఞేన - దేవర్షి
పితృతర్పణేన భగవాన్ సర్వాత్మకః । శ్రీ పరమేశ్వరస్సు
ప్రీతాతు || చతుస్సాగర చర్యంతం... అహంభో అభివాదయే ||
అచార్యః ఇదృశస్మహానాన్యధిస్థున్ స్వర్వాన్ ప్రహరతి ।
దుద్రాయతంతి చరామేదం నమమ || అపతిష్ఠ్యశ్య || అస్య
కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాది
హోమం కరిష్యే || సృవేణాజ్యమాదాయ

||
ఓం చిత్తంచ స్వాహా ... జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే ।
(అత్ర బర్హిస్సుమంజన వర్జం పరిధి ప్రహరణం శుర్యాత్)

ఆవమ్య । పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అథ్యాయోపాకర్మాంగ
ప్రాణాపత్యాది కాండర్షి పునఃపూజాం కరిష్యే ।

ప్రాజాపత్యాది కాండమున దేవతాభ్యోనమః । ధ్యానా
వాహనాది ఘోషాభ్యోనచార పునఃపూజాం సమర్పయామి ॥

సూ॥ యజ్ఞేవేత్సుర్వాన్యనం ॥

మంత్రం : యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాః...సాధ్యాన్యస్సంతిదేవాః ॥

ప్రాజాపత్యాది కాండమున దేవతాభ్యోనమః । యథాస్థానం
ప్రవేశయామి ॥ ఇతి పుణ్యశీలే ఋషీమద్యాప్య ॥ మూరు
తనునీత్యను వాక చతుష్టయం జపిత్యా ॥ ఆశిషో వాచ
యిత్యా । ఆచార్యం వసాదిభిరలంకృత్య । ఆశీర్వాచనం
ప్రాప్య । బ్రాహ్మణాన్ తోషయిత్యా ఆచార్యపురస్కరం
స్వగృహమాగత్య । బంధుభిస్సహ భుంజియాత్ ॥

॥ సమాప్తమ్ ॥

అథ - ఉపాకర్మ నిర్ణయః

ఉపాకర్మ చతుర్విధం । అథ్యాయోపాకర్మ । కాండోపాకర్మా
దికం । తత్ర కాండోపాకర్మాది వ్యాన్యత్వర మథ్యాయోపాకర్మ
త్యుక్తం ॥ (పాక్యమ్) ॥ ఉపాకరణ మోషధౌ ననశేసతీ, శ్రావణ్యాం
పార్ణిమాస్యాం కార్యం ॥ తథా ॥

శ్లో॥ ఓషధ్యుత్పత్తౌ శ్రావణ్యాం పార్ణిమాస్యాం విశేషతః ఇతి । -
శ్రావణే ఓషధ్యుత్పత్త్య భావేపి. భాద్రపద పూర్ణిమాయాం
కార్యం । అత్ర ఉదయాద్యాప్యపిన్యాం పార్ణిమాస్యాయా
మథ్యాయోపాకర్మ కుర్యాత్ । తథా యోక్తం ।

శ్లో॥ పర్వణ్యుదయచేకురున్యః శ్రావణ్యాం తైత్తిరీయతాః బహ్వచా
శ్రవణశేతు మాస్తక్ష్మ సామవేదిన్యః ।

శ్లో॥ శ్రావణే పార్ణిమాసీతు పంగవ స్పృశితాభవేత్ తదేదాద
యికం గ్రాహ్యాం నాన్యదౌదయికం భవేదితి ॥

పద॥ ఆస్మిన్విశేషే సంక్రాంతి గ్రహణ, మలమాస, గురుశుక్ర బౌల్ల
వృద్ధత్య మాధ్యం ఆశౌచదర్శయానాం సంప్రాప్తిర్యది ఉపా
కర్మ నకుర్యాత్, తథా యోక్తమ్ ॥

శ్లో॥ గురుభార్గవ యోర్మధ్యేష్టా భూశ్యేవాపార్థకేపివా తథాభిమాన
సంసర్వే మల మాసేషుచ ద్విజమ్ ॥ పాత్యాద్యాదుపాకర్మ ।
కృతం కర్మచ సమ్మలమ్ ॥ కీంచ ॥ - సంక్రాంతౌ గ్రహణే
చైవ మూఢయోద్ధురు శుక్రయోః ఉపాకర్మ పరివ్యం ।
కృతం కర్మ వినాశకృత్ ॥ మలమాసే నీపవితీ । మూతశ్చ
మృతకేపివాః గ్రహణే సంక్రమేవాపి । మాధ్యేపి గురు
శుక్రయోః హోషపద్యా ముపాకుర్యాచ్చావణే దూషితే

యది. ఆపాకధేవాపి కర్తవ్యం । ప్రోక్షపద్యాంచ దూషితే ॥
 మాంశత్రయేపి దోషస్యాన్యై రాచ్యసన్యామసికారయేత్ ॥ అర్థ
 రాత్రాదధపాచ్యై త్సక్రాంతి గ్రహణం యాచ ॥ ఉపాకర్త
 పకుర్గీత । పరతశ్చైస్స దోషకృత్ ॥ యద్యర్థరాత్రా
 దర్శ్యాకృ । గ్రహసంక్రమ ఏవచ । సాపాకర్తతదాకుర్యా
 రాచ్యపద్యాన్ శ్రవణేపివా ॥

— ఉపాకర్మానుష్ఠాన విధి: —

శ్లో॥ అనుపాకృతవేదస్య । కర్తవ్యే బ్రహ్మ యజ్ఞ కే
 వేదపానేత్యు గాయత్రీ । గద్యతేస్యస్మిమంభవేత్ ॥
 అగ్నిత వేదవిద్యానా ముపాకర్త ద్విజస్యనామ్ ।
 అధ్యాయాంగ మిదం ప్రోక్షమతి హోవాచభార్తవః ॥

శ్లో॥ ఓషధ్యుత్పత్తై శ్రావణ్యా పార్థమస్యాన్వి కేషశః ॥
 వచనం కర్త కుర్వీత అవిచార్యంచ తద్దినే నద్యాంచాథ తటా
 కేవా । స్నాత్వా సంధ్యాదీకక్రియాంశ్చ త్యాగురుస్సశిష్యశ్చ
 వినాఽగారే వికేషశః ॥ అశ్వత్థస్య నమోపేవా । కుర్వాదధ్య
 యనం ముఖం ప్రతిసం వాపయిత్వాథ గత్వాస్నాత్వానక్షిజలే
 కౌషీన మేఖలాదందా మపవీతా ఇనేపిచ । ధారయేతు నవా
 న్యత్ర । శర్ణావస్థపువిగిషీచేత్ ॥

తైరిం కిర్త పకుర్గీత । చౌశాత్పర మృతుశ్రయే తథోపనయ
 నాదూర్త్వ ముపాకర్త వివాక్యలిప్త పైథేకర్షణిత ప్రాప్త
 కాలదోషం నచింతయేత్ । నద్యః తైరం ప్రకుర్గీతమాతా
 పిత్రోర్మృతేశిథా వధ్యాయానా ముపాకర్త కుర్వాత్కాతే
 ఒపరాహణే ॥ పూర్వాహ్నేతు విసర్గస్యా దితివేదవిదోవిదుః॥
 ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య! పుణ్యాహం వాచయేత్తథాఽఋషి
 పూజా తర్పణంచ మహ్ని సంస్థాపనం క్రమాత్ । ఆజ్యహో

మ । నవగ్నిణాం ప్రాణాసత్యాది కాండకైః । చత్రస ఆఖ్యా
 బాతయన్తే సైతే స్పృశ్యాజ్య మిశ్రితైః తిలాంగావ శ్రియంచైవ
 తిలాశ్చోరస్య శ్రీశ్చైవై ప్రాణవా క్ష్యద్భిరోత్తిష్ఠ పృథివాన్
 పశ్య శబ్దశః ॥ మనోవ్యక్తశ్చ ఆత్మామే అంతరాపరమాత్మనే
 యుధేక్షుత్పి విచిత్వ్యచ ఋగ్విధాన కషోత్కమః । యుత్పిపాసా
 మన్నమయ మంత్రనామాని చోచ్చరేత్ ॥ ఉపవీతానిహూ
 త్యాగ్నా । ఋషిభ్యశ్చ సమర్పయేత్ ॥ దాతవ్యాని ద్విజే
 భ్యశ్చ । స్వయం ధారణమేవచ । తతస్తు మేఖలాంధృత్వా
 తత స్పృధ్యయనం పతేత్ । జయాది హోమః కర్తవ్యః । పునః
 పూజాంచ కారయేత్ । ఋషీన్ పుణ్యజలేదద్యా దేవముత్ప
 ర్జనం క్రమాత్ ॥ ఋషీణా మర్చనం సర్వం కర్తవ్యంహి నివీ
 తినా ॥ “నివీతం మనుష్యాణాం ప్రాచీనావీతం పితౄణా ముప
 వీతం దేవానాం” ॥ ఇతి శ్లోకే ॥

శ్లో॥ స్నానేనా పాహనేచైవ । తర్పణేపితృభావచ । ఉద్వాసనకీయా
 యాంచ । ద్వితీయా పరికీర్తితా ॥ అన్నదానే నమస్కారే
 చతుర్థీ హోమ ఏవచ । షష్ఠ్యాచైవా సనందద్యాచ్యేహస్సం
 బుద్ధ యస్మృతాః । దేవానాం తర్పణం హోమం । బలికర్మచ
 భోజనం అర్చనం మూర్జనం కుర్వాదేవతీరేన సర్వదా । ప్రాగ్
 గ్రేషు సురాంశ్చైవ । మనుష్యాంశ్చైవ మధ్యతః పితౄంస్తు
 దక్షిణాగ్రేషు చైవ ద్వితిజలాన్ జలీన్ ॥ తదుక్తమ్ ॥ ఏకైక
 మంజలిం దేవాః । ద్వౌద్వాతు సనకాదయః । అశ్నంతిపితర
 ప్రిన్ ప్రిన్ ప్రియశ్చైక్వైక మంజలిమ్ ॥

శ్లో॥ ప్రజాపతిం హోమమథాగ్ని విశ్వనిషత్రయం చాపిచ హవ్యవాహం
 విశ్వాంధ్యయంభూః పువరేచ విశ్వాంస్తతో ఋణాన్వై సదసస్సగించ

శ్లో॥ మన్మథజ్వలహాసన్ కృత్యాధరలొక్ ముత్యానివత్తనః
సకూంశీల ప్రబోధితాస్తిలాంత్యాది మంత్రకైః ॥

శ్లో॥ విముచ్యతే పురాజ్జితై స్సమస్తపాతకైర్విజః ।
శ్రియం బలాది సంపదం । లభేతహోమకృత్సదా ।

శ్లో॥ స్మృత్యర్థసారపిత । గృహ్యభాష్యే వేదాదయోవ్యతశక్తౌ
సిద్ధాః । అగ్నిం త్యజేత్స్యో యజస్తతోగ్న ఇయాహ్యతోశం
సముహోచతప్తః ॥ ఏతేవేదాదయః ॥

శ్లో॥ వేదప్రతేషు చత్వరుః । తత్తైవోత్పన్నేషుచ । ఉపాకర్మణి
తదవ్యుచ్చ । స్మృత్యుత్పదసప్తతిః ॥ యదగ్నిస్సదసప్తతి స్సార్వర
కర్మణి చోదితః । స్మృత్యుత్పదోమ ఇత్యేవం । తివిధః కర్మభే
దతః ॥ - యదస్యస్మృత్యుత్పదోమోమ । వ్యాహృతీనామసంతరం
సదసప్తతి రగ్నిశ్చ । ప్రభాసాహుత్యవంతరం నామోపాకర్మ
స్సానేషు । ప్రతేషుచ సమాపనే । బ్రాహ్మణాన్ భోజయే
దంతే । వాచయేదా శిష్యస్థా । ప్రతేషు సువనేతైః । తత్తై
వాధ్యయనే మథే । పరిధి ప్రహృతిం కుర్వాణేపకారింస
విద్యతే ॥

శ్లో॥ కర్మస్వావధి మభ్యేషు । ప్రతేషుచ చక్రవర్తి ॥ ముఖా
హుతిరవశ్యంహి । సర్వాచార్యైస్తునిశ్చితః ॥ తథా ॥ ఉత్పన్న
నోపాకరణప్రతేషు । శ్మృతేనకార్యాగ్ని ముఖాహుతిస్సాన్వితః ॥
॥ ఇతి ॥

— బ్రహ్మ యజ్ఞోపవేశ ప్రకారః —

అక్షం : విద్యుదసి । విద్యమే । పార్వానం । ఋతాత్ । సత్యం ।
ఊహేమి । హస్తావనిజ్య । త్రిరాచామేత్ । ద్విః పరిమృజ్య ।
సకృత్ । ఉపస్మృత్య । యత్సవ్యం । పానిం । పాదా ।
ప్రాక్షతి । శిరః । చతుషీ । నాసికే । శ్లోత్తే । వృద్ధయం ।
అలభ్య । దర్శణాం । మహత్ ఉపస్థిర్య । ఉపసంకృత్యా ।
ప్రాజానీనః । స్వాధ్యాయం । అధీయాత ॥ అపాంవై । ఏష-
టవధీనాం । కహాయదర్శాః । సరసమేవ । బ్రహ్మకుదుతే ।
దక్షిణోత్తరా । పాణిపాదా । కృత్యా । సపవిత్రా । ఓమితి ।
ప్రతిపద్యతే । ఓంఋహో అక్షరే ॥ పరమేవ్యోమన్ । యస్మిన్
దేవా । అధివిశ్వ । నిషేదుః । యస్తన్నవేద । కిమృచా ।
కరిష్యతి । యఇత్యధ్వదుః । త ఇమే । సమాసతే ॥—ఓంభూః
తత్సవితుర్వరేణ్యం । ... పశోరజసిసావదోం ॥ —
ఇషేత్యా । ఊరేత్యా । వాయవస్థ । ఉపాయవస్థ । కేవోవః ।

సవితా ప్రార్థయతు | శ్రేష్ఠతమాయ | కర్మణే | ఆప్యాయధ్వం |
 అభ్యుయా | జేవభాగం | ఊర్జస్వతీః | పయస్వతీః | ప్రజాపతీః |
 ఆనమూవాః | అయత్యైః | మానః | సైనభశత | మాఘశ
 గ్గః | రుద్రస్య | హేతీః | పరిహోవృణక్తు | ధృవాఅస్మిన్ |
 గోపతౌస్యాత్ | ఋష్యైః | యజమానస్య | పశూన్వాహి |
 ఇమే | త్రిచత్వారిగంశత్ || -
 బ్రహ్మసంధత్తుః | తస్యే || జన్మతం | క్షత్రం | సంధతం |
 తస్యే || జన్మతం | ఇషగ్ం సంధతం | తామే || జన్మతం |
 ఊర్జగ్ం సంధతం | తామే || జన్మతం | రయిగ్ం సంధతం |
 తామే || జన్మతం | పుష్టిగ్ం సంధతం | తామే జన్మతం |
 ప్రజాగ్ం సంధతం | తామే || జన్మతం | పశూన్సంధతం
 తామే || జన్మతం || సుతోసి | జనభాః | దేవాన్యైః || కుశ
 పాః | కణయంతు | సుమీరాః | ప్రభాః | ప్రజజయన్ |
 ఋషిహి | నమోబ్రహ్మణే | భూరణంమే అస్తు | అనిరాకరణం ||

భారయితా | భూయానతి || ర్జయే || శ్మతం | మాచ్యోధ్వం
 మమానుష్యటం | ఋశంతః | సత్యంతః | శ్మతంతః |
 శాంతంతః | దమస్తపః | శమస్తః | దానంతపః | యజ్ఞ
 తపః | భూర్భువస్సువః | బ్రహ్మతత్ | ఇహస్యై | తత్తపః
 యథాన్యక్షస్య | సంపుష్పితస్య | దూరాద్దంధోవాతి | ఏవం
 పుణ్యస్య | కర్మణః | దూరాద్దంధోవాతి | యథాసిధారాం |
 కలేవహితాం | అనశ్రామే || యమ్యవేయువే || హవా | విహ్వ
 యహ్వమి || కర్తం పతిహ్యమితి | ఏవమమృతాత్ | అత్యా
 నం || జగుచ్ఛేత్ ||
 సహనానవతు | సహనాభునక్తు | ఏహవీర్యం | కరవావహై ||
 తేజస్వినౌ | అధీతమస్తు | మూర్ధిన్విహవహై || ఓం శాంతిః | శాంతిః |
 శాంతిః | అచాం | వృక్షస్య | శరీవా | క్షిరిః | పృష్ఠం | గికే
 రివ | ఊర్జస్య పగ్రతః | వాజినీనసు | ఆమృతమస్మి | ద్రవిణం

సనర్పణం | సుమేధాః | అమృతోక్షితః | ఇతి | త్రిశంకోః |

వేదానువచనం || అహగోషః || --

అగ్నిమితాశే | పురోహితం | యజ్ఞస్య | దేవం | ఋత్విజం |

హోతారం | రత్నధాతమం | అగ్నే ఆయాహి | వీరయే |

గృణానః | నావ్యదాతయే | నివహోతా | సత్త్విబర్హిషి ||

శంసోదేవీః | అభిష్టయే | ఆపోధవంతు | వీరయే | శంయోః |

అభిప్రవంతుశః | ఓం భూర్భువస్సువః | సత్యంతపః | శ్రద్ధా

యార | జహోమి | వమోబ్రహ్మగే | నమోఅస్తు | అగ్నే

నమః | పృథివై | నమఃపథీధ్యు | నమోనాధై | వమోవా

చస్పతయే | నమోవిష్ణవే | బృహతే | కరోమి ||

ఓం శాంతిః | శాంతిః శాంతిః || ఏనం త్రి || ఓం ఓం ఓం || వృష్టి

రసి | వృశ్చమే | పాప్మానం | ఋతాత్ సత్యం | తిపాగాం ||

అతాస్మత్పూత పరంపరాయాం ఋశ్వామధర్మవేదానాం |
శిక్షావ్యాకరణాదీనాంన, అద్యవశ్యాధ్యయన రీత్యా కేవల స్మారా

గోత్యగామవి సాంక వేదాధ్యయన ఫలప్రాప్తి యాచాఽపూర్వ
సంపాదనార్థం తత్పద్ధతిరవలంబితేతి నిశ్చిత్య - తావత్ప్రకారాను
సరణం గ్రంథ క్రమే నిబద్ధమ్ || అపిచ ||

సమాప్తాః

“తత ఆచార్యప్రముఖా దశేష్యాన్వీనో దర్శన్ భారయమా
ణాః వేదస్యాదితత్త్వతురోఽపరాధ్యానియ వాకానధీయారన్ || ఇతి ||
సూత్రీయఃపద్ధతి రప్యావస్యకీత్యనువాక చతుష్టయ మపి స్వీకృతమ
స్మద్యాకే నిశ్చిష్టమ్ ||

— చతురోఽనువాకాః —

1. ఇష్టేత్వోరేత్యా వాయవస్థా పాయవస్థ దేవోపస్థవితా ప్రార్ప
యతు క్షేపతమాయ కర్మణ అప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవ
భాగమూర్ధస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయత్నై
మాన స్సేవ ఈశతమాఘశక్ సోరుద్రస్య హేతిఃపరివోష్యణక్తు
ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌస్యాత బహ్వర్యజమానస్య పశూ
న్వాహి ||

2. యజ్ఞస్య ఘోషావదసి ప్రతుష్టిష్టగోరరత్నః ప్రతుష్టిష్టా అరాతయః
ప్రేయమగాదిషగాబర్హి రప్యమనునాశ్చ తాస్యేధయావిరష్టా

తతఃపూజితీ కవయః పురిస్తా ॥ దేవేభ్యో జష్టమిహుబర్హిహిరా
 పదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షపృథమసి దేవబర్హిర్వాత్వా
 న్యజ్ఞాతిర్యక్వర్వతే రాధ్యాని మాచ్ఛేత్తాతే మారిషం దేవ
 బర్హిహిశ్శతవల్శం విరోహసహస్రవల్శాః ॥ ౧ ॥ వివయగ్ం
 రుహేమపృథివ్యాస్సంప్రచే పాహి సునసంభృతాత్వాసంభరా
 మృదిత్యైర్వారాస్సాసీంద్రాద్యైః సన్నహనం పూషాతేగ్రంథిం
 గ్రథాన్తు సతేమాస్థాదిగ్రదస్యత్వాబాహుభ్యా ముద్యచ్చే
 బృహస్పతే ర్మూర్త్యాహరా మ్యుర్వర్గంతరిక్ష మన్విహి దేవంగ
 మనుసి ॥

3. శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మశే దేవ యజ్ఞాయై మాతరిశ్వనో
 ఘర్మోఽసి ద్యారిసి పృథివ్యసి విశ్వధాయాలసి పరమేణాభా
 మాద్భగ్ంహస్య మాహ్వర్వసూనాం పవిత్రమసి శతధా
 రం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతస్త్రాణో
 హుతోద్రహ్నోఽగ్నే బృహతే హాశాయ స్వాహా ద్యాహా

బృహిభ్యాగ్ంహ విస్వాయుసా విశ్వవ్యదాసా విశ్వకర్మా
 సూర్యచ్య ధ్వమృతా వశిశూర్భిశ్చ ర్భధుమత్రమా మంద్రాధన
 స్వస్థాతయే హామేన త్వత్స చ్చీద్రాయ దధి విష్ణోహవ్యగ్ం
 రక్షస్వ ॥

4. కర్మజేవాం దేవేభ్యశ్శకేయం వేషాయత్వా ప్రతుష్టిష్వగ్ం
 రక్షః ప్రతుష్టిష్టా అరాతయోధూరిసి ధూర్వధూర్వగ్ంధూర్వ
 తంయోఽస్మాక్ ధూర్వతితం ॥ ధూర్వయం పయంధూర్వా
 మస్యం దేవానామసి సన్నీతమం పవిత్రమం జాష్టతమంవహీన్
 తమం దేవహూతమ మహూతమసి హవిర్హానం దృగ్ం హస్య
 మాహ్వర్విత్తస్యత్వా చతుషా ప్రేక్షేమాథే ర్వాసవిత్తా
 మాత్వా ॥ ౧ ॥ హిగ్ంసివమురు వాతాయ దేవస్యత్వా
 సవిత్రుః ప్రసవేశ్వినోర్వాహుభ్యాం పూష్ణోహాహ్వాభ్యామగ్నేయే
 జాష్టం విష్వామ్యగ్నేహి మాభ్యాముదం దేవానా మిదమున
 బృహస్పత్యైః త్వగ్నారాత్యైః సువరభివిభ్యేషం వైత్వానరం

జ్యోతిర్ద్వైం హంతాం దుర్వాద్యావా పృథివ్యో రుర్వంతవిత్తు
మన్వీహ్యచిత్యాప్యస్యే సాదయామ్యక్నే నావ్యగ్ం రక్షస్య
॥ ౨ ॥

— సమాప్తః —

ఉపాకర్మోత్పన్నన ప్రయోగః

సూ॥ త్రాపణ్యం పార్షమాస్య మశేన ప్రతాశేణ । తైషాన్యం ।
పార్షమాస్యం । పూర్వాహేహ్యుత్పన్ననం కుర్వాత్ ॥ —
ఆచమ్య । పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ । తైషాన్యం పార్ష
మాస్యం ॥ ఆధితావాంఘం దసాగ్ం । సవీర్యత్యయం ।
అధ్యాత్మోత్పన్న నాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ సదంక్షేన్య
తదాదా శుభ్యర్థం స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనశ్చరిష్యే ।
ఆదౌ నిష్కేషేన పరిసమావాప్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి
పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గణానాం త్యాగణాతిగ్ం హవా
మహే । ... స్వస్తి సంతాపేష్యభయన్యో అస్తం ।
శుభగ్ం శుభమ్ ॥ —

ఆచమ్య । శుభతిథౌ । తైషాన్యం పార్షమాస్యం । అధితానాం
ఘండసాగ్ం । సవీర్యత్యయం ॥ అధ్యాత్మోత్పన్న నాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే ॥ — తదంక్ష ప్రాజాపత్యా దినసర్వావాహనం

కరిష్యే ॥ ఇత్యాది తత తురనువాకాభ్యయనం వినా సర్వం
ఉపాకర్మోత్పన్ననం ॥

సూ॥ ఉపాకర్మోత్పన్ననయోగస్యైష్ట్యం । ఆచార్య ఆపుత్యమహాప
గాను । సంకర్ష్యవార్యం జలిభిరున్మస్తానేభ్యస్త హోష్యం
సదసస్పృతించ ।

సూ॥ కేంద్ర్యం చిత్వాంశ్చ నిమత్స్వయంశుం । హుత్వా ముఖాంతే
నదసస్పృతించ । ఉద్యానువాకాః శ్చ తుగోపరాధ్యా సధీయతే
తతతతో జయాది.

సూ॥ చనుప్రధానే వ్యభిలేషు కర్మసు
ప్రధానకర్త్యా చ్చరుణా ముఖావాళిః ।
ఉత్పన్నా చాకరణ ప్రతేషు
భృతేన కార్యాగ్ని ముఖావాళి స్పార్శ్యత్ ॥

సూ॥ అవాహనాననే చాద్యమర్ఘ్య మాచమనీయకం ।
స్నాన వస్త్రోపవీతాని త్వర్చనం తదనంతరం ॥
సూ॥ గంధః పుష్పం తథా ధూపదీప నైవేద్యమేవచ ।
తాంబూలంచ తతో దద్యాద్విధి వత్తర్పయేద్వక్షేన్ ॥

సూ॥ వార్యంజలిభిరేతాంస్తు తతో సత్వావిసర యేత్ ।
ముష్టిగా మర్చనం సర్వం కర్తవ్యం హినివీతినా ॥
సూ॥ అధ్యాయా హమిషాశర్మ కుర్వాత్సాశేఽపరాహ్మికే ।
పూర్వాహేతు విసర్గస్యా దితివేదవిదోవిదుః ॥

॥ సమాప్తమ్ ॥

— అథ - వేదప్రథ ప్రక్రియా —

వాక్యమ్ ॥ వేదప్రతాపతు, వేదాంగత్యాన్నియతాని బ్రహ్మచారిని రవశ్య కార్యాణి ॥ తగు క్తమ్ ॥

శ్లో॥ వేదప్రతాదికానాదా ప్రారభేదుత్తరాయణే యావత్సంవత్సరాంతస్థు ॥ తావద్ధర్మ మిష్యతే ॥ ఇతి శ్రీ ధర్మయవచనాత్తే హం వేదాంగత్వం సుస్యక్తం ॥ అత ఏవ వివాహానపేక్ష త్వే త్యధితనే దేన తాని కార్యాణి ॥ అనధిశస్యతుననియమః ॥ వేదాధ్యయనా భావే ఉపావిర్భవత్ ॥

శ్లో॥ అధిత వేదవిద్యానా ॥ ముపాకర్ష్యజన్మనాం అధ్యాయాంగ మిదం ప్రాక్షమితి హోవాచ భార్గవః ॥ ఇతి ॥ ప్రతినం వాప యిత్యాంధ్రతాత్పర్యాసాన్విత్యా నదిజలే కాపీన మేఖలా దండా నుపవీతాజనేపిచ భారయేత్తునవాన్విత్ర ॥ తీర్థాన్వీభస్మ వినితీ పేత్ అథ వేద వ్రతానాముదగయనాది కాలః ॥

శ్లో॥ అథోదగయనాదు క్తకాలే వేద వ్రతానిచ ॥ పానాదిద్విజ భుక్త్యన్వం కర్మ తంత్రం సృధక్ స్పృధక్ ॥ సభవేన్మృఖ్యకాల స్యాద్దాణే సంకల్ప ఇష్యతే ॥ శ్రావణ్యాం పైక తం తేణ ॥ కుర్వాదగ్రత చతుష్టయం ॥ వేదప్రతేషు చతుర్షు విధివత్పూజ యేద్యవీక్ష ॥ వార్యంజలి శ్చైతాన్ ॥ పూజాంతే తర్పయే ద్రవ్యే ॥ యస్మిన్ప్రవతే చకుర్వేషు ॥ తర్పణే ॥ చోదితాశ్చ తే ఋషయః కీర్తితా హోమే ॥ యే చైవం మునిసత్తమః ॥

శ్లో॥ ప్రాజాపత్యాది సూక్తైశ్చ చతుర్విధ్యిధివ్రతకమాత్ ॥ వాక్యకుప్తాచ తత్రాపి ॥ హుత్యావైవ వదాహుతిః ॥

శ్లో॥ సదసస్పతి మంత్రేణ ॥ శ్విష్టకృజాహుయాత్తతః ॥ సదసస్పతి ర్వితీయ ఇతి సూత్రాచ్చతుర్షుః ॥ సమాప్య విధివత్తత్ర ॥ తంత్రకేవం యథాశ్రమమ్ ॥

శ్లో॥ అధ్యాపయేన్య నిధివత్తత్రాగ్ంధ మథాపరం శిష్యుర్జనం వత్సరాంత ఏవమేవహి కారయేత్ ॥
శ్లో॥ వద్యానేవాధమానేవా ॥ పక్షేవాధపరే హవి ॥
శ్లో॥ తత్తుత్సర్జనం కుర్వాద్విధ్యుర్భుక్తై నైవ మార్గతః ॥
శ్లో॥ శ్రావణ్యాంప్రావృషద్యాంవా ॥ పైశాఖ్యాంవాధవా ద్విజః ॥
శ్లో॥ అపన్వోద్వాహ అర్హోవా ॥ అపదిస్వయమేనవా ॥
శ్లో॥ ఏకతం తేణవా కుర్వాత్ ॥ ఏతద్వత్ చతుష్టయం ॥
శ్లో॥ గోదానాదీని కర్మాణి ॥ వివాహాత్కూర్పవాసరే ॥
శ్లో॥ ఏక తంత్రేణవా కుర్వాత్ ॥ ఇతి వేద విదో విదూః
శ్లో॥ వహోశ్చ కేశవ పవం ॥ వ్రతేషాత్సర్జ నేమచ ॥
శ్లో॥ వదంతి కేచిత్సామ్యఖ్య ప్రత ఏవేత రేషున ॥

— ప్రాజాపత్య ప్రథ ప్రయోగః —

ఉదయగ్రత పూర్వాహ్నే, ప్రాజాపత్య ప్రతే సద్యాం వపన పూర్వకం - స్యాత్పాచమ్య ॥ పూర్వోక్త కుభ తిథా మమ శిష్యస్య ప్రాజాపత్య ప్రతాఖ్యం కర్మకరవ్యమాణ స్తదం గత్యేన తదాదా శుభ్యర్థం స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం కంక్షే ॥ అదా గ్యోమేన పరిసమావాచ్యర్థం శ్రీ మహా గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గణానాత్మా...

స్వస్తి సంబాధేవ్యభయన్మ అస్తు శుభగం శుభమ్ ॥

అచార్యశిష్యుణ సహ ప్రాణానాయమ్య పూర్వోక్త...
శుభతిథౌ ధర్మతీ సమేశ్య (మమ) ఉపాత్త ముత్తయ
ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీతిర్థం (అముక గోత్రం) యజ్ఞ
శర్మాణం (మమ) శిష్యం ప్రాజాపత్య ప్రతేన కర్మాణా సంగ
స్కరిష్యే ॥

సూ॥ ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామితి శిష్య వాచయిత్వా ॥ తతః
కాశీన వస్త్ర కటిసూత్ర యజ్ఞోపవీత మేఖలాజిన దండాన్న
వాన్ సత్సంప్రేణ యథార్హ ధృత్వా ॥ పురాతనాస్వరి
త్యజ్య-అచమ్య ॥ పూర్వోక్త... శుభతిథౌ ప్రాజాపత్య
వ్రతాంX ప్రాజాపత్యాది వస్త్రమ్యవహారం క్రిష్యే ॥
ప్రాగ్నేశే ముంబుపమాసాద్య ॥ — ఫల పుష్పాక్షతహారాన్ని
గృహీత్వా ॥ నివీటిభూత్వా ॥ ప్రాజాపత్యాది వస్త్రమహా
వాహనం ॥

1. ప్రజాపతిం కాండ ఋషి మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
2. సాగంహితీరేవతా ఉపనిషదతవాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
3. యాజ్ఞకీరేవతా ఉపనిషద అవాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
4. వాసుకీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
5. బ్రహ్మణగ్ స్వయంభువమావాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥

4. వగవ్యుతి మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ స్థాప
నాశంతిర మిదమర్ఘ మిదంపాద్యమిద మాచమనీయం ॥ ప్రాజా
పత్యాది వస్త్రాణి దేవతానాం ఘోషతోపచార పూజా ॥ ప్రాజా
పత్యాది వస్త్రాణి దేవతాభ్యోనమః ప్రాణప్రతిష్ఠాపన ధ్యానా
వాహనాది ఘోషతోపచార పూజాం సమర్పయామి ॥ ఉపవీతి ॥

— ప్రజాపత్యాది వస్త్రాణి తర్పణమ్ —

పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీతిర్థం
ప్రాజాపత్యవ్రతాంX ప్రాజా పత్యాది వస్త్రాణి తర్పణంకరిష్యే
నివీటి భూత్వా ॥ ఉపనిషమంగుష్ఠాభ్యాం చరిగృహ్య ॥ —

1. తిలాక్షతోదశేన - ప్రజాపతిం కాండఋషిం తర్పయామి ॥ -
ప్రజాపతిం కాండఋషిం తర్పయామి ॥
2. సాగం హితీరేవతా ఉపనిషద స్వర్పయామి ॥ २ ॥
3. యాజ్ఞకీరేవతా ఉపనిషద స్వర్పయామి ॥ २ ॥
4. వాసుకీరేవతా ఉపనిషద స్వర్పయామి ॥ २ ॥
5. బ్రహ్మణగ్ స్వయం భువం శర్పయామి ॥ २ ॥
6. నదసస్పతిం తర్పయామి ॥ २ ॥ ఉపవీతి ॥ అనేన ప్రాజాపత్యాది
వస్త్రాణి తర్పణేష భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీ పరమేశ్వర
స్మప్రీణాతు ॥ ప్రాజాపత్యాది మంత్రహవనం ॥ అచమ్య -
పూర్వోక్త శుభతిథౌ ॥ శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీతిర్థం ప్రాజా
పత్యాది మంత్రహవనం కరిష్యే ॥ — అగ్నేరుపమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే ॥ నీకం - ద్వే - ప్రీతే - చత్వారి ॥ పంచేతి
॥
చంచావత్తీనాం ॥ ఓం అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం

నమమ ॥ ఇతి ముఖాహుతిం హుత్యా ॥ అన్యైరభ్యే ప్రతినిజా
హోతి ॥ సవిత్రభూత్యా ॥ ఏకం - ద్వై - త్రిణి - చత్యారి -
పంచైతి సంవాచనీనాం ॥ —

మంత్రం : 1) ప్రజాపతయే శాండమువయే స్వాహా ॥ ప్రజాపతయే
శాండ ఋషయ ఇదం నమమ ॥

2. ప్రజాపతేన త్వదేతానన్యన్యో విశ్వజాతాని పరితాబభూవ ।
యతామూనై జహుమ స్సన్యా అస్తు వయగ్ స్వామ పతయో
రయూణాగ్ స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

3. రయూణాం పతిం యజతం బృహంత మస్మిన్ భరేనృతమం -
వాజసాతౌ ॥ ప్రజాపతిం ప్రథమజా మృతస్య యజామ దేవ మధి
నో బ్రవీతు స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

4. ప్రజాపతేత్యం సధిపాః పురాణో దేవానాం పితా జనితా
॥ ప్రజానాం । పతిరిశ్వస్య । జగతః పరస్వా । హవిర్యో దేవ
విహవే జావన్యాహా ॥ — ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

6. తేమీణాః ప్రదితోదిశశ్వ ॥ పరావనో విపత ఉద్యతశ్వ ।
ప్రజాపతే విశ్వస్వశేవధస్య ఇదంహో దేవ ప్రతిహర్య హవగ్
స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

6. ప్రజాపతిం ప్రథమం । యజ్ఞయానాం దేవానామగ్రే యజతం
యజధ్యం । సనోదవాతు ద్రవిణగ్ం । సువీర్యగ్ం రాయ
స్వపం । వివ్యతు నాభిమచ్ఛ స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం
నమమ ॥

7. యోరాయ ఈశే శతదాయ ఉక్త్యయః పశూనాగ్ం రక్షితా
విష్టితానాం । ప్రజాపతిః ప్రథమజాబుతస్య । సహస్రధామా
జవతాగ్ం హవిర్నస్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

8. సాగ్ం హితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్య స్వాహా ॥ సాగ్ం
హితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్య ఇదం నమమ ॥

9. యాజ్ఞకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్య స్వాహా ॥ యాజ్ఞకీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్య ఇదం నమమ ॥

10. వారుణోభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్వాహా ॥ వారుణోభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం నమః ॥
11. బ్రహ్మణే స్వయం భువేచ్ఛాహా ॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం నమః ॥
12. సదసస్వతి మదుభేతం వ్రేయమంద్రస్య కామ్యం । సనిం మేధా మయాపిష్యగ్ స్వాహా ॥ సదసస్వతయ ఇదం నమః ॥ ఉపవీతీ ॥

— ఉపస్తానమ్ —

- మంత్రం : 1. అశ్వే వ్రతపతే కాండముషీభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతం చరిష్యామి । తచ్ఛక్తేయం తస్మైరాధ్వతామ్ ॥
2. వారుణోవ్రతపతే కాండముషీభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తస్మైరాధ్వతామ్ ॥
 3. అదిత్యవ్రతపతే కాండముషీభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తస్మైరాధ్వతామ్ ॥
- ఇత్యగ్నిపురోగాశ్చ తప్రాదేవతా ఉపవీత్తిమ్ ॥

ఇధ్యుసన్మహావాన్యస్థస్సగ్ స్మృత్యి జయోదిహోమం కరేష్యే ॥ సువేదాజ్యమాదాయ ॥ ఓం చిత్తంద స్వాహా ॥ చిత్తాయేదంనమః ॥ ... జయోది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే ॥ అత్రేవకార్యం వినాపరిధి ప్రహరణం కుర్యాత్ ॥

— పునః పూజా ఉద్వాసనం త —

ప్రాజాపత్యాది వ్రద్రుసి దేవతోద్వాసవ సమయే పునః పూజాం కరేష్యే ॥

ప్రాజాపత్యాది వ్రద్రుసి దేవతాభ్యోనమః ॥ వ్యానావాహనాది అఘ్నః పూజాం నమస్కర్యామి ॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత...

స్వాధ్యాయస్సంతే దేవాః ॥ ప్రాజాపత్యాది వ్రద్రుషీదేవతాభ్యోనమః ॥ యథాస్థానం ప్రవేశయామి ॥ - ఇతి ఋషీరుద్వాస్య తదంగ మాభ్యుదియకం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥ సంవత్సరే షర్మవేతే ॥ ఓం శర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బృవంతం ... కుభగ్ం కుభమ్ ॥ —

— ఇతి ప్రాజాపత్యవ్రతమ్ —

— ప్రాజాపత్య వ్రతోత్సర్జనమ్ —

అచక్షుః - పూర్వోక్త - కుభలిగా ॥ ధర్మినస్మి సమేతస్య ॥ ముజ్జాపాత్య నమస్త మునితత్వయ ద్వారా ॥ పరిమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ శిష్యస్య ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనాఖ్యం కర్మ కరిష్యామి ॥ సదం గ త్వేన తదాచా ॥ కుభ్యరం వృధ్యర్థం

తాంత్రిక మధ్యదయార్థ మహాజ్ఞానస్వరూపస్యైశ్వర్యాహ
వాచనం శరిష్యే ॥ ఆదా నిర్విఘ్నం సరిసమావాప్యర్థం ॥ (శ్లో)
మహాగణాధిపతి పూజాం శరిష్యే ॥ ఓం గణానాంత్యా గణప
తిగ్ం హవామహే ... స్వస్తి సంత్రాధేష్వభయన్మ అస్మ
శుభగ్ం శుభమే ॥

అపవ్య - పూర్వోక్త - కుభాతిథా ! ధర్మపత్ని సమేతస్య
(మమ) ఉపాత్త దుశితక్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం । ఇమ- శిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతోత్పన్నన కర్మణా
సగ్గహరిష్యే ॥ ప్రాజాపత్యవ్రతోత్పన్నం చరిష్యామి ॥ ఇతి
శిష్యం వాచయిత్వా ॥ ప్రాజాపత్యవ్రతవత్ పూజా, తర్పణ
హోమంచ కుర్వామిత్ ॥ ఉపాస మంత్రేష్వయం విశేషః ।

మంత్రం : 1. అన్నప్రతపతే కాంధబుమిభ్యః ప్రాజ్ఞాత్యవత
మహామం తదశకం తన్నేరాధి ॥

4. వాయోప్రతపతే కాండముమీఁదః ప్రాజాపత్యప్రతమద్యౌషం
 తదశశనం తస్మై రాధి ॥

8. అదిత్యప్రపతత కాంబుమిభ్యః ప్రాజాపత్యవతసుదారిషం
తదశితన్యైః ॥

4. ప్రతానాం ప్రతపతే వ్రతపతే తాండముమీధ్యః ప్రాజాపత్యప్రత ముతా
రిషం తదతకం తస్మైరాధి॥ ఇత్యగ్ని పురోగాశ్చత్రసో జేవతా
ఉపతిష్ఠంతి ॥ క్షేమం పూర్వవతుర్కుర్యాత్ ॥ ఇతి ప్రాజాపత్య
వ్రత్యోత్పరనమ్ ॥

— ५५० —

నూ॥ ఉదగయనే పర్వణి పూర్వపక్షే పుణ్యనక్షత్రే పూర్వాష్టమే
కేశశశ్శుశుగము నఖాని వాపయన్త్య । నద్యాం నన్నన్త్య ॥
అచమ్య । ఆచార్య శిష్యునా ప్రాణానాయమ్య ॥
పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ భర్తృపత్నీః మేతస్య మమౌపాత్య
దురితక్షయద్యారాత్రి పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ శిష్యస్య
సామ్య ప్రతిభయం కర్మశరిష్యమాణః ... స్వస్తి పుణ్యానా
వాచనం కరిష్యే । అదౌ నిర్విఘ్న పరిసమావాస్యర్థం శ్రీ
మహా గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥

॥ ఖానాంతా ఖిపిన్ ... శుభమ్ ।

అచమ్యం... పూర్వోక్తం... శుభలిఖా ధర్మబ్ధీ సమేతస్య
మమోపాత్త దురీతక్షయద్వారా స్త్రీ పరమేశ్వర ప్రేత్యర్థం
(అముక్త నోత్రం) యజ్ఞశర్వాణామిహం శిష్యం సౌమ్యవ్రతైశ్చ
కర్మణా సర్వస్మరిష్యే ॥ సౌమ్య వ్రతం ఛరిష్యామి । ఇతి
శిష్యం వాచయిత్వా ॥

సూ॥ కావ్యీననన్దులబిన్నూతయజ్ఞోపవీతమేఖలజిహ్వదండాన్వ
వాక్తతనైతేజయధారాన్ధ్రాత్మత్వమ్ । పురాతనకావ్యకవి

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ । శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం । సామ్య ప్రతాంగ సోమాది వ్యత్రుహానానం కరిష్యే ॥ ప్రాశస్త్యే మంటపమాసాద్య । నివీతి భూత్వా ॥ ఫల పుష్పాక్షత హారణ్యాని కృహీత్వా ॥

1. సోమంశాండఋషిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
2. సాగ్ం హితీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
3. యాజ్ఞీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
4. వారుణీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
5. బ్రహ్మగ్న్ స్వయంభువ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
6. సదసస్పతి మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ సానంతర మిదమర్చ్య మిదం చాద్య మిద మాచగనీయం ॥ తదంగ షోడశోపచార పూజాం కరిష్యే ॥ సోమాది వ్యత్రుషి దేవతాభ్యోనమః - ప్రాణప్రతిష్ఠాపన ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారి పూజాం సమర్పయామి ॥ ఉపవీతి ॥

- అచమ్య ॥ పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ ॥ సామ్యప్రతాంగత్వేన సోమాది వ్యత్రుషి తర్పణం కరిష్యే ॥ నివీతి భూత్వా ॥ ఉప వీతి మంగస్తాభ్యాం నంగృహ్య ॥ తిలాక్షతోదకేన ॥
1. సోమంశాండ ఋషిం తర్పయామి ॥ - సోమంశాండ ఋషిం తర్పయామి ॥

2. సాగ్ం హితీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥
3. యాజ్ఞీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥
4. వారుణీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥
5. బ్రహ్మగ్న్ స్వయం భువం తర్పయామి ॥ ౨ ॥
6. సదసస్పతిం తర్పయామి ॥ ౨ ॥

॥ ఉపవీతి ॥ అనేన సోమాది వ్యత్రుషి శర్పదేవ భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీ పరమేశ్వర శ్శుక్రీకాతు ॥ నివీతిభూత్వా ॥ సోమాది వ్యత్రుషి దేవతాభ్యో నమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పునః పూజాం సమర్పయామి ॥

యజ్ఞేన యజ్ఞమ యజాతదేవాః ... పతి దేవాః ॥ సోమాది వ్యత్రుషి దేవతాః యథాస్థానం ప్రవేశయామి ॥ ఉపవీతి ॥ తతోఽపరాహ్ణే గ్రామాద్యహిః ప్రాచీముదీచీంవా దిశ ముప నిష్క్రమ్య ॥ అరణ్యే అచ్చదిర్గ ర్భే... అచమ్య... పూర్వోక్త శుభతిథౌ సామ్య ప్రతాంగత్వేన సోమాదిదేవతా మంత్ర మాచనం కరిష్యే ॥ తదంగ స్థూడిలోల్లెఖనాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాప నంచ కరిష్యే ॥ భూర్భువస్సువరోమే ॥ చత్వారిశ్శంగాః...

జాతవేదినే నమః ॥ సాత్రాసాక్షనాంజే చత్రస జాతుంబరీస్స మిథోడ కాంభం నప వస్త్రంచ సాత్రాణా ముత్తరత స్సకృ త్రయంబాల్ ॥ పవిత్రకరిణాద్యాజ్యతాగాంతే పశుర్నహీ తోశ్యేన స్వీచం పూరయిత్వా ॥ ప్రథానాపలీర్హుత్వా ॥

విం - ద్యే - త్రిణి - చత్వారి (పంచేతి పంచావక్తీనాం) ॥

మంత్రం : ఓం అగ్నేయేస్వాహా అగ్నేయ ఇదం నమమ ॥ ఇతిముఖా
మాలిం ముత్యా ॥ అన్వారభే వ్రతివి జాహ్నవి నివీరీభూత్వా ॥

మంత్రం : 1. సోమాయ శాండ ఋషయే స్వాహా సోమాయ శాండ
ఋషయ ఇదం నమమ ॥

2. సోమోధేనుగ్ం సోమోఅగ్న్వంత మాకుగ్ం సోమోవీరం
కర్మణ్యం దదాతు ॥ సాదస్యం విదధ్యగ్ం గభేయం పితృ
శ్రవణం యోదహాశదస్యే స్వాహా ॥ సోమాయేదం నమమ ॥

3. అపాథం యుత్సుర్యతనాసు ప్రిగ్ం సువరా ముఖ్యం వృజ
నస్యగ్ంపాం భరేషజగ్ం సుక్షేతిగ్ంసుశ్రవసంజయంతంత్యా
మనుమదేమ సోమ స్వాహా ॥ సోమాయేదం నమమ ॥

4. త్వగ్ం సోమ క్రతుభి సుక్రురూప్యం దక్షిన్సుతతో విశ్వ
వేదాఃత్వం వృషాపుషత్వేర్నిహిత్యా ద్యుమ్నీర్ద్యుమ్నవి
భవోన్మనతాస్వాహా ॥ సోమాయేదం నమమ ॥

5. యాతేభామాని హవిషాయణంతి తాతేవిశ్వా పరిభూరస్తు

యత్తం ॥ గయస్వాహా ప్రతీకాస్సురీరోపీరహా ప్రచరా సోమ
దుర్వాన్ శాస్వాహా ॥ సోమాయేదం నమమ ॥

6. త్వమామి ఓషధీస్సను విశ్వాస్యమహా అజనయ స్వంగాః ॥
త్వసుతతంధోర్హ తదిక్షం త్వా త్కోతిహా వితమోష వర్ధ
స్వాహా ॥ సోమాయేదం నమమ ॥

7. యాతేభామాని దివి యాప్యధివ్యాః ॥ యావర్వతేహోషధి
వ్యుప్సు ॥ తేభిర్హా గత్వైస్సుమహా అహేదన్ రాజన్ శోమ
ప్రతివాన్య గృథాయ స్వాహా ॥ సోమాయేదం నమమ ॥

8. సాగ్ంహితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యై స్వాహా ॥ సాగ్ం
హితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యై ఇదం నమమ ॥

9. యాజ్ఞీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యై స్వాహా ॥ యాజ్ఞీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్యై ఇదం నమమ ॥

10. యాజ్ఞీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యై స్వాహా ॥ వారుణీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్యై ఇదం నమమ ॥

11. బ్రహ్మచే స్వయంభువే స్వాహా ॥ బ్రహ్మచే స్వయంభువ ఇదం
వమను ॥
12. పదనస్పతి మద్భుతం । ప్రియమంద్రస్య శామ్యం । సనిమేధా
మయాశిష్య స్వాహా ॥ సదసస్పతయ ఇదం నమను ॥
- నూ॥ తత శ్విష్యాగ్నేః పుస్తాదాన్యోః సరివమ్రువేష్టిత సోదకుంభం
సకూరం సుధాయ । తత శ్విష్యాద కంభం దక్షిణానా నైవోప
స్పృశ్య । సమోవాచ ఇతి ప్రథమేనాను తాకేన శాంతిం
కృత్వా ॥
- సమోవాచే యాహోదితా యాచాను దితాతస్యైవాచేనమో
సమో వాచేనమో వాచస్పతయే నమ ఋషేభ్యో మంత్ర
కృద్యో మంత్రఃకథ్యో మామామృషయో మంత్ర కృతో
మంత్రఃకథయః పరాదుర్భావామృషీన్ మంత్రకృతో మంత్ర
పతీన్ పరాదాం వైశ్యదేవీం వాచముద్యానగ్ం శివామదస్తాం
॥ దేవేభ్య కర్మ మేద్యాశ్శర్మ పృథివీ శర్మ నిశ్శ్వమిదం
జగత్ । శర్మ చంద్రశ్చ మార్యశ్చ శర్మ బ్రహ్మచర్యపతి ।
భూతం పదిష్యే భువనం పదిష్యే తేజోపదిష్యే తపోపదిష్యే

బ్రహ్మచిష్యే సత్యం పదిష్యే తస్మా అహమిద ముపస్తరణ
ముపస్తరణ ఉపస్తరణమే ప్రజాయై పశూనాం భూయాదుప
స్తరణ మహం ప్రజాయై పశూనాం భూయాసంప్రాణాపానా
మృత్యోర్భూపాతం ప్రాణాపానా మామాహుసప్తం మధు
మనిష్యే మధుజనిష్యే । మధువత్యామి మధు పదిష్యామి
మధుమతీం దేవేభ్యోవాచ ముద్యానగ్ం శుశ్రూషేత్వాం
మనుష్యేభ్యస్తస్మా దేవా అవంతు శోభాయై పితరోను
మదంతు । ఓంశాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః ॥

నూ॥ తత శ్విష్యాగ్నేః పశ్చాత్తిష్క్వ చతస్ర శౌదుంబః పురుషో
ఘృతేన మూలాదారభ్యా గ్రాదత్వా । పృథివ్యాదిభి శ్చతుర్భి
ర్వాసాభ్యా మాదధిత ॥

మంత్రం : 1. పృథివీసముత్ । తామగ్నిస్సముంధే । పాగ్నిం
నిముంధే । తామహగ్ం పముంధే । సామాసముద్ధా । ఆయుషా
శేషా । పర్వసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మచర్యనేన । అన్యా
శ్చేషే బలుంధత్వాన్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమను ॥

2. అంతరిక్షగ్ం సమిత్ | తార వాయుస్సమింధే | సావాయుగ్ం
సమింధే | తామహగ్ం సమింధే | సామాసమిద్ధా | ఆయుమా
తేజసా | వర్షసాశ్రియా | యశసా బ్రహ్మవర్షసేస | అన్నా
ద్యేన సమింధతాగ్ స్వాహా || వాయవ ఇదం వసుమ ||

3. ద్యాస్సమిత్ | తామాదిత్యస్సమింధే | సాదిత్యగ్ం సమింధే |
తామహగ్ం సమింధే | సామాసమిద్ధా | ఆయుమా తేజసా | వర్షసా
శ్రియా | యశసా బ్రహ్మవర్షసేస | అన్నా ద్యేన సమింధతాగ్ం
స్వాహా || ఆదిత్యాయేదం వసుమ ||

4. ప్రాణాపత్యామే సమిదసి | పవత్నక్షయణి భ్రాతృవ్యహామసి
స్వాహా || ప్రజావతయ ఇదం వసుమ ||

— అథ దేవహోప స్థానమ్ —
సూ॥ అగ్నేవ్రతపతేతి వతుర్భిః పూర్వవదగ్ని మువతిక్షత |
మంత్రం : 1. అగ్నేవ్రతపతే కాండబుష్టిభ్య స్సామ్యవ్రతంఛరిమాన్
మి తచ్చకేయం తస్మైరాధ్యతాం |

3. వాయోవ్రతపతే కాండబుష్టిభ్య స్సామ్యవ్రతంఛరిమాన్
తచ్చకేయం తస్మైరాధ్యతాం |
4. ఆదిత్యవ్రతపతే కాండబుష్టిభ్య స్సామ్యవ్రతంఛరిమాన్
తచ్చకేయం తస్మైరాధ్యతాం |

5. ప్రతాపాం వ్రతపతే కాండబుష్టిభ్య స్సామ్యవ్రతంఛరిమాన్
తచ్చకేయం తస్మైరాధ్యతాం || ఇత్యవస్తాయ || అథాచార్య
శ్చక్రీయ మస్త్రై బ్రాహ్మణ యోగనువాకానామాది సదా
వ్యధివ్యాహార్య కిష్యం వాచయిత్వా ||

— వాచనికమంత్ర విధానః —

పదం : సమః | యుజతే | వృష్ణః | బ్రహ్మన్ | బ్రహ్మన్ |
దశ | ఆశశ్యవే | దేవస్య | సముద్రాయ | క్షష్ | శుర్భా |
దేవా | సాచిత్రం | పరిశ్రతే | బ్రహ్మన్ | అగ్నిః |
శ్భిః | దేవస్య | విశ్వాః | కుష్టాః | సదాదితం | ప్రజాపతిః |
సన్నితా | యుజతే సవితేతివా)

[illegible]

జయ్యాది బ్రహ్మవిగ్రహాంతే బద్ధిస్తమంజవ మగ్గం పరిధి
ప్రహరణం కుర్వాత్ ॥

సూ॥ మూలావలో మదంతీరుపుకన్ద ॥ కన్దోదాత ఇత్యువాశీన
కాంతిం కుర్వాతే ॥

మంత్రం : శంఖోవాతః పవతాం మాతృశ్శాశం స్పృశతు మూర్ధః ।

అహనిశంభవంతు సశక్గ్ం కాత్రిః ప్రతిధియతాం । శమ
 పాదోప్యస్పృశమౌళిమౌళిత్వజేతుసః । శివాసశ్శంతమాభవ
 సుమృద్ధికా సుసన్నతీ । మాతేవోమనోదృశి ఇదామైవా
 స్వస్వస్వస్థు మహాస్వస్థుః తో భూయాస్య మావాసోశ్చిత్సగ్ని
 హ్యవౌషాఢ్యస్య భూయాద్యోఽన్యాయో ద్వేష్టియంచ నయం
 ద్వేష్టిః । ప్రతిహానిప్రతిహావంతో భూయాస్యమాప్రతిహాయా
 శ్చిత్సగ్నిహృది సత్తిషస్స భూయాద్యోఽన్యాయో ద్వేష్టియంచ

వయం ద్విష్కః । ఆవాతవాహి భవజం వివాతవాహియద్రః
త్వగ్గంహి విశ్వభవజో దేవానాం దూత తయసే । న్వా
విమావాతేవాత ఆసింధోరాపరాతః । వక్షంతు ఆస్యఆవాతు
పరాన్యోవాతుయద్రః । యదన్యోవాతతేశ్వహేమ్యతస్య
నిధిర్హితః । తన్యోనోభేహి జనసే తన్యోనోభేహిభవః ।
తన్యోనోమహ ఆవహ వాత ఆవాతు భవజః ॥ శంభూర్భయో
భూర్భోన్మదేవః । ఆయాగ్ంషి తారిషత్ । ... ఇంద్రస్య
శ్వహోమ్యతంత్యా ప్రపద్యే చగుశ్వశ్వః । సహాయస్యే అప్తి
తేన భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూభు
వస్సువః ప్రపద్యే సాయం ప్రపద్యేనారాం దేవతాం
ప్రపద్యేనశ్చైవ మాఖణం ప్రపద్యే ప్రజావతేర్భిహ్యోశం
బ్రహ్మప్రపద్యే ఓం ప్రపద్యే । అంతరిక్షంతు ఉర్వంతరం
బృహదక్షిణః పర్వతాన్పుయ యావాతస్యస్య స్వస్తి
మాంతయా స్వస్య స్వస్తిమానసావి । ప్రాణానామ్యత్వోన్యో

త్యాపాతం ప్రాణప్రానా మామాహస్తిమ్ మయిమేథాం
 మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 ప్రజాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 ప్రజాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 పాత మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 వయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 కయావశ్యిత అభవమాతీ పతావ్య ధన్యతా ॥ కయావశ్యిత
 యావశ్యతా ॥ కయావశ్యిత మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 ధన్యతా ॥ కయావశ్యిత మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 త్యాపాం ॥ కయావశ్యిత మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 తింద్ర ప్రయమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 ॥ మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 శంకాదేవరథిప్తయ అభవమాతీ పతావ్య ధన్యతా ॥ కయావశ్యిత
 వంతునః ॥ కయావశ్యిత మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం

యావామి భేషజం ॥ సుమిత్రాన ఆప ఓషధయస్సంతు దుర్ని
 త్రాస్సస్యే భూయాసుర్వ్యాస్యాన ద్వేష్ట్యమంచ వయంద్విష్యః
 అపహిషామయోభువ స్థానకోశే ధధాతవః ॥ మహారణాయ
 చక్షుశి ॥ యోవశ్యిత మయిమేథాం మయిమేథాం మయిమేథాం
 తీరివమాతరః ॥ తస్మా ఆరంగమామనో యస్యక్షయాయ
 జన్యత ॥ అభావనయథాచనః ॥ స్పృధివీశాంతా సాఽగ్నినా
 శాంతా సామేశాంతా శుచగ్ం శమయతు ॥ అంతరిక్షగ్ం
 శాంతం తద్వాయునాశాంతం తన్మేశాంతం శుచగ్ం శమ
 యతు ॥ ద్యాశ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతా సామేశాంతా
 శుచగ్ం శమయతు ॥ స్పృధివీశాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతి ర్ద్యా
 శ్శాంతి ర్దిశశ్శాంతిరమాంతరిక్షా శ్శాంతి ర్గిశ్శాంతిర్యాయ
 శ్శాంతి రాదిత్యశ్శాంతిశ్చంద్రమాశ్శాంతి ర్విక్షత్రాణి శాంతి
 రాభిశ్శాంతి శోషధయశ్శాంతి ర్వనస్సతయ శ్శాంతి ర్ద్యాశ్శాంతి
 రజాశాంతి రశ్మిశ్శాంతిః పురుషశ్శాంతి ర్ప్రహ్లాశాంతి

[illegible]

పునాతు । బ్రహ్మణి శ్చోతస్యనీ । బ్రహ్మణి ఆలోభో బ్రహ్మణి
 అథ పనమసిధారితేయం । పృథివీ బ్రహ్మణామహీధారిణ మేనేన
 మహదంతరిక్షం । దివ-దాధార పృథివీగం సదేహం యదహం
 వేద తనహంధారయాణి మామధ్వేదోఽధి విప్రసత్ । మథా
 మనీషే మావిశతాగ్ం సమీచీభూతస్య భవ్యస్వావచరుధ్వేన్
 సర్వమాయురయాణి సర్వమాయురయాణి ॥ ఆభిర్భిర్భిద
 లోన ఊనమాపాయయ మానిన్వ-పర్థమానఃయదాస్మాభ్యుభ్యోన్
 మహీగోత్రాబుబాసే భూయిషభా అథతే న్యమ బ్రహ్మ
 ప్రావారిష్య కన్వచుహస్థినీత్ ॥ ఓం శ్చోతం శ్చోతం శ్చోతం
 ఇతి నమవాకం జపిత్ ॥ ౧౯ ॥
 సూ॥ భత శ్చేతుషీ నిమిబర్హి । వాచంయచ్చోత్ ॥ ఆహతేనవాసనస
 ప్రసమీగ్ం శిష్యస్య సముఖం భద్రోవేష్టయిత్వా ॥ రహం రా
 వనిమితే గామం ప్రహావయతి । వాగ్యక నశాం రా
 నిమంత్యానేవా । స్వోభూతే భూన్వ్యత్క లక్షణే గామూర్య
 స్తత్వా । ఆరిత్యైఽచ్చ్యుర్గర్భే సంతలాద్యగ్నిముః సమాహా
 నంబరి స్వగ్య శిశోతేషున సప్త్రమపనీయ । ఆధాన్య మ
 బుధి దానియతి । సప్త యమిత్యేక అగ్నం - ఆరిత్యం-

కుంభం - గిరి - వత్సం । ఆకాశం - సువర్ణం । సప్తతయం
అపివా - ఆదితప్రీతి కర్మయిత్యా యథోపపాద మితరాణి
దర్శయతి ॥ శిష్యుః ॥

మంత్రం : వయస్సుప్రసాదే పనేదురింద్రం ప్రియమేథా ఋషయో
నాథమానాః... బ్రహ్మప్రవాదిమృతనో మహానీత్ ఇత్యా
దిశ్యముపతిషేత ॥

సూ॥ అథాచార్య స్సామ్యవ్రతాంగ ఆభ్యుదయకం కర్మణః
పుణ్యాహం కుర్యాత్.

— పామ్య వ్రతం సమాప్తమ్ —

మదం వీరుపస్పృశ్యేత్ర అభిమంతిత పాత్రసోదక స్మరణమ్॥

— పౌమ్యవ్రతోత్సరణమ్ —

పామ్య వ్రతవత్సమ్య వ్రతోత్సరణమ్ కారయేత్ ॥ కేశశ్చ
శ్రులోమనఘాని వాపయిత్యా నద్యాం స్నాత్యాచమ్య ।
పూర్వోక్త... శుభతిథా ॥ ధర్మపత్నీ సమేతస్య పీత్యర్థం
మమ శిష్యస్య పామ్యవ్రతోత్సరణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ
స్తదం గత్యేన తదాదా శుభ్యర్థం... స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే । అదా నిర్విఘ్నేన పరిసమాపాద్యర్థం శ్రీ మహా
గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గణానాంత్యా... శుభగం

శుభమ్ ॥

ఆచమ్య - పూర్వోక్త... శుభతిథా - ధర్మపత్నీ సమేతస్య
సకుటుంబస్య మమాయుష్యాభి వృద్ధిద్యారా శ్రీ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం అముక గోత్రం యజ్ఞశర్మాణ మమం శిష్యం పామ్య
వ్రతోత్సరణ కర్మణా సగ్గస్కరిష్యే । పామ్యవ్రతోత్సరణం
చరిష్యామి ॥ ఇతి శిష్యం వాచయిత్యా ॥ కౌవీన పస్త్రాది
ధారణ ఋషిపూజాతర్కణ హోమ ముదకుంభ స్థాపనంచ
పామ్యవ్రతవత్సర్యాత్ ॥ తత శిష్యః దక్షిణహస్తేన
మదంతీరుపస్పృశ్య ॥ ప్రథమేనానువాకేన తాంతిం కృత్యా ॥

మంత్రం : నమోవాచే యావోదితా... పితరోనుమదంతకు ॥ ఓం

కాంతి శ్యాంతి శ్యాంతిః ॥ శిష్యోక్తేః పశ్యాత్పిషవ ॥ చత్రస
కాదుంబరీ స్సమిధోఘృతేన మూలాలాదారభ్యా గ్రాదత్యా ।
ద్యాస్సమిదాదిభి రాదధీత ॥

మంత్రం : 1. ద్యాస్సమిత్ । తామాదిత్యస్సమింధే । సాదిత్యగం
సమింధే । తామహగం సమింధే । సామాసమిద్ధా । ఆయుషా
తేజసా । వర్చసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అనామ
ద్యేన సమింధతాగ్ స్వాహా ॥ అదిత్యాయేదం నమమ ॥

2. అంతరిక్షగం సమిత్ । తాం వాయుస్సమింధే । సావాయుగం
సమింధే । తామహగం సమింధే సామాసమిద్ధా । ఆయుషా

తేజసా । వర్షసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్షసేన । అన్నా
ద్యౌస సమంధతాగ్ స్వాహా ॥ అంతరిక్షా యేదం నమమ ॥

3. వృధివీమిత్ । తామగ్నిస్సమింధే । సాగ్నిగంసమింధే । తామ
హగ్ం సమింధే । సామాసమిధా । ఆయుషా తేజసా ।
వర్షసా శ్రియా । యశసా బ్రహ్మవర్షసేన । అన్నాద్యౌస
సమంధతాగ్ స్వాహా ॥ అగ్న్యయ ఇదం నమమ ॥

4. ప్రాణాపత్యామే సమిదసి సపత్నీక్షయణి । భ్రాతృవ్యవహామేసి
స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇత్యక్వా సమిధ
అథాయ ॥ అథ తేవతోజస్థానమ్ ॥

నూ॥ అదిత్య వ్రతపతేతి చతుర్థిః పూర్వవదగ్ని ముపలిక్షత ॥ —
మంత్రం : 1. అదిత్యవ్రతపతే శాండయిషిత్య స్వామ్య వ్రతమదా
రిషం తదశశం తస్మైరాధి ॥

2. వాయోవ్రతపతే ... తస్మైరాధి ॥
3. అగ్నేవ్రతపతే ... తస్మైరాధి ॥
4. వ్రతానాం వ్రతపతే ... తస్మైరాధి । ఇత్యవస్థాయ ॥

నూ॥ యుంజతే పవిత్రేణ వర్జయిత్వా ॥ అయాది ప్రణి పద్యతే ॥
బ్రహ్మవిరజ్జాంతే ॥ మూలం గోమనంతరుపస్పృశ్య । శన్వో
వాత ఇత్యనువాకేన తాంతం కృత్వా ॥

మంత్రం : శన్వోవాతం వ్రతశాం । బ్రహ్మచారివాదిమృతశోమాహా
శీర్ ॥ ఓం తాంతి త్యాంతి త్యాంతి ॥ సంనిరాలనాది వర్జం గృహ
మాగచ్ఛేత్ ॥ శ్వోభూతే । వయస్సువర్జాః ॥ మాహాశీర్ ఓం
తాంతి త్యాంతి త్యాంతి ॥ ఇత్యాదిత్య ముంతిషేత్ ॥ గురవేతా
సోవరందత్వా ॥ అభ్యుదయం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం
కర్మాత్ ॥ బ్రాహ్మచాన్ భోయేత్ ॥
— సామ్య వ్రతోత్పత్త్యంశ మామ —

— ఆశ్రహాః —

శ్లో॥ సామనూక్త వివర్తనవచ్యుతమ్
తంత్రపజ్ఞానం నూత్నలింగ వయః
కుక్రియే పురుషోగ ఇతి ప్రతి
యంతే సవితా జగతువా శం
మీలకాయ తవాస్త్రిస సగృతే
వేషతే సమితే గృహ మాసితే
వీరుదేగధం దుష్టతా నాన్వితే
వాగ్ధ్వనేన గవోభ్యుదాది ప్రయా
తతః ప్రథాతేతు బహిర్బ్రహ్మణాం
పహ్నిగావ మూర్ధ్యంచ తథోఽథ కుంభమ్

అతాళ ముద్వీక్ష్య గిరించ వత్సం
పశ్యేద్దిరణ్యంచ వయస్సు పరః

ఉత్సర్జనతు యుంబాది మిల నాదివ పర యేత్
సమదాధాన మంశ్రేషు ద్యౌస్సమిత్సర్వ మిష్యతే ।
ఋషీన్ముఖాంతే జవలయాత్ ప్రతేషు । నూర్వాపహోమాన్
పదనస్పృశించ । ఉపస్థితం తావ్యథ దేవతానాం ।

జయాదయో బ్రాహ్మణ తర్పణంచ
సంకల్ప వపన స్వాన్న తర్పణాగ్ని ముఖానిచ
ఋషీ హోమాదుపసానం । జయ పుణ్యాహ మేవత ।
ప్రతేషు చాపహో విధిర్న మూర్తచిత్రమాదికం ।
ఉపస్థి ర్న దేవతా గణస్య కుక్రియాద్యతే ।

అధ్యాయీ సోమతాండవ్య । యావద్దత్సర్వమాదరాత్
న క్రోభోశత్యథశ్యామీ । బ్రహ్మచారి జితేంద్రియః
కూద్ర సంభాషణం చైవ నోపా నచ్చత్ర ధారణం
నగతాసుం సమీక్షేత్ సాగోహేద్య కటాదికం
స్నానముష్ణాంబునానైవ । పర్వహూపన నోహ ।
వీతాని శక్తేః కుర్యా ద్ద్రవీణీ ప్రతసీకృతమ్ ।

స్నానోపాకర్మ సమిత పుర్వణం వపనం వ్రత
అచార్య ఇత్యంపర్వం । స్నాన తర్పణ పూర్వకం ।

! నూత్రాత్తి సంగ్రహ కాగోపి । —

సామ్య ప్రతేషు సోమాయ - తాండర్వయ ఇతీరితం
సోమోధేయ మిదం మూర్తం । సోమోచీభ్యః ప్రభృత్యతః
సుదంతసా ఉపస్పృశ్య । నమో నాచేతి శాంతికం ।

జప్యోపశస్ర సుమిధస్సాగ్న్య నాదుంబరీన్ద్రుః ।
పృథివీస అదిత్య తైరుతిషన్వా దిభాతీహి ।
యుంజతే వృణ్ణ ఇత్యాదాన్య ద్యాదశ త్యాదశా త్తర
మంత్ర బ్రాహ్మణ సాతాదు సాకానాం పదవాచనం ।
యుంజతే సవితేత్యేతా ద్యావా వాచయతి స్ఫుటా ।
అగ్నే వ్రతపతే కాండత్యాద్యుపసాన మాచరేత్ ।
శనోవాత త్యాంతి జపస్సమీల్యా హతవాససా
శిరస్సంవేష్ట్యా సమితే త్యగారం వా ప్రవేశయేత్ ।
పరేద్యుర్వాహ్మణానాంచ భోజనం కారయేదితి ॥
ఉత్సర్జనం తేనమేవ ద్యాతాద్యై స్సమిధః ఉపేత్ ।
అదిత్య వ్రదపతే కాండ త్యాదుప్రసాన మాచరేత్ ।
నటోశ్చ శేఖవపనం వ్రతేషూ త్వర్జనేషు చ
వదంతి శేదిత్యామ్యాఖ్య వ్రతసవేత రేషు చ
వ్రత్యత మనుసతామః ।

ఉదగయనే అగ్నేయవ్రతే సద్యాం వపస పూర్వకం స్నాత్వా
చమ్య ॥ గణాధిపతి పూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కృత్వా ॥
అచార్య శ్చిష్యేణ సహ పునః ప్రాణానాయమ్యః పూర్వోక్త
కుభలిథా ధర్మవర్తీ సమేతోహం ॥ అముకగోత్రం యజ్ఞ
శర్మాణమిమం శిష్యమాగ్నేయ వ్రతేన సగ్గోసకీష్యే ॥
అగ్నేయవ్రతం చరిష్యామితి శిష్యం వాచయిత్వా ॥ పూర్వ
వత్కీషీన వస్త్రాది భారణంచకారయిత్వా ॥

అగ్నేయ వ్రతాంగ అగ్న్యైది మద్రుష్యావాహనం కరిష్యే ॥
ప్రాగ్నేశే ముఖప మాసాద్య ॥ ఫలపుష్పాక్షత హిరణ్యాని
గృహీత్వా ॥ నివీర్యుత్వా ॥

1. అగ్నిం కాండ ఋషి మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
2. సాగ్ం హిరీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥
3. యాజ్ఞకీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
4. వాకుశీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
5. బ్రహ్మగ్గ్ స్వయం భువ మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
6. సదనస్పతి మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

అగ్న్యైది మద్రుషి దేవతాభ్యో సమః ప్రాణావలిహాస
భ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి ॥
॥ ఇతి పూజాం కుర్యాత్ ॥ ఉపవీతి ॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త ॥
కుభలిథా, ఇమం శిష్యం అగ్నేయ వ్రతాంగ అగ్న్యైది
మద్రుషి తర్పణం కరిష్యే ॥ నివీర్యుత్వా ॥ ఉపవీత మంగ
స్థాభ్యా పరిగృహ్య ॥ తిలాక్షతోడశేన

1. అగ్నిం కాండ ఋషిం తర్పయామి అగ్నిం కాండ ఋషిం
తర్పయామి ॥
2. సాగ్ం హిరీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥
3. యాజ్ఞకీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౩ ॥
4. వాకుశీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౪ ॥
5. బ్రహ్మగ్గ్ స్వయం భువం తర్పయామి ॥ ౫ ॥
6. సదనస్పతిం తర్పయామి ॥ ౬ ॥

ఉపవీతి ॥ అగ్న్యైది మద్రుషి తర్పణేన భగవాన్ సర్వాత్మకః
శ్రీపరమేశ్వర సుప్రీణాతు ॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త ॥ కుభ
లిథా ॥ అగ్నేయ వ్రతాంగ అగ్న్యైది మద్రుషి మంత్రహవనం
కరిష్యే ॥ అగ్నేరుచ సమాధానాద్యాజ్ఞ భాగాంతే ఏకం -
ద్య - వ్రీణి - చత్వారి ॥ అగ్న్యే స్నాహ ॥ అగ్న్యయథదం
సమమ ॥ ఇతి ముఖాహుతిం కృత్వా ॥ అన్వారథే వ్రీణి
జాహుతి ॥ ఏకం - ద్య - వ్రీణి - చత్వారి ॥

మంత్రం : 1. అగ్న్యే కాండ ఋషయే స్నాహ ॥ అగ్న్యే కాండ
ఋషయ ఇథం సమమ ॥

2. అగ్నేనయఃపథా రాతే అస్మాన్ విశ్వం దేవ వయనాని
విద్యాన్ । యత్యోధ్యన్తజహురాణ మేనోభూయఃపాతేనమ

ఉత్తిం విధేమస్వాహా ॥ అగ్న్య ఇదం నమమ ॥

3. ప్రవక్షుత్రాణ భానతే భంభ్యగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్న్యే
సుపూతం । యోదైవ్యాని మానుషా జనుగ్వ్యంతర్వశ్యాని
విద్యమా జాతి స్వాహా ॥ అగ్న్య ఇదం నమమ ॥

4. అచ్యాగ్నిరో మతయో దేవయంతీ రగ్నియంతీ ద్రవిణం భిక్ష
మాణాః సునంద్రదుశగ్ం సుప్రథీగ్న్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహ
మరతిం మానుషాణ్ స్వాహా ॥ అగ్న్య ఇదం నమమ ॥

5. అగ్నేత్వ మపుద్యత్యోధ్యమీపా అనగ్నిత్రాభ్యమంత
కృష్టిః పునరప్యభ్యగ్ం సువిశాయ దేవతాం విశ్వేభిరజరేభిర్య
జత్రస్వాహా ॥ అగ్న్య ఇదం నమమ ॥

6. అగ్నేత్వం పారయాహవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దురానివిశ్వా

పూశ్చప్యథీర్వ బహులాన ఉర్విభవాహో కామ తనయామ
శంత్యో స్వాహా ॥ అగ్న్య ఇదం నమమ ॥

7. ప్రతారవోమహనా వచ్యమానా దేవక్రిచీంసయథ దేవయంతః
దక్షిణావాద్యాజనీ ప్రాచ్యేతి హవిరభ్యరంత్యగ్న్యే ఘృతాచీ
స్వాహా ॥ అగ్న్య ఇదం నమమ ॥

8. సాగ్ం హేతీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యభి స్వాహా ॥ సాగ్ం
హేతీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యభి ఇదం నమమ ॥

9. యాక్షీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యభి స్వాహా ॥ యాక్షీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్యభి ఇదం నమమ ॥

10. వాగుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యభి స్వాహా ॥ వాగుణీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్యభి ఇదం నమమ ॥

11. బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం
నమమ ॥

సదనస్పతి మద్యుతం ప్రియం మంద్రస్య కామ్యం । సనిమే
థామయాశివగ్ స్వాహా ॥ సదనస్పతయ ఇదం నమమ ॥
ఉపవీతి ॥

భక్తియ స్మార ప్రయోగ దీపికా
— అథ దేవతోపస్థానం —

సూ॥ అగ్నే ప్రతపతే ఇతి చతుర్భిః పూర్వవక్త్యా ముపతిష్ఠేత ॥

1) అగ్నే ప్రతపతే కాండఋషిభ్యః అగ్నేయ ప్రతం చంద్రామి-
తచ్ఛ్రేయం తస్మైరాధ్యతాం ॥

2) వాయో ప్రతపతే కాండఋషిభ్యః ... తస్మై రాధ్యతాం ॥

3) అదిత్య ప్రతపతే కాండ ఋషిభ్యః ... తస్మైరాధ్యతాం ॥

4) వ్రతానాం ప్రతపతే కాండ ఋషిభ్యః అగ్నేయ ప్రతం చం-
స్వామి తచ్ఛ్రేయం తస్మై రాధ్యతాం ॥ ఇత్యుపసాయ ॥

సూ॥ ఇధ్య సన్నహనాస్యద్భి సగ్గ స్పర్శ్యాగ్నా ప్రహరతి-రుద్రాయ
తంతి చరాయేదం నమమ ॥ అపతపస్పశ్య ॥ అస్య కర్మణః
హోమః పరిపా సిధ్యర్థం వృద్ధికానుః జయాదిహోమంకరిష్యే ॥
ఓం చిత్రం చ స్వాహా ॥ చిత్రాయేదం నమమ ॥ జయాది
బ్రహ్మవిసర్జనాంతం కుర్యాత్ ॥ అత్ర రేవకార్యం వినా
పతితి ప్రహరణం కుర్యాత్ ॥
ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అగ్నేయ వ్రతాం
అగ్నాద్భి చక్రవి పునః పూజాం కరిష్యే ॥ షోడశోపచార
పూజాముద్యాసవంచ కుర్యాత్ ॥

అగ్నేయ వ్రతోత్పర్జనమ్

అగ్నేయ వ్రతాంX ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవా
చనం చ కుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ హోషయేత్ ॥

— అగ్నేయ వ్రతం సమాప్తమ్ —

— అగ్నేయ వ్రతోత్పర్జనమ్ —

వపన పూర్వకం, నచ్చాం స్నాత్వాచమ్య ॥ పూర్వవక్తుర్వాన్
హంవాచయిత్వా ॥ ఆచార్య శిష్యక్షేణసహప్రాణానాయమ్య ॥
పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ ధర్మసత్త్వ సమేతోహం ॥ అముక
గోత్రం యజ్ఞ శత్కాణ మిమం శిష్యం అగ్నేయ వ్రతోత్పర్జ
నేన కర్మణా సగ్గ సూరిష్యే ॥ అగ్నేయ వ్రతోత్పర్జనం చరి
ష్యామిహితి శిష్యం వాచయిత్వా ॥ పూర్వవత్ హోషేన వస్త్రాది
భారణం కృత్వా ఋషిపూజా తర్పణం హోమంచ కృత్వా
ఉపసాన మంత్రేషు

1) అగ్నే ప్రతపతే కాండ ఋషిభ్యః అగ్నేయ వ్రతమచారిషం ॥

తదశకం తస్మైరాధి.

2) వాయో ప్రతపతే కాండఋషిభ్యః ... తస్మైరాధి

3) అదిత్య ప్రతపతే కాండఋషిభ్యః ... తస్మైరాధి ॥

4) వ్రతానాం ప్రతపతే ... తదశకం తస్మైరాధి ॥ ఇత్యుపసాయ ॥
ఇధ్య సన్నహనాది క్షేపం అగ్నేయ వ్రతవక్తుర్వ్యాత్ ॥
— సమాప్తమ్ —

— వైశ్వదేవ వ్రత ప్రయోగః —

ఉదగయన వైశ్వదేవవ్రతే సద్యాం నవనపూర్వగృహస్నాత్వా
చమ్య + కణాభితి త్రాహం పుణ్యాహవాచనం తుత్యాత్ ।
అచార్యశిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య ।

పూర్వోక్త ... కుభతిథా । భర్తవత్స సమేతోహం అముక
గోత్రం యజ్ఞశర్మాణ మిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేనకర్మాణా
సగ్గస్మరిష్యే ॥ వైశ్వదేవం వ్రతం చరిష్యామితి శిష్యం
వాచయిత్వా । శిష్యం పూర్వవ్రతం వీన వస్త్రాది భారణం
కర్త్యాత్ । వైశ్వదేవ వ్రతాంగ వ్రతపూర్వవ్రతం కరిష్యే ।
ప్రాగ్గౌతే మంటవ మూసాద్య । ఫలపుష్పాక్షత హిరణ్యని
గృహీత్వా ॥ నివీధుత్వా ॥

1. విశ్వాన్ దేవాన్ శాండముషీ నావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥
2. సాగం హిరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥
3. యాజ్ఞీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
4. వారుణీరేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥
5. బ్రహ్మణ్య స్వయంభువ మాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥

6. సదసస్పతి మాహయామి స్థాపయామి పూజయామి సాసనా
నంతత మిదమర్ఘ్య మిదం పాద్య మిద మాచమనీయం ॥
విశ్వదేవాది వ్రతము దేవతాభ్యో నమః ప్రాణప్రతిష్ఠాపన

ధ్యానాభాహవాది పుడశోపచార పూజాం సమర్పయామితి
పూజాం కృత్వా ॥ ఉపవీతీ ॥

పూర్వోక్త ... కుభతిథా । ఇమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతాంగ
విశ్వదేవాది వ్రతము కరిష్యే । నివీధుత్వా ఉప
వీత మంగుష్ఠాభ్యాం పరిగృహ్య ।

1. తిలక్షణోదకేన విశ్వాన్ దేవాన్ శాండముషీన్ స్తర్పయామి
విశ్వాన్ దేవాన్ శాండముషీన్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥
2. సాగం హిరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౩ ॥
3. యాజ్ఞీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౪ ॥
4. వారుణీరేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౫ ॥
5. బ్రహ్మణ్య స్వయంభువం తర్పయామి ॥ ౬ ॥
6. సదసస్పతిం తర్పయామి ॥ ౭ ॥

॥ ఉపవీతీ ॥ అనేన విశ్వదేవాది వ్రతము తర్పణేన భగవాన్
సర్వాత్మకః శ్రీ చరమేశ్వర స్పృహీణాతు ॥

ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త ... కుభతిథా వైశ్వదేవవ్రతాంగ
విశ్వదేవాది దేవతా ముత్రహవనం కరిష్యే । అగ్నేరుప
వమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ॥ ఏకం - ద్వై - త్రిణి - చద్వారి

॥ అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం నమమ ఇతి ముఖాహు
తిం వాచిత్వా । అహ్వాస్తే త్రిణిహవంతి । నివీధి భూత్వా ॥
ఏకం - ద్వై - త్రిణి - చద్వారి ॥

12. సదస్సుతి మర్మతం । ప్రియ మింద్రస్య కామ్యం । ససం మీధా
మయా సిష్యన్ స్వాహా ॥

॥ సదసస్సుతియ ఇదం నమమ ॥

॥ అథ దేవితోపసానమ్ ॥ ఉపీతీ ॥ అగ్నేవ్రతపతేతి చతుర్భిః
పూర్వపదగ్ని ముపతీషేత ।

1. అగ్నేవ్రతపతేతా దముషిభ్యో వైశ్వదేవ వ్రతం చరిష్యామి
తచ్ఛక్తేయం తస్మేరాధ్యతాం ॥

2 వాయోవ్రతపతేతాండ ... తస్మేరాధ్యతాం ॥

3. అదిత్య వ్రతపతేతాండ ... తస్మేరాధ్యతాం ॥

4 వ్రతానాం వ్రతపతేతే ... తస్మేరాధ్యతాం । ఇత్యగ్ని ముప
సాహ ॥ ఇధృణస్సహనానృధిభ్యన్ స్పర్శ్యాక్నో ప్రహరతి ।
గద్రాయ తంతి చరాహేదం నమమ । అపరిషప్పస్య । అస్య
వైశ్వదేవవ్రత కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం । వృద్ధి
కామః జయ్యాది హోమం కరిష్యే ॥ ఓం చిత్తంచ స్వాహా ॥

చిత్తాయేతం నమమ ॥ ... జయ్యాది బ్రహ్మనిసర్జనాంతే -
అత్రతేవకార్యం వినా । పరిధి ప్రహరణం కుర్యాత్ ।
అచమ్య ... పూర్వోక్త ... కుభితిథా వైశ్వదేవవ్రతాంతే
విశ్వదేవాది మమషీ పునః పూజాం కరిష్యే ॥ హోడశోప
వార పునః పూజా ముద్వాపవం క కుర్యాత్ ॥ వైశ్వదేవ
వ్రతాంX మాభ్యుదయకం కర్మణః పుణ్యాహ వాచనంచ
కుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణా లోపయేత్ ॥

— సమాప్తమ్ —

— అథ వైశ్వదేవ వ్రతోద్ధరణమ్ —

సంవత్సరే చర్యవేతే ॥ నవన పూర్వకం నిద్యాం స్నాత్వా
చమ్య । గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥

అచార్య శ్చిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య । పూర్వోక్త ...
కుభితిథా ధర్మపత్నీ సమేతోహం అముకగోత్రం యజ్ఞశర్మాణ
మమం శిష్యం వైశ్వదేవ వ్రతోద్ధరణక కర్మణా సగ్దసా
రిష్యే ॥ వైశ్వదేవ వ్రతోద్ధరణం చరిష్యామితి శిష్యం
వాచయిత్వా ॥

పూర్వవత్కృషీన వస్త్రాది ధారణ ఋషి పూజా తర్పణం
హోమంచ కుర్యాత్ ॥ ఉపసానేషు ॥

1. అగ్నేవ్రతపతేతాండ ఋషిభ్యో వైశ్వదేవవ్రత మచారిషం
తడశకం తస్మేరాధి ॥

2. వాయో వ్రతపతేతాండ ఋషిభ్యో వైశ్వదేవ వ్రతమచా
రిషం తడశకం తస్మేరాధి ॥

3. అదిత్య వ్రతపతేతాండ ఋషిభ్యో వైశ్వదేవ వ్రతమచారిషం
తడశకం తస్మేరాధి ॥

4. వ్రతానాం వ్రతపతేతాండ ఋషిభ్యో వైశ్వదేవ వ్రతమచా
రిషం ॥

రిషం తదశశం తస్మై రాధి ॥ ఇత్యుపసాయ ॥ ఇద్ధసన్నహనా
స్యస్థి సగం స్పర్శ్య ఇత్యాదిత త్సేషం వైశ్వదేవవ్రతవతు-
ర్యాత్ ॥

— సమాప్తమ్ —

— గోదాన పత్రమ్ —

గోదానగం యోగశక్తే వశే శలాలుగ్ల పుదర్శ పుంశల శలలీ
శిఖానిధాన వర్ణం సర్వం చాలవతుర్కర్యాత్ ॥

అచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య
మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రత్యర్థం
(మమ) కుమారస్య గోదాన వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమణా
స్తదంగ త్వేన తదాదా ... స్వస్తి పుణ్యహవాచనం కరిష్యే
అదా విరిగ్మేన పరిసమాపాప్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి
పూజాంకరిష్యే ॥

॥ గణానాంత్యాగణపతిగ్ం హవామహే ... స్వస్తిసంభాధే
వ్యభయనో అస్తు శుభగ్ం శుభమ్ ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అముకగోత్రం యజ్ఞ
శర్మాణ మిమం కుమారం గోదానాభ్యేన కర్మణా సగ్ం
సమరిష్యే ॥ తదంగ త్వేన దేవతాహ్వనార మిదావాచనాఖ్యం
కర్మ కరిష్యే ॥ దేవతాహ్వనం కుర్యాత్ ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ (మమ) కుమారస్య

గోదాన వ్రత నిర్వర్ణం గోదాన వ్రతహోమం కరిష్యే ॥
తదంగ త్వేనోల్లాసేనాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ భూద్యు
నస్తునరో ॥ చత్వారి శృంగాః ... బాతవేదసే నమః ॥

ప్రభానాచుతీర్హత్వా ॥

నూ॥ అన్వారజే ప్రతివిజుహోతి ధాతా దదాతుగ్ం రయిమితి చత
స్యధి రగ్నస్తావ్యదా కీరితేతి చతస్యధిః ప్రతిమంత్ర మహా
బ్యాహుతీ కుహుయాత్ ॥ ఏకం - ద్వే - త్రిణి - చత్వారిః ॥

మంత్రం : 1. ధాతా దదాతుగ్ం రయిమిశాన్ ॥ ... వసత్వాహుః ॥

ధాత్ర ఇదం నమమ ॥

2. ధాతా ప్రజాయా ... ఘృతవద్విధేమ స్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం
నమమ ॥

3. ధాతాదదాతుగ్ం ... చత్యరాధసస్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం
నమమ ॥

4. ధాతా దదాతు రాశుషే ... స్వజోషా స్వాహా ॥ ధాత్ర
ఇదం నమమ ॥

5. యస్త్వా హ్యదా ... త త్వ మత్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే
బాతవేదస ఇదం నమమ ॥

6. యస్మైశ్చక్రంస్మృతే బాతవేద ... స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నేయే
బాతవేదస ఇదం నమః ॥

7. త్వేసుపుత్ర ... రిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం
నమః ॥

8. ఉక్త ఉక్తే నామ ... హవంతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ మమవత
ఇదం నమః ॥

ఇద్ధస్మహనాస్యస్థిః ... జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే -
శిఖామాత్ర మవశిష్య సర్వాక్ కేళాన్యాపయతి । కుమారం
స్నాత మలంకృత్య । ఆశీర్వాచనం ప్రాప్య । బ్రాహ్మణాక్
తోషయేత్ ॥

— గోదాన ప్రత కారికాపతిః —

శ్లో॥ పాత్ర ప్రయోగే ఖలు యోజనీయో
గోదాన కర్మణ్యపి చాలవత్తు
నగ్నపు పుంశల శల్య ఇష్టాః
అత్రార్థ లుప్తహి భవంతి యస్మాత్ ॥

శ్లో॥ ఏతా శ్శిఖావాపి శిఖే శిరోరుహావ
ప్రవాపయేత్కర్మణి చోపనాయనే
గోదాన శబ్దా దదునావ గమ్యతే
తచ్చక్రతు కర్మణిహి చాలవద్విధిః ॥
ఉదగ్గతేర్కే సతి షోడశేభై
నగ్నపు పుంశల శల్య ఉతాః

బాహుమాత్మ్యం శక్తిశుచ సాచియేచ్ఛ
భార్యాన్మభోత్సృగ్భవ ముత్తమాంగమ్ ॥

గోదాన మక్యతం యస్య । వివాహశ్చేదుఃస్థితం
యామ్యాయనే వికుర్యత । గోదాన స్నాతకం చై
గోదానం షాంవతాగర్భం । షోడశేభై తదుచ్యతే
అగ్నివేదనం నాస్తి శక్తిశుకాణం ముండనం భవేత్ ॥

— సమాప్తమ్ —

— అథ సమాప్తరస స్నాతక ప్రత ప్రయోగః —

సూ॥ వేదమధిత్య స్నాస్యన్ స్నాతక ప్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యేతి
సంకల్ప్య ॥

అచమ్య - ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ (మమ)
ద్వాదశ వర్ష వేద బ్రహ్మచర్య నివృత్తి ద్వారా వివాహాధి
కార సిద్ధ్యర్థం స్నాతక ప్రతాఖ్యం కర్మకర్మమహా సదం
గతేన తదాదౌ తుధ్యర్థం వృధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయా
ర్థం మహా నైపుహ స్వస్తి భుక్త్యా హవనం కర్మమ్ ॥ ఆదౌ
స్వస్తి న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ యహ గణాధిపతి పూజాం
॥ ॥ ॥ ఓం గణానాం న్యా గణపతిగ్ం హవామహే ...

స్వస్తి సంతాపేష్యగయన్తో అస్థ శుభగ్ం శుభమ్ ॥

— అదౌ బ్రహ్మచర్య ప్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తమ్ —

అచమ్య - పూర్వోక్త శుభతిథౌ (మమ) ఉపనయన లగ్న
ప్రభృత్య తత్సమాన రస శుభలగ్న పర్యంతం మధ్యేన రసి

కానీ, హామీతానాం పాపానాం నిర్హానికారం యథాశక్తి సంభవత్వాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥

కాలస్యప్రాతే పంచ ప్రస్థ పరిమిత తంతుల తాంబూలహారణ్యాదికం స్పృహిత్యా పరిషదగ్రహే ప్రదక్షిణీకృత్య ॥

శ్లో॥
పమస్త సంపత్సమవాప్తి మేతనః
సముత్థితాః కుల ధూమకేతనః
అపార సంసార సముద్ర సేతనః
పునంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాం సవః ॥

ఆరద్య స భ్యాంత సహస్ర భానవ
స్పృహితా తార్కాణకామధేనవః
సమస్త తీర్థాంబు పవిత్రమూర్తయో
గతంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాం సవః ॥
ప్రాబుఖ నీవస్ననానదేత్ —

అశ్లేషే మే పరిషత్ ! మనీయాం విజ్ఞాపనా మవధారయ సావధానం సమాకర్ణ్య ॥ పాప పుకే విమగ్నం ॥ మాముద్ధర ॥ (మమ) ఉపనయన లగ్న ప్రభృత్యైత ॥ తృమావర్తన కుభ లగ్న పర్యంతం ॥ మధ్యే పరవికారే - యథోక్త శౌచాచ మవ త్యాత్రయ సంధ్యానందేన ॥ పాస్తా శతజప కాలద్యయా ఒగ్ని కార్యానివాదక ॥ నిగుపచనాత్మాయం ప్రాత్యక్షాన్న భోజన ॥ కాశీన కటియాత్ర యజ్ఞోపవీత - మేఖలాజన దండ స్వాధ్యాయ దినాతి క్రమణాది దోష నివృత్త్యం కూద్రాది పృగ్గ మేచ్ఛాది సంభాషణ దివా స్వాపన శత్ర పాదుకా గంధమాన్య ద్వర్తనామ కేవల క్రముక భక్షణ పర్వభక్షణ రంతభావం భట్వాది కయన కామినీ సంభాషణాది జనితదోష నివృత్త్యంతర పాపాపత్యై పామభి, ఆగ్నేయ, వైశ్వదేవ,

గోదాక బ్రహ్మచారి వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్త్యం (మమ) త్యాదత వర్ష వేద బ్రహ్మచర్య సప్తతీర్థారా స్నాతక ప్రత్యాధికారి యోగ్యతా పూర్వక విహాపాధికార సిద్ధ్యర్థంచ శ్రీ శ్రీనారాయణ వ్రత్యర్థం మయాపిమన్వితా మహాం సావరీం శాస్త్రీయాం పద్మద్వీదాం యథాశక్తి దక్షిణాం యథోక్త దక్షిణామివ స్వీకృత్య ॥ యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య మామనుగ్మహంతం భవతః ఇతి విజ్ఞాపయామి ॥ మే యజమాన తవ ఆపనయనలగ్న ॥ పశ్యతేన్య తత్సయావ ర్తన కుభలగ్న పర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం నిర్హానికారం పర్వ కాన్యాజ్య క్షిప్రాచర దేవతి సంభావితేభ్యః పాపేభ్యో భవానీ ముక్తోభూయా ॥ ద్విముక్తోభూయాత్ ॥ తం స్నాతక ప్రత్యాధికార యోగ్యతా నిధి స్వీకృతు గ్మహీమః ॥ ఆపమన్వ ... పూర్వోక్త ... కుభలితా (మమ) బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్యారా శరీర కుభ్యర్థం పరిషదుపదిష్ట ప్రకారేణ స్వర్ణ కాన్యాజ్య క్షిప్రాచర్యాచరిష్యే ॥

శ్లో॥
స్వర్ణం పవిత్ర మమలం ... ప్రయచ్ఛమే

అస్మై ॥ బ్రాహ్మణాయ ... వ్రత్యర్థం విమ ॥ బహుచర్యవ్రత లోప నివృత్తిద్యారా కరణ కుభ్యర్థం స్వర్ణకృత ప్రత్యా స్వాధ్యయం యథాశక్తి హింసానిం తుభ్యమహం సంపదదే నమమ ॥

శ్లో॥
భవన్యం రోషి కాతారం ... ప్రయచ్ఛమే ॥

అస్మై ॥ బ్రాహ్మణాయ ... వ్రత్యర్థం మమ ॥ బహుచర్యవ్రత లోప నివృత్తిద్యారా శరీర కుభ్యర్థం కాన్యాజ్య క్షిప్రాచర్యా మ్నాయాం యథాశక్తి హింసానిం తుభ్యమహం సంపదదే నమమ ॥

శ్లో॥ కామధేనో స్వముద్యాతా — ప్రయచ్ఛమే ॥
అపైతి బ్రాహ్మణాయ శ్రీ మహావిష్ణు స్వరూపా... వ్రీత్యర్థం
జను బ్రహ్మచర్య ప్రతీకాప వివృత్తివారా శరీర శుశ్రవ్యం
అద్యక్షప్రప్ర బ్రహ్మమాయం యథాశక్తి హీరణ్యం తుభ్య
మహం పంప్రదదే నమమ ॥

శ్లో॥ హీరణ్య గర్భ గర్భం ... శాంతి ప్రయచ్ఛమే ॥
అపైతి బ్రాహ్మణాయ ... వ్రీత్యర్థం ఇదం హీరణ్యం కృత్య
త్రయ సాక్షాత్కారం ద్యావశ పంభ్యార బ్రాహ్మణ భావ
నారం సర్వా ప్తమన్న కృత్య ప్రత్యామ్నాయంచ శ్రీ మహా
విష్ణు వ్రీతిం కామయమాన శుభ్రమహం పంప్రదదే నమమ ॥
వీధి బృహద భావ్యాన్య వ్రీత్యే శ్రీ భగవాన్ సర్వాత్మక శ్రీ
పరమేశ్వర సుప్రీతో పరదో భవతు ॥

మమ బ్రహ్మచర్య ప్రతీకాప వివృత్తి వారా శరీర శుద్ధిర
ప్రీతి భవంతో బృహతు - ఇతి యజమాన ప్రారానా ॥
బ్రాహ్మణానాం ప్రతి నమనం ॥ తవ బ్రహ్మచర్య ప్రతీక లోప
వివృత్తి వారా శరీర శుద్ధిరస్తు ఇతి ॥

పాహి త్రయోజన హోమమ్. అచమ్య ॥ పూర్వార్థ ...
శుభ్రతిథా (నమ) ప్రాజాపతీ సామ్యాన్నయ వైశ్యదేవ
గోదా బ్రహ్మచారీ వ్రతలోప ॥ సాయశ్చిత్తారం పాహి
త్రయోజన హోమం కరిష్యే ॥

తత్రాగ్ని ప్రహేపాల్పలంకృత్య కరిష్యే. చతుషాప్ర
ప్రయోగా ద్యావ్య పంచానాం తేగ్నిం కరిష్యే ॥ అదితేన
మవ్యస్య ॥ అనుమతేన మవ్యస్య ॥ సత్యతేన మవ్యస్య ॥ తవ
మవ్యస్య ॥ అనుమతేన మవ్యస్య ॥ సత్యతేన మవ్యస్య ॥ తవ

నవితః ప్రసువ ॥ ఏక - ద్వ - త్రి - చత్వః ॥ మండలి
పంచావతీనాం ॥

మంత్రం : పునరూర్ధ్వ ... విశ్వత స్పృహహ ॥ అగ్నియ ఇదం
నమమ ॥

శ్లో॥ పునరూర్ధ్వ పహద్యంతే - మధ్యే పాహితి సచనం
మహావ్యావృత్తిశ్చైవ పాహిపలోపం సమాదతేత్ ॥
అనవ పాహి త్రయోజనహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మక శ్రీ
మహావిష్ణు సుప్రీతో పరదో భవతు ॥ మమ బ్రహ్మచర్య ప్రతీ
కాప వివృత్తివారా సాత్వక ప్రత్యాధికార యోగ్యతా ఫల
సిద్ధిర స్వీతి భవంతో బృహతు ॥ తవ బ్రహ్మచర్య ప్రతీక లోప
వివృత్తివారా సాత్వక ప్రత్యాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

— అగ్ని తార్కమ —

అచమ్య ... పూర్వార్థ ... శుభ్రతిథా మమ అయ్యుర్వో
యశో బలాభి శృద్ధ్యర్థం ప్రాతఃగ్ని తార్క సమనా ధానం
కరిష్యే ॥ పరిత్యేతి హమ్యజ్య ॥ పరిత్యాక్ష్ ... అహంభా
అభివాదయే ॥ ఇత్యగ్ని తార్కం కుర్యాత్ ॥

అచమ్య ... పూర్వార్థ ... శుభ్రతిథా మమ ద్యావశ పర
వేద బ్రహ్మచర్య వివృత్తివారా వివాహాభికాన సిద్ధ్యర్థం
సాత్వక ప్రత్యాధికార కరిష్యే ॥

సాత్వక ప్రత్యాధికార అదౌ రక్షణార్థం రక్షాబంధనం
కరిష్యే ॥ రక్షాబంధన దేవతాభ్యా నమః ప్రాతఃప్రతిహేదన

ధ్యానావాహనానాది ప్రోక్షణోపచార పూజాది పమర్పయామి ।
విశ్వేతాత ఇతి విధిపద్రుత్ బంధనం కుర్వాత్ ॥

విశ్వేతాతే ... ఋషే బంధనే ।

రత్నాబంధన ముఖూర్ధః... ఫలసిద్ధిరస్తు అథ దేవతాపూజనం ।
అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ మమ స్నాతక
ప్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః పదం గత్యేన తదాజ్ఞా దేవ
తాపూజనార్థ మిదావాచ నాఖ్యం కర్మ కరిష్యే । దేవతా
పూజనం కుర్వాత్ ॥

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ (మమ) ఆయుష్యాభి
వృద్ధ్యం స్నాతక ప్రత్యక్షోమం కరిష్యే ॥ శిష్యాగ స్థితిలో
తేఖనాద్యన్ని ప్రతిష్ఠానం కరిష్యే ॥ భూతుచస్తువరోం ॥

చత్వారి శృంగాః జాతవేదనే నమః ॥

సూ॥ సూత్రే వస్త్రే మణియగ్రమిత్ ప్రక్కు గంధ ప్రవర్తా శీతో
స్తాంబు తుర క్షణ తుప్త చక్రత్రదండజానాని ఆద్యోపాసనా
కుశ శక్తితాన్నిన చూర్ణాని మిర్చిన్ స్నానం యుంజాత్మక
దిహానరః కాష్ఠ మాయుంజరః । పవిత్ర కరణాద్యాజ్య
భాగాంకే । ప్రధానాపాతీర్తుత్వాన్ ॥

సూ॥ ఇమగ్న్హోమమితి పాలాశీగం నమిధ మగ్న్హావాధాప్య ।

మంత్రం :: ఇమగ్న్హోమ మర్త తే బాతవేదనే రథ మిదసంమహేమా
మదీచయా ॥ భద్రాహితః । ప్రమతి రిష్యసగ్ం సద్యశ్చ సఖ్య
మారిమామ పయంతవ ॥ ఆధేహి ॥

సూ॥ ఉత్త కేణాఽగ్నిం కట దర తాయాం వోఽపిశ్య । త్రాప్తయమ
మతి తుర మభిమంత్య ।

మంత్రం :: త్రాప్తయమం జమదగ్నేః కస్యఽస్య త్రాప్తయమం । యదే

॥ వానాత్రాప్తయమం తస్యే అస్తు త్రాప్తయమం ॥

సూ॥ శివోనామానీతి యజమావస్తే) ప్రదద్యాత్ ॥

మంత్రం :: శివోనామాసి స్వధితస్తేపితా నమస్తే అస్తా మామా
హిగ్ంసీః ॥

సూ॥ ఉత్తేన వాయవ ఇతి యజమా అప ఉష్ణా శ్శీతాస్సవలనీయ ॥

మంత్రం :: ఉష్ణేన వాయ ఉదతేన ... తురం ప్రతాశ్య ।

సూ॥ జఘనాత్ ప్రహ్వోఽపిశ్య విసస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణ
ప్రయచ్ఛతి । తాగ్ంస ఇదమహమితి యజమాదుంబర మూలే
దర్శిస్తంథే వోఽపసూహతి ॥

మంత్రం :: ఇదమహం ఆమాక గోత్రస్య యజ్జ శర్కణః పాచానమవ
సూహామ్యత్తరో యజ్జ శర్కాన్యివదభ్యః ।

సూ॥ ఏవం విహితాభిరగ్నివాహహిషా మయోభువ ఇతి తిస్త్రి -
ర్విగణః విరాశ్శుచమః పావతా ఇతి తిస్త్రిశ్చ వచ్చిస్త్రి
హ్యోవయగ్ం ॥

మంత్రం : అహోహిష్టా మయోధువ సానక్షోక్తే ధధాతన । మహేర

ణాయ చక్షసే ॥

2. యోవశ్శివశ్చ మోరహః । తస్యభాజయ తేహసః । తశశీరివ

మాతరః ।

3. తస్మా అరంగ మామవో యస్యక్షయాయ జిస్సథ । అహో

జనయథాచహః ।

4. హిరిణ్యవరా శ్శుచయః పావతాః యాసుజాతః కస్యహయా

స్వింద్రః । అగ్నిం యాగర్భం జధిశే విరూపాస్తాన అపశ్యన్

స్మృవాభవంతు ॥

5. యానాగ్ం రాజావరుణో యాతి మధ్యేసత్యాన్తస్మకే అప

పశ్యన్తనానాం మధుశ్శుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాన అప

శ్యన్తస్మృవాభవంతు ॥

6. యాసాందేవా దివికృణ్వంతి ధతుం యాంతరితే । బహుధా

భవంతి । యాః శ్శృణ్వీం పయసోఽతుంతి । క్షుత్రాస్తాన అపశ్యన్

స్మృవాభవంతు ।

నూ॥ అన్నార్ద్యయేత్యేద్యురుంబరేణ దత్తోధావతే ॥

మంత్రం : అన్నార్ద్యయ పూర్వాధ్వం దీర్ఘాయ రహమన్నాజ్ఞో

భూయాసం సోమోరారాజా యమాగమత్సమే ముఖం ప్రవే

క్ష్యసి ధగేశ సహ వర్చసా ॥

నూ॥ నైర్ముత్యాం దిశి నిరస్యాపడపస్పృశ్య ఆచామత్ ॥ -

స్నానీయేజ్జోడ్యర్చస్సాత్వా సోమస్యతనూరసీతి యజాహుః

హతముత్తరం వాసః పరిధావ్య ॥

మంత్రం : సోమస్యతనూరసి తనువంమే పాహిస్వామా తనూరావిశ ॥

నూ॥ సార సుధి చందనం సమోగహాయ చేతి మంత్రగ్ం

దేవతాభ్యో రక్షణాయదత్వా ॥

మంత్రం : సమోగహాయ వాభిః గహాయత ॥ సమశ్శాశజం

జితాభ్యాం నమస్తాభ్యో చేవతాభ్యోయా అభిగ్రహిషేః ॥

నూ అప్సర స్విత్యాత్మానగ్ం శేషేణ గంధనాను లిప్య ॥

మంత్రం : అష్టరస్సు । యోగంధో । గంధర్వేషుచ । యద్యశః ।
 ఔవోయో మానుషాః । గంధస్సమా గంధస్సరభిష్టషతాం ।
 సూ॥ మణిగం సావర్ణ్యం సాపథాసగం । సూత్రప్రాత మియ
 మోషధీ । త్యుదగ పాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం । పరిపూజ్య ॥
 మంత్రం : ఇయమోషధి । త్రాయమాణా । సహమానాసహస్రతీ ।
 సామాహిరణ్య పర్వసం । బ్రహ్మనర్పసిసం మాకరోతు ।

సూ॥ అపాశోనీత్యరర్పిత్రయేణ మణిం కంఠే బధ్నా ॥
 మంత్రం : అపాశో స్యురోమే మాసగం శారీర్భిరోమోపతిష
 స్సనీరాయుత్పాయ శతశారదాయ । శతగం శరద్భిరి
 అయుతే పర్వసే చవాత్వై పుణ్యాయ ।

సూ॥ శాజరమణి మప్యేవం కృత్వా సవ్యే పాణౌ మాక్షీం బధ్నా ।
 అమాతముత్తరం పాసోమతి స్సోతి సమానం ।

మంత్రం : శేవతిస్సావ్యక్షక్ కృత్రికాత్వా క్షంతగస్త్య । ధియో
 వయన్న మగ్నా అన్యంజన్ ధృహస్రమంతాగం అభిరో అయ
 చ్చక్షో ॥ దేవీశేవాయ పరిధీ పవిత్రే మహత్త దాసా మధవ
 సమీత్యనం ॥

సూ॥ యా అక్యంతన్నితి తిస్సభిర్యాసః పరిధావ్య ॥
 మంత్రం : యా అక్యంతన్నవయన్ యా అతస్వత యాశ్చ దేవీ
 రంతా నభిరో దదంత । తాస్మాదేవీరరగనీ సంవ్యయంత్యా
 యుహ్నినిదం పరిధత్స్వవాసః । పౌధత్తధత్త వాససైవగం
 శతాయుషం కృణుతత్తీరమాయః । బృహస్పతిః ప్రాయచ్చ
 ద్వాస ఏతథో మాయ రాజ్ఞే పరిధాతతాఉ । జరాంగచ్ఛాసి
 పరిధత్స్వవాసో భవా కృష్ణీనా మభిశస్తి పానా శతం చ జవ
 శరదమ్నవరాచ్చ రాయశ్చ భోషముపసంవ్యయన్య ॥ ఇతి పరి
 ధావ్య ॥

సూ॥ పరిహితం పరీడ మిత్యను మంత్రయతే ॥

మంత్రం : పరీడం పాసా అభిధాన్య స్తయేభూరావీనా మభిశస్తి పానా ॥
 శతం చ జవశరదః పురూవీర్వసూని చాణ్యో విభజాసి జవన్ ॥

శ్లో॥ భస్మీ భవతి తత్సర్వ మూర్ధ్వ పుండ్రం

విమోక్షతం పరిధాన శబ్దస్యావైత్రాన్యాదన పరత్వం ॥

శ్లో॥ ఈషడ్భాతం నవం వత్స్రం । నదశం యన్నధారిణం ।

అహతం తదివ్యానీయా త్వర్గర్గసు పావనం ॥

నూ॥ తస్య దత్తానాం । ప్రవతా । ప్రబధ్య । దర్శ్యామాదాయా
క్షేణాఽభ్యాసయ । న్నాయుష్య మిత్వపాఠః ప్రతిమంత్ర ।
మహాతాత్యావలతీర్షత్యా ॥ ఏకం - ద్వై - త్రిణి - చత్వారి ॥

పంచేతి పచాపతీనాం ॥

మంత్రం : 1. ఆయుష్యం పర్వస్యగ్ం సుపిత్వగ్ం రాయస్వమహా
ద్భిజ్యం । ఇదగ్ం హిరణ్యం తైత్తర్యా యావిశతాం మాగ్
స్వాహ ॥ హిరణ్యాయేదం నమః ॥

2. ఉచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం సత్వాస్సమృ
ద్ధిర్ బుద్ధయో హి శత్యైస్త్రిస్త్రిం ధృమాహితా స్వాహ ॥
హిరణ్యాయేదం నమః ॥

3. శుసమహాగ్ం హిరణ్యస్య వితురివ నామాగ్ం శైషం । తంమా
హిరణ్య పర్వసం । హృదుషు ప్రియం కురుస్వాహ ॥ హిరణ్యా
యేదం నమః ॥

4. ప్రియం మా దేవేషుకురు । ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు ।
ప్రియం విశ్వేషు శూద్రేషు ॥ ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు
స్వాహ ॥ హిరణ్యాయేదం నమః ॥

5. యాతిరశ్చ నిపద్య సహం విధరణే ఇతి । తాం త్యా మృతస్య
ధారయా యజేసగ్ం రాధసీమ హగ్ం స్వాహ ॥ సగ్ం రాధస్యా
ఇదం నమః ॥

6. సగ్ం రాధస్యై రేవై స్వాహ ॥ సగ్ం రాధస్యై రేవై
ఇదం నమః ॥

7. ప్రసాధస్యై రేవై స్వాహ ॥ ప్రసాధవై రేవై ఇదం నమః ॥

8. సప్రమాణంచ విరాజంచాభి శ్రీర్యావనోగ్ం హై । లక్ష్మ్యై
రాష్ట్రస్య యాకుభేతయా మానగ్ం సృజామసి స్వాహ ॥
శ్రియ ఇదం నమః ॥

నూ॥ ఇధ్యసన్నహనాన్యద్భి స్సగ్ం స్పర్శ్యాన్ శ్చ ప్రహరతి రుద్రాయ
తతి చరామేదం నమః ॥ (అపతిపస్పిశ్య) అస్య స్మృతక
వ్రత కర్మణః హోమ ప్రతిపా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాది
హోమం కరిష్యే ॥

ఓం చిత్తంచ స్వాహ ॥ చిత్తాయేదం నమః ॥

నూ॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే - ఆయుష్య మిత్వపాఠః ప్రతి
మంత్ర మ్మేకం దక్షిణ కర్మ బధ్నాతి ॥

1. ఆయుష్యం పర్వస్యగ్ం యావిశతాం మాం ॥

2. ఉత్పైర్వాది ... సమాహితాః ।
 3. శుశమహగ్ం ... పూరుషు ప్రియం కురు ॥
 4. ప్రియంమా దేవేషు కురు ... రాజసుమా కురు ।
 5. యాతిరశ్చ నిపద్య నహం ... పగ్ం రాధసీ మహమ్ ॥
 6. పగ్ం రాధనైవ దేవైః ॥
 7. ప్రసాధనైవ దేవైః ।
 8. స్వమాణం ... మాసగ్ం స్వజామసి ।
- నూ॥ ఏతాభిస్సవ్యే ద్వితీయం ॥
- మంత్రం : అయుష్యం వర్చస్యగ్ం ... మాసగ్ం స్వజామసి ।
- నూ॥ శుభిశ్శిర ఇతి ప్రజ శ్శిరసి భాషికం నిధాయ ॥
- మంత్రం : *శుభిశ్శిర ఆరోహ శ్శోభయంతీ ముఖం మమ । ముఖగ్ం
- హి మమ శ్శోభయ భూయాగ్ం సంచ భగం కురు ॥

*శ్శో॥ అనీన ఊర్ధ్వః ప్రహోన్మా । నియమో యత్ర నేద్యతః
తదానీనేన కర్తవ్యం । నప్రహోన్యన సతిష్ఠతా ॥
ఇతి తాత్పర్యం వచనోక్తమాహ ॥ అత్ర కుండలాదీని, పడ
తాన్వాసీన ఏవ కుర్యాత్ ॥

- నూ॥ యామా హరదితి పుష్ప మాలికాం బధ్వా ।
- మంత్రం : యామాహరజ్జమదగ్ని శ్రద్ధాయై కామాయానైః ।
- ఇమాం తామహి నహ్యేహం భగేన సహ వర్చసా ।
- నూ॥ యదాంజన మిత్థాంజనేర చక్షుషీ అంశే ।
- మంత్రం : యదాంజనం తైశ్శ కుదం జాతగ్ం హిమవత ఉపరి ।
- శీన బాహుంశే శేజన వర్చసే భగాయచ ॥
- నూ॥ మియిబర్హతేతి చత్వాదాం యజమామే శేనవా ॥
- మంత్రం : మియిబర్హతే పూరుషం - మియి బర్హత వర్చసం । మియి
- వర్హత భేషణం మియి బర్హతాయుషం ।
- నూ॥ యస్యే వర్చ ఇత్థాత్థానమా దర్శన మిక్షతే ।
- మంత్రం : యస్యేవర్చః పరాగత మాత్థాన ముపతిషతి । ఇదం
- తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥
- నూ॥ ప్రతిక్షేప ఇతి యజమానేహ నహపాదాత్థాన్ ప్రతిముంచ ।
- మంత్రం : ప్రతిక్షేపో దేవతానాం మామా సంతాపం ॥
- నూ॥ ప్రజాపతే శ్శరణమ నీతి భ్యక్తం ॥

మంత్రం: ప్రజాపతే శ్రీరణమసి బ్రహ్మణశ్చ దిర్విశ్వజనస్య
ఛాయాసి సర్వతోమాపాహి ।

సూ॥ దేవస్యత్యోతి వైణవం దండ మాచాయ ॥

మంత్రం: దేవస్యత్వాపవితు: ప్రపతే శ్విన్వో ర్వాహుభ్యం పూజో
హస్తాభ్యా మాదదే ద్వివతో వధాయేంద్ర స్యవశోసి
వాత్సర్జ్మ శ్రీర్జమ భవయత్వాహం తం నివారయ ।

సూ॥ దేవీ వక్షమర్శిణి విశ ముపసాయ ।

మంత్రం: దేవీవక్షమర్శిణ రుణః కృణోత విశ్వదేవాన ఇహవీర
యథగం ।

సూ॥ మహాస్మహీతి చంద్రమసం నక్షత్రాణి చోపలివతే ।

మంత్రం: మహాస్మహీ ప్రక్షయా మారతమాలిరార్ధ రథామ ద్వివతే
సోమ రాజన్ ।

సూ॥ తపోమి తిరానినా సంభావ్య యథార్థం గచ్ఛతి । అదాగ్మహ
స్య కుశం ప్రశ్నః స్యాగతం వ స్నాతకస్య వచనం.

శ్లో॥ చరిత బ్రహ్మ చర్మోహం
కృత వ్రత చతుష్టయః
కాశీయాత్రాం గమిష్యామి
అనుజ్ఞాం దేహిమే శుభాహ్మ ॥

పునః శ్చహస్వస్య ప్రతివచనం ॥

శ్లో॥ సాలం శారారి హమ సుతాం (మమానుజాం)
కన్యాం దాస్యామి తే గ్వః
పాణిం శ్చహీత్వా హగ్ని స్థా
గచ్ఛ స్వాగచ్ఛ మద్భవామ్ ॥

తపో శ్చహస్తి: స్నాతకస్య పాదా ప్రక్షాళ్య అంగీకృతస్య
వస్త్రాదిగం దత్వా తం స్వగృహం నివయేత్ - అత్ర పర
పురం వస్త్రాణిదాపయేత్.

మంత్రం: యువం వస్త్రాణి వీనసావసా ధేయవోరచ్చిద్రా మంత్రవో

॥ అవతిరతమస్మత్కానిశ్చ రేణమిత్రా వరుణాపచేదే॥
భవతాం శ్చతురః త్వాలిఖోవా వాగ్దాన శుభ సమయే - అశీ
ర్వచవ (వమోవాక్) పూర్వకం సంవత్సాం వ లయుక్తం
సోత్తరీయం పట్ట వస్త్రం దదాతి) ఆనేవ మంత్రేణ స్నాతకోపి
రతి సత్కారం కర్యాత్ । శతమానం ... ప్రతిష్ఠతి ।

లఘు - సమావర్తన ప్రక్రియా

సూ॥ అత్రాత దపరం స్నానం తూష్ణీమేవ తీరే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ం
సమిధావా దధాతి ।

శ్లో॥ స్నానం వక్ష్యే పరం తూష్ణీం తీరే స్నాత్వైవ తాళికే ।
పహ్నిమూఢాయ విధివత్ పరిషేచ్య సమం తతః ।

పాలాశీంసమిధం తూష్ణ మగ్నా వాధాయయే తుస్యః ।
 పరిశేచనం తతః కుర్వాత్ యథా శాస్త్ర మతి స్మృతిః ॥
 తతః మహాదాశీర్వచనం ప్రాప్య బ్రాహ్మణాన తోషయేత్ ।
 శతమానం భవతి ... పరితిష్ఠతి ॥ సంతత శ్రీరస్తు సమస్త
 సద్గుణకాని భవంతు ॥

సత్య శ్రీరస్తు - విత్య మంగళాని భవంతు

సమావర్తనం నామ గురుకులా ద్గ్రహం ప్రత్యాగమనం కేచి
 ద్దైకత్వేన సమావర్తన మతి పృథక్కుర్వంతి సతత్సమీచనం ॥

లఘు సమావర్తన మిమాంసా

సమావర్తనం నామ గురుకులే విద్యాం పరిసమాప్య, గుర్వా
 జ్ఞయా గ్గ్రహం ప్రతి ప్రత్యాగమనం తస్మిన్ సమయే బ్రహ్మ
 చర్య ప్రత నియమావళిం విశ్వజ్య గ్గ్రహస్తాశ్రమ శ్రికారేచ్ఛ
 నా । బహ్మచారిణా కర్తవ్య భూత మేకం స్నానం వర్తే
 తద్ద్యోతో క్ష విధిస్తవం ప్రతారేణ ప్రయోగవేత్సలిః కల్పి
 తోయంవత విశేషః । తాదృశ స్నానం కృతవతఃమాణవకస్య
 స్నాతక ఇతి వ్యవహారః । స్నాతకస్య ప్రతం స్నాతక ప్రతమః ।
 తాదృశ ప్రతానంతరం సగ్గ్రహమున మేవ సమావర్తన
 మతి పర్యాయోద్యతే ॥ తస్మా త్సమావర్తన స్నాతకప్రత
 యోద్యోద్యా క్షయో భావత్యా స్సప్రభక్త్యం ॥ తింత్యా
 భాసనవ ॥

అథ వైకల్పిక సమావర్తనం

అవరం స్నానం - తూష్ణీ మేవతీరే స్నా త్యా తూష్ణీగ్ం సలుధా
 వా దధాతి ఇతి, వచన పూర్వకం - సద్యాం స్నా త్యాచమ్య ।
 పూర్వోక్త కురుతిథా! శ్రీమాన్ గోత్రః వామధేయోఽహం
 సమావర్త నాథికార నిర్వరం వైకల్పిక సమావర్తనాఖ్యం
 కర్మ కరిష్యే । మేఖలాం తూష్ణీం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్చతి.

సూ॥ సముద్రం గచ్ఛస్వాహేతి దండాజనా అపుప్రాశ్నేత్ ॥

మంత్రం : సముద్రం గచ్ఛస్వాహ ॥

సూ॥ శ్రోత్రి యాగారాదగ్ని మాహృత్య విధివోప సమాధాయా
 కృత్య పరిషేచ్య । పాలాశీం సమిధం - ప్రాదేశమాత్రం తస్మి
 న్నేవాగ్నా తూష్ణీం ప్రజాపతిం మవసాధాయన్నా దధాతి॥
 పునః పరిషేచ్య ॥ అనన్ వైకల్పిక సమావర్తనేన భగవాన్
 సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణు స్సుప్రీతో వాదో భవతు ॥ మమ
 ద్వాదశ వర్ష వేద బ్రహ్మచర్య నివృత్తి ద్వా వివాహాధి
 కార సిద్ధిరశ్శీతి భవంతో బృహంతు ॥ తవ ద్వాదశ వర్ష వేద
 బ్రహ్మచర్య నివృత్తిద్వారా వివాహాధికార సిద్ధిరస్తు ॥

తతః గంధ పుష్ప మాల్యః కర్మాభిగణాంజన భ్రత్రోపావహ
 షైవా దండాదికం సగ్ం తూష్ణీముపాదతే ॥ తథాచ ॥
 స్నానం వక్ష్యే చరం తూష్ణీం తీర్తే స్నా త్యైవ తాశీకం ॥
 వహ్నిఃసూధాయ విగవత్ పరిషేచ్యరమం తతః । పాలాశీం
 సమిధం తూష్ణీ మగ్నా వాధాయ యేత్సుకః । పరిశేచనం
 తతః గుర్వాద్యభా పూర్వమతి వచ్చతి.

సమావ ర్తన స్మారక ప్రక విధి:

హార్యం: త్రయ స్మారక భవంతి । విద్యా స్మారకో వ్రత విధి: స్మారకో, విద్యావ్రత స్మారకేత్తి ॥

యస్సమావ్య వేద మసమావ్య వ్రతాని సమావ ర్తే సవిద్యా స్మారక: ॥ ౧ ॥

యస్సమావ్య వ్రతాని, అసమావ్యవేదం సమావ ర్తే సవ్రత స్మారక: ॥ ౨ ॥

య: పునరుభయం సమావ్య సమావ ర్తే సవిద్యా వ్రత స్మారక: ॥

శ్లో॥ వేదం వ్రతాని వాపారం నీత్యా హ్యుభయమేవవ ।
అవిప్లవ బ్రహ్మ చర్యో లక్షణ్యాః స్మృత ముద్వహేత్ ॥

॥ అత్ర వేద మిత్తుప లక్షణం ॥

తథాచమను: ॥ వేదావధీత్యవే దేవా వేదం వాపి యథా క్రమం । అవిప్లవ బ్రహ్మచర్యో గృహస్థాశ్రమ మావహేత్ గురవేక్షా వరం దత్వాస్సాయాత తదనుజ్ఞయా ॥ ఇతి ॥ ॥ వాక్యం ॥ వివాహస్సత్తుదానాథీసత్వాచ్చ వివాహత్వాని యతః ॥ స్మార్యా సముద్వహేత్కన్యాం ॥ ఇతి సమావ ర్త వివాహయో రవివాభావా పగమాత్ ॥ తథా ॥

గోదాద మకృతం యస్య । వివాహత్వే దుపస్థితః । యామ్యా యవేషి కుర్గిత గోదానం స్మారకంచవై ॥ గోదానాదీని తార్యాణి వివాహత్కూర్వ వాపరే । ఏక తంత్రేణవా కుర్యా దితి వేద విదో విదు: ॥ తథా ॥ వివాహ దివసాత్కూర్వంతివే స్సాన మాచరేత్ ॥ వివాహతివసా ధస్తా ద్భవేత్ స్మారక వ్రతం ॥ ౧౦౦ ॥ స్మారకసూప యమాదిర్యాక్ మృతోయాతి

సపద్రతిం ॥ తస్మాదాశస్మై వైవాహ స్సానకర్మ సమాచ రేత్ ॥ ఇతి వచనాచ్చ । వివాహభావ స్సానం చానియతం ॥ కించ ॥ అనాశ్రమీన తిక్షేత దినమేమసి ద్విజ: । ఆశ్ర మే వివాతిషన్ ప్రాయశ్చి త్తీయకేతు స ఇతి ॥

- సమాప్తమ్ -

— అథ వివాహ ప్రయోగ: —

సూ॥ శుభహవి మంగళ స్సానం కృత్వా । పాణిగ్రహణే స్మారం
॥
పుణ్యాహం వాచయిత్వా ॥

అచమ్య ... ఏవంగుణ ... శుగళిక్లా మమ సకల సంకర్మ మృధ్యర్థ మేతస్మద్యో ద్యాహ విధౌ నిర్గత ప్రత్యాహేన వధుపరీ యోగ్యతా ఫలసిద్ధి ద్వారా వివాహాదితార సిద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కలవ్యమాణ సదం గత్యేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం చ మహాజన్మై స్సమా స్మసి పుణ్యాహనాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమా వాచ్యర్థం శ్రీ వహంగణాదిపతి పూజం కరిష్యే । ఓం గణానాంత్యా గణపతిగ్ం మామామహే! స్మసి

! సంతాధ వ్యవయన్మో అస్తు శుభగ్ం శుభమ్ ॥

సూ॥ అనవాన మితి శాశనాది మంత్రాన్ వాచయన్ వివాహాని గారమేత్య ॥

మంత్రం: అనుమానం పరిహామ పరీవాదం పరిక్షపం । దుస్వప్నం

దురుదితం తద్వివద్యోభి దిశామ్యహం | అనుహూతం పరి
హూతగ్ం - శకునర్యదశాకునం | మృగస్వప్నత మక్షయా-
తద్వివద్యోభిదిశామ్యహం | ఆరాతే అగ్నిరస్యారాత్పర శుర
స్తుతే | నివాతేత్యాభివరతు స్వప్నితేస్తు వనస్పతే | స్వప్న
మేస్తు వనస్పతే | నమ శ్శక్త్యదే రుద్రాయ నమో
రుద్రాయ శక్త్యదే గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తు మామహిగ్ం
నీస్పిగనిన నివ్రజో నమస్తే అస్తు మామహిగ్ంసీ | తద్దా
తేన శకున సామగాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ంవసి
స్వస్థినశ్శకున అస్తు ప్రతివస్తుమనాభవ | పాదా ప్రతూ
భ్యాచమ్య | ప్రాథానాయమ్య |

పూర్వోక్తవంగుణ ... శుభతీథా మమ ఆచంద్రార్క మనేక
దైతేషిక సుఖానుభవ విరంపరాభిచవ్యద్వివారా యతాసు
ధర్మగ్రహ సంపత్కర్తన్ ప్రీయముద్వహే | విశ్వేతాతథతి విధివ
ద్రతూబంధనం కృత్యా || ఆచమ్య ... వనంగుణ ... శుభ
చిథా మమ పాణిగ్రహణం గత్వేన ఆదా రక్షణార్థం రత్నా
బంధనం కరిష్యే | రత్నాబంధవ దేవతాభ్యోనమః భ్యానా
పాహునాది ఘోషకోపచార పూజాం పమర్చయామి |

మంత్రం : ఓం విశ్వేతాతే సవనేషు | పతాత్యాయాచ కర్మమకువ
న్నింద్ర సుస్వతే | పారావతం యత్పురుసం భృతం వస్వపా
వ్యోశ్శరభాయ ఋషిబంధవే ||
రత్నాబంధవ ముహూర్త స్పృముహూర్తో అస్తు సుముహూర్త
కాతే నూర్యాదీనాం వహనాం గ్రహణామానుకుల్య ఫల
సిద్ధిరస్తు |

నూ || ద్వితీయం యజ్ఞోపవీతంచ సంహార్య ||
ఆచమ్య ... వనంగుణ ... శుభతీథా మమ పరమ పవిత్ర
బ్రహ్మగ్ంధి గంధి గ్రస్తిత స్పృహ్యోపవీత ధారణేన స్థితనుకుఖాను
భవ సిద్ధ్యర్థం శ్రౌత పార్శ్వ తస్య నైమిత్తిక కామ్యకర్మాను
ష్ఠానాదికార యోగ్యతాఫల సిద్ధ్యర్థంచ క్లృశుదత్త ద్వితీయ
యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే | యజ్ఞోపవీత దేవతాభ్యోనమః
భ్యానావాహనాది ఘోషకోపచార పూజాం పమర్చయామి |
నూ || ద్రువాద్యా రిత్యాదినా యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణై స్పర్శ
యేత్ |

మంత్రం : ఓం ద్రువాద్యాదుగ్ధివా పృథివీ | ధువం విశ్వ మిదంజగత్
ద్రువావా చర్మతాభిషు | ద్రువోరాజాని తామయం | ఇహై
వైశిమద్యధిషాః | పర్వత ఇవా నితాచలిః | ఇంద్రభవేహ
ధ్రువ స్థివ | ఇహరాష్ట్రముధారయ | అభిషిష్య పృతవ్యతః |

అథ రేసంతుశత్రవః । ఇంద్రధవప్రతపః । అపఃక్షేత్రాణి
సంజయన్ । ఇంద్రసేన మదీధరత్ । ద్రువం ద్రువేణ హవిషా
తస్మై దేవా అభిబృవన్ అయంచ బ్రహ్మణస్త్రిః ।
అచమ్య । యజ్ఞోనవీతం పరమం ... తేజః । పునరాచమ్య ।
యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూర్తస్సుముహూర్తో అస్తు । సుము
హూర్తకారే - సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహణామాను
కూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ।

“మదగం కన్యాం వృణోధ్యమితి” చతురోవరాన్ బ్రాహ్మ
ణాన్ శుతకీలవిత్ర సంపన్నాన్ । సమవేతాన్ । తార్య
కుశలాన్ । పరః ప్రవృణోయాత్ । మదగం కన్యాం
వృణోధ్య” వృణోమహే ।

నూ! “తాన్ ప్రసుగ్ధుంతేతి ద్వాభ్యా మభిమంత్రయేత్”

మంత్రం : ఓం ప్రసుగ్ధంతా భియసా వస్య సక్షణి వరేభిర్గరాగం
అభిషు ప్రసీదత । అస్మాకమంద్ర ఉభయంజ తోషతియశ్చ
మన్యాన్యంధహాబుభోధితి । అవృక్షతా ముజరస్సంతు మథా
ఏభి స్సఖాయో యంతినో వరేయమ్ । సమర్థమా సంభగోనో
విసియాత్సా చాస్పత్యగ్ం సూయవ మస్తు దేవా ।

నూ॥ “తే కన్యాదాతాం గత్వా బృవతే” । బ్రాహ్మణా ప్రత్యజ్యు
భాస్సింతు ప్రాజ్యుభిమాసీనం కన్యాదాతారంప్రత్యేపం
బ్రూయః కన్యా వాస్తే కంకణం బధ్నామ్ ॥

పర ప్రవరా

చతుస్సగ్ధ పర్యంతం గో । బ్రాహ్మణేభ్యః శృభం భవతు ।
వాశిష్ఠ మైత్రావనణ కండిన్య త్రయోర్వేయ చవరాన్యిత -
కండిన్యస గోత్రోద్భవస్య । అమృతేశ్వర శర్మణోపవే
ఆనంతేశ్వర శర్మణః పౌత్రాయ । గోవింద శర్మణః పౌత్రాయ ।
కృష్ణశర్మణే సత్తా న్నారాయణ స్వరూపాయ వరాయ ॥

కన్యా ప్రవరా

చతుస్సగ్ధ పర్యంతం గో బ్రాహ్మణేభ్య శృభం భవతు ।
భార్గవ । చావనాపుష్ప వాన । జౌర్య । చామదగ్న్య । పంచా
శ్వేయ ప్రవరాన్యిత శ్రీవత్స । గోత్రోద్భవస్య । కేశవేశ్వర
శర్మణో నక్షీం । నారాయణేశ్వర శగ్ధః పౌత్రీతి మూఢవ
శర్మణః పౌత్రం । లక్ష్మీ నామ్నాం సత్తాల్లక్ష్మీ స్వరూపిణీం
కన్యామ్ । వృణోమహా ఇతి వృణోధ్యం । తస్మై దాహ్యమితి
ప్రత్యుక్తే । “తస్మై దాహ్యమి” । మదగం వదం వృణోధ్యం ।
వృణోమహే ।

అచమ్య । ఏవంగుణ ... శుభలిఖా మమ కుమార్యాః ఆయు
హ్యభి వృద్ధిద్వారా నిమస్త మంగళా వాఙ్మరం గౌరీ కంకణ
దేవతా ముద్దిన్య గౌరీ కంకణ దేవతా వృత్త్యం గౌరీ కంకణ
దేవతా పూజాగ కరిష్యే ।

గౌరీ కంకణ దేవతాభ్యో నమః ప్రాణప్రతిహావన ద్వానావా
హనాతి భోడశోపచార పూజాం నిమర్షయామి ॥

నూ॥ ఇహమత్మమిద్ర విరాధ్యమితి కన్యకాయాశ్చిరసి భావీకం నిధాయ ॥

మంత్రం : ఇహమత్మమిద్ర విరాధ్యస్తు పుత్రాగ్ం సుభగాంక్షుః ॥

॥ కశాస్యాం పుత్రానాథేహి పతిమేకాదశం కృణ్ణి ॥

మంత్రం : కుభిక్తే శిర అహోమా శోభయంతి ముఖం మమ ముఖగ్ం

హి మమ శోభయ ధూయాగ్ం సంచ భగం కరు

నూ॥ బృహతానమతి మంత్రేణ ॥ వ్యభాచామహా శ్శంకణంబధా ॥

మంత్రం : బృహతానమ త్కృత భృద్బద్ధ వృష్టియం । త్రిష్ట భా

శ్శుభిత ముగ్రవీరం । ఇంద్రహామేవ పంచదశేన మధ్యమిదం

వాతేన సగ్రేణ రక్ష । రక్షాబంధన ముహూర్త స్సుముహూర్తో

అస్తు సుముహూర్త తాత సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహానా

మానుకూల్యఫల నిర్దిరస్తు ।

శతమానం భవతి శతాయుః పురుష శ్శతేంద్రియ ఇయమ్యై

శేంద్రియే పతివిషతి ।

అథ వరాయ నమోపం గచ్ఛేత్ ॥

చాతా ప్రాబుళిభు నూశీనః పరః ప్రతర్జిర్జిర్జిభు ఉపవేశ్య ॥

చాతా చంద్రాశ్చ । ఆదయన్తి । పూర్వోక్తవంశుణ విశేషణ విశి
ష్టాయాం కుభితిథా । మనీయ గృహం ప్రత్యాగత మిదుం
వరం మధువర్షేణ విధివా పూజయిష్యన్తి ॥

నూ॥ వనో మధువర్షం కర్వన్తు క గం కూర్వన్తి దధాతి । తత
రాష్ట్రభృదనీతి యజ్ఞశాప వికలి ।

మంత్రం : రాష్ట్రభృదసాచార్యా సంతి మాతృద్యోషం । రాష్ట్ర

భృదసి - సంతమాతా - సందీమాతృద్యోషం-ఇతి రాజస్యః ॥

రాష్ట్రభృదసన్యధిపతా - సందీమాతృద్యోషం । ఇతి వైశ్యః ॥

చాతా ఉదక మాదాయ ॥

నూ॥ అపః పాద్యా ఇతి చాతా ప్రామా ।

మంత్రం : అపః పాద్యాః ॥

నూ॥ అపః పాదావన జనీరితి వరస్తా అహానిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : అపః పాదావన జనీర్వ్యవంతం నా శయంశుమ అస్మిన్

శుభే బ్రహ్మవర్షస్ససాని ।

నూ॥ బ్రాహ్మణ దక్షిణ పాదం దత్వా యథా దక్షిణపాదః పూర్వో
ధరితి తథా పశ్చాత్త్యన్త్యనీయతే । ప్రత్యక్షయి తారం
చాతార ముపసృజ్యన్తి ॥ శ్రీ మహావిష్ణు పర్వనామ వర ఇతంతే
పాద్య మిదంతే పాద్య మిదంతే పాద్యం ।

నమో స్వస్వంతాయ సహస్ర మూర్తయే
సహస్ర పాదాక్షి శిరోరు ఖాహవే ।
సహస్ర నామై పురుషాయ తాశ్శతే
సహస్ర కోటి యుగధారిణే నమః ॥

నూ॥ వరోమయి మహామితి యజమాత్వానం । ప్రత్యుభి మృతేత్ ॥

మంత్రం : మయిమహలో మయియతో మయ్యాంత్రియం వీర్యం ॥

నూ॥ కూర్మాభ్యాం పరిగ్రహ్య మృణ్మయే నార్హణీయా అప
ఇత్యుక్త్యా ॥

మంత్రం : అర్హణీయా ఆపః ।

నూ॥ ఆమాగన్నితి వరః కలశోదక మభి మంత్ర్య ॥

మంత్రం : ఆమాగమ యశసా వర్చసా పగం స్పృశపయసా తేజసాచ ।

తమ్నాన్వియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం । పశూనాం । అంజలా
శ్శేకదేశ అనీయ మానవరో విరాజో దోహతో నీతియజురపితౄన్ ॥

మంత్రం : విరాజోదోహోసి విరాజోదోహామనీయ మమ పద్యాయ

విరాజ ॥

నూ॥ వరస్వశిగసి సంప్రాత్త్య । శేవం పురస్తాన్వినీయ మానగం
సముద్రంవ ఇత్యభి మంత్రయతే ।

మంత్రం : సముద్రంమః ప్రహేణో మిస్సాన్యో యోనిమపి గచ్ఛత ।
అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మాపరాపే చిమత్వయః ।

నూ॥ అత్ర దాతా వాసోగవాదికం యథాశక్తి దత్వా । వర మలం
కృత్వ ॥

మంత్రం : అభినస్తా మవసనా న్యరూభి ధేనోసుదుఘాః పూయ
మానః । అభిచంద్రదాథ ర్దవేవో హిరద్యాభ్యశ్వాన్ రథివో
దేవసోమ ॥

మంత్రం : యువం వస్త్రాణి వీవసావనా ధేయవోరచ్చిద్రా మంత
వోహస్త్రిః అహతిరత మస్మతాని విశ్వేశ మిత్రావరుదా
సచేథా ॥

భవతాం శ్వశురః అముకనామధేయాయా ధరపత్నీసహితః
యువ్యగుద్యాహంగం గ విరపూజామహోత్సవే అశీః పురస్కరం
సువర్ణాంచలాలంకృతం తా శేయం మధుపరక ద్వయం దదాతి
శతమానం ... ప్రతివతి ॥

మంత్రం : హిరణ్య రూపస్సహిరణ్య సస్యగపాన్న పాత్యేను హిరణ్య
వర్ణః । హిరణ్యయాత్సోయోశ్చివద్యా హిరణ్యదారదద్య
న్నమస్తే ॥

భవతాం శ్రమతః పరపూజామహోభ్యవే ఆశీః పురస్కరం
రత్నస్థిత సువర్ణాంగుళ్యాభరణమ్ | రాజతం యజ్ఞోపవీతం చ
దళాతి.

కర్ణాభరణాని, కట్యాభరణాని, అంగుళ్యాభరణాని ...
నూ! దధి మధుసాగ్రం సృష్టం కాగ్రం నవ జరీయ సావిధాయ -
కూర్వాభ్యాం పరిగృహ్య దాతా మధుపర్క ఇతి త్రిరుత్తే |
అయం మధుభగో మధుపర్కో మధుపర్కః ||

నూ! శ్రయ్యే విద్యాయా ఆమాగన్నితి ద్వాభ్యాం పరో మధుపర్క -
మభిమంత్ర్య ||

మంత్రం : శ్రయ్యే విద్యాయయ్య శోనీయశసా యశోసి బ్రహ్మణో
శీ పీరసి తమ్యా ప్రియం ప్రజానా కుర్వధిపతిం పతూనాం |

మంత్రం : ఆమాగ్ర యశసా వర్చసానగ్రం సృజయసా రేజసాచ ||
శ్రయ్యాప్రియం ప్రజానాం | కుర్వధిపతిం పతూనామ్ |

నూ! ఆహృతోప పరణమనీత్యపః వీత్వా ||
మంత్రం : ఆహృతోప పరణమసి |

నూ! యస్మిన్మన ఇతి మధుపర్కగ్రం నవత్వాశ్య ||
మంత్రం : యస్మిన్మనో మధవ్యం భూమ మహ్నిదగ్ధం వీర్యం తేనాహం ||

మధుసో మధవ్యేన పరమోన్నాన్నా దేవన వీర్యేణ పరమో
న్నాద్యో మధవ్యో సాని నవ్యస్మంతే చాద్విస్తూక్ష్ణే ప్రాశ్య ||

నూ! ఆహృతా పిధానమనీ త్యపః వీత్వా ||
మంత్రం : ఆహృతా పిధానమసి || మాస్తం ప్రతూశ్య | ఆతామత్ |
నూ! గాఢిక్తుత్త గౌరనీతి యజమానా మభిమంత్రయత్ ||
మంత్రం : దాతా నాః | పరః గౌరవ్యప హతపాపౌనపాపౌపం

జపి |

మమచాచమవ్యవేతి గ్వదాతు
ర్వా మ్నైష్టవ్యవ్యవేతయో ర్విశేషః |
యజ్ఞ శర్పణో మమచ - గోవింద శర్పణో ఆమువ్యవ |

మంత్రం : ఆగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్సహివేద యథాహవి | అనమ్
మశ్చాకం గ్వణ్యన్ బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః |

నూ! యజ్ఞోపరతా మిత్తుపాగ్రం శూక్త్యా ||
మంత్రం : యజ్ఞోపరతాం యజ్ఞవ్యవృత్తిమను పతాచచితిరస్య
బుధిరూక్య కుర్వపచివోహం తనుష్టేషు భూయామః | గౌరే
నుభవ్యామూతా రుద్రాణాం కుహితా పనూనాం గ్వసా

దిత్యానా మమృతస్య నాభిః ప్రణవోచం చితుక్షణనాయ

మాగామనా గామదితిం పథిష్ఠి విలతూదకం తృణస్యతు ॥

నూ! ఓముఖ్యజలేతువైరుత్తా గాం విస్మయేత్ ॥

మంత్రం : ఓముఖ్యజత । బాతా ॥

నూ! సిద్ధయన్నం భూత మిత్య కే ॥

మంత్రం : భూతమ్ ॥

నూ! సావిరాదిత్యే లైరుపాంగస్యన్న మభిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : సావిరాట్ తన్మాత్రాయ తస్య కే నీయ తస్య ఉర్జిధాః ॥

నూ! ఓం కల్పయతే శ్చువైరుత్తా పరః ప్రబూయాత్ ॥

మంత్రం : ఓహ కల్పయత ॥

తతో పరం దాతృనమీహ నీత్యా ॥ ఆవరణ వస్త్ర ముపాసన్ ॥

నూ! కన్యకాపితా - చితామహాః భ్రాతాస్య కుల్యజనని వేణు వేత్తాది పాత్రస్థ తందులేషు కన్యకయా పహోప విశతః ॥ ఆచమన్ పూర్వో కైవలగుణ వికేవణ విశిష్టాయాం కుంభభిక్షా శ్రీమతః గోత్రస్య వామభేయస్య భర్గిభక్తి పశుతస్య మమోపాతృ నుదితక్షయ ద్వాగ్ధా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ॥ ధర్మాధర్మైకై తామ మోక్ష చక్షుర్ధర ఫలపురుషార్థ సిద్ధిర్దంబ సాంలంకరీత కన్యాదానామౌ మహాంకల్ప పతనం కరిష్యే ॥

నూ! పత్రసిద్ధిజ్ఞితు మాన్యనం పరం గంధాదిభిరభర్యోన్యై ॥ కుశ కుసు

మాతృత ఫల హిరణ్యదగ పహితం కన్యా హ సంకహితాన్ మహాసంకల్ప ముచ్ఛార్స ॥

అథాగంత విర్యస్య శ్రీమదాది సారయణస్యా చింత్యా పరి మిత శక్త్యా భయమూలస్య మహాజతాఘ మధ్యేన యథాత్రి గుణే శక్త్యా ల్లభ్యమాంత రాత్రాహార్యమహాంతరీక్ష మాజ పేయ పాండరిక రాజసూయవిశ్వజక్యస్య మేవాది శత్రుతు పుణ్యఫలా వాప్యర్థం మయానిహ దశ పూర్వేహం దతాప రహం మన్యోశాన్యనాం ॥ మాతృవంత్యానాం ॥ సర్వేహం విత్యానాం ॥ పరతాదుత్తీర్ణ తాశ్చత బ్రహ్మణాతా మాప్యర్థం అనాద్య విద్యావాసనయా అస్మిక్ సహారే విచిత్రాభిర్విచిత్రాసు యోనిషు పునః పునరశ్చ భాజయితాన్ ॥ కేవల కర్మ వికేషభేదానీ మస్మిక్ పరితే జాతస్య వామధేయస్య భర్గ్య పత్నీ పశుతస్య (మమ) తద్యాభ్యాపాది జన్మభర్గ్య తత్వ త్తక్షణ క్షణ ర్థంతం మధ్యేప రనితాశ్చ సంగవిశావాం పాపానాం వాక్యాణిపాదపాయాపహానం కర్మద్వియానాం - తస్యోత్తు శ్రీత తహ్యోభూతావాల పంథానాం జ్ఞాతృదియాణాం వశేహం ॥ పేరికసాగ్గతజగత్తే స్సన్మచరై పుంబంధేపతి సగభా విశ పకలవాప నిష్పత్తి ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ॥ (మమ) స్వర్గహ్యోక్త ప్రకారేణ మత్స్యపురాణోక్త పాదశ గుణాదానాంతర్గర్థ యథాశక్తి సాలంకరీత కన్యాదానం ప హిరణ్యదగ భారాపూర్వక మహం కరిష్యే ॥

నూ! కుశ నింకన్యా కన్యకా భగత్తేయతాం దాసామి రిష్టాశ్చ శుభ్రేణం బ్రహ్మణాక జగీవయా కన్యేమమూగతో భూయాః ॥ కేషు కేషు నాపార్యోయాః - కేషు కేషు పర్యోభూ భూయాః స్వదానా స్సృతమాప్నోయత్ ॥ నిశ్చింకరక పంథ భూతా సాగ్గిణ్యే స్వర్గదేవతాః ॥ ఇమాంకనాన్యం పవహానాన్

మిషిత్యణాం తారణాయై । కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్యో
సుఖీలా యసుధీమతే ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మ
శామార్థ సిద్ధయే శ్రీరూపై సామయాకన్యా తుభ్యం శ్రీధర
రూపిణే ॥ ఇత్యుక్తోదర పూర్వార్థంతాం దద్యాత్తుభ్యం త్రివా
చకం ॥ పక్షిం - పాత్రీం - ముత్రీం - కన్యాం.

పక్షి - పాత్రాయ చుత్రాయ - వరాయ

తుభ్యం ప్రజాసహస్యకర్మభ్యం (ప్రసాదయిష్యే) ॥ ప్రతిపాద
యామి ॥ ప్రజాపతిః త్రియతాం - భవత్ కన్యాం ప్రతి
గృహీతు - స్వస్తీ ప్రతివచనం ॥ ఓం స్వస్తి (ఇతిశేచిత్)
మమ స్వగృహోన్యక ప్రకారేణ మత్స్య పురాణోక్త ఖండశ
మహాదానాంతర్గత యథాశక్తి సాలంకృత కన్యదానం స
హిరణ్యోదర భారాపూర్వకం తుభ్యమహం సంప్రదదే ॥

మంత్రం : దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినో రాప్సహభ్యం పూజో
హస్తార్థ్యం ప్రతిగృహీణి ॥ ॥ ॥ రాహత్యామరుణో వయతు దేవి
దక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యాం తేనామృతస్య మస్యాం వయో
దాత్రేయయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే కఇదం కసాగ్ని
అదాత్ ॥ కామః కామాయ ॥ కామోహహతా ॥ కామః ప్రతి
గ్రహీతా ॥ కామగ్ం సముద్రమావిశ కామేనతస్య ప్రతి

గృహ్యేన్మి ॥ కామిత్రే వహతే శామ దక్షిణా శత్రాసస్యాం ॥
గీరసః ప్రతిగృహీతు (ప్రామాదయవాసః) ॥ ప్రజాపతయే కన్యాం ॥
కన్యదాన సాధ్యున్యార్థం యథాశక్తి దక్షిణాం తుభ్యమహం
సంప్రదదే - వమమ. తదంగ గోదాన భూదాన సాలగ్రామ
దానాది ఖండశ మహాదానాని కుర్యాత్ ॥

రాతా : ధర్మేవ - అర్థేవ - కామేవ - శ్వయేమా నాతి
చరతవ్యా ॥

వరః : నాతి చరామి ॥ (సమంత్రీ) శత్రాగ్నిం ప్రతిపాప్య ॥ పశ్చేచ
నాంతం కృత్వా ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్తవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభ
తిథా మమ అయుష్యాకర్మిణ్యార్థా సమస్త మంగళావాప్యర్థం
గృహ్యగ్ని ప్రతిపాపనం కరిష్యే ॥ తదంగ పండితాల్లభనా
ద్యగ్ని ప్రతిపాపనం కరిష్యే ... భూగృహస్థుచరో చత్వారి
శృంఖాః ॥ బాళవేదనే కమః ॥ అదితేనమవ్యస్వ - అనుమ
శేనుగువ్యస్వ సంస్కృతేనమవ్యస్వ ॥ దేవవితిః ప్రసవ ॥

నా ॥ శిశుస్థిముఖాం శ్రీ పతి గురవః ॥ మంగళ ॥ దివాగ్నిచరవత్సో
గృత్వా ॥ వేదశాస్త్ర గీత దాత్యాని మంగళాప్తకాన్ పతేత్
లగ్నాప్తక దూశితాంచ పతిత్వా అగ్ని వివిధాలగ్నాప్తకా
మంగళ శ్లోకాశ్చ పఠనీయాః ॥

శ్లో॥ తదేవలక్ష్మీ సుదివం తదేవ తానాబలం చంద్రబలం తదేవ
విశ్వాబలం దైవబలం తదేవలక్ష్మీవతేతేలంఘ్రియుగంస్వర్ణానా॥

మూర్తికా

స్వస్వస్థాఽశీతా సమాప్తానాం బిజ్జులగు దైవత్యానాం । —
సుప్రవసన్నా మాదా భవంతు ॥

మంత్రం : ద్రువంతేరాజా వరుణో ద్రువం దేవో బృహస్పతిః । ద్రువంతే

ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం భారయతాం ద్రువమ్ ॥

అయంముహూర్త స్సుముహూర్తో అస్తు ఇతి గుడ శరణాన
ధృత్యా సుముహూర్తకాలే మూర్త్యాదీనాం నవానాం గ్రహానా
మానుకూల్య ఫలసిద్ధిస్తు ॥

నూ॥ తతస్సుముహూర్తే కన్యాం దృష్ట్వా చతుష్పాదపగంహృత్వ ॥

అత్రాత్మఘ్నే మితి నధూం దృష్ట్వా జపతి ॥

మంత్రం : అభ్రాత్యఘ్నేం పరూణాఽపతిఘ్నేం బృహస్పతే । ఇంద్రా

శ్చుత్రఘ్నేం లక్ష్మ్యం తామస్యైవ వితస్తువ ॥

నూ॥ అగ్రేహార చతురితి సమీక్షేత ॥

మంత్రం : అగ్రేహార చతురపతిఘ్నేయేధి శివాపతిభ్యస్తుమనాస్తు

సర్వాః శవనూతే పశామాసోన్యాశనోస్తే భవ ద్విపదేశం

చతుష్పదే ॥ ఇతి సమీక్షేత ॥

నూ॥ ఆచరణ వస్తుమనానన్య ॥

అత్ర పరవధ్యం సంకల్పయతః (అస్యాః కన్యకాయాః పత్నీత్వ
సిద్ధ్యర్థం) మూనాభ్యాం కన్యాణి కర్తవ్యాని ప్రకాశ్యత్యాద
యిత్యానిః । వధూః । ఉత్పాదయావః ॥

నూ॥ ఇత్యంకుశ్మేనోప మధ్యమయా చాంగుత్యాదర్భగ్ం సంగృ
హ్యేత్ మహామతి యజమా త్యాభ్యువోరంతరం దర్శేణ
సంమృజ్య ॥

మంత్రం : ఇనమహం యాత్యయి పతిఘ్నై లక్ష్మీస్తాం సిద్ధితామ ॥

ఇతి వత్సాన్నిరశత్ । ప్రతీదీనం నిరప్య । అపశుపస్పిరన్య ॥

నూ॥ శివాగ్ం రుదంతితి నిమిత్తే జపిత్వా ॥

మంత్రం : శివాగ్ం రుదంతి విరుయంతే అధ్వరే । దీరామయవసితం

నీధియుర్నరః । వామం చిత్తభ్యో యఇదగ్ం సమీరేమయః

చిత్తభ్యో జనయః పతివ్యజే ॥

యుగ్యాక్ విప్రాక్ పుత్రత్యగ్నారమితి స్నానీయాశ్చిః ప్రేమ

యేత్ ॥

మంత్రం : పుత్రత్యగ్నార ముదచంత్యాప అపైస్థి బ్రాహ్మణాన్నప

నగ్ం వాగఽతు । అపీఘ్నే రుదచంత్యాపః ॥

నూ॥ అర్చ్యమ ఇతి యజమాతస్సాన్య శ్చిరసి దర్శేణ్యం నిధాయ ॥

మంత్రం : అర్చ్యమై అగ్నిం పరియంతు యైవం ప్రతీక్షంతాన్
శ్రవ్యోదేవరాశ్చ ॥ ఖేనస ఇతి తస్మిన్ దక్షిణం బహిర్య
గచ్ఛేదం ప్రతిష్ఠాప్య ॥

మంత్రం : ఖేనసః ఖేరధః ఖేయగస్య శచీపతే అపాలామంద్రప్రిః

పూర్వ్యకరసూర్య వర్చసమ్ ॥

సూ॥ శంతే హిరణ్యమితి సువర్ణం చిదేఽంతర్థాయ ॥

మంత్రం : శంతే హిరణ్యగ్ శముసంత్యా వశ్యంతే మధీభవతు

శంయుగస్య త్వద్వి శంత అవశ్యేత పవిత్రా భవంత్యథాపత్యా

తస్యగ్ సగ్ సృజస్య ॥

సూ॥ హిరణ్యవరాశ్శుచయః పావకా ఇతి పంచభిస్సృత్యాస్సప
యిత్యా ॥

మంత్రం : హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రమురుహిత్యాన్
వద్యమాసః ॥ శతం పవిత్రా విత్రా శ్యసు తాభిష్ఠ్యా దేవ
స్సవితా పునాతు ॥

మంత్రం : హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః యానుజాతః కస్య

హియాస్మింద్రః యాఅగ్నిం గర్భం దధిరే సువరాస్తాస్త అప
శ్యంగ్ హ్యనా భవంతు ॥

యాసాగ్ రాజా పరుణోయాతి మధ్యేసత్యాన్యైస్య తే అవశ్యం
జనానాం యాఅగ్నిం గర్భం దధిరే సువరాస్తాస్త అపశ్యంగ్

హ్యనా భవంతు ॥

యాసాందేవా నివిశ్యణ్యంతి భుక్తం యాఅంతరిక్షే బహుభా
విషాః ॥ యాఅగ్నిం గర్భం దధిరే సువరాస్తాస్త అపశ్యంగ్
హ్యనా భవంతు ॥

శివేత్యా చతుమా పశ్యంత్యా శ్శివయా తస్యోపసృశ
తశ్చనంతే మృతశ్చక్షుశ్శుచయాయాః పావకాస్తాస్త అప
శ్యంగ్ హ్యనా భవంతు ॥

సూ॥ కరిష్యేత్యా మాతవాహుభ్యో మార్యాద్యన్
మంత్రం : పరిత్యా గ్ గర్భాగ్నిధి ఇహాభవంతు విశ్వతః వృక్షాయా
మదు శ్శిధిత్యా బాహుభవంతు బాష్పయః ॥

భవన్యైశ్చలః అమృత నామధేయోయం ధర్మవత్స సహితః
అశ్విచురస్యగ్గంయున్మద్వైవాహిక శుభ మవలోత్సవే సువిరాంధ
లాలంకృతం నకలచుక కుద్ధ కాక్షేయ శోభనవనవద్గయమేత
దితి తాంబూల పూర్ణ ఫల పుష్ప హరిద్రాకుంకుమహంబితం
సూరి ఆశాసానేతి కన్యామాసీనాం యోగ్యేణ పత్నీగం పన్న
వ్యాతి తిత్తరేణ నాభిరన్వర్త్యం గ్రంథిం కృత్వా దక్షిణేన
నాభి మువస్థాపయతి ।

మంత్రం : అశాసానా పామనసం ప్రహగ్ం పాథాగ్యం తనూం ।

అశ్వే రనువ్రతా భూత్వా పన్న హ్యే సుకృతాయకమ్ ।

సూ॥ మాంకల్యం తంతనానేతి మంకశసూత్రం వరః కన్యతా కంతే
బత్వా ।

ఆచమ్య ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ ఆవ
యోర్ధం కల్యోః ఆయుర్వర్షో యశోబలాభి వృద్ధిద్వారా
సాగ్ర శతవర్ష పుగపాయుష జీవన సుఖానుభవ సిద్ధ్యర్థం
మాంకల్య దేవతా ముద్దిగ్య మాంకల్య దేవతా వ్రీత్యర్థం -
మాంకల్య దేవతా పూజాం శరీష్యే । మాంకల్య దేవ
తాభ్యోనమః ప్రాణద్రవీపావన భ్యానానామానాది పోదశోప
చార పూజాం సమర్పయామి ।

శ్లో॥ మాంకల్యం తంతనానేన మమ జీవన హేతునా । కంతే
బధ్వామి సుభకేత్యం (సా) జీవ శరదాం శతమ్ ।

మాంకల్య భారణ ముహూర్త స్ఫుముహూర్తో అస్తు సుము
హూర్తకాలే సూర్యాదీనాం వవాసాం గ్రహాణ మాను
భూల్య ఫః సిద్ధిరస్తు । శతమాత్రం ... ప్రతి తిషతి ।

అక్షతా రోపణ విధిః

సూ॥ కపిలా హవనాది మంకశాచార ప్రాప్తం శుర్యాత్ శస్వాయం
ప్రయోగః । వరసాన్వీణినా సవయపావ ధ్వంజతా ద్విగుప
స్తీర్య ద్విసమలానోవ్య ద్విరభి ఘోరయతి । తతోవరాంజ
లావన్యపాభ్యాం తండుల పయోభ్యా మేవకృత్వా ।
దక్షిణః పాంతం బహుధేయంచాస్తు పుణ్యం వర్తతాగ్ం
శాంతిగస్తు పుష్టిగస్తు తుష్టిగస్తు వృద్ధిగస్తు అనిష్టమస్తు ।
ఆయుష్యమస్తు ఆరోగ్యమస్తు స్వస్తి శివం కర్మాస్తు - కర్మసిద్ధి
రస్తు । దండశోర్ధ్వ గతై సగ్రహే సదైవతే సహసామేవ
క్రియతాగ్ం శాంతిర స్త్రిత్యాది పూర్వోత్పబాపతి స్త్రియా
మిత్యాది కామపుష్పధ్వతా మిత్యంతం బృవన్నం జతా
సంతత ముదక ధారాంగ్ ప్రావయతి -

మంత్రం : ప్రహపతి స్త్రియాం యశః । ముషకయోరదధాత్వపం ।
కామవ్య తృప్తిమాసందం । తస్యాశ్చే భాజయే హమా
మూడః ప్రయోద అనందః ముషకయోర్ని హిత భృపః ।
స్వత్వకామవ్య తృప్తిపాణి । దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే । మన
శ్చ తృప్తిమాత్రం । వాచస్పత్య మనీమహి । పశూనాగ్ం
శాంతమృగశ్చ । యశ్చ త్రిశయతామయి । యథాహమాన్య-
మృగశ్చ । ప్రాణాత్మికాన్ । యథాత్మ తృప్తిపాణి । పుగ్ంసి

ప్రియేష్వియా ! నవం భగవ్యప్యాణి ! యజ్ఞస్య కామ్యః
ప్రియః ! దదామిత్యగ్నిర్వదతి ! తథేతి వాయురాహతత్ !
హంతేతి సత్యం దోషదమాః ! ఆతిత్య స్సత్యమౌతి ! అప
స్తత్యత్యమాభరణ ! యజ్ఞో యజ్ఞస్య దక్షిణం ప్రదామకామ
స్సమృద్ధతాం ! - పశవోమేకామ స్సమృద్ధతాం ! - యజ్ఞో
మేకామ స్సమృద్ధతాం ! - తూష్టిం చతుర్థం ! శియోమే
కామస్సమృద్ధతాం ! తతో సంసృష్ట తంతులేన అన్వోన్యం
యగ పద తతా రోహణం కుర్యాత్ || —

నూ॥ యోవైతామితి బ్రహ్మ గ్రంథిం బద్ధియాత్ ।

మంత్రం : యోవైతాం బ్రహ్మణోవేద అమృతేనా పృతాం పునీం

॥ తస్మై బ్రహ్మైవ బ్రహ్మైవ ఆయుః కీర్తి ప్రహం దమః ॥

శ్లో॥ వారిద్రంచ సువర్ణంచ అక్షతైః ఫల సంయుతం ।

దంపత్యోర్విర్దిప్తు మాణ్యుష్యం బ్రహ్మ గ్రంథి విధీయతే ॥

శ్లో॥ కందమూల ఫలైశ్చ్యుతైః శ్రముకై రక్షిణాదిభిః ।

వధూవతాచ పర్థితౌ వహ్నిత్యాస్యం బ్రహ్మై బంధనం ॥

నూ॥ అగ్నే విశ్వేభి రితి మంత్రేణ పన్నవ్యాది ।

మంత్రం : అగ్నే రిశ్వేభి స్సగ్నిక దేవైరూర్హవంతం ప్రథమశ్శిద
యోగిం ! కులాయనం ఘృతంవతగ్ం సవిశ్రేయజంనయ యజ
మానాయసాధు -

నూ॥ తతః పునాదాశీర్వచనం కుర్యాత్ .

మంత్రం : శతమానం భవతి శతాయః పురుష శ్శతేంద్రియ

అయుష్యే వేంద్రియే ప్రతి విష్ణుః ।

నూ॥ అశ్వేనాం దక్షిణే హస్తే గృహీత్వా పూహత్యేతోవయ
భ్యత్యగ్ని మభ్య అగ్నియ ॥

మంత్రం : పూహత్యేతో వయను హస్త్యభ్యశ్శిక్వాత్వా ప్రవహ

తాగ్ం రవేన । గృహణ గచ్ఛ గృహపతీ యథాసోవశి

గ్ం నిదధ మావదాసి ॥

— వివాహ ప్రయోగాంతరత్ సామయిక శోకావళిః —

శ్లో॥ అభ్యంగే మూత క్షేపన వివాహే ముత్ర జన్యసి — మాంగత్య
మద మగ్నిః । న దాన్యో గోపించండుం । గౌరగభో వరణం
యజ్ఞే కుంభాన్ముత్ర సక్రయోః । వాంఛముఖం వివాహోదౌ
ప్రాప్తేహి పరిమేతి ॥ అపివిధో వివాహః । బ్రాహ్మణ్య
దైవ స్థావార్యః । ప్రాజాపత్య స్థావార్యః । గాగధ్యో
రాక్షసత్వేచ పాపాశ్చాచిష్ట మస్మిన్నీతః ॥

శ్లో॥ అచ్చాయుచ కలీనాయ శుకశీల వశేష్యయం
ఆహూయ దానం కన్యాయా బ్రాహ్మణ్యద్యాహః ప్రకీ రితః॥

ఇత్యాది నిర్ణయ సింధాక్షయః

శ్లో॥ అనన్య పూర్వికాం కాంతాం మన పిండం యపీయసీం॥ అగ్ని
గిణీం భ్రాతృమనీ మనమానార గోత్రజం । పంచమాత్మప్ర
మానురార్థం॥ మాతృతః పితృత స్తథా॥ ఇతి యాజ్ఞ్యవల్క్యే
డిగిరుక్త లక్షణాయాః కన్యాయాః పాణిం జన్ముతః॥ శృత్యా
కన్యాప్రదాతారం పితరీచ్చసితామహః విముత్తాస్సుగ్ధపావేభ్యో
బ్రహ్మణోగం వ్రజంతే॥

శ్లో॥ విష్ణుం బామాతరం మత్వా । త్యక్తోపం సకారయేత్ ।
అప్రజాయాంతు కన్యాయాం॥ నాశ్చియాత్తస్యవైగృహే॥ కించ॥

శ్లో॥ అప్రజాయాంతు కన్యాయాం । నభుంశీత కదాచన । జాహి
త్రస్య ముఖం దృష్ట్వా । మర్త మనుశోచతి ॥

వివాహకాలే యాత్రాయాం ఖగితౌర్వార్యపరమాకులే॥ అనన్యాయా
భవేద్వివ్రహః । తదాకార్యం ద్విజన్యసి॥ ఏకయాన సమాగోహ
ఏక పాత్రేవ భోజనం । వివాహే ఖగితౌర్వార్యాయాం ।
శృత్యా వివాస జోషభాక్ । అన్యథా జోష మాహ్నతి ।
పశ్యాచ్చాప్తిం ద్రావయణం చరేత్ ॥

శ్లో॥ వరప్రయా భవచ్చాభా । తచ్చాభా గృహ్యజోషితః మధు
పరః॥ ప్రదాతవ్యో హ్యన్యస్యభాభేపిదాతరి । ద్విరాచమ్య
సమానీహః కర్తా వ్రత్యజ్జుభోజనం॥ ప్రాజ్ఞభిప్రం సమానీనం
మధుపరేణ పూజయేత్ ॥

శ్లో॥ కన్యాం వరయ మాణ నామేవ ధర్మోవిధీయతే ।
వ్రత్యజ్జుభావరయంతి । ప్రతి గృహ్మంతి ప్రాజ్ఞభాః ॥

శ్లో॥ తిష్ఠిన్మాగ్య ముభోదాతా వరః॥ వ్రత్యజ్జుభో భవేత్ ।
మధుపరార్థ తాయేనాం తస్యై దద్యాత్పదక్షిణాం॥

శ్లో॥ భుక్త్యా సముద్వేషేత్కన్యాం సావిత్రి గ్రహణం తథా ।
ఉపాషిత స్పృశాం దద్యా దర్శితాయ ద్విజాయతు ॥
భుక్తేతి ॥ పధుపరేణైవ భోజనవరం ॥

శ్లో॥ ఇతూనః ఫలం మూలం । తాబూలం పయ జోషధం ।
భక్షయిత్వాపి కుక్యేత్ స్నానదానాదికాః క్రియాః ॥

॥ అపశుచ్యుతేత్ ॥ - ఇందియ స్మర్తనానంతరం । మాస్తా
ప్రక్షాళయేత్ ॥

నూ॥ త్రివృతమేకే ఘృతంచ । పాంచమేకే ధానాస్సకూంచ ।
ధానాః । ఘృష్టయవాః । సక్త ప్రసిద్ధః । పంచానాం సము
దాయః ॥ పాంచ మిత్తుచ్యతే ॥

— మధుపరగ్ ప్రాశనే ఆచమన విధిః —

వాక్యం : అత్రోపసరణ ప్రభృత్యపిధానాంతస్య॥ ఏక కర్మత్వాన్న
మధ్యే శౌచాచమనం అపిధానాంతర మాచమన ముక్తం ॥
అత్ర ఉభయత్రా భాశనానంతర మాచామేత్ ఇతి బోధా
యనః ॥ మధుపరేచ సామేచాప్యపు ప్రాణాహుతిషుచ ।
సోచ్యిష్టస్య భవేద్దోష స్వత్రేస్తు వచనం యథా ॥ అప్పు ॥
అన్యోలోపసరణ మసీత్యాదిషు । పాణాహుతిషు మంత్రో
చ్చాగ్నే దోహోనా స్తి ॥ ఉచ్యిష్టత్వాభావాత్ । తతోమధు
పరార్థాదిషు శుద్ధ్యర్థ మాచమనం స కార్యమితి స్మృతి చండి
కాయా ముక్తం ॥ పరాశరః ॥

శ్లో॥ తాంబూల భక్షణేవైవ । భుక్తి స్నేహాదు లేవన
మధుపరేణ తిలేహామ । సోచ్యిష్టం మనురబ్రవీత్ ॥ అగ్ని
విధి ప్రతిక్షుధా ద్విగల్పః ॥

శ్లో॥ స్మారకా వీత్వా యతః సుప్తే భుక్తార్థాభ్యోపసర్పతే ।
అచాంతః పునఃసాచామే ద్వాసో విపరిధాయచ ॥

శ్లో॥ యుక్త్యా సుప్తాచ భుక్త్యాచ పీవిత్వోక్త్యాఽనృతం నమః
వీత్వాభ్యోధ్యవ్యమాణాంచ ద్వాచామేత్త్రయతోపివా ఇతి ।
త్యావంత పర్యంతా వోష్టాపుపస్పృశ్యామేత్ ॥ అత్ర
ద్వితీయను వర్తతే । అస్వారః ॥ అలోమక ప్రదేశశ్శ్వాపః ।
తత్పర్యంతా వోష్టా పుపస్పృశ్యాచామేదన్యసి - తద్వివరాచమన
మిత్యర్థః ।

— కన్యాదాన విశేష ధర్మాః —

మమ చాముష్యచేతి వర (న్య) దాతృ నామ్నాః వష్యంత
యోర్నిరేళః ।

శ్లో॥ వరనోత్రం సముద్యాప్యర్థ ప్రపితామహ పూర్వకం
కన్యా నోత్రం తిత్యైవ కన్యాభూమిశ్చ దీయత ॥ ఇతి ।
గోదాన కన్యతాత్వైవ తిష్ఠత్సేవ ప్రతిగ్రహే ।
నాలం కేశం తథాహస్తం న్యస్యహస్తే జలం క్షీపేత్ ।
కన్యాదానక చూర్ణితాది పతనం తస్మిన్ ముహూర్తే తథా
అన్యోన్యం గుడ చీరకంచ ఇదసోః ప్రక్షేపణం దంపతీ ।

— ఏతస్య లక్షణం —

శ్లో॥ నలయం పంచభిరైక్చిర్వింశత్యావేష్టవం తథా
అంతర్దశాంగుళం ప్రోక్షం దర్శ్యేగా మితి లక్షణం ।
— దర్శ్యేణ్యం కన్యతాశీలే విధాతాయుగదక్షిణే
పార్శ్వే దక్షిణ రంధ్రేతు అంతర్దాన్యతుస్సరశమ్ ॥

ప్రివృర్గమితి ప్రోక్షం దీర్ఘం ద్వాప్రింశ దంగుళం
చతుర్వింశతి దర్శ్యేశ్చ ఉచ్యతేయో క్షో లక్షణం ॥

శ్లో॥ ప్రింశద్దైశ్చ కృతం యోక్త్యం ద్వాప్రింశ దంగుళాయతు
అష్టావింశతీ దర్శ్యేర్వాజ్ఞేయం యోక్త్యస్య లక్షణం ఇత్యేకే ।

— అక్షతారోపణ విధిః —

వధ్యాశ్చ పూర్వం ప్రథమే శృతీయే
వరశ్చ పూర్వం ద్వివతుర్మోస్తు ।
అన్యోన్యమేవంహి వనోవధూశ్చ
వినిశ్చీచేతాం సహసాక్షరాని ॥

శ్లో॥ తావతి స్సమాప్తా

— అథ వివాహ ప్రధానహోమ ప్రయోగః —

ఉత్తరోపరః । అచమ్య ... పూర్వోక్తవంగుణ విశేషణ విశి
ష్టాయాం శుభతిథౌ ... అనమానవోధయా వధ్యాపహ
(మమ) ఆయుష్యాది వృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రధానహోమాఖ్యం
కర్మ కరిష్యే । తదంగ ప్రతిలోకేభవాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం
కరిష్యే । భూభివస్సువలో చత్వారి శ్చయాః ... తాత

వేదన సమః ।

శ్లో॥ వధ్యం జలీం హోమ విధాన దర్శ్యం
ద్వితీయ దర్శ్యం పహాణ్య భాణ్యా
ప్రాత్యర్థ తాత్రేణ సమాప్రణేతా
మిద్ధంవ శమ్యా సహవాజ్య ధాణ్యా

ప్రాతార్థి పాత్రేణ సమాప్రణేతా

విధ్యంచ శమ్యా సహలాట మశ్వా ॥

నూ॥ కర్మిత కర్మద్యాజ్య భాగాంశే వధూ వాస్తయో స్సాదన

ప్రాక్షణ తపన సంమార్జనాని కరోతి ॥

(అర్చనామాదితో ద్యాభ్యా మభిమంత్రయేత్ ॥)

నూ॥ అగ్నింధనాద్యాజ్య భాగాంశే న్యారభాయాగ్ం వధ్యాంపః

సోమః ప్రథమ ఇతి ద్యాభ్యాం వధూ మభిమంత్ర్య ॥

మంత్రః : సోమః ప్రథమో వివిధ గంధర్వో వివిధ ఉత్తరః ।

తృతీయో అగ్నిశ్చ పతిష్ఠతీయస్తే మనుష్యభాః । సోమోవద

జ్ఞంధర్యాయ గంధర్వో దదదగ్న్యే రయించ పుత్రాగ్శ్వా

వాదగ్ని ర్మహ్య మథో ఇమాం ।

— పౌణ్డిరహణమ్ —

నూ॥ అస్యా దక్షిణ ముత్తాన పాణిగ్ం సాంగుష్ఠం గృభ్యామిత ఇతి

చతస్పథి ర్దక్షిణేనాపాశ్చాణినా గృహీతామ్ ॥

— అపస్తంబ సూత్రమ్ —

నూ॥ అథాపైవ్య దక్షిణేన నీచాహస్తేన దక్షిణ ముత్తానగ్ం హస్తం

గృహీయాద్యని కామయేత్ ప్రీతేపజనయేత్ మిత్యంగుళి

— రేవ గృహీయాద్యని కామయేత్ పుగ్ంప ఏవ జనయేత్

మిత్యంగుష్ఠ మేవ సోభీనాంగుష్ఠ మభిశలామూని గృహీతి ॥

మంత్రః : గృభ్యామితే సుప్రచాప్తాయ హస్తం మయా పత్యాజర

దప్తిర్యథాసః ॥ అగ్నిమాసవితా పురంధ్రీహ్యంతామ్

దుర్వారపత్యాయ దేవాః తేహపూర్వ జనాసః యత్ర పూర్వ

వహోహిహాః । మూర్ధన్యాన యత్ర పౌథవః పూర్వో

దేవేభ్య అశ్వత్ । సరస్వతి ప్రేదమవసు భగేనాశనీవతి ।

తాంత్యా విశ్వస్య భూశస్య ప్రాయాయామస్య గ్రతః యనతి

ప్రదిశస్సర్వాదిశోమపవనాసః । హిరణ్యహస్త చరమ్యస్సర్వామ్

మన్వనసం కృణోతు ॥

— సప్తపది —

నూ॥ ఉత్తరేణగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీముదీచీంవా ఉత్తమథి

ప్రేక్షతు మిత్యేక మిదుఇతి సప్తపదాని గతామ్ ॥

అంగు : 1. ఏకమిషే విష్ణు స్త్యాన్యేతు ॥

2. త్వత్పాదే విష్ణు స్త్యాన్యేతు ॥

3. త్రిశీలతాయ విష్ణు స్త్యాన్యేతు ॥

4. చత్వారి మా యోధవాయ విష్ణు స్వాక్కేతు ॥
5. పంచ పశుభ్యో విష్ణు స్వాక్కేతు ॥
6. షడ్మతుభ్యో విష్ణు స్వాక్కేతు ॥
7. సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణు స్వాక్కేతు ॥
- నూ॥ సప్తేత్యాది సూక్ష్మక ఇత్యంత్రం సంపదే జపతి ॥
- మంత్రం : పశూన పృథాధాన సభాయో వృషదా బభూవసఖ్యంతే
 X మేయగ్ం సఖ్యాతేనూతూవగ్ం సఖ్యాత్సేమా యోమా
 సుమయావ సంకల్పావహై సంప్రియా రోచిషూపమనస్యమా
 నా ఇషమూర్జ మభి సువహనా సన్నామనాగ్ంసి సంప్రతా
 సమూచితా న్యాకీతం సాత్వమస్యమూహ మమూహ మస్మి
 సాత్వం ద్వార్గహం పృథివీత్వగ్ం రేతోహగ్ం రేతోభత్వం
 మనోహమస్మి చాక్ష్వగ్ం సామాహమస్మిత్వగ్ం సామా
 మనుసతాభవ ॥ పుగ్ంసే పుత్రతాయ కేతనై శ్రియై
 పుత్రతాయ కేతన సహి సూప్యతే ॥

- మూ॥ సుబ్రహ్మణ్యేః ప్రదక్షిణ మగ్న్యో శృత్యా చూర్ణవచనపవిశ్వా
 న్నారిత్రయాగ్ం వత్సాం వహో సోమాయ జనివిద ఇతి ప్రతి
 మంత్రం జాడశాబ్యాహుశీర్షత్వా చతుర్వహీతేనాజ్యేన
 స్రుచం పూరయత్వా ॥ వకం - ద్వే - త్రిణి - చత్వారి ॥
- పంచేతి పంచావ తీనాం ॥
- మంత్రం : 1. సోమాయజ నివిదే స్వాహా ॥ సోమాయ జనివిద
 ఇదం సమమ ॥
2. గంధర్వాయ జనివిదే స్వాహా ॥ గంధర్వాయ జనివిద ఇదం
 సమమ ॥
3. అగ్న్యే జనివిదే స్వాహా ॥ అగ్న్యే జనివిద ఇదం సమమ ॥
4. కన్యలా పితృభ్యో యదేతి తోమవదేతూమదావ స్వాహా ॥
 వత్సపూర్వా యేదం సమమ ॥
5. ప్రేతోమంచాటివా ముతేస్తుబ్రహ్మ మముత స్కరత్ యథేయ
 మిద్ర మిహ్యస్తుపుత్రా సుభగా సతి స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ
 మిహ్యవ ఇదం సమమ ॥
6. ఇహాం గ్విమగ్న్యో భాధ్యస్తుపుత్రాగ్ం సుభగా క్విణు ॥

దశాస్యం పుత్రానాథహి పతిమేకాదశం కృధి స్వాహా ॥
ఇంద్రాయ మీధుష ఇదం నమమ ॥

7. అగ్నిరతు ప్రథమో దేవతా నాగం పోస్యై ప్రజాం ముంచతు
మృత్యుశాశాత్ తదమగం రాజా వరుణోను మవస్యతాం
యథేయగ్న్యే ప్రీతి వాత్ర మగుం నరోదాత్సాహ ॥ అగ్ని పరు
ణాభ్యా మిదం నమమ ॥

8. ఇమామగ్ని స్మారయతాం గార్హపత్యః ప్రజామన్యై నయతు
దీర్ఘ మాయః ॥ అశూన్యోపహ జీవతామస్తు మాతా పాత్ర
మానంద మళి బ్రుభ్యతా మియగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే
గార్హపత్యామేదం నమమ ॥

9. మాతే గృహే నిశిఘ్నావ ఉత్తా దనత్ర త్వద్వదత్వ స్సవి
తంతు ॥ మాత్యం విశేశ్యర ఆపథిపా జీవత్పీ పతిలోకేవిరాజ
వశ్యంతి ప్రజాగం సుమనస్యమా నాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే
గృహ పతయ ఇదం నమమ ॥

10. ద్యాన్తే పృష్ఠగం గతుతు నాయురూరూ అశ్వినాద స్సంధి

యంతగ్ం నవితాళి రక్షతు ॥ అవాప ॥ పరిణానాద్వైమాన్వతి
ర్విశ్వేదేవా అభిరతంతు పశ్చాత్సాహ ॥ దుష్టవాన్యశ్వస
విత్పృహపత్విర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం నమమ ॥

11. అగ్రజసాం పోత్రగృతున్యం పాపానముత వాగుం ॥ శీర్షప్రజ
మివోన్యశ్వద్విషద్యభిః ప్రతిముంచామి పాశగ్ స్వాహా ॥
వత్సా నూర్యామేదం నమమ ॥

12. ఇమమ్మ పరుణ శ్రుధీహవ ముద్యావ మృదయ ॥ త్వామ
వస్యరాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥

13. తత్సాయామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాతాస్తే యజమానో
హవిభిః ॥ అహేదమానో వరుణే మాభోధ్యుతశగ్ం సమాన
ఆయుః ప్రమాప్నీ స్వాహా ॥ వసుణాయేదం నమమ ॥

14. త్వంన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేదోవయాసి
నీహ ॥ యజహ్నే నహ్మీతమశ్మీకుదానో విశ్వాద్యేమాగ్ంసి
ప్రముముగ్న్యస్తాస్వాహా ॥ అగ్ని పరుణాభ్యా మిదం నమమ ॥

15. సత్సవో అగ్నే వ మోఘవోతి నదిమో అస్మా ఉదనో వ్యుష్టే ।

అవయత్సవో వరుణగం రరాణోఏహి మృడీకగం సుహవోన

వధి స్వాహా ॥ అగ్ని వరుణాభ్యా మిదం నమను ॥

16. త్వమగ్నే అయాస్య యానస్మసహితః । అయాసకా హవ్య

మూహిషేయానో ధేహి భేదజగ్ స్వాహా ॥ అయనగ్నయ

ఇదం నమను ॥

— షోడశ మంత్రక్రమ సూచీ —

(చిట్టె)

కో! సోమాయ గంధర్వాయ చాగ్నేయేచ తతః పరం । కన్యలా

ప్రేతో ముంచాతీమాం త్వంచాగ్నిరైత్స్యమాం । మాతే

ద్యావైప్రజసాం - ఇమం ఇతి సంవకం ॥ వైవాహికప్రథా

నాభ్యో హోమే మంత్రాశ్చ షోడశ ॥

సూ॥ అత్తైరా ముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠేత్సత్సాన మా
సాపవ్య ॥

మంత్రం : అతిష్ఠేమ మశ్వాన మస్మేన త్వగ్ స్థిరీభావః । అభితిష్ఠ

పృతవ్య తస్మహవ్య పృతనాయతే ।

సూ॥ వధ్యం జలీగ్ం హ్యగ్నస్సగ్ం హ్యమ్యస స్తీర్య । ద్విర్వాహా
హ్యైతి ఘోషయతి ॥ (తస్యాస్స ధన్వో లాహనాఽవ పతి
త్యేకే) హోవధ్యం జలీవామ హర్ష్య మియం న్నాద్యవ
బ్రూత ఇతి సుచేపతిర్యగ్నహోతి ॥

మంత్రం : ఇయం నార్యవబ్రూతే కుల్యాన్యావ పతితా దీర్ఘాయ

రస్తుమే పతిరీవాతు శరదశ్శతగ్ స్వాహా ॥ వధ్య సూర్యా
యేదం నమను ॥

సూ॥ ఇత్యానీనాం కన్యకాం తనో దక్షిణ హస్తం గృహీత్వా
తుభ్య మగ్న ఇతి తిస్సభిః ప్రదక్షిణ మగ్నిం కృత్వా ॥

మంత్రం : తుభ్యమగ్నే వధ్యవహం తుస్సర్వాం వహతు నాపహ ।

పునః పతిభ్యో బాహూంచా అగ్నే ప్రజయా పహ । పునః

పత్నీ మగ్నిరదాదాయమా సహవగ్నసా దీర్ఘాయురస్థాయః

పతిస్సతు శఃదశ్శతం । విశ్వా ఉతత్వయా వయం ధారా

ఉదన్యా ఇన । అతి గాహే మహి ద్విషః ॥

సూ॥ అతిష్ఠేత్సత్సాన మాసావ్య ॥

మంత్రం : అతిష్ఠేమ మశ్వాన మశ్నే... పృత నాయతః ॥ పూర్వ
నమన రిశ్య ॥

సూ॥ వద్వంఃబలీగం ప్రుగ్గృక్ష్మగ్ ప్రుచ్యువనీర్య ॥ ద్విర్వాచానోఽ-
చ్యాభి ఘోరయతి ॥ అర్చయతి ఇతి స్మృతవ తిర్యంశుహోతి ॥

మంత్రం : అర్చయణం స్మదేతం వ్రాగ్ని అగ్ని మయక్షత ॥ సద్భవం
దేవో అధ్యోః ప్రేతో ముంతాతినా ముతస్తుబద్ధా మముత
స్కరత్వాహ ॥ అర్చయేఽగ్నియ ఇదం నమమ ॥

సూ॥ పునరిత్యానీనాం కన్యకాం తతో దక్షిణ హస్తం గృహీత్వా
తుభ్యమగ్ర ఇతి తిప్పిః ప్రదక్షిణ మగ్నిం కృత్వా ॥

మంత్రం : తుభ్యమగ్రే వర్చనహం ... అతిగాహే మహి ద్విహ ॥

సూ॥ అతిశ్శేష్యత్వాన మాసాప్య ॥

మంత్రం : అగ్నిశ్చ మమశ్వాన మత్సే ... స్మృత నాయతః ॥ పూర్వ
వదుపవిశ్య ॥

సూ॥ వద్వంఃబలీగం ప్రుగ్గృక్ష్మగ్ ప్రుచ్యువనీర్య ॥ ద్విర్వాచానోఽ-
చ్యాభి ఘోరయతి ॥ త్వియర్చమేతి జాహోతి ॥

మంత్రం : త్వమర్చమాభవసి యత్యనీనాం నామ స్వధా వత్స్వ
ర్యంభి భర్షి ॥ అంజతి వృక్షగం సుధితం స్వగోభిర్యదంవతి
సమనసా క్షణోష్ణే స్వాహా ॥ అర్చమేగ్నియ ఇదం నమమ ॥

సూ॥ పునరిత్యానీనాం కన్యకాం తతో దక్షిణ హస్తం గృహీత్వా
తుభ్యమగ్ర ఇతి తిప్పిః ప్రదక్షిణ మగ్నిం కృత్వా ॥

మంత్రం : కుభ్యమగ్రే వర్చనహం ... మహి ద్విహ ॥ యథాస్థాన
ముపవిశ్య ॥

సూ॥ ఇన్ద్రోస్సహనా న్యదిచ్చగ్ స్మృత్యాగ్ ప్రహరతిగ్రద్రాయ
తతి చరాయేదం నమమ ॥ అపశుపస్మక్య అస్య (మమ)
వివాహ ప్రధాన హోమ కర్మాణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం
స్మృతికానుః జయూది హోమం కరిష్యే సువేణాజ్యమాదాయ ॥

మంత్రం : ఓం చిత్తంబ స్వాహా చిత్తాయేదం నమమ ॥

సూ॥ జయూది బ్రహ్మవిసర్జనాంత వధూముత్తరత ఉపవేశ్య ప్రత్యా
ముంచామితి ద్యాభ్యాం తౌ క్షం విమూచతి ॥

మంత్రం : 1. ప్రత్యాముంచామి వరుణస్య పాశాశ్చ్యవత్వా బహు

త్సవితా సుకేతః ॥ ధాతుశ్చయోహా మకృతస్య లోకే
వ్యాసంతే సహ వత్యా కరోమి ॥

2. ఇహం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమ బద్ధిత వినితాసుకేవ ॥
ధాతుశ్చయోహా మకృతస్య లోకే రిహంత్యా హమా వత్యా
కరోమి ॥

సూ॥ నిరోన్మి హోన్మయ మగ్ని రమగతే శోతి యాగా రాదగ్ని
బాహ్యత్యామ తవ విధి నాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అన్యతరస్మిన్
కాల తిపిత్వత్ గుప్తమంః క్షివాపివా యాశ్చ తి వ్యాహృతి
నిశ్చిద్య అభ్యాహుతీ ద్విజాయానోఽప వసేత్ ॥

— చివాహ ప్రథమ హోమానుబంధ సామయిక శ్లోకావళి: —

శ్లో॥ సోమః ప్రథమ మంత్రాభ్యాం స్వయ ముద్ధాయ దైవనః
హృదయం సంస్పృశ్య ఐశ్వర్య కుర్యాదేవాభి మంత్రణం
॥ కింస ॥ ఉత్తయ సోమ ఇత్యగ్నాభ్యమాసీనా మభిమంత్ర
యేత్ ॥

శ్లో॥ కేదిద్యధా పవనద క్రమార్థం కుర్వంతి రాశీనిహతందులూదై
సువర్ణ పూగీ ఫలపుష్ప వస్త్రై రలంకృతానా క్రమయే
ద్వరోత్ర ॥

శ్లో॥ సోమాయాభ్యాహుతేః పూర్వం సబ్రహ్మగ్నేః ప్రదక్షిణం
లాజానా మాహుతేః పశ్చాద్భ్రహ్మచ్యవ్యో బహిర్భశత్ ॥

శ్లో॥ స్యాద్వరో జమదగ్ని సముద్భవః
తస్య పంచగృహీత ముచేద్యతే
ఆభిన్న వధ్వంజలి నాతుహలోమో
యథా జహూవన్న ముఖేన హోమః ॥

శ్లో॥ సంమూర్జిత ప్రాక్షణ సాదనాని
యథాజహూవన్న చలేప తార్యం ॥

సోదర లాజా కాపణ పక్షేతు, ఉచిష్టరణాభి ఘోరజే వర ఏవ
కుర్యాత్ ॥ శిష్టానాం లాజానాం న వత్సరి ఘోరణం ॥ జామ
దగ్నాభ్య నాంత్రీ రావాపః ॥ వధ్వంజలా పుషస్త్వీ లాజానో
హ్యభిఘోరయేత్ ॥ త్రిరామదగ్నై స్యావాసా ద్వారశ్యచా
మితినితిః ॥

వాక్యం : సోమాయ జనివిదేతి మోక్షతాభ్యాహుతి రుపవిశ్య
జహోతి. లాపహోమా అప్యాసీనే నైవ హోతవ్యా ॥
కింతు ॥ భిష్టో జహోతి ॥ తథా ॥

శ్లో॥ కన్యాదానేన గోదానే లాజహోమే కర్తవ్యే
పూర్వాహుతిశ్చ సమయే తిష్ఠన్నేవ న సంశయః
శమీపల్లవ మిత్రాశ్చ లాజాసంజలి నావ పతీతి కాత్యాయనః
॥ అత ఏవ ॥ హవిశ్శమీనా పల్లవలాజగంధీ ॥
పుణ్యః కృతానో రుదియాయ ధూమః ॥ ఇతి శాఖిదా సీనాభి
హితం ॥

శ్లో॥ దేవానాం తర్పణం హోమం బలి కర్మచ భోజనం
అర్చనం మూర్జనం కుర్యాదేవతీరేన సర్వదా ॥ ఇతి ॥

శ్లో॥ ప్రదక్షిణేతు పాతాణి ॥ సర్వార్ణాభ్యంత్ర రాణేన
కుర్యాదిత్యాహురత్రాణి బ్రహ్మచ్యవ్యో బహిర్భశేత్ ॥

— అథ - యద్యతాదిహోమప్రయోగః —
(ప్రకృతమనుసరామః)

వాక్యం॥ అథ వివాహస్య ప్రథానహోమానంతరం - గృహప్రవేశ
హోమార్థం - వరోధం - హస్తీసం - అశ్వం - శిబిశాం
ఆంధోధికాం మమవ్యం మాతులాడిన్యా వధూ మధిరోఽప్య ॥
వివాహస్మి ఘటేనసహ అస్యగ్రామస్థిత స్సగృహం ప్రాప
యేత్ ॥ నాత్రప్రతిశుక్రాదిదోషః ॥ (గమనవిధిమామః)
సూ॥ హో వధూరథేన ప్రాపణే సత్వేనోత్తరితేతి ఉత్తంధనం
తత్యాత్ ॥

మంత్రం . విశ్వేనోత్తరితాభూమిమన్యుక్త్యోతోత్తరితాద్యాః ॥ ఋతే
సాదిత్యాన్విష్టంతి దివిసామాలభిశ్రితః ॥

సూ॥ యుంజంతి బ్రహ్మం యోగేయోగే ఇతి వ్యాఖ్యానం దక్షిణ
వామయోః ప్రేమణ అశ్వసనజ్ఞానావా యుగధురో
బధ్నాతి॥

మంత్రం : (1) యుంజంతి బ్రహ్మమరుమం చరంతం పరితస్థిమః ।

రోచంతేరోచనాదివి ॥

(2) యోగేయోగతవస్తరం వాజేవాజేనావామహే । సఖా

య ఇంద్రమూతయే ॥

సూ॥ సుగీగం శుకమితి రథమూరోహంతీం వధూమభిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : సుగీగం శుకగం శల్మలిం విశ్వరూపగం హిరణ్యవర్ణగం

సువృతగం సుచక్రం । ఆరోహవధ్వమృతస్యలోకగ్న్ పోషణం
పత్యేవహతుం కృణుష్య ॥

సూ॥ ఉదుత్తమితి తిస్యః ఆశ్వాక్షం వాహనమూరో హంతీం
వధూమభిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : ఉదుత్తరమూరోహంతీ వ్యవస్యంతీ పృతస్యతః ।

మూరౌసంపత్కుర్వారోహప్రజయోచవిరాడ్భవ । సంమా

త్యే శ్వశురేభవసంప్రమాత్యే శ్వశువాంభవ । ననాందరి సంమా

జీభవ సంప్రమాత్యే అథిదేవ్యమ । స్పృహవాగ్ శ్వశురాణాం
॥
ప్రజాయాశ్చధవస్యచ । పతీనాంచ దేవ్యాణాంచ సజాతానాం
విరాడ్భవ ॥

సూ॥ రథవర్ శ్వోర్వాభిన్యోర్దక్షిణవానుయోః క్రమేణనీలలోహిత
సూత్రే నీలలోహితేథవత ఇత్యేతయాయు గవ తిర్వకః ॥
నాతి ।

మంత్రం : కీలలోహితేథవతశ్చత్యావ్య సక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏథంతేవాన్

జాతయః ॥ తిగ్న్ధేమబధ్యతే ॥

సూ॥ తయోనుపరయేవధ్వశ్చప్రదం వహతుమితి, తిస్యీర్నిరచ్చేత్ ॥

మంత్రం : (1) యేవధ్వశ్చప్రదంవహంతుం యత్ప్రాయః తిజనాగ్ం

అను । పునస్తాన్ యజ్ఞగూడేవానయంతీయతచగతాః ।

(2) మూవిదన్ పరిషంధిసోయ అసిదంతిదంతీ । సుగేర్నిరమతీతా

మప్రదాంత్యరాతయః ।

(3) మిగంపంథాపమారుక్షమూష్టగ్ స్పృహహసం ॥ యస్మిన్

స్వీనోపరిష్యత్యేవ్యేషాం వింబజేనసు ॥

సూ॥ పత్నీః పత్నీః పదపదానన వివాహస్మిం హారయేత్ ॥ మార్గ
మధ్యే పుణ్యనద్యాదితీర్థాణు - చతుష్పథ - వ్యతిక్రమ
వరస్తామందనానత్యేతాంజపేత్ ॥

మంత్రం : తామందనానా మనుషాదురోణ అదత్తగం రయిందశ
వీరం వచస్యచే ॥ కృతంతీర్థగం సుప్రపాణగం శుభస్పతి
స్థాణుంపథేస్తామపదుర్మర్తిగం హతం ॥

సూ॥ తతో నద్యత్తరణార్థంవగో ఆయన్నోమహ్యః పారమిత్యే
తయా, నాపమభిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : ఆయన్నో మహ్యః పారగ్ స్వస్తి నవద్యనస్పతిః, నీరా
వస్తుతరాభవ దీర్ఘాయత్వాయ వర్చసే ॥

సూ॥ తరణకాలే నావితావ వధూర్నపత్యేత్ ॥ దంపతి యుగంజన్మ
దీంతిర్వా అస్యపాత ఇత్యేతాం వరపవ జపేత్ ॥

మంత్రం : అస్య పాత నిరఘ్నశస్య శవాశ్మ్యతి రసీమహీ ॥ మహ్య
ఇంద్రస్వస్థయే ॥

సూ॥ మార్గమధ్యే స్మశానాది వ్యతిక్రమ - హోమభాంజ భిన్న-
శకట భంగ - పత్నీ భూషణ వస్త్రాదిసాతేవా - నదీవృక్ష
ఫలపద్యాద్యతిక్రమ - ఏవమాది నిమితేషు - క్రతత్యైవ
యద్యదాది హోమం కుర్వాత్ ॥ ఉత్తరోవరః ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ స్మశానాది వ్యతిక్రమ
హోమ శమనార్థం యద్యదాది హోమం కరిష్యే ॥

సూ॥ అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనాద్యాజ్య భాగాంతే ॥ అన్వారథాయాం
యద్యతేది దభిశిష ఇతి సప్తాభ్యాహుతీర్థహుయోత్ ॥

వకం - ద్యే - త్రిణి - చత్వారి ॥ పంచతి పంచావత్తీనాం ॥

మంత్రం : 1. యద్యతేది దభిశిషః ॥ పురాజ ర్మభ్య ఆత్మదః ॥

పంధాతా సంధిం మఘనా పురోహుర్మిషుర్హా విహృతం పున
స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ మఘనత ఇదం నమమ ॥

2. ఇదామగ్నే పురుదగం సగం పనిం గోశ్వత్వమగం హవ
మానాయసాధ ॥ స్వాన్నన్మామస్తవయో వివాహాగ్నే సాతే
సుమతిర్భూత్యనే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥

3. ఇమమ్యే వరుణ...రాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥

4. తత్వాయామ...ప్రమోషీ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥

5. త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య ... ॥ పముముగ్ధ్య స్మశాన్యహా ॥
అగ్ని వరుణాభ్యా మిదం నమమ ॥

6. పశ్యన్ అగ్నే ... వధి స్వాహాః । అగ్నే పరుణాభ్యా మిదం నమః ॥

7. త్వమగ్నే ఆయాస్య యాపన్మసా ... భవజగ్న్ పాగ్హాః ॥
అయశ్చగ్నయ ఇదం నమః ॥

నూ॥ ఇధిసన్నహనాన్యద్ధి స్సగ్న్ పృథ్వీగ్నా ప్రహరతి -
తద్రాయ తంతి చరాచేదం నమః - (అపశ్చిదస్పృశః)
అన్య యద్యదాది కర్మాః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధి
కామః జయాశివోమం రిష్యే దక్షిణే పర శివవిశ్వ స్సృజే
జాజ్ఞమాతాయ ॥ ఓం చిత్తంద స్వాహాః । చిత్తాయేదం నమః ॥

జనుది బ్రహ్మ విపర్జవాంతం కుర్యాత్ ॥ అత్ర శమాః ॥
నూ॥ తతః పక్షన్య గ్రోధాది ధీరినా మన్యమాంవా - తింతిశికా -
నీమా శదంతాది స్పృహణా మతిశ్రమే - యే గంధర్వా
ఇత్యేతాం - పరో జవేత్ ॥

మంత్రం : యే గంధర్వా అభ్యుపశ్య దేవీరేషు పృథేషు వావస్య
త్యహ్య పతే । శివాస్తే అస్మే పద్వైభవంకు మాహిగ్ం

శిషు ర్మహతు ముహూమానామ్ ॥

నూ॥ వదీమరు కాంతా రయోరితి శ్రమే పరో - యా ఓషధయ
ఇత్యేతాం జవేత్ ॥

మంత్రం : యా ఓషధయో యాన ద్యోయాని ధన్వాని యేవనా ॥

తేత్వావక్షు ప్రజావతీం ప్రత్యేయంచంతర్గం మాసః ॥

నూ॥ రాత్రౌ స్వస్రామం ప్రవిశ్య పరో సంతాశయా మూతి పత్వై
గృహణ దర్శయతి ॥

మంత్రం : సంతాశయామి వమాతుం బ్రహ్మణా గృహేరహేరేణ
దక్షుమా ముత్రేణ । పర్యాణదం విశ్వయాపం యదస్యాగ్
స్వాసం పభిభ్యస్సవితా కృణోతు తత్ ॥

నూ॥ అవామగన్నితి త్వాత్వాంవా హవి ముంచతి । దక్షిణమగ్నే ॥

మంత్రం : ఆవామగనత్పుమతి ర్వాజనీవ మాన్యశ్చినా హృత్పు
కామాగ్ అయగ్ం సత । అభూతం గోపా మిథునా కుభస్పతి

ప్రియా అర్చ్యమౌ శుర్యాగ్ం అసీమహి । అయన్తో దేవ
స్సవితా బృహస్పతి రింద్రాగ్ని మిత్రావరుణా స్వ సయే ॥

గ్వహానిమః ప్రజయాసగ్ం రరాణః కామ ఆయాతం కామా

యిత్యా విమూంచతు ॥

నూ॥ తగో శరః పూర్వం వివాహాగ్నినా సమా స్సగృహణ ప్రవిశ్య

శర్మవశ్యేతి శృహ మధ్య దేశే లోహితం చర్మానదుహం
ప్రాచీన గ్రీవ ముతరలోమోఽగారస్యాన్తర్య

మంత్రం : శర్మవశ్యే దమాహరాన్యైనార్యా ఉపస్థితే । సిన్వాలి

ప్రబాయ తామియం భగస్యసుమతా అసత్ ।

సూ॥ శృహన్ భద్రానితి శృహన్ ప్రపాదయన్ పత్నింవాచయేత్ ।

మంత్రం : శృహన్ భద్రాభ్యుమనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నీ వీరవశస్యువీ
గాన్ । ఇరాం వహన్ ఘృతముక్షమాణా వ్యవ్యహగం
సుమనా స్సంవిశామి ।

సూ॥ ఉభావది దక్షిణేన పాదేన దేహరీతా సస్పృశేతాం ॥

— సమాప్తాయమ్ —

— యద్యదాది హోమే - నిర్ణయః —

వాక్యం : యద్యదాది హోమ ప్రవిశ్య హోమోనానవి, ఏకగ్రామేచ్యుక
శృహేవా నిమిత్తా భావేపివా సత్వశేత్ । కింతు హోమాది
మంత్ర జపం కుర్యాత్ । వేద మంత్ర జపస్య పురుషార్థ
త్వాత్ । అథవస ।

కో॥ వివాహే యద్యదాదిని కుర్యాదుద్వాహ సిద్ధయే
ఏకగ్రామేపి వాచ్యేక శృహేవా సత్వశేద్యధః ।
వేదస్య పాత మాత్రేణ విగతం దుష్కృతం భవేత్
భూలమగ్నా యథాక్షిప్తం పాపరాశిర్నివశ్యతితి ।

ప్రపాదయన్ = ప్రవేశయన్
దేహరీ = ద్వారస్య అఘోదారు ।

— అథ - ప్రవేశ హోమ ప్రయోగః —

సూ॥ అగారస్యశాస దేశే సధూ వరా దక్షిణోత్తరా పువిశతః
ప్రాణానాయమ్య - పూర్వోక్త ... కుభశిథా అనయాస
వోధయా వధ్యా సహ (మమ) అయుష్యాభి వృద్ధ్యరం
నివాహ వ్రతశ హోమాభ్యం శగ్య కరిష్యే । తదంశ సుండి
లారేఖనాద్యగ్ని ప్రతిహసనం కరిష్యే । భూరుభివస్సువరోః ।

చత్వారి శృంగాః జాతవేదవ సమః ప్రధానాచుత్తర్యుత్వా ॥

సూ॥ ఉత్తరేశాగ్నిం ధనాద్యాజ్య భాగాంతే న్యారబ్ధాయా మాగన
సోష్ణుత్యాది త్రయోదశాభ్యావసూతీర్హుత్వా ॥ చతుర్ముహితే
నాశ్చ్యవ సృచం పూరయిత్వా । ఏకం - ద్వే - త్రైశి -

చత్వారి పంచేతి పంచావతీనాం ।

తంత్రం : 1. ఆగన్ సోష్ణం మహిషీ సోభిరశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ

ప్రతిహాస్యరీత బహిం ప్రహం జనయంతీ సురత్నీ మమ

గ్నిగంతహిచాగుర్యాత్వాన్విహః ॥ అగ్నియ ఇదం నమమ ॥

2. అయమగ్నిర్ముహపతి స్సువగం సమృష్టి వర్తసః । యథాభగ

స్వాభ్యాం దధద్రయం పుష్టిమథో ప్రజాన్ స్వాహా॥ అగ్నయే
గృహ పతయ ఇదం నమమ ॥

8. ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇంద్రాగ్ని శర్మయద్యశమ్ ।
యతైన తోర్న ప్రమీయాతా తథయోర్జివతః ప్రజాన్
స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా మిదం నమమ ॥

4. తేనభూతేన హవిషాయ మాప్యాయతా పునః బాయా
యామస్మై అపాత్యుస్మాన్ శనేనాభి వర్తతాన్ స్వాహా ॥
ఇంద్రాగ్నిభ్యా మిదం నమమ ॥

5. అభివర్తతాం పయసాభి రాక్ష్యోణ వర్తతాం । రయ్యా సహప్ర
హవన మాస్తామనపేక్షితా స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా మిదం
నమమ ॥

6. ఇహైవ స మూచితోష్టం విశ్వమాయు ర్వ్యశ్మశ్శుశ్శం మహ్య
ఇంద్ర స్వస్రయే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం నమమ ॥

7. ధ్రువేణి హ్వ మయి మహ్యత్యా రాద్యపిహస్వతిః మయా

॥ పత్యా ప్రజాపతీ సంశవ శరదశ్శతగ్ స్వాహా ॥ బృహస్పతయ
ఇదం నమమ ॥

8. త్వష్టాబాయా మజనయ త్వష్టా ప్యేత్వాం పతి ॥ త్వష్టా
పహ ప్రమాయాగ్ం వి దీర్ఘ మాయుః కృణోతు వాగ్ స్వాహా ॥
త్వష్ట ఇదం నమమ ॥

9. ఇమమ్యే జరుణ శ్రుధీహవం ... వసుష్ రాచక్ స్వాహా ॥
వరుణాయేదం నమమ ॥

10. తత్సాయామి ... ప్రమోక్షి స్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥

11. త్వష్టా అగ్నేవరుణస్య ... ప్రముముగ్ధస్య తస్యహా ॥ అగ్నే
వరుణాభ్యా మిదం నమమ ॥

12. సత్వన్వ అగ్నే ... సుహవోన పథి స్వాహా ॥ అగ్నే వరు
ణాభ్యా మిదం నమమ ॥

13. శ్వమగ్నే అయాని ... భేషజగ్ స్వాహా ॥ అయనైశ్శయ
ఇదం నమమ ॥

14. ఇద్భ్యుత్పతానాశ్యస్యి సగ్ స్పృత్యాగ్నా ప్రహరితురాయ
శంతి తరామేదం నమమ ॥ అస్య వివాహ ప్రవేశి హోమ
కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధిర్థా వృద్ధికామః జయాది

హోమం కరిష్యే । సువేదాజ్యమారాయ । ఓం చిత్రం

॥ చిత్రా యేదం నమమ । కషీణే వర ఉపవిశ్య ।
జయాది బ్రహ్మ విషర్జనాంత ఇహగావ ఇతి చర్మణ్యగపదు
పవిశతః ॥

మంత్రం : ఇహగావః ప్రణయధ్య మిహత్వా ఇహపూరుషాః ।

ఇహా సహస్ర కషీణా రాయస్సోషా నిషేదతు ఉత్తరోపరో ।

నూ॥ యాచుంప్రసూర్జిత పుత్రా తస్యః పుత్రం వధ్యంతే సామ
నాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య ॥

మంత్రం : సామనాదిత్యా బలిగస్సామేక పృథివీదృఢా । అథో
సక్షత్రాణామేవా ముపన్తే సామ ఆధితః ॥

నూ॥ ప్రస్పృత ఇతి యజమా తస్మై ఫలాని ప్రదాయ ॥

మంత్రం : ప్రస్పృతః ప్రేయం ప్రజయా భవనే శోచ్యే ॥

నూ॥ ఇహప్రియమితి ద్యౌజపతి ॥

మంత్రం : ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృద్ధృతా మస్మిన్ కృతే
గార్హపత్యాయ జాగ్మహే । ఏనాపత్యాత్మవస్యన్ సగం సృజ

స్వాథా శక్తి విదగధమావ దాసి ॥

— గంధర్వ పతిష్ఠాపనమ్ —

నూ॥ తయోశ్చయ్యామంతరేణ నైయగ్రోధాదుంబరో శ్వేతపాతే
వ్యవస్థితః । పునః మాత్రో గంధో గంధలిప్తో వాసహ
మాత్రేణవా పరివీత స్తిషతి ॥ తస్మిన్ విశ్వానసు గంధర్వం
భావయేత్ ॥

అచమ్య ... ఏవంగణ ... శుభరథా శంకతో రావయో
రీతౌ రక్షణార్థం మథ్యే విశ్వానసు గంధర్వ పతిష్ఠాపనం
కరిష్యే ॥

మంత్రం : గంధర్వో విశ్వానసుః పగ్యముష్ణాశ్చతి సోతాత్రః పరి

ముషీతో వస తస్మాత్ప్రహ రాత్రః క్షితస్సామావసతి తేదేవా
అబ్రువన్ ప్రీతామాపై గంధర్వా త్ప్రియానిషేదామతితే
వాచగ్ ప్రీయమే వాయసం కృత్యాతయా నిరక్షిణన్
త్యాగోహిదూపం కృత్వా గంధర్వేభ్యః ॥

నూ॥ సుమంగలితి మంత్రేణ సాలాళం దండం నిధాయ ॥

మంత్రం : సుమంగలిరియం వధూ రిమాగ్ం సమేతఃస్వతఃసాభాగ్య
మస్యే దత్వాయా థా సుం వివరేతన ॥ తతో విశ్వానసాత్ర
గంధర్వ ఇతి మంత్రేణ ద్యయోర్నిక్షిచత్ ॥

నూ॥ విశ్వానసాత్ర గంధర్వ దండ రాత్రీ శయం వస

అవయోః ప్రీతి ముత్పాద్య రక్షణాం శుభలక్షణాః ।
ద్యయో స్మితీః ॥

విశ్వావసు గంధర్వ ప్రతిష్ఠాపన ముహూర్తః ... ఫలసిద్ధిరస్తు ॥
విశ్వాసు గంధర్వరాజాయ నమః ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపన స్వానా
వాహనాది భోజనోపచార పూజాం సమర్పయామి ॥

సూ॥ ఉభావాచం యచ్ఛతః । అనత్ప్రోః కయ్యాత్ । ఉదితేషు నక్ష
త్రేషు ప్రాచీనుకీచీనాదిశ ముపనిష్క్రమ్య భువక్షితితి
ద్వాభ్యాం యథాలింగం భువమరుధతీంచ దర్శయతి ।

మంత్రం : భువక్షితి ద్విప్రశాని ర్ద్వివమసి ద్భువతస్థితం । త్వం
నక్షత్రాణాం మేధస్యసి సమాపాహి పృతస్యతః । స ప్రివయః ।

ప్రథమాం కృత్రికానా మరుంధతీం । యద్భవతాగ్ం హవి
శ్మయః । మఘాత్రికా ముఖ్యయోగం సహంతీ యమస్యాక
మేధ త్వద్భూ వదసస్పతి మద్యతం ప్రేయమిందస్యకాశ్యం ॥

సనిం మేథా మయాశిషం । ఉద్దీప్యస్య బాతవేదో పఘ్నంబిరము
తిం మమ పితౄగ్ం శ్చ మహాగ్నియావహా వేదవంద దిశోదశః ।

శ్లో॥ కవ్యపాత్రి భరద్వాజ విశ్వస్మిత్రోధ గౌతమః
వశిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ పంచ కేతు మహారయః ।
స ద్భిరేతాభ్యో నమః । సమసా-రారాభ్యో సమర్ప
యామి ॥ ఏవంశ్రిః ॥

సూ॥ శత్రోగః ప్రవిశ్యాశీర్వచనం ప్రాప్య బ్రాహ్మణాక్ తోష
యేత్ ॥

మంత్రం : శత్రమానం భవతి ... ప్రతితిషతి ॥

— ప్రవేశ సహాయ స్సమూహః —

— అథ అగ్నేయ స్థానిపాక ప్రయోగః —

సూ॥ అగ్నేనాం వధూం యజ్ఞసహ మాగ్నేయేన స్థానిపాశేనయాజ
యిష్యేత్ (యత్సేన్)

పత్నీ ముత్తరిత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణతః అనీనః ప్రాణానా
యమ్యః । అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అనయాన
వోధయా వధ్వాసహ వివాహ అగ్నేయేన స్థానిపాశేనయాజ
యిష్యేత్ (యత్సేన్ శీలిత్) ॥

అగ్నేయే జప్తం నిర్వపామి । అగ్నేయే స్వప్త్యతే జప్తం నిర్వ
పామి ।

అగ్నేయే జప్తం సంవపామి । అగ్నేయే స్వప్త్యతే జప్తం
సంవపామి ।

అగ్నేయే జప్తం ప్రాత్రామి । అగ్నేయే స్వప్త్యతే జప్తం
ప్రాత్రామి ।

అక్షరములతో మధనములు | అక్షయ స్వప్నకృతే జప్త మధన
సామి | పత్నీధరమాంబి || వర స్తంభులా నాదాయ | వ ప్రతా
శీయతి | వ ప్రప్రసాదయతి | వ గాలయతి | శ్రీ శేఖరేశ్వరే ||
వరోచన తండుల చతుర్క్రమముత్యా | అతిభూర్వ | ప్రాచీన
ముద్దీచనంబోద్ధాన్య | పతిష్ఠిత మభిభూర్వ || అక్షరముల
భావాద్యాజ్య భాగంబే || సుమధుచక్రీర్వి | చతుమధ్యాద్విర
పదాయ (చతుమధ్యాద్విరంబు వర్తమాత్రం మభిర్వర్తమా
నామికాంబుచ్చే నిగళింబు నానదాయ | పూర్వార్వా ద్విరీయ
మనూచీనం | సత్పూర్వార్వీయ మనూచీనం | సంహానత్రిస
అభిభూర్వ | హవిః ప్రత్యభిభూర్వయతి | ఓం అక్షయ స్వాహా
ఇతి మధ్యేక్ష్యా జహోతి | అక్షయ ఇదం నమమః పూనస్సు
చ్యుచీనీర్వ | అనూచీన ముత్తరార్వాత్వ త్విష్టకృతే
వదాయ | ద్విరభిభూర్వ | వ హవిః | పత్నీభి భూర్వయతి | ఓం
||
అక్షయ స్వప్నకృతే స్వాహా | ఇతుర్వత్కారే పూర్వార్వ
జహోతి | అక్షయ స్వప్నకృత ఇదం నమమః ||

సూ|| ఇద్ధ్యగన్నహవాన్యద్విగ్నిగ్న స్వప్నకృతే అక్షయ ప్రహరతి | దుప్ర
యతంతి చాచ్యేదం నమమః | అపశాన్యశ్చ | అన్య నిహాహ
శ్చయ స్థానీపాక హోమ క్షిణో హోమ ప్రతిపా సిద్ధ్యరం
వృద్ధిమః జయతి వర్ణ ప్రాణావత్సాగ్న హోమం కరిష్యే ||
సువేదాజ్యమాదాయ |

మంత్రం : ప్రహవతేనత్వ ... రమూతాగ్ స్వాహా || ప్రహవతయ

ఇదం నమమః | భూస్వాహా || అక్షయ ఇదం నమమః | భువ

|| స్వాహా వాయువ ఇదం నమమః || సుతస్వాహా || సూర్యాయేదం
నమమః ||

మంత్రం : యదవ్య కర్మణో ... కనోతు స్వాహా || అగ్నేయ స్వప్న
కృత ఇదం నమమః | (లేవయోః ప్ర సరవత్పూర్ణం)

దర్వాన్యరథినః || పాత్ర ప్రయుక్త దర్వాభిగ్రాణి దర్వాన్య
మభ్యజ్య | సుతే ముద్గిమూలే అనక్తి | మూలాంజగీ దక్షిణం
పాణి మధః కర్వాత్ (వరః త్రిః త్విణుపానాయ | ప్రజాతం
సభాయ | పాణిభ్యం దర్వాన్య దర్వాభిగ్రాణి ప్రతిపాన్య | హుశ
దేవతా శుద్ధిశ్చాగ్న ప్రహరతి | ప్రాపతయ ఇదం నమమః
ఇదాచ్యేదం నమమః | పునరుద్ధ్యత్వ | మధ్యమం ప్రహృత్వ
అగ్నేయ ఇదం నమమః | హోమాయేదం నమమః || అపశిష్ట
మూర్ధ్విత్వ | మూలం ప్రహృత్వ | అగ్నేయ ఇదం నమమః ||
అగ్నేయ విష్ణుత్వ ఇదం నమమః | ఇతి త్రిగుద్ధ్యత్వ త్విణం
ప్రహరతి | తి సర్వాన్యం గుర్వా ర్విత్వ | ఏతత్ ఏతత్ ఏతత్ |
అగ్ని మలిమృత్వ | అనూమియా భూమి ముపస్మిశేత్ |
మధ్యమ పరిధిం ప్రహరతి | హవాభ్యం ఇతితా యుకపత్ర ||
హరక్ | ఉత్తరార్వాగ్ని మంహాకేషూహాతి | ఋద్ధి నభి
మంత్రాభి అభూః సమిధౌ ప్రహృత్వ | తనుభ్య ఇదం నమమః |
దర్వాన్యమిశర దర్వాగ్ని ముపహాయ || విశ్వాన్ దేవానుద్విశ్య
సగ్న ప్రావేదాభి జహోతి || విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో వసుభ్యో

హ ప్రత్యభ్య అభిశ్చ్యభ్య సగ్న ప్రావ భాగేభ్య ఇదం నమమః ||

అన్నిన ప్రశ్నలే నివాహ ఆశ్చర్యయ స్థిలిపాక హోమ కర్మా
జాతాజాలాది సంభావిత సకలదోష నిర్హరణార్థ మని
జాత ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ||

|| అవాహనం యదావాహనం... అవభృతస్యైవరూపం శ్చ త్యోన్య
ఓం అవాహనం

శిష్యుః | ఇతి భూయిషోదక్షేన మార్జయిత్వా | అక్షతాన శిరిసి
ధారయేత్ || బ్రహ్మణం పూజయామి || అత్ర పూర్ణపాత్ర
ఏవ దక్షిణా || బ్రహ్మైవిరనాంశే పరిషేదనాది నిర్దవరణా
బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్ || తేన సర్వస్యతా వావిశ్చేషేణ
దక్షిణతో దర్శేషు నిషణ్ణం బ్రాహ్మణం భోజయేత్ ఇతి
శ్లోచితే వర్ణూర్వోఽపచితాయ, స్వేదభండక్షిణాందద్యాత్

— ఆశ్చర్యయ స్థిలిపాక పుమా ప్తే: —

— స్థిలిపాక నిబంధన శ్లోకావళి: —

శ్లో || పశ్యహోమేషు సర్వత్ర తంత్రతాదౌత్రపయేద్దవి:
త్రపయిత్వాఽభిఘ్నోద గుచ్ఛ్యాస్యాప్యభిఘ్నోయేత్
పాశర్యాయాగ్నిత: పశ్యాద్ద విరాజ్యంప సాదయేత్
నాత్రముఖాహుతి: || తథా ||

నాత్రశమాన్య: పరిధ్యతే నచైవాగ్ని ముఖాహుతి:
కుక్షుటాండ ప్రమాణస్తు పిండ ఇత్యభి న్దీయతే
అంగుష్ఠ: ఽర్చ్యమాత్రం స్యాదవదానమితి స్థితి: ||

దర్శ్యామన క్షగ్రిత మధేత రసాన్యం మధ్యం పమూల త్రిహవి
హాద్యో: ఽక్షేద్యోశయే పశ్య దేవమూలం శ్లోకయ దర్శ్యామితి
ంభ్య దర్శ్యాన్యం అశ్నోప నీయాత్ త్యణం నిశాయ దర్శ్యాన్యం

ప్రతిపావ్య కర్షద్యయేన నిర ససవ్య: ప్రహరేత్ప్రహృత్య |
త్రిత్ర తోద్ధృత్య త్యణ ప్రహర: | నిరేకనంచాద్యభి మంత్ర
ణంచ భూమానివిష్ట: పరిధి ప్రహర: సంసాన హోమాంతమ
మంత్రణం స్యాత్ || పాత్రప్రయుక్తం త్యణమత్ర బర్హి: || —
బ్రాహ్మణం — బ్రహ్మణ మిత్వర్హి: | అపచిత: — పూజ్య: ||

శ్లో || రాత్రౌ భాగత్రయం కుర్వాద్యభాగే పూర్వవాసరే క్షమ:
పరదిశే ప్రాశ: | స్థిలిపాక ఋతౌ మృతౌ || రాత్రింత్రే
భావిభజ్య | పూర్వభాగే స్థిలిపాక మావాసనంచ కుర్వాత్
ద్వితీయభాగే స్థిలిపాక ఏవకార్య: || నిత్యేవాసనం త్యణియ
భాగే స్థిలిపాక మపిన కుర్వాత్ || తథాచ ఉక్తం ||

శ్లో || తేథా కుర్వాద్యామినీం పూర్వభాగే | స్థిలిపాగ్లో నిత్య
యుగ్లో ద్యుతీయే | స్థిలిపాగ్లో నైవ నిత్య స్మృతయే నైవ స్థిలి
పాక నిత్యో భవేతాం || అత్ర సత్యశిష్య జ్ఞావాసన పర: |
తస్యాపి నిత్యత్వాత్ | అత్ర కారికాంతర మపి ||

శ్లో || త్రిభాగాయా త్రియామాయా: పూర్వయోరపి భాగయో:
స్థిలిపాకం ప్రకుర్వేత్ తృతీయే విహితో నహితి |
తస్య పరదివత్వా దిత్యభిప్రాయ: తథాచ ఉక్తం ||

శ్లో || భాగద్వయే వ్యతీతేషు పరేద్యుస్సాయ మేవతు
స్థిలిపాక: ప్రదోహంతే ముఖ్యకాలవ్య ఉచ్యతే || ఇతి
— సమాప్త: —

— జ్ఞాపాసన ప్రయోగ: —

అథ జ్ఞాపాసన విధి: — జ్ఞాపాసన మారభ్య | తేన యావ
తేనం హోష్యామి || ఇత్యుభయో న్నంశల్ప: ||

అచమ్య సూర్యోత్థమంతా విశేషా యాం
శుభశిఖా - అనంతాన వోధ రూ పస్వాసహ (మమ) ఆయు
వ్యాభివృద్ధిర్గం సాయ మాపాన హోమం తండులైరోక్ష్యమ్!
భూర్భువస్సవరోమ్ || అగ్ని మధ్య ||

ఓం చత్వారి శృంగాత్రయో ... జాతవేదనే నమః ! అది
తేనుమనస్వస్య ... దేవవిత్తే ప్రసవ! ద్వాదశ పర్వ పూరిత
తండులాన్ గృహీత్వా ! త్రైత్య - ప్రత్యస్య - తండులం
ద్యేధా విభజ్య (అత్ర వధూ హస్తాదవ దాన మనూచానమ్)
ఓం అగ్నేయే స్వాహా! అగ్నేయ ఇదం నమన ఇతి దేవతీతేన
మధ్యేగ్నా జహోతి || ఓం అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా ||
అగ్నేయే స్విష్టకృత ఇదం నమన || ఇతి దేవతీతేన ఉత్తరాద
పూర్వార్ధే జహోతి || ఇతి సాయం! ఓం సూర్యాయ స్వాహా!
సూర్యాయేదం నమన || ఓం అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా ||
అగ్నేయే స్విష్టకృత ఇదం నమన || ఇతి ప్రాతః ||
అహుతి సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే ||
మంత్రం : యత్ర వేత్త నవస్పతే ! దేవాంః గుహ్యనామాని | తత్ర

హవేనైతే అహుతి నిమిత్తైర్య వైర్వాజుమగునాత్ ||

హవ్యేన గామయ || ఇదం నమన ||
ఇతి భాహునాం శివస్వా నమః ! భాహు ! అదితేన
దాగ్ధేన ... దేవవిత్తే ప్రాహుతి ||

— ఉపస్తానం —

ఓం అగ్నేయోన్మే అంశమః ! త్రైత్య తా శివోభవ పరాధ్యః
తా త్వాజోబిష్ట వీరీహః ! సంహర్తా యమానీమీదు హేనభధ్యః!
... హర్షిర్విప్రప్రతాపా! అహ్వాగ్ధే దుష్టకుత్త మోఽయిందాః ||
సన్వోబోధి శ్రుధీహం మునోహ్యోః అభూయత స్సమస్తాత్!
హోమసాద్గుణార్థం అనాజ్ఞాత్రయ మంత్ర జఃం కరిష్యే ||
|| అనాజ్ఞాతం యదాహ్వాగం ! యజ్ఞస్య క్రియతేమిధు ! అగ్నేత
దస్య కల్పయత్స్వగ్ం హి వేద యథా తథమ్ ||
2. పురుషసమ్మితో యజ్ఞః యజ్ఞః పుష్ప నమ్మితః! అగ్నేతదస్య
కల్పయత్స్వగ్ం హి వేద యథా తథమ్ ||

3. యత్ప్రతా మనసాదీన దత్తాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తానహ

అగ్నివజ్రోతా శ్రీతు విద్యుజానన । యజ్ఞభూజేవాగ్ంబుతు
శోయణాతి ।

శ్లో॥ యవ్యస్థగ్నిత్యాచ నామోక్త్యా తపోహోమ క్రియాదిభు
న్మానం సంపూర్ణతాం యాతి నవ్యోవందే నుతాశనమ్ ॥
మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం నుతాశన
యదుత్తంతు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ।

అనేవ సాయమాసాన హోమేన భగవాన్ పర్యాత్మకః శ్రీ
పరమేశ్వర స్సప్రసీదాతు । నర్వం శ్రీ పరమేశ్వరార్చనామస్తు
స్వస్తి - శ్రద్ధాం - మేథాం - యశః - ప్రజ్ఞాం - విద్యాం -
బుద్ధిం - శ్రియం - బలం - ఆయుష్యం - శేష ఆరోగ్యం
దేహీమే హవ్యవాహన శ్రియం దేహీమే హవ్యవాహన హిం
సమ ఇతి ॥ చతుస్సాగ్ర పర్యంతం... అహంభో అభివాదయే ॥

నూ॥ బృహత్యామతి మంత్రేణ తిలకం ధారయేత్ ।

మంత్రం : బృహత్యామక్షప్రభృద్ద్రుద్ధ సృష్టియం । త్రిమృభాజ
కృత్రిత ముగ్రహీరం । ఇంద్రభోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం
వాక్యేన సగ్రేణ రక్ష ॥

వాక్యం : తతః అగ్ని ప్రక్షుణం కుర్యాత్ । దినే దినే సాయం
ప్రాతః కాలయోగ్యహృది పంచపాలికాధిష్ఠాన దేవతానాం
భోదశోపవార పూజాం కుర్యాత్ ।

నూ॥ యధాహృర్యా మాపహతే, త్రిరాత్ర ముభయో - రభ

శ్రియాగ్ని - బ్రహ్మచర్యం - మౌరలవణ - మధు - దంత
తామిహాధ్యాయం - గంధభాష్ప - తాంబూల నిర్మాది శయన
బద్ధిం । రక్ష - శ్రీప్రక్షుణం - గుహ్యభాషణ - సంకల్పాత్మక
హింస - క్రియావిగ్నతీ - చూపాష్టాంగ మైదున దర్శమ్ ।

— చూపాష్టాంగ సమాప్తం —

నూ॥ విగ్రహ స్వయం ప్రజ్వలితేగ్నా ఉద్దిప్యన్వ - మానోహిగ్ంసి
తితి మంత్రాల్పాల్పం సమిధా వాదధ్యాత్ ।

— భస్మోద్ధృత విధిః —

శ్లో॥ పూర్వభాగేతు మేధావీ దక్షిణాయః క్షయోభవేత్
వశ్యమే బుధ సంభాష ముత్తరం మరణం ధ్రువం
గృహీయాన్మధ్యలో భస్మ అయుర్లగ్నిది నేదిశే
జలసంయుక్త తిలక ధారణం నిష్కలం భవేత్ ।
అజ్ఞసంయుక్త తిలకం పుత్రదారాభి వృద్ధయే
భస్మసంధారణం ఔషధ సమాగోపణ పూర్వతః
సమాగోపణతః పశ్చాద్ధారణం నిష్కలం భవేత్ ।

— అష్టాంగ మైదునమ్ —

శ్లో॥ బృహత్యామక్షప్రభృద్ద్రుద్ధ సృష్టియం । త్రిమృభాజ
కృత్రిత ముగ్రహీరం । ఇంద్రభోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం
వాక్యేన సగ్రేణ రక్ష ॥

—

— అథ - పదస్య ప్రయోగః —

నూ॥ విశాఖాది తృతీయ దివస, ప్రాతఃకాలాభావ నానంతరం బహిశ్చ
లాయాం వధూముత్తరత స్వయం దక్షిణతః ప్రాజ్ఞుభి ర్దశ

రాగం సగం శిశాభి శరయైనం మహాతే పాధగాయ విశ్వవ
మను మదంతు లేపాః ।

కన్యాదాత్రా వేంకట రామభేషణ ముక నామ భేయయో
రనయో ర్గధూ పరయో ర్గివాహ మహోత్సవే బృహస్పతిం
నమస్కృత్య । నమస్కృత మందం నదక్షిణం తాంబూలమ్ ।

— సభాపూజా - మతత్రయ తాంబూలాని —

సర్వేపాం మహాజనానాం శ్రీ మహావిష్ణుస్వరూపాణాం బ్రాహ్మ
ణానాం సర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని సుఖాసనాని సర్వైశ్చేక్షణః
క్రియతాం ఓం తథా ప్రాపునంతు భవంతిః । ప్రాపునామ
ఓం అర్చిత ప్రార్చిత ... ధృష్ణార్చిత ॥ గంధద్యారాం ...
హ్యయో శ్రియం । ఆయనేతే ... గృహ ఇమే । పభాయై
నమః - ఇతి

సభా స్థరణానాం విద్యస్థానం జనానాం గంధాక్షత పత్ర పుష్ప
హిమాంబు పరిమళ ద్రవ్య సమర్పనమిదం ।

మంత్రం : హిరిణ్యరూప స్పహిరణ్య ... దదత్వన్న మున్నై ॥

అత్రవేదితాస్థితామేష విద్యస్థానం జనేభ్యః । ... నృసిం
హాభి, పుత్రస్య యజ్ఞశర్కరణః । వేంకటామాఖ్య పుత్రికాయాః
... క్షీణామభేయ పత్యాశ్చ వివాహ మహోత్సవే - పునః పున
రనేతాని సువర్ణ పుష్పాక్షతాని । సుపుష్పాక్షతాని ।
సకలారాధనై శ్లోభన మస్తు ।

మంత్రం : అగ్నిరగ్రే ప్రథిమో దేవతానాం సంయాతానా ।
ముత్యయా విష్ణురాశీత్ । యజమానాయ పరిగృహ్య

తేజాన్ । దీక్షయేదగం హవిరా గచ్ఛతన్నః । అగ్నిశ్చగ్ధై
తవిత్తమం మహాః । దీక్షాపాశేభ్యో వనతగ్ధామీ శక్తా

॥
విశ్వేశ్వర్యజ్ఞయేస్సంవిదానా । దీక్షామస్మై యజమానాయ
ధత్తమ్ ॥

మంత్రం : శ్రీణిశైదేవవానా మృదాని । శ్రీణి ఛందాగ్ధాని ।

శ్రీణి సవనాని । శ్రయ ఇమే భాతాః । మున్యామవతద్విర్య
వపు లోకేషు ప్రతిష్ఠతి ।

కన్యా పిత్రా వేంకటరామభేషణ, వర సత్రా నృసింహభేషణ
చ ఆనయో ర్గధూ పరయో స్వస్య పుత్రికా పుత్రయో
ర్గివాహ మహోత్సవే - అగ్నిశ్చ సదసి మంత్రయ విశిష్టా
విదుషో బ్రాహ్మణాన్నమస్కృత్య సమర్పరానినదక్షిణారాం
బూలాని - ఇతి సమర్పణ విజాపయేత్ ।

తతః మహాదాశ్చీరణం ప్రాప్త్య బ్రాహ్మణాన్ తోషయేత్
పునః పూజా - మంత్రపాఠ్యాంజంధ కుర్యాత్ । పృథ సువా
సినీవాం మంగళ హారతిభిః పరిషమా ప్రయోదితి ర్ధమ్ ।

— సమాప్తమ్ —

— అథ - గంధర్వోద్వాసన ప్రయోగః —

వివాహాది చతుర్థ్యా మపరరాత్రే సధూముతరత స్మయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్యః । పూర్వోక్త ... శుభ తిథౌ । అనయానవోధయా వద్వా సహ(మమ) ఆయుష్యాళి వృధ్యర్థం వివాహ శేషహోమాదా దీక్షానివృత్తి పూర్వక విశ్వావసు గంధర్వోద్వాసనం కరిష్యే । తదంగ మోడశోపచార పూజాం కుర్వాత్ । విశ్వావసు గంధర్వారాజాయనమః ధాన్వా బాహవాది మోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి ।

నూ! తం చతుర్థ్యా మపరరాత్ర ఉదీర్వాత ఇతి ద్వాభ్యాం దండ ముత్తాప్య ।

మంత్రం : ఉదీర్వాతో విశ్వావసో నమశదా మహేత్యా । అన్యా మిచ్చప్రసర్వ్యగ్ం సఃజాయాం పత్యాప్యః । ఉదీర్వాతః పతి పతిహేవా విశ్వావసుం నమసా గీర్భిశ్చే । అన్యామిచ్చపి తృషదం వ్యక్తాగ్ం సతే భాగోజమమాతస్య విద్మి । దండం ప్రత్యాశ్య శయనా దస్యత్ర నిదధాతి ।

— తతః శేషహోమ ప్రయోగః —

సధూపచా దక్షిణోత్తరా పుషకతః । ప్రాణానాయమ్యః । పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అనయానవోధయా వద్వాసహ (మమ) ఆయుష్యాళి స్పర్ధర్థం వివాహశేష హోమాల్లింగ కర్మ కరిష్యే । ఉత్తేరాగ్నిం ధవాద్యాజ్యభాగాంతే । అన్యా రభాయా మగ్నేః ప్రాయశ్చిత్త ఇతి సప్తాజ్యహుతీర్మత్యా ॥

పకం - ద్వే - త్రి - చత్యారి - పంచతి - సంధాంతినాం ।

1. అగ్నేః ప్రాయశ్చిత్తేగ్ం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తినః ప్రాప్త్యాస్యాధికామః ప్రపద్యయాస్యాం పరిష్యే తనూః ప్రత్యాగ్నేః కుష్మింద్రిక్ష్మిన్ద్రాగ్నేః చారగ్మిన్ద్ర మస్మేతాం స్మిణోమి ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥

2. వాయో ప్రాచుశ్చిత్తేగ్ం ... స్మిణోమి స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం నమమ ॥

3. అదిత్య ప్రాయశ్చిత్తేగ్ం ... స్మిణోమి స్వాహా ॥ అదిత్యా యేదం నమమ ॥

4. ప్రభాపతే ప్రాయశ్చిత్తేగ్ం ... స్మిణోమి స్వాహా ॥ ప్రభా పతయ ఇదం నమమ ॥

5. సప్తశ్లోచయముశ్చ కాటశ్చార్ద్ర పశ్యి ధర్మసిశ్చ ద్రవిణంధ భగశ్చాంతరీక్షం చ సింధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్శ్చ విశ్వ స్థితాశ్చ తేమం ద్విహోయశ్చవో ద్యౌన్మితమేతమం జంభ గ్వాహా ॥ ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ॥

— అథ - గంధర్వోద్వాసన ప్రయోగః —

వివాహాది చతుర్థ్యా మపరరాత్రే వధూముత్తత స్వయం దక్షిణత అగ్నేః ప్రాణానాయమ్యః । పూర్వోక్తః ... శుభ రిక్తాః । అనయానవోధయా వధౌ సహ(మమ) అయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం వివాహ కేషహోమూర్తా దీత్యావివృత్తి పూర్వక విశ్వాసు గంధర్వోద్వాసనం కరిష్యే । తదంక ఖండకోపచార పూజాం కుర్యాత్ । విశ్వాససు గంధర్వరాజాయనమః ధ్యానా వాహనాది ఖండకోపచార పూజాం సమర్పయామి ।

నూ! తం చతుర్థ్యా మపరరాత్ర ఉదీర్వాత ఇతి ద్వాభ్యాం దండ ముత్తాప్యః ।

మంత్రం : ఉదీర్వాతో విశ్వాసహ నమసహ మహేత్వా । అన్యా మిచ్చప్రభర్వన్ సంచాయాం పత్యాప్యః । ఉదీర్వాతః పతి పతిహేపా విశ్వాససుం నమసా గ్నిర్భిక్తుః । అన్యామిచ్చసి త్వషదం వ్యతాగ్ం సతే భాగోజనుహతస్య విద్ధి । దండం ప్రతౌశ్య శయవా దవ్యత్ర విదధాతి ।

— తతః - కేషహోమ ప్రయోగః —

వధూచరా దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః । ప్రాణానాయమ్యః । పూర్వోక్తః ... శుభరిక్తాః అనయానవోధయా వధౌ సహ (మమ) అయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం వివాహ కేష హోమూఖ్యం కర్మ కరిష్యే । ఉత్తరేణాగ్నిం ధనాచ్యాజ్యభాగాంతే । అన్యా రత్నాయా మగ్నేః ప్రాయశ్చిత్త ఇతి సహ్యామూర్తిర్హుత్వా ।

వకం - ద్వే - త్రిణే - చత్యారీ - కుండేతి కుండాత్తీనాం ।

మంత్రం : 1. అగ్నేః ప్రాయశ్చిత్తేన్యం దేహనాం ప్రాయశ్చిత్తినీ శ్రాహ్యైస్త్వాధికామః ప్రవద్యేయాస్యాం సతిష్ఠే తమాః ప్రతాప్యే కుష్ఠే గచ్ఛిష్ఠే చారక్ష్మే మనైతాం క్షణోమిన్యాహః । అగ్న్య ఇదం నమమ ।

2. వాయో ప్రాయశ్చిత్తేన్యం ... క్షణోమిన్యాహః । వాయవ ఇదం నమమ ।

3. అపశ్య ప్రాయశ్చిత్తేన్యం ... క్షణోమిన్యాహః । అపిత్వా యేదం నమమ ।

4. ప్రవాపతే ప్రాయశ్చిత్తేన్యం ... క్షణోమిన్యాహః । ప్రవా పతయ ఇదం నమమ ।

5. ప్రసవహ్యైయామశ్చ శాటశ్చార్ద్యై నశ్చ ధర్మవిశ్చద్రవిణంద భగశ్చాంత్రుంచ సింధుశ్చ సముద్రశ్చ సరిస్వగ్శ్చ విశ్వ వ్యచాశ్చ నైమం ద్విమో యశ్శ్చో ద్వేన్ద్ర తమేమాం జంభే దభ్యస్యాహః । ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ।

6. మధుశ్చ మాధిశ్చ శుచిశ్చ కుచిశ్చ సభశ్చ సభస్యశ్చేషశ్చేషశ్చేషశ్చ సమాశ్చ సమాశ్చ సమాశ్చ తపస్యశ్చ తేయం, స్వప్నశ్చ యశ్చో ద్వేషితమేహం జంభదధ్ధస్యాహం || మధ్యాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ||

7. చిత్తంచ చిత్తిశ్చ కూతంచా కూతిశ్చ కీతంచా కీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామ చక్రకుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమానశ్చ కేయం స్వప్నశ్చ యశ్చో ద్వేషితమేహం జంభదధ్ధస్యాహం || చిత్రాభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ||

నూ! ఇద్ధసన్నహనానాన్యస్థి సగ్గ పృథ్విగ్నాస్సాప్రహరతి దుద్రాయ తతి చరాచరేదం నమమ || అపశ్చిష్యశ్చ || అస్య వివాహ కేష హోమకర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వర్షికామః జయాది హోమం కరిష్యే || సృవేరాజ్య మాదాయ || ఓం చిత్తంచస్యాహం ... చిత్రాయేదం నమమ || జయాది బ్రహ్మ విర్రనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవిశ్య తస్మాత్పూర్ణిరసాన్య కేషాదూర్వాస్మాపేతి చక్షుగ్భిర్నయేత్ ||

యంత్రం : భూస్వాహం - భువస్వాహం - సువస్వాహోగ్ స్వాహం ||

నూ! సమంజంత్యగింపాతాజ్య కేషేణాంకే హామికాత్వాన్యం వధూర్హృదయ దేశే యుగపత్నీం మృజ్య ||

యంత్రం : సమంజ తు విశ్వదేవాస్సమాహో హృదయాదినా ||
సంహృశ్చిత్వా సంధాతా సముదేష్వే దిదేష్టనా ||

నూ! అపస్యంత్యేతి వధూర్హరమితాక్షతే ||

యంత్రం : అపస్యంత్యా మనసా చేతతాశం తపసోజాతం తపసా నిభూతం | ఇహ ప్రజామి హరయిగ్ం ధారాణః ప్రజాయస్య ప్రజయా పుత్రకామ ||

నూ! ద్విధీయా సశ్యంత్యేతి వసోవధూగ్ం సమితాక్షతే ||

యంత్రం : అపశ్యంత్యా మనసా దీధ్యా వాగ్ స్వాయాం తమాగ్ం యుత్తియేనాథ మానామః శివమాముచ్చాయవత్సభూయాః ప్రజాయస్య ప్రజయా పుత్రకామ ||

నూ! ప్రజాపతే తన్వమృ ఇతి తిస్రాజిత్వా ||

యంత్రం : ప్రజాపతే తన్వం మృజవప్య త్వష్టకేవేళి సృహసామ ఇంద్ర ! విశ్వేర్హవరాతిభిస్సగ్ం రరాణః పుగ్ం సాంబహూనాం మాతగన్వానా జనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయ

6. ముగ్ధశ్చ మాధవశ్చ శ్రోతశ్చ కుచిశ్చ సభశ్చ సభశ్చ క్షేమశ్చో
రశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తవశ్చ తవస్యశ్చ తేయం, స్వహృ
యశ్చో ద్వేషితమేమాం జంభదధ్ధస్మాహః । మధ్యాదిభ్యో
దేవతాభ్య ఇదం నమమ ।

7. చిత్తంచ చిత్తిశ్చ కూతంచా కూరిశ్చ స్థితంచా స్థితిశ్చ
విజాతంచ విజానంచ నామ చక్రశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణశ్చ సూపశ్చ
తేయం ద్విజ్యో యశ్చో ద్వేషితమేమాం జంభదధ్ధస్మాహః ।
చిత్రాభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ।

నూ! ఇర్హసన్నహనాస్యశ్చి సగ్గ స్పర్శ్యాగ్నౌప్రహరతి దుద్రాయ
తతి చరామేదం నమమ । అపత్యస్పృశ్య । అస్య వివాహ
కేష హోమకర్మణః హోమ ప్రతిహ సిద్ధ్యర్థం పృథికామః
జయాది హోమం కరిష్యే । సృజేణాజ్య మదాయ । ఓం
చిత్తంచస్మాహః ... చిత్రాయేదం నమమ । జయాది బ్రహ్మ
విర్జనాంతే । అపరేణాగ్నిం ప్రాచీనుపవిశ్య తస్మాశ్చిరస్యాజ్య
కేహదూహస్యామేతి చతుర్భిర్నినయేత్ ।

మంత్రం : భూస్వాహః - భువస్వాహః - సువస్వాహోగ్ స్వాహః ।

నూ! సమాజంత్యిగింసాతాజ్య కేషేణాంకసా నామికాభ్యాం వధూ
ర్వృదయ దేవే యుగవత్సంమృజ్య ।

మంత్రం : సమంజ తు విశ్వదేవాప్యమాహో హృదయానినా ।
సంనూశరిశ్చా సంధాతా సముదేష్టే దిదేష్టునా ।

నూ! అపస్యంశ్యేతి వధూర్వరమీక్షతే ।

మంత్రం : అపశ్యంత్యా మనసా చక్షితాజం తవసాహతం తవహ
నిభూతం । ఇహప్రబామి మరణ్యగ్ం రారాణః ప్రజాయస్య
ప్రజయా పుత్రకామ ।

నూ! ద్విశీయా సశ్యంత్యేతి శనోవధూగ్ం సమీక్షేత ।

మంత్రం : అపశ్యంత్యా మనసాదీభ్యా వాగ్ స్పర్శయాం తనూగ్ం
బుద్ధియేనాభమానామ్ । ఉపమాముహ్యాయుజిత్యభూయాః
ప్రజాయస్య ప్రజయా పుత్రకామ ।

నూ! బ్రహ్మతే తస్యమృ ఇతి తిస్రాజపిత్యా ।

మంత్రం : బ్రహ్మతే తస్మామృ జావప్య త్వవ్మతేవేధి పృహసామ
ఇంద్ర । ద్విశ్వేరేసురాతినిస్సగ్ం రరాణః పుగ్ంసాంబహూనాం
మూతరస్మాదు । జనః ప్రహారి జనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయ

సమన క్ష్యమామా ! అదుష్కారాః పతిశోకమావిశశనో భవ
ద్విపదే శంకతుమ్పదే ! తాం పూషం చ్చివతమా మేరయ
స్వయస్యాం బీజం మమహ్యవసంతి ! యానడురూ ఉశతీవిస
యాతే యస్యాముశంతే ! ప్రహరారు కేఫమ్ ॥

నూ ! ఆరోహోరు మిత్యనువాక కేషగం సమావేశనే జపేత్ ।
అన్యోవైనా మళి మంత్రయేత్ ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ ఆనయాన వోధయా
వధాస్సహ (మమ) ఆయుష్యాళి వృద్ధ్యరం వివాహశ్చవ
హోమాంX అనురాX సమావేశన మంత్ర జపం కరిష్యే ॥
! ఉత్తరోపరః ॥ నారీకేర ఫలం పుష్ప తాంబూల హిరణ్యైక
తాన్ గృహీత్యా ॥

మంత్రం : ఆరోహోరు ముపబర్హ స్వభావం పరిష్కరస్వభాయాగ్ం
సుమనస్య మానఃతస్యాం పుష్పతం మిధునా సయోనీబహ్యోం
ప్రజాం జనయంతో నరేతహ ! ఆర్చియారణ్య యత్రా మంథ
త్పురుషం పురుషేణ శక్రః ! తదేతా మిధునా సయోనీ
ప్రజయామ్యతే నేహ Xవృతమ్ । ఆహం Xర్చ మదధా
మోదధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వంతః । ఆహం ప్రజా అజ

నయం విశ్వేణా నమహం జఃభ్యో అపరీమం పుత్రాన పుత్రిణే
మా కుమారిణా విశ్వహాయుర్వ్యశ్చుతం । ఉభాహిరణ్యవేశ
సావీతిహోత్రా కృతద్వయా ॥ దశస్యంత్యామృతాయకగం
శమూఢోరోమశగం హఢోదేవేషు క్షణతోదుషః ॥

యథాస్థానముపవిశ్య । అనురాX సమావేశన మంత్రజప
ముహూర్త స్సముహూరో అస్తు ॥ అనురాX సమావేశన
మంత్ర జప ముహూర్త తాతే సూర్యాదీనాం నవానాం Xహ
ణామానుకూల్య ఫలసిద్ధిస్తు ॥

నూ ! అనురాX సమావేశన మంత్రజపం Xత్వేన సత్సంతాన
సాధాX్య బహు మజప సమంత్ర ఫలావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానం
కరిష్యే ॥

మంత్రం : హాసిమాసి పృథాన్యవయంతి మాసిమాస్యతి గ్రాహ్య
X్యస్యాంతే హాసిమాన్వేన ఏర్గం దధతిమాసాం ప్రతిష్ఠిత్యా
ఉచితీహాన మాసాం పృథాన్యవయంతి తస్మాదుపరిహా గోష
ధయః ఫలం Xప్నోతి ॥

యాః ఫలిరీన్యా అపలా అభిహ్యగుశ్య పుష్పిణే ! బృహ
స్పతి ప్రనూతాస్తానో ముంచత్స్వగం హసః ॥

శ్లో॥ ఫలం మనోరథ ఫలం ప్రదబాతి సదావృణాం
పుత్ర పౌత్రాభి వృద్ధిం చ శ్రియం పుష్టిం ప్రయచ్ఛమే ।
శ్లో॥ ఫలం మనోరథ ఫలం - పుత్ర పౌత్ర ప్రవరసం
ఫలదానా దసహస్యం మే సాపం నాశయ శేకవ
భదం ఫలం వ తాంబూలం స దక్షిణాకం శ్రీమహావిష్ణువీతిం
తామయమాన ముభయ మహం సంప్రదదే నమమ ।
తతః మండప స్థిత దేవతా పునః పూజాం కరిష్యే । మంటప
స్థిత దేవతాభ్యసమః । భ్యాసనాది భోజనోపచార పూజాం
కుర్యాత్ ।

— అగ్ని ప్రదక్షిణమ్ —

పూజాయాం ప్రదక్షిణ నమయే । దంపతీ ఫలసహిత దక్షిణా
తాంబూలం గృహీత్వా । అగ్నేనయేతి మంత్రేణాగ్నిం త్రిః
ప్రదక్షిణ నమసాకరం కుర్యాత్ ।

మంత్రం : అగ్నేనయసు సహారాయే అస్మాకం ... నమస్తే అస్తు
మామాహింసే ।

శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే
నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్య నమోనమః ।
తాండద్యయోప పాద్యాయ కర్మబ్రహ్మ స్వరూపిణే
స్వరాసవర్ధిరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః ।
యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత శేకవ
కృష్ణవిష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే ।

మంత్రం : అహం కరస్మా దహాయవస్మా దహంత్యేతిహ మితమోప

నార యదంతోకం తిమిమీరిగా భూదహగ్ం సూర్యముభ
యతో దివిర్భూతం భూయానము తమ స్వమానానాం ।
ముగ్ధగురుర్దత్తం పుంసాం కర్మణాహ భవేదన్యది
గతికర్మ విభూం కురున్యస్త్రిసః శోభన్య మహర్షయః ।
అవతాగ భవాప్రాణి క్రియం తేహర్షిశం మయా
నాహయ వినిమూం మత్కాక్ష మస్యవర మేత్వర
ప్రాచుత్పిత్యాగ్య శేమాణి తపః కర్మాత్మకాపివై
యానిశేమా మశేమాణాం కృష్ణాను స్మరణం పరం ।

మంత్రం : యాతే అగ్నే యజ్ఞయా ... మచ్ఛానమాని వసంతిః ।

కృణ్వన్నగ్నిస్సర్వాపురాణి ... మయిపుష్టిం పుష్టిపతిర్దాతు

॥ దివా న కం చ రేభ్యో భూతేభ్యో ఇమం బలిం
దదామి । ప్రమాదాకుర్వతాం కర్మప్రత్య వేతాధ్వరేయది
స్యైగా దేవతద్విష్ణో బృంత్కారంపాణ్డితి స్మృతిః । యజ్ఞ
గుండల మధ్యస్థం శంఖ చక్ర గదాధరం । కుద్దవీతాం బరధరం
భ్యాశేద్యజ్ఞ పతిం హరిం ॥ బృహత్సామేతి - తిలకం భార
యేత్ । బృహత్సామ ... సగరేణ రక్ష ॥

— మంటప దేవతోద్వాసనమ్ —

శ్లో॥ గచ్ఛ గచ్ఛ ముచ్చ క్షేప్త స్మరసాన పరిమం నమ
బ్రహ్మణోదేవి గచ్ఛస్యం త్రిత గచ్ఛ మంతాశశ ॥

యజ్ఞేశ్వరాయ నమః - శ్రయశ్రీ శలోకాః దేవతాభ్యో
నమః, బ్రహ్మేణ సంపాదితాస్మాన దేవతాభ్యో నమః
యథాపాసం ప్రవేశయామః శతః శంకణ విమోచనం కరిష్యే ।

మంత్రం : శంకణో న శంకణోభోసత్తన శంకః । ద్యానితి పృష్ఠే ఇతి

॥ న్యాప్రద్యహే అలిప్యత ।

శ్లో॥ శంకణం మోచయామ్యద్య రతైస్సినైకదాచన
మయి రతైం స్థిరాం బభౌవ దేవత్యం గచ్ఛగంకణ ।
శంకణ విమోచన ముమూర్ష స్సుముహూర్షో అస్తు॥ శంకణ
విమోచన ... ఫల సిద్ధిరస్తు । తతః అశీర్వచనం ప్రాప్య ।

శతమానం భవతి ... ప్రతివత్తి । తతః పృథ్వి సువాసీనాం
మంగళహంకరి రూప సామగానాశీర్వచనైః పరిసమాపయేత్ ।

— శేష హోమ స్సమాప్తః —

— అథ - నాశబలి ఖండః —

అథాలో నాశబలి విధిం వ్యాఖ్యాప్యోపాసమిదివాహచతుర్థ్యాగం
శ్లోభాతే ఇంధుభిస్సహ దంపతీ నఖశృంతనపూర్వతా
భ్యంగస్నానం కుర్యాతాం । పరః ప్రాతీతాపాసనం శృత్వా ।
గృహం గణదేశే శ్రయశ్రీంశత్యాద పరిమిత భూమిం రక్ష
మృత్తికయా గోమయేనోపలిప్య పంచవర్ష తందులపేక్షనేన
చతుర్విశం పుష్పతాకారం లిఖత్వా । దక్షిణోత్తరయోర్ధ్వ
ఖైర్వర్తితా శేకలా విలిఖ్య । పుష్పక మధ్యే ఇంద్రాణాం తదు
త్తరతో గార్భీంచ ప్రతిపాప్య । ప్రాగాభి పూర్వకలశద్వయ

మాయుధం చ విధాయ । పశుర్విత్తు శ్రయశ్రీంశ న్నాశబలి
మృగ్యుణు చాగ్రాసే విధాయ । విభాన్యాదివతం మూన
శక్త్యుత్తాత్ । శ్రయశ్రీ శక్తిః శంకణ కాంస్యచాశ్చ ద్వయం
మిలపితవాగ్ని గృహీత్యా శ్రయశ్రీంశ దివి కలహాన సంస్కరా
విధాయ । తత్పూర్వో వృద్ధ సువాసిన హిందోద కుంభం
గృహీత్యా ।

— సమాప్తయం ఖండః —

— అథ - నాశబలి ప్రయోగః —

నూ॥ యాజ్ఞక అయుధేన సహ దంపతీ పుష్పరం మమాగ్నే నాశ
బలి ర్నిద్రాయ రాజేతి ప్రవక్ష్యాణ శ్రయం కుర్యాత్ ।

మంత్రం : మమాగ్నే వర్షో విహవేవ్యస్య వయం శ్వేంవానాస్తను
తుంభుమ । మహ్యం వమాంతాం ప్రదిశశ్చ తే ప్రస్వయాధ్య

క్షేణ పృశనాజయేమ । మమదేవా విహవే సంతు సర్వకంబా
వంతో మగుతో విష్ణుర్షిః । మమాంతాత్ మురుగోపమస్తు

మహ్యం వాశఃపతాం కామే అస్మిన । మయిదేవా ద్రవిణ
మాంతుకం తాం మయాశ్శీఘ్ర మయి దేవమాతిః । దైవాన్

హూతారావగంత పూర్వోష్ఠాస్మాను తనువా సువరా
మహ్యం యజంతు మమ యానిహవ్యాః కులిప్యత్యా మన

సమేప తద్యజమానః కరుతే పృష్ఠానాం వా ఏతే సృగభృతం
యన్నాకసన్తో యన్నాక సదః ||

ఇంద్రాయ రాక్షే సూర్యో వరుణాయ రాక్షే కృష్ణో యమా
రాక్షే ఋశ్యమువభాయ రాక్షే కవయశ్చారాలాయ రాక్షే శాం
పురుష రాక్షాయ మర్కటః || ధీప్రత్యేక్షసస్య సర్పకా నీలగః ||
క్రీమి సోమస్య రాక్షేః కులుంక స్పృహోపిన్ కుశూరో హిమ
వతో మానీ ||

నూ! తతః దక్షిణ గజస్వాపరి వధూర్ధరతి తర గజస్వాపరి చ తిష్ఠే
|| తామ్! పుష్కరం గజవిషయక సంభావణం త్రివారం కుర్యాత్ ||
ప్రాశ్నిత్యా దధితీక్ష్యను వాక్సేన స్వతో చతుర్థిక్షు నాః
దేవతాభ్యో బలిం హవిద్రోదక పురస్కరం విప్యజేత్ || —
అనువాకం : 1. ప్రాశ్నిత్యా దధతి పూర్వదిష్టాగే ఇంద్రో దేవతా
ఇంద్రప్రసాదా బ్రాహ్మణివర్తన మత్సుతే! తేన ప్రాచీనం దిశం
జయతి |

2. తం దక్షిణా పరివహంతి ..
దక్షిణ దిగ్భాగే యమో దేవతా - యమ ప్రసాదా దాయ
స్వాధి వర్తన మత్సుతే! తేన దక్షిణాం దిశం జయతి ||
3. తం ప్రత్యేక మానరయంతి ..

1. పతీతి దిగ్భాగే జయతో దేవతా - పరుణ ప్రసాదా క్షుప్త
తామ్! పుష్కరం గజవిషయక సంభావణం త్రివారం కుర్యాత్ ||

2. తం దక్షిణా పరివహంతి ..

3. తం దక్షిణ దిగ్భాగే యమో దేవతా - యమ ప్రసాదా దేవధాన్యా
ప్రసాదా దేవతా తేన దక్షిణాం దిశం జయతి ||

4. పర్వ దిగ్భాగే బ్రహ్మదేవతా | బ్రాహ్మణ ప్రసాదాచ్చ
త్యక్తాం మృత్యోర్వియ మత్సుతే! తేన ద్వాం దిశం జయతి

అన్తః : సోమేన రాక్షా సర్వాదితో జయతి యవనం వేద |

నూ! ప్రాగ్ దక్షిణాయా స్వగ్రహో దీపాన్నిధాయ | తామ్! త్రింశదన్న
కబలాద్ స్వగ్రహో సధాయ | పశ్యమ దిక్త తు మాయుధేన
ధిత్వా | ఉభావవి దక్షిణ పాద విధాన పూర్వకం పుష్కర
మిథ్య ప్రాబుధ్వి ఉచ్యతే ||

అతః తు ... పూర్వోక్త కుభటిథా దంపతోః ఆయు
ర్వ్యోయతో బలాభి వృద్ధ్యంతం గాగ్ ఇంద్రదాణే సహిత నీల
తాహిత పూజాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదం గతేన
నాహజన్తే స్వరూ కర్మణః పుణ్యాహ పాదనం కరిష్యే | ఆహ
విగ్రహేష్వర పరివహావ్యాప్త్యంతం త్రి మహా గణాధిపతి పూజాం
|| తు || ఒం గణానాం త్యా గణపతిగ్ం హవామహే ...

5. సోమేన రాక్షే దేవతాయన్నో అస్తు కుభగ్ం కుభమ్ ||
అతః తు - పూర్వోక్త కుభటిథా దంపతోః పూజయో
రాహిత్యోయతో బలాభి వృద్ధ్యంతం గాగ్ ఇంద్రదాణే పూజాం

శిశువు. సారీ ఇంద్రాణి దేవతాభ్యోనమః ప్రాణైశ్చిహపన
భ్యానావాహనాది ఘోషభోపచార పూజాం సమర్పయామి ||
నూ॥ అగ్రత కృష్ణరాశ్మం నివేదయేత్ తతః దంపత్యోః నూతన
వస్త్రాణి దద్యాత్ |

వధ్యః

మంత్రం : అర్చిత ప్రార్థిత=సమంగళీరియం పథూ...నిపరేతన॥

తన శ్వశ్రు శ్రు శ్వశ్రుశ్రురా వేంకట సుబ్బయ్యంబా భవనశ్వశ్ర
నామకేతవ వైవాహిక నాక బల్యంతర్గత సారీ ఇంద్రాణి
పూజా మహోత్సవే అగ్నిః పురస్కరం సువర్ణాంచ లోహతోలికం
చీవాబజం ముత్యానుజీ నిబద్ధరత్న కంచుక సహితం ఫలఫువ్వ
తాంబూలహరిదాకుంకుమాదివిద్యాభరణయ క్షమిదందదతః

వరస్య

మంత్రం : యుతం వస్త్రాణి వీ ... వరుణా నచేథే |

భవచ్చస్త్ర శ్రుశ్వశ్రుశ్రురా - పద్మావతీ వేంకటేశ వామకేతవ
వైవాహిక నాకబలి మహోత్సవే అగ్నిః పురస్కరం సువర్ణాంచ
లోహతోలికం తాతేయ శాస్త్రస్వయంవతాంబూల మిదం దదతః
దదేమ్య ... పూర్వోక్త ... కుభిళా ! దంపత్యోః ! అయు
ర్వస్త్రో యతో బలాభి వృద్ధ్యరం నమస్త ముగతా వాస్త్ర
ద్యారా దీర్ఘ పామాంగల్యాభి వృద్ధ్యరం నిలలాహిత పూజాం
శిశువ్యే |

నిలలాహితాభిహిత దేవతాభ్యోనమః ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపన
భ్యానావాహనాది ఘోషభోపచార పూజాం సమర్పయామి ||
హరిదా కుంకుమ హారణ చ సమర్పయామి |

నూ॥ తతః నిలలాహితేతి మంత్రేణ కావ - సువర్ణ - ముతా -
ప్రవాళ గ్రాహిత సూత్రం పథూగళి బద్ధియాత్ |

మంత్రం : నిలలాహితే భవతః కృత్యావక్తి ర్యజ్యతే వధంతేనాః

హతయః పత్నింధేమ బధ్యతే | యే వధ్య శ్చన్ద్రం వహశుం

యత్యాయం జనాగ్ం అను | పునస్తాన్ యజ్ఞయా దేవా

నయంతీయత అగతా | మావిదన్ పరి పరివోయ అనీదంతి

చంద్ర సుగర్భుర్న మరీతా మహాంత్య రాతయః | సుగం

బంతాన్ మా బద్ధ్య ముగధన్ వ్యసీ వాహనం | యస్మిన్

దీప్తో బావ్య త్యశ్యమాం విందతే వసు |

నూ॥ హేమకం మణి సంయు కం హరిదా వేషనం కుభం |

శిష్టతా కంక దేశకు బద్ధియా నిలలాహితం |

నిలలాహిత హరిణ మహూర్త సుప్రముహూర్తో అస్త సుము
హూర్తకాలే ... ఫల సిద్ధిస్తు |

అచమ్య పూర్వోక్త ... కుభిళిక్లా దంపత్యోః ! అయుర్వస్త్రో
యతో బలాభి వృద్ధి ద్యారా చక్రం తావ సౌభాగ్యాభివృద్ధ్యరం
ఫల ప్రదానం శిశువ్యే |

మంత్రం : మా నిమూని వ్యష్టాన్ ... ఫలం గృహ్యేతి | యా ఫలి

నీర్యా... త్వగ్ం వాసః । ఫం మనోరథ ఫలం... శ్రియం
పుష్టిం ప్రయచ్చమే । దంపన్యః ఆయుర్వ్యో యశోబలాభి
వృద్ధిర్వాసా పశ్యంతాన సాభాగ్యాభి వృద్ధ్యర్థం-ఫలప్రదానం
శ్రీ మహావిష్ణు ప్రీతిం కామయ మాన స్తుభ్యమహం ప్రప్ర
దత్తే నమః॥ ఇతి ఫలం దత్వా త్వర్చ వాయనం దద్యాత్ ।
ఆచమ్య ... పూర్వార్క... శుభకథా । దంపన్యః-
ఆయుర్వ్యో... వృద్ధ్యర్థం త్వర్చ వాయనం కరిష్యే ।
శో! వశపాత్ర మిదం దానం దాత్యాదాం వంశవర్తనం
వంశస్య కీయతేదాన మతశ్చాతిం ప్రయచ్చమే ।
అస్మై గారీ రూఽదైన్య సువాసిన్యై త్వర్చ వాయనం తుభ్య
మహం సంప్రదత్తే నమః । ఇతి ధూః స్వజన్యై త్వర్చ
వాయనం దద్యాత్ । తత్తః ఇంద్రాయ రాక్షేతి మంత్రేణ
ఇంద్రాణిం ప్రార్థయేత్ ॥ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్ ।

శో!

మంత్రం : ఇంద్రాయ రాక్షే... హిమవన్తో హస్తీ ।
ఆచమ్య ... పూర్వార్క... శుభకథా దంపన్యః ఆయు
ర్వ్యో యశో బలాఽవృద్ధి ర్వాసానమ ధీమగిశా వాప్యర్థం
వంశత మాధవ పూజాం కరిష్యే ।
వసంత మాధవ దేవతాభ్యా నమః ప్రాణ ప్రతిపాపన ర్వానా
వాహనాది సోదశోపచారి పూజాం సమర్పయామి । అథ
మార్గనమః ।

మంత్రం : 1. వసంతే నర్దునా దేవాః । వస వస్త్రీ వృతాస్తుతం ।
రథంతరేణ తేజసా పావిత్రీం దే వయోదధుః ।

మంత్రం : 1. వసంతే నర్దునా దేవాః । వస వస్త్రీ వృతాస్తుతం ।
రథంతరేణ తేజసా పావిత్రీం దే వయోదధుః ।

రథంతరేణ తేజసా పావిత్రీం దే వయోదధుః ।

2. గ్రీష్మో దేవా ఋతునా । ద్వాదాః పంచదశే స్తుతమ్ ।
వృతాతా యోసా బలం హరిగ్రదే వయోదధుః ।
నర్దుగ్ం ఋతునాదిత్యాః సోమ సప్త దశేస్తుతమ్ । వైరా
వేణ విశౌజసా । హరిగ్రదే వయోదధుః ।
4. త్వరదే వ్యసా దేవా ఏకవింశ ఋధవస్తుతమ్ । వైరాజేన
శ్రియా శ్రియం । హరిగ్రదే వయోదధుః ।
5. హేమంతే నర్దునా దేవాః । మరుశి స్త్రిణ వస్తుతమ్ । బరేన
తార్వరీప్రవాః । హరిగ్రదే వయోదధుః ।
6. త్వగ్గీర్దునా దేవాః । తనస్త్రిగ్ం శే మృశగ్గస్తుతం ।
చిత్వేన శాపతీః క్షత్రమ్ హరిగ్రదే వయోదధుః ।
7. దేవస్యత్వా సఃతుః ప్రసవైశ్చిన్యోర్వాహుభ్యాం పూజోహసా
త్వాగ్ం పరస్వలైః వాహాయంతం దృశ్యతేనాశ్చిప్యా
సామ్రాజ్యేన్యాభిషేచామీగ్రసస్యత్వా సామ్రాజ్యేన్యాభిషే
చామీగ్రసస్యత్వా సామ్రాజ్యేన్యాభిషేచామీగ్రసామీచామి ।

నూ! తతః పూర్వ కలశ ద్వయే సుగర్వ రజతే విధాయ । తవాతే
దంపతీ అన్యోన్యం యుగపక్షిహీ యాతామ్ ॥
శ్లో! తేనోద్భవాణి వసు సుధర్మం తేనోద్భవ ప్రయథామిది
వివాహం భాగ్య మాహోగ్యం పుత్రప్రాంతాంశ్చ తేహీమః ॥ ఇతి
తాభ్యాం భూతా వరయో శ్చిరస్థి సమాగర్జవం కుర్యాత్ ॥ ఏవం
ప్రిః ॥ తతః అభీర్వచనం కుర్యాదిత్యానా భగవాన్ జోధా
యనః ॥

— సమాప్తాయమ్ నాశులి ప్రయోగః —

— దంపతీ తాంబూల వీతకా ప్రదాన మంత్రః —

నూ! తస్మాదపి వరః ప్రాజ్ఞుభో భూః ప్రశస్యభుజి ఉచిశ్య ॥
దంపత్యో స్మినువ వీతికాన్ దద్యాతామ్ ॥

మంత్రం : తతోనుచేతాం ద్యౌద్య ముద్రేణ దేవతా శ్చశ్శ్యంతే ॥

ద్యౌద్యతై మిథునం తస్మా ద్యౌద్యా ద్విధునం ప్రజాయతే ॥

ప్రజాయతే ప్రజాయతే ప్రజయా పశుధిర్య ఏవం శేష ॥

నూ! తతః పరస్పాన్యక మాపాద్యహీత్యా ॥ తాంబూల వీతికాం
స్వయం భాదేత్ ॥

— తస్మాయా ప్రద్యౌద్యదీన ప్రక్రియా —

శ్లో! 1. అష్టగ్రా భవేత్కన్యా పుత్రత్యాలితావయా ॥
ఇదానీం తవదాస్యామి దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥
2. అష్టగ్రా...ఇదానీం తవ పుత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥

1. అష్టగ్రా...ఇదానీం తవ పుత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥
2. అష్టగ్రా...ఇదానీం తవ పుత్రాశ్చ దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥
ఇత్యాది త తద్వేదం ప్రతి గృహీత్య నిమయే చాత వినియయః
కారిణి-

— అథ — వివాహ మధ్యే ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ దినశేష
కర్మాద్యాః రతోదర్శన దోష ప్రాయశ్చిత్త విధిః —

రతో దర్శనాది ప్రత్యేకహం. పరస్పాయం ప్రాశస్త్యాపానన
రతోమంశ్చ త్యా - చంచకుమాని స్నాన - స్వస్తివాచన -
మందిరగ్య ప్రాశస్త్య ప్రాశస్త్యాయమాపాననహోమంశ్చ త్యా-
రతాత్రా తస్మిన్నగ్నై శ్చవహోమం కుర్యాత్ ॥ కింతు
శ్చవహోమ ముఖ్యకాల స్వాతిత్రాంత త్యాత్ ॥
చంచకుమాని కుద్దిస్పాన్య దైవప్రత్యేచ కర్మశీతిన్యాయేన
రతోదర్శనాది మంచమాపర తాత్రా శ్చవ హోమం కుర్యాత్
ఇతివిద్యుర్హరః ॥ —

— వివాహమధ్యే రతో దోష ప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగః —

అదశ్య - పూర్వోక్త... కుభతీకా (మమ) వివాహ మధ్యే
కథా రతోదర్శనేయోదోష నిమజని తద్దోష పరిహార
త్యానా ప్రభావ హోమాధికార నిర్దిష్టం మంత్ర స్నానాంగ
కారిణి మంత్రం కలిష్యే ॥

ముద్రం 1.1. తిరః కన్యితమతి నీతా అహ ధాయమాతిః । దేవేన
వర్షితో మృత్యావాపా నిర్మరన్యస్య శిర్షిణిః ॥

2. ఆహాహిష్ఠా మయోధునః ... ఆహా జనయ థావనః ।
3. హిరణ్యవర్షా కృచ్ఛయః పావకాః యానుజాతః కస్యహయా స్వింద్రః ... బలమో తోవిధత్ ।
4. ఓం భూధృవస్సువః తక్ష్మాశ్చుర్వరేణియం భద్రోజీవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ । ఇతి జలమధి మంత్ర్య ।

నూ॥ అభిమంత్రితజలేన ఆహాహిష్ఠామయోధునః ఇతి తిస్సభిర్హిరణ్య వర్షాకృచ్ఛయః పావకా ఇతి చతస్సభిః పవమాన స్సువర్ణ ఇత్యేతేనానువాకేన హవిష్మతీతి మంత్రేణైవ వధూం స్వాపయేత్ ।

మంత్రం :- ఓం భూధృవస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ।

2. ఆహాహిష్ఠా మయోధునః ... ఆహా జనయ థావనః ।
3. హిరణ్యవర్షా కృచ్ఛయః పావకా యానుజాతః ... బలమో తోవిధత్ ।
4. పవమానస్సువః ... బాతవేదా మోగియంత్యా వునాతు ।
5. హవిష్మతీతియా ఆహాహిష్ఠాం దేవో అధ్వరో హవిష్మాగ్ం

అదితానతి హవిష్మాగ్ం ఆస్తు సూర్యః । తతః ఆనన్య వత్త్రం వరిగాప్య । వధూం పృథగావసనే ఉపవేశ్య ।
ఆచమ్య ... పూర్వోక్త కుభతిథా । వివాహ మధ్యేనధ్యాః రజోదర్శనయో దోషస్సమజని - తద్దోష పరిహారద్వారా వివాహ హోమాధికార సిద్ధ్యర్థం యథోక్త ప్రాయశ్చిత్త తతోమం కరిశ్య । గృహ్యగ్నింధ్యాత్యాంభం కృత్వ । పరిశ్రీగ్ని చతుష్పత్ర ప్రయోగాద్యాజ్య సంహారాంతేగ్నిం బంపిచ్య । యుంజానః ప్రథమం మన ఇతి దేవ - సమస్తాభి ర్వాహ్యుతిభి స్సప్తజే అగ్నేయస్య ఆత్మహోమిందా పునరగ్ని యత్యైర్భూరగ్న్యయే - భూహోన్న మగ్న్యయే-భూరగ్న్యయే చతి మాశ్రత్రయేణ ప్రతిష్ఠాహంకారం । తంతుం తస్యన్నిత్యే తయా - వ్యస్తాభిర్వాహ్యుతిభి రనాజ్ఞాత్రయ మిత్యాది ప్రతి మంత్రగ్ం పంచవింశత్యాహుతి రుహూయాత్ ॥ స్వవేణ తతుర్గ్నిహిత మాజ్యం గృహీత్యా ॥

మంత్రం :- 1. యుంజానః ప్రథమం మనస్త్యాయ సవితాధియః
ఆగ్నిం త్యోతిర్నిచాయ్య పృథివ్యా ఆథ్యా భరత్యాహః ।
పృథివ్యా ఇదం నమమ ।

2. యుక్త్యాయ మనసా దేవాన భువర్వలో ధియాదివమ్ ।
భృశాత్తోతిః కంష్యత స్పృతిత్ ప్రసువాతితావ భావ్యహః ।
బృహత్తోతిష ఇదం నమమ ।

3. ఓం భూభువస్సువస్వాహా || ప్రజాపతయ ఇదం నమః ।
4. సప్తతేజస్నై — ఘృతేన స్వాహా || అగ్నేయే సప్తహస్తా ఇదం నమః ।
5. యస్మైతస్మిన్ మిందా భూదగ్ని స్రుత్యున రాహు రాతవేదా విచర్వణి స్వాహా । మిందాదిభ్యో జేవతాభ్య ఇదం నమః ।
6. పునాగ్నిశ్చక్షుః...చక్షురా ధిత్త మత్తో స్వాహా । అగ్నిశ్చేద బృహస్పత్యశ్చిత్త్యభ్య ఇదం నమః ।
7. భూదగ్నేయే పృథివ్యై స్వాహా । అగ్నేయే పృథివ్యా ఇదం నమః ।
8. భువో వాయువేంకరితాయ స్వాహా । వాయువే అంకరితాయేదం నమః ।
9. సున రాదిత్యాయ దితే స్వాహా । అదిత్యాయదివ ఇదం నమః ।
10. భూభువస్సువస్వే చంద్రమసే దిగ్భి స్వాహా । చంద్రమసేదిగ్భి ఇదం నమః ।
11. భూరన్నమగ్నేయే పృథివై స్వాహా । అగ్నియాగ్నేయే పృథివ్యా ఇదం నమః ।

12. భువోన్నం వాయువేంకరితాయ స్వాహా । అగ్నియా వాయువేంకరితాయేదం నమః ।
13. సుచరన్న మాదిత్యాయ దితే స్వాహా । అగ్నియాదిత్యాయ దివ ఇదం నమః ।
14. భూభువస్సువస్వే చంద్రమసే దిగ్భి స్వాహా । అగ్నియా చంద్రమసే దిగ్భి ఇదం నమః ।
15. భూదగ్నేయేచ పృథివ్యైవ మహాతేచ స్వాహా । అగ్నేయేచ పృథివ్యై మహాతే ఇదం నమః ।
16. భువో వాయువే చాంకరితాయ మహాతేచ స్వాహా । వాయువే చాంకరితాయేచ మహాతే ఇదం నమః ।
17. సునరాదిత్యాయచ దితేచ మహాతేచ స్వాహా । అదిత్యాయచ దితే మహాతే ఇదం నమః ।
18. భూభువస్సువస్వే చంద్రమసేచ సక్షతేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహాతేచ స్వాహా । చంద్రమసే సక్షతేభ్యో దిగ్భ్యో మహాతే ఇదం ।
19. తంహంతస్వన రజసోభాను నునస్వహి త్యోజిష్యకః । తోంక్ష ధియాగ్నిరావ । ఆనుభూంవ యత తోగునామహ మనుశ్చన

జనయా దైవ్యం జనగ్ స్వాహా || అగ్నియే తంతుమత ఇదం
కమమ !

20. భూస్వాహా అగ్నియ ఇదం కమమ !

21. భువస్వాహా వాయవ ఇదం కమమ !

22. సువస్వాహా సూర్యాయేదం కమమ !

23. అనాజ్ఞాతం ... యథాతథగ్ స్వాహా || అగ్నియ ఇదం కమమ !

24. పురుషసమిత్ యజ్ఞో యజ్ఞః ... యథాతథగ్ స్వాహా !
అగ్నియ ఇదం కమమ !

25. యత్కాక్రా ... యతుశ్చోయబాతి స్వాహా || అగ్నియ ఇదం
కమమ !

పునః పరిషిచ్య ! అదితేనృవగ్ స్థా... ప్రాసావీ ! అననజా
కర్మవ ప్రాయశ్చిత్తహోమవ భగవాన్ సర్వాత్మ్య శ్రీమహా
విష్ణు స్సుప్రీదాతా పితృస్త్వ శ్రీ పరమేశ్వరార్పణమస్తు !
మా ! తతో బ్రాహ్మణానమజ్ఞాన్య ! ప్రథానహోమం కృత్వా !
త్రిరాత్రముభయోః ! కిం పృథగ్భయా త్వాచలవణ కరవంచ
చతుశ్చేహవి స్వాహ - పంచగవ్య ప్రాశవ - పునస్సానముప
తాసంచ కృత్వా ! తస్యాం రాత్రౌ ప్రహోమాంతే ప్రచో

జ్ఞోమం సావీచాగ మాపాననంచ కృత్వా ! బంధుభిస్సహ
భుజీయతాం ! అపరరాత్రౌ క్షేపహోమం కుర్యాత్ ! —
— వహుఃప్రాయం ప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగః —

— వివాహదివ్యగ్ని సప్త ప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగః —

బ్రాహ్మణానారంభ క్షేపహోమ మూర్ధ్వధ్యేన్నాశేవా, కశ
రామధ్యే బాహకర్మాగ్నివాశేవా, అస్తిసంచయనాగ్నిర్యం
కమానాగ్నివాశేవా ! కమేణ వివాహాద్యగ్ని సంభావన
కృత్వా తత్తక్రూర్వాణి సమాప్యేత్ ! అథాత్రాయం ప్రయోగః ||
అచమ్య - పూర్వోక్త ... కుభటికా దంఽహోఽఽ తత్సోత్తర
! హృదికార నిద్యర్థం వివాహాగ్ని సప్తప్రాయశ్చిత్తం కరన్మేత్ ||
మా ! అపమాతా అపరా శన్వో శపింతి ద్వాభ్యాం తదప్యేభి
వోక్త్య !

మంత్రం : 1. అహతా అసురా త్తూగ్ంసి విశాచాః యేష
యంతి పృథివీమను అన్యశ్చోఽన్యత్రైవ || గతం
మహః !

2. శన్వో దేవీ రిభిష్టాః అపాభపంచు వీతయే || శంయోరభిస
పంచుసః !
మా ! అయోతేయో ర్ముత్వియ ఇతి యజ్ఞేయ సమిధం తదప్యేభి
సమాహోష్య !

మంత్రం :- అయంతేయో నిర్ముఖ్యయో యతో బాహో అగ్రోచక్రాః॥

ఈ బాసం వగ్న అగ్రోహోభాగో వర్ణయా రయం ।

నూ! శ్రోత్రియాగారా దగ్ని మాహృత్య ! మండితే భూయవస్సువ
రోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాపన్య ।

మంత్రం :- భూయవస్సువతోం ।

నూ! అలాహ్యవ ఉద్యుశ్యవ్యవ్య ద్యాత్యం తప్తిన్నగ్నా తాం
సమధం గడిచ్య ।

మంత్రం :- 1. అలాహ్యవ స్సువతోః పుస్తా దగ్న స్వామోవిమా
నీద సాధ్యా అప్రిక ధృగస్తే అద్యుత్తరస్మిన్ విశ్వరేవా
యశమానకన్వీవత ।

2. ఉద్యుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిహస్యమ్యవ విష్టాపూతే హంస్యతే
థామయంద పునః క్ష్యాగ్స్త్య పితరం యువావ మర్వా
తాగ్నీ త్వయి తంతుమేకమ్ ।

నూ! అత్ర వరం దవ్యాత్ । వరశభేన భేతుగుచ్ఛతే! ఏకశ్చ ర్భ
సమృధ్యర్థం భేతు బాసం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతింకామయమాన
స్తుభ్యమహం సంప్రదతే వసుమ ।

నూ! ఈ కృత్యం శృంశత్యాది అలంకరితాంతం కృత్వా । పరి
స్థి । చతుష్పాత ప్రయోగాద్యాద్య సంసాహరాంతేగ్నిం
పరిషద్య । సృజేణ చతుర్వహీత మాజ్యం గృహీత్యాన్వార
భూతాం అయాత్యేత్యాది ద్వాత్రీతింశ జాబ్యా హుతిర్హవ
యాత్ ।

మంత్రం :- 1. అయాత్యగ్నీశ్వ ... భవజగ్ స్వాహా ॥ అయన
గ్నయ ఇదం నమమ ॥

2. అగ్నిరోహ ॥ అగ్నివాధ్యయా । త్వష్టాగ్నిత్ । మిత్ర ఉప
వత్ । సామస్సమపురోగాః । కుశకుకస్య పురోగాః ।
బ్రాతాస్త ఇంద్రసోమః । వాతాపేర్ మావస కుతస్సాహ
అగ్నేయే పంచహోత్ర ఇదం నమమ ।

3. బ్రాహ్మణో ఏకహోతా । సయజ్ఞః । సమేదదాతు ప్రజాం
వశూన్ పుష్టియశః । యజ్ఞశ్చమే భూయాత్యాహుః॥
బ్రాహ్మణ ఏక హోత్ర ఇదం నమమ ।

4. అగ్నిర్దిహోతా । సభరా । సమేదాతు ... భ్రాతమే
భూయాత్యాహుః ॥ అగ్నేయే ద్విహోత్ర ఇదం నమమ ।

5. పృథివీ త్రిహోతా । స ప్రతిష్ఠా । సమేదదాతు ప్రతిష్ఠాచ
మేభూయాత్యాహుః ॥ పృథివై త్రిహోత్ర ఇదం నమమ ।

6. అంతరిక్షం చతుర్వహాతా । సవిహాః । సమేదదాతు... విహాతృమే భూయాత్సాహః ॥ అంతరిక్షాయ చతుర్హాత ఇదం నమః ॥
7. వాయుః పంచహాతా । సప్రాణః । సమేదదాతు... ప్రాణశ్చమే భూయాత్సాహః ॥ వాయవే పంచహాత ఇదం నమః ॥
8. చంద్రమా వక్షాతా । స ఋతూన్ । ల్పయాతి । సమేదదాతు... ఋతవశ్చమేకృత్సాహం స్యాహః ॥ చంద్రమనే వక్షాత ఇదం నమః ॥
9. అన్నగ్ం పప్తహాతా । సప్రాణస్య ప్రాణ । సమేదదాతు... ప్రాణస్యచమే ప్రాణో భూయాత్సాహః ॥ అన్నాయసప్తహాత ఇదం నమః ॥
10. ద్యౌరప్తహాతా । సోనాధృవ్యః । సమేదదాతు... అనాధృవ్యశ్చ భూయాసగ్ స్యాహః ॥ వే అప్తహాత ఇదం నమః ॥
11. అదిత్యో నవహాతా । సతేజస్వీ । సమేదదాతు... తేజస్వీభూయాసగ్ స్యాహః ॥ అదిత్యాయ నవహాత ఇదం నమః ॥

14. ప్రతాపతిరశ్రహాతా । స అదగ్ం సర్గం । సమేదదాతు... పర్యం చమే భూయాత్సాహః ॥ ప్రజాపతయే దశహాత ఇదం నమః ॥
15. మన్వోభ్యోతిరుష్ణతా మాఞ్శ్యం విభిన్నం యజ్జగ్ం స మిమం జగ్రాతు । యా ఇష్టా ఉషసో నిమృజశ్చ తాస్యం దధామి హవిషా ఘృతేన స్యాహః ॥ మనసే జ్యోతిష ఇదం నమః ॥
16. యస్య అశ్వసో మంహా భూదగ్ని స్థత్పునరాహః రాశవేదా దిశ్చ ణి స్యాహః ॥ మందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమః ॥
17. పునరగ్నిశ్చక్షు రదాక్షువ రింద్రో బృహస్పతిః । పునశ్చ అశ్వినా యువం చతురాధత్త మత్స్యోస్సాహః ॥ అగ్నిం ద్ర బృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం నమః ॥
18. భూరగ్నితేజ పృథివ్యైచ మహాతేజ స్యాహః ॥ అగ్నేయేచ పృథివ్య మహాత ఇదం నమః ॥
19. భూతేజాతేదాంతాయ చ మహాతేజ స్యాహః ॥ వాయవే అంతాయాతుచ మహాత ఇదం నమః ॥

18. సుపరాధిశ్చాయన దివేచ మహాశేచ స్వాహా ॥ అదిత్యా
యచ దివే మహత ఇదం నమమ ॥
19. భూర్భువస్సువ శ్చంద్రమనచ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహా
శేచ స్వాహా ॥ చంద్రమనచ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత
ఇదం నమమ ॥
20. అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ॥ అగ్నేత
దస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్తయథా తథగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదం నమమ ॥
21. పురుష సమ్యతో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్యతః అగ్నేతదస్య
కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్తయథా తథగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం
నమమ ॥
22. యత్పాత్రా మనసాదీన దత్తాన యజ్ఞస్య మస్యతే మర్యా
అగ్నిష్టదోతా ॥ కరువిద్విభానన యజ్ఞః దేవాగ్ం ఋతు
శోయజాతీ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥
23. ఓం భూ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥

24. ఓం భువ స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం నమమ ॥
25. ఓం సువ స్వాహా ॥ మార్తాయేదం నమమ ॥
26. ఓం భూర్భువ స్సువ స్వాహా ॥ ప్రబావతయ ఇదం నమమ ॥
27. ఇమం మే వరుణ క్రుణీహవ మద్యాచ మృదయ త్యామవసు
రాచక్ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥
28. తత్కాయామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశా నే యజమానో
హవిర్భిః అహేదమానో వరుణే హోతోధ్యు రుశగ్ం సమావ
అయుః ప్రేమోషీ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥
29. ఉను త్తమం వరుణాపాశ మస్మద వాధమం విమధ్యమగ్ శ్రేణాయ
అథానయ మాదిత్య ప్రతేతవా నాగసా అదితయేస్వామ
స్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥
30. శ్రయాత్మిగ్ శ త్తవో నోనతత్త్వి ॥ యా ఇమం యజ్ఞగ
స్యాయా దిదంతే నమాం భిన్నం ప్రేత్యేద్ధామి స్వాహా ॥

గుర్నోదేహాగ్ం అత్యుతు స్వార్థహః॥ అగ్నోమే తంతుమత ఇదం సమమ ॥

31. తంతుం తస్యోన్ రజసో భాను మన్వోహో జ్యోతిష్యతః కథోరమ్
ధియాశ్చ తాన్ ॥ అనుల్బణం వయత జోగుజామ సోమనుర్భవ
జవయా దైవ్యం జవగ్ స్వార్థహః ॥ అగ్నోయే తంతుమత ఇదం
సమమ ॥

32. ఉన్ముద్భస్వస్వార్థే ప్రతిజాగృహ్యేవ మిష్టాపూర్తే పగం స్యతే
భామయంచ పునః కృణ్వన్ స్వార్థ పితరంయువానమన్వార్తాగ్ం
సీత్యయి తంతుమేతగ్ స్వార్థహః ॥ అగ్నోయే తంతుమతఇదం
సమమ ॥ అదితేన్వమగ్ స్వార్థహః... కేవలవితః ప్రాసావీః ॥
అనేన అగ్నిన్వస్వ ప్రాయశ్చిత్తహోమేన భగవాన్ పర్యాత్మకః
శ్రీమహామహిమ స్మృతాతు ॥ తతః కేవలం సమాపయేత్ ॥

— ప్రాయశ్చిత్తియాః — (కోకాః)

కో॥ ఉపాయ నాగ్నోచ వివాహవహ్నౌ తావాస్తలేనూతకసావశేవ
తాంతే హృతే హోవహశేవ సప్తే శసో దేవత్యద్విరహోత్త్య
భస్మ తస్మిన్ భస్మహోసన్వ సమిష్టయంతే అజహ్నోనోదుష్పద్య
పదద్వయేన తా తస్యనలే తాం సమిథం ప్రహృత్యదద్యాద్వర్తం
తాంచనమేవ చూర్ణయి ॥ అయాశ్చ పంచహోతా బ్రాహ్మణ

ఏకహోతా దశ మనస్మతివ ముందావ మహావ్యాహృతేయ
ప్రథా ॥ అనాజ్ఞాతత్రయంచాథ ॥ వ్యాహృతిః ప్రణవాదితాః ॥
వాసుణ్య స్తంతుమత్యశ్చ తథా తంత్రం ప్రయోజయేత్ ॥

— ఓం తత్సత్ —

— అథ రజస్వలా వివాహ ప్రాయశ్చిత్త ప్రయోగః —

నూత యజమానః కుభేహసే హంకథ స్నానపూర్వకం ప్రాతస్సంతాన్
వందనాదికం కృత్వా ॥ కుమారం పత్నీంచ ఉత్తరత ఉపవేశ్య
వర్ణయం బక్షిణత ఆసీనః ప్రాణాశాయమన్ ॥

అచమ్య-వచం... (నీశస్యర్థం... శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య
ధిర్విపత్నీ బతుకస్య (మమ) కుమారాన్ నాయథేయవత్యాః
బ్రాహ్మణానామూర్ధ్వం బోగ్ననాన్వోజ్యోషోషస్సమమ తద్వోష
శిశువబ్రాహ్మణా విధుశ్ శివాగ్నాన యోగ్యతా భాసిస్యర్థం
అనాతన భాగ్యో బాషమవిధిన్వ ప్రకారేణ రజస్వలా వివాహ
ప్రాయశ్చిత్త విధివా యుతుం యజ్ఞయా కర్తవ్యనేక గోదాన
ప్రత్యాగ్ఘ్నానాం ॥ యథాశక్తి బ్రాహ్మణ భోజన పూర్వకే
తేక గోదానాఖ్యం గోదాన ప్రతినిధిత్వేన రజత గో ప్రతిమా
దానాఖ్యం కర్మకాండ్యమాణః తదం గత్యేవ దతాదాత్ ॥
(రాత్రా - కర్మప్రారంభ కరిష్యమాణ కుమారాభ్యుచివాహం గ
భూతం నాందిమఖ గిభాశిహంకురానోపహాఖ్యం కర్మగిష్య
మూల స్తదిం గత్యేవ తదాదా) కుర్విష్యం వ్యధ్వర్థం తాంత్యతి
మభ్యుదయూర్థంచ మహాజ్ఞాస్సహ పృథి పుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే ॥ అదా దుర్విష్యేవ తివహానాభ్యగ్ం శ్రీ మహా
గణాశివతి పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గానాంత్యా గణపతిగ్ం

హవామహే...స్వస్తి సంతాపేవ్యభయనో అస్తు శుభగం శుభమ్ ||

— అథ పంచగవ్య ప్రాశన ప్రయోగః —

పునరామచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభలిఖా గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య (మమ)కుమార్యాః నామ ధేయ వత్యాః కరిష్యమాణ రజస్వలాలిచాహత్యంభావిత సకల పాప నివృత్త్యర్థం సనాతన భార్యక పరిషదుపదిష్ట ప్రకారేణ మయాశుభశిక్తి విధ్యుక్త రజస్వలాలిచాహ ప్రాయశ్చిత్తాం గత్యేన శరీరత్రయ శుభ్యర్థం పంచగవ్య ప్రాశనం కరిష్యే || తతః ఏకస్మిన్ రజతపాత్రే పంచగవ్య ద్రవ్యాణి తత్త్వం త్రేణ బుశ్చీకృత్య తేషు - నూ|| గంధద్వారాబులి గోమయం

మంత్రం :- గంధద్వారాంధు ధర్మాం... ఇహోపవ్యాతౌశ్రియం ।

నూ|| తత్త్వ వికురితి గోమూత్రమ్ ||

2. తత్త్వచితుర్వరణీయం ... సహోదయాత్ ||

నూ|| శుక్రమనీతి ఘృతమ్ ||

3. శుక్రమనీ శ్యోతిరసి ... నూర్యస్య రస్మిలిః ।

నూ|| దధిత్రాస్త ఇతి దధి —

4. దధిత్రాస్తో ఆకారిషమ్ ... తారిషత్ ।

నూ|| అప్రాయస్యతి గోక్షరమ్

1. అప్రాయస్యసమేతు తే ... సంగథే ||

నూ|| ఇమంమే గంశేతి గంగోదకమ్ ||

2. ఇమంమే గంశే ... హ్యసిహోమయా ||

గతః పంచగవ్యామృతాశ్రిమాన కేవతాభ్యో నమః ఇతి భ్యానావాహనాని శోడశోపచారాః సమర్పయామి || అత్ర కన్పార కదలీధలం నివేద్య ప్రాశనానంతరం సర్వైరపి ప్రసాద ద్యుపార్తి భక్షణీయమ్)

— పంచగవ్య మార్గనమ్ —

నూ|| అగ్నిస్తోత్రేన గంధద్వారాదిభి స్తోత్రస్యంత్రే స్పద సప్రాశనా త్రాసేన భ్రాతృ పుత్ర పుత్రికా సహితస్య యజమానస్య రిరిమి మార్గయేత్ । (రజస్వలాలిచాహ భ్రాతృణా మపి జరికపాత నిపాశనా కేవ క్షేయం ఏవం ప్రాశన మపి తద్దహ బహుభి స్పృశ్యరపి కర్తవ్యం భ్రాతృ పుత్రాదిభిః)

పంచగవ్య ప్రాశనమ్

నూ|| 1. పూర్వోక్త ... శుభలిఖా (మమ) కుమార్యాః ... 2. శుభలిఖా కరిష్యమాణ రజస్వలాలిచాహ త్యంభావిత సకల పాప నివృత్త్యర్థం సనాతన భార్యక పరిషదుపదిష్ట ప్రకారేణ మయాశుభశిక్తి విధ్యుక్త రజస్వలాలిచాహ ప్రాయశ్చిత్తాం గత్యేన శరీరత్రయ శుభ్యర్థం పంచగవ్య ప్రాశనం కరిష్యే || తతః త్రేణ బుశ్చీకృతౌశ్రియం || గంధద్వారాంధు ధర్మాం ... ఇహోపవ్యాతౌశ్రియం ।

ప్రాశన మంత్రః - (పురుషాదామ్)

నూ|| యశ్యగ్న్యోగ్ని గత్యంప్రాపం కేహ తిష్ఠతి మామకే ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్ని రివేంధనమ్ ।

ప్రీతి (నారాయణాయ నమః) ఇతి ప్రాశనం ॥ అత్ర నితే
దిత ఫలం ప్రసాద త్వేన భక్షణీయం ॥ పునరావమనేన ముఖ
శుద్ధిం కృత్యా ॥ గోదానాదికం కుర్యాత్ ॥

అచన్య... పూర్వోక్త... శుభతిథౌ గోత్రస్య నామధేయస్య
ధర్మసత్వీ సమేతస్య (మమ) కుమార్యాః నామధేయవత్త్యాః
కరిష్యమాణ రజస్వలా వివాహః త్సంభావిత సకలపాప నివృత్తి
ద్వారా విభుక్త కన్యాదాన మోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం । రజో
దర్శనాత్ప్రభృత్యే తావత్సర్వతః । ఋతు సంఖ్యయా కర్త
వ్యానేక గోదాన ప్రత్యామ్నాయం । యథాశక్తి బ్రాహ్మణ
భోజన పూర్వకం శ్రీ మహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం । సమలంకృత
సవత్సరయస్మిన్ గోదానం కరిష్యే ॥ తదంగ గోపూజాం చ
కరిష్యే ॥ (రజత గోవతిమా పూజాం కరిష్యే)

1. సందివ్యై నమః గోః పాతా పూజయామి.
2. జగదుత్పత్తి కారణాయై నమః । గోః జాననీ పూజయామి ।
3. జగద్రక్షణాయై నమః । గోః కటిం పూజయామి ।
4. శ్రీమత్సై నమః - గోః పృష్ఠం పూజయామి ।
5. పవిత్రాయై నమః - గోః కంఠం పూజయామి ॥
6. సుఖీలాయై నమః గోః - శృంగే పూజయామి ॥
7. యజ్ఞ సాధనాయై నమః - గోః - ముఖం పూజయామి ॥
8. విశ్వస్య అక్షు ప్రణాశిన్యై నమః - గోః శిరః పూజయామి ।
తతః నై వేద్యార్థం తదవల తృణాదికం దద్యాత్ ॥

— తతః గోదానమ్ —

గో॥ గవా మంకేషు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్థ
యస్మాత్కైత్యేచ్ఛవం మే స్యాదతత్కౌండితం ప్రయచ్ఛమే ॥

అపై బ్రాహ్మణాయ అముక శాఖాధ్యాయినే అముక గోత్రో
ద్భవాయ ప్రతిగ్మ్యోతే ॥ అముక గోత్రో వాతా ధర్మపత్నీ
సమేతోహం । మమ కుమార్యాః నామధేయవత్త్యాః రజస్వలా
వివాహః త్సంభావిత సకలపాప నివృత్తి ద్వారా విభుక్త
కన్యాదాన మోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం । సవత్సరం చ యశ్యసిం
గాం తుర్గమహం సంప్రదదే నమమ ॥

దేవస్యత్వా ... హస్తాభ్యాం ప్రతి గృహేమి ॥ రాజాత్వావ
మగోనయతు ... దేవి దక్షిణే దుద్రాయగాం ॥... తేనా ॥

వ్యశస్య మహ్యం ... ఉత్తానస్సంగీరణః । ప్రతిగ్మ్యోతే ॥
గోదాన పాద్యుక్త్యర్థం యథాశక్తి దక్షిణాం - ఫల పుష్ప
తాంబూలం గౌర్గమహం సంప్రదదే నమమ ॥

అదిత్య - బుధ్యోక్త ... కుభతథా గోత్రస్య నామధేయస్య
ధర్మసత్వీ లక్షగోమ్య (మమ) కుమార్యాః నామధేయవత్త్యాః
కరిష్యమాణ రజస్వలా వివాహః త్సంభావిత పృథులీత్యాది
సాక్షి కాలే వివాహం పూర్వే భద్రార్కా కన్యాదాన మోగ్యతా
సాక్షిం (కన్యాత్వ సిద్ధ్యర్థం) అనయా కుమార్యా ప్రసాతన
సాక్షిం తదిత్యుక్త్యై ప్రకారేణ । ఉపవాస త్రయ యత
గర్హస్థ్యానాం పాప పూర్వకం అద్భుత రజోవత్సై విసకుమారై
రిన్యై పృగి లిఖ్యభరణం దాపయిష్యే । (సదక్షిణాతాంబూల
సాక్షియు) ఇది కుమారీం బహుదిభిరలంకృత్యై (దావయేత్)
॥

తతః వేద బ్రాహ్మణైర్గృహదాగ్నిరవసంకుర్యాత్ ॥ యోజైతాం
బ్రహ్మగోవేద ... శతమానం భవతి ... ప్రతిష్ఠతి ॥ హే

యజమాన తన కుమారాః కరిష్యమాణ రజస్వలా వివాహో
త్సంభావిత సమస్త పాప నివృత్తిద్యారా తన కన్యాదాన
యోద్యతా ఫల సిద్ధిరస్తు ॥ ఏతస్యాః కుమార్యాః వృషచీ
త్వాదిసాక్షాత్కామిక దోషనివృత్తిరస్తు ఇతి బ్రాహ్మణావదేరసి ॥
సువాసినీభిర్యంగళ హరితిం కారయిత్వా బ్రాహ్మణైర్యంగుభి
స్సహభంజయంతామ్ ॥ తతఃరాత్రోవాశ్యః ప్రాతరివాయథాన
కాశం వివాహ సుముహూర్తానుసారేణ అంగురారోపణాదికం
పరిసమాప్య కన్యాదాన వివాహమహోత్సవే నిర్వహేత్ ॥

— ప్రతి గ్రహీతుః పరస్య రజస్వలా వివాహ ప్రాయశ్చిత్తమ్ —
తతో వరః ప్రథానహోమాత్సర్వం పట్నవ్రత ప్రయోగం
కృత్వా - అగ్నేరువసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే వక్ష్య
మాణ ప్రకారేణ సంతల్పం కృత్వా ॥ కూష్మాండ మంత్రే
ర్దహయూత్ ॥ తదనంతరం సామాయ జనివిద ఇత్యాది ప్రధాన
హోమం కుర్యాత్ ॥

— అత్ర శాస్త్రీయ క్రియతే —

నహి కర్మణి కర్మారంభ ఇతి నిషేధ స్వత్ర సప్రాప్నోతి ॥
ప్రాయశ్చిత్తీయానాం ప్రధానకర్మాగత్యాత్ ॥ ధర్మ సింధౌ
దిమ కూష్మాండ హోమ పూర్వక మితి స్పష్టీకరేవ అస్య
శాస్త్రీయ సంపూర్ణావకాశః ॥ అత్ర ॥ వివాహస్య ప్రధాన
హోమమర్థః ॥ అన్యథా పరస్య సంతల్పావకాశో న విద్యతే ॥
అగ్నిహోత్ర సంపాదన మపి దుర్లభమేవ ॥ తస్మా దేవం
సహసా నిర్జితం మయా ॥ యంత్రోహమ్ ॥

— కూష్మాండ హోమాః —

ఆచమ్య - ఏవంగుర... శుభతిథౌ నోత్రస్య - నామధేయస్య
మమ విహారోదం గుప్త్యలా కన్యా ప్రసంగహణా ద్భ్రమతీపతి
త్వాది దోష నివృత్తి మచక్ష్య సనాతన భార్యక పరిపదుప
దిష్ట ప్రకారేణ - పకల విధేనో బర్హణద్వారా విధ్యుక్త
వివాహ సిద్ధిపూర్వకోత్తరోత్తర శ్రౌత స్మార్త నిత్య నైమి
త్తిక కామ్య కర్మాగుహానాశితాల్ యోగ్యతా ఫలసిద్ధిర్
మర్వాచీనేనోని బర్హణార్థంచ కూష్మాండ మంత్రేర్హోమ్య ॥

యోఽపూత ఇవ మన్వేత కూష్మాండై ర్దహయూత్ ॥ ఇతి
వచనాత్ ॥ (అత్రతావదా జ్యేష్ఠ జహుయాత్ నతు చరుణా ॥)

అం గుర్య... యాన్యహః ॥ పవిత్ర భదం - అజ్యేష - భూ

న్యహః ॥ అగ్నిశుభం - భువన్యహః ॥ వామవ భదం ॥

సువన్యహః ॥ సూర్యామృదం - భూర్భువస్సువన్యహః ॥

ప్రణాతంతుభదం - యదేవా దేవహేళనం దేవాసశ్చ కృమా

వయం ఆదిత్యాస్సూన్యాముంచతర్ స్యతేవ మాముత

న్యహః ॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదం - దేవాదీవన కామ్యాయ

ద్వాదాస్యతమూదిమ - తస్మాన్న ఇహముంచత - విశ్వేదేవా

స్సతోషన్యహః ॥ దేవేభ్య ఇదం ॥ ఋతే నన్యాన్యాభివి

ముత్యసర్పం పరస్పరప్రేమార్థం వాహ్నిసహాయత్వం చా
 నృత మూర్తిమహాహ్వయం ॥ దాహాన్నిభిభిభాన్ పరస్పరత్వా
 ఇదం - ఇంద్రాగ్ని మిత్రావహనా సామోధాతా బ్రహ్మసృతిః
 తేనోముంచత్వేన సోమనసస్సృత మూరిమహ్వహం ॥ ఇంద్రా
 గ్నిభాన్ మిత్రావహనాభాన్ సోమాయథాతే బ్రహ్మ
 తమ ఇదం - సహితశక్తి సాము తజామిశక్తిసాక్షియసశ్చక్
 సాదుతవాశనీయసః - అనాధృప్తం దేవకృతం దేవససాన్
 త్వమహ్మారాతేదోముముగ్ధి హ్వహం ॥ అగ్నేయేదోమేదసఇదం
 యద్యాహునస్ససాభాహుభ్యముభాభ్యమప్తీవదాభ్యగ్
 శిశ్చైర్వర్జదస్యతం మత్సమావయం అగ్నిరార్హితే దేవసః
 ప్రముంచతుమత్సమయానిదుష్కృతా హ్వహం ॥ అగ్నేయఇదం
 యేనప్రతితో అగ్నివాన్స్పృహనయేనసూర్యంతమసానిర్ముమోవ
 యేసేంద్రోవిశ్వా అబ్రహ్మదరాతీ సనాహం తోతిపాజ్యోతిరాన
 శాన అప్తీహ్వహం ॥ అగ్నేయే తోతిష్వత ఇదం - యతు-

వీరప్రతిభం మమేహానయే యమస్య నిశిహదరామ - ఏత
 భదగ్నే అన్యతో భవామి శివన్నవ ప్రతిభతై దధామి
 ॥ అగ్నేయఇదం - కున్దయుమాతా యదావి వేషయ
 దంతరిక్షం యశదాసాత్రికామా మ్రితీతేదేవాదివి జాతాయ
 దావ ఇమంమే వరుణ తత్త్వాయామిశ్వంవో అగ్నేసత్వంవో
 అగ్నేశ్వమగ్నే ఆయాసి - యన్యయుమాతా గర్భేసత్వేన
 త్వహంబహుభిహా ॥ అగ్నిరార్హితే దేవసాగ్ రహసత్వగ్
 ప్రాచీంద కుగితాగ్నిహ్వహం ॥ అగ్నేయమహానసన్ హ్వహం ॥
 అగ్నేయే గాగ్ పత్యామేదం ॥ యదాభి వేషమూతరం వితరం
 పున్రంప్రముషితో ధనున్ అహిగ్ సితౌపితకౌమయాతదగ్నే
 అన్యతో భవామి హ్వహం ॥ అగ్నేయ ఇదం ॥ యదంతరిక్షం
 పృథిమమహ్వం యహ్వగ్నితరం వితరంవాహిగ్నింసీను ॥ అగ్ని
 రార్హితేదేవసా గాగ్ పత్యామిశ్వం ప్రముంచతు దురితాయాని
 చక్రమకోతు దూమవన్ హ్వహం ॥ అగ్నేయే గాగ్ హ

పత్యాయేదం ॥ యదాశసానిశసాయత్ప రాశసాయదేనశ్చ
 కృమానూతనం యత్పురాణం । అగ్నిర్నాగ్న్ స్వాహా ॥
 అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం ॥ అత్రికామామి దురితం య
 దేనోజహామిరిప్రం పరమేనధస్థే । యత్రయంతి సుకృతోనాపి
 దుష్కృత స్తమాకోహామి సుకృతాన్మలోకగ్న్ స్వాహా ॥
 సుకృతామలోకాయేదం ॥ త్రితే దేవాఅమృతజ్జేదేన
 ప్రీత పతస్మరుష్యేషు మామృతే ॥ తతోమాయదికించిదాన
 ॥ శ్చేగ్నిర్నాతస్మా ... సగ్న్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యా
 యేదం ॥ దివిజాతా అభుజాతా యాజాతా ఓషధీభ్యః ॥
 అభోనూ అగ్నిజా అహస్తాన శ్శుంధంతం శుంధనీస్వాహా ॥
 అదభ్యిష్మింధనీభ్య ఇదం ॥ యదాపోశక్తం దురితంసరామ
 యద్వాదివా నూతనం యత్పురాణం । హిరణ్యవరా తత
 ఉత్పసితన స్వాహా ॥ అదోభ్యే పితృభ్యవహ్నిభ్య ఇదం ॥
 ఇమంమే వరుణ ... చకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదం ॥ శత్యా

యామి ... మోక్షీ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం ॥ త్వంనో అగ్నే
 ... గృహ్యతాస్వాహా ॥ అగ్నేవరుణాభ్యామిదం ॥ సత్వంనో అగ్నే
 ... ఏథి స్వాహా ॥ అగ్నేవరుణాభ్యా మిదం ॥ త్వమగ్నే
 ఆయాన్యయా ... కేషజగ్న్ స్వాహా ॥ అయనేగ్నయ ఇదం ॥
 యదదీవ్యం స్మృణమహం బభూవాదిత్యన్వా సంజగరజనేభ్యః ।
 అగ్నిర్నారాతస్మాదింద్రశ్చ సంవిదానా ప్రముంచతాగ్న్ స్వాహా ॥
 అగ్నింబ్రాదాభ్యామిదం ॥ యదస్తాభ్యాంచ కరికిర్విపాణిత్కాణాం
 వగ్న ముపజిష్నుమాహః । ఉగ్రం పశ్యావ రాష్ట్రభృష్పతా
 ప్యప్సరసా వనుదత్తామృణాని స్వాహా ॥ ఉగ్రం పశ్యా రాష్ట్ర
 భృద్వానిదం ॥ ఉగ్రంపశ్య రాష్ట్రభృత్కీర్తిహణియ దత్త
 ప్యగ్నాయ దత్తమేతత్ ॥ ॥ వెన్నముణాన్యజవఇత్సమానో
 ముమ్యురూ ॥ అగ్నిరజారాయ స్వాహా ॥ ఉగ్రం పశ్యా రాష్ట్ర
 భృద్వాని మిదం ॥ అనాగ్నిహి ఉదుత్తమ మిమంమే వరుణ
 గాన్మణామి అగ్నిహి అగ్నిసగ్నోనో అగ్నే । అనతేహేహో

పరుణపమోభిరవ యజ్ఞేభిరీ మహేహవిర్భిః । క్షయన్నస్యభ్య
 మసురప్రచేతో రాజన్యే నాగ్ంసినిశ్రధః కృతాని స్వాహా ॥
 పరుణాయేదం ॥ ఉద్రుతమం పరుణపాశ మస్పృధవాధమంవిమధ్య
 మగ్గ శ్రేణాయ । అథాప యమాదిత్య ప్రతేతవానాగసోమది
 తయేస్యామహ్వాహా ॥ పరుణాయేదం ॥ ఇమంశే ... చాకే
 స్వాహా ॥ పరుణాయేదం ॥ శత్యాయా ... మోషీస్వాహా ॥
 పరుణాయేదం ॥ త్వంనో అగ్నే ... ప్రముముక్షుర్వృత్తాన్వహా
 అగ్ని పరుణాభ్యామిదం ॥ సత్వంనో - ఏధిస్వాహా ॥ అగ్ని
 పరుణాభ్యామిదం ॥ పంకుసుకోవికుసుకోనిర్థో యశ్చ విస్వహా
 తేనైస్సద్యత్కృ మనాగహ దూధాద్దూర మచీచతగ్ స్వాహా ॥
 సంకుసుకవికుసుకనిర్థో యశ్చ విస్వహా ॥ ఇదం । నిర్వత్కృమచీచతే
 కృత్యానినిర్బుంతించ । తేనయోనైస్సశ్శస్యచ్చాత్తేతమస్మై
 ప్రసువా మసిస్వాహా ॥ నిర్వత్కాయేదం ॥ దుశ్శగ్ పానుశగ్
 సాశ్శాన్యంపుణేనానుఘణేనన । తేనాన్యోన్యైశ్చైస్సశ్శస్యచ్చాత్తే

తమస్మై ప్రసువామసిస్వాహా ॥ దుశ్శగ్ పానుశగ్ సఘణాన్
 ఘణేభ్య ఇదం ॥ సంవర్చసా సయసా సంతనుభిరగస్తహి
 మచసానగ్ శివేన । త్వహ్నో అత్ర విడథాతు రాయోనుమా
 రు త్వహ్నోనైయద్విల్లిషగ్ స్వాహా ॥ త్వహ్నో ఇదం । ఆయుషే
 విశ్వతో దధదయమగ్నిర్వరేణ్యః ॥ పునస్తైప్రపాణ ఆయాతి
 పరాయత్కృగ్ సువామితేస్వాహా ॥ ఆయుషేగ్నయ ఇదం ॥
 ఆయురాఅగ్నే హవిశోజహానో గృతప్రతీతో గృతయోనిరేధి
 గృతం ఏత్యా మఘరాకుగర్వం ఏతేష తుత్ర మభిరక్షతాది
 మగ్నిస్వాహా ॥ ఆయుగ్గ్నయ ఇదం ॥ ఇమమగ్న ఆయుషే
 త్వహ్నో కృతీభిగ్నమోతో పరుణసగ్ంశిశాధి । ... మాతేవాస్మా
 అదితేశర్కయచ్చ విశ్వదేవాజరదక్షిర్యథాసత్వాహా ॥ అగ్ని
 పరుణాదితీ విశ్వభ్యో తేతేభ్య ఇదం ॥ అగ్న ఆయాగ్ంషి పవస
 అహ్నోవా దిక్షంధమ ॥ ఆరాధాధ్వదుచ్చహాగ్ స్వాహా ॥
 అగ్నో నీ ... ఇదం ॥ అగ్నే పవసస్సస్వాహా అస్మివరచ్చ సువీర్యం

కథద్రయం మయిపోషగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేపవమానాయేదతి॥
 అగ్నిర్ముషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః ।
 తహివాను హేమహంగయగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే ఋషయే పశ
 మానాయ పాంచజన్యాయ పురోహితాయేదం । అగ్నేజాతా
 స్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ ప్రత్యజాతా స్థాదవేదోనుదస్య ।
 అస్మేదీక్షిహేమమనూ అహేడన్ త్పురగ్న్ తేస్యామృతివరూథ
 ఉద్యాస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సమాసా జాతాస్ప్రణుదాన
 స్సపత్నాన్ ప్రత్యజాతా స్థాదవేదోనుదస్య । అథిన్ బ్రూహి
 గుమవస్యమానో వయగ్ స్యామప్రణుదానస్సపత్నాన్ కల్తాస్వాహా॥
 అగ్నయ ఇదం॥ అగ్నేయోనోథితోజనోవృతోవారోజిహూగ్ సతి
 తాగ్ స్వంప్రత్రశాం జహివస్సస్మభ్య మాభర స్వాహా॥
 అగ్నయేప్రత్రఘ్న ఇతం॥ అగ్నేయోనోభిదాసతి సమానోయ
 త్ప్రసిష్ట్యః । తం వయగ్ సఖుగం కృత్వా తుభ్యమగ్నేవిదధ్యసి
 స్వాహా॥ అగ్నయ ఇతం॥ యోసశ్యపా నశ్యతోయశ్య సత్త

పశ్యచాత్ । ఉమాశ్చ తస్మైనిమృక్ష్వ సర్వంపామగ్ సమూహతాగ్
 స్వాహా॥ ఉవశోనిమృగ్భన్ ఇదం॥ యోసప్రపత్నో యోరణో
 మరోభిదాశతి జేహా ఇథ్మ స్వప్రవతాయత్యో మాతస్యాచ్యే
 షికించనస్వాహా॥ జేవేభ్య ఇదం॥ యోమాంశ్యేష్టి జాత
 వేదో యంరాహూం ద్వేష్టియత్సమాం॥ సర్వాగ్ పానగ్న్
 సందహయాగ్ శ్చాహం ద్వేష్టియశ్చమాగ్ స్వాహా॥
 అగ్నయే జాతవేదస ఇదం॥ యోతస్మభ్య మరాతీయాద్యశ్చ
 వోద్వేషాః । సిందాద్య అహ్నిగ్నిచిచ్ఛస్సర్వాగ్ పానగ్న్
 మృదా తుగుస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । సగ్ శితం మేబ్రహ్మ
 సగ్ శితం వీర్యా అంబలం॥ సగ్ శితం త్తత్రం మే జమ
 యస్వాహామస్మే పురోహితస్వాహా॥ బ్రహ్మత్రాభ్యామిదం॥
 ఉదేహం హృదా అతిరముద్వరోచ్చ అథోబలం॥ శ్శీణోమి
 బ్రహ్మత్రా బ్రహ్మనుగ్నయామిస్సంగలహగ్ స్వాహా॥ బ్రహ్మ
 ఇతి॥ పునిగ్నిహం పునిరాయుర్భుతా తుస్పశ్యేత్కులపునశ్చోగ్నిగ్నిం

3. ఏకం గోమిధునం ద్వేషా వరాదాదాయధర్మతః
కన్యాప్రదానం విధివత్ అర్హోధర్మస్య ఉచ్యతే ॥
 4. సహోభా చరతం ధర్మమితి వాచాను భాష్యచ
కన్యాప్రదాన మభ్యర్చ్య ప్రాజాపత్యో విధిస్మృతః ॥
 5. జాతిభ్యో ద్రవిణం దత్వా కన్యాయైదేవ శక్తితః
కన్యాప్రదానం స్వాచ్ఛంద్యాదాసుగో ధర్మఉచ్యతే ॥
 6. ఇచ్ఛయాన్యోన్య సంయోగః కన్యాయాశ్చ పరస్యచ
గాంధర్వస్మతు విజ్ఞేయో మైధున్యః కామ సంభవః ॥
 7. హత్యా ఛిత్వాచ భిత్వాచ త్రోశంతీం మదతీం గృహత్
ప్రసహ్య కన్యాహరణం కాక్షసో విధిమచ్యతే ॥
 8. సుప్తం మత్తం ప్రమత్తాంవా రహోయత్రోప గచ్ఛతి
సపాపిభిః వివాహోఖ్యం పైశాచః ప్రధితోష్టమ ॥ ఇతి ॥
- శ్లో॥ ప్రాజాపత్యస్తథా బ్రాహ్మణ్యే దైవ ఆర్ష ప్రతానవ
ఉ క్తకాలేషు కర్తవ్యా వివాహః ఫలదాయకాః
చతురో బ్రాహ్మణస్యాద్యౌ ॥ ప్రశస్తాన్ కవయో విదుః
రాక్షసం క్షత్రియస్త్వేవ మాసురం వైశ్య శూద్రయోః
అష్టవర్షా భవేత్కన్యా ॥ నవ వర్షాతు కోహిణీ
దశవర్షా భవేద్దూరీ అతః క్షుద్ధిం రజస్వలౌ ॥
శుశ్రేణయే ప్రయచ్ఛంతి స్వ సుతాం లోభ మోహితౌః ।
ఆత్మ విక్రయణః సాహః మహాశిల్పిష కారిణః
పతంతి నర కే హేరే ఘ్నంతిచా సప్తమం కులమ్ ॥

— పర లక్షణమ్ —

శ్లో॥ కులంచలీలంచ వయశ్చరూపం విద్యాంచ విత్రంచనాధతాంచ
సతాన్ గుణాన్ సప్త సమీక్ష్యజేయా కన్యాబుధైశ్చేష
నుచింత నీయమ్ ॥

— యోగ్యో కన్యాలక్షణమ్ —

శ్లో॥ అవ్యంగంగీం శామ్యవామ్నాం హంసచారణ గామినీం
మృదులలోమ్నః కేశదంతాం మృద్వంగీ ముద్వహేష్ట్రీయమ్ ॥

— అయోగ్య కన్యాలక్షణమ్ —

శ్లో॥ స్తో ద్వహేత్కపిలాం కన్యాం నాధికాంగీం సహోగీతీం
నాలోమికాం నాతిలోమాం నవాచాలాం న పింగళామ్ ॥

— కన్యా దాతారః —

శ్లో॥ పితౄ పితౄమహోభ్రాతౄ పితౄవ్యో గోత్రిణో గురుః
మాతౄమహో మాతులోవా కన్యదా బౌంధవాః కమాత్ ॥

పిత్రాది దాత్ర భావేతు కన్యా కుర్యా త్య్యయం వరం
ఇత్యేవం శేచిదాచార్యః ఆహుర్భూతాతి సంకటే ॥

— పరశీయ కన్యదానమ్ —

శ్లో॥ అగ్నికన్యన్య బువన్త్యన చరశీయాంశు కన్యకామ్
భగ్నిం విధిగా దాత మహతోత్తమ యుజ్యతే ॥

— అన్య రాఖినే దానమ్ —

శ్లో॥ కన్యాభావే దన్యో నన్యాత్కస్మై దేయాతు కన్యకా
న్యగ్నిహోవ్య క్ష విధానన దద్యాత్తాం పరశాఖనే
పూజయేన్మధుపర్శ్మణ స్వశాఖా విధినా వరం
ఆకన్యాదాన పర్యంతం శితాకుర్యా త్య్వశాఖయా ॥
ముఖపరగ్ం తథా వర్ణం కన్యాదానం విశేషతః
కన్యాపితౄ నమాకుర్యా త్య్వశాభో క్ష విధానతః ॥

పరస్తా ద్వరశాభో క్షం శాఖాభేదే యథాక్రమమ్ ॥ ఇతి శిష్యా
చారణః పరస్వయా భవేచ్ఛాఖా తచ్ఛాఖా గృహ్య చోచితా
మధుపరగ్ం ప్రదాతవ్యో హన్యస్వశాఖేషి దాతరి ॥ ఇత్యేకే ॥

— పిత్రో పంచత్వరా తావ మధ్యే కన్యాదాన విషయః —

శ్లో॥ పిత్రోర్బ మశౌచంసాన్య తాన్యారం మాతురీవన
త్రైమాసికంతు భార్యాయా స్తదశం భ్రాతృపుత్రయోః ॥
సపత్నీ మాతురభ్రాతృ మాహుళ్య ॥

స్నానంచైవ మహాదానం స్యాధ్యాయం షాగ్ని తర్పణం
ప్రథమేదైవ కురీత మహాగురు విపాతవే ॥ తథా ॥
ప్రమిత శిశరా యస్య దేహ పస్నాశుచిర్భవేత్
సదైవం నాపిహా శిశ్యం యానకూర్షణో నచశ్శరః ॥

వాక్యమ్ :- విత్తాదానం కర్మకాలే షడశ మహాదాన ముత్సర్జక
కన్యాదానస్య ముఖ్య పక్షత్వా నృనస్సంకల్పతః క రవ్యమితి ॥
మానాదికర తార్థ్యం నతు పాణిగమాదాదికం ॥ తథాచ ॥
పిండ ప్రదాన కాలేతు కన్యాదానం సమాచరేత్ ॥
పాణిగహాన క రస్య మహస్సంకల్పక స్తథా ॥

ఇత్యాదినా వత్సరాశౌచే సమంత్ర కన్యాదాన నిషేధః ॥ తిష
త్కాలే తదనవాచమాహ ॥

శ్లో॥ అష్టవర్షా భవేత్కుశ్లా నేన తర్వాతురోహిణీ
వశవర్షా భవేత్కౌరీ అత ఊర్ధ్వం రజశ్వలా ॥
వాక్యం :- అత ఊర్ధ్వం రజశ్వలేత్యేతత్ + కదాభిజిత్విచాయం తదా
రజసా నియమేనా గుంభవాత్ ॥ యతస్స ఏవాహ ॥

శ్లో॥ ప్రాక్షేతు స్వద్వదశే వత్సేయః కహ్యం న ప్రియచ్చతి
మాపి మాసి రజస్సన్యా వితా పిబతి శోహితమ్ ॥ క్షింశ ॥
మాతాపైవ పితృపైవ క్షేప్త భ్రాతృతత్త్వవన
త్రయ పై నరకం యాతి ॥ చృప్త్య కన్యాం రజస్వలాం ॥
వాక్యం :- తస్మా ద్దేశాదశ వయస్కురి కన్యాం చిత్తశాశ్చితుర్వస్స
రాశౌచ సంభవే ॥

శ్లో॥ ప్రేత బ్రాహ్మణి శిష్టాని పశింశీకరణం తథా
అప కృష్యాపి కర్మ్యే కథా నాన్యథా ద్విజః ॥

ఇతి స్నాన్యేవ అగామి మాసికానన్య పశ్యన్య కన్యాదానం
కుర్యాత్ ॥ వో చేత్ రజసి సంఘాతే కులనాశః ఫల మితి ॥
ఏవంవ శశవరాత్సర్వం కన్యాదానం శిశుర్వత్సరాశౌచే
నిషిద్ధమ్ ॥ దశవర్షా దూర్న్యంతు రజ స్సంభవశంకయా పిత్రా
దిభి రవస్యం కన్యా దేమేతి ॥ కింద ॥ నయోధి కృత్యే కాలాం
తతః వోషశంకాయాం హాకన్యా కుమారయోః వివాహోప
నయన్ శిశుర్వత్సరాశౌచ పరభావేపి క ర్తవ్యే ॥ తత్రాపి
పూర్వోక్త మాసికాద్య మగ్రహాది మధ్య హాన వాను నరశీయా ॥

— పరివేత్తాది లక్షణమ్ —

శ్లో॥ దాహగ్ని తాప సంతాపం కుగు తేయోబ్రగతే స్థితే
కన్యః పరివేత్తాద క్షిప్యంతు చిదిన్యః ॥

— తివాహ పరివా లక్షణమ్ —

శ్లో॥ తాపగ్నితాం లక్షుర్హిం నతుంక్రం ననంశో స్పృశే
శ్చిశుర్వస్యంయ్యుం వివాహేచకాంకుభాత్రతః ॥ విహారతాం
దాన్య మహిష్టమేవ ॥ హస్తాద్భ్రతాం మందిత వాచుతాగే ॥
స్పృశ్య త్పిశుర్వస్య బనిర్విహంగం ॥ వదిం వివాహే ప్రవదంతి
బంధు ॥ - ఇతి ॥ కన్యా హస్తా చందన స్పృశ్య ॥ వదిం
తతాగ్రహాగ్ని ర్భూభగ్నితాంకుం ॥ కన్య హస్తే నామా
దాన్యదాభాసా ॥ తాదాత్మ్యే కాంతిసా నాచయత్యా ॥ ఇత్యేకే ॥

— వివాహ పిశ లక్షణమ్ —

శ్లో॥ అష్ట త్రిశాంగుశం శీత మాస్స త్యే నాన్యత్పంచంశం ॥
అష్టాంగుశంశ చిస్తాశే ॥ కుర్యాదాదుంబరాదినా ॥

వాక్యం :- దేవోత్సవ మధ్య మనుష్యోత్సవం న కుర్యాత్ ॥ తథా ॥

శ్లో॥ దేవోత్సవే ప్రసృతేతు న మనుష్యోత్సవో మతః
తస్మిన్ గ్రామే న కర్తవ్యః కుర్యాచ్ఛని నస్యతి ॥ ఇతి ॥

— దేవోత్సవ మధ్యే మనుష్యోత్సవాది నిషేధః —

వాక్యం :- దేవోత్సవే ప్రసృతేతు తత్ర అన్యదాభ్యు దయికం న
కరణీయ మితి ॥

శ్లో॥ కృష్ణోత్సవే ప్రసృతేతు నాన్య దేవో ధ్యవో మతః
ఉభావ నిష్కృతా స్యాతాం అశుభాని భవంతిచ ॥

క్రూరదేవో త్వవాంతేతు కానయేత్కే శ్రవోశ్చవం
తం దృష్ట్వా వర్తతే సంవన్ చ త్వా తత్ర హీయతే ॥

దేవతాంతర కల్యాణే వర్తమానేతు నైషవం

కుర్యాద్దేవోత్సవం నై న నైషవేదన్యోత్సవం కర్చితే

ఉత్సవే దేవదేవస్య ధ్వజారోహణ పూర్వకే

ప్రసృతైస్తేన యాగాది శృంఖలా దిర్భైవ సంస్కీరయా ॥

గ్రామాధి దేవాయతనే ప్రసృతే పున్యపువేపునః

కుర్యాదేవాంతరే యాగం చాలాదించైవ సంస్కీరయామ్ ॥

అరోపితే ధ్వజేభిష్టో బుత్సవార్థం విశేషతః

గ్రామాంతరం నైవ గచ్ఛే ద్యదిగచ్ఛే ద్విసస్యతి ॥

— తిలోత్సవవాది నిషేధః —

బోధిస్త్వస్త్యే :- శ్లో॥ ఏకమాత్ర్య ప్రసూతానా మేకస్మిన్నేనవత్సరే
వినాహం మాంజ బంధంచ మాచాకర్ష నకారయేత్

ఏక మాత్ర్య గ్రహణాద్భిన్న మాతృకే నదోషః ॥ తథా ॥

ఏకోదరాణాం పుంసాంస్యా ద్వివాహలోనైకవత్సరే

భిన్నోదరాణాం కుశ్మీత ప్రాణంచైవ నసంశయః

వత్సర గ్రహణాన్యధోత్సవ నిషేధః ॥ అయమర్థః ॥

సోదరాణా మేకస్మిన్ వనే వివాహోదికం తుల్యోత్సవం న
కుర్యాదితి ॥ తథామహిరః ॥

శ్లో॥ ఏకోదర ప్రసూతానాం ఏకస్మిన్నేన వత్సరే
వివాహోనైవ కర్తవ్యో గార్హస్థ్య వచనం యథా ॥

వివాహ గ్రహణం తుల్యోత్సవోన లక్షణం

వధ్యో వివాహం కృత్వా మాంజీ బంధం న కుర్యాత్

కృత్వాచ మాచా కర్ష నకారయేత్ ॥ తథా ॥

శ్లో॥ ముండనా న్యుండనం కార్యం నుండనాన్వతు ముండనం ॥ ఇతి ॥

నుండనం వివాహః ॥ ముండన ముండనయనం ॥ చౌశం ॥ మహి

రశ్చ ॥

శ్లో॥ గృహం వివాహోర్ధ మృశుశ్రయేణ వివాహ కార్యం దుహితః
ప్రేక్ష్య స్త్రీమ్ ॥ పంచమాచ్ఛాహి ముండనంచ స్యాన్యుం

దహా శ్శుభక మన్యగవ ॥ పుం వివాహ గ్రహణాత్ ప్రే

దివాహంబంధం ధాం వివాహః కార్య వర ॥ తథా॥ శాతాతపః॥

శ్లో॥ బాగవతం ముండనం దైవ బుధ్యార్థక వత్సరే

ముండనం ద్రుగ్బంధ కుర్యాన్యుండనంతు శతపరం శ్రీ ధరియే ॥

శ్లో॥ త్సృతపర్వ తాన్యగ్రహణా త్వరమాన్వమాసషడూహ తనయా

వివాహం బుధ్యార్థకం దక్షిణోపనితి స్తోమోపనితేః పరతత్త్వ

తాలం ॥ ఇతి గన్ధః ॥

శ్లో॥ ఏక మాత్ర్య ప్రసూతానాం కర్షణా భుతయోగ్యయోః

బహుగన్యోహో తో కర్షణం తథాన్యో వాచయనం ॥ ఇతి ॥

అనుబంధస్య తద్వ్యాఖ్యానాత్ ప్రాప్తే పూర్వాపర భావో

నియమ్యతే ॥ తస్మిన్వితి ॥ మానవమూహ దిత్వర్థః ॥ అన్యోప

పాదమానా ॥ మహిరః

ఏకమాత్ర ప్రసూతానాం శుభద్యయ మృత్యుత్రయే
న కుర్యాద్యగ్ర భదేతు త్రిమాసాదూర్వ మిష్యతే ||
శాల్మలై చైత్రమాసేన పుత్రోద్వాహోపనాయనే
భేదాదబ్రహ్మ కుర్వీత సర్వత్రయ విలంబనం || ఇతి. పుత్రీ విషయే
విశేషమాహ || సవన ||

శ్లో || ఉద్వాహ్య పుత్రీంతు ఋతా విదధ్యా త్పుత్ర్యంత రహ్య
ద్యహనం నిజాతు మానచ్చతుర్థీ దీప కుంగళస్య సమాప
నంతో పదతో విదధ్యాత్ || ఇతి || శేషమాసాంత శేవ
పుత్ర్యంతర వివాహ విశేష ఇత్యర్థః || తథా || గర్భః ||
పుత్రీ పరిణయా దూర్వం యావద్దిన చతుష్టయం
పుత్ర్యంతరస్య కుర్వీత నోద్వాహమితి సూరయః || ఏకస్మిన్
గృహే ఏకైక శుభక్రియా || త్రైత గర్భః ||

శ్లో || ఏకస్మిన్ స్త గృహే కుర్యాదే కామేవ శుభక్రియాం
అనేకాం యస్త కుర్వీత సమాశ మసి గచ్ఛతి ||
ద్విశ్లోభనంతేక గృహేతు నేష్టం శుభంతు కుర్యాన్నపతే
పరస్మాత్ అవస్యకే శ్లోభన ఉత్పవేన ద్వార్భేద ఆచార్య
విభేద నేచ || సారదః || శుభశక్తుప్రతిరోద్వాహ త్వత్వా
త్పుత్ర కర్త గహః ఏకతిథ్యా మపి హాహ భార్గవోభిన్న వేళయా
అయం నిశేధో మనుశయోర్నాస్తి ||

శ్లో || బ్రాతృద్యయే స్వప్నయగే స్వప్న బ్రాతృయగే తథా
సమావాపిక్రియం కార్యా మాతృభేదే తద్దేవన || ఇతి
సమావోత్పవసాన్ని సమాసకాల కర్తవ్యత్వ స్మృతేః త్రైత
ప్రథమప సవ శ్లేషః || తథామమః ||

శ్లో || న మాతృతో జ్యేష్ఠ్యమస్తి జన్మతో జ్యేష్ఠ్యముచ్యతే
జన్మజ్యేష్ఠ్యేన చాప్యనం సుబ్రహ్మణ్య స్మృతి స్మృతం ||

గుమళయో రేక గర్భేన జన్మతో జ్యేష్ఠ్యతామతా
జ్యోతిశ్చ స్త్రీచియమయోర్దహనా జ్యేష్ఠ్యమాధానా జ్యేష్ఠ్యతే
బుధైః గర్భస్య కస్యచిత్తా కేచి తత్త్వాసి కుర్వతే || ఇతి || అతః
ప్రబల మనుస్మృతి విరోధా త్వత్వా జ్ఞతస్య జ్యేష్ఠ్య పర
వచన మనాదరణీయం ||

శ్లో || జన్మభే జన్మ దివశే జన్మమాసే శుభం త్యజేత్
జ్యేష్ఠమాసాద్యగ్ర గర్భస్య శుభంవరం స్త్రీయా అపి మాంజ్య
ద్వాహ ప్రతిపాదీన్ కేచి తత్త్వాసి కుర్వతే || ఇతి || అతః
పుంసవన సంస్కృత గర్భస్య జన్మమాస జ్యేష్ఠమాసయో
రుత్సవ నిశేధః || తథా జ్యోతి శ్చాస్తి ||

శ్లో || చూంజీ విబంధ ప్రతకర్మణేన చూడా కృతిశ్చ ప్రథమా
వివాహ స్నానం పుంస ప్రథమస్య నేష్టం జ్యేష్ఠాఖ్య
మాసేపి జన్మమాసే || ఇతి || ప్రథమో వివాహ ఇత్యుక్తే

శ్లో || ద్విజ్యేష్ఠం మధ్యమం ప్రోక్తం ఏక జ్యేష్ఠం శుభావహం
జ్యేష్ఠత్రయం స కుర్వీత వివాహే సర్వ సమృతం || ఇత్యుక్త
నిశేధో ద్వితీయ వివాహే నాస్తిత్యర్థః || తథా ||

శ్లో || జన్మమాసినవ జన్మకే తథా నైవ జన్మ దివసేషు కారయేత్
అద్య గర్భ దుహితృ గృతస్యవా జ్యేష్ఠమాసీ నహి హాణి
క్షీదనం || ఇతి || జన్మమాసే న కుర్వీత అద్య గర్భస్య శ్లోభనం
కనిష్ఠపుత్ర పుత్రోన్మత్తోభనం సారదో బ్రహ్మతే కేశకాతేన
హితేన పంధవేతు మునీశ్వరాః కన్యాదానం వయోధిక్యే !
జన్మమాసే శుభం విదుః ||

— పునర్వివాహ నిమిత్తాని —

వాక్యం : పరస్య కన్యాయావామాతరి రజస్వలాయాం వా గర్భిణ్యా
మాశ్వాచ మాతకేనా అశుభ సత్కృతేనా వివాహేక తే వివా

హానంతరం ప్రవేశహోమాత్మూర్వం స్వగ్రామప్రయాణేనవా-
శేనచిద్విఘ్నేనవా ద్వాదశాహోతి త్రాంతే వివాహాపాసనా
రంధయోః మధ్యగ్నినాశేచ పునర్వివాహంకుర్యాత్ త్రత్రాం
కుర ప్రతిసర పరవ్రేషణాది పర్ధం । అభ్రాత్యగ్ని మిత్వ్యాపాస
నాంతం పర్ధమేకస్మిన్ నేవ సముహూతే కృత్యా । తస్మిన్నే
వాపరరాత్రౌ శేషహోమం కుర్యాత్ ॥ తథాచ ॥

శ్లో॥ గృహప్రవేశనా దర్భాన్ ద్వాదశాహోద్యుతిక్రమే
వివాహో నైవ సిద్ధ్యేత పునర్ద్యుత్యేత కన్యకాం
ఉద్వాహాపాసనాత్మూర్వ మనలేశాంతి మాగతే
అభ్రాది నిత్యహోమాంతం కృత్యా శేషం సమాపయేత్ ॥
॥ తథా ॥ పూర్వమూపాసనారంభా దగ్నినా శ్లోయదా భవేత్
పునర్వివాహః కర్తవ్యః పరతస్తు న విద్యత. ఇతి॥ అత్రవిశేషః॥
వాక్యం : ఋగ్వేదినాం ప్రవేశహోమాత్మూర్వం యజుర్వేదినా
మూపాసనారంభాత్ । సామవేదినాం లేఖా హోమాత్మూర్వం
చాగ్నినాశే పునర్వివాహ ఇతి ॥

— వివాహమథ్యే పరపథ్యే మృతి విషయః —

వాక్యం : యజ్ఞాపాసనోప క్రమాత్మూర్వం పరపథ్యో మృతి
స్మార్తదా కింకుర్యా దిత్యాహ ॥ స్థానీపాక మూపాసనం
కృత్యా పరేహని ప్రేతకర్మ కుర్యాత్ ॥ తథా ॥

శ్లో॥ ఉద్వాహాపాసనాత్మూర్వం మృతా స్త్రీయ దివా పుమాన్
స్థానీపాకం తతః కృత్యా ప్రేతకార్యం పరేహని ॥

— వివాహమథ్యే మాతా పితౄర్మృతి విషయః —

వాక్యం : యది వివాహమశ్యే మాతా పితౄర్మృతిన్యాత్ తదా
కింకుర్యాదిత్యత్రాహ ॥ పరః ప్రథాన హోమాది సర్వకర్మ

తదానీ మేవ సమాప్య । శేషహోమమపి సమాప్య । కంఠం
విసృజ్య పెత్తృమేధిక కర్మాచరేత్ ॥ తథా ॥

శ్లో॥ చాలాపనయనోద్వాహే మాతాపితౄర్మృతి ర్యది
తల్లత శేషం ప్రకురీత పశ్చాత్తేత్తుక మాచరేత్ ॥ ఇతి ॥

— వివాహమథ్యే జ్ఞాత్యా శాచ సంభవే —

దశః శ్లో॥ యజ్ఞతాలే వివాహేషు దేవయాగేచ నిష్కృతౌ
హూయమానే తథైవాగ్నౌ హశౌచం నచ సూతకం ॥ ఇతి ॥
వివాహేష్యితి బహువచనం ప్రథాన హోమాది శేషహో
మాంత కర్మాభిప్రాయం ॥ తథా ॥ బ్రాహ్మ పురాణే ॥

శ్లో॥ వివాహ ఋష్యో కన్యాయా లాజహోమాది కర్మణి
బ్రాహ్మ్యేత పరచ్యుతి శ్వాహ్యయ పిరతస్యచ ॥ ఇతి ॥
శ్లో॥ ఋష్యోద్యుతి ప్రాశం ॥ ఋష్యేభ్యః ఋష్యదాదిహోమ
ప్రదీప రూపా భూమిక శ్వాహోమా ఉచ్యంతే ॥

శ్లో॥ అరంభో పరణం యజ్ఞే సయల్పా వ్రత సుత్రయోః
దాంశీకుటుం విరాహాదా బ్రాహ్మేచాక పరికియా ॥ ఇతి ॥

శ్లో॥ తద్యుచ్చయ్యుర్వత్యాచి శుక్లర్వాచ్యభ్యుర్వదయం తతః
ఉత్తాగ్నిరా దదాతల్లత సప్య కర్మేతి కీర్త్యతే ॥ ఇతి పవనా
భ్యుర్వకర్మభ్యుచ్చయ్యుర్వదాదాన్యశ్వాహా తానః ॥ ఉత్పవదితే
ప్రశాంతిభ్యుచ్చయ్యుర్వదాదాన్యశ్వాహా తానః ॥ అత్రవ్యాధికార
వ్యాప్తిర్వ్యాచితి । పూర్వం పరబృతం ద్రవ్యం దీయమానం న
కుర్యత్ ॥ ఇతి బృహదాశీ । బ్రాహ్మదవ్యుచ్చయ్యుర్వదాదాన్యశ్వాహా
వ్యాప్తిర్వ్యాచితి । ద్రవ్యం దీయమానం పరీక్షం కుర్యత్ ॥

- ప్రథానహోమాత్మార్చ్యం - కన్యాయా రజోదర్శన శర్వస్య విధిః -
అగ్నిః శోః॥ వివాహే వితతే తంత్రే హోమకాల ఉపస్థితే
కన్యాయం ఋతుమతీం దృష్ట్వా కథం కుర్వంతి యాజ్ఞికాః ॥

శో॥ యజ్ఞః పవిత్రై రల్లంకై స్సాన్విత్రి పూత హరిః
అనేనచానుతాకేన పవమాన స్సన్దననః
హవిష్యతీతి మంత్రేణ స్నాపయిత్వాతు కన్యకాం
హోసన్యత్రీధాయైవ అర్చయిత్వా హుతాశనం ॥
జయాది హోమాన్ కృత్వాథ ముఖ్య హోమం సమాపయేత్
త్రిరాత్రం దంపతీస్యాతాం పృథక్పయ్యసనాశనాః | చతుర్థే
హవి సంస్కారా దుపవాసో ద్యయోర్భవేత్ రాత్రౌశస్యాం
ప్రవేశాది నిత్యహోమాంత మాచరేత్ భుక్త్యాథావత
రాత్రాతు కేషహోమం సమాచరేత్ | అత్ర ముఖ్య శబ్దః
ప్రథావహోమ పరః | ప్రవేశ శబ్దః ప్రవేశహోమపరః | నిత్య
శబ్దః శాపాసన హోమపరః ॥ కింతు * దద్యాద్ధుణవతే కన్యాం
నగ్నికాం బ్రహ్మచారిణే | అపివా గుణాహీనాయనో పరుం
ధ్యాద్రజస్వలాం పాణిగ్రహణముంత్యైష్ట నియతం తారలక్ష
ణమ్ | తేషాం నిష్ఠాతు విజ్ఞేయాః | విద్యదిభి స్సప్తమే వదే ॥
నిష్ఠా పరమావధిః ॥

కన్యా వరయోగోప దర్శనేపి సప్తమా త్వదా దూర్వం న పరి
త్యాగ ఇత్సర్థః ॥ అత్ర యమః ॥

శో॥ నోదకేన న వాచావా కన్యాయాః పతిరుచ్యతే
పాణిగ్రహణ సంస్కారా త్పతిత్వం సప్తమే వదే ॥ తతశ్చ ॥
విధివత్ప్రతి గృహ్యపి త్యజేత్కన్యాం విగర్హితాం
వ్యాధితాం విప్ర దుష్టానాం ఛద్యనా హోషపాదితాం |
ఇత్యాదిక మపి సప్తమ పదా దర్శాగేవతి వ్యవస్థాపనీయం ॥

అత్ర పశిహో వ్యక్తమానాః ॥ త్రై పుంసయోస్తు సంబంధా
ద్యురణం ప్రాగ్విధీయతే | వరణా ద్యురణం పాణి స్సంసాహ
గోహి విలక్షణః ॥ తయోర నియతం ప్రాహు ర్వరణం ణోప
దర్శనాత్ ॥

వార్త్యం : పాణిగ్రహత్వాగ్నోప దర్శనాద్దేహో ర్వరణ మనియత
మిత్సర్థః ॥

శో॥ దత్తాయః పునరుద్యాహం జ్యేష్ఠాంశం గోవధం తథా ॥
కలౌపంచ న కుర్వీత భ్రాతృ జాయాకమండలం ॥
దత్తానుభాచయో కన్యా పతిత్వం సప్తమే వదే
తథైవ దత్త పుత్రస్య పుత్రత్వం జాతకాదిభిః ॥

— ప్రథానహోమాత్మ రంకన్యాయా రజోదర్శన శర్వస్య విధిః —

శో॥ ప్రథానహోమే విర్వృత్తే కుమారీ యది పార్శవా
త్రిరాత్రేవగతే పశ్యాన్యేష్యం కార్యం సమాపయేత్ ॥ తథావ
వివాహహోమే ప్రకాంతే యదికన్యా రజస్వలా
త్రిరాత్రత దంపతీస్యాతాం పృథక్పయ్య సనాశనా
శతం కేహాని సంస్కార ముపవాసో ర్వయోర్భవేత్
ప్రణోమాంతే ప్రవేశాది ప్రథమాపాపనం చరేత్
భుక్త్యాథావత రాత్రాతు కేషహో మంసమాచరేత్ ॥ కింతు
కేషహోమ ముఖ్యకాలస్యా నతిక్రాంతత్వాదితి మంతద్యం ॥

— కేషహోమాత్మరం - వధూ గృహప్రవేశః —

నూ॥ వివాహాద్యా పరదశవసరా త్పుమేదిత రాత్రౌగృహన్ భద్రా
సతి గృహన్ ప్రపాదయన్ పత్నీం వాచయేత్ ॥
మంత్రం : గృహన్ భద్రాన్ ... సుమనా స్సుపిశామి | ప్రవేశ

కాలే ఉభానవి దక్షిణేన పాదేన దేహాళిం వ స్పృశేతాం ॥
అగారస్యే శాసదేశే వధూముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షి
ణత అనీనః ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త... శుభతిథౌ అన
యాన వోధయా వధ్వసహ (మమ) అయుష్యాభి వృద్ధి
ద్వారా వమస్త మంగళా వాప్యర్థం । నూతన వధూ గృహ
ప్రవేశాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదం గత్యేన తదాదా
కర్మణః పుణ్యాహ పాచనం కరమ్మే । ఆదా నిర్వఘ్నేన పరి
సమా వాప్యర్థం శ్రీ మహంగణాధిపతి పూజాం పుణ్యాహ
పాచనం వ కుర్యాత్ ॥

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అనయాన వోధయా
వధ్వసహ (మమ) అయుష్యాభి వృద్ధిద్వారా వమస్త మంగళా
వాప్యర్థం నూతన వధూ గృహప్రవేశాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ।
తదంగ శారీ పూజాం కరిష్యే । శారీ దేవతాయై నమః ప్రాణ
ప్రతిపాపన భ్యానావాహనాది భూడశోపచార పూజాం
సమర్పయామి ॥

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ అనయాన వోధయా
వధ్వసహ (మమ) అయుష్యాభి వృద్ధిద్వారా వమస్త మంగళా
వాప్యర్థం నూతన వధూ గృహప్రవేశాం గత్యేన సత్సంతాన
సాభాగ్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఫల వ్రదానం కరిష్యే । ఫలదానం
దద్యాత్ ॥ తతః అశీర్వాదనం ప్రాప్య ॥ బ్రాహ్మణాన్ తోష
యేత్ ॥

— వధూగృహప్రవేశ శ్లోకావళి: —

వశ్యమేవా దశమే దినేనా వివాహమారభ్య వధూప్రవేశః
పంచాంగ గుప్తించ దినం వినాపి తిథాన వద్దోతర కార్యమేవ ॥

శ్లో॥

శ్లో॥ వివాహమారభ్య వధూప్రవేశో యుగ్మేదినే భూడశవాసరాంతే
సవారముతం నతిథిర్నయోగో సలగ్నమిందుశ్చ సశోధనీతుః ॥
శ్లో॥ వధూప్రవేశం ప్రథమేన వరే ద్విషీయ వరేపి శుభం వదలిం
వరే ద్విషీయేవ్యథా వతుకే వధూ ప్రవేశ స్వర్ణ భర్త
నాశః ॥ తథా ॥

శ్లో॥ వహదా నమవాసరే నవ వధూ సద్మప్రవేశ శ్మభసన్విదా
భూడశ వాసరాత్పరిణయా త్పంచాంగ శుద్ధిం వినా
ఉద్వాహేద్యసమాబ్ధి ఏవనియమస్యా పంచమాభా త్మలా
కవ్యా కర్మఘవాప గోర్ధుషన్యాయుకుంభావిషే కే శుభాః ॥

శ్లో॥ వధూ ప్రవేశో నదివా ప్రశస్తి స్పృష్టప్రవేశో వనిపి ప్రశస్తః
దివాద రాత్రౌచ గృహప్రవేశః కరోతి కర్మ శ్మభ కార్య
స్థిమి ॥

— పుర శ్మభ దోష విచార: —

శ్లో॥ ప్రతి శుక్రం ప్రతి బుధం ప్రత్యంగారకమేవచ
అపిశక్ర సమారాజా మాతస్సన్యో నివర్తతే ॥
విత్వవేశ్యగతా నారీ నూయతే తత్ర సాయది
వైవగచ్ఛ ద్విహంభర్త్యః సార్థతా పమ్మభేభృకా ॥ తథాచ ॥
నవబాలవతీనారీ నరోధా గర్భిణీ సతీ
నగచ్ఛే త్వద మేకస్తు సమ్మృణే భార్గవే పతి ॥

శ్లో॥ వామే శుక్రే న రోధాయా స్మృఖం హరిశ్చ దక్షిణే ।
ధనధాన్యంచ వృష్ణవస్త సర్వనాశః పురస్థితే ॥ తదుక్తమ్ ॥
పూర్వతో భువి తే త్ర ప్రయాయా దక్షిణా పరీ
పశ్యాదభుదితేచైవయామాన్మ్యోత్తరే దిశే ॥ అత్రవిశేషః ॥
శేనతీ మేషకే చంద్రే శుక్రాంభ్యా త్సమ్మృఖం ప్రవేశేత్ ॥
ఇత్య నన్యగతిక విషయః ॥

శ్లో॥

— పుర శుక్ర దోషా భావః —

లో॥ వర్షోధయాస్తృష్టైః పృథ్వ్యం యదుక్తం సముత్థే భృగౌ
తదేవ విబుధైః కేవలం కేవలం ద్వారామే ॥ తథా ॥

స్వ భవన ప్రవేశే దేహానాం విప్లవే తథోద్వాహే
సవతథ్యాగమనే ప్రతి శుక్ర విచారణా నాస్తి ॥ కించ ॥

ఏకగ్రామే పురేవాపి దుష్ట్యై రాష్ట్రే విద్యతే
ఉద్వాహే తీరయాత్రాయాం ప్రతి శుక్రో న విద్యతే ॥

లో॥ తాశ్చ వేమః పశిచ్ఛేషు భృగ్వత్స్వగ్రిరనేషుచ
భారద్వాజేషు వాత్సేషు ప్రతి శుక్రో న విద్యతే ॥

— మౌఢ్యే నిషిద్ధ కార్యాణి —

లో॥ వావీకూప తలాశ యాగ కరణం తైరం ప్రతిష్ఠా ప్రతం

విద్యామందిర కర్త వేదన మహాదావం నవం నేవనం

తీర్థస్నాన జపాభిషేక నియమం మంత్రాది దైవేక్షణమ్

దూరేశ్వరేషు జీవిషుః పరిహరేచ్ఛక్రేజ్య మూఢేషుచ ॥ కించ ॥

॥ అల్పాపి ॥ శ్లో॥ నీచస్థే వక్ర సంస్థవ్యత చరణాశ్చ

బాల నృద్ధాస్తశేచా హన్యాహ దేవయాత్రా ప్రతనియమ విధిః

కర్త వేదస్య దీతా ॥ చాంశ బంధోగనానాం పరిణయన విధి

ర్వాస్తృ దేవుప్రతిష్ఠా వర్జ్యాస్తద్యిః ప్రయత్నా త్రిదశపతి

గుణా పింహరాశి నితే తేత్ ॥ దీతా యాగ దీతాః అగమ

దీతా ॥

— మౌఢ్యే కర్తవ్య కార్యాణి —

లో॥ నిత్యయానే గృహేచ్ఛేదే ప్రాశనాంతేషు సప్తమ

వధూ ప్రవేశ చూంగలేషు మాఢ్యం గురుశుక్రయోః ॥ కించ ॥

లో॥ నోవాచర్యాం గఢాయాంచ శ్రీశైలే గ్రహణద్వయే
అచునే విషువే చైవ చాతుర్భాస్య ప్రవేశేషుచ

ఉశ్యవేషుచ సర్వేషు తథా నీమంత కర్మసు

సురాసుశేష్య యోశ్చైవ మాఢ్యదోషో న విద్యతే ॥

మాసప్రయుక్త తార్యాణి మూఢత్వం గురుశుక్రయోః

అభిమానాది దోషాశ్చ నమ్యః శాల విధేర్భలాత్ ॥

లో॥ వామీశిమానే శయనే మురారే శ్చక్రేజ్యయోర స్తగ

భాల వృద్ధయోః ॥ ఉత్పాత యోగ గ్రహగండ శాంతి సమా

చకే ద్దగ్గ గృహస్య కర్మ ॥

— వివాహ వత్సరే వధూ నివాస విచారః —

లో॥ ఉద్వాహం గృహమే శుభాయ దివసే ద్భర్తృపుత్ర హే కన్యతా
యాశ్చైవ పుత్రం కుమారి న్యుజితమం జ్యేష్ఠే పతి జ్యేష్ఠకం

గృహే చ శ్చకురం పతించ నుతివే చైతే వ్యభిచాలయే

నిగ్రహి కగరం విచారి వాభయం తేమామభావేభవేత్ కించ ॥

వివాహం గృహే నాచే అమాధే వాశిమానకే సనా భర్తృ

గృహే తిష్ఠేచ్ఛేతే రిశ్య గ్రహే తథా ॥ అజ్ఞానాతురులే

యాభో దంపత్యోః క్షయ మాయుషః ॥

— కాలావసయన వివాహానంతరే నిషిద్ధ కార్యాణి —

లో॥ గృహం గఢం లిలమత్రకర్మ ప్రేతానుయానం కలశ ప్రదానం

యాశ్చైవ గృహం దర్శనంచ వివర్జయే న్మంగలతోబ మేకమ్

॥ కించ ॥

వివాహానంతరే చూడాసు పర్వమర్చం తదర్చకం ॥ పిండ దానం

స్మృత్యాగ్నం చతుర్భాస్య త్రిలతర్పణం చాంశ బంధా ద్వివా

హన్య భూద్యాగ్నం వర్ష మేనవా ॥ వశుర్వా త్పిండ నిర్వాహం ॥

నకుర్యాత్తుతిలోదకం । ఊర్ధ్వం వివాహఃత్పత్రస్య । తథాచ
ప్రతబంధనాత్ ॥ అత్యనో మండనం చైవ । నర్నం పరార
మేవచ । మానమవస్థానం సమాచరే । త్రిమాసం చౌలకర్మణి ।
పిండదానం మృదాస్నానం । నకుర్యాత్తుతిలతర్పణం ॥

శ్లో॥ మానపటటం వివాహదా ప్రత ప్రారంభ ణెపిచ
జ్యేష్ఠాండాది నచ్యాజ్యం గృహసంమారణం తథా
॥ తదనవాదః ॥

శ్లో॥ గంగాయాం భాస్కరక్షేత్రే మాతాపితౄర్మృతేహని
అథానే సోమయాగేన దర్పాదా త్కౌర మిష్యతే ॥ కించ ॥
మహాలక్ష్మే గయా శ్రాద్ధే పితౄః ప్రత్యాబ్దికే తథా ।
సా పిండాన్యంతే వెతకర్మ శ్రాద్ధ షోడశ కేష్యపి
కృతీర్ద్యాహుడికం కుర్యాత్పిండదానంచ తర్పణం
కేచిద్రాభివృత్తివ్యాదే రాబ్దికేవ్యవమూచికే॥ అత్రవిశేషః॥

శ్లో॥ పుత్రీ పుత్ర వివాహయోశ్చ పరత పక్ష్యాసతోభ్యంతరే
పిత్రోరాబ్దిక పైతృకేషు విధివద్దూర్వాక్షతై రర్చయేత్
దధన్యం బదనీధలైశ్చ సహితం పిండాన్నికీర్యాదికం
సన్ధ్యానస్య త్రిలతర్పణంచహ తథా దర్పాన్ నిలాస్వరయేత్ ॥

— లఘు పునస్సంధాన ప్రయోగః —
తేషహోమాత్మరం ధారాగ్ని రసుగతో యది, లఘు పున
స్సంధానం కుర్యాత్ ॥ తద్యథా ॥

వాక్యం : నిత్యోధాగ్నియనుగ్ని రనుగతే శ్రోత్రియా గారాదగిరి
మాహూత్యాయతనే విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యా న్యతంస్మిన్ కలి
ఉపవసే త్వయం పత్నీవా పినాయాశ్చేతి వ్యాహృతిభిశ్చ ద్వే
అజ్ఞాన్వాత్పిరుహయానోప వసేత్ అత్రాయం ప్రయోగః॥
సగ్నియ క్షరక ఉపవేగ్ని ర్పయం దక్షిణత ఆనీకః ప్రాణానా

యమ్య ॥ పూర్వోక్త - శుభతిథా - శ్రీమతః - గోత్రస్య -
నానుభేయస్య - ధర్మశాస్త్ర సమేతస్య - సుజాపాత్ర దురిత
క్షయద్యారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీతిర్థం అనుగత మగ్నిం పున
స్సంధాప్యే ॥ శ్రోత్రియా గారాదగ్ని మాహృత్యాయతనే
ప్రయోగా ద్యాజ్య సంసారాంతేఽగ్నిం పరిషిన్య । అదితేమ
మన్యస్య । అనుమతేను మన్యస్య । నరస్య తేను మన్యస్య । దేవ
సవితః ప్రసువ ॥

పూర్వోక్త వంగుని ॥... శుభతిథా - మమ ఉపవాసా కరణ
ప్రానుశ్చితారం అయాశ్చ భూర్భువస్సువ రిత్యేతైర్గ్రంథై
రాద్యాహుతీర్హోవ్యే ॥
యోగ నిర్వహి తేన సుచాజ్య మాదాయ ॥
మంత్రం :- అయాశ్చాగ్నేస్య నభిశ స్తీత్య సత్యమిత్వ మయాఅసి ।
యోగ మనసా ధృతో యసా హవ్యమూషే యావోదేహి

భువ్యో హ్యవః ॥ అయనేగ్నయ ఇదం నమమ ॥ సర్వప్రాయ
గ్నిం కరిష్యి ॥ ప్రవేణాజ్య మాదాయ ఓం భూర్భువస్సువ
హ్యవః ॥ ప్రతాపతయ ఇదం నమమ ॥ అదితేన్యమగ్నస్థాః ।
అనుమతేన్య మగ్నస్థాః । నరస్య తేన్య మగ్నస్థాః । దేవసవితః
ప్రాసాపి ॥ అగ్నిత అనుగత్యాగ్ని ప్రాయశ్చిత్ర హోమేన ధగ

వాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణు స్సుప్రీతో పరదో భవతు ॥
తతః తాపాననం కుర్యాత్ ॥

— అఘ పునస్సంధా నీయా శ్లోకాః —

నిశ్చలీహివా విసమేక్షాన్ సద్యస్సంధాన మిష్యతే । తత్రో
హోమణ మేవస్యా న్మిత్రేచాప హృత్తేనలే । ఉహోమణంవాను
గత్వాయాశ్చ హుతిరేవవా । భుక్తే ప్రాగగ్ని వాశశ్చేన్నదన్
స్సంధాయ పావకం । ఆహోమకాలావాగ్నీయా ద్వికాలం
తత్పరం యది వివిత్యో ధావ్యోయమగ్ని ర్యది సమనుగతో
మంధస్య ఇత్యాది నోక్తా పహుర్వత్పత్తి స్తదేనో నిరశన
ముపవాసశ్చ పత్యుశ్చ పత్యాః । నాకేవేవా హోరే
జ్వలన్త ముప సమాధాయ పంసూత్య సర్పి । శ్వాయాశ్చ
వ్యాహృతేద్యేహుత భుజిజహుయాత్రస్సక్తువాభ్యాంక మేవ
॥ కింవ ॥

అధిత వేదస్య గృహదగ్ధహీత్వా నిభాయ పహ్నిం వినినా
సముదేత్ ॥ అజ్యస్తు సంసూత్య సక్తదగ్ధహీత్వా చరిత్య
తేక్షా జహుయాదయాశ్చ ॥ అత్రవిశేషః ॥

అర్వాక్రీరాత్రా దయనేగ్న యశ్చ ఆనవ్త రాత్రస్తు మహా
హవిశ్చ । ఏకాదశా హేయది తంతుమత్వా స్యాద్వాదతా
హే భవదగ్ని నాశః ॥

విచ్చిన్న పహ్ని మాధాతు కర్మాంగం విభవద్విజ్ఞః
సాయమారభ్య జహుయా దాహుతీనాం చతుష్టయం ॥

ప్రాయశ్చిత్తేషు సర్వేషు చతుష్పాత్ర ప్రయోగతః
నాఘాతా చక్షుషీచైవ ప్రణితేద్గ్నిం వినాకృతం ॥ కింవ ॥
నాఘాతా నాజ్యభాగావ నచేద్గ్నిం నవియాదః ॥
చతుష్పాత్ర ప్రయోగేతు నిశ్చిత్వోక్తం కపరినా ॥

— విభురత్వ నిర్ణయః —

అనగ్నికస్య వేదోగ్నిః వేదహీనో వ్యవగ్నికః । పుత్రహస్తకా
నగ్నిః పుత్రవానగ్నిమాన్ భవేత్ ॥ భార్యాపుత్ర విహీనస్య
విభురస్య ఇతి స్మృతః । సతి పుత్ర విహీనాయా విభవాపరి
క్రీతా । యశ్చేదాసే జప్త హోమే స్యాధ్యామే పితృకర్మణి ॥
అంధోవ్య నగ్నిమాంకైచ స దూమ్యః పుత్రవాన్ గృహే ॥
॥ శభాశ్చ ॥ అహోమకమాప్యశ్రమాస్యా దపత్నీ కోపి పుత్ర
వాన్ ॥ వేదయుక్తో ద్విజ ప్రసాద్ధి గృహస్థ సద్యశో భవేత్ ॥

— విభురౌపానన విధిః —

ఉద్భత్య నహ్నిం ప్రణవేన చానా నన్యగ్నిరిత్యా హితా
పురస్థాత్ ॥ నిభాయ పృథ్వి దివి ముగ్రకేవ । తగభ్యుహోమ
శ్చక్తవై శ్చమర్మి ॥ ర్భూదయో వై వచ సస్మతాంస విశాన్
నినోద్వాన ఇమతి మంత్రాః । నాగోహణం నావ్యుబలోహణం
నా పుత్ర తిగనం విధురావలస్య । సత్వాని నైమిత్తక కావన్
కర్మ । తత్సౌగ కుర్యా ద్విధురస్మదైవ । వివాహ సన్యాస
మృతాంత మేతం గృహీప కుర్యా ద్విధురోప యాజ్ఞాన్ ॥

— అధా న్యార్వరంభతీయ స్థితిపాక ప్రయోగః —

పౌరమాస్యాం ప్రాతరిథ్యా జర్హిషీ ఆసాద్య ప్రాశకాపాననం
కృత్వా । వధూ ముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణః ఆహుః
ప్రాశానాయమ్య । పూర్వోక్త ... ప్రీత్యగ్నిం దర్శయన్
మాహాన్ క్రమాణ్యం । అన్యార్వరంభతీయ స్థితిపాక ప్రయోగ
మూలముగా ఉన్నది । తాత్పర్యము ఏమిటంటే మహాగ్నిని
ప్రీతితో ప్రాశించి దక్షిణ దిశగా నిర్వహించి దక్షిణ
ముందు చతుర్దిశల ముసవ్యస్థితిపాక ఉపవేశ్య మూలముగా ఉన్నది

పత్నీవ్యవహంతి || వర స్తంధులూ నాదాయ | బాపాసనాగ్నో
 శీవ తండుల చరుగ్గ శ్రవణత్యాభిభూర్య || ప్రాచీన ముదీ
 పీఠం నోద్యాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిభూర్య || అగ్నిం భనాద్యాజ్య
 భాగాంతే || సువాజ్య మోదాయ | ఓం అగ్నేయే స్వాహా ||
 అగ్నేయ ఇదం నమః || ఇతి ముఖావూతిం జాహుయాత్ ||
 సూ || తతః పూర్ణావస్థి ద్యతేదేవా అదధురితి ద్వే ఆజ్యావలూతీ
 ర్భూహుయాత్ || వశం - ద్వే - త్రిణి చత్వారి ||

మంత్రం : 1. పూర్ణావస్థాదుత పూర్ణా పురస్తా దుస్త్యధ్యతః పూర్ణ
 మానీ జగాయ | తస్యాం దేవా అధిసం వసంతః | ఉత్తమే
 నాశ ఇహ మాదయం తాగ్ స్వాహా || పూర్ణ మాస్యా ఇదం
 నమః ||

2. యతేదేవా అదదుర్భాగభేయ మమావాస్యే సంవసంతో
 మహీత్యా | సానోయజ్ఞం పిష్పహీ విశ్వవారే రయింహో ఖేహీ
 మభగే సువీరగ్ స్వాహా || అమావాస్యాయా ఇదం నమః ||
 భర్త్యా ముపస్తీర్య | చరుమభ్యా ద్విరవదాయ | అభిభూర్య ||
 అగ్నేయే స్వాహా || అగ్నేయ ఇదం నమః || పున స్రుచ్యవ
 స్తు || చరుమభ్యా ద్విరవదాయ | అభిభూర్య || అగ్నోవిష్ణు

భ్యాగ్ స్వాహా || అగ్నోవిష్ణుభ్యా రుదం నమః || పున స్రుచ్య
 వస్తీర్య | చరుమభ్యా ద్విరవదాయ | అభిభూర్య || సరస్వత్యై
 స్వాహా || సరస్వత్యా ఇదం నమః || పున స్రుచ్యవస్తీర్య ||
 చరుమభ్యా ద్విరవదాయ || అభిభూర్య || సరస్వతే స్వాహా ||
 సరస్వత ఇదం నమః || పున స్రుచ్యవస్తీర్య | చరుమభ్యా
 ద్విరవదాయ | అభిభూర్య | మావిః ప్రశస్యభిహరయతి ||
 అగ్నేయే భగినే స్వాహా || అగ్నేయే భగిన ఇదం నమః ||
 పున స్రుచ్యవస్తీర్య | ఉత్తరాహా తస్య త్విస్త్వికృతే వదాయ ||
 ద్యా వభిభూర్య | న మావిః ప్రత్యుతి భూరయతి | అగ్నేయే
 శ్వస్త్యై స్వాహా || అగ్నేయే శ్వస్త్యై ఇదం నమః ||

సూ || ఇధ్యసన్నమానాన్యద్భిన్నగ్ స్పృత్యాగ్నో ప్రహరతి | రుద్రాయ
 గతి చరాగ్నేదం నమః || అపశుపస్పృశ్య || అస్య అహ్నోరంభ
 గేయ స్థాభివాక పహోమ కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం
 వృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే || ఓం చిత్తంచస్వాహా ||
 చిత్రాగ్నేదం నమః || జయాది బ్రహ్మ విస్తర్ణనాంతం
 రుద్రాగ్నే || అగ్నే అగ్ని వృషిమంజుం శృత్యా | శమ్యా అపహ్నా
 వ్యవధి రితి గానా సి || భూర్భువః సర్వజ్ఞే ||

— అన్వారంభశీయాను బంధ కోకా: —

భూతి మా మణిదాయాత్మ విధివాపాసన స్మరణేత్ । ప్రతి
బుద్ధ్యేన కర్మోత్త యాగద్వయం ముదాహృతం । ప్రాణః కాతే
మహాహృదాజ్ఞా యది ప్రభవ ముత్తమః । రాత్రౌ సంకల్పస్య
నిత్యం తే హ్యన్వారంభః కేకాని చక్షుర్ హోమ మభ్యేతు
ప్రావర్త్యే యది హ్యన్వారంభః । తస్యా మారభ్య విధిన దన్వా
భావ పురస్కరం ॥ తథా ॥

నివాహ శేష మభ్యేతు పర్యవృత్త్యేన తేన తే నన్వీక్షిత కర్
మం । పునః పాకం మథావహః । శత్ర యద్యవ్యమావాస్యా
వివాహత్యాగినంతరం । యదివా పౌర్ణమాసీస్యాత్ । సావీ
రాశక్తిమూలకా ॥ ఇతి ॥ అత్ర అనూవాస్యాయామపి సావీ
రాశక్తి పురణ మానాను పౌర్ణమాస్యా మాధ్యాది మానదోష
మచ్చ్యే ప్రవృద్ధ్యం ॥ తథా ॥ దక్షిణ - తత్పూర్వమేవ పౌర్ణ
మాస్య సావీరాశక్తి త్యాదార్భం కుర్యాదితి సిద్ధం । నివాహ
నంతర పర్యగ్ని గ్రహణాది దోష సంభవే ॥

ఉపరాగోధిమాసోవా యది ప్రథమ పర్వణి । నాహ శే త్ర్యంశ
సూమిష్టం । మాధ్యేన గురుశుక్రయోః । ఇతి । నిశేధా
త్ర్యంశ సావీరాగో న కార్యః ॥ ఏవం నివాహనంతర సూహ
భాది పితృమాస సంభవేచ । న కార్యం ॥ తథా ॥

సావీరాశక్తియాం కుర్యా ద్వివాహాదు త్తరాయణే ॥
పితృమాతృ చతుష్టేయం యది కుర్యా ద్విసప్యతి ॥ కించ ॥
ఉపాకర్తన మావ్యంబ కవ్యం పయోత్సవం తథా
ఉత్తరే నియతం కుర్యాన్మలమానే విసర్జయేత్ ॥ పర్వప్రాధ
మికేష్టిః ॥ ప్రథమ సావీరాశక్తి - నతు ద్వితియః తస్యదోషా
భావాత్ ॥ ప్రారభేతు ద్వితియాచాప్రాకదోషా న విదన్యతే

66 ।

ఇతి స్మరణాత్ । స్మృతి సంగ్రహేచ ॥ అరంభం దర్శనాశ్చ
జ్యోతిరగ్ని హోతృవ్యాధిమం । ప్రతిహాశ్చన కర్మాద్యా మల
మానే విసర్జయేత్ ॥ నను ॥

అభిమానతు శుక్రస్య । గురో రస్తమ యేషిచ
విద్యం నైమిత్తికం కుర్యాత్ కామ్యకర్మ విసర్జయేత్
ఇతి నిత్యస్య కర్తవ్య త్వచనాత్ । నిత్యా విహంబయన్న న
స్వీనాయత ఇతి విజ్ఞాయతే । విశేషా దశ విద్యయే ద్రవ్యస్యః ॥

ప్రతేషు శాంతి హోమేషు బ్రుభక్షేషు పృషోత్పృశే
పరోః ప్రభావశ్చేదైవ కమ్యా ఏవ న సంశయః ॥ ఇతి ॥
ప్రభావ చరుణి ॥ స్వారాన్వారంభశీయా అత్ర పరిధర్మః ।
కమ్యాః కార్యాఇతిచ పదంతి । అత్ర మూలకారితాః ॥

అగ్ని సదాగ్నా సహితశ్చ విష్ణు స్ఫురస్యశ్చైవ తథాపరస్వాన్
అగ్నిర్భగ్నీ స్విప్వ కృదగ్ని రేతాః క్రమే హుత్యాధ తతో
అగ్నిర్భగ్నీ స్విప్వ కృదగ్ని ॥ అత్ర విశేష కారితాః ॥
జయాది ॥

అనాహితాగ్నేః ప్రథమేదకాచ యాదేవతాసాః ప్రపదంతి
తత్తాః । తస్యాం కాలః కిల పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరర్కదంత్యేవ
కపత్తి శిష్యాః ॥ ఇతి ॥ ప్రాతరత్యనేన దినైవ కుర్యాత్ । నతు
రాత్రా వితి సూచితమే ॥

— శత్ర సామయికా: —

కర్మ స్వాధ్యక్ష మత్యేషు ప్రతేషుహి పతుర్న్యసి
ముఖాచుతి రవస్యంతి పర్యాచార్యై స్ఫునిశ్చి జేతిగృహ్యదుః ॥
పాద్యజ్ఞేనాత్మోన్మాని కర్మాగ్నిహ్యగ్నా తా నీతి । అగ్నే నుసావీ
హ కాగం గుర్భాగ్ని లాపహోమ పగ్నామాద్య హవిషమర్చాణి
దగ్ధంబలి రహోమంబ । పాచగ్నా నతుర్కార్యాత్ । యథోప

దేశం ప్రథానా హుతయోగిని ముఖ స్వప్నకల్పతో ర్భగ్యేంత
ప్రధానే చతురవత్త మభిఘార్వ హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ -
బహువు ప్రథాన హోమేషు అంతే ప్రత్యభిఘారణమితి సాం
ప్రతికాస్తు ప్రత్యాహుతి ప్రత్యభిఘారణంకం కుర్వంతి భద్ర
మూలత్యా న్నాదరణీయమ్ ॥

- సమాప్త్యం -

— అన్యారంభణీయానంతర మన్యార్థానమ్ —

వార్షమాసాం ప్రాతరావాసనం హుత్వా పత్య సహ
ప్రాణానాయమ్య ॥

పూర్వోక్త ... కుభటికా శ్రీ పరమేశ్వర వీర్యం మహా
పాసన సిద్ధ్యం పౌర్ణమాసే నాగ్నేయేన స్థాపితకేనశ్శ్వా
యాజయిష్యే ॥ తత్రాగ్ని శ్విష్టకల్పచ్చ దేవతే ॥ వీహిమయంచ
దుద్రవ్య మనస్సన్నిహ కాలే ఉపవత్సామి ॥ బ్రహ్మచర్యం చతి
హ్యమితి సంకల్ప్య ॥ ఇథాబర్హిష్ సన్నహ్యతి ॥ అమా
వాస్యాయా మప్యేనమేవాన్యార్థానంశత్రలమావాస్యాయాం
దార్శికే నాగ్నేయేన స్థాపితకేన శ్శ్వా యాజయిష్యే ॥ ఇత్య
న్యార్థానం కుర్యాత్ ॥

- సమాప్త మిదమ్ -

— అథ-ప్రతి పత్థాపితక ప్రయోగః —

ప్రతి పతి ప్రాతరావాసనం హుత్వా ॥ జ్ఞాపనాగావి
చరుగ్ శ్రవయిత్వా ॥ అభిఘార్వ ॥ ప్రాచీన ముదీచీనంవో
ద్వానస్య ప్రతిషేత మభిఘార్వ ॥ అగ్నిం ధనాద్యాజ్య భాగాంతే

శేషం ఆగ్నేయ స్థాపితక వత్సర్వం కుర్యాత్ ॥ అత్ర వృష
దక్షిణానా స్థి కింతు ॥ పూర్ణ చాత్రం దక్షిణా ॥ పూర్ణపాత్ర
లక్షణం.

అష్టముష్టి భవేత్కించి కించి చ్చత్వారి పుష్కలః పుష్కలా
చ్చైకువత్సార అథకా పరికి రితః ॥ అథకాచ్చైవ చత్వారః
పూర్ణ చాత్రం ప్రచక్షతే ॥

— ప్రతిపద్ధోమ స్సమాప్తః —

— అథ - విత్తపేష్టి ప్రయోగః —

మాఢ్యాది నిమిత్తా భావేనతి - యది ప్రథమ హ్యతి పాత్ర
యతి - తదా విత్తపేష్టిం కుర్యాత్ ॥ పూర్ణమాహ్వాం ప్రాత్ర
రావాసనం హుత్వా ॥ పత్య సహ ప్రాణానాయమ్య ॥

పూర్వోక్త... వీర్యం (మమ) ప్రథమ పర్వః - ప్రతిపద్ధో
మాతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్తారం ॥ అన్యారంభణాభిక్తార సిద్ధ్యం
విత్తపేష్టిం కరిష్యే ॥ తత్రాగ్ని రింద పాసనకల్ప ప్రథాన
దేవతాః ॥ స్వప్న కల్పదంగ దేవతా వీహిమయం చరుద్రవ్యం
స్థాపితకేన సద్యయాజయిష్యే ॥ పత్య సహంతి - పర
స్థాపనాగాదాయ ॥ జ్ఞాపనాగావి చరుగ్ శ్రవయిత్వా ॥
అభిఘార్వ ॥ ప్రాచీన ముదీచీనంవోద్వానస్య ॥ ప్రతిషేత మభి
ద్వానస్య ॥ అగ్నిం గుప్తమాధానా ద్యగ్ని ముఖాంతే దర్శ్యా
మాదీర్ధ్య దక్షిణాద్యాజ్య ద్వితీయ వదాయ ॥ అభిఘార్వ ॥
అగ్నిం ॥ అగ్నిం ధనం నమమ ॥ పునః స్పృమ్యప

ద్వితీయ ॥ భమమహ్యద్వితీయ వదాయ ॥ అభిఘార్వ ॥ ఇంద్రాయ

స్వాహా ॥ ఇంద్రచాయేదం నమః ॥ స్మృత్యుప స్తీర్య ॥ చరు
మథ్యా ద్విర వదాయ ॥ అభిభూర్య హవిః ప్రత్యభిభూరయతి ॥
సోమాయ స్వాహా ॥ సోమాయేదం నమః ॥ పునః స్మృత్యుప స్తీర్య
ఉత్తరాధా త్వత్ప్రతిష్ఠ కృతే వదాయ ॥ ద్విరభిభూర్య ॥ న
హవిః ప్రత్యభి భూరయతి ॥ అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥
అగ్నేయే స్విష్టకృత ఇదం నమః ॥ ఇథ్యసన్నహనా వ్యధిభి
సగ్గస్మృత్యాగ్నా ప్రహరతి - రుద్రాయ తంతి చరాదేదం
నమః ॥ అపఃపస్పృశ్య ॥ అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా
సిద్ధ్యరం వ్యధికామః జయూది హోమం కరిష్యే ॥ జయూది
బ్రహ్మవిసర్జనాంతం కుర్వాత్ ॥ అత్ర బర్హిస్సమంజనకృత్యా
శమ్యా ఆహూయ ॥ తతో న్యారంభణీయం కృత్యా ॥ ప్రతి
వదిస్తాతీపాకం కుర్వాత్ ॥

— విభ్రష్టిష్యాః శ్లోకాః —

శ్లో॥ ఆగ్నేయ మైందం సామ్యంశ కారయే చ్చరుమీద్యశం
॥ కించ ॥

శ్లో॥ అగ్నేయేచ తథేంద్రాయ హోమాయ స్విష్టకృత్సునః
జహుయాదిధృతం తేణ బ్రహ్మేష్టిం జయాదికం అత్రశ్చలిశ్చ ॥
యో యజ్ఞ బ్రహ్మసావ్య తస్మా ఏతా మిష్టిం నిర్వపేదాగ్నేయ
మస్తా కపాలమైంద మేకాదశ కపాలగ్ం సామ్యంచరుం ఇతి ॥
బ్రహ్మేష్టిం కరుమ శ కశ్చేత్ పూర్వాహుతింవా కుర్వాత్ ॥
॥ తథా ॥

శ్లో॥ ద్విభ్రష్టేష్ట్యా యదా విప్రా యద్యశక్తాః కథం భవేత్
చార్ధాహుతిర్వా తత్తానన్ కర్తవ్యదిభి రీరితేతి ॥ పూర్వాహుతి
మంత్రస్తు మహాహవిగ్లో తేతి ॥ తథాచ ॥ గృహ్య పరిశిష్టే ॥
పక్షహోత్రాయజ్ఞ బ్రగ్మం యాజయే దితి ॥

— అగ్రయజ్ఞ స్థాతీపాక ప్రయోగః —

విర్వాసు శ్యామకా గ్రయణం శరది ప్రహీణాం శ్యామాకానాం
సమాస ఉపలభ్యతే ॥ దసంతే యవానాం పార్శ్వ మాస్యామమా
వాస్యాంవా ప్రాశక్తాపాసనగ్ం హుత్యా సత్త్వాసహ ప్రాణా
నాయమ్య ॥ పూర్వోక్త ... శీత్యం అగ్రయణ స్థాతీపాకేన
యాజుయిష్యే ॥ (యజ్ఞే)వత్సవహంతి ॥ యజమానః వపేన
నాదాయ ॥ జ్ఞాపననాగ్నా చరుగ్ శ్రవయిత్వాభిభూర్య ॥
తంతులా ప్రాచీన ముచీచీనం హో ద్వాప్య ప్రతిష్ఠిత మభిభూర్య ॥
అగ్నేరుపసమాధానాద్వాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిం హుత్యా ॥
దర్వాముప స్తీర్య ॥ చరుమథ్యా ద్విరవదాయ ॥ అభిభూర్య ॥
ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా మిదం వమమ ॥
పునః స్మృత్యుప స్తీర్య ॥ చరుమథ్యా ద్విర వదాయ ॥ అభి
భూర్య ॥ విష్వభ్యా దేవేభ్య స్వాహా ॥ విష్వభ్యా దేవేభ్య
అజం ॥ గత స్మృత్యుప స్తీర్య ॥ చరుమథ్యా ద్విరవదాయ ॥
అభిభూర్య ॥ హవిః ప్రత్యభిభూరయతి ॥ ద్వావా పృథివిభ్యాగ్
స్వాహా ॥ ద్వావా పృథివిభ్యా మిదం నమః ॥ పునః స్మృత్యుప
స్తీర్య ॥ ఉత్తరాధా త్వత్ప్రతిష్ఠ కృతే వదాయ ॥ ద్విరభిభూర్య

స హవిః ప్రత్యగ్భిః సూరయతి । అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥
అగ్నేయే స్విష్ట కృతే ఇదం నమమ ॥

సూ॥ ఇచ్ఛసన్న హవానన్యభిః సుగ్ధ స్వర్వాగ్నో ప్రహరతిరుద్రాయ
తంతి చరామేదం నమమ ॥ అవతిస్త్విశ్వ ॥ అస్య అగ్రయణ
సాలీహాక కర్మణః హోమః ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః
జయూది వత్సం ప్రాజాపత్యాది హోమం కరిష్యే ॥ ప్రాజా
పత్యాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతం కుర్యాత్ ॥ అత్ర బర్హి స్సమం
జనం - పరిధి ప్రహరణం కుర్యాత్ ॥ నవానాం తంతులాలామ
పశ్యానాం ముఖం పూరయత్వా । స్వర్వా భక్షయిత్వా సప్త
దక్షః ప్రాశస్త్య । ముఖ శుభ్రస్త్వం ద్వారాచమ్య ॥ హుతశేషేణ
దృఢమేకం పిండం వృత్వా । పంచమేష్ట్యనీతి యజమా గృహ
వృష్ట వంశేతం పిండం ఉచ్ఛ్రవ్యం నిషేచ్య ॥ పంచమేష్ట్యసి పరమా

మాగ్ శ్రీయం గమయతి ॥ శ్యామాకాగ్రయణే సోమ ఏవ
ప్రథాన దేవతా ॥

— అగ్రయణం సమాప్తమ్ —

— అగ్రయణ శోకాః —

శో॥ స స్వీహిః పర్వణి సూతవై శ్వరద్యా గ్రాయణం కార్య
మనాహితాగ్నిభిః । దోహసనాగ్నోతు హవిః ప్రతిష్ఠితాభిః సుర
ణాంతేగ్ని ముఖాది చక్షుషీ ॥ హుత్యా సాలీహాకేగ్నేయే
తదింద్రాగ్నిభ్యాం విశ్వదేవేభ్య ఏభ్యః । ద్యావా వృథివీ
భ్యామత స్విష్టకృత్యాభిః చేపానాద్వాప్తా ప్రాశసం తంతులా
లామ ॥

— భార్యద్వయాగ్ని సంసర్గః —

భార్యద్వయాం విద్యమానాయాం ॥ ధర్మాంతం ప్రకాశంవా ।
పునర్నివాహే కర్తవ్యే । పూర్వాగ్నౌ తాకికాగ్నౌవా
ద్వితీయ వివాహ హోమం కుర్యాత్ తాకికాగ్నౌ ద్వితీయ
వివాహ శ్చేత్ ॥ తయోరగ్న్య స్సంసర్గం కుర్యాత్ । తత్ప్ర
కార ఉద్యతే । అక్షాతా దశ్యాం ద్వారాభ్యాం హిహా ।
శ్వేషా కనిపాగ్ని దక్షిణ వామయోః పార్శ్వయోః పృథ
క్ప్రతిపాద్య । ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శ్రీశ్రీం శ్వేషా
కనిపా పత్నిభ్యాం సహితపుక్ । గృహస్థగ్ని పాథ్యానాం
కర్మాణాం తంత్రానుష్ఠాన ఫలసిద్ధ్యర్థం - ఔహవాగ్నిద్వయ
స్సంసర్గం కరిష్యే ॥ కనిపాగ్నౌ చతుష్పాత ప్రయోగా
ద్వార్య సంసాగారాంతేగ్నిం పరిషేచ్య । అదితేను మన్వప్య

... దేవ సవిశే ప్రసవ ॥ ప్రవేణ చతుష్పాతమాజ్యం

గృహీత్వా । కనిష్ఠ పత్నీవ్య వన్వాపరాయాం ॥ నమస్త
ఋషేగద అన్యథాయైత్యా న్యథాయైత్వా మాన ఇంద్రాభిత

ప్య దృష్ట్యాభిహుః సహ బ్రహ్మతు వేదస్తు స్వాహా ॥ ప్రహ

విశయ ఇదం నమమ ॥ పునః పరిషేచ్య ॥

సూ॥ తగ్ని అయంతే యోని రిశ్వత మగ్నిం సమిధ్యాగ్నోభ్యః ॥

మంశ్రం : అగ్నిం ప్రయోగ్యం మూల్యం మూల్యో హోమో అగ్నోచథాః ।

తం హసం నగ్ని ఆగ్నోహవానో వాయూ తయం ॥

సూ॥ అజహ్వన ఉత్పన్నశ్శ్రుతి ద్వాభ్యాం జ్యేష్ఠాయా అగ్నే తా
నమిధ మాధాయ ॥ కవిష పత్నాన్వికన్యారభిః ॥

మంత్రం : 1. అజహ్వన స్మప్రవతీకః పురస్తా దగ్నేస్వాం యోనిమా
సీదహధ్యా । అస్మిదగ్నేన స్త అధ్యుశ్చ రశ్మిరవిశ్వేదేవా యజ
మానశ్చ సీదత ॥

2. ఉత్పన్నస్వాగ్నే ప్రతి జాగృహ్యేన మిష్టాపూశ్చ సగ్ం
చ్యతేహాయుంచ । పునః క్ష్యాన్వత్స్వ పితరంయువాన మన్వా
తాగ్ం నీశ్వయ తంతు మేతమ్ ॥ ఇతి సమిధం నిధాయ ॥
తస్మిన్నగ్నా చతుష్పాశ్రప్రయోగాద్యాజ్య సంస్కారాంతే
గ్నిం కరిషిష్యః । పన్నభ్యా మన్వారభిః ॥ సృశేణ చతుర్
హిత మాజ్యం గృహీత్వా ॥

సూ॥ యో బ్రహ్మ బ్రహ్మః ఇతి ఘృత స్మృతేనాష్టాభ్యా హుతీ
ర్జహుమాత్ ॥ ఏకం - ద్వ్య - గ్రీణి - చత్వారి (సంచతిపంచా
వశీనాం) ॥

— ఘృత స్మృతమ్ —

మంత్రం : 1. యో బ్రహ్మ బ్రహ్మః ఉజ్జహవః ప్రాణై శ్శిరశ్శ్రుతి

హస్య విశాక్ ॥ ఈశానో దేవస్సశ చయుర్దధాతు తస్మై
జహోమి హవిషా ఘృతేన స్వాహా ॥ ఈశానో యేదమ్ ॥

2. విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మథాద్రదోచ మూనో ఘర్మరుచిర్య
ఆగాత్ । సమృత్యపాశా దపనుద్య ఘోరాదిహయ మేళా
ఘృతమస్తు దేవ స్వాహా ॥ ఘర్మ రుచయ ఇదమ్ ॥

3. బ్రహ్మజ్యోతి ర్బ్రహ్మ పశ్చిష్ణు గర్భం యమాదథా త్పురు
హాపం జయతమ్ సువర్ణ రంభ గ్రహా మర్క మర్కం తమా
యుషే వర్తయామో ఘృతేన స్వాహా ॥ బ్రహ్మజే జ్యోతిష
ఇదమ్ ॥

4. శ్రియం లక్ష్మీ మాపలా మంబికాగాం వక్షింవయా మంద్ర
శశీ తుప్తవాః తాం విహ్వం బ్రహ్మయోనిగ్ం సుహాపా
మిహాయుషే తర్కయామో ఘృతేన స్వాహా ॥ బ్రహ్మయో
నమ ఇదమ్ ॥

5. దాహాయాగ్ని శ్చ్యయోన్య శ్చ్యయోన్య స్పహసతో విశ్వ

రూపా విరూపాః ససూనవ స్పృశత యస్సయాధ్య ఇహాయు
 మేణో ఘృత మిదం ఆచంతాన్ స్నాహః ॥ దాతాయశీభ్య
 ఇదమ్ ॥

6. దివ్యాగణా బహురూపాః పురాణా ఆయుశ్చిదోనః ప్రమథంతు
 వీరాన్ తేభ్యో జహోమి బహుధా ఘృతేన మానః ప్రజాగ్ం
 కిరిణో మోత వీరాన్ ధాన్యహః ॥ దివేభ్యో గణేభ్యో బహురూ
 పేభ్య ఇదమ్ ॥

7. ఏకం పురస్తాద్య ఇదం బభూవ యతో బభూవుర్భువనస్య గోపాః
 యమవ్యేతి భువనగ్ంసా పరాయే సనోహవిర్భుత మిహః
 యుషేతు దేవస్సాహః ॥ ఈశానాయ దేవామేదమ్ ॥

8. వసూన్ యద్రా నాదిత్యాన్ మరుతోఽథ సాధ్యా నృభూన్య
 తౌన్ గంధర్వాగ్శ్చ పితౄగ్శ్చ విశ్వాన్ భృగుంత్య
 రాగ్ శౌచిరసోఽథ సర్వాన్ భృతగ్ం హుత్యా ప్నాయు
 స్సామ హమామ శక్వతాన్యహః ॥ సహాదిభ్య ఇదమ్ ॥

9. విష్ణోత్పంనో అంతమ శ్శర్మయచ్చస హంత్య । ప్రతేధారా
 మధుశ్చుత ఉత్పం దుహతే అక్షితగ్ స్నాహః ॥ విష్ణవఇదమ్ ॥
 అంత్య ఇత్యేకాహుతిం చ జాహుయాత్ ॥ పునః పరిషిచ్య ॥
 అదితేన్య మగ్ స్నాః ... ప్రాసాపిః ॥ తస్మిన్నగ్నౌ చరుగ్
 శ్రవయిత్వా । అభిఘోర్య । ప్రాచీన ముదీచీనంవో ద్యౌస్స ।
 ప్రతిష్ఠిత మభిఘోర్య అగ్నిం ధనాద్యగ్ని ముఖాంతే తత
 స్సృచ్యపస్తీర్య । చదుమధ్యా ద్వీరవదాయ అభిఘోర్య ।
 హవిః ప్రత్యభి ఘోరయతి ।

సూ॥ సమితగ్ం సంకల్పేథా మితి వాక్య ద్వయం ప్రణవా న్ముత్యా
 మంత్రం : సమితగ్ం సంకల్పేథాగ్ం సంప్రియా కోచిష్టా సమన
 స్యమానౌ ఇషమూర్ణ మభి సంవసానౌ సంవార మనాగ్ంసి
 సంప్రతా । సముచితాన్యా కర మేరాం ఇతి మంత్ర ముచ్చార్య
 తతః ॥

సూ॥ అగ్నీ పురీక్ష్యతి వాక్య ద్వయేన చరుం జాహుయాత్ ॥
 మంత్రం : అగ్నీ పురీష్యాధిపా ఇహాత్వంశః । ఇష మూర్ణం యజమా
 నాయ భేహ స్నాహః ॥ అగ్నయే పురీష్యా మేదమ్ । తత
 స్సృచ్యపస్తీర్య । ఉత్తరాధాత్వశ్చ త్విష్టవ్యక శేవదాయ । ద్వీరభి
 ఘోర్య ॥ వహవిః ప్రత్యభిఘోరయతి । అగ్నేః పశ్యా ద్విహే

నిధాయ! తతః పురీష్య పృథుగ్న ఇత్యాద్యనువాకాంతం ప్రతి
మంత్రం ద్వాభ్యాం ద్వాభ్యాం వాక్యాభ్యా మష్టాదశాద్యా
హుతి స్సువేణ జహాయాత్ || సువేణాజ్య మారాయ ||

మంత్రం : 1. పురీష్య స్వమగ్నే రంఋమాన్ పుష్టిమాన్ అని శివాః
కృత్యా దిశ పృథ్వాస్వాం యోని మిషః సదస్వాహ ||
అగ్నేయే పురీష్యాయేదమ్ ||

2. భవంతం వ స్సమనసా పమాశసా వరేషసా మాయజ్జగం
హిగం శిష్టం మాయజ్జ పతిం జాతవేదసా శివా భవత మద్య
ససస్వాహ || అగ్నిభ్యాం జాతవేదోభ్యా మిదమ్ ||

3. మాతేవ పుత్రం పృథివీ పురీష్య మగ్నిగ్నే న్యేయోనావభారుభా
తాం విశ్వేశేషేర్ ఋతుభి స్సంవిదాసః || ప్రజాపతిర్విశ్వ
కర్తా విముఖవత్స్వాహ || ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణ ఇదమ్ ||

4. యదస్యపారే రజస శ్చుక్రం జ్యోతి రజాయత | తన్నః పరుష
దతి ద్విషోగ్నే వైశ్వానర స్వాహ || అగ్నేయే వైశ్వానరా
యేదం నమమ ||

5. నమస్సుతే నిర్ఋతే విశ్వరూపే యస్మయే విద్యతా బంధ
మేతం | యమేనశ్యం యమ్యాసం విదానో నమం వాగ్మవధిరో
హయే మగ్న్ స్వాహ || ని ఋత్యై విశ్వరూపా యేదమ్ ||

6. యశ్చేదేవీ నిర్ఋతి రాబబంధ దామగ్రీవా స్తవిజర్జ్యం |
ఇదంతే తద్విష్యా మ్యాయుతో నమధ్యా ద్దధాక్షహః వితురుద్ధి
ప్రముక్త స్వాహ || దేవ్యై నిర్ఋత్యా ఇదమ్ ||

7. యప్యాస్తే అస్యాః కర్తార అసన్ ఋహోమ్యేషాం తాదానా
మవస్థనాయ | భూమిరితిత్యా జనావిమర్షి ఋతిరిత్యాహం
పరిషేద విశ్వత స్వాహ || దేవ్యై నిర్ఋత్యా ఇదమ్ ||

8. అనునన్యంతమ యజమాన మిచ్ఛన్తే నస్యత్యాంతసూరసాన్
స్యన్తి | అనన్యమస్మ దిచ్ఛపాత ఇత్యా నమోదేవీ నిర్ఋత్యే
తుభ్యమస్తు స్వాహ || దేవ్యై నిర్ఋత్యా ఇదమ్ ||

9. దేవీ మహం నిర్ఋతిం పందమాహః పితేవ పుత్రం దమయేత్ ||

కోటిః । విశ్వస్య యాతాయ మానస్య వేద శిర శ్శిరః ప్రతి

సూతే విచక్షే స్వాహా ॥ దేవ్యై నిర్ఘృత్యా ఇదమ్ ॥

10. వివేశన స్సంగమనోవసూనాం విశ్వాయాపాధి చక్షే శచీభిః ।

దేవ ఇవ సవితా సత్యధర్మేంద్రో సతస్తా సమరే పథీనాగ్

స్వాహా ॥ దేవాయ సవిత్ర ఇంద్రాయేదం సమమ ॥

11. సంవరత్రా దధాతన నిరాహవాన్ కణోతన । సింహామహః

అవటముద్రిణం వయం విశ్వాహ దస్త మక్షితగ్ స్వాహా ॥

అవటా యాక్షీతా యేదం ॥

12. నిష్కృతాహవ మవటగ్ సంవరత్రగ్ సంవేచవం । ఉద్రి

ణగ్ సించే అక్షితగ్ స్వాహా ॥ అవటాయాక్షీతా యేదం ॥

13. నీరాయంజంతి కవయో యుగా వితస్వతే పృథక్ । నీరాదేవేషు

సుమ్నయా స్వాహా ॥ నీరేభ్యః కవిభ్య ఇదం వమమ ॥

14. యవక్ నీరా వియుగాతనోత కృతేయోనా వపతేహ ॥

గిరాచ శృషి స్సఫరా అనన్తో నేదీయ ఇస్సద్భ్యా కల్పమా

యత్యాహ ॥ నీరేభ్యః కవిభ్య ఇదమ్ ॥

15. లాంగలం పవీరవగ్ సంక్షేపగ్ సంమతిత్సరు । ఉదిత్యృచతి

గామవిం ప్రభర్వంత పీవరీం ప్రస్తావద్రథ వాహనగ్ స్వాహా ॥

లాంగలా యేదమ్ ॥

16. శుచంసః ఫాలా వితుడతతు భూమిగ్ శుచం కీనాశా అధి

యంతు వాహన్ శుచం పృథ్వీ వాగునా పయోధిశ్శునాసీ

రాశున మస్మాసు ధన్వన్ స్వాహా ॥ ఫాలేభ్యః కీనాశేభ్యః

పర్జన్యాయ శునాసీరాభ్యా మిదమ్ ॥

17. కామం కానుమఘే ధుమ్న మిత్రాయ వసుణాయచ । ఇంద్రా

యాగ్నమే పూష్ణ ఓచధీభ్యః ప్రజాభ్య స్వాహా ॥ మిత్రాయ

వసుణ యేంద్రాయాగ్నమే పూష్ణ ఓచధీభ్యః ప్రజాభ్య

ఇదమ్ ॥

18. ఘృతేన నీతా మసుగా రమక్తా విశ్వేకేనై కనురుతాయుష్యః

కుర్యాత్ ! బహు పత్నీకేవ్యవ మేవాగ్నినాం సంసర్గం విధా
గంచ కుర్యాత్ ॥

— సమాప్తః —

— ఔపాసనాగ్ని ద్వయ సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తః —

ఔపాసనాగ్ని ద్వయ సంసర్గే తమగ్నిం ద్యా వః యుగపత్
అయంతేయో నిరితిద్వయో పుమిథా సమాకోష్య తమగ్నిం
ద్యేధా విగజ్జ్య । మయామయమంతో మయామయమంత ఇతి ద్యా
వః ప్రత్యేక మభిమంత్ర్య । స్వస్తిక్ స్వస్తిన్నగ్నా స్వాం
స్వాం సమిధం అజహ్వనః । ఉదుభిధ్య స్వతి ద్యాభ్యామా
ధాయ చతుష్పాత్ర ప్రయోగం కృత్వా । పూర్వహోతా
స్వాంతే అగ్నేయే వివిచయే స్వాహేతి హుత్వా । ప్రాయ
శ్చిత్తాహుతీర్ణుహుయా త్పునఃపరిషించేత్ । పశ్చాద్దాతా
స్వాంతే అగ్నేయే వివిచయే స్వాహగ్నేయే పథిక్వేస్వాహేతి
హుత్వా ప్రాయశ్చిత్తాహుతీర్ణుహుయాత్పునః పరిషించేత్ ।
తతస్తాపుభా సహేవ సమారోపయేత్వామ్ ।

— సమాప్తః —

— ఔపాసనాగ్ని ర్హోతాగ్ని సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తః —

ఔపాసనాగ్నే ర్హోతాగ్ని సంసర్గే చతుష్పాత్ర ప్రయోగం
కృత్వా । అగ్నేయే వివిచయేస్వాహేతి హుత్వా । హహి
పంచకం ప్రాయశ్చిత్తా హుతీశ్చ జహుయాత్ ॥

— సమాప్తః —

— ద్వితీయ వివాహ కాలః —

ప్రమదామృతి వాసరా దితః పునరుద్యాహ విధిర్లపస్యచ
విషమే పరివత్సరే శుభ స్వమనశేతు మృతి ప్రదోధవేత్ ।
పత్నీ వియోగే ప్రథమేచ వశేనోచే ద్వివశే పునరుద్వహో
త్సవః । అయుగమృతమేతు శుభ ప్రదస్సాన్య ద్వితీయ గర్భాత్రి
పరాశరాద్యాః ॥ కింతు ॥ అపుత్రితే మృతా భార్యా భర్త
స్తస్యా విధిస్సృతః । యుగ్మైర్దేవేయగృహమానేనా వివాహ
శుభదోమతః ॥

మృతే జనన్యాం జనకేం నాయాం । ద్వితీయచక్రే ప్రకరోతి
శోభనం । కరోతి మోహాత్ప్రధమేతు హావిం! పదంతగర్భాత్రి
పరాశరాద్యాః ॥ ఇత్యేకే ॥

— అథా - ర్కవివాహ ప్రయోగః —

అథాత్తోర్క వివాహ విధిర వ్యాఖ్యాస్యామః । మంగళ ఘోష
వాద్య పూర్వకం బ్రాహ్మణైస్సహ గ్రామాదృహిః ప్రాచీ
ముదీచీంవా దిత ముప విష్కమ్య । తత్ర అర్క- నృక్షస్య
మూలే వేదికాం నిర్మాయ! అద్భిరభ్యుక్ష్య! గంధపుష్పాక్షతై
స్సంప్రకీర్య! నూతన వస్త్రమూర్త్యాద్య! తమపరి యథా
శక్తి తంతులా నిర్మధాయ! ప్రాజ్ఞుభి ఉపవిశ్య! ఆచమ్య...
పూర్వోక్త... శుభతిథౌ (మమ) తృతీయ మానుషే వివాహ
అన్యదోష పరిహారార్థం తృతీయ మర్క- వివాహశ్చ సం కర్మ
కరిష్యమి... పదిని ల్లప తదాకామిష్యన్తం వృధ్యర్థం
కాంగిస్సమిధుజ్వలున్మీద ముత్యవైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహ
తాదశం కరిష్యే అదా నిర్వహీత పరివహా మున్మీదం శ్రీ
మహాగౌరవతి స్థానం - పూర్వహా ముత్యవైస్సహ స్వస్తిత్ ॥
తుమ అర్క వివాహ కర్మాదాత్తర్గ జగదాచార్యర్థంచ - త్యా

మనం నృత్యే వృత్యోస్మి కరిష్యామి ॥ ఇతి ప్రతి వచనం ॥ ఇతి వరణం కుర్యాత్ ॥ అచమ్య ... పూర్వోక్త ... కుభటితా మమూర్క వివాహే సమస్త మంగళా వాప్యర్థం అర్చనాపూజాం కరిష్యే ॥ అప్రేక్ష్యేన రజసా ... విజశ్యన్ ॥ ఇతి మంత్రం మధ్యే అర్చన మూనాహయామి స్తోత్రయామి పూజయామి ॥ తతః అష్టదిక్పాలకా నావాహ్యా ॥ అర్చనాయ నమః ధ్యానా వాహనాది హోదశోపచార పూజాం సమర్పయామి ॥ అత్ర గుహోదనం నివేదయేత్ ॥

శ్లో॥ త్రిలోక వాసిన్ సహశ్యన్భూయూ సహితోరవే శ్లోకయోద్యాహుజం దోషం నివారయ సుఖం కురు ॥ ఇతి ప్రాస్తానం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ మమ ప్రీతి కరామేయం మతూశ్చష్టా పురాతనీ అర్కదా బ్రహ్మణా సృష్టాన్మౌనాస్సాన్ధ్యం ప్రతి క్షతమ్ ॥ నమస్తే మంగళే దేవి శమస్సవితు రాత్మకే త్రాహిమాం కృపయా దేవి పత్నీత్వంశు ఇహంగతా ॥ అర్కత్వం బ్రహ్మణా సృష్టః సర్వప్రాణి హితాయచ వృక్షాణామధి భూత స్త్వం దేవానాం ప్రీతి వర్ధని తృతీయోద్వాహుజం పాపం మృత్యుంచాశు నినాశయ ॥ ఇతి ప్రదక్షిణ సమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥ అచమ్య ... పూర్వోక్త ... కుభటితా ॥ మమ తృప్తీయ మానుషీ వివాహ జన్యదోష పరిహారం ॥ తృప్తీయ మర్క వివాహభ్యం కర్మ కరిష్యే ॥

అనుమామతి మంత్రాశ్చ పఠిత్వా ॥ పాశా ప్రత్యక్షావమ్య ॥ రక్షేబంధనం బధ్యా ॥ యజ్ఞోపవీతం ధారయేత్ ॥ కన్యా

తనయా విధా గాతీ పూజాంబ కుర్యాత్ ॥ పుత్రాభ్యమతి అర్చనా తృప్తే కంఠణం బధ్యా ॥ పాదప్రత్యక్ష మధుకూటాది పూజనం కృత్వా ॥ మహా సంతల్య ముచ్చార్జ్య ॥ తప్తే - పాతాయ - పుత్రాయ - గోత్రాయ - శంకె - వరాయ ॥ కాన్యవ - వత్సర - వైధ్రువ - గ్రయార్వయ ప్రవరాన్య - కాన్యవస గోత్రోద్భవస్య - అచిత్యస్య వస్త్రీం - పవిత్రుః పాదాని అర్చనస్య పుత్రీం ॥ కాన్యవస గోత్రా మర్కనాని తుభ్యమతాం సలక్షదే ॥

అర్చనా మిమాం విప్ర యథాశక్తి విభూషితాం గోత్రాయ శక్తికే భుభ్యం దత్తాం విప్ర సమాశ్రయ ॥ తతః కన్యాదాన దక్షిణ తాంబూలాని దత్వాత్ ॥ మంగళా మ్మక మూర్తికాన్ పఠిత్వా ॥ బ్రహ్మగంధి పత్యంతం కుర్యాత్ అర్చనాత్వం చతుర్ము కలకా తాతాత్మకేషు విష్ణు పూజాం కుర్యాత్ ॥ అచమ్య ... పూర్వోక్త ... కుభటితా అపాన్య సమ్యగార్చనస్య సిద్ధ్యర్థం లాజహోమం విధాన్తాన్ పూజామ మూత్రం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ మయాకృత మిదం కర్మ స్థావరేషు జరాయుణా అత్యాచార్యా నీవోదేహితీర్వంశంత మర్హసి ఇతిచారవాతే తతః సృణివీశం తేతి జపిత్వా ॥ గో మిషున మాచార్యాం దర్శయాత్ ॥ పునః పూజాం కుర్యాత్ ॥ అశ్వినవం ప్రాశ్న ॥ బ్రాహ్మణాన లోషయేత్ ॥ అత్ర తంతల వస్త్రు ద్వయ మూత్ర వసూ మలంకార సహితా మాచార్యాం తద్యాత్ ॥

శ్లో॥ ఇయోహి యజ్ఞోదేహి ప్రణామ దేహి పశూవపి దేహి మర్క శ్రీయం పుష్టిం స్వపావేత్వం స్థిరోభవ ॥ ఇత్యుద్వాసనం కుర్యాత్ ॥ నచేదంత్యతేత్ ॥ పార్వత్యత్య

గోదానాది మహాదానాని శూర్పవాయన దానంబులు తాత్పర్యంబుగా
యోగభూతైశ్చ బ్రాహ్మణానాం భోజయేత్ ॥ ఇత్యాహ భగవాన్
జోధాయనః ॥

— అత్ర శ్లోకాః —

శ్లో॥ తృతీయా మానుషీకన్యా నోద్వాహ్యోమియ తేహిసా
విధవాసా భవేత్సా తృతీయేర్కం సముద్యహేత్ తథావః
అశ్వత్థార్క వివాహస్త తృతీయాం యది ఛోద్యహేత్
విధవాసాభవేత్సా న్యా తస్మాత్కుర్యా ద్విచక్షణః చతుర్థో
ద్వాహ సిద్ధ్యర్థం । అర్కవృక్షం సముద్యహేత్ ॥ ఇతి జోధా
యనః ॥ చతుర్థోద్వాహ సిద్ధ్యర్థం తృతీయేర్కం సముద్యహేత్ ॥
కదలింవార్క వృక్షంవా హ్యంగులీయక మేవవా ఉద్యహే
త్ ॥ త్తేయోద్వాహ్యోద్వాహం చతురీయకం ॥ వివాహోక్త
సంకల్పేన సముహూర్తే కుభేదితే ॥ చంద్ర తారా బలయతే
తృతీయేర్కం సముద్యహేత్ ॥

వాక్యం : అయం చ ద్వితీయాది వివాహః ప్రజాసంపత్త్య భావే మృతా
యాం వాద్రష్టవ్యః ॥

మంత్రం : జాయమానో వై బ్రాహ్మణా మ్రిభిర్ బుధా వాహాయతే
॥
బ్రహ్మదేవో ధ్యాయేత్తేన దేవేభ్యః । ప్రజాయాదిత్యభ్యః
తస్మాదేకో ద్యౌజాయే విందతే ॥ తస్మాదేకో బహ్వర్జాయా
విందత ॥ ఇత్యాది శ్లోకితః । ధర్మప్రచార మనత పత్నీ పతి
గ్రహణ గమూత్
— సమాప్తః —

— గృహదంధ ప్రమాణం —

(శంకుస్థాపన స్తంభ ప్రతిపా) ॥
పత్నీముత్యత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణత ఆశీనః ప్రాణా
నాయమ్యః । పూర్వోక్త కుభతిథా మమ నమస్తే మంగలా
వాపిద్వారా దిహితాముష్మిక ఫల సిద్ధ్యర్థం — గృహనిర్మా
ణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ సదం గత్యేవత ... స్వస్తి
పుణ్యహవాచనం కరిష్యే । అథా నిర్మిస్తున కరిషమావా
ప్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గణా
నాంత్యా ... స్వస్తి సంతాపేష్య గమన్తో అస్తు । శుభగం
శుభమ్ ॥

అచమ్యః । పూర్వోక్త ... శుభతిథా పమస్తే మంగలావాపి
ద్వారా దిహితాముష్మిక ఫల సిద్ధ్యర్థం గృహనిర్మాణాఖ్యం
కర్మకరిష్యే ॥ గృహస్య ఊశాస్యదే శస్త్రాశుక్లం శ్చ త్యా ।
తత్ర హస్త కరిమిత మాత్రం - చతురశ్ర గృహ భాత్యా
తేషా కుంభోదకం నీయ । తత్ర హస్త పురుషాది సనగ్రహ
పూజాం శ్చ త్యా । తత సుముహూర్తే గత్యే - తిలమాహది
చతుర్ల కాషధి ద్విదశవా । నవరత్నానివ నిక్షిప్య ॥

నూ! ప్రసంత ఇతి మంత్రేణ - శంకుస్థాపనం కుర్యాత్ ॥
మంత్రం : ప్రసంతేరాబా ... రాష్ట్రం ధావయతాః ప్రసమ్ ॥
శంకుస్థాపన ముహూర్త సుముహూర్తో అస్తు ... ఫలసిద్ధికర్తా ।
తతః అభీర్వచనం ప్రాప్య । బ్రాహ్మణానాం జోషమేత్ ॥

నూ॥ తేమ అరిష్టా అస్మాకమితి యజమా చతుర ఉదకుంభానాన
యతి॥

మంత్రం : అరిష్టా అస్మాకం వీరాస్పంతు మాపరాచచి మేదనమ్ ॥

నూ॥ ప్రతి కుంభం మంత్రావృత్తే॥ శ్రోహ్యగాభాజన పరిసమాప్తేః
ప్రాసీర్గం చేత్తం భూమిరూఢిమి మిత్యను మంత్ర్య ॥

మంత్రం : భూమిరూఢిమి మగాన్యాతా మాతర మద్యగాత్ ॥

భూయాన్య ప్రత్యైః పశుభిర్యాన్యో ద్వేష్టి సభిద్యతామ్ ॥

నూ॥ ప్రాగ్నేశే సూతన వన్యేణ మంటప మాసాద్య ॥ తదుపరి
పంచ ప్రస్థ పరిమిత గోమలాన్నిక్షిచ్య ॥

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభలిథా సూతన గృహప్రవేశే
తాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ ప్రదం గత్యేన తదాకా వాప్తు
పురుషాది నవగ్రహ మంటపారాధనం కరిష్యే ॥ ఫలప్రమా
క్షత హిరణ్యని గృహీత్యా ॥

మంత్రం : ఓం గణానాంత్యా... నీరసాదనమ్ మంటప మధ్య ఆకా

శ్రీ మహా గణాధిపతి మావాహయామి సావయామి పూజ
యామి ॥ స్థాపనానంతర మిదమర్చ్య మిదం పాద్య మిదమాచ
మనీయం ॥

2. వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహి ... చతుష్పతే ॥ ఇతి మంటపస్య

శాన దిక్పాశే వాప్తు పురుష మావాహయామి సావయామి
సావయామి - స్థాపనానంతర మిద ... నీయం ॥ తతః నవ

ప్రాసీర్గం నిర్వహించుచు గృహ్య ॥ ప్రాణప్రతిహత్యానాది
పాదభిర్భూద భూజం కుర్యాత్ ॥

అగరాంత్యక్త ... పూర్వోక్త ... శుభలిథా మమ సమస్త
అగని పుష్కరా వహికాముష్మిక ఫల సిద్ధిర్దం (మమ)
... తన గృహప్రాసాదం గత్యేన దేవతాహ్వనాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే ॥ అత్ర దేవతాహ్వనం కుర్యాత్ ఆచమ్య ...
పూర్వోక్త ... శుభలిథా మమ సమస్త మంగ ... ఫలసి
ద్ధిర్దం సర్వాస్పృశాత్కరంవ - వాస్తుకలోమం కరిష్యే ॥

నూ॥ వాపహాగ్నేః (హాకాకాగ్నేర్వా) ఉపశమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతే ముఖాబుతీం కృత్వా ॥ సువేణ చతుర్గ్రహీత
మాజ్యంగృహీత్యా ఏకం - ద్వే - త్రీ - చత్వారి - పంచేతి

చతురగ్రహీతాం ॥

మంగ్రం : 1. వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ ... శంభతుష్పదే స్వాహా ॥
వాస్తోష్పతయ ఇదం నమస్తు ॥

2. వాస్తోష్పతే శగ్గయా ... స్వస్తిస్విసదాన స్వాహా ॥ వాస్తో
ష్పతయ ఇదమ్ ॥

3. వాస్తోష్పతే ప్రతకణాన సశి గోభిరశ్వేధిరింధో ॥ అజరాన స్వే
సఖ్యేన్యానః పితేన పుత్రాన్ ప్రతినో జవచ్చస్వాహా ॥ వాస్తో
ష్పతయ ఇదం నమస్తు ॥

4. అమీవాహ వాస్తావ్యతే ... ఏతి స్వాహాః ॥ వాస్తావ్యతయ ఇదమ్ ॥ ఇధ్యుసన్నహనాది బ్రహ్మనిసరనాంతంకుర్యాత్ ॥ అత్ర బ ర్హిస్సమంజనం వినా పరిధి ప్రహరణం కుర్యాత్ ॥

సూ॥ శివగ్ం శివమిత్యాది శాంతి మంత్రై దుద కుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణ మంత్రతో గారం వివేళనంవా పరిషేచ్య ॥

1. శివగ్ం శివమ్ ॥
2. స్వస్త్వయనం తార్క్ష్యి మరిష్టనేమిః ... శివగ్ం శివమ్ ॥
3. కన్న్వవతః పవతాం మాతరిశ్వా ... జనయ థాచనః ।

వాస్తవ పరిషేచనం కృత్వా దంపత్యోః వస్త్రాదికం దత్వా శ్వశ్వాది సర్వేభాంధవా ... ఇతి గృహస్థ తతో బ్రాహ్మణ సువాసినినాం ఉభయ పంశ వృద్ధా వామాశ్శీర్షచనం ప్రాప్య ॥ బంధుభిర్రాప్యగౌశ్చ సహభుంజయతామ్ అపూప్తే స్సక్తుభి రోదనేనేతి ఇతిశమ్ ॥

— అత్రశ్లోకాః —

శ్లో॥ కృత్వావ్యాస్తు మహాత్మనాంచ విధితః పూజాం సహోమాం సురానభ్యర్చ్య స్వపితృగ్రహాన్ గణపతిం దత్వా బలింభోజనం తద్దేహం సుకవాట గోపవయతుం భిత్వన్నితం సంవిశేద్వా దిత్ర ధ్వజమంగళై శ్శుభదినే పుణ్యాం గనాభిర్ద్విజైః ॥ అకవాటమనాచ్యన్నమ దత్త బలిభోజనం । గృహం న ప్రవిశేదేయు ర్విపదా మాకరం హితత్ ॥

శ్లో॥ వాస్తు శాంతి రిష్టే వోక్తా ప్రవేశస్తు నిశ్శిచ్చిత శ్శ్రీ హప్రవేశ ప్రారంభ దినమాసాదికై శ్శుభః ॥

శ్లో॥ ప్రవేశో మధ్యమోక్షయః సామ్యతార్థిక మానయోః మాఖిపాల్కుణై వైశాఖి క్షేప్రమానేషు శ్లోధనమ్ ॥

కర్మస్థార్థం వివాహశ్శే హవిష్యాంత ముఖాశుతిః వివాహాదిషు సప్తస్య పరిగణవాన్మశమ్యాః । కింతు పరిధయః ॥

పుత్ర స్థితార ప్రయాగః

ప్రతిగ్రహీతా పత్న్యాసహ - శుభేహని మంగళ స్నానం కృత్వా । నూతన వస్త్రాణి - సువర్ణ మంగుళీయకం । కండలే చాదాయ వేదపారశేణా చాశ్వేణ సహ దాశ్య సముత్తం గత్వా । పుత్రంమే దేహీతి యాచయేత్ ॥ దాతా తుభ్యం దాస్యామితి బ్రూయాత్ తతః బంధూనాం రాజాంచనివేద్య దాతా సంకల్ప్య ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభలిఖా శ్రీమతః గోత్రస్య నామభ్యేష్య సకుటుంబస్య (మమ) విహితాముష్మిక ఫలసిద్ధి ద్వారా విశ్వాణాం శాశ్వత స్వర్గ లోకావాప్యర్థం పుత్రదానా భ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్యేన ... స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే ॥ అదా నిర్విఘ్నేన ... శ్రీ మహాగణాధి

పతి పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గణానాంత్యా గణపతిగ్ంహవా

మహే ... స్వస్తి సంసారాధ్యక్షయనోస్త అస్తు శుభగ్ంశుభమ్ అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభలిఖా శ్రీమతః గోత్రస్య నామభ్యేష్య సకుటుంబస్య (మమ) విహితాముష్మిక ఫలసిద్ధి ద్వారా విశ్వాణాం శాశ్వత స్వర్గ లోకా వాప్యర్థం మత్పుత్ర దాన సమయే దంపతి పూజాం కరిష్యే ॥ శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వయామస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభాభ్యా మిదంహంపాద్యం

సకలారాధనైశ్చర్యభజనమునకుఁ బ్రతి
 నూతన నమోదితం . అన్యోవ్యతిరేకత . తాత్పర్యం నువ
 దేన తోషయిత్వా . కుమారం ప్రత్యక్షుండలాభ్యా మంగుళీయ
 కేనచాలంకృత్య . ప్రాజ్ఞానాః ప్రయచ్చంతి . ప్రత్యుజ్జీవాః
 ప్రతి గృహంతి ॥

— ప్రతిగృహీత్య సంకల్పః —

జగద్రమ్య . పూర్వోక్త . . . శుభతిథౌ శ్రీమత్యః శోతస్య
 నాచ. తేయస్య సకలబుధస్య (మమ) ఇహికాకాముష్మికఫలసిద్ధ్యర్థం
 ప్రత్యేక బుధా పాకరణ పున్నామ నరకక్షాణ సిద్ధిద్యారా
 అపుత్రస్య యే పుత్రత్వ సిద్ధ్యర్థం పుత్రస్వీకరణం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ తవభీక సముత్పన్నం సర్వాలంకార సంయుతమ్
 విహితాముష్మికాధ్యాయ పుత్రం జేహి వరం ఘోషం .
 ఇతి యాచయేత్ . తుభ్యం దాసామి ఇతి దాతా బ్రూయాత్
 దాతా సంకల్పః ॥

పూర్వోక్త . . . శుభతిథౌ శుభం ఇహికాకాముష్మిక ఫలసిద్ధి
 ద్యారా విశ్వేణాం శాశ్వత స్వర్గ లోకా వాప్యర్థం మత్పుత్ర
 దాన సమయే మహాసంకల్ప పతనం కరిష్యే ॥
 అథానత్ర వీరభిషక్తి . . . సంభావిత శరణ పాద నిష్పత్తి ద్వారా
 శ్రీ పరిఘేశ్వర ప్రీత్యర్థం సాలంకృత పుత్రదానం సహారణ్య
 దక భారాపూర్వక మహం కరిష్యే ॥ కుశ కుసుమ సహార
 శాన్తికామతాన్ మానే నిధాయ ॥ పుత్రం గృహీత్వా ॥

శ్లో॥ శుభభీక సముత్పన్న పుర్వాలంకార సంయుతమ్
 విహితాముష్మికాధ్యాయ తుభ్యం దత్వా మయానుభవః ॥

శుభాచార కులేతాః పాలితః పంచవత్సరానా
 తుభ్యం వీరే మయాదత్తః పుత్రపాత్ర ప్రవరకః ॥

ఇంతాగ్ని యకువైర్భుతి పరుణానిలతుక్షపాః శుభాశోబహ్యై
 విభూచ సాక్షిణో భాస్కరాక్షయః విశ్వంశతా నర్వభూతా
 సాక్షిణ్య స్ఫుర్వదేవతాః ॥ ఇమం పుత్రం ప్రహాన్యామి ॥
 బ్రహ్మదాం తాదశాయతై ॥ తవవైశ్యక బుధాః పాకరణ
 పున్నామ నరకక్షాణ సిద్ధిద్యారా అపుత్రస్య తే పుత్రస్య సిద్ధ్య
 ర్థం మత్పుత్రం కుమారం శ్రీ మహావిష్ణు వీరిం శామయమాన
 స్తుభ్యమహం సంకదే నమః ॥ కర్మానుత్వా గృహీమి ॥
 సంతత్యైత్వా గృహీమి ॥ ఇతి ప్రతిపచనం ॥ దేవస్యత్వా...

ప్రతిగృహీతాః ॥ తాత్పర్య దుహితా నయతు శేవి దక్షిణే ప్రహ
 వీతే తా హిదమి ॥ నీమ మృగ్య మశ్యాసే ॥ ఉత్తానస్యాంగ
 రసః ॥ ప్రతి గృహీతాః ॥ తవత్పుత్ర దాన సామ్యద్యర్థం, స దక్షి
 ణా తాంబూలం తుభ్యమహం సంకదే నమః ॥

శ్లో॥ సాక్షిణాస్సగు రుద్రాద్యా భాస్కరశ్చ స చంద్రమాః ॥
 ఇమం కుమారం దదాం శరణ్య నిష్ఠాచ్చమా ॥ ఇతి దాతా
 వదేత్ ॥ తతః స్పృహశీర్వచనం ప్రాప్య బ్రాహ్మణాన్
 శోషయేత్ ॥

— అథ దత్తహామ ప్రయోగః —

శుంగుళియార్థే ఘోషాభ్యాం కుమార శహితః ప్రతిగృహీతా
 తాన్ గృహీతాన్ ॥

అచన్య పూర్వోక్త ... కుభతికా శ్రీమతః గోత్రస్య నామ
ధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా
శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం దైత్యకబుణా పాకరణ పున్నామ
సరగత్రాణ నిద్దిద్వారా అపుత్రస్య మేన్దీకృతేన పోత్రేణ -
పుత్రత్వ సిద్ధ్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదం
గత్యేవ తదాదా ... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదా
నిర్విఘ్నేన పరిసమా వాప్యర్థం శ్రీ మహాగణాధి పూజాం
కరిష్యే । ఓం గణానాంత్యా గణపతిగ్ం హవామహే ...

స్వస్తి సంబాధేష్వభయన్నో అస్తుశుభగ్ం శుభమ్ ।

అచన్య ... పూర్వోక్త ... కుభతికా ... (మమ) ఐహి
కామున్దీక ... సిద్ధ్యర్థం ॥ దత్తహోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥
నూ॥ మాతే కుమార మితి కుమారం మాతురంక అథాయ ॥

మంత్రం : మాతేకుమారగ్ం ... స్వస్తిహే ॥

నూ॥ అయం కుమార ఇతి కుమారం మాతుర్మీణాగ్నసం ప్రధాప
యతి ॥

మంత్రం : అయం కుమారో జరాంధయతు దీర్ఘమాయు . ॥ యశో
బలమ్ ॥

నూ॥ తతః ప్రాశ్నేశ మంటపమాసాద్య ॥ అచన్య ... పూర్వోక్త
కుభతికా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం - దత్తహోమాంక అది
త్యాది నవగ్రహక్షు దిక్పాలకా హవాశంకరిష్యే ॥ యావ
చ్ఛక్తి ధాన్యాది షోడశోపచార పూజాం సమర్థయామి

సమాన్య - పునరాచన్య - పూర్వోక్త ... కుభ శ్రీ తిథా
పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం - దత్త హోమాంక తాకికాగ్ని ప్రతి
ష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ పరిస్తరణాంతం కృత్యా ॥ తస్మిన్నగ్నో
దరుగ్ శ్రమయిత్వా ॥ అభిఘార్య ॥ ప్రాచీన ముచీచీనం
ద్వార్య ॥ ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య ॥ అగ్నిం ధనాద్యాజ్యభాగాంతే
తత స్పృచ్యపస్తీర్య ॥ చతుమధ్యా ద్విర వదాయ (చతు
మధ్యా దంగుచపర్వమాత్రం హవిర్వర్షమానామికాంగుమైస్తి
రశ్చీన మవదాయ ॥ పూర్వార్ధా ద్విత్వీయ మనూచీనం ॥ పశ్చార్ధా
త్వీయ మనూచీనం పంచావత్తిసః) అభిఘార్య ॥ ఓం అగ్నయే

॥
స్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ ఇతి ముఖాహుతిం హుత్వా ॥
నూ॥ అన్వారభే కుమారే యస్త్వాహుదా, యస్మైత్వగ్ం సుకృతేతి
ద్వార్యం చతుహోమం కుర్యాత్ ॥ తత స్పృచ్యపస్తీర్య ॥
చతుమధ్యాత్వార్వనద్విర వదాయ ॥ అభిఘార్య ॥

మంత్రం : 1. యస్త్వాహుదా ... త్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేజాత
వేదస ఇదం నమమ ॥ తత స్పృచ్యపస్తీర్య ॥ చతుమధ్యా
త్వార్వనద్విర వదాయ ॥ అభిఘార్య ॥ హవిః ప్రత్యభిఘార
యతి ॥

2. యస్మైత్వగ్ం సుకృతే ... స్వస్తి స్వాహా ॥ అగ్నయే జాత
వేదస ఇదం నమమ ॥

నూ॥ గతస్పృశణ చతుస్సగ్నిక మాఖ్యం గృహీత్వాన్వారభే
కుమారే ప్రాశరగ్నిమితి సప్తాభ్యా హుగ్నిష్టువామయాత్ ॥ ఏకం
ద్యే - త్రిణి చత్వారి (పంచేతి పంచావత్తీనాం)

మంత్రం : 1. ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరగ్నిదగ్ం హవామహే । ప్రాత

ర్మితా వరుణా ప్రాతరగ్నినా । ప్రాతరగ్నిగం పూషణం బ్రహ్మ

ణస్వతిం ప్రాతస్సోమ ముతరుద్రగం హువేమ స్వాహా ॥

అగ్నిం ద్ర మిత్రా వరుణాశ్వి భగభూష బ్రహ్మణస్వతి సోమ రుద్రేభ్య ఇదం నమమ ॥

2. ప్రాతర్జితం భగముగ్రగం హువేమ వయం పుత్ర మదితేర్వా
విధరా । అద్రశ్చిద్యం మన్యమానస్సు రశిప్రదాణ చిద్యంభగం
భక్షత్యామ స్వాహా ॥ భగాయేదం నమమ ॥

3. భగప్రజేత ర్భగసత్యరాతో భగేమాంశ్చియ ముదవదదన్య ॥
భగప్రహోజ వయగోభి రత్వై ర్భగ ప్రవృభి ర్మృవంతస్సామ
స్వాహా ॥ భగాయేదం నమమ ॥

4. ఉతేదానీం భగవంతస్యామోత ప్రవిత్వ ఉతమశ్వే అహ్వం ।
ఉతోదితా మసువన్ త్సూర్యస్య నయం దేవానాగ్ం సమతౌ
స్వామ స్వాహా ॥ భగాయేదం నమమ ॥

5. భగవిద భగవాన్ అస్తుదేవా స్తేన వయం భగవంత స్వామ ।
భంత్యా భగసర్గ ఇజ్జోహవీమ సనోభగ పురషతా భవేహ
స్వాహా ॥ భగాయేదం నమమ ॥

6. సుమధ్యరా యోషసో ననుంత దధిత్రాజేన శుచయే పదాయ
అర్వాచీనం వసువిదం భగనో రథమివాశ్వాజన ఆవహంత
స్వాహా ॥ భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదం నమమ ॥

7. అశ్వవతి ర్మోమతీర్న ఉపాసో వీరవతీ స్సదముచ్చంత భద్రాః
మృతం దుహానా విశ్వతః ప్రవీనా యాయం పాత స్వస్తిభి
స్పదాస స్వాహా ॥ వాజిభ్య ఇదం నమమ ॥

నూ॥ ఇద్ధస్సన్న హనావ్యధి స్సన్న్ స్పర్శాక్నౌ ప్రహరతి రుద్రాయ
శంతి చరామేదం నమమ ॥ అపఉపస్పృశ్య । అస్మద తహోమ
కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా నిధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం
కరిష్యే ॥ చిగ్రం చ స్వాహా చిత్తాయేదం నమమ జయోది
బ్రహ్మవిదగ్నాంతం కృత్వా ॥ అత్రలేవకార్యం వినా పరిధి
ప్రహరణం కుర్యాత్ ॥

మూ॥ అమరేణాగ్నిం సంసాదంతాదితీ ద్యాభ్యాం కుమార మభి
మంత్ర్య ॥

మంత్రం : అంగాదంగాత్మం భవసి హృదయా ... కా రిక్తం ।

సూ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధ న్యవప్రభాణమ్ ।

మంత్రం : అంగా దంగా ... కా రిక్తం ॥ తతః నామకరణం-అభ్యు

దయితం - కర్మణః పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ తతః
అశీర్వచనం ప్రాప్య । బ్రాహ్మణాన్ చోషయిత్వా ॥ బంధుభి
స్సహ భుంజీత - ఇత్యాహ భగవాన్ బోధాయనః ॥

— దత్తహోమ స్మరూప్యః —

— దత్తహోమ కారికావళిః —

ప॥ పున్నామ్నో వరకా త్త్రాయతీతి పుత్రః ॥
పునాతి స్వ వంశానీతి పుత్రః - యద్వా పిత్రాదీన్ చాతీతి
పుత్రః - తదుక్తం

శ్లో॥ పున్నామ్నో వరకా ద్యమ్నా త్పితరం త్రాయతే సుతః ॥
తస్మాత్పుత్ర ఇతి ప్రోక్షః స్వయమేవ స్వయం భువా ॥ ఇతి ॥
అత్ర పుత్రశబ్దో దాహిత్రాంతవాచి ॥ తద్ద్యకా ॥

శ్లో॥ పుత్రః పుత్రః ప్రపౌత్రశ్చ పుత్రికా పుత్ర వనచ ॥ ఏషామ
భావే పూర్వస్యా త్రాయతే ఉత్తరోత్తరః ॥ ఏషామభావే
పుత్రీ కరణం కర్తవ్యం ॥ కింతు ॥

శ్లో॥ పుత్రస్త్రికార మాత్రేణ పితరం త్రాయతే సుతః ॥ దత్తః
పుత్ర త్వమాస్మీతి ॥ గృహీతో ముచ్యతే బుణ్ణాత్ ॥
॥ తత్కూఠంచత్ ॥

ప॥ భ్రాతృపుత్రస్య పుత్రీకరణ త్వ సంభవే, అన్యమాం పుత్రీకరణం
ఏషిధ్యతే ॥ కింతు ॥

శ్లో॥ భ్రాతృణా మేక తాతానాం ఏకశ్చేత్ పుత్రవా భవేత్
సర్వేతే తేన పుత్రేణ పుత్రీణా మనురబవేత్ ॥ ఇతిన్యాయ్యన
॥ తదభావే ॥

శ్లో॥ బ్రాహ్మణానాం నపిండేషు । కర్తవ్యః పుత్ర సంగ్రహః
తదభావేన పిండోవా అన్యత్రతు వ కారయేత్ ॥

సపిండేష్యితి సామాన్య శ్రవణాత్, సమానానసమాన గోత్రే
ష్యిత్వర్థః ॥ తథాప ॥

ప॥ పిండాభావేన పిండ స్తదభావే భిన్నగోత్రోపిగ్రాహ్యః
॥ ఇత్యాహ శాకల్యః ॥

శ్లో॥ సపిండా పత్యకంచైవ సగోత్రజ మభాషివా । అపుత్రకోద్భవో
యస్మాత్ పుత్రత్వే పరికల్పయేత్ ॥ సమాన గోత్రజాభావే
చాలయే దన్యగోత్రజం । దాహిత్రం భాగినేయంచ । మాన్య
వ్యసం సుతం వినా ॥ ఇతి ॥

సత్యేకం పుత్రం దద్యాన్న । పతిగృహీయాత్ ॥
నశ్యేన్యం పుత్రం దద్యాన్న । పతిగృహీయాత్ ॥
నస్త్రీయం దద్యాన్న । పతిగృహీయాత్ ॥ తథాప ॥

శ్లో॥ దాహిత్ర్యంత్యం పిండ మగజ మభోశ్శృష్టం పురాతనసంస్కారం
పుత్రైకం చిరశాశ్వతంచ భగినీ మానుం వియుక్తం పురా
యోగ్యత్యతి ॥ కదాచి శాస్త్ర విషుభోచ్యుభః ప్రజాదోదానః
తే సర్వ నిరయం విశంతి సహసా తస్మాదిమాన్ వర్షయేత్ ॥ ఇతి

శ్లో॥ ఆవవ్యభ్రు మపుత్రకో యది తదా తజ్జన్మ పృతాదిశ్చేదల్పా
యరితి స్వజన్మ భవరైర్యాతే తదిచ్ఛాబ్ధికే । అయమువ్యంత
మచీహ క్తే రి తనయ ప్రజ్ఞాది నృధ్యన్వితం । జ్ఞాత్వానవస్య
విద్వేషుతం శుభదినే పౌష్టేహ పామ్యాయనే ॥

శ్లో॥ నాడీకూట ముఖార్గణాది సహితం । తం స్వీయ గ్లాతోద్భవం
స్వీకుర్యాద విలా దిటీజ్య విధిమిత్రార్యాంచ భేష్యాదికే ॥
దైత్యాది త్రీయ భోత్తరాసుచ భులైర్గన్న మతే వరితే ।
తారా చంద్ర బలాన్వితే । శుభభగై ర్యుక్తేక్షితే హోదయేత్
॥ ఇతి ॥

— ఆథ అక్షరాభ్యాస విధి: —

మాంశీ బంధవతః పూర్వం కుమారస్య జన్మదినా త్వంచమే
సప్తమే వాప్తే - ఉదగయనే - పూర్వ పక్షే - శుభదినే
అక్షరాభ్యాసం కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య ... వసంగుణ ... శుభ
తిథా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం (మమ) కుమారస్య నామ
ధేయస్య గురుదేవతానుగ్రహేణ శ్రద్ధా మేథా జనన సిద్ధి
ద్వారా సకలశాస్త్ర పూర్ణ నిద్యానై పుణ్యఫలసిద్ధ్యర్థం అక్షరా
భ్యాసాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన ... స్వస్తి
పుణ్యాహూతావహం కరిష్యే ॥ అథా నిర్విఘ్నైవ పరిసమా
వాప్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గణ
॥
నాంత్యా గణపతిగ్ం భావామహే ... స్వస్తి సంభాధేష్వభ
యన్నో అస్తు ... శుభగ్ం శుభగ్ం ॥ ప్రాశ్నేతే మంటపమా
పాద్య ॥ ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథా శ్రీ పరమ

శ్వర ప్రీత్యర్థం (మమ) కుమారస్య నామధేయస్యగురుదేవతా
నుగ్రహేణ శ్రద్ధా మేథా జననసిద్ధిద్వారా సకలశాస్త్ర పూర్ణ
విద్యానై పుణ్య ఫలసిద్ధ్యర్థం అక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥
అక్షరాభ్యాసాం గత్వేన అంగదేవతా సహిత శ్రీ మహా
పరస్వతీ పూజాం కరిష్యే ॥ పూజా పుష్పాక్షత హారద్యాని
గృహీత్వా ॥

మంత్రం : 1. ప్రణామేనీ సరస్వతీ ... ధీనామవిశ్రవతు ॥ ఇతి
మంటపమధ్యే సరస్వతీ మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥ స్థాపనానంతర మిదమర్ఘ్య మిదం పాద్య మిదమాచ
మనీయం ॥

2. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే ... పాగ్ం సురే ॥ ఇతి మంటపోపరి
దక్షిణదిగ్భాగే శ్రీ మహావిష్ణు మావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥ స్థాపనానంతర ... మాచమనీయం ॥

3. సకమివతిత ఉవా...నిహితాధిపాచి ॥ ఇతి విష్ణోర్భామభాగే
శ్రీ మహాలక్ష్మీ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
స్థాపనా ... మాచమనీయం ॥

4. గారీ మిమాయ ... పరమే వ్యోమన ॥ ఇతి మంటపోపరి
ఉత్తరదిగ్భాగే గారీ మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి ॥ స్థాపనానంతర ... మాచమనీయం ॥ తతః ప్రాణ
ప్రతిష్ఠాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥
ఆచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభతిథా ... శ్రీ పరమేశ్వర

ప్రీతిర్విర్థం (మమ) కుమారస్య నామధేయస్యాత్మరాభ్యాసాం
గత్యన సరస్వత్యాది పక్షం దేవతా ప్రసాద సిద్ధ్యర్థం తత్
స్మృత్ర హవనం కరిష్యే ॥ తత్ తాక్షిణ్యం ప్రతిపాద్య
అలంకర్య ॥ పరిసీర్య ॥ చతుష్పాత్ర ప్రయోగాద్యాజ్య
సంస్కారాంతేగ్నింపరిషిచ్య ॥ అదితేనుమన్యస్వ ॥ దేవసవితః

ప్రసువ ॥ సృవేణ చతుర్గ్రహీత మాజ్యం గృహీత్వా ॥ అన్వా
రభాయాం ఏకం - ద్వ - త్రిణి - చత్వారి - పంచేతి పంచా
వత్సీనాం) ॥

మంత్రం : ప్రణోదేవి సంస్వతి ... క్షినామవిశ్వవతు ॥ సరస్వత్యై
॥

స్వాహా సరస్వత్యా ఇదమ్ ॥

2. ఇదం విమర్శ్యచక్రమ్ ... పాగం సుతేస్వాహ ॥ విష్ణవఇదమ్ ॥

3. సక్తుమివతిత ఉనా ... నిమిత్తాధివాది స్వాహ ॥ లక్ష్మ్యై
ఇదం నమమ ॥

4. శారీమమాయ ... పరమే హ్యోమన్ త్వాహ ॥ శార్యా
ఇదమ్ ॥ పునః పరిషిచ్య ॥ అదితేన్యమగ్నిహ ॥ దేవసవితః
ప్రసాపీః ॥

సూ॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేథాం మిత్యగ్ని ప్రార్థనా నమస్కారం
కుర్యాత్ ॥

మంత్రం : స్వస్తి శ్రద్ధాం ... పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

చతుస్సాగర పర్యంతం ... అహంభోఽభివాదయే ॥

గురుంవస్త్రాదిభి రలంకృత్య తత్కల్పిగురుః ప్రాబ్ధుభోభూత్వా
తంధుల పూర్ణపాత్రే - ఫలకేనా - సువర్ణేన - లేఖన్యావా
ఓ - న - మః - శివా - యః సిద్ధం న మ ఇతి విలిఖ్య ॥
"శివాయ నమః" ఇతి నమోంత నామ మంత్రేణాత్మరాణిచ
సంపూజ్య ॥ స్ఫూర్తి ముఖాయ శిష్యాయ - ఓ న మః శివా
దేవేతి వ్యస్తాత్మరం మంత్ర ముపదిష్య ॥ లేఖయేత్ ॥ పునః
పునః ప్రీత్యర్పణయేత్ ॥ అస్య కుమారస్య అక్షరాభ్యాస
ముహూర్త స్సుముహూర్తో అస్తు - సుముహూర్తకాలే ...
ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ పునః పూజా మంటపోద్వాసవం చ కుర్యాత్ ॥
తతః ఆశీర్వాచనం ప్రాద్య - బ్రాహ్మణాన్ తోషయేత్ ॥ -
సువాసినీ మంగళహారతిం ఆచార్యాదీనాం నమస్కారం కార
యిత్యా పాతశాలాం నయేత్ ॥

— అక్షరాభ్యాస కారికాదళి: —

సూ॥ అక్షరస్మృతిం కుర్యాత్ ॥ ప్రాప్తే పంచమహాయనే ఉత్తరా
యణాగ్ని మార్కే ॥ కుంభమాసం వివర్జయేత్ ॥ ద్వితీయజన్మతః
పూర్వ మక్షరాభ్యాసమాచరేత్ ॥ మాంశీ బంధనతః పశ్చా
ద్దేవారంభో విధీయతే ॥ అత్ర ద్వితీయ జన్మశబ్ద ఉపనయన
పరః ॥ శింశ ॥ "పంచమే నష్టమే వాభే పూర్వంస్యాన్యోజ
బంధనాత్ ॥ తత్త్రైవైవాత్మరాభ్యాసః ॥ క రన్యసూత్రరాయణే ॥
సపూజయే ద్దేవాధీశం ॥ తథాచైవ సరస్వతీం ॥ హరిం లక్ష్మీం చ
దేవీం చ తత్తస్మంత్రేణ పూజయేత్ ॥ ఏతేనా మేవదేవానాం

నామ్నాను జననాయుధస్యతం । ఏకైకారీచా హంతురిహృత్వా
హోమ శేషం సమాపయేత్ । గురుం సంపూజయేత్ శాస్త్ర
ద్వస్త్రా లంకార భూషణైః । ప్రాక్షుభ్యో గురురావీరుపశ్చిమాధి
ముఖశ్చిరః । తంతులైః పూరితే చాత్రే । సువర్ణేన తతోలిఖేత్
ఓం శ్రీహయేత్యాదౌ సిద్ధంశకు ఇతి క్రమాత్ । అక్షరా
ణిచ సరస్రాక్ష్య । న్వయ ముక్త్యాధ వాచయేత్ । స్వస్వాధి
ముఖమూసనం కుమారిం తాని లేఖయేత్ । లేఖయిత్వాగురుః
పశ్చాద్భులం త్రిర్వాచయేత్పునః । బ్రాహ్మణాన్ముజయే
ద్భక్త్యా । గంధపుష్పాక్షతాదిభిః । తోష్టయేద్దక్షిణాభిస్తు ।
యథావిత్తాను సారతః ।

— సమాప్త —

— అథ స్నాన విధిః —

ప్రాతహ్నాంభి ముఖస్నాయాత్ మార్జనేచానుగుణే । అన్య
తారక్మముఖోరాత్రౌ ప్రాగుడష్పాఖ వీనవాః । సంకల్పస్సూక్ష్
పతనం మూర్జనంచాఘర్ష మణం । దేవాదిశర్వణంచైవ । స్నానం
పంచాగ ముత్తమం ॥ తతో నదీం నమాగత్య । గంగాధ్యున
పురస్సృం । నాభిమూత్రే జలేసిత్వా । త్రివారం స్నానమాచ
రేత్ । విశ్మల్మిశ్రః ॥ నాభిమూత్రే జలేసిత్వాకృత్వాకేశాన్
ద్విధాద్విష్టుః । విరుద్ధ కర్షనానన్తు త్రివారం మజ్జనం చరేత్ ।
విష్టుః ॥ త్రిరాత్నైశ్చ నమాచమ్య । శిరంబభ్యధౌ నమాచమేత్
ప్రాణానానుమ్య సంకల్ప్య । త్రివారం మజ్జయేత్పునః ॥ ఆశ్వ
లాయనః ॥

శ్లో॥ స్నానర దర్శ రజితై శ్విన్నావై దక్షిణే కరే యఆచమయ తేమా
హదాచాంతే రుధిరం భవేత్ ॥ విష్టుః ॥

శిశుమంతు నదీస్నానం తటాకే మధ్యమం స్మృతం
కూపి స్నానంతు సామాన్యం । త్థాండస్నానం వృథాభవేత్ ॥
నదీమ దేవఖాతేషు ప్రాతస్నాయా దినేదినే
శిడధావే తటాకేన కూపేవా స్నానమాచరేత్ ।
శ్నాన కుక్కుట మార్కటాల మద్యభాండ రజస్వలాః
స్మృష్ట్యా జేవలకం చైవ సచేటం స్నానమాచరేత్ ।
చితిం చ చితికాష్టాంశ యూపం చండాల మేవచ
స్మృష్ట్యా రజస్వలాంచైవ సవాసా జలమావిశేత్ ॥
సకంచుక యతిం దృష్ట్వా త్యోగంతుక సుపాసీనం
సకేశ విభజాం ణారీం సచేట స్నానమాచరేత్ ॥

— ఇతి స్నానవిధిః —

— అథ స్నాన సంకల్ప ప్రకరణమ్ —

గంగాధ్యున పురస్సరం గంగాం ప్రవిశ్య ॥

గంగాప్రార్థనా

శ్లో॥ గంగా గంశతియోబ్రూయా భోజ్యజనా నాంశ తైరవి
ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విమృలాకం సగచ్ఛతి ।
జంబవ్య ద్విగ్ధా నృక్తి ర్నచాన స్నానజం ఫలం
న్యగ్ధాహోహః సాహస మహాపుణ్య తరంగిణి
నిర్మలం చాగ్రవ హంధిం దండపాణిం చ తైరవం
నగదేశానీం నువతం గంగాం భవానీం మణికర్ణికాం ॥

శ్మష్టాది ద్వానం

శ్లో॥ కృష్ణ కృష్ణాంక సంధాత - బంధూనాం పాదహారిణి
అభికాగ సర్వగ్రహానాం । కృష్ణచేదనీం నమామ్యహమ్ ॥

తైరవాసుభా

శ్లో॥ అతిశీర్ష మహాకాయ కల్పాంత దహనోపమ భైరవాయ నమః
స్తుభ్యం అనుజ్ఞాం దాతు మర్హసి త్వం రాజా సర్వతీర్థానాం
త్యమేవ జగతః పితా యాచితో దేహిమే తీర్థం సర్వపాపాప
నుత్రయే ॥ యోసా సర్వగతో విష్ణు శ్చిత్స్వరూపీ నిరంజనః
స ఏవ ద్రవ రూపేణ గంగాం భోనాత్ర సంశయః ॥

గంగా ద్వాదశ నామాని ॥

శ్లో॥ నందినీ - పవిత్ర - పీతా - మాలినీచ మహాపగా విష్ణుపాదాబ్జ
సంభూతా గంగా త్రిపథ గామినీ భాగీరథి - భోగవతీజాహ్నువీ
త్రిదశశ్రీ - ద్వాదశైతాని నామాని యత్ర యత్ర జలా
శయే స్నానకాలే పతేన్నిత్యం మహాపాతక నాశనమ్ ॥
నాభిమాత్రే జలేస్థిత్యా శిఖాం ద్విధా విధాయ ॥ నిరుద్ధ కర్ణ
నాసః ॥ త్రిరాపుత్య ॥ అచమ్య - శిఖాం బద్ధా ॥ దేహం
ప్రత్యాశ్య పునరాచామేత్ ॥ ప్రాణనాయమ్య ॥ ఏవంగుణ
... సమస్త పాప క్షయార్థం ప్రాతస్నాన మహం కరిష్యే ॥
సూ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ హిరణ్య శృంగముతి నూక్తం జపేత్ ॥

మంత్రం : హిరణ్య శృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం దేహియాచి
తః ॥ యస్మయా భుక్త మపాధూనాం పాపేభ్యశ్చప్రతిగ్రహః
యన్యే మనసా పాపా కర్మణావా దుష్కృతం కృతం ॥ తన్న
ఇంద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితాన పునతు పునః పునః ॥
ఇత్యాచమ్య ॥ తతో మూర్ఛయేత్ ॥

మంత్రం : 1. ఆపోహిష్ఠా మయోభువ స్సావ ఊర్జేదధాతవ ... ఆపో

జనయ థావనః ॥

2. హిరణ్య వర్షా శ్చవయః పావకా ... బలిమోక్షో నిధత్త ॥

3. ఇద మాపః ప్రవహతాపద్యంవ మలంవయేత్ ॥ యచ్ఛాభి
దుద్రోహాన్యతం యచ్ఛక్లేపే అభీరుభిమ్ ॥ ఆపోమా తస్మా
దేవసా విశ్వాన్మృంచ త్వగ్ం హపః ॥ నిర్మాముంచామి శపథా
నిర్మానదుణాదధి ॥ నిర్మాయ మస్యషడ్విశా త్పరస్మాదేవ
శ్చిషాదుతో మనుష్య కిల్బిషాత్ ॥ తతః పవమాన నూక్తం
పతేత్ ॥

4. పవమాన స్సువరసః ... జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు
పున స్త్రి వారం నిమజ్య ॥
సూ॥ పమోగ్నయ ఇతి నమస్కృత్య ॥
మంత్రం : పమోగ్న మేఽపుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరు
ణాయ నమో వారుణ్యై నమోద్భ్యై ॥

సూ॥ యదపాం కర్తృమితి సాంగుష్ఠ యజ్ఞ సూత్రేణాం లోడితాభి
రద్భిప్రీరాపుత్వ ॥

మంత్రం : యదపాం కర్తృం యదమేధ్యం యద శాంతం తదపగచ్చ

తాత్ ॥ అత్యాశనాదతీ హనాద్యచ్చ ఉక్తాత్ప్రతి గ్రహాత్ ॥

తన్నో వరుణో రాజాహణీనా హ్యవమర్శతు ॥ సోహమపాహ్వా

విరతో నిర్ముక్తో ముక్త కిల్బిషః ॥ నాకస్య పృష్ఠ మామహ్వా

గచ్ఛేద్భవహృదై సలోకతాం యశ్చాచ్యువరుణ స్సప్తనాత్మసు

మరణః ॥

సూ॥ ఇమంమే గంగేత్యహోఽభిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : ఇమంమే గంగే యమునే సరస్వతి శుశుద్ధిహోమగం సద

తాపదుష్టియా ॥ అసిన్ధీయా మరుద్వృథే విత స్థయాఽఽక్షి

కీయే శృణుహ్యంబుహోమయా ॥

సూ॥ ఋతంచేత్యంబుమర్షణ సూక్తశేషేణాఽఽప్సవగాహేత్ ॥

మంత్రం : ఋతంచ సత్యంఛాభిజ్ఞాతపసాధ్యజాయత ॥ తతోరాత్రి

గజాయత తతఃపుముద్రో అర్ఘ్యః సముద్రా దర్శనా దధి

సంవత్సరో అచాయత|అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్యమమతో

వశీ ॥ సూర్యా చంద్రమసా ధాత యథాపూర్వ మశల్ప

యత్ ॥ దివంచ పృథ్విసంచాంత రిక్ష మథోసుమా ॥ యత్పృ

థివ్యాగం రజస్వమూంతరిక్షే విరోదశీ ॥ ఇమాగ్ స్తదాహో

వరుణః పునాత్మసు మర్షణః ॥ పునంతు శపనః పునాతువరుణః

పునాత్మసువర్షణః ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోష్ఠావష

త్తుణ్య కృతాం లోకా నేష మృతోన్మర్షిర్జగ్ముండ్యావృత్తి

హ్యర్షిర్జగ్ముగంసగ్ ప్రదగం సుహ ॥ సవప్పువపుగం

శిశాధి ॥

సూ॥ ఆర్షిజ్వలతీత్యాచమ్య ॥

మంత్రం : ఆర్షిం జ్వలతి జ్యోతి రహమస్మి ॥ జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మ

హమస్మి ॥ యోఽహమస్మి బ్రహ్మోహమస్మి ॥ అహమస్మి

బ్రహ్మోఽహమస్మి ॥ అహమేవాహం మూంజాహోమి సాహ ॥

— స్నానాంగ తర్పణమ్ —

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభశిఖా శ్రీ పరమేశ్వర

చీత్వర్థం - ప్రాత స్నానాం గత్యేన దేవాది తర్పణం కరిష్యే
 । ఇతి సుకల్ప్య । దేవతీర్థేన తర్పణం కుర్యాత్ । బ్రహ్మ
 దయో యేదేవా తాన్ దేవాన్ తర్పయామి । సర్వాన్ దేవ
 గణాన్ తర్పయామి । భూ రైవాన్ తర్పయామి । భువ
 రైవాన్ తర్పయామి । సువర్దేవాన్ తర్పయామి । భూర్భువ
 స్సువరైవాన్ తర్పయామి ॥ నివీతి భూత్వా । ఋషి తీర్థేన
 ద్వీరా వృత్వా ॥ కృష్ణ ద్వైపాయనాదయోయ ఋషయః ।
 తాన్ ఋషీన్ తర్పయామి ॥ భూ ఋషీన్ తర్పయామి ॥
 భవఋషీన్ తర్పయామి ॥ సుపఋషీన్ తర్పయామి ॥
 భూర్భువస్సువర్ ఋషీన్ తర్పయామి ॥ ప్రాచీనావీతి పితృ
 తీర్థేన త్రిరావృత్వా తర్పయేత్ ॥ సోమః పితృమాన్ యమో
 గిరస్యానగ్ని స్వాత్తాగ్నిః కన్యవాహన ఇత్యాదయో
 యేపితరః తాన్ పితృన్ తర్పయామి ॥ 3 ॥ భూఃపితృన్ తర్ప
 యామి 3 ॥ భువః పితృన్ తర్పయామి ॥ 3 ॥ సువః పితృన్
 తర్పయామి 3 ॥ భూర్భువస్సువః పితృన్ తర్పయామి ॥ 3 ॥
 (సన్యం) అనేన ప్రాతస్నానాం దేవ్య పితృ తర్పణేన భగ
 వాన్ తర్పర్యాత్మకః శ్రీ పరమేశ్వర స్సుప్రీణాతు ॥ సర్వం
 శ్రీ పరమేశ్వరార్పణమస్తు ॥ స్నాత్వా ॥ ప్రాచీనావీతి ॥ ప్రాత
 స్నానకాలే పితృపితామహా ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం
 ... శర్మణాం వసుద్రాదిత్య రూపాణాం ॥ మాతృ పితా
 మహీ ప్రపితా మహీనాం ... గోత్రాణాం ... దాయినాం
 వసు ... గాం మాతామహా మాతూః పితామహా - మాతూః
 ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం ... శర్మణాం వసురు ... గాం
 మాతామహీ - మాతూః పితామహీ - మాతూః ప్రపితామహీ
 నాం ... గోత్రాణాం ... దాయినాం ... వసు ... గాం
 సర్వేషాం పితృణా మక్షయ పుణ్యలోకా వాప్యర్థం అఖండ

పుణ్యతీర్థే ప్రాతస్నాన మహం కరిష్యే ॥ ఇతి స్నాత్వాదవ్యు
 ప్రాతస్నానాం సూర్యార్ఘ్య ప్రదానం కరిష్యే ॥

మంత్రం : ఓం ఉద్భవన్నద్య మిత్రమహః । ఆరోహన్నుత్తరాం దివం ॥

స్నాదోగం మమ సూర్య । హరిమాణంచ నాశయ ॥ శుకేషు

మే హరిమాణం ॥ రోషణాకాసుదధ్యసి ॥ అథోహరిద్రవేషమే ॥

హరిమాణం నిదధ్యసి ॥ ఉదగాదయమాదిత్య ॥ విశ్వేనసహనా

సహ ॥ ద్వివంతం మమరంధయన్ ॥ మో అహం ద్వివతే

రధక్ ॥ ఓం మి శ - రవి - సూర్య - భను - ఖగ - పూష

హిసన్యగన్ధ - మరీచ్యాదిత్య - సవిత్తరగ - భాస్కరేభ్యో

వహః ॥ ఇదమగ్నిం సమర్పయామి ॥ సూర్యార్ఘ్య ప్రదానా

నంతరం మే యేగ్రహః అరిష్టస్థావేషు సితాః తేషాం గ్రహాణా

మత్యంత శుభఫలా వాప్యర్థం మహానద్యాం ప్రాతస్నాన్నిన

మహం కరిష్యే ॥ స్నాత్వా ॥ తపిత్రివారముదకాంజలి పతే

వణం కుర్యాత్ ॥

యుస్మిన్మా గూషిశంభోయం శారీర మల సంయతః
 తస్య పాప విశుద్ధ్యం యక్ష్యేణం తర్పయామహ్యహం ॥

అనగస్కారాశ్చ మే కేచిల్లాశాః పితృలో మమ
 తేషా మాచార్యయ నాగ్ధాయ దీయతే సలిలం మయా ॥

మే కే నాస్మిన్మగ్నేచాతా అనుత్రా గోత్రీహో మృతాః
 తే గృహ్మంతు మయాదత్తం వస్తుస్మిదన్దకోదకమ్ ఇతి వస్తుం

మంత్రం : 1. త్రాయయమం జమదగ్నేః కస్యపస్య త్రాయయమం ॥

॥ యదేవానాం త్రాయయమం । తస్మైతస్తు త్రాయయమమ్ ॥

2. త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివ
బంధనాన్ముక్త్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ ॥ యే తే సహస్రమయ
తం పాశాన్ముక్త్యోమర్త్యాయ హంతవే । తాన్తాన్యజ్ఞ స్యమా
యయా సర్వా నవయజామహే । మృత్యువేహ్నిహో మృత్యువే
హ్నిహో ॥ ఇతి భస్మ ధారణమ్ ॥ తతః విధి ప్రకారేణ సంధ్యా
వందనాదికం కుర్యాత్ ॥

— నిత్య విత్తతర్పణమ్ —

శ్లో॥ అదా పితా తథా మాతా సావత్సీ జననీ తథా । మాతా
మహా స్పృహత్సీ కా అత్సపత్నీ త్వనంతరం ॥ సుతభ్రాతృ పితృ
వ్యాశ్చ ॥ మాతులా స్పృహభార్యకాః । దుహితా భగినీదైవ
దౌహిత్రో భాగినీయకః ॥ పితృష్వసా మాతృష్వసా ।
జామాతా భావుకస్సుషా । శ్వశుర సాన్విలకైచ్చవ శ్వశ్రుశ్చ
గురురిక్షనః ॥

— తత్ప్రయోగః —

అచమ్య ... ఏవం ప్రీతర్థం, అస్మత్పితౄమద్దిశ్యా స్మత్పితృ

ప్రీతర్థ మస్మత్పితౄ తర్పణం కరిష్యే ॥ దక్షిణాభిముఖః (ప్రచాచీ
నావీతి)

పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ స్తర్పయామి ॥
॥ ఏవం త్రిః ॥

పితామహం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధాన ... మి ॥ 3
ప్రపితామహం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ ... మి ॥ 3
మాతరం ... గోత్రం ... పదాం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3
పితామహీం ... గోత్రం ... పదాం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3
ప్రపితామహీం ... గోత్రం ... పదాం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3
సపత్నీ మాతరం ... గోత్రం ... పదాం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3
జనక పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3
మాతామహం ... గోత్రం ... శర్మాణం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3
మాతుః పితామహం ... గోత్రం ... శర్మాణం ... స్వధానమ
... మి ॥ 3

మాతుః ప్రపితామహం ... గోత్రం ... శర్మాణం ... స్వధానమః

... మి ॥ 3

మాతామహీం ... గోత్రం ... పదాం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3

మాతుః పితామహీం ... గోత్రం ... పదాం ... స్వధా ... మి ॥ 3

మాతుః ప్రపితామహీం ... గోత్రం ... పదాం ... స్వధానమః

... మి ॥ 3

— తతః కాదుల్య తర్పణం కుర్యాత్ —

అత్సపత్నీం ... గోత్రం ... పదాం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3

సుతం ... గోత్రం ... శర్మాణం ... స్వధానమ ... మి ॥ 3

బ్రాతరం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః ... మి ॥ 3
 విత్వన్యం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః ... మి ॥ 3
 మాతులం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః ... మి ॥ 3
 దుహితరం...గోత్రం...పదం... స్వధానమః ... మి ॥ 3
 భగినీం...గోత్రం...పదం... స్వధానమః...మి ॥ 3
 దాహిత్రం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః ... మి ॥ 3
 భాగినీయం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః...మి ॥ 3
 పితృభగినీం...గోత్రం పదం... స్వధానమః ... మి ॥ 3
 మాశృభగినీం...గోత్రం...పదం... స్వధానమః...మి ॥ 3
 బామాతురం...గోత్రం శర్మాణం స్వధానమః...మి ॥ 3
 భావుకం...గోత్రం శర్మాణం స్వధానమః...మి ॥ 3
 స్మృషం...గోత్రం...పదం... స్వధానమః...మి ॥ 3
 శ్మశరం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః...మి ॥ 3
 స్వాల్తం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః...మి ॥ 3
 శ్వశ్రుం...గోత్రం...పదం... స్వధానమః ... మి ॥ 3
 గురుం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః ... మి ॥ 3
 రిక్తిం...గోత్రం...శర్మాణం... స్వధానమః...మి ॥ 3
 పవం తర్కణం కృత్వా వక్ష్యమాణ పంత్తేణ యజ్ఞోపవీత
 గ్రంథం నిష్పీడ్య పుష్కల ముదకం త్యజేత్ ॥

శ్లో॥ ఏకేచాస్మత్పుత్రాణాం అశ్రుతా గోత్రోఽమృతాః । తే
 కృష్ణాంతం నుచూడంతే । సూత్ర నిష్పీడనోదకమ్ ॥

శ్లో॥ మంత్రమధ్యక్రియామధ్యే । విష్ణో స్మరణ పూర్వకం
 కుత్సితం ప్రోక్షయతేకర్క - శత్రోక్తే గుణితం భవేత్ ॥

(" విష్ణో ర్విష్ణో ర్విష్ణో ॥)

— అత్ర యమ తర్పణమ్ —

వృద్ధముః :-

శ్లో॥ దీపోత్పన్న చతుర్దశ్యాం శార్దూలం యమ తర్పణమ్
 కృష్ణాంగార చతుర్దశ్యా మపి శార్దూలం తత్రైవ ॥ నియమస్తు ॥

శ్లో॥ దక్షిణాభి ముఖోభూత్వా తిలైస్సన్యం సమాహితః
 దేవతీరేన దేవత్వా తిలైః ప్రేతాభి పత్యతః ॥ ఏనం భరత్వః
 ఫలమానా వనుః ॥

శ్లో॥ యత్ర క్వచన నదాంహి స్నాత్వా కృష్ణచతుర్థిం ।
 సంశర్ష్య ధర్మరాజానం ముచ్యతే సర్వ కిల్బిషైః ॥ ఇతి ॥

ఆచమ్య...ఏనం గుణ...గుణాభిశా శ్రీ పదమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
 దీపోత్పన్న చతుర్దశ్యాం యమ తర్పణం కరిష్యే ॥ దక్షిణాభి
 ముఖి ప్రీతే బర్హిషి దేవతీరేన తిల మిశ్రణం జలం దద్యాత్ ॥
 ౧. యమంతిర్పయామి ౨. ధర్మరాజానంతిర్పయామి ౩. నృత్యం
 తర్పయామి ౪. అంతకం తర్పయామి ౫. వైవస్వతం తర్ప
 యామి ౬. కాలం తర్పయామి ౭. సర్వభూత క్షయం తర్ప
 యామి ౮. జౌదుంబరం తర్పయామి ౯. దధ్నం తర్పయామి
 ౧౦. నీలం తర్పయామి ౧౧. పరమేష్ఠినం తర్పయామి ౧౨.
 వ్యోమదరం తర్పయామి ౧౩. చిశం తర్పయామి ౧౪. చిత్ర
 గుండం తర్పయామి ॥ ఇతి తర్పణేత్ ॥

శ్లో॥ యమానా భగ్నరాజాయ మృశ్యతే చాంతకాయవ
 సైవ్యతాయ గాఢాయ నద్యభూత మాయాయ ॥

శ్లో॥ జౌదుంబరానాం తద్భూయ నీలాయ పరమేష్ఠినే
 వ్యోమదరానాం చిత్రాయ చిశుస్తాయ తే వనుః ॥
 కృష్ణాంగారక చతుర్దశ్యామితి త త్రిధి గుంకల్ప విశేషః ॥

— అథ భిక్ష తర్పణమ్ —

వ్యాసః :-

శ్లో॥ శుక్లాక్షమ్యాంతం మాఖస్య దద్యాద్భిక్ష్యాయ యోజనం
పంచత్పర కృతం పాదం తత్తేజా దేవ సశ్యతి ॥

అచమ్య ... ఏవంగుణ విశేషణ ... కుభిక్షా ॥ శ్రీ పర
మేశ్వర ప్రీత్యర్థం ॥ మాఖ శుక్లాక్షమ్యాం భిక్ష తర్పణం
కరిష్యే ॥

౧. ఔయాగ్రు పాదగోత్రం సాంకృతి ప్రవరం గంగాపుత్రవర్పణం
తర్పయామి ॥

౨. ఔయాగ్రు పాదగోత్రం సాంకృతి ప్రవరం భిక్ష వర్పణం
తర్పయామి ॥

౩. ఔయాగ్రు పాదగోత్రం సాంకృతి ప్రవరం అపుత్రవర్పణం
తర్పయామి ॥ ఇతి ॥ తర్పణేత్ ॥ — అస్మైవాన్యశ్చక్రిన్ ॥

శ్లో॥ ఔయాగ్రు పాదగోత్రాయ ॥ సాంకృతి ప్రవరాయ చ ॥ గంగా
పుత్రాయ భిష్యాను ప్రదాన్యేహం తిలోదకం ॥ అపుత్రాయ
దదామ్యేతజ్జలం భిష్యాను వర్పణ ఇతి ॥ భిక్ష తర్పణమ్ ॥

— అథ సింధుస్నాన విధిః —

శ్లో॥ అశ్వత్థ సాగతా సేవ్యాన్యదస్పష్టవృద్ధ్యాన్ బాచన అశ్వశం మంద
వారేతు ॥ సాగరం చర్మణి స్పృశేత్ ॥ అత్ర సముద్రోదకేనా
చమనం వ తాన్యం ॥ కింతు ॥ ఉదకాంతశీతైవ ॥ తథాన్యోక్తం
అక్షరాభిరద్భిరాచామేదతి ॥ తత్త్రేహచమనయోగ్యమిలాని ॥

శ్లో॥ గోకర్ణేచ ప్రభావేన గంగాసాగర సంగమ జగన్నాథే రాయ
సేతా వర్ధావచమనం చరేత్ ॥ సింధౌ కృత్యమాహ ॥
ధనుర్వాణే లిఖత్యాదానమసూత్ర్య శ్చితిం జపేత్ ॥ సింధౌ

ప్రక్షిప్య స్నాతాణి ॥ సరత్సంసహాతికం ॥ సింధుశీరంప్రాప్య
త్ర ధనుర్వాణా లిఖత్యా ॥

శ్లో॥ రఘువీర పదాంభోజి పవిత్రీకృత పాంసవే
తశకంత శిరచ్ఛేద హేతవే సేతవే నమః ॥

శ్లో॥ కేతవే రామచంద్రస్య మోక్షమార్గైక హేతవే
వీతాయా మానసాంభోజి భానవే సేతవే నమః

యానికానిచ ... పాపాని రక్ష రక్ష జిహ్వారస ॥ ఇత్యాత్మ
ప్రదక్షిణ త్రయం కృత్వా ॥

మంత్రం : సముద్రాయ వయనాయ సింధునాం పతయే నమః ॥

సదీనాగ్ం సర్వాసాం పితౄణామతా విశ్వసర్వణే విశ్వాహ
మర్త్యగ్ం హవిః ॥ ఇతి సమసూక్ష్మ్య ॥ రత్నహారితకసహితాని
యజ్ఞోపవీతాని అథవా పుష్ప తాంబూలాని సింధౌ ప్రక్షిప్య ॥

శ్లో॥ విష్ణులాదాశ్చమృత్యున్నే కృతేలోక భయంతరి
పాపాణాం తే వయోదత మాహారాత్ ప్రకల్పితామ్ ॥ ఇతి
పాపాణం సింధౌ ప్రక్షిప్య ప్రార్థయేత్ ॥

శ్లో॥ విశ్వావీర ధృత్యావీర విశ్వయోగీ విశాంపతే ॥ సాన్నిధ్యం
జనుమదేర సాగరే లనకాంధసి ॥ త్రిత త్యాన్యోగ మోక్షానం
దమోపిష్ఠ ముమూక్షుః ॥ సాన్నిధ్యం కురు మేదేవ సాగరే
లతసాగరసి ॥ నమస్తే విశ్వగుప్తాయ నమో విష్ణురూపతే ॥
నమో జలధి నూపాయ నదీనాం పతయే నమః ॥ ఇతి నమ
సూత్ర్య ॥

శ్లో॥ నమస్తే జగదాధార శంఖ చక్ర గదాధర
దేవదేహి మమానుజాం । తవతీర నిశేవణే ॥ ఇత్యనుజాం
స్వీకృత్య ॥ మంత్రం పఠేత్ ॥

మంత్రం : అస్మిన్నయోవిరనిలశ్చ దేహా శ్రోత్రోధవా మృత్యుర
మృత్యవ్యనాధిః । పతచ్ఛుభం పాండవసత్యవాక్యం । శ్మశాన
వగాపేత పతిం నదినామ్ ॥ తతస్మిత్వా ॥

సూ॥ అపహిస్తా మయోధున ఇతి తిస్యభిర్నిరణ్య వర్షా క్షృచయః
పావకా ఇతి చతస్పధిః । పవమాన స్సువరన ఇత్యైతే నాను
వాక్యేన చేత్యాదిభి సాన్నియాత్ ॥ ప్రాణానాయమ్య ...
ప్రీత్యం సింధు స్నానాంగ అర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ సర్వహోద్భవ శ్రీమాన్ సర్వరత్న కరోయతః
సర్వలక్ష్మీపదాతాత్వం గృహాణార్ఘ్యం మహోదధే॥ ఇత్యర్ఘ్యం
దత్వా ॥ ఉదకాంతకేణాచమ్య । ఏవం ప్రీత్యర్థం । సింధు
స్నానాంగం విప్వలదాడి తర్పణం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ విప్వలాదం కలిం కణ్వం కృతాంతం శవశక్యం పశిష్టం వామ
దేవతా పరాశర మపాంబతీం । వాల్మీకం నారదంచైవ
సాలభల్యాం స్తథౌచచ । నలం నీలం వామం । గవయం
గంధయాదనం । జంబవంతం మానూమంతం సుగ్రీవంచాంగదం
తథా । మైదం చ ద్వివిదం చైవ వృషభం శరభం తథా ।
రామంచ లక్ష్మణంచైవ । వీతాంచైవ యశశ్శిసీం । ఏతాంస్తు
శర్పణే శ్చిద్వాన్ జలమధ్యే విశేషతః ॥ అబ్రహ్మ స్తంబ
పర్యశం । యత్కించిత్యచరాచరం ॥ మయాదత్తేన తోయేన
తృప్తిమేవాభి గచ్ఛతు ॥ అచమ్య ॥

శ్లో॥ యస్మయా దూషితం తోయం శారీరమల సంయుతం
తస్యిహ ప విశుద్ధ్యర్థం యత్కర్మాణం తర్పయామ్యహమ్ ॥

శ్లో॥ అసంసారాశ్చయే కేచిజ్జలాశాః పితరోమమ
తేహమాప్యాయ నార్థాయ వీయతే నలిలం మయా ॥ ఇతి
తేట హస్తాభ్యాం ఉదకం నిక్షిప్య ॥ యేకేవాస్మిన్ ...
నోదకం । శుభ్రవస్త్రం ధృత్వాచమ్య । యథాశక్తి గోదా
నాదికం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥

అకామాపై ప్రయుక్త మహాపర్వణి సింధుస్నాన మహం
కరిష్యే ॥ ఉతి కేచిత్పఠంతి ॥

— శ్లోకార్థపుండ్ర విధిః —

శ్లో॥ స్నాత్యా మృత్తకయా చోర్ధ్వ పుండ్రం కుర్వాన్మయత్నతః ।
జపకాలే మృదాకుర్యాత్సంధ్యాకాలేన వారిణా ॥
భస్మనా హోమ కాలేతుం చందనంసార్వకాలికం ॥ అష్టకారః ॥

శ్లో॥ గోక్తి చందన పాదస్ను విష్ణుదేహ సముద్భవ ॥
చత్రాంతత సమస్తభ్యం శారణాన్మృక్తిదోభవ ఇతి మృత్తికా
మాదాయ ॥ ఇమంమే గంకే యమునే నరస్వతి శృణుహ్య
సుతోమయా ॥ ఇతి జలమూదాయ ॥ విష్ణోర్ముకమితి మన్మయేత్ ॥

మంత్రం : విష్ణోర్ముకం వీర్వాణి... విష్ణవేత్వా ॥ అహో వీ... ఇత్యే

తాభి ర్యష్ట గాయత్ర్యాచ త్రిపాద మభిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : 1. అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్విచక్రమే ।

వృధివ్యాసప్రభామభిః ॥

2. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే ... సుచే ॥
3. త్రిణి వదా విచక్రమే విష్ణుర్హిపా ... ధారయన్ ॥
4. తద్విష్ణోః పరమం ... యత్పరమం పదమ్ ॥
5. నారాయణాయ విద్యహే ... ప్రచోదయాత్ ॥

శ్లో॥ శంఖ చక్ర గదాపాణే ద్వారకా నిలయాచ్యుత
గోవింద పుండరీకాక్ష రక్షమాం శరణాగతం ॥ ఇతి ॥

ధ్యాత్వా గృహస్థో లలాటాది స్థానే మృదామితాంసుల్లాస్య
విష్ణుగాయత్ర్యా । కేళివాది ద్వాదశనామభిర్యా ధారయేత్ ॥
బ్రహ్మచారీ పానప్రహ్వం లలాట కంఠ హృదయ మూలేషు
వైష్ణవ గాయత్రీ కృష్ణాది పంచనామభిర్యా ధారయేత్ ॥
యతి స్తరన్జ్య శిరో లలాట హృదయేషు ప్రణవేన ధార
యేత్ ॥ పరమహంసో లలాటే నైక మూర్ధ్వ పుండ్రం ధార
యేత్ ॥ — ఇత్యుర్ధ్వ పుండ్ర విధిః ॥

— అథ పురుషనూక్త విధాన దేవతార్చన విధిః —

శ్లో॥ ఆగమార్ధంతు దేవానాం । గమనార్ధంతు రక్షసాం
కుర్యాం ఘంటారవం తత్ర । దేవతాహ్వన భాంధనం

అవసర్పంతం యే భూతా యే భూతా భూమి సంసితాః
యే భూతా విష్ణు కర్తార స్తేనస్యంతు శివాక్షయా ॥
॥ ఆచమ్య ॥ ఉత్తిష్ఠంతు భూత పితౄణాః ... పమారిధే ॥

ఓం భూః । భూమభ్యున్నపువరోమే (మమ) ఉపాత్తే దుం
తక్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వరశ్రీత్యర్థం । ఏవంగుణ... శుభ
తిథా హనురుట్టితా లక్ష్యణ భరిత శత్రుగుర్న పరివారసమేత
శ్రీ రామచంద్ర దేవతా ప్రీత్యర్థం సంభవద్భిర్నికై స్సంభ
వద్భిరుపచారై స్సంభవతా నియమేన పురుషనూక్త విధానేన
యావచ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది ఘోషశోపచార పూజాం
కరిష్యే ॥ అస్య శ్రీ పురుషనూక్త మహామంత్రస్య । నారా
యణ బుషిః । గాయత్రి ఛందః । శ్రీ మహానారాయణో
దేవతా శ్రీ భగవదారాధనే వినియోగః ॥ ఓం నారాయ
ణాయ అంగుస్తాభ్యాం నమః ॥ ఓం సూర్యవాయు తర్జనీభ్యాం
నమః ॥ ఓం హృషీకేశాయ మధ్యమాభ్యాం నమః ॥ ఓం
జనార్దనాయ అనామితాభ్యాం నమః ॥ ఓం శ్రీ విష్ణవేకళస్మి
తాభ్యాం నమః ॥ ఓం పురుషోత్తమాయ కరతల కరస్పష్టాభ్యాం
నమః ॥ ఇతి కరన్యాసః ॥ అథాంగన్యాస మారణేత్ ॥
మూర్ధ్ని కేశవాయ నమః ॥ లలాటే నారాయణాయ నమః ॥
కర్ణయోః మూర్ధవాయ నమః ॥ నేత్రయోః గోవిందాయ
నమః ॥ పూణే విష్ణవే నమః ॥ ముఖే మధుసూదనాయ నమః ॥
కంఠే త్రివిక్రమాయ నమః ॥ భుజయోః పామనాయ నమః ॥
హృది శ్రీధరాయ నమః ॥ నాభౌ హృషీకేశాయ నమః ॥
కట్యాం పద్మనాభాయ నమః ॥ చంద్రయోః - కామోదరాయ
నమః ॥

కవచమ్ ॥

లో॥ పురస్కారములను పాతు చక్రీకంబుననప్రభః । పశ్చాన్నారా
యణ శృంఖల నీల జీమూత సన్నిభః । ఊర్ధ్వమిందివరశ్చామో
మాధవోఽవ్యాదధాదరః । గోవిందో దక్షిణే పార్శ్వే । ధన్వ
చంద్ర ప్రభోమహాన్ । ఉత్తరేచాల భృద్విష్ణుః పద్మకేం జలగ
సన్నిభః । ఆగ్నేయార్కమర విందాభో । ముసలీ మధునూదనః
త్రిదిక్మః ఖడ్గపాణి ర్నైర్వత్యంజ్వలనప్రభః । వాయవ్యాం
వామనో వశ్రః । తరుణాదిత్య దీప్తిమాన్ । ఈశాన్యాం
పుండరీకాక్ష శ్రీధరః కట్టసాయుధః । విద్యుత్ప్రభో హృషీ
కేశో హ్యశస్తా ద్విశిముద్గరీ । హృష్యద్వే పద్మనాభోమే ।
సమాసారగ్ సమృపభః । సర్వాయుధస్సర్వశక్తిః । పర్వజ
స్సర్వతో ముఖః । ఇంద్రగోపక సంతాపః పాశహస్తోపరాజితః
సబాహ్యభ్యంతరం దేవోఽప్యప్య దామోదర స్థితః ఏవం
సర్వత నిచ్చిద్రం । నామ ద్వాదశ సంజరమ్ ॥ ప్రవిష్టోహం
నమేకించి కృత్యమస్తు కదాచన ॥

అథాంగగ్యాసః ॥ ఓం సమాప్రసక్తీమా పురుషః ... దశాంగు
లమ్ ॥ దక్షిణహస్తే ॥ పురుషవవేదగ్ం సర్వం...తిరోహతి ॥
వామపాదే - ఏతావాపస్య మహిమా ... సామృతం దివి
దక్షిణపాదే - త్రిపాదూర్వ ఉదైత్యురుషః ... సాశనాశనే
అభి॥ నామజంఘేయత్పుర మేణహవిమా...శ్శరద్ధివిగ్ం హేన్ ॥
సప్తాస్యాసక్త చరిధయః ... పురుషం పశుమ్ ॥ నాభా ॥ తం

యజ్ఞం బర్హిషీ ప్రాక్షన్ ... ఋషయశ్చయే ॥ హృది ॥ తస్మా
ద్యజ్ఞా త్వర్వహుతః ... గ్రామ్యాశ్చయే ॥ కంఠే ॥ తస్మాద్యజ్ఞ
త్వర్వహుతః ... దబాయత ॥ వామబాహూ ॥ తస్మాదశ్వా
అబాయత ... అబావయః ॥ దక్షిణబాహూ ॥ యత్పురుషం
వ్యదధుః ... పాదాపుర్యతే ॥ ముఖే ॥ బ్రాహ్మణోఽస్యముఖ
మానీత్ ... హృద్రో అబాయత ॥ వామకర్ణే ॥ చంద్రమా
హవసోబాతః ... వాయుబాయత ॥ దక్షిణకర్ణే ॥ నాభ్యాఅనీ
దంతరిక్షం ... లోకాగ్ం అక్యమన ॥ వామశ్రేతే ॥ వేదాహ
మేతం పురుషం ... యదాప్తే ॥ దక్షిణశ్రేతే ॥ భాతాపురసా
ద్యముదా ... అమనాయ విద్యతే ॥ శిరసి ॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ
మయజంత ... స్పంతి దేవాః ॥ ఆలో దేవా అవంతునోయతో
విశ్వేన్ద్రాగ్రమే । పృథివ్యా స్పృష్టధామగిః ॥ హృదయాయ
నగుః ॥ ఇంద్ర విశ్వేన్ద్రాగ్రమే ॥ శివా విద కేచం పమూళమవ్య
పాగ్ం సుతే ॥ శిరసేస్వాహుః ॥ త్రీణిపదా విదక్రమేన్ద్రోహ

అదాధ్యక్షః । తత్తా ధర్మానిః ధారయన్ ॥ శివార్చనమున్ ॥

విష్ణోః కర్మాణిః పశ్యత యతో వ్రతానిః పృథక్ ॥ ఇంద్రస్య యుజ్య

స్మితా ॥ కవచాయ హుమ్ ॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగం సదా

పశ్యంతి సూరయః ॥ దివీ వపక్షురారాతతః ॥ కేత్రత్రయాయ వాషటా ॥

తద్విష్ణోః విషవ్యో బాగ్యవాగ్ం సప్తనింధతే విష్ణోర్వత్పర

మం పదమ్ ॥ అస్త్రాయ ధర్మా ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమితి

దిక్ష్యంధః ॥

ధ్యానమ్ :-

శ్లో॥ గోక్షీరాధం భుండరీకాయతామం చక్రాభాజ్యై రుభ్యపై
రూభ్యసీతాంశం శ్రీ భూమిభ్యా మగ్నితే యోగవీరే ॥ య స్తం
దేవం భూజయే త్స్వగుమే ॥

శ్లో॥ యోజయి త్పురుషసుక్తంతు త్రివారంతు దివీ దివే । పారా
యణ భూతర్య । వేదానాంనై సహస్రశః ॥ బ్రహ్మంశోదర
కీదాని కర్తృత్వేనాని తేః కేవలత్వేన మేదేన ఓర్తంకైహిదివా
కం ॥ ఇతి సూర్య మండలాదిం కుశముద్రయాశీరానాన్వచ్యమ్ ॥

శ్లో॥ యస్య కేకేషు శిమూతో సద్యస్పర్శాంశ సంధిషు
కుక్షే సముద్రాశ్చ త్వార స్పృతో యాత్యేనే నమః ॥

శశః కలశ పూజాం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ కలశస్య షణ్ముఖే విష్ణుః... పంచాశ్రితాః ॥ ఓం భూర్భువస్సువః

... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి గాయత్ర్యా త్రివారమభిమంత్యః ।

శంఖ - చ క - యోని - సురభి ముద్రాః ప్రదర్శ్య ॥ అస్త్రేణ
దశదిక్ష్యంధః ॥ కూర్మముద్రయా కలశోదకం ప్రచ్ఛాద్య ॥ కల
శోదకేన శంఖమూర్చార్చ్య శంఖే గంధ పుష్పాక్షతాన్ నిక్షిప్య
తతః శంఖపూజాం కరిష్యే ॥

శంఖ వీరే బ్రహ్మణ మాపాహాయామి । శంఖమధ్యే ఆదిత్య
మాపాహాయామి । శంఖమృదయేనందమాపాహాయామి ॥
శంఖాక్ష్యే గంగాం సరస్వతీంచాపాహాయామి ॥ శంఖేహస్తం
ప్రసార్జ్య ॥

శ్లో॥ శంఖం చంద్రాదర్శ్యం దైవత్యం వదుణంచాధి దైవతం । పృష్ఠే
బ్రహ్మణం వింద్యదగ్రే గంగాం సరస్వతీం ॥ పృథివ్యాంయాని
గీర్వాని । వాసుదేవస్య చాక్షయా । శంఖే తిష్ఠంతి సర్వాణి ।
తస్మాద్భుఖం బ్రహ్మజయేత్ ॥

శ్లో॥ గ్వంభురా సాగరోత్పన్నో విష్ణునా విధ్యతః కశి ।
భుద్ధిచేహితార్థాయ । పాంచజన్య నమోస్తుతే ॥

శ్లో॥ గర్భాదైత్యాది భూతానాం । నిదీర్యంతే సహస్రశః
శవనాదేన చాతాశ్చ పాంచజన్య నమోస్తుతే ॥

శ్లో॥ శర్మకేనాశి శంఖస్య స్మగ్ధనవతు సర్వతః
విలగుంయాంతి చాపాని హిమవద్యాస్మగోదయే ॥

శ్లో॥ స్తుత్యా శంఖం క రీధ్యత్వా । మంత్రైశ్చిన్దు వైషణైః ॥
ఇతి శంఖోదకేనయా గోవిందరణ ద్రవ్యాణి పూజాద్రవ్యాణిచ

సం పాత్య । దేవమాత్యానంచ సంప్రాత్య । పునశ్శంఖం
పూరియిత్వా । తతః వీతార్చనం కుర్వాత్ ॥

అథాచిశక్త్యై నమః । మూల ప్రకృత్యై నమః । మత్స్యాయ
నమః । కూర్మాయ నమః । అనంతాయ నమః । కేషాయ
నమః । గరుడాయ నమః । పాగ్ధాతే ద్వారశ్రియై నమః ।
థాత్రేనమః విధాత్రేనమః । దక్షిణద్వారే ద్వారశ్రియై నమః ।
చండాయ నమః । ప్రచండాయ నమః । పశ్చిమద్వారే ద్వార
శ్రియై నమః । జయాయ నమః । విజయాయ నమః । ఉత్తర
ద్వారే ద్వారశ్రియై నమః । బలాయ నమః । ప్రబలాయ
నమః । చిచ్ఛక్త్యై నమః । మాయా శక్త్యై నమః । గంగాయై
నమః । యమునాయై నమః । దిగ్గజేభ్యో నమః । కేసరేభ్యో
నమః । తస్మదేవ్య క్షేత్ర ద్వీపాయ నమః । క్షేత్రద్వీపమధ్యే
వేదికాయై నమః । వేది మధ్యే కల్పవృక్షాయ నమః । కల్ప
వృక్షస్య ద్రహిత్రత్న సింహాసనాయ నమః । తస్మదేవ
శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః ॥

ధ్యానమ్ :-

తాంతాతారం భుజగశయవం వద్మనాభం సురేశం విశ్వాకారం
గగన పద్మశం శుభువర్ణం శుభాంగం లక్ష్మీకాంతం కమల
వయనం యోగిహృద్యాన గమ్యం పంచే విష్ణుం భవభయ
హారం సర్వలోకనాథం ॥ సహస్రశీలేత్యావాహనం ॥

సహస్ర శీర్షా పురుషః ... దశాంసులం ॥

శ్లో॥ జ్యోతిశ్శాంతం సర్వలోకాంతరస్థం ఓంకారాఖ్యం యోగి
హృద్యాన గమ్యం । సాంగం శక్తిం సాయుధం భక్తవక్త్రం
సర్వాకారం విష్ణుమాహాయామి ॥ ఇతి హనుమత్పూజా ...

శ్రీరామచంద్ర సర్వభక్త్యా మావాహయామి ॥ పురుషవచేద
మిత్యాసనం ॥ పురుషవచేదగం సర్వం ... తిరోహతి ॥

కల్పద్రుమూలే మణివేదిమధ్యే సింహాసనం స్వస్తిమయం
సురత్నం ॥ విభిత్ర వస్త్రావృత మమృత ప్రభాః ॥ గృహాణలక్ష్మీ
ధరణీ సమన్విత ॥ అననం :-

వతావానస్యేతిపాద్యం ॥ ఏతవానస్యమహిమామా... స్యామృతందివి

శ్రీకృష్ణ స్ఫుర్వదేవానా మధిక స్ఫుర్వతామదః ॥ మయానివే ।
దితం తుభ్యం పంగృహాణ పుపాద్యకం ॥ పాదయోః పాద్యం ॥

త్రిపాదూర్వ ఇత్సర్వం ॥ త్రిపాదూర్వ ఉదైత్పురుషః ...
సాశనాసశనే అభి ॥ గంగాజలం సమానీతం సువర్ణ కల కైస్తితం

అర్ఘ్యం గృహాణ భగవన్ కాలరూప నమోఽస్తుతే ॥ మాస్త
శూరర్ఘ్యం ॥ శస్మాద్విరాడిత్యాచమనం ॥ తస్మాద్విరాడబా

యత ... మధోపురః ॥ జనార్దనాయ దేవాయ । సమస్త జగ
దాత్మనే । నిర్మలజ్ఞానరూపాయ దత్త మాచమనీయకం ॥

ముఖే ఆచమనీయం ॥ యత్పురుషేణేతి మధు పర్కం ॥ యత్పు
రుషేణ మావిమా ... శరద్ధవి ॥

మధ్యాజ్య దధి సంయుక్తం । స్వర్ణపాత్రే సతిష్ఠితం । మధు
పర్కం ॥ గృహాణత్వం ॥ లక్ష్మీకాంత నమోఽస్తుతే ॥ మధుపర్కం

సహస్ర శస్త్రితీ ప్నాపం ॥ సహస్రస్సనక్ పరిధయః ... పురుషం
పశుం ॥

శ్లో॥ తీర్థోదయః కారవన కంఠ సంస్థైః సువాసి తైరేవకృపాశసార్థైః
మయాత్మితం స్నాన మిదం గృహణ పాదాబ్జ నిష్కర్ణిత సగీ
ప్రవాహా ॥ స్నానం ॥

తం యజ్ఞ వితి వస్త్రం ॥ తం యజ్ఞం తిర్థహిషి ప్రాశ్నన్ ...
ఋషయశ్చయే ॥

శ్లో॥ స్వర్ణాంచలం స్వర్ణ విచిత్రశోభితం శౌకేయ యుగ్మం పరీ
కల్పితం మయా ॥ కామోదర ప్రావరణం గృహణ మయా-
చల ప్రాప్త త దివ్యరూప ॥ వస్త్రయుగ్మం ॥

తస్మాద్వజ్రాదితి యజ్ఞోపవీతం ॥ తస్మాద్వజ్రాగ్నీర్వహుతః
ప్రామ్యాశ్చయే ॥

శ్లో॥ సువర్ణ తంతూదభవ యజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలసూత మనేక
రత్నం ॥ గృహణ తద్వజ్రహృత ముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రం
ధరతే సమోస్తు ॥ యజ్ఞోపవీతం ॥ తస్మాద్వజ్రా తిథి సంధం ॥
తస్మాద్వజ్రా త్సర్వహుతః ॥ తస్మాదజాయత ॥

శ్లో॥ కస్తూరికా కర్దమ చందనాని ॥ శాశ్వీర సంయోజిత గంధసార్థైః
విలేపనం స్వీకురు దేవదేవ శ్రీదేవి నతోజ విలేపనాం ॥ గంధం ॥
తస్మాదశ్వా ఇతి పుష్పమ్ ॥ తస్మాదశ్వా అజాయత... అజా-
వయః ॥

చానుతికా వకుళ చంపక పాటలాజ్ఞః ॥ పున్నాగజాతి కరవీర
పాలపుష్పైః ॥ బిల్వప్రపాళ తులసీదళ మల్లికార్జునః ॥ త్వాం
పూజయామి జగదీశ్వర వాసుదేవ ॥

అరామ పుష్పాణి మనోహరాణి జలాశయస్థాని సువల్లవాని ॥
సువర్ణ పుష్పాణి మయూర్పితాని గృహణాశ్రీవత్స ధర
ప్రసీద ॥ కరవీరరాతి కుసుమై శృంగవర్మకర్మశ్శుభైః ॥
కశుశైశ్చ కల్పరైరర్చయే త్పురుషోత్తమం ॥ పుష్పం ॥

శ్రీయూర కటకేదేవ ॥ మాస్తే చ్ఛిత్రాం గుళీయకం మాణికో
ల్లావముకుటం ॥ కుండలేవళరశోభితం ॥

నాభోనాయక రత్నంచ నూచురే పాదవద్భయోః అంగుళీ
ముద్రితాత్మైవ గృహ్యంతామన్యకర్పితా ॥ ఆధరణాని ॥
అథ శ్రీరామార్జునీధర శతనామ పూజాం కరిష్యే ॥ యథా
శక్తి పుష్పాణి పూజయేత్ ॥ అవకాశం పురస్కృత్య సహస్ర
నామార్చనమపి కారయేత్ ॥

యత్పురుషమితి ధూపం ॥ యత్పురుషం వర్చిదళం ... పాదా
పుచ్ఛ్యతే ॥ శ్రీఖండలాక్షారసకుండ దివ్య కర్పూర కాలాగరు
చందనాని ॥ ఖచోర కృష్ణార్జు దేవదారు మాచీయుతాస్తే
జలపూతికాశ్చ ॥ ధూపం ॥ బ్రాహ్మణోన్యతి దీపం ॥ బ్రాహ్మ-
ణోన్యతి స్థూతిమూర్తీన్ ... ధూప్తాన్ ప్రాజ్ఞానుత ॥

సూక్ష్మంనుగోటి బ్రహ్మపాదాదేవ దీపావళి గోకులేచ చ్ఛియ కం
స్వమాయ యాంధీకర్మ నర్మలోక జ్ఞాన ప్రసీదం కరుణ
సమోస్తు ॥ దీపం ॥ చంద్రమా మనస ఇతి స్తవద్యం ॥

చంద్రమా మనసోజాతః ... ద్వాయురజాయత || ఓం భూర్భు
వస్వుః ... ప్రచోదయాత్ || సత్యం త్వర్జేన పరిమించామి ||
అమృతమస్త్ర అమృతోఽప సర్వణమసి ||

శ్లోః
భావరస్థాని ధ్యేయ విజిగ్షాభి తే గోఘృతాకాన్ సుపశ్యాన్
భక్ష్యాన్ భోజ్యాన్ శ్చ లేహ్యన పరిమిత రసాన్ చోష్యమన్నం
నిభాయః | నాభాభాక్త రుచేతం | దధి మధు సగుడ క్షీర
పానీయ యుక్తం | తాంబూలంచాపి విష్ణోః ప్రతిదివ సమహం
మానసే కల్పయామి ||

శ్లోః
రాజాన్నం మధురాన్వితాత మృదులం మాణిక్యపా తేనీతం
హింసూశరక సమ్మీకీచి మిరితై శ్చాక్తై రన్తకై శ్చుభైః పాకం
సమ్యగ్ పూపమాప పహితం సద్దోష్యమృతేనాప్లుతం | శ్రీ
మృత్యుంజయ పార్వతీప్రియవిభో నాపాశనం భుజ్యతాం | శ్రీ
దామోదర అభిజా ప్రియవిభో ఓం ప్రాణాయస్వాహా ...

ఓం సమానాయస్వాహా || మధ్యే మధ్యే ఉదకపానీయం సమర్ప
యామి || అమృతాపిభానమనీతు త్రరాపోశనం సమర్పయామి |
హస్తా ప్రతూళయామి | పాదా ప్రతూళయామి | శుద్ధాప
మనీయం సమర్పయామి || నాభ్యాఽనీదితి తాంబూలం నాభ్యా
అనీదంతరిక్షం లోకాగ్ం లకల్పయన్ ||

భూగిభైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లిదల్లేద్యుతం | ముతామూర్త
సమాయుక్తం | తాంబూలం ప్రతి గృహ్యతాం | తాంబూలం
వేదాహుతి నీరాజనం || వేదాహుతం పురుషం.. యదాస్తే ||
కర్పప్రహమేగోపాయ | అమృతత్వాదు జీవనే జాతాంజనిష్య
మాణాంచ | అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితాం | అధర్వశకుండు
గోపాయ | రసమన్న మిహాయుషే | అదభ్యామోశీతకన్దో అవి
షన్యః పితుంక్తు | శక్ సస్యసకూన్తే గోపాయ | ద్విపాదో
యేచతుష్పదః | అష్టాశ్శాశ్చ ను ఇహగ్నే యేవైకశశా
అశుగాః | సప్రథ సభాంమేగోపాయ యేచసభ్యాస్సభాసదః |
తానింద్రియావతః కురు | సర్వమాయుదుపాసతాం | అహే
బుద్ధియ ముగ్రతంమే గోపాయ || యహ్యషయ స్తేవిదావిదుః |
ముచస్సానూని యజుగ్ంషిపాహి శ్రీరహ్యతాసతాం మానో
హిగ్ంషిజాతవేదో గామశ్చ పురుషం జగత్ | అగ్నిధగ్న్
అగహి శ్రీయూహూపరపాశుడు | సప్రమాంజంచ విరాజంచాఽభి
శ్రీరాఘవోగ్న్యహే | లక్ష్మీ రాష్ట్రస్యయా ముఖేతయా

మూలం సంస్కృతముననున్నది. కర్పూర ముద్రానానంద వీరభట్టాచార్యుల వ్రాసినది.

ధాతా పురస్కారాదితీ మంత్రపుష్పం. ధాతాపురస్కారా ద్యముచా
జహర... అయినాదు విద్యతే. సప్తసత్త్వం దేవం...
పదాశ్చిన్మే. హనుమస్మీతా... నమః సువర్ణ హస్తపుష్పం
సమర్పయామి ||

శ్లో॥ యానికానిన పాపాని... రక్షంత జనార్దన || హనుమస్మీతా
... నమః || అశ్వేనదక్షిణ... మి || భక్తం భారయామి ||
చామరం విజయామి || గీతం శావయామి || స్వస్త్వం సర్వ
యామి || ఆంధ్రోభికానాగోపయామి || అశ్వనాగోపయామి ||
గజానాగోపయామి || సమస్తరాజోపచార శక్తుపచార-
భక్తుపచారాన్ సమర్పయామి ||

శ్లో॥ యష్టస్మృత్యాచ నామైకాత్మ్యం తమ పూజా క్రియాదిషు
న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి || సద్యోమందే తమమృతం ||
మృతసీమం కియానీనం క్తిహీనం జనార్దనాచమ్యజితం
నయాదేవ || పరిపూర్ణం తదిష్టుతే || అనేన పురుషసూక్త
విగ్రహా దేవతా వాసనేన భగవాన్ సర్వాశ్మకః క్తిపరమే
శ్చర స్మృతీనామ || సద్వం క్తి పంమేక్యారాధనామస్తు || —
యజ్ఞేన యజ్ఞ... సంతి దేవాః హనుమస్మీతా... నమః
యథాస్థానం ప్రవేశయామి (యథా స్థానముద్ధానయయామితి
పాతాంతరం కేచిద్భదంతి)

— ఇతి పురుషసూక్త విధాన దేవతార్చనమ్ —

వంచ పంచాయతనములు
నూ॥ శం-స్కా-ర-గ-దే.

ఓ	గ	దే	ఓ
నా	ఓ	గ	ఓ

గ	ఓ	దే
ఓ		నా

ఓ	దా	దే	ఓ
నా	ఓ	గ	ఓ

— అథ పంచాయతన పూజా ప్రయోగః —

శివ - విష్ణు - రవి - గణేశ - అంబికా - పంచదేవతాః ॥

శ్లో॥ అగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం
కురు ఘంటారవం తత్ర దేవతాహ్వన లాంఛనం ॥

శ్లో॥ అపసర్వంతు యే భూతా నేమే భూతా భూమి సంస్థితాః
యే భూతా విఘ్నకర్తారస్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా ॥

ప్రాణానాయమ్య ॥ అచమ్య ॥...ప్రీత్యర్థం ॥ బోధాయనోక్త
సూత్రప్రకారేణ అవాహనాద్యంగం ॥ దేవతా సహిత శ్రీ మహా
దేవ పరిచర్యాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశారాధనం కరిష్యే ।
కలశం గంధ పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య ॥

శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః ... సుమాశ్రితః మూలే తత్త్వస్థో
బ్రహ్మ మధ్యమాత్ర గణా స్మృతః ... సమాశ్రితాః ॥
ఇతి కలశేదశ కళాత్మకే నహ్ని మండలాయ నమః । మధ్యే
ద్వాదశ కళాశ్మకే సూర్యమండలాయ నమః । అధారేహేదశ
కళాశ్మకే చంద్ర మండలాయ నమః ॥

శ్లో॥ బ్రహ్మాండర తీర్థావి కలైస్సమృతాని తేరవే తేనసత్వేనమేదేవ
తీర్థం దేహి దివాకర ॥ ఇత్యం కుశముద్రయా తీర్థాన్యాకృష్య ॥
అకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషేచ్యతే । ఉత్తేరిక్షేషు వర్ధతే ॥
అపావా ఇదగ్ం ... సువరాజటం ॥

శ్లో॥ గంగేచ యమునే ... సన్నిధిం కురు ॥ హవేన ద్వాదశవార
మళమృత్య ॥ గాయత్రీం త్రివారం జపేత్ ॥ ఓం భూభృ
వస్సువః ప్రచోదయాత్ ॥ 3 ॥ అత్ర గాయత్రీ - సావిత్రి

శాంతి పుష్టికరీశ్వరీ ఆయురంతు కలశ పూజార్థం (నుమ)దురిత
క్షయ కారి కాళికోటి కేన శంఖమూర్ధ్వాంశ్చింతామృతైశ్చ ॥
పునశ్శంఖం పూరయిత్వా । శంఖపీఠే బహుళా మూవాహ
యామి । శంఖ హృదయే అదిత్య మావాహయామి । శంఖ
మధ్యే చంద్రమావాహయామి ॥ ౧ ॥ గే గంగాం పరస్పత్తిం
చావాహయామి ॥ శంఖం గంధ పుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య ॥

శ్లో॥ త్వం పురాహగతోత్పన్నో విష్ణుశా విధ తః కరే
సర్విదేవ హితార్థాయ పాంచజన్య నమోస్తుతే ॥

శ్లో॥ శంఖం చంద్రార్క దైవత్యం వరుణంచాధి దైవతం
సృష్టే ప్రజాపతిం వింద్యాద గే గంగాం పరస్పత్తిం ॥

శ్లో॥ సృష్టివాం యాపితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా
శంఖే తిష్ఠంతీ సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం పపూజయేత్ ॥

అథ శంఖోదకేన యాగోపకరణ ద్రవ్యాణి - పూజా ద్రవ్యా
ణిచ సంప్రేక్ష్య ॥ దేవమాత్యాసంప సంప్రేక్ష్య । తేష
ముఖ్యజ్య । పునః ద్వాదశ వారం పూరయిత్వా । అధారే
సంప్రేక్ష్య । తథా పీతార్కసం కుర్వాత్ ॥ ప్రాగ్ధారే ద్వాదశియై
నమః । విధాత్రే నమః చిచ్ఛక్త్యై నమః । మాయశక్త్యై నమః ।
ప్రయాశక్త్యై నమః । దుర్గాయై నమః । గణపతయై నమః ।
శ్రీశివాలకాయ నమః । తస్మక్త్యై నాస్తు పురుషాయ నమః ।
నమః । ద్వాదశియై నమః । పశ్చిమ ద్వారే ద్వాదశ
శ్రీయై నమః । ఉత్తరద్వారే ద్వాదశియై నమః । తిరుపతి
పుష్పిన్యై నమః । తస్మక్త్యై ద్వాదశ కళాత్మకే చంద్రమండ
లాధి పతి నమః । దుర్గాయై నమః ॥ ౧౦ - పత్తాయ నమః ॥ ౧౦ -
రవి నమః । శం - తిరునేలనమః । - అం - అశ్వినీ నమః ।
పం కరమాశ్మకే నమః । నం సర్వాధార పీత శక్తిశ్చ నమః ।

అదైనది గంధాక్షత పత్ర పుష్ప ధూప దీప నైవేద్యతాంబూ
లైరభ్యర్చ్యుఁడై ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపనం కుర్వాత్ ॥ ఓం అను
నీతే పునరస్మాను ... ముపహ్వయతే ॥ స్త్రిరోభవ ॥ వరదో
భవ ॥ ఓం భూః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓం భువః మహా
దేవ మావాహయామి ॥ ఓం సువః మహాదేవ మావాహ
యామి ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ॥ మహాదేవమావాహయామి

అయాత్తు భగవాన్ మహాదేవః - ఇతి పుష్పోదకే సావాహ్యం
స్వార్గత మౌగతం భగవతే మహాదేవాయ ॥ ఇతి - స్వార్గత
మాప్యచ్చ ॥ ఏతదాసన ముపక్రమ్య తాస్తాం భగవాన్ మహా
దేవః ॥ ఇత్యానందద్యాత్ ॥ భగవతో మంకూర్వోదర్భమయః
త్రివృత్ హరితే సువర్ణః ॥ తం జషన్మగ్ని కూర్పం ప్రయచ్చతి ॥
పూర్వతః బ్రహ్మజేకల్పయామి ॥ విష్ణవే కల్పయామి ॥ దక్షిణతః
సూరిదాయ కల్పయామి ॥ వినాయకాయ కల్పయామి ॥ పశ్చి
మతః ॥ కూలాయ కల్పయామి ॥ మహాకాలాయ కల్పయామి
॥ ఉత్తరతః ॥ ఉమామై కల్పయామి ॥ శందికేశ్వరాయ కల్ప
యామి ॥ ఓం భూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవాయ పాదయోః

పాద్యం వసుర్వయామి ॥ ఓం భూర్భువస్సువః భగవతే మహా
దేవాయ ... హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి ॥ కుడాచ
మనీయం వసుర్వయామి ॥ సోదకకలకేన సహదిత్యందర్పయిత్వా
సావిత్ర్యా పాత్ర మభిమంత్రి ॥ పాత్రం త్రివక్షాత్ ॥
అప అనీయ ॥ ఓమితి పవిత్రేణ సహదిత్యం వర్షయేత్ ॥ ఓమితి
పాప్యహృతిభిః నిర్మూల్య మహాహ్వం ॥ ఆహోహిష్ఠామ ఇతి తిర్కభిః

హిరణ్యనర్దా ఇతి చతుస్థభిః పవమానస్సువర్జనఇత్యనువాకేన
పురుషసూక్తేనచ అభిషేకం కుర్వాత్ ॥ (అత్ర కేచిత్)
సమక - చమక - పురుషసూక్తేన సమావతంతి ॥ అయమేవ
సంప్రదాయః ॥ “సమకం చహకంధైవ పురుషసూక్తం తథై
వచ” ఇత్యుక్తత్యాత్ ॥ సమయ మనుస్మత్య ప్రవర్తయన్తు ॥

మంత్రం : 1. ఓం ఆహోహిష్ఠామయోభువః ॥ జనయ భావనః ॥ —

2. హిరణ్యనర్దా శృచయః ... నిధత్త ॥

3. పవమాన స్సువర్జనః ... మూర్ధ్వియంత్యా పునాతు ॥

4. ఓం నమస్తే రుద్రమస్యవే ... సకౌరుద్రాయవిష్ణవే మృత్యు
శ్చేహి ॥

5. అగ్నా విష్ణూ ... పితరోను మదంతం ॥

6. తచ్చంద్రాయా రావ్యణిమహే ... ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ॥
సహస్రశీరా పురుషః ... పర్వం మవిషాణ ॥ ఓం శాంతిః ॥
(అత్ర యథావశాశం - దశశాంతయో - కాతక - శతాను
పాకాన్యసి - పతితవాన్యసి - తస్మాన్యహారుద్రాభిషేక ఫలం
ప్రాప్నోతి) ఓం భూర్భువస్సువః ॥ భగవతే మహాదేవాయ

శుక్లదళ పార్వత సమర్పయామి || స్నానానంతరం శుక్లాద
మనీయం సమర్పయామి ||

— తర్పణమ్ —

1. భవం దేవం తర్పయామి । శర్వం దేవం తర్పయామి ।
ఈశానం దేవం తర్పయామి । పశుపతిం దేవం తర్పయామి ।
రుద్రం దేవంతర్పయామి । ఉగ్రం దేవం తర్పయామి । భిమం దేవం
తర్పయామి । విహితం దేవం తర్పయామి ।
2. భవస్య దేవస్య పత్నీం తర్పయామి । శర్వస్య దేవస్య పత్నీం
తర్పయామి ॥ ఈశానస్య దేవస్య పత్నీం తర్పయామి ।
రుద్రస్య దేవస్య పత్నీం తర్పయామి । ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నీం
తర్పయామి । భిమస్య దేవస్య పత్నీం తర్పయామి । విహితో
దేవస్య పత్నీం తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భువస్సువః భగవతే
మహాదేవాయ వత్స్రయ్యుగ్ధా సమర్పయామి ॥ వత్స్రయ్యుగ్ధ
ధారణానంతరం - ఆచమనీయం ... యామి ॥ యజ్ఞోపవీతం
... తేజః ॥ ఓం భూర్భు ... యజ్ఞోపవీతం సమ ... యి ॥
యజ్ఞోపవీత ధారణానంతరం శుక్లాదమనీయం ... యి ॥
సమస్తే రుద్రమవ్యవ ... మతతే నమః ॥ శ్రీ గంధలేపనం
ఈశానంత్యా భువనావాంభోశిఖరై స్తాంభోగ్న ఉన్మత్తగం
సుమీరం । హవిర్ద్రుపాణ స్పృహత్వాగ్ం అభిభూరసిజహాశత్యగ్ం

రవస్యభోనుదస్య । అలంకరణార్థ ముక్షతాన్ సమర్పయామి ॥
సహస్రాణి సహస్రణి యేరుద్రా అధిభూమ్యాం తేమాగ్ం
సహస్రయోజనే సభన్వాని తస్యసి ॥ పుష్పాణి సమర్పయామి ॥
ఓం భవాయ దేవాయ నమః । ఓం శర్వాయ దేవాయ నమః ।
ఓం ఈశానాయ దేవాయ నమః ॥ పశుపతయే దేవాయ నమః ।
ఓం రుద్రాయ దేవాయ నమః । ఓం ఉగ్రాయ దేవాయ నమః ।
ఓం భిమాయ దేవాయ నమః । ఓం విహితే దేవాయ నమః ।
అథ శివాక్షేత్ర శశిహాను ధూళాం కుర్వాత్ ॥ (అశ్చ తావత్
తత్తదక్షేత్ర శతనామావళి సహితాభిగణకతి - లలితా - కీన
విష్ణు - సూర్య సమాప్త నామావళిభిరపి పూజా కర్తవ్యా ॥
అవకాశం పురస్కృత్య కర్తవ్యం) నానావిధ పరిమళ సత్త
పుష్పాక్షతాన్ సమర్పయామి ॥ ధూరిని ధూర్ధ్వ ధూర్ధ్వః
ఓం భూర్భువస్సువః ... ధూపమాఘ్రాపయామి ॥ ఉక్తివ్యవ్య
జాతవేదో ... దిశోదశ ॥ ఓం భూర్భువ ... కీనం తర్ప
యామి ॥ ధూపదీపానంతరం శుక్లాదమనీయం సమర్పయామి ॥
ఓం భూర్భువస్సువః ... యోదయాత్ సత్యం త్యక్తన పరిమేచ

చామి ! అమృతమస్తు ! అమృతోప సరణమసి ! దేవస్యత్వా
 సవితుః ... హస్తాభ్యామ్ ! ఓం భూర్భువస్సువః ... భగవతే
 మహాదేవాయ జ్ఞాన్తం చరుం మహానై వేద్యం సమర్పయామి ॥
 ఓం ప్రాణాయ స్వాహా ! ఓం అపానాయ స్వాహా ! ఓం వాయునాయ
 స్వాహా ! ఓం ఉదానాయ స్వాహా ! ఓం సమానాయ స్వాహా
 మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి ॥
 పావర్త స్థాలిమధ్యే మణిగణఖచితే గోమృతాత్కాన్ సువత్కాన్
 భక్ష్యాన్ భోజ్యంశ్చ లేహ్యం పరిమితరసాన్ చోష్యమన్నం
 నిధాయ నానాశాక్తై రుచేతం దధి మధు సగుడ క్షీరపానీయ
 యుక్తం తాంబూలం ఛాపి విష్ణోః ప్రతిదివ స మహం మానసే
 కల్పయామి ॥

రాజాన్నం మధురాన్నితా త్ర మృదులం మాణిక్యపాత్రే స్థితం
 హింధూశీరక వం మరీచి మిళితై శ్చాక్తై రనేకై శ్శుక్లైస్సాగ్రకం
 సమ్యగపూజనూప సహితైస్సద్గోమృతేనాప్తై శ్రీమృత్యుం
 జయపార్వతీ ప్రియవిభోషాంశనం భుజ్యతామ్ ॥ ఓం సద్గోజాత
 ముఖాయ స్వాహా ! ఓం వామదేవముఖాయ స్వాహా ! ఓం
 అగ్రైరముఖాయ స్వాహా ! ఓం తత్పరుషముఖాయ స్వాహా !
 ఓం ఈశానముఖాయ స్వాహా ! ఓం పరబ్రహ్మణే స్వాహా ॥
 ఓం ప్రాణాయ స్వాహా ... సమానాయ స్వాహా ॥ అమృతా
 విధానమసి ! ఉత్తరాంశనం సమర్పయామి ! తాష్టా ప్రతౌశ
 యామి ॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ పూగీభైశ్చ కర్పూరై ర్నాగవల్లీ దళైర్ద్యుతం ముక్తాచూర్ణ
 సమాయుక్తం ! తాంబూలం ప్రతి గృహ్యతాం ! ఓం భూర్భు
 వస్సువః భగవతే మహాదేవాయ తాంబూలం సమర్పయామి ॥
 ఓం వర్త్యప్రజాంమేగోపాయ ! అమృతత్వాయ జీవనే సగం
 స్పృశామసి ! ఓం భూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవాయ
 నమః ఆనంద నీరాంజనం సమర్పయామి ॥ అథ కర్పూరనీరా
 జనం ॥ హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణం దదాతి ... దీర్ఘ
 మాయుః ! కర్పూరనీరాంజనం దర్పయామి ! ఓం సమా సశీరం
 దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం ... ఓం భూర్భువస్సువః భగ
 వతే మహాదేవాయ నమః సువర్ణ దివ్య మంత్రపుష్పం సమర్ప
 యామి ॥

శ్లో॥

యానితానిచ పాపాని ... రక్షరక్ష మహేశ్వర ! ... ఆత్మ
 ప్రక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥ చత్రమాచ్ఛాద
 యామి ! చాతురేణ వీజయామి ! నృత్యం ప్రదర్శయామి !
 గీతం శ్రావయామి ! వాఙ్మన్ కైవాషయామి ! సమస్త
 రాజోపహారాన్ సమర్పయామి ! సమస్త దేవోపహారాన్
 సమర్పయామి ! తత్పురుషాయ విద్మహే ప్రచోదయాత్ ॥
 ఇతి జపం శుర్యాత్ ! తదుపరి శంఖ ద్వైవేద్యం శుర్యాత్ !
 యస్యస్మిన్పూతాః ... పరిపూర్ణం తదస్మతే ॥ అనయాధ్యానా
 వాపానాది ర్భోజనోపచార పూజయాచ భగవాన్ సర్వాత్మకః

శ్రీ పరమేశ్వర స్మృతీకాతు యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత
సంతి దేవాః । ఓం భూః మహాదేవ ముద్ధానయోమి । ఓం
భువః మ...యామి । ఓం సుమ...యామి । ఓం భూర్భు
వస్సువః ... యామి ॥

శ్లో॥ ప్రయాతు భగవానీశ సర్వదేవ నమస్కృత
అనేన హవిషా త్యభః పునరాగమ నాయన ॥

శ్లో॥ శంఖమధ్యే స్థితం తోయం । భ్రామితం కేశవో పరి
అంగ లగ్నం మనుష్యాణాం బ్రహ్మ హత్యా యుతం దహేత్ ॥

శ్లో॥ సాలగ్రామ శిలనారి పాపహరివిశేషతః । ఆజన్మకృతపాపానాం
ప్రాయశ్చిత్తం దినే దినే అకాల మృత్యు హరణం కర్మవ్యాధి
నివారణం । సమస్తపాప క్షయకరం విష్ణుపాదోదకం విభే ॥

— తత్ర శంఖతీర్థ స్మరణ విధిః —

చతుర్ముఖతీర్థ వస్త్రే చాణి నిధాయ । తేనాదా శంఖతీర్థం
శిరసి ధారయేత్ ॥ వ్యాసః ॥ శంఖస్తం పాతయేద్దేహం పుత్ర
మిత్ర పరిగ్రహం । వస్త్రం చతుర్ముఖతీర్థ పాదా పాణి
నిధాయచ । పవిత్రం విష్ణు పాదాంబు త్రి విభేత్ చింతమర్దితం
సాలగ్రామ శిలాతీర్థం హస్తేనైవ విభేత్కుక్షిః । సాలగ్రామ
శిలాతీర్థ మవీత్యా యస్తు మస్తకే ప్రక్షేపణం పునర్వీత బ్రహ్మ
హవని గద్యతే ॥ సాలగ్రామ శిలావారి ... విబుధైః మంత్రం
సముచ్చార్ప్య సర్వదుష్ట గ్రహహరణం । తులశీ ముశితం తీర్థం
పితే న్యూర్ధ్వాచ ధారయేత్ ॥ సర్వకృత కేవలార్చన విష
యేతు ఉదరన్యాదినా పాత్రాంతరేణ ప్రాశయేదితి విచక్ష ॥

విశ్వ చాదోదకం పీతం కోటిహత్యా ఘనాశనం । తదేవాష్ట
గుణం పూజం భూమతా చిందు నిపాతనే । సాలగ్రామశిలాతీర్థం
సువిభజ్యే దమ్యతాంబుజం శస్యజన్మకృతం పాపంతత్ తుగా దేవ
నశ్యతి ॥

శ్లో॥ ఆదిత్య మంబికాం విష్ణుం గణనాథం మహేశ్వరం ।
బ్రాహ్మణః పూజయేత్పంచ పంచ పూజా పరాయణః ॥

శ్లో॥ ఈశేవిష్ణురాఘవో వహ్నిదేవే శామ్యేశక్తి రక్షితే విఘ్న
రాజః మధ్యే శంభుర్ముఖ్యతః పూజనీయో పంచాంగోఽయం
పూజతోఽయం చిదాత్మా ॥

— ఇతి పంచాయతన పూజా సమాప్తా —

— సూర్యోపస్థానమ్ —

సహనానవతు ... తాంతిః ఓం ఆదిత్యోవా ఏష ఏతన్మండలం
తపతి తత్రతాంబుచస్తద్వచా మండలగ్ం సఖుచాం లోకోఽ
భయ ఏష ఏతస్మిన్ మండలేఽర్చ్యతే తాని సామాని
హమాంబుం లోకోఽభయ ఏష ఏతస్మిన్ మండలేఽర్చ్యతే పురుష
హ్ని యుగాగ్ం త న యజమా మండలగ్ం స యజమాం లోక
హ్నిహస్తయ్యుగ్ం ద్యాతపతియనమోఽంశగాదిత్యేహిరణ్యయః

పురుషః । అదిత్యోపై తేజః ఓజో బలం యశశ్చ యుక్తశ్చోత్ర
మాతృమనోమన్యుర్మనుర్మృత్యుస్సత్యోమిత్రో వాయురా
కాశః ప్రాణోలోకపాలః కః కిం కంఠత్యత్య మన్నమమృతో
శవోవిశ్వో కథమస్వయంభుర్మహైర్మతదమృత ఏష పురుష
ఏష భూతానా మధిపతి ర్భూతాణా స్సాయుజ్యగంపార్థితాం
సమానలోకతా మాహ్నీతి య ఏవం వేదేత్యుప విషత్

సహనావవతు ... శాంతిః ।

శ్లో॥ మండలాంతరగతం హిరణ్మయం
ప్రాజమాన వపుషం శుచిస్మితమ్
చండదీధితి మఖండ విగ్రహం
చింతయేన్నుని సమాససేవితమ్ ।

శ్లో॥ క్యేయస్సుదా సవితృ మండల మధ్య వర్త
నారాయణ స్మరసి జానన సన్ని విష్ణుః
కేయారవాన్ మకర కుండలవాన్ కిరీటీ
హరి హిరణ్మయ వపుర్మిత శంఖ చక్రః ॥

శ్లో॥ నమస్సప్రీతే జగదేక చతుశ్చ
జగత్ప్రసూతి స్థితినాశ హేతవే
త్రియూ మయాయతి గుణాత్మ భావిణీ
విరించి నారాయణ శయరాత్మనః ।

శ్లో॥ చద్యాసనః పద్మకరః పద్మగర్భ సమద్యుతిః
సహశ్శ్చ స్పృష్ట రజ్జశ్చ ద్విభుజస్సవితా రవిః ।
శ్లో॥ కాలాత్మ్యా సర్వభూతాత్మ్యా వేదాత్మ్యా విశ్వతో ముఖః
జన్మ నృత్య జరావ్యాధి సంసార భయనాశ సః ।
శ్లో॥ ప్రాత్ర్మహ్య స్వరూపోయం మథ్యాహ్నంతు మహేశ్వరః
అ సమానే న్యయం విష్ణుః త్రయీమూర్తివాళరః
తైలోక్త్యైక ప్రదీపాయ సృష్టిత్యంత హేతవే
ఋగ్యజుర్హవ రూపాయ నమః సంకష బంధవే ॥
శ్లో॥ భావో భాస్కర మార్కాండ చండరస్మే దివాళర
అరోగ్య మాయుర్విజయం పుత్రాన దేహీ సమాస్తుతే ॥
శ్లో॥ మిత్ర - రవి - సూర్య భాను - ఖగ - పూష హిరణ్య గర్భ -
మరీచ్యా - దిత్య - సవిత్ర - రహ - భాస్కరేభ్యో నమః ॥
ప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి । భాయా ఉషా
స్థిత శ్రీ సూర్యనారాయణ స్ఫురీత స్ఫుప్రసవో వరదో
భవతు ।

— ఇతి సూర్యోపసానం —

— అథ గంగాది మహానదీనాం పుష్కర స్థాన విధిః —
ఏవం గుణ... శుభలిఖా సిద్ధర్థం (XOX) మేవం X తే దేవగురా
ఇతి గంగాయాః (సింహం X తే దేవగురా ఇతి గోదావర్యాః)
కన్యాగత దేవగురా ఇతి కృష్ణా శబ్దాః ॥ సార్థ తిక్కోటి
పుష్కర ప్రయుక్త Xంగా ॥ (గోదావర) (కృష్ణా) సహజావన
హస్తాన మహం కరిష్యే ।

శ్లో॥ విప్పలాదా త్సముత్పన్నే కృత్తేలోక భయంకర సాహసాంతే
 మయాదత్త (నైకతంతే) (మృత్తికాంతే) మాహారాం ప్రకల్పన్
 తామ్ ॥ ఇతి గంగా నద్యాం త్రివారం బదరీధల మాత్ర
 మృత్తికాం నిక్షేపేత్ ॥

శ్లో॥ కృష్ణవేణియోబ్రూయాత్ సప్తజన్మార్జితాన్యపి
 మహాపాపాని నన్యంతి విష్ణుతాళం న గచ్ఛతి ॥

శ్లో॥ పుష్కారే... సముద్ధరేత్ ॥

శ్లో॥ రేవాతీరే... త్రితయం వరం ॥

శ్లో॥ పావనిత్యం జగత్పూజ్యే సర్వతీర మయే శుభ
 త్వయి స్నాతు మనుజాంమ దేహి గంకే (కృష్ణే) (గోదే)
 మహానది ॥ కన్యాగతే దేవగురౌ పితౄణాం తారణాయై
 సర్వపాప విముక్తిరర్హతి స్నానం శరోమృతహమ్ ॥

శ్లో॥ తీర్థరాజ సనస్తుభ్యం సర్వలోక పావన
 త్వయిస్నానం కరోమ్యద్య ధవబంధ విముక్తయే ॥

శ్లో॥ కన్యాగురౌ గిరిజే దేవిశ్రదే బ్రహ్మాండ భాండేపితౄణాని
 సంతిదివ్యంతరితే భువి నాగభాకే సర్వాణిర్థాని తవోదరేస్యః ॥

శ్లో॥ తీర్థాని పద్యస్య తథా సముద్రాః తే త్రాణ్యరణ్యాని తథా
 క్రమాశ్చ ॥ వసంతి సర్వాణివ సర్వరూపాః ॥ గంగావదీ మవ
 గతే సురేశ్వరే ॥ (కృష్ణావదీ కన్యగతే సురేశ్వరే) గోదావదీ
 సింహగతే సురేశ్వరే ॥

శ్లో॥ గిరిజేతే నమస్తుభ్యం మహాదేవస్య నల్లతే స్నానేనానేనమే
 పాపం హర శ్రీహర రూపిణి మహాపాతక లోటేని బహు
 జన్మైతావప్తి ॥ హరుం తస్మత్తోధిరా దేవి నాన్యానీహ పరి

ద్యతే ॥ స్నానాత్త్రీ సప్త మనుజాన్ విశ్వమూర్త్య కలాశ్చ
 చాక్ ॥ ముక్తం ప్రాప్యతుం గంకే (కృష్ణే) (గోదే) త్వగ్న
 వివాచ ముపాగతః ॥ తస్మాద్విష్ణుగంగ సంహతే త్వయి స్నానం
 కరోమ్యహం ॥ అనేన విధినా స్నానం గంగా వహ్యాం సమాచ
 రేత్ ఇతి ప్రథమ స్నానం కృత్వా ॥ పునస్తంకల్పన్ ॥

శ్లో॥ కన్యాగతే దేవగురౌ తీర్థరాజాన్యరేమలే త్వయి స్నానం
 కరోమ్యద్య గిరిజేహంపరిద్వరే ఇతి ద్వితీయ స్నానం కృత్వా
 తత కృరీర శుభ్యరం అభుచుర్ణా స్నాన మహం కరిష్యే ॥
 ఇతి సంకల్పన్ ॥ అప్రాహిషా మయోభువ ఇతిచంచాకుమర్ణాను
 వాతాన్ పఠిత్యా ॥ మారణం కుత్వాత్ ॥

శ్లో॥ మహాదేవ విశుభ్యర మమనుర్ణా మంగ్రతః గంగానది మహా
 దేవి త్వయి స్నానం కరోమ్యహం ॥ ఇతి తృతీయ స్నానం
 కృత్వా ॥ తతః విశ్వన సముద్దిస్య ॥ దక్షిణాభిముఖోధవేత్ ॥
 అపనేవ్యేన తృప్యత ॥ నవ్యేన స్నానమాదరేత్ ॥ ఇతి చతుర్థ
 స్నానం కృత్వా ॥ తత స్పంకల్పన్ ॥ విధినా ప్రవాహాభిముఖ
 భవేత్ ॥ స్నాన పాద్మణ్య సిద్ధ్యర్థం ప్రసన్నాన్యజే కారియేత్ ॥

శ్లో॥ గంగాయై తీర్థ హజాయ ధవణాయాని విష్ణవే ॥ శినాయ పర్వ
 దేవేభ్యో మునిభ్యోఽర్హుణి కామ్యేత్ ॥

ఏవంగుణా... సిద్ధ్యర్థం కన్యాగతే దేవగురౌ స్నాత్ త్రికోటిపీఠ
 పుష్కర ప్రయుక్త శ్రీ గంగా మహానద్యా మధునా మయా
 కృత స్నాన పాద్మణ్య సిద్ధ్యర్థం గంగానదీ పీఠరాజ జీవ హరి
 వార గుర మనుష్యభ్యం ప్రత్యేకం ప్రత్యేకం పశ్యన్కల్పన్
 సన్నార్థప్రదానాని కరిష్యే ॥ ప్రదానం కరిష్యేతివక్తవ్యం
 ఇతి సంకల్పన్ ॥ గంగానదీ ప్రవాహాభి ముఖోభూత్యాం జలా
 పుడం గృహీత్వా ॥

1. గంగానది మహాదేవి సర్వపాప హరణమే
సాన సాధ్యుని నిధిర్ల మిదమర్ణం దదామ్యహమ్ ।
గంగానద్యై నమః । ఇదమర్ణం సమర్పయామి ।
2. తీర్థరాజ మహాభాగ సర్వశీర్ష సమాప్త ఇదమర్ణం మహా
భక్తం గృహణ వరదోభవ । తీర్థరాచార్యనమః ఇదమర్ణం
సమర్పయామి ।
3. బృహస్పతే సురాధ్యక్ష । సర్వదేవ వనస్కృత
ఇదమర్ణం ప్రదాస్యామి సంగృహణ గహణే ।
బృహస్పతయే నమః - ఇదమర్ణం సమర్పయామి ।
4. శ్రీ రమానాథ శ్రీ విష్ణు । గంగోద్భవ పదాంబుజ
సం గృహణ జగన్నాథ ఇదమర్ణం దదాస్యాహమ్ ।
విష్ణవే నమః । ఇదమర్ణం సమర్పయామి ।
5. ఉమానాథ మహాదేవ గంగాధర ఏ హేశ్వర
ఇదమర్ణం మయాదత్తం । సంగృహణ త్ర్యంబక ।
శివాయనమః ఇదమర్ణం సమర్పయామి ।
6. బ్రహ్మేంద్రాగ్ని ముఖాస్పర్శే సురాః పుణ్య ఫలపదా
ఇదమర్ణం ప్రదాస్యామి । గృహ్యవ్య విధినాఽఘనా ।
బ్రహ్మే సర్వదేవభ్యో నమః - ఇద ... యామి ।
7. వశిష్ఠా గాగమూఽతిశ్చ భారద్వాజో నృకంబుజః
విశ్వంబుతో దేవశ్చ తుంగ్యుర్ణం దదాస్యాహమ్ ।
వశిష్ఠాది మునిభ్యో నమః । ఇద ... యామి ।
8. గంగాద్యాశ్చ గహణద్యో । యాశ్చ పుణ్యాః స్థుమాగతాః
ఇదమర్ణం ప్రదాస్యామి యాయం గృహీత సన్నిధౌ ।
గంగాది సర్వనదిభ్యో నమః । ఇద ... సమర్పయామి ।
— ఇతి గంగానది పుష్కర స్నాన విధి స్సమాప్తా —

— అథ మృత్తికా స్నాన విధిః —

- సూ॥ అథాహో మృత్తికా స్నాన విధిం వ్యాఖ్యాన్య మో బ్రహ్మ
చాశ్చ గృహస్థ పానప్రస్థ పరివ్రాజకానా మశ్వశ్రాంతేనహస్
పరమా దేవీతి భూమిం దూర్వా మభిమంత్య ।
- మంత్రం :- అశ్వశ్రాంతే రథశ్రాంతే విష్ణుశ్రాంతే నసుంధరా శిరసా
ధారయిష్యామి రక్షస్వమూః పదే పదే ॥ నహస్రే వశమాదేవీ
శతమూలా శతాంకురా సర్వగ్ం హరతు మే పాపం దూర్వా
దుస్వప్న వాశసీ ॥
- సూ॥ ఉద్భృతాఽసీతి నదీతీరే లోష్ణమూదాయ ।
- మంత్రం : ఉద్భృతా సివరాహేణ కృష్ణేన శతబాహునా ।
- సూ॥ కాండాత్కాండాది ద్వాభ్యాం దూర్వామూదాయ ।
- సంత్రం : కాండాత్కాండా త్స్వరోహంతీ పరుషః పరుషః పరి ॥
- ఏవాహో దూర్వో బ్రతను సమాహేణ శతేనన । యాశతేన
ప్రగనోషీ సమాహేణ విరోహసి ॥ తస్యాస్తే దేవీర్షకే విధేమ
పావిమా నయం । మృత్తికే మానమే పాపం యస్మయా
దుష్కృతం కృతం ॥ మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాన్యవేనాభి

మంత్రితా మృత్తికే దేహిమే పుష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితం ।
 మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తస్యే నిర్మద మృత్తికే తయా
 హతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాం గతిమ్ ॥

సూ॥ యత ఇంద్ర స్వస్తిదా స్వస్తి స ఇంద్ర స్మారమింద్ర మా
 ఉపాంశ మన్యుః పరం మృత్యో ఇతి ప్రతిమంత్రం ప్రతి దిశం
 లోష్ట మృత్యుజ్యే ॥

మంత్రం : 1. యత ఇంద్ర భయామహే జహి ॥

2. స్వస్తిదా విశస్వతి అభయం కరః ।

3. స్వస్తివ ఇంద్రో వృద్ధ శ్రవా దధాతు ॥

4. త్రాతార మింద్ర ఘాత్వింద్రః ॥

5. అపాంత మన్యుస్త్వపల ప్రభర్కాభు నిశ్చిమివాన్ భరుం
 మాగం ఋణీమ్ సామోవిశ్వాన్వత సావనాని నార్యాగింద్రం
 ప్రతిమానాని ధేభుః ॥

6. పరం మృత్యో మోత వీరాన్ ॥

సూ॥ గంధ ద్వారామితి లోష్టమాదాయ ।

7. గంధద్వారాం ... యే శ్రియం ॥

సూ॥ ఉదుత్యం జాతవేదస మిత్యాదిత్యాదు దర్శయిత్వా ॥

8. ఉదుత్యం జాతవేదసం ... య సూర్యం ॥

సూ॥ శ్రీరేభజత్వ లక్ష్మీరేభే వశ్యత్వితి శిరః ప్రదక్షిణ్యత్వ ॥

9. శ్రీరేభే భజతు వశ్యతు ॥

సూ॥ సహస్ర శ్రీరేభి శిర ఆలివ్య ॥

10. సహస్ర శ్రీరా పురుషః ... దశాంగులం ॥

సూ॥ విష్ణు ముఖా ఇతి ముఖం ॥

11. విష్ణు ముఖా వై దేవాశ్చందోభిరి సూన్ లోకానసపజయ్య
 మభ్య జయన్ ॥

సూ॥ ఒత్తోగీవాదిభి రితి గ్రీవాం ॥

12. ఒత్తోగీవాదిర్నిర్ముతి మస్తభిరింద్రగ్ స్వప సావహేన ।
 దుదష్ట నిచలస్కంధోఽహారాశ్చయో ర్విత్తియోరమాసా
 వాం శృఙ్గేయోమాసాం చతుర్ముతానాం సంవత్సరవత్స
 రస్యష్టమ్ ॥

సూ॥ మహాగ్ం ఇంద్రో వజ్రబాహురీతి బాహూ॥

13. మహాగ్ం ఇంద్రో వజ్రబాహు మోడశీ శర్మ యచ్చతు స్వస్తి
నోమఖవాకరోతు హంతు చాప్మానం యోఽస్మాన్ ద్వేషి॥

సూ॥ సోమానగ్ స్వరణమితి కక్షయోః॥

14. సోమానగ్ స్వరణం కృణూమా బ్రహ్మణస్వ తే కక్షీమంతయ
శౌశిజం॥

సూ॥ శరీరం యజ్జ శమల మితి శరీరం॥

15. శరీరం యజ్జ శమలంకుసీదం తస్మిన్ నీదతు యోఽస్మాన్ ద్వేషి॥

సూ॥ నాభిర్యే చిత్త మితి నాభిం॥

16. నాభిర్యే చిత్తం విజ్ఞానం॥ చాయుర్యేఽపదితిర్భవత్॥

సూ॥ అపాంతం మన్యురితి కటిం॥

17. అపాంతమన్య ద్భవల ప్రభర్యాధుని సిమివాం ఛరుమాగ్ం

ఋశీషీ సోమో విశ్వాన్యత సావనాని నార్యాగింద్రం ప్రతి
మానా నిధేధుః॥

సూ॥ విష్ణో రరాట మసీతి పృష్ఠం॥

18. విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి ర్భాగోఽస్మిన్

సూన్యరసివిష్ణో ర్భాగమసి విష్ణవేత్వా॥

సూ॥ వరుణస్య ప్కంభన మసీతి మేత్రం॥

19. వరుణస్య ప్కంభనమసి వరుణస్య ప్కంభన విదుస్యన్యత్ర

శ్రోవదుణస్య పాశః॥

సూ॥ అనుబంధం నందావిత్వంజా॥

20. అనంద నందావాంజామే॥ భగ్నాభాగ్యం వసః॥

సూ॥ ఊర్వోర్జా ఇత్యురూ॥

21. ఊర్వోర్జోఽరిష్టా విశ్వాన్యంగాని తనూస్తను హమేనహ

నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీ॥

సూ॥ ఊరూ అరత్నీ జానుసీతి జానుసీ॥

22. ఊరూ అరత్నీ జానుసీ॥ విశోమేయాగాని సర్వతః॥

సూ॥ జంభూభ్యా మితి జంభే॥

23. జంభూభ్యాం రుద్రాభ్యాం భర్తౌఽస్మి॥ విశిరాణా ప్రతిష్ఠితః॥

సూ॥ చరణం పవిత్ర మితి చరణే॥

24. చురణం పుష్పత్రం విశ్రాంతం పురాణం యేన పూత స్తరతిదుష్కృ

తాని తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతాః అతి పాపాన మరాతింత
రేషు ॥

నూ॥ ఇదం విష్ణు స్త్రీణాం పదేతి ద్వాభ్యాం పాదా ॥

25. ఇదం విష్ణుర్వచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం సమూదమస్యపాగ్ం
సురే॥ ప్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణుకోపా అదాభ్యః తత్కోధశ్శాణి
ధారయన్ ॥

నూ॥ సజ్జోషా ఇంద్రదేతి శేషం దూర్భా సహితం లోష్టగ్ం శిరసి
నిధాయ ॥

26. సజ్జోషా ఇంద్ర సగణో మరుద్భిః సోమం పిబ పృతహన్
చూర్చర విద్యాన్ జహి శత్రూగ్ం రపశ్చుధోను దస్వాధాభ
కృణుహి విశ్వతోనః ॥

నూ॥ హిరణ్య శృంగమితి తీర్థం గత్వా ॥

27. హిరణ్య శృంగం వదుణం ప్రపద్యే ... పునంత పునః పునః ॥

నూ॥ సుమిత్రాన ఆప ఇత్యాత్మాన మభిషేంచత్ ॥

28. సుమిత్రాన ఆప ఓషధిగుఘ్నాతు ॥ ఉపి కాంజలి మారదాయ
లోష్టదేతే నీయ ॥

నూ॥ దుర్బితాస్తస్మా ఇతి ప్రథమం ॥ యోగస్యాన్ ద్వేతీ
ద్వితీయం ॥ యం చవయం ద్విష్క ఇతి తృతీయం ॥

29. దుర్బితా స్తస్మై గూయాసు ॥ యోగస్యాన్ ద్వేతీ ॥ యం
వయం ద్విష్క ॥

నూ॥ ఆపోహిమేతి తిస్రభిర్విరణ్య వర్ణా ఇతి చతస్రభిః పవమాన
స్సువర్ణన ఇత్యేతే నానువాకేన చ మార్జయిత్వా ॥

30. ఆపోహిమా మయోభువః ... ఆపోజనయ భావనః ॥

4. హిరణ్య వర్ణా శుభవయః ... నిధత్ ॥

1. పవమాన స్సువర్ణనః ... జాతవేనా మోర్జయంత్యా పునాతు ॥
నూ॥ సమోఽగ్నయేఽపునశ ఇతి నమస్కృత్య ॥

2. సమోఽగ్నయేఽపునశే ... వారుద్యే నమోఽభ్యః ॥

నూ॥ యదపాంక్త్యార లక్ష్మ్యభ్య రాభ్యః ॥

3. యదపాంక్త్యారిం ... పునాశ్చమ మర్జనః ॥

నూ॥ ఇమంమే గంగ ఇశ్వపోభి మర్జత్య ॥

4. ఇమంమే గంగే ... హ్యోసుహోమయా ॥

సూ॥ ఋతంచ సత్యంచే త్యసుమర్షణ సూక్తేన అన్వయగాహేత ॥

5. ఋతంచ సత్యం చాభీష్టా ... సనస్సువ స్మగం శిశాధి ॥

సూ॥ ఆర్చ్యం జ్వలతీత్యాచమ్య ॥

6. ఆర్చ్యం జ్వలతి జ్యోతి రహమస్మి ... మాంజుహోమి స్వాహా ॥

సూ॥ అతార్య కాగీతి పున స్మార్త్యా ॥

7. అతార్య తార్య వకీర్షి ... పాపాత్ప్రమువ్యతే ॥

సూ॥ రహస్యపాపాప ననోడనాన్తం పునస్మార్త్యాహాత్ ॥

8. రజోభూమి స్వయంగాం రోదయ స్వప్రపదంతి ధీరాః ॥

సూ॥ ఆక్రాన్త సముద్ర ఇతి జపేత్ ॥

9. ఆక్రాన్త త్సముద్రః ప్రసమే ... సువాప ఇందుః ॥
ప్రాణానాచున్య ॥ ఏనం - వీశ్వర్షం దయాకృత మృత్తికా
స్నానాం గత్యేన - దేవస్య శిశ్నా నుత్తిశ్య దేవస్య పితృ
ప్రీత్యం దేవస్య సిన్ధు శక్యం కరిష్యే ॥ కేవాది త్వణం
కుర్యాత్ ॥ స్నానప్రకరణములో కం తథా దేవాది తర్కణం
కుర్యాత్ ॥

సూ॥ శుచీహవేయీతి ధాతవస్త్ర ముద్దిభిః ప్రాక్ష్య ॥

1. శుచీహవ్యా ... పావతాః ॥

సూ॥ దేవస్య త్వేతి వస్త్రమాదాయ ॥

2. దేవస్యత్వా సవితుః ... అదదే ॥

సూ॥ అవధూత మిత్యవధూయ ॥

3. అవధూతగ్ం రతో ఎవధూతో అరాతయః ॥

సూ॥ ఉదుత్యం బాతవేదస మిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా ॥

4. ఉదుత్యం జాతవేదసం ... స్మూర్యం ॥

సూ॥ అవహంతీతి పరిధాయ ॥

5. అవహంతీవితన్వానా ... పశుభి స్సహ స్వాహా ॥ తతో ద్విరా
చమ్య ॥ ఉత్కామంతు విశాచాశ్చ యే భూతాశ్చ నిశా
చరాః ॥ ఏకేషా మవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే ॥ ఇతి
దర్శనసం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా ॥ అతః
అష్టోత్తర శతగాయత్రీ జపం కుర్యాత్ ॥ ద్వాదశ సమహారా
సశ్చ త్త పదక్షిణానిచ కృత్వా ॥ అశ్వత్థ ప్రదక్షిణ మంత్రః ॥
సూ॥ మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణురూపిణే ॥ అగ్రత
శ్చివరూపాయ వృక్షరాజాయతే నమః ॥ ఇతి వ్రతాద్రాప
హ్మణః పూతోభవతి ॥ బ్రహ్మహత్యా - నోపధ - గురుతల్ప
గమన-స్వర్ణ నేయ-సురాపానాది దురిత ప్రణాశన మితి విజ్ఞా

యతే || ధ్యాత్యా తేవైశ్చారాయణం ప్రపద్య ఇత్యాహ
భగవాన్ బోధాయనః || ఇతి స్మృతి రత్న మహోదధిశ్చత్ ||
— ఇతి స్మృతిశాస్త్రాన విధిః సమాప్తా —

— అథ ఆయుష్య హోమ విధిః —

మదనరత్నైశ్చానకః | ఆయుష్య హోమవత్సృతు శాన
కోహం ద్విజన్యసాం | కుర్యాత్తు జన్యతే విషువే సంకృమే
తథా | పోషమాస్యా మాయాంవా గ్రహణే చంద్ర
సూర్యయోః | అంశ్యత్వాఽస్మిన్ వాచ్యమన్నం దద్యాద్విహ
తయే || అథాజ్యభాగ పర్యంతం | అవదానస్య సంపదా ||

నూ|| అనో భద్రాక్రతవ ఇత్యంబాంచ్ఛేదశక్తేనతు ఇమంసోమమ
ర్హత ఇత్యంబాం పుడశ కేనచ-బాతవేదసే ఇత్యన్యచానావే
త్విష్టేకృతం తతః || హోమ కేషం సమాప్యథ బ్రాహ్మణాన్
భోజయేత్తతః | స్వస్తి వాచ్య ద్విజాన ద్విధేనుం దద్యాచ్చ
దక్షిణాం || ఇత్యాయుష్య హోమః ||

— ఆయుస్సూక్తమ్ (ఘృతసూక్తమ్) —

1. యో బ్రహ్మే బ్రహ్మణ ద్విజహర ప్రాణైశ్చిరః కృత్రివాసాః
వినాశీ | ఈశానో దేవస్సవ ఆయుర్ధదాతు | తస్మై జాహోమి
హవిషాః ఘృతేన స్వాహా || ఈశానా యేదం ||

2. విభ్రాజమాన పురిషస్య హత్యాన్య ప్రోషమానో ఘృత్య మచిరస్య

అగ్నో | సమృత్యపాతాదవనుద్య ఘోరాదిహాయుషేణో
ఘృతమత్తు తేన స్వాహా || ఘృత్య రుచయో ఇదం ||

3. బ్రహ్మజ్యోతి ర్భ్రహ్మ చత్వీక్షు గర్భం య మూడభాత్పురు
రూపం జయంతం | సువర్ణ రంభ గ్రహమర్క- మర్బంత
మాయుషే వర్తయామో ఘృతేన స్వాహా || బ్రహ్మణే జ్యోతిష
ఇదం ||

4. శ్రియం లక్ష్మీ మాపలా మంబికాంజాం | వక్షీందతహామింద్ర
సేనే తుద్యాహుః | తాం విద్యాం బ్రహ్మయోవిగ్ం సురూపా
మహాయుషే తర్పయామో ఘృతేన స్వాహా || బ్రహ్మయోనయ
ఇదం ||

5. దాతాయణ్య పుర్వయోస్య పుయోస్య పుహశ్రశో విశ్వ
రూపా విరూపా | ససూనవ స్పృతయ పుయాధ్య ఇహాయు
షేణో ఘృత మిదం జపంతాగ్ స్వాహా || దాతాయణ్యధ్య
ఇదం ||

6. దివ్యాగణా బహురూపాః పురాణా ఆయుర్భిదోనః ప్రమథంతు
 ఏరాన్ । తేభ్యో జాహోమి బహుధా ఘృతేన । మానః
 ప్రజాగ్ం గీరిషో మోత ఏరాన్ ధ్వాహః॥ దివ్యభ్యోగజేభ్యో
 బహు రూపేభ్య ఇదం ॥
7. ఏకః పురస్తాద్య ఇదం బభూవోయతో బభూవుర్భువనస్యగోపాః
 యమప్యేతి భువనగ్ం సాం పరాయే ॥ సహోహవిర్హృత
 మహాయుషేత్త దేవస్వాహః ॥ ఈశానాయ దేవాయేదం ॥
8. వసూ రుద్రా నాదిత్యా నర్మరుతోఽథ సాధాన్యభూనన్యతాన్
 గంధర్వాగ్శ్చ విత్త్వాగ్శ్చ విత్వాన్ । భృగున్ త్వర్వాత్సాం
 గిరహోఽథ సర్వాన్ । ఘృతగ్ం హుత్వా స్వాయుష్యామిహ
 యామ శశ్వత్స్వాహః ॥ వస్వాదిభ్య ఇదం ॥
9. విష్ణో త్వన్నో అంతమ శ్శర్మయచ్చ సహంత్య । ప్రతేధారా
 మధుత్వున్ ఉత్సంధున్మాతే అక్షిణగ్ స్వాహః ॥ విష్ణవ ఇదం ॥
 అంతే ఇత్యే కాహుతింవ అహుయాత్ ॥

మంత్రప్రకమ సూచీ (చిత్ర)

తా. బ్రహ్మణో బ్రహ్మ శ్రీ రాతా దివ్యాగణా సతః ।
 ఏకః బహో బహున్ రుద్రాన్ విత్త్వాత్సాం దేహా తాపీషమ్ ।
 అయుస్సూక్తం సమా హమ్

— అయుష్య హోమ ప్రయోగః —

మాసి మాసి ప్రత్యేబంవా జన్మరే కుహూ శనివార - సంక్ర
 మణ చంద్ర - సూర్య గ్రహణాదిమ జన్మ వక్షత్రయోగ
 జ్వరాది మహావ్యాధి వీడాయాంవా అపమృత్యు పరిహారార్థం
 అయుష్య హోమం కుర్వాత్ ।

స్వాత్సాచమ్య ! శుక్లాంబరధరం ... వర్చ్యభ్య మహా
 జనేభ్యో నమః ॥

ఆచమ్య... ఏవం వ్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య సర్వాపమృత్యు
 పరిహార ద్వారా ఆయురభి వృద్ధ్యర్థం అయుష్య హోమోత్థ్యం
 కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగ ... స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం
 కరిష్యే ॥ అక్షా నిర్విఘ్నేన పరిసమా హ్వ్యర్థం శ్రీ మహా
 గణాధిపతి పూజాంకరిష్యేగణపతి మధ్యర్చ్యపుణ్యాహవాచనం
 కుర్వాత్ ॥ తతః విధి ప్రకారేణ నక్షత్ర పూర్వక వనగ్రహ
 రాధనం మృత్యుంజయ దేవతారాధనం చ కుర్వాత్ ॥ అయుష్య
 హోమార్థం ఋత్విగ్రరణం కుర్వాత్ ॥

ఆచమ్య వ్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
 అయుష్యహోమం కరిష్యే । అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనాది సర్వం
 కుర్వాత్ । వజ్మిత్ర ప్రయోగః ॥ మహాశి లింగం హుత్వా ।
 అయుష్యచ్చగోరచదాన ధర్మణాఽపదాయుష్షే విశ్వో
 దధదితిపురోమహాకామి అనుత్యా యుర్వా అగ్ని ఇతి యాజ్ఞి

యాహుత్వా ॥ పూర్వోక్త ప్రకారేణ ఆయుస్సా కహోమం
కుర్వాత్ ॥ కేచిత్ నవగ్రహ హోమం మృత్యుంజయ
హోమంచ కుర్వంతి ॥ తతః జయూది హోమం కుర్వాత్ ॥
తతః యథాశక్తి సంగ్రహ దానాది కుర్వాత్ ॥ ధూది దానం
కృత్వా ॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్ ॥ ఆశీర్వాదః ॥ —

— ఇత్యాదుష్య హోమ పుమాప్తః —

— అథ ఐహ్యూర్మ్యుత్సవః —

వర్షాంతే జన్మ నక్షత్రే కుమారం వ్రాదాదిషు స్నాపయిత్వా
నవం కటి మాత్రం వస్త్రంబ ధారయిత్వా ॥ అలంకృత్వా ॥ రథా
దినా ఆందోళికాదినా గృహం ప్రావయేత్ ॥

సమాప్తః

— అత్మయజ్ఞమ్ —

తస్యైవం విదుషోయజ్ఞస్యాత్వా యజమాన శ్రద్ధా పత్ని శరీర
మిధౌ మురోవేదిల్లోమాని బర్హిశ్వేద శ్చిఖా హృదయంయూపః
కామజ్జ్వలంమన్యుః పశు సహోఽగ్నిర మశ్వమయితాదక్షిణావా
గ్నోత్థా ప్రాణ ఉద్ధాతా చతురధ్వరుర్వనో బ్రహ్మశ్రోత్ర
కుగ్నిర్వాపి వద్ధియతే సావితృ యదశ్చాతి తద్దవిర్వత్పిబతి తద
స్వసోమచానం యద్రమతే తదుపసదో యత్సం చరతుర్వపవిశ
తుర్వతిష్ఠతే సప్రహ్లో యన్మృతం దవాహవనోయాయా

బ్రాహ్మణీయం రాచియజ్ఞేద నిర్వహణం తిజ్ఞాహోతి యత్సాయం
ప్రాశరతి శత్రుమిథం యత్ప్రాశరన్యం దినగం సాయంచ
తాని సవనానియే అహోరాత్రేతే దర్శపూర్ణమాపాయేఽర్థ
మాసాశ్చ మాసాశ్చ తే హతుర్భాస్వాని య జుతిషస్తే పశు
బంధాయే సంవత్సరాశ్చ పశివత్సరాశ్చ తేఽహర్దినాస్సర్వవేద
సంవా ఏతన్నత్రం యస్యగ్గణం తదవధృత ఏతద్వై జరామర్య
మగ్నిహోత్రగం సత్రం య ఏవం విద్యామదగయశే ప్రమీ
యతే దేవానామేవమహిమాసంగత్యాఽఽదిత్యస్ససాయజ్ఞం
గచ్ఛత్సభ యోదక్షిణే ప్రమీయతేపితౄణామేవమహిమాసం
గత్యా చంద్రమస స్సాయజ్ఞగ్ం పలోకతా మాహ్నేత్యేతేవై
॥ సూర్యా చంద్రమహో ధృహిమానౌ బ్రాహ్మణో విద్వానభి
జయతి తస్మా ద్దృహ్యోః మహిమావ మాహ్నీతి తస్మా
ద్దృహ్యోః మహిమావనమ్ ॥

— అత్మయజ్ఞం సమాప్తమ్ —

— అథ ఆతుర సన్యాస విధిః (తత్త్వయోగ శ్లోక) ...
ఆతుర సన్యాసే సంకల్ప ప్రహేచ్ఛార్థం అభయదానమతి
త్రయక ప్రధాన మవస్థం కార్యం ।

— తత్త్వయోగః —

ముముక్షుర్బ్రహ్మ శుభేదినే ప్రాతర్గృతస్నానం కృత్వా గంగా
గంకేతియో బ్రూయాత్ ... మహా పాతక నాశనం ...
గంగాస్నాన మహం కరిష్యే ॥ ఇత్యాది సంకల్పస్నానే మూర్ఛ
నాదిభిః ॥ ఆచార్య ... ఏనం ప్రీత్యర్థం కరిష్యమ్యాం ఆతుర
సన్యాసాం గత్యేన మమ బ్రహ్మజ్ఞానావాప్తి ద్వారా మోక్ష
కైవల్య సిద్ధ్యర్థం గంగాస్నానం కరిష్యే ॥ ఇతి స్నానమయే
వక్తవ్యం ॥ త్రివారమాపుత్య ॥ శుభ్ర వస్త్రం ధృత్వా ॥ పున
స్సృకల్ప్య ॥ ఏవం ప్రీత్యర్థం మమ బ్రహ్మజ్ఞానావాప్తి
ద్వారా మోక్షకైవల్య సిద్ధ్యర్థం ఆతురవిధినా సన్యాసం
కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య ॥

నూ॥ పంచ శిఖా కేశాన వశేష్య వపనం కృత్వా ॥ పునస్సత్త్వా
సంధ్యా త్యాపాసన హోమాంతం యథావశాశం నిర్వర్త్య ।
అత్యధి సమారోపయేత్ ॥

అహితాగ్నినాం

అగ్నిహోత్రీతు ప్రాణాపత్యాది స్థానే పూర్ణాహుతిం కృత్వా
శ్రోతాగ్ని మాశ్శ్చవి సమారోపయేత్ ॥

ఉచ్చిష్టాగ్నినామ్

పునరాధాన సంకల్పే సమారోపః అన్యధాన సమారోపః ॥

విధురాదీనాం

అగ్ని భావాదేవ. సమారోహ నావశ్యకః ॥

మంగళం : 1. ఏమహావా అగ్నిగోత్ర సర్వః ప్రాణః ప్రాణం గచ్ఛ
న్యాసః ॥

2. అభ్యంత్రే సర్వా దేవతాః సర్వాభ్యా దేవతాభ్యా జహోమి
న్యాసః ॥

నూ॥ భూస్వామేతి జలై జల్నే ర్హుత్వా ॥

మంత్రం : భూస్వామః భువస్వామః సువస్వామః భూర్భువస్సువ
న్యాసః ॥

నూ॥ హుత కేవలం జలం ఆశుశ్శశాన ఇత్యనువాకే నాభిమంత్ర్య ॥
మంత్రం : ఓం ఆశుశ్శశానో ... మివాగ్నిధ్ర మాగ్నిధ్ర ॥

నూ॥ తదభి మతిత జలం పుత్రేషశత్యాది త్రిభిః కించి త్కించిత్తి
వారం పితేత్ ॥

మంత్రం : 1. పుత్రేషణా విత్తేషణా లోకేషణా మయాత్మత్వా
స్వామః ॥ ఇతి కించిత్తి పేత్ ప్రథమం ॥

2. అభయం పర్యహేతేభ్య మ్మత్త స్వామః ॥ ఇతి ద్వితియం పితేత్ ॥

3. నన్యస్తం మయేతి స్వామః ॥ ఇతి నిశ్చయం తృతీయం పితేత్ ॥
నూ॥ తనః పూర్వవత్ సావిత్రి ప్రవేశః ॥

మంత్రం : ధీరః భూర్భువస్వతః ... ప్రహోరయాత్ ॥

నూ॥ తతః ప్రాచ్యభూర్భువస్వతః ప్రహోరయాత్ ప్రహోరయాత్ ॥

మంత్రం : తతః ఆభయం సర్వభూతేభ్యో మత్సాహుః ॥ ఇతి

ప్రాచ్యంజలం మే వేత్ ॥ శిఖాముత్యాట్య-యజ్ఞోపవీతం చిత్రా ॥

నూ॥ భూస్వాహేత్యుహు హుత్యా ॥

భూస్వాహః ॥ భువస్వాహః ॥ సువస్వాహః భూర్భువస్సువస్వాహః ॥

ఇతః పరం పుత్ర గృహేన తిష్ఠేత్ ॥

నూ॥ అత్యంత మాతురశ్చే త్తేషమంత్రం వాచయేత్ ॥ (సర్వస్తోత్రా-
హమితి) శవతిచేత్ స్వస్త్వన మహావాక్యోపదేశ, దండగ్రహ-
ణాది సర్వంయథావిధి కుర్యాత్ ॥ ఏవ మాతుర విధిశాసన్యాన
మృతస్య యతివత్సం సాగరః ॥

ఇత్యాదుర సవ్యాస విధిః

స్వభార్యాయః పురుషాంతర - సంగతి నిరాసనమ్

నూ॥ అనంభవేభ్యః పర్యేషాగ్ స్థూలా ధారికా శివమూర్త్యాని కార-
యిత్యాదభవ్యా మవేతి మంత్రేణ సుప్తాయా స్సంభాధ ఉప-
వసేత్ ॥ ఏతేన స్వవకా భవతి ॥

మంత్రం : అవజ్ఞా మవ ధన్వనో హ్యచేమ స్మంత్రనోమితి ॥ ఇంద్రా

॥ చాచ్య ఫలిగ్రహవ్యభ్యః పురుషేభ్యో న్యత్రమత్ ॥ గ్రామాం-
గిరం ప్రయాన్యన్ గృహే వర్తమానాయాభార్యాయాః పర-
పురుషేష భోగమకామయమానః శతపరణానామకాదగ్రాక-
మర్చిశేషస్య జీవితయేవాఽశ్వనా ప్రహారేణ చూర్ణాసి కార-
యిత్యా ॥ తాన్యపద్యామవేత్యత యర్వా ప్రాప్తసిదాయాః
భార్యాయాః యకానా నిక్షేపేత్ ॥

మంత్రం : అవజ్ఞా మవధన్వ ... న్యత్రమత్ ॥ ఏవం కృతేఽచ్యా

ఽనుపయోగ్యా భవతి ॥

వ్యాఖ్యః = త్తారికా, గోకా = సరీస్పప విశేషః (శత పరణానామ) సాచ-
ద్వివిధా 1. గ్రామ్యా 2. అరణ్యావ ॥ కయారణ్యావ స్థూలా =
గ్రామ్యా = తస్మియః ॥ పవత్యః గృహేవా = ప్రణా తరతుం రక్షితుం
స్వభార్యాయాం, పర పురుష కక్లస్య అసంభవ మిచ్చతి. స పరే
షామ సంభవేభ్యః.

— పునస్తద్యాహోప యోగకరణం —

నూ॥ సంధ్యర్థే బ్రహ్మమూర్తేణ ప్రత్యక్షయీత ॥ పూర్వకృత చి-
హ్నోప భోగా యోగ్యాయా భార్యాయా యోనిం స్తోప-
భోగార్థం, కిలీలా గోమూర్తేణ ప్రత్యక్షయీత ॥ తతో-
గమన యోగ్యాగ్నిధవతి సుప్తకాలవస్త్ర తత్ప్రత్యక్షసం కార్యం
సమాప్త మిదమ్

— అథ పణ్యహోమః —

క్రయ విక్రయాని న్యవహారణః పురుషస్య హోదవ్యస్యాఽ-
గోగ్రహాపకరణాని లాభార్థం కర్తవిధీయతే ॥

తత ఉత్తరయా జాహుయాత్ ||
 రత్నాది తార లవణాది క్రయ
 హోమః కర్తవ్యః || అన్య ప్రయోగః ||
 సంత్యక్తం మమ పూర్వ ద్రవ్యార్థం
 సం కరిష్యే || అగ్నేరుప సమాధానా
 ప్రకృత పద్యా ద్విహ - యవ మరీచాన్య
 స - యదహ మిత్యేతయా జాహోతి ||

మంత్రం : యదహం ధనేన ప్రపణ్గ్ శ్చరామి ధనేన దేవాధనమిచ్ఛ
 మాహః ! తస్మిన్తోమో రుచమా దధాత్వగ్ని రింద్రోబృహ
 స్పతిశ్చ స్వాహా || హామగ్నిం ద్ర బృహస్పతిభ్య ఇదం తత
 స్త్రోత శేషం సమాపయేత్ ||

సమాప్తః

— తార్యా భర్తృ పశ్య కర్మ —

సూ॥ యం కామయేత నాయ మచ్చిద్యేతేతి జీవ విహితే స్వం
 మూత్రమానీయ సుప్తం పరి ముత్తరాభ్యాం స్త్రిః ప్రసవ్యం
 పరిషింశేత్ || యా స్త్రి స్వభర్తారం సపత్నీ బాధా రహితం
 కామయేత సాజీవంత్యా గోర్విపాణం బలాదాహృత్య తస్మిన్
 తస్య మూత్ర మానీయ తేన సుప్తం స్వపతిం పరిత్యాగిశే
 రమహుత్యేతాభ్యా మృగాభ్యం త్రిః ప్రదక్షిణంపరిషింశేత్ ||

మంత్రం : 1. పరిత్యాగిశే రవిహం పశ్య భాతుః పరిష్వసుః పరిసర్వభోవి
 బాధిభ్య పరిషీతః || కేమ్యసి ||

2. శశ్యస్పరి కుచితేన సో కామేణా విచ్చిరా ఉలేనవరిషీతోన్విపరి
 షీతో సుర్వలేన || ఇతి ఏవం కృతే భర్తా భార్యాయాః వశే
 రిష్యతి ||

సమాప్తమ్

— గృహేదాసాది పలాయన నిమత్తం కర్మ —

సూ॥ యేన పథా దాసశర్మ కరాః పలాయేరగ్ స్తస్మిన్నిన్యాన్య
 పథయోత్తరా ఆహుతీరుహతోతి ! దాసా రాహ్య భృతి
 కర్మ కరాః యేన మార్గేణ పలాయేరగ్ తస్మిన్ మాతే దాసు
 మయావి పలయాన్యపథాయ తేష్యా వర్తన వర్తయేత్వాది
 భిశ్చత్రసః ఆభ్యాహుతీరుహుయాత్ ||

మంత్రం : 1. అవర్తన వర్తయ వినివర్తన వర్తయేంద్ర నరబుడ
 భూమ్యాశ్చత్రసః ప్రదితిసాఖిరా వర్తయా పున స్వాహా ||
 ఇంద్రాదేదం ||

2. అవర్తన వినివర్తన వర్తన వర్తయ స్వాహా || ఇంద్రాదేదం ||

నూ॥ యదస్య గృహే పణ్యగ్నస్య త్తత ఉత్తరయా జుహుయాత్ ॥
ప్రాణి వ్యతిరక్త (భావ్యాన్న రత్నాది తూర లవణాది) క్రయ
ద్రవ్యాదవ దాయాయం హోమః కర్తవ్యః॥ అస్య ద్రయోగః॥
ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం వ్రీత్యర్థం మమ పణ్య ద్రవ్యార్థ్య
సిద్ధ్యర్థం పణ్య హోమం కరిష్యే ॥ అగ్నేరుష సమాధానా
ద్యాజ్య భాగాంతే ప్రకృత పణ్యా ద్ద్వీహి - యవ మరీచ్యా
దేర్ధ్రవ్యాదవదాయ - యదహ మిత్యేతయా జుహోతి ॥

మంత్రం : యదహం భనేన ప్రహణ్యశ్చ రామి భనేన దేవాధనమిచ్ఛ
మానః । తస్మిన్తోమై రుపమా దధాత్వగ్ని తింద్రోబృహ
స్పతిశ్చ స్వాహా ॥ సామాగ్నిర్ద్ర బృహస్పతిభ్య ఇదం ॥ తత
స్తంత శేషం సమాపయేత్ ॥

సమాప్తః

— తార్కా భర్తృ పశ్య కర్మ —

నూ॥ యం కామయేత నాయ ముచ్చిద్యేతేతి శవ విహణే స్వం
మూత్రమానీయ సుప్తం పతి ముత్తరాభ్యాం ప్రిః ప్రసవ్యం
పరిషింఛేత్ ॥ యా ప్రి స్వధర్తారం సవత్సీ బాధా రహితం
కామయేత సాశవంత్యా గోర్విహణం బలాదాహృత్య తస్మిన్
త్స్య మూత్ర మానీయ తేన సుప్తం స్వపతిం పరిత్యాగి
రమహుత్యతాభ్యా మ్మృగాభ్యం ప్రిః ప్రదక్షిణంఽరిషింఛేత్ ॥

మంత్రం : 1. పరిత్యాగి శి రవిహారం పణ్య త్రాతం పరివ్వసుః పరిసర్వభ్యో
జ్ఞాతిభ్య పరిషీతః ॥ కేష్యసి ॥

2. శశ్వత్పరి కుషితేన సంకామేదా విచ్చిదా ఉలేనవరిషీతో సిరి
షీతో సుప్తలేన ॥ ఇతి ఏవం కృతే భర్తా భారాయా వశే
తిషతి ॥

సమాప్తమ్

— గృహేదాసాది పలాయన నిమిత్తం కర్మ —

నూ॥ యేన పథా దానకర్మ కరాః పలామేరగ్ స్తస్మిన్నిద్యాన్య
పథయోత్తరా అహుతీరుహోతి । దాసా దాహ్యే భృతి
కర్మ కరాః యేన మార్గేణ పలామేరగ్ తస్మిన్ మార్గే దారు
మయాని పలయాన్యపథాయ తేషా వర్తన వర్తయేత్వాది
భిశ్చ శ్రిః అజ్యాహుతీరుహుయాత్ ॥

మంత్రం : 1. అనర్తన వర్తయ వినివర్తన వర్తయేద్ర నర్తబుద
భూమ్యాశ్చ త్రిః ప్రదిశిస్తాభిరా వర్తయా పున స్వాహా ॥
ఇంద్రాదేదం ॥

2. అనర్తన వినివర్తన వర్తయ స్వాహా ॥ ఇంద్రాదేదం ॥

3. అనుపాహ్వా దనున్వాయో నివర్తనోన్య మీవృషత్ । ఇంద్రం

పరిక్రొణోమః పరిక్రొణో కతు పర్వత స్వాహా ఇంద్రాయేదం ॥

4. యుతిమాషతి మన్వాధ్వ ఆదేవా దేవ వత్తరం ఇంద్రపాశేన

సిక్వానో మన్వా మిద్య శమానయాత్వాహా ఇంద్రాయేదం ॥

నాత్ర పూర్వోత్తరతం త్రాదికం ।

సమాప్త మిదం

— ప్రత్యాఖిక మంత్ర ప్రయోగః —

కర్తా బ్రాహ్మే ముహూర్తే ఉత్తాయ దంతథావన పూర్వకాం
కాల్యాన్నిర్వర్త్య స్వాత్వా, ప్రాత స్పంధ్యావందనాది నిత్య
కర్మానుమాన ప్రాతరాహననంచ కృత్వా ॥ తతః సైశ్వదేవం
ప్రాతరేవ కుర్యాత్ ॥

మీమాంసా ॥ శ్రాద్ధదినే సంధ్యావందనానంతరం ప్రాతరాహననం -
తదనంతరం వైశ్వదేవం । తతో దేవతార్చనం క్రమేణ యథా
విధి నిర్వర్త్యాపరాహ్నే పునస్సాత్వా మాధ్యాహ్నిక సంధ్యా
వందనానంతరం - శ్రాద్ధం కుర్యాదితి నిష్కర్షః ॥

నూ॥ కర్తా భోక్తృనాశూయ అపరాహ్నే స్వాత్వాచమ్య ఛాత
వస్త్రం ధృత్వా । ప్రత్యాఖిక శ్రాద్ధ ముపక్రమేత్ - భస్మ

కో॥ శ్రాద్ధేప విష్ణునైవేద్యం త్యక్తా త్సూర్యం సమాచరేదితి
వచనాత్ ॥ దేవాతార్చ నానంతరమేవ శ్రాద్ధాచరణ మితి స్పష్ట

ప్రతిపత్తిః

మూలా ముద్రాదికం త్యక్త్యా శర్క పత్నాన్వ దీపారాధనం
శారయిత్వా ॥

అచమ్య - ఓం కేశవాయ స్వాహా - ఓం నారాయణాయ

స్వాహా - మాధవాయ స్వాహా ॥ ... శ్రీ కృష్ణాయనమః ॥

నూ॥ పవిత్ర వంతః పరివాణమాసత ఇతి పవిత్రం ధృత్వా ॥

మంత్రం : పవిత్రవంతః పరివాణ మాసతే విశ్వేషాం ప్రతో అభి

రక్షతి వ్రతం మహస్సముద్రం వరుణ స్థిరోదదే ధీరా ఇచ్ఛే

కుర్ధరణే స్వారభమ్ ॥ పవిత్రంతే విరతం బ్రహ్మణస్సతే ॥

ప్రభురాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః । అత పతమార్కత దామో

అశ్నుతే । శృతాస ఇద్వహంత స్తస్మమాశత ॥ ఇతిపవిత్రంధృత్వా ॥

పునరాచమ్య ॥ త్రిరాహామేత్ ॥ ద్విః పరిమృజ్య సక్రదుప

స్పృశ్య । యత్స్వస్యం హణిం - హడా ప్రోక్షతి శిరశ్శత్రుషీ

నాసిశే శ్రోత్రే ॥ మృదయ మూలభ్య ॥

కో॥ ఉత్తిష్ఠంతం భూత విశాచాః ఏతే భూమి భారకాః

ఏతేషా మవిరోధేన శ్రాద్ధకర్తృ సమూహశే ॥

ఓం భూః ... బ్రహ్మ భూర్భువః స్వరోమ్ । మమోపాత
దురితక్షయద్యారాశ్రీ పరమేశ్వర శ్రీత్యర్చం! గోవింద గోవింద
గోవింద శ్రీమహావిష్ణో రాజ్యయా ప్రవర్తమానస్య...వాసరే
శ్రీవిష్ణు నమః శ్రీవిష్ణు యోగే శ్రీవిష్ణుకరణ ఏవంగుణావిశే
షణావిశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ ॥ (పాచీనావీతి) ॥ వితుః (మాతుః)
ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహూత్యాన్న శ్రాద్ధాహా, కాలే అధికార
సిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవ త్వరిత శ్వానుభ్యుగం కరిష్యే
(సవ్యం) ॥ కరుణమ్న తిలదగ్ధహీరణ్యక్షతాన్ గృహీత్వా (పరిష
దక్షిణాం గృహీత్వేతి కేచిత్) ॥ సమస్త సంపదతి కరిత్యా
(బ్రాహ్మణానాం పరిత ప్రీః ప్రదక్షిణం కల్పత్యా ।)
సమస్త సంపన్నమనాన్తి హేతవ్యముత్తతాత్మలధూమకేతవః
అపార సంపాద సముద్ర నేతవః పునఃపునః బ్రాహ్మణాపాద
పాం సవః

అపదన ధాగంత సమాప్త భానవ
స్సర్వీహితార్థార్థాన్ సామధేనవః
సమస్త తీర్థాంబు కవిత్త మూర్తయో
రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణ పాదపాం సవః

అధివాన్ధి హరం వృణాం మృత్యు దారిద్య వాశనం
శ్రీ పుష్టిః క్షీరతం వందే విప్రశ్రీ పాద పంకజం ॥
విప్రాసు దర్శనా త్వగ్యః క్షీయంతే పాపరాశయః
వందనా స్తోత్రా వాప్తి రర్చనా దమ్యతం కదమ్ ॥

విశ్వం తిపుత్రం విపాణా మగ్ని హృత సమం వితుః
బ్రాహ్మణేతు సంప్రాప్తే । కరా బోక్తావ కశ్యపేత్ ॥
అయస్సంతుతానాదం త్రిపుండ్రం విశేషతః
భస్మ మాలాంత ముద్రాశ్చ విరాగాః పితరో గతాః ॥

అంతః : యావత్త్వై దేవతాపా స్సర్వావేద విది బ్రాహ్మణేనసతి
భస్మద్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్యో భిదితే నమస్తుకార్యాన్వాన్వి
॥ లిం కీర్తయే దేతా ఏవదేవతాః వీణాతి ॥ (పాచీనావీతి)
యజమానస్య వితుః (మాతుః) పతి సాంవత్సరీక మృతాహ
ూన్వన్న శ్రాద్ధం కరుణముఖ్యతాలోభాత్వా అధికార సంపద సిద్ధి
భవంత్యో బృహతం । అధికార నందదస్తు ॥ కాలశ్చముఖ్య
కాలోస్తు । పాకాదీనాం పవిత్రతాస్తు । సర్వేపాకాశ్చుచ
యో భవతం ॥ పర్యాణే ద్రవ్యాణి కుచీని భవతం ॥

దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవవ । నమస్తు
భాయే ॥ సాహాయే నిత్యమేవ వమోనమః ॥ తుతానః పితృ
నూచేణ మహాదేవో మహేశ్వరః ॥ క్రియతాం భగవానీశః
పరమాత్మా సదాశివః ॥

అచమ్య ॥ ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ (పాచీనావీతి) యజమానస్య
వితుః (మాతుః) ॥ పతి సాంవత్సరీక మృతాహూత్యాన్న శ్రాద్ధే పితృ
భ్యో మమః - ప్రతితామహానాం గోత్రాహం శర్యణాం వసు
తుద్రాదిత్యో హూతాం ॥ సవ్యం! పురూరతాన్వివనంజ కానాం
విశ్వేషాం దేవానాంజ ॥ శ్రాద్ధే సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణోశ్చ
ప్రాచీనావీతి ॥ వితుః ప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహూత్యాన్న శ్రాద్ధే
మన్నేన నావిమా పార్శ్వ విభావేన యువ్యదనుజయా సదైవ
మద్య కరిష్యే ॥ కరుష్యే ॥ (సవ్యం) నాహోదకం దత్యా పురూర

వార్షిక సంజ్ఞాకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీ
యాన్తే త్తేషాం దత్వా భవద్భిః త్తేషాం ప్రసాదః కరణీయః ।
అస్తు కరణీయః । ప్రాచీనావీతి ॥ హస్తాదకం దత్వా ॥ విత్త
వీతామహ ప్రపితా మహానాం ... గోత్రాణాం ... శర్మణాం
వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్యక్షణం దత్వా
భవద్భిః త్తేషాం ప్రసాదః కరణీయః అస్తు కరణీయః ॥ వవ్యం ।
హస్తాదకం దత్వా శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణుః స్థానే
ఆహవనీయార్యక్షణం దత్వా భవద్భిః త్తేషాం ప్రసాదః కర
ణీయః । అస్తు కరణీయః ॥

శ్లో॥ అగ్రోద్ధస్త శ్శానపత్య స్పృతకం బ్రహ్మనాదిభిః భవితవ్యం
భవద్భిశ్చ మయాచ శ్రాద్ధ కర్మణి । గోమయేన చందం
ద్యయం కృత్వా ॥

శ్లో॥ ఉత్తరే మండలం దేవం । దక్షిణే విత్తమండలం మండలం
ప్రకుర్వీత ద్వయోర్భిశ్చేషడంగుళం । చతుర్రసంతు దేవానాం
విత్తాణాం పర్వలం తథా ॥ నవ్యాపవవ్య యోర్భిత్వం దైవ
పూర్వం యథా క్రమం ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ... హౌద
॥
యాత్ ॥ ఇతి మంత్రేణ విశ్వేదేవస్థానే చతుర్రస మండలం
కృత్వా ॥ ప్రాచీనావీతి ॥ ఓం భూర్భు ... దయాత్ ఇతి
మంత్రేణ విత్తస్థానే పర్వలాకార మండలం కృత్వా । ఓం
భూర్భు ... దయాత్ ॥ ఇతి మంత్రేణ విష్ణుస్థానే చతుర్రస
మండలం కృత్వా ॥

— విశ్వేదేవ మండలాద్యర్చనం —

పురూరపార్షద సంజ్ఞాకానాం విశ్వేషాం దేవానాం పాద్యస్థానే

భద్రమాసనం । పాద్యస్థానే సుఖాసనం । పాద్యస్థానే దైవేక్షణః
క్రియతాం । పాద్యస్థానే అర్చితప్రార్చితః । అయంగంధ పుష్పా
రాభిమ అక్షతాః । అయం కుశః । కూర్మోద కేసై వాహ్మైస్త్వి
స్థుంపూర్వార్చన మస్తు ॥

— విత్త మండలాద్యర్చనం —

(ప్రాచీనావీతి) విత్త వితామహ ప్రపితామహానాం (మాతృ
వీతామహీ ప్రపితామహీనాం) పాద్యస్థానే భద్రమాసనం-పాద్య
స్థానే సుఖాసనం । పాద్యస్థానే దైవేక్షణః క్రియతాం । పాద్య
స్థానే అర్చిత ప్రార్చిత (నవ్యం) అయంగంధః ప్రాచీనావీతి ॥
పుష్పారాభిమ తిలాః । అమీ కుశాః । కూర్మోద కేసై వా
హ్మైస్త్వి స్థుంపూర్వార్చన మస్తు ॥

— విష్ణు మండలాద్యర్చనం —

నవ్యం ॥ శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణుః పాద్యస్థానే భద్రమా
సనం పాద్య ... సుఖాసనం । పాద్య ... క్రియతాం । పాద్య
... ప్రార్చిత । అయంగంధః । పుష్పా ... అక్షతాః అయం
కుశః కూర్మో ... మస్తు ॥

— విశ్వేదేవ పాదప్రక్షాళనం —

। దివ్యం ॥ పురూరపార్షద సంజ్ఞాకా విశ్వేదేవాః పూర్వకం
విశ్వాగతం । విశ్వేదేవాః భద్రం పాద్యం । (సపాద్యం)

1. పాద ప్రక్షాళనవైచ వరం గుల్ఫ ద్వయారవి
పిత్త్యాణాం పరకం హారం । కోమ సంసక్త వారిణా ॥
2. పాదములే పితుః పాద్యం పాద మధ్యే మహామహాః
కరో మహస్య పాదాగ్రే । పాద ప్రక్షాళనం క్రమాత్ ॥

మంత్రం : చరణం పవిత్రం విత్రం పురాణం । యేన పూత స్థలి
 దుష్కృతానీ కేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతి పాపాన
 మరాతీంతరేణ । లోకస్య ద్వార మర్చిమత్పవిత్రం । శ్లోతి
 మైద్యాజమానం మహస్మత్ ॥ అగ్నిశస్యధానా బహుధాదో
 హమానం చరణమ్మలొకే సుధితాం దక్షిణమ్ ॥ శ్రుకమసి
 శ్లోతిరసి కేశసి దేవోవస్యవిత్తాత్మనాత్మచ్చి దోషవి శ్రేణ
 నహా సూర్యస్య రశ్మిభిః ॥ మాయమహా మయియశో మయీం
 డ్రియం ఏర్వం ॥ ఇతి వదన్ భోక్తా కర్తృ దక్షిణ భుజం సం
 స్పృశేత్ ॥)

— విష్ణుపాద ప్రక్షళనం —

(పవ్యేనైవ) పితృ వితామహా ప్రవితామహా స్వాగతం ॥
 సుస్వాగతం ॥ పాదీనావీతి ॥ పితృ వితామహా ప్రవితామహా
 గోత్రా శర్మాహో మమద్రాదిత్స్య రూపాః ఇదంతే పాదస్యం ॥
 సుపాదస్యం ॥ సవ్యం ॥

శ్లో॥ సమోబ్రహ్మగ్నిః ... గోవిందాయ నమో నమః ॥

మంత్రం : చరణం పవిత్రం ... సుధితాం దక్షిణమ్ ॥ ప్రాచీనావీతి ॥
 శ్రుకమసి ... రస్మిభిః ॥
 మంత్రం : మయి మహా ... ఏర్వం ॥ ఇతి వదన్ భోక్తా ... స్పృశేత్ ॥
 (కర్తా చిప్తా పాదోదకం శిరిసి ప్రోక్షయేత్ ॥)

— విష్ణుపాద ప్రక్షళనం —

(వస్యం) త్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మయ్యవిష్ణోః స్వాగతం ॥ సుస్వా
 గతం ॥ విష్ణో ఇదం జాపాద్యం (సుపాదస్యం) ఇతి కర్తా పాదక
 కలశం దర్శయేత్ ॥

శ్లో॥ సమోబ్రహ్మగ్నిః దేవాయ ... నమో నమః ॥

మంత్రం : చరణం పవిత్రం ... సుధితాం దక్షిణమ్ ॥ శ్రుకమసి ...

రస్మిభిః ॥ ఇత్యాద్య తేజనం చరణాంగుష్ఠయోః ॥ మయి మహా

... ఏర్వం ॥ ఇతి వదన్ ... స్పృశేత్ ... కర్తా ... విప్ర ...

ప్రోక్షయేత్ ॥

శ్లో॥ స్వాగతం స్వస్తిపదనా ॥ దక్షిణావ ప్రదక్షిణం
 గోత్ర వాదన మగ్నోద పదతే మ్యవవీతివా ॥

శ్లో॥ యతీచ్చసి మహారాజన్ సంపత్తిర్నామగాహనం
 విప్రపాద వినిర్మూలం తోయం శిరిసి దారయ ॥ ఇతి మహాభారతే ॥

(సవ్యేన) కర్తా స్వయం పాతా ప్రతాశ్యః । ద్వయోర్మండల
మధ్యే పాత్రం నిక్షిప్యః పాత్రమధ్యే వాయు వాయు సఖాధా
నిరవారణార్థం పాపాణం నిధాయ । కర్తా ఆచమ్యః । భోక్తార
ఆచమ్యః ।

విశ్వేదేవో విశ్వశ్చ ప్రాజ్ఞిభాః = పితర ఉదఘ్నభాః ।

విశ్వే :- ఆచమ్య పునారవార్ధిన సంజ్ఞాకా విశ్వేదేవాః భూర్భువ
స్సువ స్సోమహస్తం అయంవో విష్వరః సువిష్వరః । అత్రోప
విశంతుణావంతః । అత్రోపవిశామః ।

పితృ :- ప్రా ... తి । పితృపితామహ ప్రపితామహః (మాతృ
పితామహీ ప్రపితా మహ్యః) భూర్భువస్సువ స్సోమహస్తం
తేవిష్వరః (సువిష్వరః అత్రోపవిశంతు భవంతః । అత్రోప
విశామః) ।

విష్ణు :- శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో - భూర్భువస్సువ స్సోమహ
స్తామయంవో విష్వరః (సువిష్వరః అత్రోపవిశంతు భవంతః
[అత్రోపవిశామః])

పితృ :- ఓం ఓం ఓం అద్య పూర్వోక్తేషంగుణ ... పుణ్యలిథా ।
॥ ప్రా ... తి । పితృః [మాతుః] ప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహః
భ్యాన్నన్న శ్రాద్ధే । భవదనుష్ఠయా ప్రశాంతం శ్రాద్ధ కర్మ
కరిష్యే [సవ్యం] కరుష్యే ।

కర్తృరాచమనం పూర్ణం । భోక్తృరాచమనం పరం । కర్తా
ఈశాస్య భాగేతు । భోక్తృరస్తు యథాస్థితాః । భోక్తృరశ్శతు
పశ్యిమేతి పాతాంతరం । అత్రాచమనస్యది త్పిర యస్తు మండల
దేశాదిత్యర్థః పితృరాచమనం పాద ప్రతూళ నాసంతరమితి
విశ్లేయం ।

మంత్రం : ప్రా ... తి । అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా
యేక్షయంతి పృథివీమను అన్యతేతో గచ్ఛంతి యత్యైవాం ॥

గతం మనః । ఉదీరతా మవర ఉత్పరాస ఉన్మథ్యమాః పితర
హృన్మాసః । అసుం య ఈయరవృతా ఋతజ్ఞస్సోవంతు

పితరోహవేషుః । ఓం భూర్భువస్సువః ... హోదయాత్ । ఇతి
మంత్రేణ పితృ [మాతృ] స్థానే వర్తులాకార మండల త్రయం
కృత్వా । తిల దర్పణ నిక్షిప్య । సవ్యం ।

విశ్వ :- ఓం భూర్భువస్సువః ... హోదయాత్ । ఇతి మంత్రేణ
విశ్వదేవస్థానే యవోదశేనావోక్ష్య । చతురస్ర మండల
ద్వయం కృత్వా యవదర్పణ నిక్షిప్య ।

విష్ణు :- ఓం భూర్భువస్సువః ... హోదయాత్ । ఇతి మంత్రేణ విష్ణు
స్థానే యవోదశేనావోక్ష్య చతురశ్ర మండలం కృత్వా యవ
దర్పణ నిక్షిప్య ।

శ్లో । అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వానస్తాం గతోపివా
యస్మిరేతుంధరీకాక్షం సభాశ్శస్య భ్యంతరం శుచిః ।
ఏతద్వాప్తిధార్ణం సంపాదితాః పదాగ్ధాః దేశశః కాలశశ్చ
శ్రాద్ధయోగాగ్ధ భవంతీతి భవంతో బృహంతుః । శ్రాద్ధయోగాగ్ధ
భవంతు ।

శ్రీ! శ్రాద్ధకాలే గయాంధ్యత్వాః । ధ్యాత్వా దేవం జనార్దనం
వహ్నిదీంశ్చ దత్త్వాన్ ధ్యాత్వా తత్తత్ప్రార్థం ప్రవర్తయే ।
ప్రవర్తయే ।

— విశ్వ దేవార్చనమ్ —

విశ్వ : పురూరవార్చన సంజ్ఞానాం విశ్వేషాం తేహానా మిదమిద
మానసమ్ ॥ సుఖాననం ॥ హస్తాదకం దత్వా । విశ్వదేవ
దైవేక్షణః క్రియతాం । ఓం తథా ప్రాప్ను శంతు భవంతః ।
ప్రాప్నువామ । దత్తేష్వర్వప్రాతే ఆపాద్య । ఉతానేప్రాక్ష్య
ఉద్ధృత్య । యవాన్విశ్వేర్య । ఉదకమాపూర్య ।

మంత్రం : శంన్న దేవీరభీష్తయ ఆపో భవంతు నీతయే శంతయా
రభీన వంతుసు ॥

శ్రీ! యవోసి ధాన్యరాజోవా । వాసుదో మధుసంయుతః । విరోద్ధ

స్వర్వప్రాపానాం పవిత్ర మృషీభి స్స్మృతం ॥ అర్చనాత్రయోః

అర్చిత ప్రార్చిత ॥ అయం గంధః పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః ।

అయం కుశః । ఇమాని పః శ్రీ తులసి భృంగరాజదర్భ పత్ర
త్వీణానిచ ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో వోజమ్ గృహేషు ॥
ఆత్రచ ॥ అర్చన సంజ్ఞ కేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో వోజమ్
గృహేషు ॥ సుప్రాతే సంవన్నే నమనమన్నే స్యాజ్ఞానా
స్యాహుత్యాన్య స్మంత్యుత్సాహ ॥ పురూరవార్చన సంజ్ఞానాన్
విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్స్వాహూ ఇష్యే ॥ అనాహయ ॥

శ్రీ! సంకల్పాపహరణా స్తప్త ద్విశ్వియావాహనే తదా
అన్నదానే వతురీప్త శేషం సంబోధనం క్రమాత్ ॥

మంత్రం : ఓం విశ్వదేవానాం అగ్రత శ్శుణు తామ ఇమగ్ం హవం ।

యఇదంబ ర్హిత్విషేదత విశ్వదేవా శ్శుణుతే మగ్ం హవంతు
యే అంతరిక్షే య ఉపద్యువిష్ట । ఏ అగ్నిజమ్య ఉతవాయజత్ర
అసద్యాన్యీన్ బర్హిషే మాదయధ్యం ॥

శ్రీ! అగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వదేవా మహా బలాః ।
ఏ హ్యగ్రత విహితా త్రాజ్ఞే సావధానా భవంతు తే ॥ సావధా
నాన్యః । హస్తాదకం దత్వా ॥

అర్ఘ్యం

మంత్రం : యాదివ్యా అపః పయసాసం బభూవుగ్యా అంతరిక్ష ఉత

పార్థివీర్యాః । హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞయాస్తాన ఆపశ్యన్ స్వానా
స్సుహవా భవంతు ॥

1. పురూరవ సంజ్ఞానా విశ్వదేవాః ఇదంవో అర్ఘ్యం అ స్వర్ఘ్యం
గత శ్శుద్ధోకం ॥ పుర్రస్తాదకం దత్వా ॥ యా దివ్యాఅపః
... సుహవా భవంతు ॥

2. అగ్రత ॥ అర్చన సంజ్ఞానా విశ్వదేవాః ఇదంవో అర్ఘ్యం
అ ప్సర్ఘ్యం ॥ తత శ్శుద్ధోదకం ॥ పుర్రస్తాదకం దత్వా ॥

॥ శ్వేభ్యో దేవేభ్యో పాత్రేస్తానేనః ॥ న్యస్తానమసి ॥ తతః
 శ్వేద్ధోదకం ॥ అర్చనం ॥ అర్చిత ప్రార్చిత క్రియమథానాః
 అర్చిత ॥ అర్చింతు పుత్రకా ఉతపురస్స ధృష్ణర్చిత అర్చిత
 ప్రార్చిత ॥ గంధద్వారాంధురా ధర్మం విత్సచ్చిష్టం కరిషిణిం ॥
 ఈశ్వరీగం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వాయే శ్రియం ॥
 పురూరవార్ధ్వ నంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః యథాభాగశః అమీవా
 గంధాః సుగంధాః ॥ ఆయనేతే పరాయణే దూర్వారోహంతు
 పుష్పిణీః ॥ వ్రాదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహే ఇమే ॥
 పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః ॥ సుపుష్పాణి ॥

మంత్రం : ధూరసి ధూర్వ ధూర్వం తంధూర్వ తంయోస్యాన
 ధూర్వతితం ధూర్వయం వయం ధూర్వమః ॥ ఉదకద్రవ్యే
 దైవ సాంకల్పికం ధూపః ॥ సుధూపః ॥ ఉద్దిప్యస్య జాత
 వేదోఽపఘ్నం పిరఃకుటింనుమ ॥ పశూగ్గశ్చ మహ్యమూవహ
 శవనంచ దిశోదశ ॥ జ్వాలాభద్రేదేవపూజానీతంవోజ్యోతిః ॥
 ॥ సుజ్యోతిః ॥

మంత్రం : యువాసువాసాః పరివిత్ర అగాత్పక్ష శ్రేయాన్ భవతిజాయ
 మానః తం ధీరానః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధియో మనసా
 దేవయంతేః ॥ పురూరవార్ధ్వ ... దేవాః ॥ వః అంతః
 ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం యోగ్యం వాపః (వత్తుం)
 ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హీరణ్యం తుభ్యమహం సంప్ర
 దత్తే - నమమ ॥ తదభావే కుశఖండం ॥ పవిత్రాః సాక్షతాః
 ఇమేకుశాః ॥ సుకుశాః ॥ అర్చనం సంపూర్ణం ॥ అస్తసంకల్ప
 సిద్ధిరస్మితి భవంతో బృహంతు ॥ అస్తు సంకల్ప సిద్ధిరస్తు ॥
 యుష్మదనుజ్ఞయా పితౄ (మాతౄ) ద్యర్చనం కరిష్యే ॥
 (పవ్యం) కరుష్య ॥ ప్రా ... తి ॥

— పితౄ మాతౄ ర్చనం చ —

విశ్వా : పితౄ పితౄనహ ప్రపితౄమహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం
 వసం రుద్రాదిత్య రూపాణాం ॥
 మాతౄ : మాతౄ నితామహీ ప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం ॥
 తాయానాం కసుదుద్రాదిత్య రూపాణాం ॥ మిదమిద మానసం
 ॥ అభిషేకం దాహోదికం సత్వా ॥ పితౄః (మాతౄః) ప్రతి
 సాంకల్పిక ద్విత్వాహంబాస్యన్న శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామే ఓం
 గతా తాల్పిదంతు భవంతః ॥ ప్రాప్నువామ ॥ దర్శ్యమ్యసి
 తాల్పిగ్యాహస్య ॥ ఉత్థానాని హ్యేక్ష్య ॥ ఉద్దిత్య ॥ తిలాన్వి
 ద్య ॥ ఉదకమాభూర్య ॥ శంన్వో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు
 వీరన్వో శంత్వో రభిష్ట ॥ వంతునః ॥

చిత్త :- 1. తిలోసి సోమదేవత్యో గోసనో దేవనిర్మితః ప్రశ్నవచ్చిః

ప్రశ్నవస్త్వధ ఏహే ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ...
వసురూపం ఇమాన్ లోకాన్ పీణయాహీన స్వధానను ...

2. తిలోసి ... ఏహే ॥ పితామహం ... గోత్రం ... శర్మాణం ॥
రుద్రరూపం - ఇమాన్ లోకాన్ పీణయాహీన స్వధానను ...
సమః ॥

3. తిలోసి ... ఏహే ॥ ప్రపితామహం ... గోత్రం ... శర్మాణం ...
ఆదిత్య రూపం ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీ ... సమః ॥

మాత్య :- 1. తిలోసి ... ఏహే ॥ మాతరం ... గోత్రం ... పదాం
... వసురూపం ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీ ... సమః ॥

2. తిలోసి ... ఏహే ॥ పితామహీం ... గోత్రం ... పదాం ...
రుద్రరూపం ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీ ... సమః ॥

3. తిలోసి ... ఏహే ॥ ప్రపితామహీం ... గోత్రం ... పదాం
ఆదిత్యరూపం ... ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీ ... సమః ॥

అర్చిపాత్రేషు ॥ అర్చిత ప్రార్థిత (సవ్యం) అయం గంధః ॥
॥ ప్రా ... తి ॥ పుష్పార్థా ఇమే తిలః ॥ అయం కుశః ॥
ఇమానివస్తు లసి భృంగరాజ దర్శిత్ర తృణానివ ॥ పిత్రే

తీర్థ (యా తీర్థేనో అష్టం గృహ్యం) ॥ తిలామహాన తేనో
(తిలా మంత్ర తీర్థేనో) అష్టం గృహ్యం ॥ ప్రపితామహాయ తేనో
అష్టం గృహ్యం (ప్రపితామహేనో తీర్థేనో) అష్టం గృహ్యం
మంతుర్నామ మమంతామి స్వధార్యం స్వధార్యం సంస్కర్యాగ్ ॥
చిత్త తిలామహ ప్రపితామహాన [మామి పితామహీం ప్రపితా
మహీం] భవత్యోవాహయిష్యే ॥ ఆవాహయ ॥ ఓం ఉశంత

హ్వాహవామహ ఉశంత పురుషిమహే ॥ ఉశన్మత ఆవహ

పితౄన్ నావిషే అత్తవే ॥ ఆచుంతునః పితర స్సోమ్యూహ ॥

గ్నిస్వాత్యాః పథితైవయానైః అస్మిన్ యజ్ఞే స్వధయామదం

త్యజి బృహతుతే అనంత్యస్మాన్ సావధానా భవంతు తే ॥ సావి
ధానాస్యః ॥ నాస్తాదికం దత్వా ॥

— అర్ఘ్యం —

మంత్రం : యాదివ్యా ఆహి ... భవంతు ॥

1. పితః ... గోత్ర ... శర్మాన్ ... వసురూపః ఇదంశే అర్ఘ్యం
॥ అ స్వర్గస్యం ॥ శత మృన్మదీకం ॥ పుష్పార్థాదీకం దత్వా ॥

2. యాదివ్యా ఆహి ... భవంతు పితామహా ... గోత్ర ... శర్మాన్
పుష్పార్థాదీకం ఇదంశే అర్ఘ్యం - అ స్వర్గస్యం ॥ శత మృన్మదీకం
పుష్పార్థాదీకం దత్వా ॥

8. యాదివ్యా అపః ... భవంతు || ప్రవితామహి ... గోత్రే ...
పదే అదిత్యరూపే ఇదంతే ఆర్ణవం | అస్మగ్న్యం | తతశ్శుద్ధో
దకం || పునర్నస్తోదకం దత్వా || మాతృ - పితామహీ - ప్రపి
తామహీభ్యః పాత్రాణి స్థానానిసాః || స్వస్థానమసి తతశ్శుద్ధో
దకం ||

— అర్చనం —

పితృ :- అర్చిత ప్రార్చిత ప్రీయ... ధృవస్వర్చిత అర్చిత ప్రార్చిత ||

మంత్ర : గంధ ద్వారాం ... యే శ్రీయం... పితృ పితామహ ప్రవితా
మహః యథాభాగశః అమీవో గంధాః || సుగంధాః ||

మాతృ :- మాతృ పితామహీ ప్రవితామహ్యః యథాభాగశః ...
గంధాః || సుగంధాః ||

అయనతే పరాయణే ... గృహః ఇమః || పుష్పార్థా ఇమః
తీలాః (సుపుష్పాణి) ||

మంత్రం : ధూరసి ధూర్వ ... ధూర్వామః || ఉదకద్రవ్యేణైవసాం

కల్పికంవో ధూపః (సుధూపః) ఉద్దివ్యస్వరూపతవేదో... దిశోదశ
బ్యాలాభేదేన గృహంతర స్థితంవో బోధీః (సుబోధీః) ||

యవాసువాసాః ... దేవయంతే || పితృపితామహ ప్రవితా

మహః (మాతృపితామహీ ప్రవితామహ్యః) వః అచ్చాదనార్థ
మంత్రః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థంచ యోగ్యం వస్తుం

[వస్తుప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం] తుభ్యమ్మహం
నమః || పవనమహి వాతాస్తా నృతీణా ఇమే కుశాః (సుకుశాః)
అర్చనం సంపూర్ణం || అస్తు సంకల్ప సిద్ధిరస్తితి భవంతో
బృహంత (అస్తుపదకల్ప సిద్ధిరస్తు || యుష్మదనుజాయా విజ్ఞో
రాతాధనం కరిష్యే ||

— విష్ణ్వర్చనమ్ —

త్రాదృ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో ఉదమిద మాసనం || సుఖా
సనం || హస్తాదకం దత్వా || విష్ణోదైవేక్షణః క్రియతాం || ఓం
తథా ప్రాప్నువంతం భవంతః ప్రాప్నువామః || దర్శ్యవ్యసృ
పాత్ర మాసాద్యః ఉత్తానం ప్రోక్ష్య || ఉద్ధృత్య | యవాన్య
కీర్య || ఉదకమాపూర్చ్య || శంన్వోదేహి ... నంతునః అర్చ
ఘ్ని

పాత్రే అర్చిత ప్రార్చిత | అయం గంధః | పుష్పార్థా ఇమే
అత్తతాః | అయం కుశః | ఇమానివః శ్రీ శుభశి ధృంగరాజ
దర్శ్యపత్ర తృణానివ | విష్ణవేక్షేనో జప్తం గృహేబు || వః
పాత్రం సంపన్నం సుసంపన్నం స్వాహార్య స్వాహార్యోఽ
స్వర్ణఘ్నిః || త్రాదృసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణుం భవత్సాహవా
యిష్యే (అవాహాయ) ||

మంత్రం :- తద్విష్ణోః పరమం పదగం సదా పశ్యంతి మూరయః | దివీ

వచతురూ తతం తద్విప్రాప్సో విద్యాన్వో జాగృవాం సస్పృమిం

ధతే విష్ణోర్యశ్చర్మణం పదమ్ || పానధానా ధవంతు తే నావధా
నాన్యః || నాహోదకం దత్వా ||

మంత్రం :- యోధివ్యా అహః ... భవంతు ॥ శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ

మహావిష్ణో ఇదంతే అర్యం ॥ అర్చ్యం ॥ తన శుద్ధోదకం
పుష్ప దీపాదకం దత్వా ॥ విష్ణవై స్థానేష్ట (స్వస్థానమసి) గత
శుద్ధోదకం ॥ అర్చనం ॥ అర్చిత ప్రార్చిత ... స్వర్చిత ॥

అర్చిత ప్రార్చిత ॥ గంధద్వారాం ... శ్రీయం ॥ శ్రాద్ధ ...

విష్ణో యథా భాగః అమీనో గంధాః సుగంధాః అయనేతే
... ఇమే పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః ॥ సుపుష్పాణి ॥ ధూరసి

... ధూర్వామః ॥ ఉదకద్ర ... ధూపః ॥ సుధూపః ॥ ఉక్తి

దిశోదశ ॥ జ్వాలా ఫణేన దేవ పూజాస్థితం వో జ్యోతిః ॥

॥ సుజ్యోతిః ॥ యపాసుపాసాః ... దేవయంతః ॥ శ్రాద్ధ ...

విష్ణోపః ఆచ్ఛాద వార్తం ఆంతః ॥ పా... సంప్రదతే నమమ ॥
పవిత్రార్థా స్పృక్షతా ఇమే కుశాః ॥ శుకుశాః ॥ అర్చనం
సంపూర్ణం ॥ అస్తు సంకల్ప సిద్ధిరస్థితి ఫలంతో బృహంతం ॥
అస్తు సంకల్ప సిద్ధిరస్తు ॥ యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్ర పాత్ర
మండలాద్వర్తనం కరిష్యే ॥ కురుస్య ॥

— అగ్నే కరణమ్ —

కర్తా ఘృతపుత్ర మున్నం పత్రపుత్ర ఆదాయ ॥ గాయత్ర్యా

ఉదకం ప్రోక్ష్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ... వోదయాత్ ॥

ఓం ఓం ఓం ॥ అదభి పూర్వోక్తైవం... పూజాశిఖా ప్రా...తి

ఋతుః (మాతుః) ప్రతిసంవత్సరీకమృతాహాభ్యాన్న శ్రాద్ధే భవ
అనుజ్ఞయా అన్నం సంపాద్య రాక్ష మాపాసనాగ్నా వేవాగ్నా
కరణం కరిష్యే ॥ భవదనుజ్ఞయా... రారంభోక్తాగ్నా వేవ...
॥ రిష్యే ॥ గృహపాశాద్భవిష్య మన్నమాదాయ అన్నముగ్నావధి
శ్రీత్య దక్షిణతోద్వాన్యః అద్భిః ప్రోక్ష్య అభిఘార్య ॥ మేక్షత్యా
మవదాయ ॥ అన్నం ద్వాభ్యాం దర్శాభ్యాం పతురావిభజ్య
అగ్నేయభాగే అభిఘార్య ॥ ఓం సోమాయవిత్వ వీతాయస్యభా
నమః ॥ అర్థం జపహోతి ॥ సోమాయా విత్వ వీతాయేదంనమమ
కేవం పాత్రాంతరే విధాయ ॥ పునరభిఘార్య ॥

3. ఓం యమాయాంగిరస్యతే విత్వమతే స్వభానమః ॥ (అర్థం
జపహోతి) యమాంగిరస్యతే విత్వమత ఇదం నమమ ॥ కేవం
పాత్రాంతరే విధాయ ॥ ఫలోమ శిష్ట భాగదగ్గయమప్య మనువ
ప్తరణేనా నభి ఘాదగైత జపహోతి ॥

8. ఓం అగ్నేయే కవ్యవాహానాయ స్వభా నమః ॥ సత్సంజాహోతి
అగ్నేయే కవ్యవాహానాయేదం నమమ ॥ ప్రా...తి ॥ తూక్షీమ

అగ్నా కరణే పతుర్యాగే స్వాంగ్యేయం చ మంత్రాగ్రే

నై ఋతీం వికరాన్వేచ వాయవీం పారణే తథా

బాసీం పితృసాతేచ కారయే తద్విదా క్రమాత్ ॥ కేచిదైకానీ మగ్నా
వితి కుర్వంతి ॥ శిష్టివార దేవారాదీన్ శంభావ్య తేషు స్వారస్యాది
వ్యధి పర్వసీయాని ॥ అతమేక్షణేనాను - కాష్టాద్భాదన త్యగితి శిష్ట
నిర్వచకం ॥ తస్మాం తదీయ భాగమన్న మవదాయ జహాయాదిత్యర్థః
నకు త్యహస్తాదిరిః ॥

ప్రదక్షిణం పరిషిచ్ఛ్య || చతుస్సగర పర్యంతం... అభివాదయే |
పితృస్థానే హస్తాదకం దత్వా | ఈశాన్యభాగే అభిఘార్య ||
అదాయ వానుజానునిపాత్య || స్వధేయం స్వధేయం అస్తు
స్వధా || పునరభిఘార్య || పునర్హస్తాదకం దత్వా ||

మంత్రం : అస్వధేత్యాశ్రావయతి | అస్తుస్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి

సెవ్యేన మేక్షణ మగ్నిప్రహరతి స్వధానమ ఇతి వక్షట్య-గోతి
స్వధాతాగోహి పితౄణాం || సచ్యేన విశ్వేదేవహవ హస్తాదకం
దత్వా | పాతే అభిఘార్య పునర్హస్తాదకం దత్వా | విష్ణు
స్థానే హస్తాదకం దత్వా | పాతే అభిఘార్య | పునర్హస్తాదకం
దత్వా |

ఓం ఓం ఓం అద్య పూర్వోక్తం... పునర్హతిథా ప్రా... తి
పితౄః (మాతృః) ప్రతి పాంచత్యరీక నృతాసత్కార్యస్స శ్రాదే
భవదనుజ్ఞయా - రాక్షసఘ్నాన్ వైష్ణవాన్ - పైతృకాన్
అన్నశుభ్యర్థం - అఘ్రణాః కోష విర్హరణార్థం | అన్నయోక్త
మంత్ర పఠనం కరిష్యే || సవ్యం || కురుమ్వ || బ్రాహ్మణై
శ్చహ ఆశ్రావయిష్యే | ఆశ్రావయ || ఓం వమో బ్రహ్మణే
నమో అస్త్వగ్నాయే నమః కృత్రివై నమ ఓషధిభ్యః | నమో
వాచేనమో వాచస్పతేనమో విష్ణవే బృహతే కళామి ||

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః || పరంతిః ||

— అన్నసూక్తమ్ —

ఓం సమాన్త దేవానాంచా సురాణాంచ || తదప్యేవ శ్లోణో
ధిపతిః | సహనావనతు ... ఓం శాంతి శాంతిః శాంతిః ||
గోదదపాత్రేషు పాకద్రవ్యాణి నిఘాయ || అభిఘార్య ||

— త్యక్తమ్ —

విశ్వ - ఓం భూర్భువస్సువః ... చోదయాత్ | హస్తాదకం దత్వా |
దేవసవితః ప్రసవ || స్పృధిపీతే పాత్రంత్యారవిఘానం బహ్మణ
స్వహాగ్నిం బహ్మణాం | బ్రాహ్మణాంత్యా ప్రాణా హనయో
||

భూయాః ద్యౌః కిర ముశుక్షస్తా (మైహం) అముత్రా
... ఇదివిష్ణుర్వచక్రమే శ్రేణా నిదధేవదంసమూఢ
మాన్యపాగ్ం సుశీ || స్వాహా శ్రీ విష్ణోహవ్యం రక్షస్వాపురూ
రవార్ద్రిన సంజ్ఞ కావిశ్వేదేవా ఏతద్వోహవ్యంపరికరిం-పురూ
రవార్ద్రిన వంజ్ఞక విశ్వదేవరూపా దేవతేద మన్నం హవ్యం
బ్రాహ్మణస్త్వాహవసీయాగ్గే రతం బ్రాహ్మణమాపంచా తృప్తే

శ్లో || అన్నంచ సాయనం త్యక్తం | ఘృతంచ వ్యంజనాదికం
నూపమంతే ప్రదాతవ్యం సర్వం స్యాద్దేవ పూర్వకం ||

శ్లో || ద్భక్తమిద్యే స్థితంవాన్యం దక్షిణే ఘృత సాయనం
గాకాది పురత స్తవ్య మాపం త్యక్తంచ వామతః ||

స్త్రీర్నరంగమయం భూర్న దాధరో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మ -
అహం బ్రహ్మ - భోక్తాచ బ్రహ్మ ! సావర్ణమయ మిదం
పాత్ర స్థితమన్న మక్షయ పటచ్చాయేయం ! పురూరవార్ద్రవ
సంజ్ఞ కేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమిద మన్నం ! అమృత
స్వరూపం ! అత్యుత్తేర్యాస్యమానంచాక్షయత్యవ్యర్థం ! యథా
భాగం హవ్యం ఓం తత్సత్ స్వాహా స్వాహా కమమ నమమ ॥
గయాయాం శ్రీ విష్ణుపాదాది నమ స్తతీశేష దత్తమ స్థిత
భవంతో బృనతు ॥ గయాయాం శత్రుమస్తు ॥

— ఉపస్థానం —

మంత్రం : యే దేవా దివ్యేకాదశస్త్ర పృథివ్యా మధ్యేకాదశస్త్రాః పు
షదో మహీనైకాదశస్త్రే దేవాయజ్ఞ మిమం తావద్ధరి విశ్వే
దేవాస్తుష్టావరదా భవంతే ॥

— త్యక్తమ్ —

పితృ : ప్రా... తి ఓం భూర్భువస్సువః ... చోదయాత్ ॥ అప్ర
దక్షిణం పరిషేచ్య ॥ పృథివీతేపాత్రం ద్యౌరసిధానం బ్రహ్మ
ణస్త్వా ముఖే జుహోమి ॥ బ్రాహ్మణానాంత్యా ప్రాణాఽపాన
॥ యోర్జుహోమ్యక్షితమసి మామేక్షేషా (మైహం) అమృతా
ముష్మీన్ భూక్తే ॥ ఇదం విమర్శ్యదక్రమ త్రేధానిదథే పదమ్ ॥

! మహాధమస్య పాగ్ం సుకే ॥ స్వధా శ్రీ విష్ణోకవ్యం రక్షస్య
పితృ పితామహ ప్రపితామహః ... గోత్రాః ... శ్రర్మాణః
... వసురుద్రాదిత్య రూపాః ఏతద్వ్య కవ్యం సపరికరం ! విశ్వ
పితామహ ప్రపితామహ రూపాదేవా దేవతేదమన్నం ! కవ్యం
బ్రాహ్మణస్యాహవనీయాశే దత్తం వాస్యమానంచా త్యప్తే
స్త్రీర్నరంగ గయేయం భూర్న దాధరో భోక్తా ! అన్నం బ్రహ్మ !
అహంచ బ్రహ్మ భోక్తాచ బ్రహ్మ రాజతమిదం పాత్రస్థిత
మన్నమక్షయ పటచ్చాయేయం పితృ పితామహ ప్రపితా
మహేభ్యోగోత్రేభ్యోకర్మభ్యోవసురుద్రాదిత్య హిపిభ్యః
ఇదమిద మన్నం అమృతస్వరూపం అత్యుత్తేర్యాస్యమానంచా
క్షయ శుక్లవర్ణం యథాభాగం కవ్యం ఓం తత్సత్ స్వధాస్యధా
నమమ నమమ గయాయాం శ్రీ విష్ణుపాదాది... భవంతే ॥
గయాయాం శత్రుమస్తు ॥

మాతృ : మాతృ పితామహి ప్రపితామహ్యః ... గోత్రాః ...
దాయ్యో వసురుద్రాదిత్య రూపాః ఏతద్వ్య కవ్యం సపరికరం ॥
మాతృపితామహి ప్రపితా మహీ... రూపా దేవతే
దమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణ స్యాహవనీయాశే దత్తందాస్య
మానంచాత్యప్తే స్త్రీర్నరంగ గయేయం భూర్న దాధరో భోక్తా !
అన్నం బ్రహ్మ - అహంచ బ్రహ్మ - భోక్తాచ బ్రహ్మ రాజత
మిదం పాత్రస్థితమన్న మక్షయ పటచ్చాయేయం ॥ మాతృ
పితామహి ప్రపితామహిభ్యః గోత్రాభ్యో-దాయ్యాభ్యోవసు
రుద్రాదిత్య రూపాభ్యః ! ఇదమిదమన్నం ... అమృత
స్వరూపం ! అత్యుత్తేర్యాస్యమానంచా అక్షయశుక్లవర్ణం - యథా
భాగం కవ్యం ॥ ఓం తత్సత్ స్వధాస్యధానమ నమమ గయాయాం
శ్రీ విష్ణుపాదాది... బృనతు గయాయాం శత్రుమస్తు ॥

— ఉపస్తాసం —

మంత్రం : యేచేహ పితరోయేచ నహ యాగశ్చ విద్యయాగం
ఉచన ప్రవిద్య అగ్నేతాన్ వేతయదితే జాతవేద స్వధాభి
ర్విజ్ఞగం సుకృతం జావస్వ ॥ పితరః (మాతరః) తుష్టాపరదా
భవంతు ॥

— విష్ణుత్యక్తమ్ —

విష్ణు : ఓం భూర్భువస్సువః ... చోదయాత్ ॥ దేవ సవితః ప్రసవ
పృథివీకేచాత్రం ... లోకే ॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే ... సురే
స్వాహా శ్రీ విష్ణో హవ్యం రక్షస్వ । శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహా
విష్ణో ఏకద్యో హవ్యం సపతికరం । శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహా
విష్ణురూప్యో దేవో దేవతే దమన్మం హవ్యం బ్రాహ్మణస్వాహా
వనీయారే డత్తం వాస్వమూసంచాత్మవై స్తత్సర్వం గమే
యంభార్య దాధనో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మ - అహంచ బ్రహ్మ
భోక్తాచ బ్రహ్మ సావర్ణ్యమయ మిదం పాత్రస్థితమన్నమక్షయ
వటహ్నాచేయం । శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణవే శంఖ
నక్ర గదాధరాయ - గరుడవాహనారూఢాయ । పాండవపక్ష
సాతాయ దుర్యోధన కులాంశతాయ । ఇదమిద మన్నం అమృత
స్వరూపం । అత్మవై రాస్వమూసంచాక్షయ తుష్టిర్మయథా
భాగం హవ్యం ఓం తస్మత్ స్వాహా స్వాహా నమమ ॥
గయాయాం శ్రీ విష్ణు ... బృహంతు ॥ గయాయాం దత్త
మస్తు ॥

— ఉపస్తాసం —

తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం ... తస్మదమం పదం ॥ విష్ణుసుహో
వరదో భవతు ॥
మంత్ర తంత్ర క్రియాలాప ప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీ
మహా మంత్ర జపం కరిష్యే ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ... చోద

॥ తత్ప్రద్యుహ్యర్పణ మస్తు ॥

సప్తపాద్యా దశారేషు మృగాః కాలాంజనే గీతా । చక్ర
హాకా శ్చరద్యివే । హంసా స్ఫురసి మానసి ॥ యేస్సజాతా
కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారిగాః । ప్రస్థితాదీర్మమధ్యానం
యాయంతేభ్యో వసీదత ॥ అమూర్తానాంచ మూర్తానాం ।
పితౄణాం దీప్త తేజసాం నమస్వామి సదా తేహం । ధ్యాయా
నాం యోగ చక్షుసాం చతుర్భుజే చతుర్భుజే । ద్వాభ్యాం
పంచభి రేవచ । హలాయతేచ పువర్ధ్యాభ్యాం । సమేనమ్నః
ప్రసీదత ॥ బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మగౌ బ్రహ్మ
దాపాయనం । బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం । బ్రహ్మకర్మ సమాధినా
యశ్చేశ్వరో హవ్య సమస్త కవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరి
గీర్ణోత్ర । తత్సన్నిధానా దపయాంతి సద్యో రక్షాంస్వ
శహస్రసురాశ్చ సర్వేత్యాం యోగివ శ్చింతయంతి । త్యాం
యశ్చాహో యజంతీచ హవ్య కవ్య భుగేశ స్వం । పితౄదేవ
స్వరూప ధృత్ ॥ కర్ణా క్రియాణాం స సయుజ్యతే కతు స్పదవ
తత్కర్మ ఫలంచ యచ్చ సుగాది యశ్చాధన సువ్య శేషం
హారేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్త మస్తి ॥ గయాయాం ధర్మస్మిషేచ
పదసి బ్రహ్మణస్పతిః । గయశీర్ష నశ్చచైవ పితౄణాం దత్త

మత్తయం సంప్రదేశం గయాత్మేత్రం కోశమేకం గయాశిరః
మత్ర యత్ర స్మరిష్యంతి । తత్ర ముక్తిర్న సంతయః ।
దేశకాల పాత్ర మంత్ర తంత్ర కర్మభోక్త హవిస్థల ద్రవ్యా
దిభ్యః పర్యం న్యూనాతి రిక్తాభ్యా మచ్చిద్ర మ స్మృతిభవంతో
బ్రవంతం ॥ పర్యం న్యూనాతి రిక్తాభ్యా మచ్చిద్ర మస్తు ।

— ధారాదత్తం —

గయేయం గయేయం ॥ పరమాన వ్యావహారిక చంద్రమా
నేన సంవత్సరే ... ఏవంగుణ ... పుణ్యలిథా ప్రా...తి పితృః
ప్రతి సాంవత్సరీక మృతాహ్నికాన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహ
ప్రసితామహన్ .. గోత్రాన్...శర్కరః...వసురుదాదిత్య
రూపాన్ మాన్య పితామహీ ప్రసితామహీ... గోత్రా...
దాయా వసురుదాదిత్య రూపాః తపవీతి । పురారవార్ధవ
సంశ్చ కాన్విశ్వాన్ దేవాన్ విష్ణుంఉద్దిశ్య మయాక్రియమాణే
వానేన ప్రా...తి ॥ పితృః ప్రతి సాంవత్సరీక మృతహ్నికాన్న
శ్రాద్ధే పితృపితామహ ప్రసితామహన్... గోత్రాణాం...
శర్కరాం... వసురుదాదిత్యరూపాణాం । ఏతేహం మాతృ
పితామహీ ప్రసితామహీనాం గోత్రాణాం... దాయానాం
... వసురుదాదిత్య రూపాణాం (ఏతాసాం) పర్యం నగుణీ
భూత్వా గయాన్న శ్రాద్ధేవవాత్స యాత్మ పితృత్వా
పునరావృత్తిరహిత కాశ్యత్ । బహ్మలోకే నిత్యనివాస సిద్ధి
రస్మితి భవంతో బ్రవంతం । పునరావృత్తిరహిత కాశ్యత్
బ్రహ్మలోకే నిత్యం నివాస సిద్ధిరస్తు । యథాకాల దత్తమస్తు ।
పర్యం నగుణమస్తు । సమోదేవేభ్యః స్వభా నిత్యభ్యః । ఓం

మధువాతా ఋతాయతే । మధుక్షరంతి సింధవః మాధ్వీర్న
స్పృతోవధీః । మధునక్త ముతోవసి మధుమత్పార్శ్వవగ్ రజః ।
మధుద్యౌరస్తునః పితా । మధుమాన్మో వనస్పతిర్గధుమాగ్
అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్వాన్ భవంతునః । మధు - మధు ।
॥ తద్రప్తహ్ని ... బ్రహ్మభూర్భు వస్తుపరో ॥ ఓం
శ్రద్ధాయాం ప్రాణేనవిష్టోఽమృతం జహోమి । శ్రద్ధాయా
మపానేని విష్టోమృతం జహోమి । శ్రద్ధాయాంవాన్విశవిష్టోఽ
మృతం జహోమి । శ్రద్ధాయా ముదానేని విష్టోఽమృతం
జహోమి । శ్రద్ధాయాగ్ం సమానేని విష్టోఽమృతం జహోమి ।
బ్రహ్మణీమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ । ఆహాశవార్ధ ముదకం
దత్వా ॥ ఓం భూర్భువస్తునః ... హోదయాత్ ॥ హోదకం
దత్వా ॥ విత్సాన ॥ ఓం భూర్భువస్తునః ... హోదయాత్ ॥
ప్రసాదానతి హోదకం దత్వా ॥ సవ్యం ॥ ఓం భూర్భువస్తునః
... హోదయాత్ ॥ విశ్వ పితామహ ప్రసితామహేభ్యః

(మాతృపితామహీ ప్రవితామహీభ్యః) అమృతమస్తు విశ్వేభ్యః
దేవేభ్యః అమృతమస్తు ॥ శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో
అమృతమస్తు ॥ అమృతోప పరణమసి ॥

శ్లో॥ ఈశాన విష్ణు కమలానభ తార్థికేయ ॥ వహ్నిత్రయార్కరజ
నశ గణేశ్వరాణాం పద్మాభ్యైవ పద్మ్యదధికణ్య మతంగ
జానాం క్రోధామరేంద్ర కలశోద్భవ కళ్యాపానాం పాదాన్న
మామి సతతం విత్తముక్తి హేతున ॥ ఇయంభూర్మయా
వీతే శ్రాహ్మణా గదాధరా స్సాక్షాత్పితృయాహ జనార్దనో
నాసుదేవః ప్రియతాం ॥ తత్ప్రద్యహర్మ్యమస్తు ॥ విత్తభ్యః
అమృతమస్తు - దేవేభ్యః అమృతమస్తు నరన్త్ర అమృతోప
పరణమసి ॥ ఓం శ్రద్ధాయాం ప్రాణేని విష్ణోఽమృతంజహోమి
శివోమావిశా ప్రదాహాయ ॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహ ॥ ఓం
శ్రద్ధాయా మపానేని విష్ణోఽమృతం జహోమి శివోమావిశా
ప్రదాహాయ ॥ ఓం అపానాయ స్వాహ ॥ ఓం శ్రద్ధాయాం
వ్యానేని విష్ణోఽమృతం జహోమి ॥ ఓం వ్యానాయ స్వాహ ॥

శ్లో॥ అహోగన ద్వయంచైవ స్వప్రీతి బ్రాతమేవవ
వికరోత్తిష గంతవ్యం వదేతే పితృ పూర్వకమ్ ॥

ఓం శ్రద్ధాయా మపానేని విష్ణోఽమృతంజహోమి ॥ ఓం ఉవా
నాయ స్వాహ ॥ ఓం శ్రద్ధాయాగం సమానేని విష్ణోఽమృతం
జహోమి శివోమావిశా ప్రదాహాయ ॥ ఓం ససూనా యస్వాహ ॥
బ్రహ్మణేస్వాహ ॥ బ్రహ్మణేమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ ॥ యథా
సుఖం జవధ్యం ॥ (ఇతి కర్తా) జహావహే ॥ ఇతి భోక్తారః ॥
మంత్రం ॥ మక్షీతాశయద్వా స్వశా స్వశితౌ రిప్తమ సియుద్ధ సయో
శ్శమితుర్గన్నభేష సర్వాతాతే అపి దేవేష్వస్తు ॥ మక్షీక
బాధా నివృత్తిరస్తు ॥ కంచి కామాక్షీ కంచి కామాక్షీ ॥
అపేక్షితం యాదితవ్యం త్యాజ్యం దైవా నాపేక్షితం
ఉపవిశ్య సుఖేనైవ భోక్తవ్యం స్వస్థమాసమైః ॥
వచనం ॥ విద్యమాన పదార్థమశాకపాకేషు యద్రోచతేతద్ద్రావ్యం
యన్నరోచతే తత్త్యాజ్యమ్ ॥ సుఖేన మానేన భోక్తవ్యం ॥
శ్లో॥ అన్నం బ్రహ్మ రపోవిష్ణుర్భూతా దేవో మహేశ్వరః
ఏతత్త్యాజ్యత్వోభోధతే అన్నదోషో నవిద్యతి ॥
శ్లో॥ అగ్నితాక దోషాన ప్రవృద్దేహాత్మ సంభవాన్
సర్వాన్ భారం (హరిః) మి విప్రదా భోక్తవ్యం స్వస్థ
మానసైః ॥ (సర్వాన్ భారాని చిత్తభా భగవాన్ దేవగీనుతే)
(అయ్యలాహా! మంది శ్రాహ్మణును సంపాదించుకొని
యున్నాను వండి వడ్డించిన పదార్థములతో మీ యున్నమెన

పహార్థములను భుజించి మా పితృ దేవతలను తృప్తి పరచి మమ్ము కృతార్థులను చేయడు.

ఆచమ్య... పూర్వోక్త... పుణ్యతిథా... ప్రా...తి || పితూః [మాతూః] ప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహ్లాద్యన్న త్రాడే రాక్షస బాధా నిర్మరణార్థం బ్రాహ్మణ భోజన పర్యంతం భుంజతా నేనాధి శ్రవణ మంత్ర పఠనం కారయచ్ఛేన్ || మహాజన్మస్మ హోహైశ్రావయచ్ఛేన్ || అశ్రావయ || అత్ర త్రిసువర్ణ సహిత మధిశ్రవణ మంత్ర పఠనం బ్రాహ్మణైః కర్తవ్యం)

భోజనాంతే కంఠ శుద్ధిం కుర్యాత్ | గాయత్ర్యానుజ్ఞా || ఓం భూర్భువస్సువః... చోదయాత్ || మధువాతా ఋతాయ తే

గానో భవంతునః || మధు వాధు సంపన్నం (సుసంపన్నం) పత బ్రాహ్మణ్యార్థం సంపాదితేషు పదార్థేషుయద్య దిష్టంత్రత్వవ్యం || సర్వం సంపూర్ణం || ప్రా...తి ||

పితృ :- పితృ పితామహా పృథితామహః తృప్తాస తృప్తాస ||

మాతృ :- (మాతృ పితామహీ పృథితామహీః తృప్తాస తృప్తాస (తృప్తాసః) ||

మంత్రం : అసంస్కృత ప్రమీతాయే | త్యాగినోయః కులప్త్రీయః ||

దాస్యామితేభ్యో వికరమన్నం తాభ్యశ్చ పైతృకం || పరిక్షిచ్య ||

విత్తే :- || సవ్యం || పురూరహార్ధిన సంజ్ఞ కా విశ్వేదేవాః తృప్తాస తృప్తాసః || తృప్తాసః ||

మంత్రం :- అనామమాశ్చ యే దేవా యజ్ఞభాగ విజ్ఞతాః | శేషా

మన్నం ప్రదాస్యామి విశిరం సైశ్వదైవికం || పరిక్షిచ్య ||

విష్ణు :- శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో తృప్తా తృప్తాస (తృప్తాసః)

శ్లో || అనంతయో భవేదిష్టు ర్భృక్షసాధన మవ్యయం

సిత్యాణాంచ మంత్ర శేషం విశిరాన్నంచ సైషవం || పరిక్షిచ్య ||

|| ప్రా...తి || దేవ పితృమధ్యే భూమిం ప్రోక్ష్య | తిలదర్శ్య

వాస్తీర్య | తేషు తిలోదకం వినీయ | వామబాను విచాత్య |

విశిర పిండమూదాయ ||

మంత్రం :- యే అగ్నిదగ్ధాః యేనగ్నిదగ్ధాః యేవావాతాః పుతేనువాః |

భూమాదతేన పిండేనతృప్తాయాంతుసరాంగతిమ్ || అగ్నిదగ్ధభ్యో

అనగ్ని దగ్ధభ్యో సస్మతుంకల ప్రసూత మృతేభ్యోఽయం విశిర

పిండ స్వ్యభానము || అగ్నిదగ్ధాశ్చ నగ్నిదగ్ధాశ్చ మూర్జయంతాం |

ఏతద్వస్తిలోదకం భుక్త పాత్రోచ్చేషణమూర్ధ్వతాగోభ్యన్మంక్షయతాం ||

శ్లో || యజమాన కులేవాతా దాసాదాహ్య స్స తాంక్షిణః

తే సర్వే తృప్తీమాయాంతు మయాదజేన భూతే || ఇహ తాత్కాల (బ్రూయః)

— ఉత్తరాపొళసం —

1. అమృతావిధానమసి... శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యామ్యతగ్ం
హుతం ప్రాణమన్నే నాప్యాయస్య ॥ 2. శ్రద్ధాయా మహా
నేని విశ్యామ్యతగ్ం హుతం । అపానమన్నే నాప్యాయస్య ॥
3. శ్రద్ధాయాంహ్యనేని విశ్యామ్యతగ్ం హుతం । హ్యని
మన్నే నాప్యాయస్య ॥ 4. శ్రద్ధాయా ముదానేని విశ్యామ్య
తగ్ం హుతం ॥ ఉదానమన్నే నాప్యాయస్య ॥ 5. శ్రద్ధా
యాగ్ం సమానేనివిశ్యామ్యతగ్ం హుతం । సమానమన్నే
నాప్యాయస్య ॥ 6. అంగుష్ఠ మాత్రః పురుషోంగుష్ఠంచ సమా
శ్రితః । ఈశస్సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రేరాతి విశ్వభుక్ ॥
కారవే పుణ్యానిలయే సద్భార్యద నివాసినాం అర్థినాముదకం
దత్తమక్షయ్య ముపతిష్ఠతు ॥ —

— పిండప్రదానం —

(సప్త్యం) గమేయం గమేయం ॥ వ రమాన వ్యావహారిక చాంద్ర
మానేన ... పవంగుణ ... పుణ్యతిథౌ ॥ ప్రా...తి ॥ వితుః
(మాతుః) ప్రతిపాంచత్యరీక మృతాహాభ్యాన్న శ్రాద్ధియతి

దశ పిండ ప్రదానం కరిష్యే ॥ శురుష్వ కర్తా ... అగ్నాకరణే
చతుర్భాగమన్నం బ్రాహ్మణ భుక్తేష మన్నంచ పాత్రే
నిశాయ ॥ పిండప్రయం కృత్వా ॥ దక్షిణభాగే భూమిం గో
మయేనానులిప్య ॥ ఓం అహంమేధ్యం యజ్ఞయగ్ం సదైవగ్ం
శివమస్తుమే । ఆచ్ఛేత్వాహో మూరిషం శివాని శరదశ్శత్రం ॥
అచ్ఛేత్తి ॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ం సిపిశాచా వేదిషదః ॥
ఇత్యద్భిరహోమ్య ॥

విశ్నః :- శుంధంతాం పితరః । శుంధంతాం పితామహః । శుంధంతాం

ప్రపితామహః ॥

మాత్యః :- శుంధంతాం మాతరః ॥ శుంధంతాం పితామహ్యః శుంధంతాం

ప్రపితామహ్యః ॥

మంత్రం :- ఆయంతు పితరో మనోజవ సస్పృక్ష్వాచ్ఛిన్నం చ్ఛ్విర్భూ

ర్నామ్యదుస్యానం పితృభ్యస్సాభరామ్యహం । అస్మిన్భిదం

మమ పితరస్సామ్యా పితామహః ప్రపితామహశ్చానుగౌ

ర్భూతాః ॥ ఇతి శర్వా నాస్తీర్య ॥ మూర్జయంతాం ॥ పితరః ॥

మాగ్గయంతాం పితామహః ॥ మూర్జయంతాం ప్రపితామహః ॥

ఇతి తిలాజకం నినుయ ॥ పవన్ం బాహ్యాద ॥

విశ్నః :- 1. పితృశ్చ పితః గోగ్ం ... శర్భిన్ ... తమరూప యేవత్యా

మను । స్మితే గోత్రాయ శర్మణే వసురూపాయ యేచత
మనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మైతే స్వధానమః ।
గయాయాం దత్తమస్తు ॥ 2. పితామహా గోత్ర... శర్మణ
రుద్రరూప యేచత్వామను । పితామహాయ... గోత్రాయ...

... శర్మణే ... రుద్రరూపాయ ... యేచతమనుగచ్ఛం
తితేభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మైతే స్వధానమః । గయా... మస్తు ।
3. ప్రపితామహా గోత్ర... శర్మణ... అదిత్యరూప యేచత్వా
మను ॥ ప్రపితామహాయ... గోత్రాయ... శర్మణే ... అదిత్య
రూపాయ ... యేచతమను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయం । పిండః
తస్మైతే స్వధానమః ॥ గయా... మస్తు ॥

మాతృ :- వీర్యే ... మాతః ... గోత్రే... పదే... వసురూపే ...
యాశ్చత్వామను ॥ మాత్రే... గోత్రాయై... పదాయై... వసు
రూపాయై... యాశ్చత్వామనుగచ్ఛంతి - తాభ్యశ్చాయం పిండ
స్తస్మైతే స్వధానమః । గయా... మస్తు ॥ 2. పితామహి ...
గోత్రే ... పదే ... రుద్రరూపే ... యాశ్చత్వామను । పితా
మహాయై... గోత్రాయై... పదాయై... రుద్రరూపాయై... యాశ్చ
త్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మైతే స్వధానమః

గయా... పదే ॥ 3. ప్రపితామహి గోత్రే... పదే... అదిత్య
రూపే... యాశ్చత్వామను ॥ ప్రపితామహాయై... గోత్రాయై
పదాయై - అదిత్యరూపాయై యాశ్చత్వామనుగచ్ఛంతి తాభ్య
శ్చాయం పిండస్తస్మైతే స్వధానమః ॥ గయాయాం దత్తమస్తు ॥

మాత్రం : యన్మేమాతా ప్రమమాదయచ్చ చారాననువ్రతం ।
తన్మేరతః పితావృజ్ఞా మాభురన్వోప పద్యతాం ॥

పితృ :- పితృభ్య స్వధావిభ్యస్వధానమః । పితామహేభ్య స్వధా
విభ్యస్వధానమః ॥ ప్రపితామహేభ్య స్వధావిభ్య స్వధానమః ॥
అత్రపితౄ యథాభాగం మందధ్వం ॥

మాతృ :- మాతృభ్య స్వధావిభ్య స్వధానమః । పితామహేభ్య
స్వధావిభ్య స్వధానమః ॥ ప్రపితామహేభ్య స్వధావిభ్య
స్వధానమః ॥ అత్రమాతౄణాభాగం మందధ్వం ఇతుశ్చత్వా

మాత్రం : అపితామహేభ్య పితౄణా (మాతౄణా) పితౄణాం పితౄణాం
(మాతౄణా) పితౄణాం పితౄణాం (మాతౄణా) పితౄణాం పితౄణాం

యేనమానా స్సమనసః ॥ శత్రోః (మాత్రోః) యమరాజ్యే ॥

నేనాం లోకః స్వభానమోః | యజ్ఞోదేవేషు కల్పతాం | శో

సజాతా స్సమనసః | తేనాదేవేషు మానవాః | తేనాగ్రశ్రీ

ర్మయి కల్పతామ్ | అస్మిన్లోకే శతగం నమాః ॥ పీఠంధత్త

పితరః ॥ (పీఠంధత్త మాత్రః) ఇత్యుపవీతసింహశేషమాభ్రాయ

అనన్య ॥ 1. మార్జయంతాం పితరః (మాతరః) 2. మార్జ

యంతాం పితానానః (పితామహ్యః) 3. మార్జయంతాం ప్రపి

తానానః (ప్రపితామహ్యః) ॥

పితృ :- ఏకతైస్సత్పితృః శ్రోత్ర... శర్మన్... నమరూప అంత్వ ॥

2. పితాగునా... శ్రోత్ర శర్మన్... రుద్రరూప ॥ అంత్వ ॥

3. అపితామహా... శ్రోత్ర... శర్మన్... అదిత్యరూప ॥ అంత్వ ॥

మాతృ :- ఏకతైస్సత్మానాః... శ్రోత్ర... పదే... నమరూప అంత్వ

పితామహా... శ్రోత్ర... శర్మన్... రుద్రరూప ॥ అభ్యంత్వ ॥

ప్రపితామహా... శ్రోత్ర... శర్మన్... అదిత్యరూప అభ్యంత్వ ॥

మాతృ :- ఏకతైస్సత్మానాః... శ్రోత్ర... పదే... నమరూప

అభ్యంత్వ ॥ పితామహీ... శ్రోత్ర... పదే... రుద్రరూప

అభ్యంత్వ ॥ ప్రపితామహీ... శ్రోత్ర... పదే... అదిత్యరూప

అభ్యంత్వ ॥ అంశ్చైస్సత్పితృః పితరః (మాతరః) నానా

దశాంభత్యాః | పింజేషు విదధాతి ॥

పితృ :- ఏతానిమః పితరో వానాగ్ స్వత్రో నోఽప్యత్పితరోమాయోష్ట ॥

పితామహః మాయోష్ట ॥ ప్రపితామహః మాయోష్ట నమ

స్కార్యా ఇమే మంత్రాః ॥

మాతృ :- ఏతానిమః మాతరో వానాగ్ స్వత్రో నోఽప్యన్మాతరో

మాయోష్ట - పితామహోఽప్య మాయోష్ట - ప్రపితామహోఽ

మాయోష్ట నమస్కార్యా ఇమే మంత్రాః ॥

మంత్రం :- నమోమః పితరో రసాయ నమోమః పితర కృష్ణాయ

నమోమః పితరో శీవాయ నమోమః పితర స్వధాయ నమో

మః పితరో మనస్యవే ॥ నమోమః పితరో ఘోరాయ పితరో

నమోమోయ ఏతస్మిన్ లోకేష్ట యుష్మాగ్ నేమయేస్మిన్

లోకే మాంతేమయ ఏతస్మిన్ లోకేష్ట యూయంతేమాంపసి

ప్తా భూయా స్తయేఽస్మిన్ లోకేహం శేషాంపసిభోభూయాసం ॥

గృహాన్నః పితరో (మాతరో) దత్తవదోమః పితరో (మాతరో)

శమ్న ॥ యోగం నమాంతీ రమ్యగం భుగ్నః ముగ్ధాలం పరి

|| సుతం ! స్వధాన్తు తర్పయతు తర్పయతు మే శిష్యాన్ || (మే మాత్రాః) తృప్యంత తృప్యంత || ఉత్తిష్ఠిత పితరః || వేత శూరాయమస్య పంథా మనవేతా పురాణం ! దత్తాదన్యాసు ద్రవిణం యచ్ఛ భద్రం ప్రణోద్రూతా ద్భాగధాం దేవతాసు ప్రవాహోయ స్పృక్ || ఇతి పితౄన్ ప్రవాసయతి ||

మంత్రం : పరేత పితర స్వామ్యా గంధీరైః పథిభిః పూర్తైస్త్విభిః | అథా పితౄన్ తువిదిత్రాగ్ం అవీశయ మేవయే సథమాదం మదంతి | వానోఽన్యామౌ వామహే || నారాశగ్ం శేవస్తామేన పితౄణాంవ మస్మభిః | ఆనవతు మనః పునః క్రత్యై దత్తాను శేవనే || జ్యోక్ష్మ సూర్యం దృశే || కులాభి చృధ్యర్థం నత్సన పార్వణ పూజాం కరిష్యే || పిండ పితౄ (మాతౄ) దేవతాభ్యా నమః కేశవనామభిః | యవ-కుశ-తిల-దర్భాక్షతాన్ పవర్షయామి || ధూపదీపౌ నస్తః || పిండ నైవేద్యం కుత్యాత్ ||

ఇతి సకలోపచారాన్ సమర్పయామి పూర్వోక్తైవంగుణ ... పుణ్యాటిథా ప్రా...తి || పితౄః (మాతౄః) ప్రతి వాంవత్సరీక మృతహోభ్యాన్వై త్రాప్తీయ తిలోదక పిండప్రదాన పుణ్యాకాశే

పితౄః పితౄపితామహా ప్రసితా మహానాః గోత్రాణాం శర్మకాం వసుమద్రాదిత్య రూపాణాం ఉపవీతి పురూరవార్ధిన సంజ్ఞా కానాం విశ్వేషాం దేవనాంవ ప్రాచీనావీతి పితౄ పితామహా ప్రసితామహాన్ ... గోత్రాన్ ... శర్మణః వసుమదుద్రాదిత్య రూపాన్ (ప్రతానుదిశ్య)

మాతృ :- (మాతృ పితామహీ ... ప్రసితామహీః ... గోత్రాః వాయుః ... వసుమద్రాదిత్యరూపాః) ఏతా ఉద్దిశ్య వాయూ దత్తః పిండాః గయా పిండసదృశాస్సంత్యితి భవంతోబృవంతు గయా పిండ సదృశా భవంతు || (మధ్యే పిండానుద్యాన యిష్యే || ఉద్వాసయ)

శ్లో || అయోధ్యా మధురామాయా కాశీకాంచీ హ్యవంతికా | పుత్ర ద్వాంబళీదైవ | సప్తేతా మోక్షదాయకాః || అహంకాశీం గమిష్యామి తత్తైర్వి వివహమ్యహం | ఇతి బ్రువాణ సతతం కాశీవాస ఫలం లభేత్ || శమిషాశ్రిత | పమాజేన పిండందద్యా దయాశిరే || ఉద్ధరే త్సప్తగోత్రాణాం | కులమేగోత్తరం శశం || పిండస్థానే శాంతిరస్తు - పుష్టిరస్తు - తుష్టిరస్తు || వృద్ధి రస్తు - అవిఘ్నమస్తు | ఆయుచ్ఛ్యమస్తు | ఆరోగ్యమస్తు స్వస్తి

శ్లో || పిండానాం భక్ష్య నైవేద్యం న కుర్యాద్వాద్ధ కర్తవీః కుర్యాద్యైవ పరేహ్నిశ్చ | పునశ్రాద్ధం ప్రకల్పయేత్ ||

ముఖ్యష్టత్య ప్రకల్పనాన్నివేదనార్హతా వాస్తవ్యర్థః ||

శ్లో || మావహీనం వృథా శ్రాద్ధం | వాసహీనం వృధాకథా తిలహీనం వృథా శ్రాద్ధం | మంత్రహీనం (కాశీహీనం వృథా వృథేతి కేచిత్)

శ్లో || అగ్ని హోతృణ దేవస్థో పితౄస్థో విప్ర భోజనాత్ యమస్థో పిండదానేన అమర్యాం భూరిభోజనాత్ ||

మాహాపూపాదీనా

శోభనగోచరమితి : స్వప్నావేశానః । అవస్థానైవ జాపః పున
రపి స్వప్నానః ॥ అథాత్మచానిత-దేశం గచ్ఛతి ॥

యదంతరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం ... యన్మాతరం చితరం

వాజహిగోచరితమ్ । అగ్నిర్మాతస్యా దేవస్యాగార్హత్యః ప్రముం

చతుః దురితాయావిద కృణు కన్తోతు మానునేవసం ॥ ఇత్యాపా

సనాగ్నిముంతిక్షతే ॥ సకృదాభిన్న మగ్నా ప్రహరతితి కేచి
తుర్వంత్ర పాద ప్రక్షాళన మండల స్థాపనం గత్వా ॥ తత
ప్రాబ్ధిభిః కర్తా ప్రత్యక్ష్యులా భోక్తారః ॥ ఏకం - ద్వై -
త్రీణి - చత్వారి - పంచ - షట్ ॥ (సవ్యం) ఏకం - ద్వై -

త్రీణి చత్వారి - ఇతి సర్వత్ర మాస్తాదకం దత్వా ॥ దేవాః

చితరః చిత్రాః దేవాః ॥ (దేవాః మాతరః మాతరః దేవాః

చిత్ర (మాత్ర) ప్రసాదేన అస్మద్దోత్రం వర్తతాం ॥ స్వస్తి

వర్తతాం గోత్రం విశ్వేదేవ ప్రసాదోఽస్తు ॥ చిత్రపితామహ

ప్రపితామహ (మాత్రపితామహీ ప్రపితామహీ) ప్రసాదోఽస్తు

॥ విష్ణు ప్రసాదోఽస్తు ॥ ఉత్తానం పాత్రం స్వస్తితి బ్రూత

(బ్రూహి స్వస్తి) ॥

చిత్ర :- భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాయిత్య ॥ ఉచ్చాయిత ॥ ప్రా...తి

చిత్రపితామహ ప్రపితామహ మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్ష

యోదకమన్నతీహత ॥ అస్తక్షయోదకం ॥ సవ్యం ॥

0 శ్లో :- పునరాచార్యవ మాక్షికా విశ్వేదేనాః మయాదత్తం శ్రాద్ధ
మన్న మక్షయోదక మన్నీతి బ్రూత ॥ అస్తక్షయోదకం

విష్ణు :- శ్రాద్ధ సంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణు మయాదత్తం శ్రాద్ధమ...

... యోదకం ॥ స్వస్థం పాచయిష్యే ॥ వ్యధాం వాచ

యిష్యే ॥ వాచ్యతాం ॥

మంగళం : ఋచేత్సా రుచేత్సా సమిత్సవంతి సరితోవధేనాః ॥ అంత

ర్వృదా మనసా పూయమానా ఘృతస్యధారా అభిచాకసిమి

హిరణ్యయో వేతసా మధ్య అపాం ॥ తస్మిన్ తుప్సర్వా మధు

కృతుర్లాయా ॥ భజన్వాస్తే నధుదేవతాభ్యః ॥ కసానతే

హరయస్స వ్రతీకే ॥ స్వధాం నుహానా అన్యైస్సధారామ్ ॥ ఇతి

కూర్చ గంధిం విప్రస్య ॥

చిత్ర :- చిత్రభగ్న స్వప్నోద్యతాం ॥ చిత్రామహీభగ్న స్వప్నోద్యతాం ॥

ప్రపితా మహాభగ్న స్వప్నోద్యతాం ॥

మాత్ర :- మాత్రభగ్న స్వప్నోద్యతాం ॥ చిత్రామహీభగ్న స్వప్నో

ద్యతాం ॥ ప్రపితామహీభగ్న స్వప్నోద్యతాం ॥

విశ్వే :- సంపద్యతాం విశ్వేదేవా ! విశ్వేదేవాశ్చ ప్రియతాం
ప్రియంతాం విశ్వేదేవా !

శ్లో :- పితౄణాం వల్లభం యస్మాద్ధార్యం కస్య శివస్య చరజితం పాహి
న సస్మాద్భుజుసంసారసాగరాత్ ఉపవిష్టభ్యో బాహ్యజేభ్యో
శ్రాద్ధసాద్గుణ్యైర్గం దక్షిణాః పాంతు (పాంతు దక్షిణాః) బ్రహ్మ
యజ్ఞేన యజ్ఞేవాజేవాజేవతవాజినో ధనేశు విప్రాలమృతా
ఋతజాః ! అస్య మధ్యః పిబత మాదయధ్వం ! తృప్తాయాత
పథిభిశ్చయన్నాన్వేః ! పా... తి ! ఉత్తివత పితరః ! అనూత్తి
పంతునవ్యేన విశ్వేదేవా విమనాసహః !

మంత్రం : అమావాజ్యస్య ప్రసవో జగమ్యూః రా ద్యావా పృథివీ
విశ్వశంభూ ! ఆమాగంతాం ! పితరా మాతరాచా మానాః
మో అమృత త్వాయ గమ్యాత్ !

శ్లో :- శబ్దమాపాశనం వీత్వా ! శబ్దేన ఘృతపాయసమ్
శబ్దమూపః పయఃవీత్వా ! సురాపాన నమంభవేత్ !
శ్లో :- పురతస్త్రిషతో దేవాః ! దక్షిణే పితరస్తథా
ఉత్తరాపాశనం శేషం ! వామపార్శ్వే వినిక్షిప్తత్
భుక్త్వా శతకణాన్ తృప్త్యా ! వామపార్శ్వే వినిక్షిప్తత్
న నిక్షిప్తతి మూఢాత్మా తారమం నరకం వ్రజేత్ !

పితౄణాం వల్లభం యస్మాద్ధార్యం కస్య శివస్య చరజితం పాహి
న సస్మాద్భుజుసంసారసాగరాత్ ఉపవిష్టభ్యో బాహ్యజేభ్యో
శ్రాద్ధసాద్గుణ్యైర్గం దక్షిణాః పాంతు (పాంతు దక్షిణాః) బ్రహ్మ
యజ్ఞేన యజ్ఞేవాజేవాజినో ధనేశు విప్రాలమృతా
ఋతజాః ! అస్య మధ్యః పిబత మాదయధ్వం ! తృప్తాయాత
పథిభిశ్చయన్నాన్వేః ! పా... తి ! ఉత్తివత పితరః ! అనూత్తి
పంతునవ్యేన విశ్వేదేవా విమనాసహః !

మంత్రం : సామయజుగం సదః విశ్వో వయోధాః ! కృత్యే శ్రిత
అస్మత్తేషు కింకరుతాం ! ఇష్ట స్మహ భుజ్యతాం !

శక్తివంతో గభీరాః | చిత్రనేనా ఇథుబలా అమృతాస్సతో
 వీరాః ఉరవో వ్రాతసాహః | బ్రాహ్మణానః వితరహ్సమ్యస
 శ్చివేనోద్యాహ్నావృథీర్ అకహాః | పూషానః పాతు దురితా
 ధృతా వృథో రక్షామాకిరో అఘశగం స ఈశత || ఇతి
 పవిత్రం విసృజ్య ||

— తతః ఆశీర్వాదం —

మంత్రం : ఇతై న స్తం మా వియోవ్యం విశ్వమాయుర్వృత్తుతం |
 || కీడంతు పుత్రైర్విరృద్ధైర్భిరోదమానాశ్వే గృహే || సర్వసాన్
 పైవ సర్వస్వజితైవ సర్వమేవ తేనాహ్నాతి సర్వం జయంతి ||
 శతమానం భవతి శతాయః పురుషశ్చ క్షేంద్రియ ఆయుష్యే
 వేంద్రియే ప్రతివిషతి ||

శ్లో! ఆయుః ప్రజాం ధనం విద్యాం | సగ్గం మోక్షం సుఖానిచ |
 ప్రయచ్ఛంతే తథా రాజ్యం | వీత్యాన్యాణాం వీతామహః |
 సారనా = అద్యమే సఫలం జన్మ భవద్వాదాభి వందనాత్ |
 అన్యమే వంశజాన్సర్వే | యాతాఽవోనుగ్రహాద్దినం |
 శ్లో! సప్తశాకాది దానేన | క్షేత్రా యాయమిదృశాః తత్కైశ్చ
 శతం చిత్రేషు | విస్మృత్యక్షుంతు మహాధః || (సవ్యం) ఓంఘంఘం

పూర్వాత్ ... పూర్వతిథా ప్రా...తి || విశుః(మూతుః) ప్రతి
 గాఢాగ్నిః ప...స్మిన్ శ్రాద్ధం మహా...చరితం అగ్నౌ
 ॥ ౧ ॥ బ్రాహ్మణాః గృహ - వింశప్రదానం మే కర్మణయం
 యథోక్తం యథా శాస్త్రేణ సమాశ్రేణి ఫలవిమన్వీతి
 భవంతో బృహంతు || యథోక్తం యథాశాస్త్రేణం - గయా
 శ్రాద్ధ ఫలదమస్తు ||

శ్లో! పశ్యే ఎమదేవాది ఋషిభ్యుల్యతాంగతాః

బ్రాహ్మణాశ్చాను గృహంతు బ్రహ్మణశ్చాశ్చరిం పదమ్ ||

ఇతి ప్రార్థితవాన్ కర్తా ఆసిమాంతి మనువ్రతేత్ (అనువ్రజ)

మంత్రం : కయానశ్చి ఆభవదూతీ సదా వృథస్సహా | కయాశ

చిష్ట యాన్యతా | వామదేవాయనమో క్షేమాయ నమః |

క్షేమాయనమో దుద్రాయనమః | కాలాయనమః కలికరణాయ

నమో బలవికరిణాయ నమో బలాయనమో బలప్రమధనాయ

నమ స్సగ్గభూత దమనాయ నమో మనోన్యనాయ నమః |

మంత్రం : పృథ్వీభ్యో నమః | సూర్యో నమః | వానో నమః |

పశూనేనా | విసుధ్యోర్భాగే శూచ్యా ఋతవ ఋతవః

ఖలుతై దేవాః వితర ఋతుశ్చ దేవాన్ విశ్వాన్ ప్రీతాభి ||

వంశాభి వృద్ధింస్తు | సాత్రాభి వృద్ధింస్తు | స్వస్తి శోభనం

మావిః || అస్మిన్ గృహే శ్రీ మహాలక్ష్మ్యై ధైర్య సిద్ధిః ||
పరేద్యుః తిలతర్పణం కుర్యాత్ || కేచిత్ శ్రాద్ధాంక శర్పణం
సద్యసాగ్రే కుర్వాంతి ||

— శ్రాద్ధాంగ తర్పణమ్ —

పాదా ప్రతాశ్య - ఆచమ్య ... పవిత్రం ధృత్వా ... పవిత్ర

వంశీ పరివా సమాశత పునరాచమ్య ... పవనగుణ ... పుణ్య
చిహ్నం ... ప్రాచీనావీతి || శితుః (మాతయ) ప్రతిసాంవత్సరీక
వృతాహార్యాన్న శ్రాద్ధాంక తిలతర్పణం కరిష్యే || (సవ్యం)
కురుష్య || ఇతి బ్రహ్మణః || ప్రాచీనావీతి || పితరం ...
గోత్రం ... శర్పణం ... నసురూపం స్వధానమ స్తర్పయామి ||
పితామహం ... గోత్రం ... శర్పణం ... రుద్రరూపం స్వధా
నమ స్తర్పయామి ... || పవిత్ర మహం , గోత్రం ... శర్పణం
... ఆదిత్యరూపం ... స్వధానమ స్తర్పయామి ... ||

మాతృ :- మాతరం ... గోత్రం ... పదం ... నసురూపం స్వధానమ
స్తర్పయామి || పితామహం ... గోత్రం ... పదం రుద్ర
రూపం స్వధానమ స్తర్పయామి || ప్రపితామహం ... గోత్రం
... పదం ... ఆదిత్య రూపం స్వధానమ స్తర్పయామి ||

శో || యే కేచాస్మత్కులేభాతా అపుత్రా గోత్రినో మృతాః ||
తే గృహంతు మయాదత్తం మూత్ర నిష్పీడనోదకం || శ్రీరామ
రామ - రామ మంత్ర మధ్యే క్రియామధ్యే విష్ణు స్మరణ
పూర్వకం || యత్కించ త్రియతే కర్మ తతోక్త సునిశితం

శశక్ || విష్ణు ర్విష్ణు విష్ణుః ర్విష్ణుః || పవిత్రం విన్యతేత్ ||

ఇతి పునా భుంజీయతాం ||

— ప్రత్యాభిశ మంత్ర ప్రయోగ స్సమాప్తః —

— అమావాస్యాయాం పితృ తర్పణమ్ (షడైవశకం) —

ఆచమ్య ... పవిత్రం ధృత్వా || పునరాచమ్య ... పవం ...
పుణ్యతీర్థా ... ప్రాచీనావీతి - శితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్య
లోక ఫలావాప్సర్థం దర్శితాక్ష ప్రాచీనావీతి తేన పట్టదైవత్యం
తిలతర్పణం (సవ్యం) కరిష్యే || కురుష్య || —

పితృ :- పితరం - గోత్రం శర్పణం నసురూపం పవనీకం స్వధానమ
స్తర్పయామి || (పి) పవంతిః || పితామహం ... గోత్రం ...
శర్పణం ... రుద్రరూపం ... నపతీకం తర్పయామి || (పి)
ప్రపితామహం ... గోత్రం ... శర్పణం ఆదిత్యరూపం సస
తీకం తర్పయామి || (పి)

మాతృ :- మతామహం ... గోత్రం ... శర్పణం నసురూపం ... పప
తీకం తర్పయామి || (పి) పవంతిః మాతయః పితామహం ...
గోత్రం ... శర్పణం ... రుద్రరూపం పవనీకం - తర్పయామి
(పి) మాతయః ప్రపితామహం , గోత్రం ... శర్పణం ... ఆదిత్య
రూపం ... పవనీకం తర్పయామి || (పి) (సవ్యం) పవనీకం
పూర్వోక్త ... పుణ్యతీర్థా ప్రా ... తి || శితుః దర్శితాక్ష
ప్రపితామహం రుద్రరూపం పితౄణా మక్షయ పుణ్యలోక
ఫలావాప్సర్థం దర్శితాక్ష అక్షయ పుణ్యం విష్ణుః శశక్తు
వా పివస్తు ||

మహాలయ శ్రాద్ధప్రకరణమ్

శ్లో॥ పితృణాం పశ్యమే భాగే । మాశ్య పిండం యథాక్రమం ॥
మాతామహశ్చ తహ్స్వం । ఆత్మత్యైర్దదుత్తరం । సత
భ్రాతృ పితృవ్యాశ్చ । మాతాపితౄశ్చ మధ్యమే । మాతా
మహమహీమధ్యే మాతులా స్పహా భార్యకాః । దుహిత్రాది
తతోఽన్యేషాం కేవలం దక్షిణతో విధిః । పుంపిండం వామత
ప్రీతాం । తత్పుత్రం సముపస్థితం । అంగుష్ఠ పరిమణంతం ।
గోత్రమవ్యం వసుస్పృశత్ ॥ నిరాశాః పితరోయాంతి వివ
రతో భవేద్వది । ఆచమ్యః...వంకుణ...పుణ్యలిఖా ।

పితృ :- పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం ...
శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం

మాతృ :- మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం ...
దాయీనాం ... వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం

సపత్నీమాతృ :- సపత్నీ మాతుః గోత్రాయాః పదాయాః వసు
రూపాయాః ॥

మాతామహాః :- మాతామహ మాతుః పితామహ మాతుః ప్రపితా
మహానాం ... గోత్రాణాం శర్మణాం ... వసురుద్రాదిత్య
రూపాణాం ॥

మాతామహీ :- మాతామహీమాతుః పితామహీ-మాతుః ప్రపితా
మహీనాం ... గోత్రాణాం దాయీనాం ... వసురుద్రాదిత్య
రూపాణాం ॥

ఆత్మసత్నీ :- ఆత్మపత్నీః ... గోత్రాయాః పదాయాః - వసు
రూపాయాః ॥

... గోత్రాణాం శర్మణాం ... పదాయాః వసురూపవ్య ॥

ప్రాయాః :- ప్రాయాః గోత్రవ్య - శర్మణాం ... వసురూపవ్య ॥

పితృవ్య :- పితృవ్యవ్య...గోత్రవ్య...శర్మణాం...వసురూపవ్య ॥

మాతుః :- మాతులవ్య...గోత్రవ్య...శర్మణాం వసురూపవ్య ॥

దుహితా :- దుహితుః గోత్రాయాః పదాయాః వసురూపాయాః ॥

భగినీ :- ఆత్మ భగిన్యాః...గోత్రాయాః ... పదాయాః - వసు
రూపాయాః ॥

దాహిత్ర :- దాహిత్రవ్య...గోత్రవ్య...శర్మణాం...వసురూపవ్య ॥

భాగినీమః :- భాగినీమవ్య...గోత్రవ్య...శర్మణాం...వసురూపవ్య ॥

పితృవ్యసా :- పితృవ్యసః ... గోత్రాయాః ... పదాయాః ... వసు
రూపాయాః ॥

మాతృవ్యసా :- మాతృవ్యసః...గోత్రాయాః పదాయాః ... వసు
రూపాయాః ॥

జామూతా :- జామూతుః...గోత్రవ్య...శర్మణాం...వసురూపవ్య... ॥

భావుక :- భావుకవ్య...గోత్రవ్య...శర్మణాం...వసురూపవ్య... ॥

స్మృషా :- స్మృషాయాః ... గోత్రాయాః ... పదాయాః ... వసు
రూపాయాః ॥

శ్వశురః :- శ్వశురవ్య...గోత్రవ్య...శర్మణాం...వసురూపవ్య ॥

శ్వశ్వః :- శ్వశ్వః గోత్రాయాః ... పదాయాః ... వసు
రూపాయాః ॥

స్వాల్లికః :- స్వాల్లికవ్య...గోత్రవ్య...శర్మణాం...వసురూపవ్య ॥

స్వామీ :- స్వామీవ్య...గోత్రవ్య...శర్మణాం...వసురూపవ్య ॥

గురుః :- గురోః... శత్రస్య... శర్మణః... మనురూపస్య ।

రిక్తిః :- రిక్తిః... శత్రస్య... శర్మణః... మనురూపస్య ।

ధూర్జిలోచన సంజ్ఞ కానాం విశ్వేషాం దేవానాం చ ॥ కన్యా
గతే సవితరి ఆపాఢ్యాది పంచమాంబరపక్షే కర్తవ్య సక్య
స్మహాలయాభ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్వేష హవిషా పార్వణ విధా
నేన యవ్యదనుజ్ఞయానదైవ విదన్య కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప
విశేషః ॥ మాసిశ్రాద్ధపత్ కేచిత్సుర్యంతి ॥ తీర్థశ్రాద్ధాది
సర్వమప్యేవమేవ ॥

సపిండికరిణామనుమాసిలో నాల్పిక సంవత్సర విమోశ ప్రతి
సాంవత్సరీకాభ్యాని పిండత్రయ యుక్తాని । పిండ తీర్థ యజ్ఞ
ప్రకృతీకాని ॥ ఇతరాణి సర్వాణ్యపి శ్రాద్ధాని పిండ మట్టా
యుక్తాని మాసి శ్రాద్ధ ప్రకృతీకానాం ॥

— హిరణ్య శ్రాద్ధమ్ —

ఏవం గుణః... పుణ్యతిథౌ... పితృః తీర్థా మక్షయ పుణ్య
లోక ఫలాపాప్యర్థం మకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధప్రతిపత్తిహిరణ్య
శ్రాద్ధం కరిష్యే ॥ సమస్త సంపత్... వీణాతి ॥ పితృః
మక్షయ పుణ్యలోక ఫలాపాప్యర్థం హిరణ్య శ్రాద్ధం కర్తుం
అధికార సంకడ స్త్వితి... స్తు ॥ కాలస్య ముఖ్యకాలోస్త హిర
ణ్యాదీనాం పవిత్రతాస్తు ॥ సర్వాణి ద్రవ్యాణి శుచీని భవంతు ॥

శ్లో॥ దేవతాభ్యః... శివః ॥ ఓం భూః ఏవం గుణః... పుణ్యతిథౌ ॥
ప్రాచీనావీతి ॥

పితృ :- పితృః పితృణాం... గ్రం పితృ పితామహ ప్రతామహానాం
నోతాణాం శర్మణాం మనుద్రాదిశ్య రూపాణాం ॥

... శ్రాద్ధం... పుణ్య... పితృ...
... శ్రాద్ధం... పుణ్య... పితృ...

... శ్రాద్ధం... పుణ్య... పితృ...
... శ్రాద్ధం... పుణ్య... పితృ...

విశ్వదేవః :- భూమయం సంజ్ఞ కానాం విశ్వేషాం దేవానాం మకర
పంక్తిమూది శ్రాద్ధ ప్రతిపత్తి హిరణ్య శ్రాద్ధం హిరణ్య
ప్రత్యేక సంకల్ప విధానేన యవ్యదనుజ్ఞయా సదైవ మదన్య
కరిష్యే ॥ కురుష్వ ॥

విశ్వ :- భూమయం సంజ్ఞ కానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే మణం
దత్వా భవద్విః మణః ప్రసాదః కరణీయః ॥ అపవిత్రణీయః ॥

పితృ :- పితృ పితామహ ప్రతామహానాం నోతాణాం శర్మణాం
మనుద్రాదిత్య రూపాణాం సపత్నీకానాం స్థానే అహవనీ
యాద్ మణం దత్వా భవద్విః మణః ప్రసాదః కరణీయః ॥ అస్తు
కరణీయః ॥

శ్లో॥ అక్రోధిదై శ్యాచపదైః సతతం బ్రహ్మవాదిభిః । కాభ్యాం
దైవ నమస్కృత్య । తతః శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్ ॥

ఆచమన్య ... ఏవం గుణః... పుణ్యతిథౌ ॥ ప్రా... తి ॥ పితృః
పితృణా మక్షయ... గ్రం మకర సంక్రమణ శ్రాద్ధ ప్రతిపత్తి
హిరణ్య శ్రాద్ధ యవ్యదనుజ్ఞయా ప్రకాంతం శ్రాద్ధకర్త
కరిష్యే ॥ కురుష్వ ॥ అపహతా... పితృ నానేషు ॥ మాన్వీం

మండల ప్రయయం శ్యత్యా ॥ పవన్ ॥ విశ్వదేవస్థానేయవోద
శేనా నోక్ష్య చతురశ్ర మండలం కృత్వా తతః హిరణ్య

ద్రవ్యాణి సంప్రప్త్యః ఓంభూర్భువస్సువః... శ్రాద్ధయోగ్యా
భవంత్యితి భవంతో బృహతం ॥ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంతం ॥
శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలే గయాం ధ్యాత్వా... ప్రవర్తయే ॥ ప్రవర్తయ
విశ్వదేవార్చనం :- భనురుచి సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానామిద
మిద మాససం (సుమససం) విశ్వదేవ దైవేక్షణః క్రియతాం
ఓం తథా ప్రాప్నోతు భవాన్ ॥ ప్రాప్నువాని ॥ గంధద్యౌవాం
...శ్రియః ॥ భనురు... వా ఆమిహ్ గంధాః సుగంధాః
అయనేతే... ఇమే పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః ॥ సుపుష్పాణి ॥
ధూరసి... ధూర్వామః ॥ భనురు... వాః ॥ అయంహో ధూపః ॥
సుధూపః ॥ ఉద్ధిప్యస్వ... దిశోదిశ ॥ భను... వా ఇయంహో
శ్లోతిః సుశ్లోతిః ॥ యువామ... తః ॥ అంతః... ప్రా... సమమ
(సువాపః) ॥ తదభావే సాక్షతా ఇమే కుశాః ॥ సుకుశాః ॥
అర్చనం సం... నిదిరస్తు ॥

పితృర్చనం :- యుష్మదనుజ్ఞయా శ్రాద్ధర్చనం కరిష్యే ॥ పితృ
పితామహా ప్రవితామహానాం పవత్యీకానా మిదమిద మాససం
॥ సుభాససం ॥ పితృ పితా... గాం సపత్యీకానాం సంక్రమణ
శ్రాద్ధప్రతీనధి హిరణ్యశ్రాద్ధేక్షణం క్రియతాం ॥ ఓం తథా
ప్రాప్నువంతం భవంతః ॥ ప్రాప్నువాని ॥ తతః పూర్వార్చ
ప్రకారేణ గంధాది సర్గం కుర్యాత్ ॥

మూతామహాత్మర్చనం :- తతః మూతామహాత్మర్చనం కరిష్యే
మూతామహా మూతః పితామహా మూతః ప్రవితామహానాం
... గాం పవత్యీకానాం ఇదమాససం ॥ పూససం ॥ సౌకవ్య

శ్రాద్ధప్రతీనధి హిరణ్యశ్రాద్ధేక్షణం క్రియతాం ॥ ఓం తథా
ప్రాప్నువంతం భవంతః ॥ ప్రాప్నువాని ॥ అర్చనానే సంకల్పః
॥ సవన్యం ॥ గంధద్యౌరాం... క్రియం మూతామహా మహా
సపత్యీకాః యథాభాగశామిహ్ గంధాః ॥ సర్గం పూర్వజాత్
కుర్యాత్ ॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాదర్చనం కరిష్యే ॥

విశ్వదేవ శ్యక్తమ్ :- తత్తస్మానేషు హిరణ్యం నిధాయ ॥ దేవసవితః
ప్రసవ ॥ పృథివీతే పాత్రం... స్యాపః ॥ శ్రీ విష్ణో హిరణ్యం
కక్షస్య ॥ భనురు... వాః ఇదంహో హిరణ్యం సూవన్యంభనురు...
వా దేవతా ఇదంహో హిరణ్యం హవన్యం ॥ గాహ్మణస్సాహవసీ
యాశ్చ... తాః త్యామేయం ॥ భనురు... దేవేభ్యః ఇదం
హిరణ్యం హవన్యం ఓం శిశుక్ న్యాహో వసుకు ॥ గయాయాం
... కశ్యుక్తు ॥ తే దేవా విశ్వకాదశస్థా... జవన్యం ॥

విశ్వదేవ శ్యక్తమ్ :- ప్రాచీనావీతి ॥ (దేవసవితః ప్రసవ) ॥ అప్రదక్షిణం
ప్రదక్ష ॥ పృథివీతే పాత్రం... స్యాపః శ్రీ విష్ణో కవన్యం
హిరణ్యం రక్షస్య పితృపితామహా ప్రవితామహా సపత్యీకా
ఇదం హవన్యం హిరణ్యం సపరకరం పితృపితామహా ప్రవితా
మహా పృథివీకా రూపా దేవాదేవతా ఇదం హిరణ్యంకవన్యం
ఓం శిశుక్తు ॥ పృథా నమమ నమమ ॥ యేచేహ పిత్రో...
సుకృతం జవన్యం ॥

మాతామహాది త్యక్తం :: అప్రదక్షణం ప్రసవ ! పృథ్వీ...

సురే || మూతామహా మాతాః పితామహా మాతాః పితృతా
మహా సృష్టికాః ఇదం హిరణ్యం కవ్యం ... మూతామహా
మాతాః పితామహా మాతాః పితృతామహా సృష్టికా రూపా
దేవా దేవతేదం హిరణ్యం కవ్యం బ్రాహ్మణ్యమహా ...
గయారూపం దత్తమస్తు || యేచేహ...జవన్య || మంత్రితంత్ర

శ్రీయాలోప పాద్యశ్చ త్రార్థం దశ గాయత్రీ మహా మంత్రో
జపం కరిష్యే ॥ ఓం భూర్భువస్సువః... సోదయాత్ ॥

సో! సప్తవ్యాధాఢశాశ్లేషు...తత్త్రముక్తిర్నసంశయః॥ ఈశాన
విష్ణు...పితృముక్తిహేతూన్॥ దేవకాలమాతృ...మచ్ఛిద్భి
ముక్తుః॥ గయేయం గయేయం॥ ఏనంగుణ... పుణ్యతీథా॥
పాంచినావీతి॥ పితః పితౄణాం అక్షయ...ర్థం సంకల్పమణ
శార్దూలపరితినధిహిరణ్యశార్దూలపితౄణామహాపరితా
మహాన్ సపత్నీకాన్ మాతామహా మాతః పితామహా
మాతః పరితామహా రూపాన్ సపత్నీకాన్॥ సన్యం॥ ధను
రుచి॥ దేవానుద్దిశ్య మయాగ్నియమాజేన హిరణ్యశార్దూల
పితౄపితామహా పరితా మహానాం...గోత్రాణాం సపత్నీ
కానాం॥ మాతామహా మాతః పితామహా మాతః పరితా
మహానాం గోత్రాణాం... సపత్నీకానాం॥ ఏశేషం ఏతానాం
గయా హిరణ్యశార్దూలైవ అక్షయత్పిర్మాతృపునరా
న్యత్తిరహితశాశ్వత్ బ్రహ్మలోకే నిత్య నివాస సిద్ధిరస్మిన్
భవంతో బృహంతః॥ పునరావృత్తి... సిద్ధిరస్తు॥ సర్వం
సగుణమస్తు॥ శత్రుద్రుహ్యైర్మమస్తు॥ హిరణ్యం బ్రహ్మగ్ని
యదవ్యాత్॥

[illegible]

— ၆၆၆ —

— ୧୫୫ —

అ॥ క్షాంతిచే చేవగురా వవమే పుష్కరే చినతీర్థశాస్త్రస్వరూపం
ఉత్తమంతు పృథక్తే॥ చినమ ద్వాదశమమః పృథ్వావృత్తే
తిథా॥ తీర్థశాస్త్రస్వరూపం॥ కాణవక్షుమీతం॥ యస్మిన్
చినా రూపం॥ తీర్థశాస్త్రస్వ పుష్కరే॥ తృతీయః పక్ష
ఇత్యాహుః కృష్ణాయాః పుష్కరేసతి॥ ఆద్యాయాః పుష్కరే
శృష్టః మధ్యమశ్చాంత్య పుష్కరే॥ ఆదావంతే పుష్కరస్వ
ఉత్తమోత్తమ ఇవ్యతే॥

శ్రీ ॥ పాత్రః శాతే సముత్థాయ ॥ నిత్యకర్మ సమాప్యచ
సంపాప్త సంఘే శాతే కృష్ణావద్యాన్వశ్చైవతే ।
కన్యారాశిం గతేజవే పితౄణాంతారణాయచ
కృష్ణానది లుమ్కరాఖ్య తీర్థశ్రాద్ధం కరోమ్యహమ్ ॥ ఇతి
సంపత్ ॥ పురుషోహిరణ్య శాస్త్ర మాచరేత్ ।

॥
 धीराव्याप्ताः समन्तैः च ॥ १ ॥ अथानुष्ठुप्ताः कारकात्
 अनुष्ठुप्ताः समन्तैः च ॥ १ ॥ अथानुष्ठुप्ताः कारकात् ॥

కో॥ సీమ కార్పింగ్ విశేషాః । విశేషం శృద్ధి మిచ్చతా
అక్షయ జాయతే తృప్తిః । పితౄణాం వాత్య పంశయః ॥

శ్లో॥ అర్చ్య మావాహనం వై + ద్విజాంగున్ నివేదనం
శ్మశ్రి ప్రశ్నం ద విశరం । శ్మశ్రి శ్మశ్రి వివరయేత్ । వశేషతః
పిండదానే కథితః కన్యకే గురౌ సక్రభస్తిల మిశ్మశ్రి పిండ
దానంతే వాగ్యకః । కన్యకా భయభోగ్య వశేభోగ్య మంత్రై
కేభి రుచీరయన్ ॥

— ఇతి శ్రీరత్నాద్ధ విధిః —

— అథ పిండప్రదాన క్రమ విధిః —

శ్లో॥ ఆకా పితా తథా మాతా సావత్సీ జననీ తథా మాతామహః
స్మితీన్ తా అత్మబుద్ధీ స్వనంతరం సేత భ్రాతృ పితృవ్యాశ్చ
మాతృలా భ్రూ భార్యకాః మహితా భగినీకైవ తాహిత్రో
భాగినీమహః । పితృష్వనా మాతృష్వనా । తామూతా భావుక
స్మృతా శ్మశ్మర పార్వతీకైవ పార్వమివో నురురగ్నిః ॥

— అథ ధర్మ పిండ శ్లోకాః —

శ్లో॥ బ్రహ్మగ్రహణ వధో శ్మతా । యే పితృహనోజనాః
కర్మభాశ్చ ఘూతా బధిర్యా పితృ మాతృ కులదృష్టవాః ॥
శ్లో॥ జాయానంశ సముద్రాత్తా జాలాన్యద్భాశ్చ నూతికాః
యువానో గర్భ సంస్థాశ్చ । మిత్రాణి సుహృదస్తథా ॥
శ్లో॥ తిర్యగ్గోవిషు సంభూతా ఇహ చాపస్యన్య జన్మని
తేషాం కింకో యాదభ్యో హ్యాక్షయన్ ముపతిష్ఠతు ॥
ఇత్యేకః పిండః ।
శ్లో॥ పితృనంశే స్మృతామేతద । మాతృనంశే తత్తవచ
గురుశ్మశ్మర బంధూనాం । యేషాన్యే గతే పరితా ॥

శ్లో॥ శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక

శ్లో॥ శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక

శ్లో॥ శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక

— సంకల్ప త్రాదవిధిః —

శ్లో॥ శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక
శ్మశ్రి పీఠిక

తనకల్పన భోజయేత్ । సంకల్పంతుయథా కుర్వాన్న కుర్వాన్
తాత్ర పూరణమ్ । నావాహ నాన్మోకరణే పిండంశ్చైవ
సదాపయే దితి । ఉద్భిష్ట పిండోఽపి సదాతవ్యః । సంకల్ప్యతు
యాదా శ్రాద్ధం న కుర్వాన్ శ్రాత్రపూరణం వికరశ్చ సదాతవ్య
ఇతి స్మృత్యంతరాత్ ।

— ఇతి సంకల్ప శ్రాద్ధవిధి స్సమాప్తః —

— అథ కదళి వివాహః —

అథాతః కదళి వివాహ విధిం వ్యాఖ్యాస్యమః । శ్రాహ్మణై
స్సహ వరః కదళి సమీపం గత్వా । స్నాత్యాచమ్య గణ
పతి మధ్యర్చ్య । పున్యానం కుర్వాత్ వృక్షమూలే వేదికాం
నిర్మాయ । తద్వేదికా మధ్యే ఆధక పరిమిత క్లేత తంచులూ
పరి కదళిం సంస్థాప్య । పంచ గవ్యేన శుద్ధోదకేన అపహిస్తా
మయోధున ఇతి తిస్త్రిభిః పంచమాన సూక్తేనాద్విర్భార్యయిత్వా
వస్త్రభూషణాది సర్వాలంకారై రలం కృత్య । కదళి వివా
హఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య । అనుహనమితి మంత్రాన్
పఠిత్వా । పాదా ప్రక్షాళ్య । ఆచమ్య రక్షాబంధనం యజ్ఞోప
వీతం కన్యావరణం వినా గౌరీ పూజించ ల్పహత్యామేతి
కదళ్యాం కంఠణం బుధ్యా । మహా సంకల్ప ముచ్చార్య ।
నమ్రే - గోత్రాయ - పోత్రాయ - పుత్రాయ - వరాయ ।
కదళ్యాం గోత్రనామాని వర్జయిత్వా । కదళి నామ్నిమిమాం
కన్యాం । పతిపాదయామితి । తతో వరస్తు ఋశ్వామవే
దిభ్యో యజ్ఞ దోషఘ్నాన్ మంత్రాన్ జపిత్వా ॥ అథ వర
నిత్యాదిటం కల్పయతే తస్యంతం జపత్ ।

అగ్ని ముముక్షూర్తే స్వయం దృష్ట్యేత్యాది పఠిత్వా । కపిలా
బాదణాది బ్రహ్మగంధి పరిష్కంశం కుర్వాత్ ॥ బాజపహామం
వినా ప్రథావ హోమం కుర్వాత్ । ఆశీర్వాచనం తారయేత్ ॥
పక్షం విప్రస్య వస్త్రద్వయ సహిత నధూ మలంకార సహితం
అరార్యయ దద్యాత్ ॥ సృథిపిం గచ్ఛేతి తత్సూక్ష్మ కదళి
మన్యత్ర స్థాప్య । నభేదం త్యజేత్ । స్నాత్యాచమ్య ।
గోదానాది గుహాదానాని కుర్వాత్ ॥ ఏన మేవార్క వివాహః

— చంద్రద్రగహణ హోమః —

ఆచమ్య...ఏనం గు ...ప్రీత్యర్థం రాహుగ్రహ సహమోహగ
ప్రయుక్త గ్రహా హోమం కరిష్యే ॥ యోజనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య
బూర్వ కరిష్యేచనం కృత్వా ॥ ఏకం - ద్వే - త్రిణి - చత్వారి

మంత్రం : 1. అప్యాయన్యస మేనుశే ... సంగధే స్వాహా సోమా
మేదం ॥ 2. పంచశే నయాగంసి ఏముయంతం వాజాం సంవ
స్వేయా గన్ధినిమంతిషాహుః । అప్యాయమానో అమృతాయ
హాను తితి । బహగంధ్య గ్నమాది నివ్వ స్వాహా సోమాయేదం ॥

3. యాతే థామూని తినియా పృథివ్యాం । యా పరిశేష్య
చక్రివ్యపుతేభిన్వ విశ్వేస్సునితా అశేషా ప్రాజనత్సమ

త్వంకల్ప్య భోజయేత్ । సంకల్పంతయథా కుర్వాన్న కుర్వాన్
త్వత్ పూరణమ్ ॥ నావాహ నాగ్నోకరణే పిండాంతైవ
సదావయే దితి ॥ ఉచ్చిష్ట పిండోఽపి సదాతవ్య ॥ సంకల్ప్యతు
యదా శ్రాద్ధం న కుర్వాత్ శ్రాతపూరణం విరళ్య సదాతవ్య
ఇతి స్మృత్యంతరాత్ ।

— ఇతి సంకల్ప శ్రాద్ధవిధి స్సమాప్తః —

— అథ కదళి వివాహః —

అథాతః కదళి వివాహ విధిం వ్యాఖ్యాస్యమః ॥ బ్రాహ్మణైః
స్సనా వరః కదళి సమీపం గత్వా । స్నాత్యాచమ్య గణ
పతి మధ్యర్చ్య । పూజనం కుర్వాత్ పృథ్విమూలే వేదికాం
నిర్మాయ । తద్వేదికా మధ్యే అథక పరిమిత క్లేత తండులా
పరి కదళిం సంస్థాప్య । పంచ గవ్యేన శుద్ధోదకేన అపహిష్ఠా
మయోధువ ఇతి తిస్త్రిః పవమాన సూక్తేనాద్విర్భార్యైర్జయిత్వా
నస్తుభూషణాది సర్వాలంకారై రలం కృత్య । కదళి వివా
హఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య । అనువాచమితి మంత్రాన్
పఠిత్వా । పాతా ప్రత్యోశ్య । అచమ్య రక్షాబంధనం యజ్ఞోప
వీతం కన్యావరణం వినా శాశీ పూజాంచ బృహత్సమే
కదళ్యాం కంఠణం బధ్నా ॥ మహా సంకల్ప ముచ్చార్ష ॥
సప్త్రీ - గోత్రాయ - పోతాయ - పుత్రాయ వరాయ ॥
కదళ్యాం గోత్రనామాని వర్జయిత్వా । కదళి నామ్నిమీమాం
కన్యాం । పరిపాదయామితి । తతో వరస్తు ఋశ్వామవే
దిభ్యో యజ్ఞ చోషహ్నున్ మంత్రాన్ జపిత్వా । అథ వర
గుత్వాదిటం కల్పయ తే త్యంతం జపేత్ ।

18 ఋషుముహూర్తే స్వయం దృష్ట్యేత్వాది పఠిత్వా । కపిలా
బాదణాది బ్రహ్మగంధి పుష్పంతం కుర్వాత్ ॥ బాజుహోమం
వివా ప్రథాన హోమం కుర్వాత్ । అశ్వీర్వచనం కారయేత్ ॥
కర్మం విప్రస్య నస్తుద్వయ సహిత వధూ మలంకార సహితం
అచార్యాయ దద్యాత్ ॥ పృథివీం గచ్ఛేతి తత్సూక్ష్మ కదళి
మన్యత్ర స్థాప్య । వధేదం త్యజేత్ । స్నాత్యాచమ్య ।
గోధానాది గుహదానాని కుర్వాత్ ॥ ఏవమేవార్క వివాహః

— చంద్రద్రగహణ హోమః —

అచమ్య...ఏవంతు...ప్రీత్యర్థం రాహుగ్ర సహమోహరాగ
ప్రయుక్త గ్రహణ హోమంకరిష్యే ॥ బౌచసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య
పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా । ఏకం - ద్వే - త్రిణి - చత్వారి

మంత్రం : 1. ఆప్యాయస్వసమేతుతే ... సంగధే స్వాహా సోమా
మేదం 2. సంపతే పయాగంసి సముయంతు వాహం సంవ
ప్యేదూ గన్ధిమూలిషాహా । ఆప్యాయమాహో అమృతాయ
సోమ దివి । బవాగంమ్య తమాని ధివ్య స్వాహా సోమామేదం
3. యాతే భాషాసా నీవిదూ పృథివ్యాం । యా పరితేహ్య
వధివ్యపు శేభిన్ ॥ విశ్వేస్సుసదా అపేత వ్రాజన్లోమ

ప్రతిహవ్యాగ్యభాయ స్వాహా ॥ సామామేదం ॥ ఉత్తర పరి
శ్మేచనం కృత్యా! స్వస్తి శ్రద్ధా మిత్యాది నమస్కారః తార్యః

— ఇతి చంద్రగ్రహణ హోమాః —

— అథ సూర్యగ్రహణ హోమాః —

ఆచమ్య ఏవంగుణ విశేషగా విశిష్టాయాంశుభతిథౌ శ్రీ పర
మేశ్వర ప్రీత్యర్థం కేతు గ్రహ సూర్యోపరాగ ప్రయుక్త
గ్రహణ హోమం కరిష్యే ॥ భోహేసనాగ్నిం ప్రహ్వల్య ।
పూర్వ పరిశేచనం కృత్యా ఏకం - ద్వై - త్రిశే - చత్వారి ।

మంత్రం : 1. తరణి కృత్వ దర్శతో జ్యోతిషక్రౌదశి సూర్య విశ్వ

మాభాసిరోచనగ్ స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం ॥ 2. ఉద్వయంతమ

సస్పరి ... జ్యోతిరుత్త మగ్ స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం ॥ 3.

ఉదుత్యం జాతచేదనం... సూర్యగ్ స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం ॥

4. చిత్రం దేవానా ముదగాద నీకం ... శ్చ స్వాహా ॥

సూర్యాయేదం ॥ ఉత్తర పరిశేచనం కృత్యా ॥ స్వస్తి శ్రద్ధా
మిత్యాది నమస్కారః ॥

— ఇతి సూర్యగ్రహణ హోమాః —

— అథ పక్షహోమాః —

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ... శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
ప్రతివత్సాయం ప్రభృతి చతురశీ సాయమాపాసన హోమాన
పక్షవ్య ॥ పక్షహోమ పక్షహౌశిత్య తుమతై ర్హోహ్వామి ।
పక్ష దినాని సంఖ్యాయ సంకల్పః తార్యః । తత్సంఖ్యాయా
ఆహుతి ద్రవ్యోన్నయనం చ తార్యం । అస్మిన్నపి పక్షే జౌప
వసక్ష్మేహాని సాయం హోమః కర్తవ్యః ॥ ఏవమేవ ద్వితి
యాయాం ప్రాతరాపాసనాన్యప కృత్య పక్షహోమ పక్ష
సూక్తిశ్య తండుత్తై ర్హోహ్వామి ॥ పక్ష దిన సంఖ్యనం పూర్వ
వత్ ॥ అత్ర యజ్ఞమేహేహాని ప్రాతర్హోమశ్చ కర్తవ్యః ॥

— ఇతి పక్షహోమ ప్రకరణం —

— వైశ్వదేవారంభః —

కర్తా శుచిర్యుత్యా ఆచార్య ముఖా ద్వైశ్వ దేవస్వరూపం
సర్వం యథాశాస్త్రం జాత్వా । ఆచార్యం సంపూజ్య । తద
నజ్జాంగ్యహిత్యా । మథా ధర్మోఽపదేశం వైశ్వదేవం
ప్రసన్న మూచార్య సన్నిధౌ కుర్యాత్ ॥ తత్ప్రకారశ్చ ॥ బలీ
కాంచ తస్య తస్య దేశే భగ్గస్కాలో హస్తేన పరిమృజ్య
హోమ్య న్యవ్య ॥ పశ్యాత్పరిశేచన మూహాననేవదనేచా ।
పశ్యేరాద్వైశ్వ ప్రతి సంవత్సరం హస్తేన ఆహుత్యామభయతః
... శేచనం ॥ యథా పురస్తా దేవం బలీనాం దేశే దేశే నమ
నేతానాగ్నిం సర్వ సక్పదంతే పరిశేచనగ్ ॥ సతి సూపనగ్
స్వస్తి శ్రద్ధా ॥ అపరీణాగ్నిం న స్తమాప్తమాభ్యా
ముదగమిర్గ ముదగాద సన్నిధౌ । ననమే మభ్యేహారస్య

దశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గ ముత్తర పూర్వదేశేఽగా
రస్యోత్తరైశ్చతుర్భిః । శయాదేశే కామ లింగేన దేహశ్చ
మంతరిత లింగే నోత్తరేణాపి ధాన్యా ముత్తరైశ్చహస్తదశే
దక్షిణతః పితృ లింగేన । ప్రాచీనావ్యవచ్చిన పాణికుర్యాత్
కౌద్ర ఉత్తరః । యథా దేవతాభ్యస్తయో । ర్వానా పరి
క్షేచనం । ధర్మ భేదాన్నక్రమే వోత్తమేన వైహాయనం ।
య ఏతానవస్యన్ । నుభోవదేశం కురుతే విత్త్యవస్యః ।
భుష్టిశ్చాగ్రం చ దేయ మిత్యాది ధర్మోపదేశః ।

— ప్రాతర్వైశ్వదేవ ప్రయోగః —

ఆచమ్య - కేశవాయ స్వాహా - శ్రీ కృష్ణాయ నమః ॥ త్రి
రాదామతే - ద్విః పరిమృజ్య - సకృదుపస్మిక్యయత్సవ్యం
పాణిం పాదౌ ప్రోక్షతి-శిరశ్చక్షుషీ । నాసికే త్రోతే ॥ —

ఉత్తిష్ఠంతం... సమూరభే॥ ఏనంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభ
తిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య
మమోపాత్త దురిశ్చయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర వీర్యరం
అత్య సంసార ద్వారా అన్న సంసారార్థం పునః సునాప
నుత్తయే సిద్ధినానేన ప్రాతర్వైశ్వదేవం కరిష్యే ॥

అన్నమగ్నావధిశిత్య-ఉత్తరతో ద్వాప్య-అద్భిః ప్రోక్ష్య-అభి
ఘూర్చ-అన్నం సంచథావిభజ్య । సంచసుభాగే మృభిఘూర్చ । ఓం
భూమిభైస్సమర్చం । ఇశ్యగ్నిం ప్రజ్వాలయ ॥ చత్వారిశ్చం

ప్రసవః । ప్రాగ్భాగే అన్నమాదాయ
॥ అగ్నయే స్వాహా - అగ్నయ ఇదం । హోమాయ స్వాహా ॥
॥ ॥ ॥
హోమాయేదం వివిక్తేభ్యో దేవేభ్యస్వాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య
॥ ఇదంభ్యవాయ భూమాయ స్వాహాభ్యవాయ । గూమాయేదం
॥ ధృవక్షీతయే స్వాహా భృవక్షీతయ ఇదం నమమ ॥ అచ్యు
నక్షీతయే స్వాహా - ఆచ్యుతక్షీతయ ఇదం ॥ అగ్నయే శ్వప్తే
శ్వప్తే స్వాహా అగ్నయే-స్విప్తశ్చ ఇదం । ఉనచినమ్ ఉష్ణ
భగ్నివి స్వాహా - ప్రజాపతయ ఇదం । అదితేనన్వమగ్నసాః...
ప్రాసావః ॥ ఉదక్రాగ్భాగ ద్వయమేకీకృత్య సూపాదికేన
సంయోజ్య-అగ్నేః పశ్యేమతః । హస్తేన పరిమృజ్య, అనోక్ష్య,
ధర్మాయ స్వాహా ॥ ధర్మాయేదం నమమ ॥
తదుత్తరతః । హస్తేన పగన్మృజ్య-అనోక్ష్య । అధర్మాయ
స్వాహా । అధర్మాయేదం నమమ । ద్వయోహ పరిషేచ్య ।
శత్రోత్పాశే హస్తేన పరిమృజ్య । అనోక్ష్య । అద్భిః స్వాహా ॥
అద్భిః ఇదం పరిషేచ్య శత్రోత్పాశే-హస్తేన పరిమృజ్య-అనోక్ష్య

ఓపణి వనస్పతిభ్య స్వాహా ॥ ఓపణి వనస్పతిభ్య ఇదం నమమ ॥
 త్రత్వాక్ హస్తేన పరిమృజ్య - అవోక్ష్య రత్నో దేవజనేభ్య
 స్వాహా ॥ రత్నో దేవజనేభ్య ఇదం నమమ ॥ ద్వయోః పరిషిచ్య ॥
 అధర్మాయ స్వాహా ॥ తదుత్తరతః ప్రాశ్నమాప్య ॥
 చతుర్థాంహస్తేన పరిమృజ్య అవోక్ష్య - గృహ్యభ్య స్వాహా ॥
 గృహ్యభ్య ఇదం ॥ అవసానేభ్య స్వాహా అవసానేభ్య ఇదం ॥
 అవసాన పతిభ్య స్వాహా - అవసాన పతిభ్య ఇదం ॥ పర్వభూ
 తేభ్య స్వాహా - సర్వభూతేభ్య ఇదం ॥ చతుర్థాం పరిషిచ్య ॥
 అధర్మాయ స్వాహా త్రత్వాక్ హస్తేన పరిమృజ్య -
 అవోక్ష్య కామరాయ స్వాహా కామరాయేదం ॥ పరి
 షిచ్య ॥ త్రత్వాక్ హస్తేన పరిమృజ్య - అవోక్ష్య అంతరిక్షాయ
 స్వాహా ॥ అంతరిక్షాయేదం ॥ పరిషిచ్య ॥ త్రత్వాక్ హస్తేన
 పరిమృజ్య - అవోక్ష్య - యదేజతి జగతి యచ్చ చక్షతి నామో
 భాగో యన్నా మ్నే స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం ॥ పరిషిచ్య ॥
 భర్మాయ స్వాహా ॥ వాయవీణతః ప్రాశ్నమాప్య ॥ దశానాం
 హస్తేన పరిమృజ్య ॥ అవోక్ష్య ॥ పృథ్వీనై స్వాహా ॥ పృథివ్యా

॥ అంతరిక్షాయ స్వాహా అంతరిక్షాయేదం ॥ దివేస్వాహా
 ॥ మూర్ధ్నియ స్వాహా - సూర్యాహేదం ॥ చంద్రహాసే
 స్వాహా ॥ తండ్రీమప ఇదం ॥ నక్షత్రేభ్య స్వాహా నక్షత్రేభ్య
 ఇదం ॥ ఇంద్రాయ స్వాహా - ఇంద్రాయేదం ॥ బృహస్పతయే
 స్వాహా ॥ బృహస్పతయ ఇదం ॥ ప్రజాపతయే స్వాహా ॥ ప్రజా
 పతయ ఇదం ॥ బ్రహ్మణే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణ ఇదం ॥ దశానాం
 పరిషిచ్య - దక్షిణతః ప్రాశ్నమాప్తి - హస్తేన పరిమృజ్య - అవోక్ష్య
 సర్వభూ పితృభ్య స్వాహా - సర్వభూపితృభ్య ఇదం ॥ యజ్ఞోపవీత్య
 తివస్పత్య ॥ తదుత్తరతః ॥ హస్తేన పరిమృజ్య - అవోక్ష్య
 వాయుద్రాయేదం ॥ వాయుద్రాయేదం ॥ దుదాయ పశుపతయ
 ॥
 ఇదం ॥ అపశుపత్య ॥ ప్రాశ్నమాప్తి ॥ పితృబలిం అప్రదక్షిణం
 పరిషిచ్య ॥ ఉపవీతి ॥ దుదబలిం సన్దం పరిషిచ్య ॥
 పూర్వార్థ ... శుభలిగా ॥ శ్రీ పరమేశ్వర వీర్యం ॥ దేవ
 యాగిణత్య ॥ దివ్యదశి ... సర్వముపైతి ॥ అదితేనమ
 వ్యస్య ॥ ప్రయత ॥ మధ్యధానాన్ మూదాయ ॥ దేవేభ్య
 స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదం ॥ అదితేనమ ॥ ప్రాసావీ ॥

వృష్టిరసి ముచాగాం పూర్వోక్త... వీర్యరం ప్రాచీనావీరి
 వీర్యయజ్ఞేన యత్నేన్ విద్యుదసి... ముపైమి అగ్నిహోత్రస్య
 దక్షిణతః హస్తేన పరిమృజ్య అవోత్ దక్షిణభాగమున్న
 మాదాయ పిశ్యభః స్వభాస్థు పితృభ ఇదం ॥ అప్ర
 దక్షిణం పరిషిచ్య వృష్టిరసి... ముచాగాం యజ్ఞోపవీత
 పడపస్పృశ్య పూర్వోక్త శుభలితా వీర్యరం భూతయజ్ఞేన
 యత్నేన్ విద్యుదసి... ముపైమి అగ్నేరుత్తరితః హస్తేన
 పరిమృజ్య అవోత్ దక్షిణభాగమున్న మూదాయ భూతేభ్యోన్
 నమః భూతేభ్య ఇదం పరిషిచ్య వృష్టిరసి... ముచాగాం
 పూర్వోక్త వీర్యరం మనుష్యయజ్ఞేన యత్నేన్ విద్యుదసి
 విద్యుద... ముపైమి అదితేన మన్వస్య... ప్రసుచ ॥ పశ్చిమ
 భాగాన్న మూదాయ మనుక్ష్యేభ్యోహంతా మనుక్ష్యేభ్య
 ॥ ఇదం అదితేన్న మన్వస్య... ప్రాసావీః వృష్టిరసి ముచాగాం
 పూర్వోక్త... వీర్యరం అగ్రదానం శరిష్యే అదితేన
 మన్వస్య ప్రసుచ మధ్యమభాగమున్న మూదాయ దదా

విశాత్వగ్నిర్వదతి తథావాయు తామతత్ హంతేతి సత్యం
 ॥ చంద్రమాః అదిత్య సృత్య మోమితి అప సృత్యమాభ
 రన్ యశోయజ్ఞశ్చ దక్షిణా మమోశాత్త మురిశ్చయో
 మేకామస్మన్వీత్య తాన్ స్వాహా ॥ శ్రీ మహావిష్ణుః ఇదం ॥
 అదితేన్న మన్వస్య... ప్రాసావీః సర్వభాగాన్న శేషమూదాయ
 గమో భూతాః ప్రసరంతి తితాబతిరుచ్చంతో వితుదశ్య శ్రేహ్యః
 తేభ్యోన్ బలిం భుష్టితామోహరామి మయిభుష్టిం శుష్టి పతిర
 భాతు హ్యోహా విహవశేభ్యో భూతేభ్యో ఇమం బలిందహామి
 మను శ్రాతర్వేకరేప సామన్యార్థం అనాహతత్రయ మంత్ర
 చానం శరిష్యే అనాహతం యదాహతం ... శోయాబతి ॥
 అశుభ నాయాన్వ తేన ప్రాతర్వేకరేప వేనకర్మణాభగవాన్ సత్వా
 న్యోహా శ్రీ యజ్ఞేత్యర్థ మప్రవీణాశు సర్వం శ్రీ యజ్ఞేత్యర్థా
 న్యోమిభ్య న్యప్తి శ్రేణం చతుస్సగర పర్యంతం అభివౌదయే
 ॥ శ్రీ మహావిష్ణుః ఇదం మూదాయ
 ॥ శ్రీ మహావిష్ణుః ఇదం ॥ శ్రీ మహావిష్ణుః ఇదం ॥
 గాథాంగం చంద్రానామ ॥ శ్రీ మహావిష్ణుః ఇదం ॥

శ్రీ మహావిష్ణుః ఇదం ॥ శ్రీ మహావిష్ణుః ఇదం ॥
 గాథాంగం చంద్రానామ ॥ శ్రీ మహావిష్ణుః ఇదం ॥

సర్వభూ	యదేజ	రతోదేవ	బ్రహ్మచే
౯	౧౨	౫	౨౨
అవసాన	ంతరి	౬	ప్రజాపత
పతి	౧౧	౪	౨౧
౮	కామం	అర్చ్య	బృహస్ప
అవసానే	౨౦	౩	౨౦
౧౦	అధర్వాధ్యై	౧	౧౯
౧౧			సత్తతే

౧	౩	౪	౫
---	---	---	---

నమోరుస్వధా	ద్రాదు	౨౪	౨౩
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా
నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా	నమోరుస్వధా

భాగ వినియోగః

మదాహుతి రగ్రథాగే । ద్విత్వీయే శాశ హోమకం
ద్విత్వీయే బలిదానస్యాత్ । అగ్రదానం తృతీయకే
తృత్వీయే దేవ భూతేషు ॥ శ్రిత్యేచ చతుష్టయం
పంచమే మానుజోహోమః । వైశ్వదేవస్య లక్షణం ।
సర్వేషాం బలీనాం పరిమార్జనాహోమకం పరిషేచనాది విధిః
ద్వావేకం దేవ చత్వారి । ప్రతే కంతి సప్తవచ పృథివ్యాది
దశస్యేక మత ఊర్వం పృథక్ పృథక్ । మదాహుతి మాసైవ
జహయూత్ ॥ పల్కీకాకృతినా అంగుర్యాగ్రేణ బలినిక్షిప్య ॥

— వైశ్వదేవార్చం గృహ పాకారంధః —

అర్హః । పయతా వైశ్వదేవే అన్నస్గ్గ్ సూర్యార్చస్యః ।
భాషాంకాపంతు నధు మిత్త్యభిముఖోఽన్నవర్జయే తే-సం-
శాసశ్చాలభ్యా ఉపస్మృతేహాత్యాధిష్టితా వా తూద్రా సగ్గ్
సూర్యార్చ స్మృన్తే మేగ్గ్ం ప ఏనాచ నుప కల్యాఽధిక మహా
రహః । కేశశ్శృగ్లో మహాహవాపన ముదగోప స్మర్మనంచ
సహవాసానుపి వాష్ట మిమ్మేన పరస్మ వానవేర స్మగోక్ష
మన్నగ్ం సగ్గ్ స్మృత మగ్నానసే శ్రేత్యాధిభిః వోక్షే తదేవ
పవిత్ర్య విత్యాచక్షతే ॥ సిద్ధిన్నే తిష్ఠన్ భూతమితి-స్మృమినే
ప్రబూయా తత్పుణూతం విరాడన్నం తన్మాక్షియాతి పతి
పఠన్ గృహ మేధినోయ దశసీయ స్యహోమా బలయశ్చ
స్మగ్గ్ పుష్టి సంయుక్తాం ఇతి ॥

— అథ వైశ్వదేవ మంత్ర పఠన ప్రయోగః —

ఆచమ్య... పూర్వోక్త పంచం ... వీత్యర్థం ఆశ్చ సంసార
ద్వారా అన్య సంసారార్చం - పంచ సూనా పనుత్తయే
సిద్ధేనాన్నేన ప్రాశస్త్యైశ్వదేవ ప్రత్యామ్నాయం వైశ్వదేవ
మంత్ర పఠనం కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య పఠేత్ ॥

౧. అగ్నేయే స్వాహా అగ్నే ఇదం ||
 ౨. సోమాయ స్వాహా సో ఇదం ||
 ౩. విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్వాహా ||
 వి ... దం ||
 ౪. ధృవాయభూమాయ స్వాహా ||
 ధృ ... ఇదం ||
 ౫. ధ్రువక్షితయే స్వాహా ధ్రువ
 ... ఇదం ||
 ౬. అచ్యుతక్షితయే స్వాహా ||
 అ ... దం ||
 ౭. అగ్నేయే శ్వేతే స్వాహా ||
 అ ... ఇదం ||
 ౮. ధర్మాయ స్వాహా ధ...దం ||
 ౯. అధర్మాయ స్వాహా అ...దం ||
 ౧౦. అద్భుత స్వాహా అ ... దం ||
 ౧౧. ఓషధి వనపృతిభ్య స్వాహా ||
 ఓ ... దం ||
౧౨. రత్నో దేవజనేభ్య స్వాహా ||
 ర ... దం ||
 ౧౩. గృహ్యేభ్య స్వాహా గృ-దం ||
 ౧౪. అనసానేభ్య స్వాహా అ-దం ||
 ౧౫. అవసాన పృతిభ్య స్వాహా ||
 అ ... దం ||
 ౧౬. సర్వ భూతేభ్య స్వాహా ||
 స ... దం ||
 ౧౭. కామాయ స్వాహా కా-దం ||
 ౧౮. అంతరిక్షాయ స్వాహా అం-దం ||
 ౧౯. యదేజితీ వాయు మంత్రం ||
 ౨౦. యదేజితీ జగతియచ్చ చేష్టతి ||
 నామ్నో భాగోఽయన్నామ్నై
 స్వాహా || వాయవ ఇదం ||
 ౨౧. పృథివ్యై స్వాహా పృ-దం ||
 ౨౨. అంతరిక్షాయ స్వాహా అం-దం ||

౨౩. దేవేభ్య స్వాహా || దే-దం ||
 ౨౪. సూర్యాయ స్వాహా సూ-దం ||
 ౨౫. శంద్రమనే స్వాహా శం-దం ||
 ౨౬. సక్షతేభ్య స్వాహా వ-దం ||
 ౨౭. ఇంద్రాయ స్వాహా ఇం-దం ||
 ౨౮. బృహస్పతయే స్వాహా బృ-
 దం ||
 ౨౯. ప్రజాపతయే స్వాహా ప్ర-
 దం ||
 ౩౦. బ్రహ్మణే స్వాహా || బ్ర-దం ||
 ౩౧. స్వధా పితృభ్య స్వాహా ||
 స్వ - దం ||
 ౩౨. నమోరుద్రాయ పశుపతయే
 స్వాహా స - ఇదం ||
౩౩. దేవేభ్య స్వాహా || దే-దం ||
 ౩౪. పితృభ్య స్వధాస్తు || పి-దం ||
 ఇదం పితృయజ్ఞం శీవపితృభ్యో
 స కుర్యాత్ ||
 ౩౫. భూతేభ్యో నమః || భూ-దం ||
 ౩౬. మనుష్యేభ్యో హంతా మ-
 దం ||
 ౩౭. - అగ్రతానం -
 దదా మిత్యగ్నిర్వదతి తథేతి
 వాయు రాహతత్ హంతేతి
 సత్యం చంద్రమాః ఆదిత్య
 సృత్యమోమితి ఆప సత్యత్య
 మాధరక యజ్ఞో యజ్ఞ స్వ
 దక్షిణం మమోపాత్త దురిత
 క్షయో మేకామ సృష్ణభ్య

తాగ్ స్వాహాః ॥ శ్రీ మహా
విష్ణవ ఇదం నమమ ॥

కి. యేభూతాః పవరంతి దివా

న క్తం బలిమిచ్చంతో వితుద

స్యప్రేత్యాః ॥ తేహ్య బలిం

పుష్టి కామోనారామి నయి

పుష్టిం పుష్టిపశ్చిదధాతుస్వాహా

॥ అనాజ్ఞానం యదాజ్ఞాతం శోయజాతి ॥ అనేనమయాశ్చ తేన
ప్రాతరైర్వేదేన గంత్రపారాయణేన గగనవానత్పర్వాత్కృత్య శ్రీ
పరమేశ్వర సుప్రీణాతుః ప్రవర్త్యం శ్రీ పరమేశ్వరార్చనముః ॥
అస్మిన్నాంధ్ర దేశే ప్రాంతీయ భద్రేన కేచిత్ప్రతాంతర వైశ్య
దేవమితి నామూర్నా కుర్వంతి ॥ తత్ర బలిప్రతేపణే అగారస్య
మధ్యే... అగారస్యస్మిత్తర పూర్వదేశే చేత్యాదికించి జంతరం
కల్పయంతి న తత్సమివాచీన మితి మత్వా, ఒస్య త్వక్షేయ
తూచిత మస్మిన్ గంధే, తదేవసనాతనసంప్రదాయ మితిశిష్టా
చార క్రమేణ బహువః కుర్వంతి తస్మా దేవ ప్రక్షిప్తమస్మాభిః
పతాంతర వైశ్యదేవమ్ ॥

— అథ ప్రియభోజనమ్ —

పర్యు చోభయో రుపహసః శోప వస్తమేవ కాలాంతరే
భోజనం త్య పిశ్యాన్నస్య తావైవయోః ప్రియంస్యా త్తదేత
స్మిన్నహని భుంజీయాతా మధశ్చ శియియాతాం మైథున
వర్జనంచ ॥

— అథ సార్వజ్ఞ స్థానీపాకః —

శ్లోభూతే స్థానీపాక స్తహా పచారః పార్వణేన వా భ్యాతః ॥
పశేద్యః ప్రాతరాపాసనగ్ం వాత్వా ॥ పత్న్యవహంతీత్యాది
ప్రతిష్ఠితాభి ఘరణాంతం కృత్వా ॥ అగ్నే రుపసమాధానా
ద్యాజ్య భాగాంతే ॥ సృచ్యుపస్తర్య ॥ ఉత్తరాధా త్సకృత్స్వి
ప్రకృతేవదాయ ॥ ద్వీరభిఘార్య - న హవిః ప్రత్యభిఘార
యతి ॥ అగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వాహాః ॥ అగ్నేయే స్విష్టకృతఇదం

అపశేనాగ్నిం పరినిమృజ్య ॥ అగ్నేయ లేపనం ప్రథమం ప్రాశస్య
ఉత్సృప్యచామతి ॥ ద్వీరుహోతి ॥ ద్వీర్నిమాష్టి ॥ ద్వీః
ప్రాశ్నోతుత్సృప్యచామతీతి నూత్రాన్ సమిత్సన్నహనం
హుత్వా బర్హిస్పమంజనాది ప్రణేతా విమోక్షాంతం కృత్వా ॥
న వ్యవభాదానం పూర్వపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే ॥ వైశ్యదేవం
కృత్వా భోజయేత్ ॥

— హృదయ సంసర్ హోమాః —

అచన్య ... వ్రీతర్థం ॥ హృదయ సంసర్ హోమం కరిష్యే ॥
ఉభయార్చ్యదయ దంపర్షభుః త్రిరాత్రా పరం బ్రహ్మచర్యం
దంత్యా స్థానీపాక శ్రవయిత్వా అగ్నే రుపసమాధానాత్వా
భ్యభాగాంతేనార్చ్యభాయా స్థానీపాకా దుత్తరా అహస్తిభూ

త్వా ! జయూది ప్రదిపద్యనే ॥ పరిషేచనాంతం శృత్వా !
తేనస్విష్టతా యుగ్మం ద్యువతాన్ బ్రాహ్మణాన్ భోజ
యిత్వా ! సిద్ధం వాచయీత చర్వాహుతయః ॥

మంత్రం : ప్రాతరగ్నిం...హువేమ స్వాహా అగ్నిదమిత్రావరుణా
శ్వి భగవూష బ్రహ్మణ పృతి సోమ రుద్రేభ్య ఇదం నమః

2. ప్రాతర్జితం భగ... భక్షిత్యాహ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥

3. భగప్రజేతి... స్వామ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥ 4. ఉతే

దానీం... స్వామ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥ 5. భగవన...

భవేహ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥ 6. సమధ్వరామోష...

అవహంతం స్వాహా ॥ భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదం ॥ 7. అశ్వా

వత్రి గోమతీ... సదాన స్వాహా ॥ వాజిభ్య ఇదం ॥ 8. అగ్నే

స్విష్టకృతే స్వాహా అగ్నే స్విష్టకృత ఇదం ॥ తంత్ర శేషం

పార్యణ వత్సమాపయేత్ ॥

— ఇతి హృదయ సంస్కరణోమాః —

— అథ మూర్తికాపూరణ ప్రయోగః —

అథిగ్య...ప్రీత్యర్థం భర్తృ పత్నిగ్రహార్థం పాత్రోత్పాదనాఖ్యం
కర్మ కరిష్యే ॥ శ్రోద్ధూతా ఇమాం ఖనామీతి యజుఃపాత్రావ్య

మంత్రం : ఇమాంఖనామ్యోవధీం పీరుధం బలవత్తనూంతయా సుపత్నీ
బ్రాత్రతే యయానం విందతే పతిమ్ ॥

సూ! ఉత్తాన పర్వత్యాదిభి స్త్రీసుధిరభిమంత్ర్య ॥

మంత్రం : ఉత్తాన పర్వతే మభగే సహమానే సహస్వతి ॥ సపత్నీంశ్చ

పరాదమ పతింశ్చ కేవలం కృణి ॥ ఉత్తరాహుమంత్రర ఉత్తర

ఉత్తరాభ్యః ॥ అథా సపత్నీయామ మూధరాసాధరాభ్యః ॥

సహస్వస్తి శామ గృహ్మణో అస్మిన్ రమతేజనే ॥ పరామవ

పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి ॥

సూ! అహమస్త్రీతి ఋచా శ్రవచ్చన్నాగ్ం హస్తయోరాబధ్య ॥

మంత్రం : అహమస్త్రీ సహమానాధత్వమసి నాసహిఉభ సహస్వతీ

భూత్వా సపత్నీంశ్చ సహవతౌ ॥

సూ! శయ్యాత్వాచే బాహుభ్యం భర్తారం పతిగృహ్మణీయా మపహాన
లింగతూ వశ్యో భవతి ॥ (సపత్నీ బ్రాత్రసంపద) ॥

మంత్రం : ఉదాత్తభాగం సహమానామభిర్వాచితం సహాయానా ।

మా మనువ్రతే మనోవస్మం గౌరివధావతం వధావారివధావతం ॥

సూ॥ ఏతేనైవ కామేనో దశా సూర్యో అగాదిత్యను వాకేన సవా
చదిత్య ముచిష్యతే ॥

మంత్రం : ఉదాశా సూర్యో అగాదుదయం మామకోభగః । అహంత

ద్విద్యలాపతి మధ్యసాక్షి విహ సహిః । అహం కేతురహం

మార్థానాముగ్రా వివాదనీ మమేదనుక్రతుంపతి స్వహానా

యాఉవాచరత్ ॥ మమపుత్రాశ్చ తుహాణోఽథోమేదుమితా

విరాట్ । ఉతాహమస్మి సంజయా పత్యుశ్చేక్ష్మోక ఉత్తమః ।

యేవేంద్రో మావిమా కృత్య భవద్విప్ర్యత్తమః । అహంత దక్షి

దేవాలసపత్నాకిలాభావంలసపత్నా స పతిష్ఠీ జయంత్యభి

భూవరీ । అవిత్స సర్వాపాగం రాథోవర్షో అనేయసామివ సమ

జైష మిమా అహగం సపత్నీ రభిభూపరీ యథా హమస్య

శీరస్య విరాజన్తుధనస్యధ ॥

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అత్తయ పూర్తి సయోగ వివర

అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ 9. పితృకృత స్వైన సోవయజనమసి
 స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ 4. అత్యృత స్వైనసో-
 వయజన మసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ 8. అనన్యకృతస్వైన
 సోవ...స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ 6. అస్మకృత...స్వాహా
 అగ్నయ ఇదం ॥ యద్వివాహ సక్తం చై... స్వాహా ॥ అగ్నయ
 ఇదం ॥ 8. యత్స్వపం... మసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥
 9. యత్సుమస్తత్పా... మసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥
 10. యద్వివాహం సత్పా విద్వాగ్ం స... మసి స్వాహా ॥
 అగ్నయ ఇదం ॥ 11. ఏన సవీనసోవ...సి స్వాహా ॥ అగ్నయ
 ఇదం ॥ ఇతి శాకల హోమాన్ హుత్యా ॥ స్వస్తి శ్రద్ధా
 మిత్యాదినా నమస్కృత్య శ్వాన బలిం హుత్యాతిధీన్ పూజ
 యేత్ ॥ ఆత్ర వైశ్వదేవే అగ్నైలంఠరణ పూర్వోత్తర పరి
 శ్మేచనాదికం సర్వం మహాయజ్ఞాది తంత్రంచ వైశ్వదేవేనద్రౌ
 ప్యవ్యం ॥ ఇతి విశుగ వైశ్వదేవ ప్రకరణం ॥

— క్షిప్తపక్ష వివాహ వైశ్వదేవ ప్రకారః —

తేషాం వర్ణతాతా ముపయోగే ద్వారదశాహ మధశ్చయ్యా
 బ్రహ్మసర్వం తేషాం లవణ చర్జనం ॥ తో శ్చమస్యైకరాత్ర
 ముపవాసః ॥ శుక్ల ద్విగ్రహాయాం తస్యాపక్ష మం కృత్వా
 దంపతీ ద్వారదశాహస్యగ శ్చయనం బ్రహ్మనర్కం తేషాం లవణ
 చర్జనంచ కృత్వా భర్తా చతుర్దశా ముపవాసేషార్చ మాసాం
 ప్రాత్రకాపాసనం కృత్వా ॥ అన్యార్థాయ వైశ్వదేవ పాతానం
 తరం వైశ్వదేవ మారభ్య ॥ పియభోజనంచ కృత్వా శోన్వి
 భూతే స్థానీవాకం కుర్యాత్ ॥

— ప్రథమ పూర్తిమాత్రికమ కృత్యమ్ —

కాల విలంబాను ప్రారేణ స్మృతు క్ష క్షిప్రాచికం కృత్వా ॥
 హోమ శ యోజక హోమం కృత్వా ॥ అనుగత మగ్నిం పున
 స్సంధాయ ॥ కూస్మాండాదికంచ కృత్వా ॥ పార్శవమాసాం
 బిభక్ష్యసి అన్యార్గంధ గోమాంచ కృత్వా ॥ అన్యార్థాయ
 వైశ్వదేన పాతానంతరం వైశ్వానర స్థానీవాకే న సహోతారం
 సర్వ ప్రాయశ్చిత్త హోమం కృత్వా ॥ వైశ్వదేవ మారభ్య
 పియభోజనంచ కృత్వా శోన్వి భూతే స్థానీవాకః ॥

— బౌద్ధసన పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్ —

అజ్ఞానాశ్చ క్ష విష మేతు శాల్వాయనః ॥ చతుర్దహోమాదుప
 రాగ్నపాసనాశ్చా నమగ దే అయోశ్చైత్యాతిరాత్రా నన్వో
 జ్యోతిర్భువి తామితివాచి న ప్రరా తా దత ఊర్ధ్వమాద్వాదశ
 రాత్రా స్థిర స్థంతుమతీ స్థంతుం తస్యన్నదుభ్యధ్యస్యాన్న

స్త్రుయ స్మిన్ శత్రుం శత్రుం తవ ఇతి చ ప్రాణాయామ శతం చా విశంతి రాత్రా దుపవాసం చా తిగంశతి రాత్రా దత ఊర్ధ్వ మాస పక్షిరాత్రా త్రిసోరాత్రీ రుపవసేదత ఊర్ధ్వమాసం వత్సరా త్ప్రాజాపత్య విహిత మత ఊర్ధ్వం కాలు బహుత్యే దోషగురుత్వమేనన్యర్గురుషు గురువాణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణి భవంతి । నిర్విషో యథాకర్మా భ్యాసో గరియా నితి శుభత్యా దితి ॥

అలప్య పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్

శాల్యాదునః ॥ అలస్యాదగ్ని పరిత్యాగే ద్వారదశాహతిక్రమే త్యాదశాహ ముపవాసో సంవత్సరాతిక్రమే మాసోపవాసః పయోవా భక్షయే దుభయత్ర యావత్కాలస్యా త్తావదోమ ద్రవ్యం త్యక్తేషతో దానం చైవం విప్రాయ దద్యాద్యథా హోమ స్థైవ స్థాపితి నిహితోఽగ్ని కుత్స్థుష దద్వర్ధిగ్ సంవత్సర వ్యతిక్రమో పతితో భవతి । తస్మాదత ఊర్ధ్వం సర్వకర్మ స్వసథికాగో న ప్రాయశ్చిత్త మిత్య కమతి ॥

కామకృత పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్

కామకాత విషయేతు మనురాహ ॥ అగ్నిహోత్ర్య పవిధ్యా ఓగ్నిన్ తాహ్వాణః కామకారతః చాంద్రాయణం చ న్నాసం వీరహత్యా సమం హితత్ ॥ అగ్నిహోత్ర్యప విధ్యాగ్నిన్ మాసాదూర్ధ్వంతు కామతః । కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణం చైవ కుర్యాదేవా విచారయన్నితి ॥

నాస్తిక పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్

నాస్తిక విషయేతు వ్యాసుః ।

గూర్ణం పిష్టం చాస్తిత్యా త్ప్రాజాపత్యం చరేద్విజః అగ్నిత్ర తునరాదధ్యా దానమేవ తథైవ ॥

వైశ్యదేవ పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్
మాధవీయే ప్రజాపతిః ॥

హవిర్యజ్ఞేవ్య శక్తస్య లుప్తుపేక్ష మాదితః । ప్రాజా పత్యేన శుభ్యేత చాక సంస్థానై చైవహి । అశ్వత్యానృతమం యజ్ఞం । యజ్ఞానామధికారతః ఉపవాసేన శుభ్యేత । చాక సంస్థానై చైవహి ॥ మాధవీయే - శాత్యాదునః ॥ విత్త యజ్ఞ త్యయేచైవ వైశ్యదేవాత్యయేఽపివ । అనిష్టానవ యజ్ఞేన । వహన్ ప్రాశనే తథా । భోజనే పరితాన్నస్య చరురేశ్వనగో భవేత్ ॥ కాట్యాదునీయే ॥ అథ పంచనః యజ్ఞాహం ఏకకస్మిన్ అతీతేద్యహే । త్ర్యహేవాఽతతేతిస స్యతుమతీ ర్మహుయాదిమంమే వరుణ తత్యాయామూతి, యచ్చిద్ది యత్కించేద మిత్యా నవరాత్రా దత ఊర్ధ్వం ఆ ద్వారదశ రాత్రా దగ్నేఽభ్యావ ర్నితి చక్షస్తోభ్యా వర్ధి నీర్ముత్యా ద్వారదశ గృహీతేవ స్వపం పూరయిత్వా సప్తతే అగ్నే ఇతి సప్త వత్యా పూర్ణాహుతిగ్ం హుత్యాఽగ్నియే తంతుమతే స్థావీపాకం కుర్యాదత ఊర్ధ్వం పునరాధేయం ॥

స్థావీపాక పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్

అథ భర్గ్యుతీతే మనోజ్యోతి రయాశ్చ యదస్మిన్ యజ్ఞే న్యన ఇంద్రేదేతి చత్రస అజ్యాహుతీర్మహుయాత్ ॥ స్థావీపాకం కుర్యాత్ ॥ ప్రాగప్తమ్యా అత ఊర్ధ్వంసోపవాసం కుర్యా న్యయోర్ధ్వ త్రిమిత్రయ ఇత్యేవగ్ం సచల్ప్య తే ప్రథమ పాశ్చిమగ్ం స్థావీపాకం కుర్యాద్విత్తీయే వైశ్యానరచాగ్నితే త్యతీయే పునరాధేయ ఇతి శాల్యాదునః ॥

ప్రాయశ్చిత్త సమన్వయః

నవచ సైశ్వర్య దేవస్య కయోచిదనుష పత్యా ప్రథమ పర్వణి
నారంభే ఆగామి పార్థిమాస్యాది వైశ్వానర స్థావీపాకంశ్చ త్వా
స ప్రహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తం చ ముఖ్యం । యథోక్త
ప్రకారేణ సైశ్వర్యదేవ మారభేత్ ॥ అథ ఊర్ధ్వం సంవత్సర
పర్యంతం ఉపవాసం ప్రాజాపత్య ప్రతం చ కృత్వా ॥ ఉక్త
ప్రకారేణారభేత్ స్థావీపాకస్యాపి ప్రథమ పర్వతీక్రమే
విభ్రష్టేషీం కృత్వా ॥ సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తం చ
ముఖ్యం । స్థావీపాక మారభేత్ । అథ ఊర్ధ్వం సంవత్సర
పర్యంతం ప్రాజాపత్య ముపవాసం చ కృత్వా, ఉక్తప్రకా
రేణారభేత్ । ఔపాసనే సత్ప్రవాసుం కల్పి, తదను గమేతు
చతుర్థహోమోదాత్యారభ్య యదుక్తం తస్మిన్వంకృత్వా అర
భేత్ । అథ ఊర్ధ్వం సంవత్సరావంతరం సర్వేషామ్ ॥

అథ ప్రాయశ్చిత్త విషయః

సర్వప్రాయశ్చిత్తం చ కృత్వా ఆరంభః ॥ సైశ్వర్యదేవ స్థావీ
పాకయోరారబ్ధౌ తి కమేతు ఉక్త వచనాను పారే కా
విలంబమాశ్రిత్య పునరా భేయాంతంచ కృత్వా ఔపాసనా
దికం కుర్యాత్ । అత్రాప్యాల్పాద్యంతీక్రమేతు ఉక్తప్రకా
రేణ సంవత్సర పర్యంతం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, ఔపాసనా
దికం కుర్యాత్ । అనంతరం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కూష్మాండా
దికంచ కృత్వా ఔపాసనం కుర్యాత్ । పర్వత్ర ప్రథమ పర్వా
తిక్రమ మారభ్య । గృహిణోర్నతహాప ఇత్యాది తాల్పా
యన వచనాత్పాపా త్రయోదశ హోమశ్చ కర్తవ్యః ॥

అథ ఏకదివిషయాను క్రమణికా

అంబస్మిన్ పర్యంతం ప్రాజాపత్యాదికం అథ ఊర్ధ్వ చూపాసన
ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణోక్త ప్రథమ కల్పవృత్తిరిక్త విషయే -
ఏకత్, స్థానే సర్వప్రాయశ్చిత్తం పదుదస్త విషయేతు విలం
బాను పారేణ ప్రాజాపత్యాదికమేవ ॥

అథ - సైశ్వర్యదేవ కేవల విశేషః

ఆప సంబివాం తాకికాగ్నౌ పశ్యమన్నం నైదికాగ్నౌ వైశ్వ
దేవం కుర్యాత్ ॥ తథాహాపస్తంబః । పరోక్ష మన్నగ్ం సగ్
సూత్ర మగ్నాపని శ్రీ త్యాదిభిః ప్రోక్షే త్రదేవ పవిత్ర మిత్యా
చక్షతే । దేవానామ పితృవిత్రం కిం పునర్మనుష్యాణామితి ।
ఏతేన భార్యా భుత్యాది సంస్కృతమన్నం పాత్రే నిధాయ
జహుయాదితి ॥ ప్రాత్యహోమంతు నిర్వర్త్య సముద్ర త్యహుతా
శనాత్ । శ్శవం మహావనే పత్వా తత్ర పాకం సమాచరేత్ ॥
ఇతి మనువచనాత్ మన్మిన్నగ్నౌ భవేత్పానో వైశ్వదేవంతు
శ్రుతవై ఇతి తాతా తపవచనాచ్చ అన్యగ్ని పత్వాన్నస్యా
న్నాగ్నౌ సైశ్వర్యదేవో న కర్తవ్య ఇత్యర్థః ॥ తాకికాగ్ని పక్షే
పరగృహాదగ్నిర్నాసారేదితి । యతః పరాగ్ని పక్షేన కృత
స్యకర్మాహోమం ఫలమగ్ని దస్యభవతి ॥ అపరార్కే । పవ
నాగ్నిం సగృహీయాత్పరవేశ్యని తాతుచిత్ । తేన పక్షేనవా
న్యేన । యశ్చిన్న కుతు తే శుభమ్ । శచ్యభస్య ఫలస్యార్థ
మగ్నిదస్య భవేన్నప్తి పతి వచనాత్ । పవనస్యాగ్నిర్నైదికాగ్నిః
అహోదితేన పాకేన కృతేనోద్ధరణేనవా తాకికాగ్నిస్సవిజ్ఞేయో
హోమేనా హోదితేన చ త్యాదివచనావి భార్యాగ్ని విషయాణి
తాకికాగ్ని సర్వపక్షేతు గృహ్యాకారికా కార ఆహాఅహోహ్య
ద్యాస్య ఘృతాధ్వక్తం భువి సవ్యం నిధాయ చేతి ॥

అథ - దేవతార్చనాత్మ్యం వైశ్వదేవ నిర్ణయః

ధర్మఖండః॥ అశ్వతే వైశ్వదేవతయది దేవ వివేదనం సద్యః
పాషండతా మేతి కరోచ్ఛిష్టం యది స్మరేత్ ॥ నివేదితేన
చాశ్వన వైశ్వదేవం యదిష్యతే॥ వినియక్త విరోధేన
మిమాంసాయాః ప్రకోపనం ॥ వ్యత్యయో నహి శంకార్హ
స్మృతివాక్య విరోధతః ॥ వైశ్వదేవం విధాయాదౌ తదన్వం
మంత్ర సంస్కృతం ॥ దేవేభ్యశ్చ ప్రదాతవ్యం బలికర్మాన
సానకం ॥ ఖడ్గధారా సమం విద్యాత్ స్మార్తకర్మ మునీరితమ్
సూక్ష్మత్వాత్సూక్ష్మగోరం తచ్చ యతత్ స్మృతివిలోకనాత్ ॥
స్మృతి జ్ఞానా దనుష్ఠాన మనంత ఫలదం విదుః ॥ స్మృత్యభావే
ఽపి వృద్ధాధ్యః ప్రీభ్యో ధర్మానగాహనం శ్రుతిస్మృతిభ్యాం
హీనోఽంధః కాణో వ్యాత్యైకయా వినతి ॥ శ్రుతిస్మృతిహీ
వ్ ప్రాణాం చక్షుషీ పరమే మతే ॥ కాణ స్త్యైకయా హీణో
ద్వాభ్యా మంధః ప్రకీర్తితః అధిత్వ చతురో వేదాన్ పదంగం
చ పదక్రమాన్ ॥ స్మృతిహీనా న శోభతే చంద్రహీనేన
శరరీ ॥

అథ - వైశ్వదేవ పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్

హేమాద్రాదౌ ॥ దేవలః ॥ వైశ్వదేవం ద్విజైః కార్యమన్న
శుభర్షిర మాదరాత్ ॥ పంచసూనాపనుత్కీర్ణం లవణైర్వర్ణంజనై
ర్వినాలోకాక్షిః॥ద్విజ స్వహరహః కుర్యాద్వైశ్వదేవంహుతా
శనే ॥ ౧-న్యథా దోషమావృత్తి వృక్షస్యాత్కయంభీ భువి ॥
౨-న్నం దుష్టం త్రివిధం ॥ సంస్కారదుష్టం క్రియాదుష్టం న్య
భావదుష్టం చేతి ॥ దేవపూజా వైశ్వదేవ రహితం సంస్కార
దుష్టం ॥ ఏకపంక్తా భుంజానో ద్విజః భోజనం త్యక్త్వా గచ్ఛతి
కేషైర్వర్షిభ్యుక్తం తత్త్రియాదుష్టం॥లశునాదికంన్యభావదుష్టం॥

శతాశా బలిః ॥ సంస్కారదుష్టం విశ్లేయం ॥ వైశ్వదేవ వివ
ర్ణం సగ్రహ్యవిష్యశ్చ త్యక్త్వా త్యక్త్వా పాత్రంగతో యది ॥
గ్రహ్యవిష్యం విశ్లేయం తద్యోక్త్యాణాం ద్విజన్యనాం ॥
న్యభావదుష్టం లశునం విప్రైస్సర్వత్ర గణ్యతే ॥ తస్మాద్వై
శ్వదేవోఽనశ్యం కర్తవ్యః ॥ -న్యథా దోష మాహగౌశమః
వైశ్వదేవం పరిత్యజ్య యో భుంక్తే స ద్విజాధమః ॥ మహాం
తం సరకం గత్వా నృత్యోధపతి కంటకీ ॥ ప్రాయశ్చిత్తమదం
ప్రాకం వైశ్వదేవం పరిగమే ॥ ఫలకృచ్ఛం తథా గత్వా
శుద్ధమావృత్తి పూరజః ॥ మానత్యాగేతుః తాంధ్రస్యాన్తి
ద్వర్ష త్యాగే పతత్యసా ॥ అత ఊర్ధ్వం పతిత ప్రాయశ్చిత్త
ముక్తం ॥

వైశ్వదేవాత్మ్యం ఖిజదానమ్

అశ్వతే వైశ్వదేవేతు ఖిజుర్భిక్షార్ మాగతే ఉర్ధ్వత్యవైశ్వ
దేవారం భిక్షం దత్త్వా వివర్ణయేత్ ॥

బలిప్రదానకాల కాక స్పృష్టి ప్రాయశ్చిత్తమ్

అథ-బలిప్రదానకాలే కాకస్పృష్ట మాహ ॥ స్పృత్యంతరే బలి
ప్రదాన కాలేతు కాక్తరభిమృశన్ ద్విజః ॥ బలిం నిధాయ
భూమాతు భృతం పాశ, విశుద్ధపీతి ॥ హేమాద్రాచ ॥
బల్యరహన్న మాదాయ శ్వానా వితి జగన్మహీ ॥ స్పృష్ట
బలిభుజా విప్రః పాదౌ ప్రత్యుశ్య వాగ్యః ॥ భూమా బలిం
వినిక్షిప్య ద్విరాచమ్య విశుద్ధ్యతి ॥ బలిప్రదానాదన్యత్ర స్నాన
మేవ నిధియత ఇతి ॥

బలిప్రమాణమ్

బలిప్రమాణమాహ ॥ గానమాత్రే తా చాన్నేన దద్యాద్వాచ్ఛిది
బలిం గృహీతి ॥ చంద్రికాయాం ॥ ఉత్తానేనతు మాన్నేన

సూర్యుని గుహః గోణ పీఠితం । సంహతాంగులిపాణిస్తు వాగ్ లో
అబలాయాదధివిరితి ॥ వట్కర్య చంద్రికాయాం ॥ జేతేభ్యస్తు
బలుతా దన్నా చ్ఛేపాద్యుత్త బలిం హకేత్ ॥

అథ - వైశ్వదేవ పర్వ ప్రవాళి

అథ వైశ్వదేవ వర్ణాన్యాయా చంద్రికాయాం ॥ అహవిష్యం
పశు స్తం వా వైశ్వదేవే వివర్ణయేత్ ॥ లో ద్రవం వరకం
మాషం మనురంచ వివర్ణయేత్ ఇతి ॥ చకరాత్కృసర
యావనాభాన్నమ్ ॥

వైశ్వదేవాధ్యధికారిణ స్తంధుల దాన విధి:

అథ వైశ్వదేవాధ్యధికారిణ స్తంధులాదిదానే నాన్న దానా
త్తంధుల ఫలం భవతి ॥ తథాచ స్మృతిః ॥ అమమేవ ప్రదాతవ్య
మన్న దానాన్న పద్మణిమ్ ॥ అతిభిర్వైశ్వ దేవంచ కేవో
భారాః సుశస్యం ॥ ఆహం తంధులాది దనం స్వగృహం
ప్రత్యాగతస్య వైశ్వదేవాధ్యధికారిణో గృహస్థస్య గృహస్థేన
భోజ్యాన్నేనాపి తస్యాచుమేవ దాతవ్యం ॥ తప్తతిగృహ్యా
పక్వాత్తేనాన్నేన వైశ్వదేవా భిరణా దాతురన్నదానా
త్తంధుల ఫల్యం భవతి ॥ వైశ్వదేవాధ్యధికారిణః పరాన్న
భోజన కృతే వైశ్వదేవాధ్యభావేన అన్నపతి గ్రహపాపా
త్తంధుల పాపం భవతీశ్వభిప్రాయః ॥ పురాణైఃపి ॥ అన్న
దానాచ్చ గృహం ఫలం తంధుల దానతః కౌపాననం వైశ్వ
దేవమాతిథ్యం దేవతార్చనం ॥ బంధూనాం పుత్రదారాణాం
తథా స్వస్య చ పోషణం ॥ భవంత్యేతాని సర్వాణి రాజన్
తంధుల దానక ఇతి ॥ స్వయం వాక్ శతం భుక్తే ఇతి లోక
ప్రసిద్ధిర్వాచ్యేతి ॥

అథ - నక్షత్రేష్టిః

గృహ్యభిషాగ్నాగ్నిర్నా పాతు కృత్తికానక్షత్రం దేవమృదియం

ఇదిమహాసాం విచక్షణం ॥ హవిరా సంజహతోతన యవ్యభాంతి

విశ్వదేవో యస్యకేతవః ॥ యస్యేమా విశ్వాభువనానీ సర్వా ॥

కృత్తికాభిరభి సంవసానః ॥ అగ్నిర్నో దేవ స్సృచితేదభాతుః

కృత్తికా నక్షత్ర దేవతా మగ్ని మావాహయ్యామి సావ
యామి పూజయామి ॥

ఉత్తహోమః ॥ అగ్నేయే స్వాహా ॥ కృత్తికాభ్య స్వాహా ॥ అంభాయే

స్వాహా ॥ దులాయే స్వాహా ॥ నిత్యైస్వ స్వాహా ॥ అభ్రయం

త్యైస్వాహా ॥ మేఘయంత్యైస్వాహా ॥ వర్షయంత్యై స్వాహా ॥

చ పుణ్యేకాయే స్వాహా ॥ కృత్తికానక్షత్ర దేవతాయే అగ్నేయ
ఇదమ్ ॥

౧. లోహిణీ ॥ ద్రువాపతే లోహిణీవేతు పత్తి ॥ విశ్వయాసా బృహతి

చిత్రభానుః ॥ సానోయజ్ఞస్య సుచితే దభాతు ॥ యథాశనమ

శరదస్సరీరాః ॥ లోహిణీ దేవుడగా తురస్తాత్ ॥ విశ్వయా

పాణి ప్రతివ్రాదమానాః । ప్రజాపతిగ్ం హవిషా వర్తయంతి ।
ప్రియాదేవానా ముపయూతు యజ్ఞమ్ । యోహిణి నక్షత్ర
దేవతాం ప్రజాపతి మా...మి ॥

ఉపహోమాః ॥ ప్రజాపతయే స్వాహా ॥ యోహిణ్యై స్వాహా ॥ యోహ
మాతాయై స్వాహా ॥ ప్రజాభ్య స్వాహా ॥ యోహిణి నక్షత్ర
దేవతాయై బ్రహ్మణః ఇదం ॥

3. మృగశీర్ష । సోమోరాతా మృగశీర్షేణ ఆగన్ । శివం నక్షత్రం
ప్రియమస్మదామ । ఆప్యాయమానో బహుధా జనన్ము । రేతః
ప్రజాం యజమానే దధాతు । యతేనక్షత్రం మృగశీర్ష మస్మి
ప్రియగ్ం రాజన్ ప్రియతమమం ప్రియాణాం । తస్మైతే సోమ
హవిషా విధేమ । శంస్మ ఏధి ద్విపదే శంవతుష్వదే । మృగ
శీర్షా నక్షత్ర దేవతాం చల్లద మా ... మి ॥
ఉమాః ॥ సోమాయ స్వాహా ॥ మృగశీర్షాయ స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాభ్య
స్వాహా ॥ ఓషధీభ్య స్వాహా ॥ రాత్ర్యా యస్వాహా ॥ అభిజిత్వై స్వాహా ॥
మృగశీర్షా నక్షత్ర దేవతాయై సోమాయేదం ॥

శు. అర్చాః ॥ అర్చయా ద్మదః ప్రథమాన ఏతి । శ్రేష్ఠా దేవాతాం
పతిరగ్నియానాం నక్షత్రమస్య హవిషా విధేత ॥ మానః
ప్రజాగ్ం రిరిషవ్యోత వీరాన్ । హేతి రుద్రస్య హరిణోవ్యుక్తు
అర్చా నక్షత్రం తాషతాగ్ం హవిర్హుః । ప్రముఖం శూత్రా
దశరితాని విత్వా ॥ అపాఘుశగ్ం పన్నదతా మురాభిమ్ । అర్చా
నక్షత్ర దేవతాం రుద్రమావాహ యామి ॥ స్థాప ... మి ॥
ఉమాః ॥ రుద్రాయ స్వాహా ॥ అర్చాయై స్వాహా ॥ పిన్వమానాయై
స్వాహా ॥ పశుభ్య స్వాహా ॥ అర్చా నక్షత్ర దేవతాయై
రుద్రాయేదం ॥

౫. పునర్వసూ ॥ పునర్న దేవ్యదితి స్పృణోతు । పునర్వసూనః ॥
పునరేతాం యజ్ఞం ॥ పునర్న దేవా అభియంతుసర్వే పునః
పునర్న హవిషాయ జామః । ఏవాన దేవ్య దితి రనర్వా ।
విశ్వేభ్య భక్తి జగతః ప్రతిష్ఠా । పునర్వసూ హవిషా వర్త
యంతి । ప్రియం దేవానా మవ్యతు పాథః ॥ పునర్వసూనక్షత్ర
దేవతా మదితి మావానా ... మి ॥

వివక్షామ్ తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్మ మహ్యమ్ || తన్నక్ష
ప్రజాం పీఠపతీగం పనోతుగోభిర్నో అశ్వైః స్పృశమస్తయజ్ఞమ్
చిత్తానక్షత్ర దేవతాం శ్వస్థా మనాహయామి ... మి ||

|| తన్నక్షత్రే స్వాహా || చిత్తాయై స్వాహా || చైత్రాయై స్వాహా ||
|| ప్రజాయై స్వాహా || చిత్తానక్షత్ర దేవతాయై శ్వస్థాయై ఇదమ్ ||

౧౩. స్వాతి వాయు ర్నక్షత్ర మశ్వతి నిష్టామ్ | తన్నక్షిగ్ం
వృషభో రోరువాః | సమీరయన్భుననా మాతరిశ్వా | అప
ద్యేమాగ్ంసి నుదతా మరాతీః | తన్నవాయు సదునిష్టా
శ్వణోతు | తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్మ మహ్యమ్ | తన్న
దేవాసో అనుబాశంతు కామం యథాతరేమ కురితాని విశ్వా
స్వాతి నక్షత్ర దేవతాం హయామి ||

|| తన్నక్షత్రే స్వాహా || నిష్టాయై స్వాహా || కామ హారాయై
స్వాహా || అభిజిత్వై స్వాహా || స్వాతి నక్షత్ర దేవతాయై
|| వాయవ ఇదమ్ ||

౧౪. విశాఖా || దూరమస్మచ్ఛత్రో నోయతు భీతాః | తదింద్రాగ్ని
కృణుతాం తద్విశాఖే || తన్నదేవా అనుమదంతు యజ్ఞమ్
పశ్యన్తురసా దధయన్తో అస్తు | నక్షత్రాణా మధిపత్నీ
విశాఖే | క్రేపా వింద్రాగ్ని భువనస్య గోపా | విశూచశశత్యా
నపభాధమానా | అపతుధన్నదతా మరాతిమ్ | విశాఖానక్షత్ర
దేవతే ఇంద్రాగ్ని ఆవాహయామి .. మి ||

ఉ ప || ఇంద్రాగ్ని భ్యగ్ స్వాహా || విశాఖా భ్యగ్ స్వాహా ||
|| కైప్లాయ స్వాహా || అభిజిత్వై స్వాహా || విశాఖా నక్షత్ర
దేవతాభ్యా మింద్రాగ్ని భ్యామిదమ్ ||

౧౫. పూర్తిమా || పూర్ణా పశ్యాచ్చదుత పూర్ణా పురస్తాత్ | ఉన్నధ్యతః
|| పూర్తిమాసీ జగాయ | తస్యాం దేవా అధినంవనంతః | ఉత్తమే
|| నాశ ఇహమాదయంతామ్ | పృథ్వీ సువర్ణా యువతిస్సజామా
|| పూర్తిమాస్సుదగాచ్ఛోభమానా | ఆప్యాయ యంతీ దురితాని
|| విశ్వా | ఉరుం కుహం యజమానాయ యజ్ఞమ్ || పూర్తిమాతి

ధిదేవతాం చంద్రమస మా ... మి || చిత్రభాను ర్యజమాన
దధాతు | హవిర్న | పాథశ్చైత్యో జవంతాం చైత్యో మదేమ
రోచమానా మరాత్యోపా యజ్ఞమ్ ||

ఉ.ప || పౌర్ణమాస్యే స్వాహా || కామాయ స్వాహా || అగ్నేస్వాహా ||
పూర్ణిమాతిథి దేవతాయై చంద్రమస ఇదం నమః ||

౧౬. అనూరాధా || ఋధాగ్నిహవైర్న మసాప సద్య | మిత్రం దేవం
మిత్రధేయనో అస్తు || అనూరాధాన్ హవిషా నరయంతః ||
శతం జీవేమ శరణ్యనీరాః | చిత్రం నక్షత్ర ముదగాత్పర
సాత్ | అనూరాధాన ఇతి యద్వదంతి | శబ్దిత ఏతి పథి
దేవయానైః హిరణ్యయై ర్నితై రంతరిక్షే || అనూరాధా
నక్షత్ర దేవతాం మిత్ర మావా ... మి ||

ఉ.ప || మిత్రాయ స్వాహా || అనూరాధేభ్య స్వాహా || మిత్రధ
యాయ స్వాహా || అభిజత్యై స్వాహా || అనూరాధా నక్షత్ర
దేవతాయై మిత్రాయేదం ||

౧౭. శ్యేషా || ఇంద్రో శ్యేషా మను నక్షత్రమేతి | యస్మిన్ పుత్రం
పుత్రతూర్యేత తాం | తస్మిన్ పయ మన్మతం దుహానాః |
తుధంతేమ దురితిం దుగిష్టిం | పురందరాయ పృషభాయ
ధృవతే || అపాథాయ సహమానాయ మీధుమే || ఇంద్రా
యశ్యేషా మధునుదుహానా | ఉరుం కృణోతు యజమానాయ
లోకమ్ || శ్యేషా నక్షత్ర దేవతా మింద్ర మా ... మి ||

ఉ.ప || ఇంద్రాయ స్వాహా || శ్యేషాయ స్వాహా || శ్యేష్ఠిస్వామ్యై స్వాహా ||
అభిజత్యై స్వాహా || శ్యేషా నక్షత్ర దేవతాయై ఇంద్రాయేదమ్ ||

౧౮. మూలా || మూలం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ || పరాచ్యతుశిర్
మూలేః పరాచా | నోభిర్నక్షత్రం పశుభి స్సమక్తం | అహ
ర్భాయాద్యజమానాయ మహ్యం || అహర్నో అద్యస వితే
దభాతు | మూలం నక్షత్ర మితియద్వదంతి | పరాంబింహవా
మితి ముతీం దుదామి | శివం ప్రేక్షాయై శివమస్తు మహ్యమ్ ||
భూలా నక్షత్ర దేవతా ముగర మావాహాయామి ... మి ||

ఉ-ప || ప్రజాపతయే స్వాహా || మూలాయ స్వాహా || ప్రజాయే స్వాహా ||

మూలా నక్షత్ర దేవతాయై అసురా యేదం ||

౧౯. పూర్వాషాఢా || యాదివ్యా అపః పయసానం బభూవుః | యా
అంతరిక్ష ఉతపార్తి వీర్యాః | యాసామషాఢా అనుయంతి
కామమ్ || తాన ఆపశ్యగ్ స్వానా భవంతు | యాశ్చ కూర్వా
యాశ్చ నాద్యా స్సముదియాః | యాశ్చ వైశంతీ రుతప్రాప
వీర్యాః | యాసా మషాఢా నుధు భక్షయంతి | తాన ఆపశ్యగ్
స్వానా భవంతు || పూర్వాషాఢా నక్షత్ర దేవతా అప అవాహ
యామి ... మి ||

ఉ-ప || అద్భిన్ స్వాహా || ఆషాఢాభ్య స్వాహా || సముద్రాయ
స్వాహా కామాయ స్వాహా || అభిజిత్వై స్వాహా || పూర్వా
షాఢా నక్షత్ర దేవతాభ్యః అద్భిన్ ఇదం ||

౨౦. ఉత్తరాషాఢా || తన్నో విశ్వే ఉపశ్యణ్యంతు దేవాః | తద
షాఢా అభిసంశంతు యజ్ఞం | తన్నక్షత్రం ప్రథతాం

బశుధ్యః | కృషిర్వృష్టి ర్యజమానాయ కల్పతామ్ | శుభ్రాః
కన్యా యావత యస్సు వేశసః | కర్మకృత స్సుకృతో వీర్యావతీః |
|| విశ్వాక్ దేవాన్ హవిసా వర్షయంతీః || అషాఢాః కామ
ముపయాంతు యజ్ఞమ్ | ఉత్తరాషాఢా నక్షత్ర దేవతా
విశ్వాన్ దేవానావాహ ... మి ||

ఉ-ప || విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్వాహా || ఆషాఢాభ్య స్వాహా || అప
జయ్యాయ స్వాహా || జిత్వై స్వాహా || ఉత్తరాషాఢా నక్షత్ర
దేవతాభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం ||

౨౧. అభిజిత్ || యస్మిన్ బ్రహ్మభ్య జయ త్వర్గమేతత్ | అముంచ
లోక మిదమూచ సర్వమ్ | తన్నో నక్షత్రమభిజిద్విజ్ఞాన్ |
శ్రియం దధాత్వ హృదీయ మానం | ఉభాలోకా బ్రహ్మణా
సంజితేమాతవ్నో నక్షత్ర మభిజద్విచహ్మ తస్మిన్ శ్రియం సృత
నాస్సంజయేమ | తన్నో దేవాసా అను జావంతు కామమ్ ||
అభిజన్నక్షత్ర దేవతాం బ్రహ్మణ మా ... మి ||

ఉ-ప || బ్రహ్మజే స్యాహమ్ || అహింసే స్యాహమ్ || బ్రహ్మలోకాయ స్యాహమ్ ||
అభిజ్ఞత్యే స్యాహమ్ || అభిజన్యత్తత దేవతాయై బ్రహ్మోజ్జయమ్ ||

౨౨. శ్రవణమ్ || శ్రవణంతి శ్రోతా మమృతస్య గోపాన్ || పుణ్య
మస్య ఉపశ్చయోన్మి వానమ్ || మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మహా
ర్యామ్ || ప్రతీచీ మేనాగ్ం హవిషాయజానుః || తేభావిష్ణురు
కుశాయై వివ్రతమ్ || మహీం దివం పృథివీ మంతరితమ్ ||
తప్తేష్వైతే శ్రవణమ్ మానాః || పుణ్యగ్ శ్లోకం యజ్ఞమానాయ
కృణోతి || శ్రవణ సత్తత దేవతాం విష్ణు మావాహ ... మి ||

ఉ-ప || విష్ణవే స్యాహమ్ || శ్రోతాయై స్యాహమ్ || శ్లోకాయ స్యాహమ్ ||
శ్రుతాయ స్యాహమ్ || శ్రవణ సత్తత దేవతాయై విష్ణవ ఇదమ్ ||

౨౩. ధనిష్ఠా || అష్టా దేవా ససవ స్సమూర్తాః || పరస్మాదే వీరజరా
శ్రవీహః || తే యజ్ఞం పాంతు రజసుః || పరస్మాత్ ససవత్కరణ
మమృతగ్ స్వప్తి || యజ్ఞస్యః పాంతు వసవః || పరస్మాత్ ||

దక్షిణతోఽభియంతు శ్రవిష్ఠాః పుణ్యం సత్తత మభిసంవిశామ
మానో ఆరాతి రఘశగ్ం సాగశ || ధనిష్ఠా సత్తత దేవతా
వనూ నావాహ ... మి ||

ఉ-ప || పసుభ్య స్యాహమ్ || శ్రవిష్ఠాభ్య స్యాహమ్ || అగ్రాయ స్యాహమ్ ||
పరీత్యై స్యాహమ్ || ధనిష్ఠా సత్తత దేవతాభ్య పసుభ్య ఇదమ్ ||

౨౪. శతభిషమ్ || తత్రస్యరాజా పరుణోధి రాజః || వత్తతాగ్ం
శతభిషగ్శిష్ఠః తౌ దేవేభ్యః కృణుతో నీరమాయుః శతగ్ం
సమాసా శేషజా నిధతః || యజ్ఞస్య రాజా పరుణఉపయాతు
తస్మి విశ్వే అభిసంయంతు దేవాః || తస్మి సత్తతగ్ం శత
భిషగ్మహమ్ || నీరమాయుః ప్రతిరజ్ఞేషజాని || శతభిషజ్ఞ
త్తత దేవతాం పరుణ మావా ... మి ||

ఉ-ప || పరుణాయ స్యాహమ్ || శతభిషజే స్యాహమ్ || శేషజేభ్య స్యాహమ్ ||
శతభిషా సత్తత దేవతాయై పరుణా యేదమ్ ||

౨౫. పూర్వాభాద్రాదా || అజన్త పారుదగా త్పరస్మాత్ || విశ్వాయాపాణి

ప్రతిమోక్ష మానః । తస్య దేవాః ప్రసవయంతి సర్వే ప్రోష్ఠాః ॥
 పదాసో అమృతస్య గోపాః । విభ్రాజమానస్సమిధానఉగ్రః ।
 అంతరిక్ష మరుహద గంధార్వం । తగ్ం సూర్యం దేవమజమేక
 పాదం । ప్రోష్ఠపదాసో అనుయంతి సర్వే । పూర్వాభాద్రా
 నక్షత్ర దేవతా మజమేక పాదమావా ... మి ॥

ఉ.ప ॥ అజాయేక పదే స్వాహా ॥ ప్రోష్ఠపదేభ్య స్వాహా ॥ కేజస
 స్వాహా ॥ బ్రహ్మ వర్చస్వాయ స్వాహా ॥ పూర్వాభాద్రా
 నక్షత్ర దేవతాయై అజాయేక పదా యేదం ॥

౨౬. ఉత్తరాభాద్రా ॥ అహిర్భుధ్నియః ప్రథమాన ఏతి శ్రేష్ఠో
 దేవానా ముతమాను మాణాం । తం బ్రాహ్మణాస్సమసా
 స్సమ్యాసః ప్రోష్ఠపదాసో అభిరక్షంతిసర్వే । చత్వార ఏక
 మభి కర్మ దేవాః । ప్రోష్ఠ పదాస ఇతి యాన్ వదంతి । తే
 బుధ్నియం పరిషద్యగ్ స్తువంతః । అహిగ్ం రక్షంతి సమసా
 పసద్య ॥ ఉత్తరాభాద్రా నక్షత్ర దేవతా మహిర్భుధ్నియ
 మానా ... మి ॥

ఉ.ప ॥ అహాయే బుధ్నియాయ స్వాహా ॥ ప్రోష్ఠపదేభ్య స్వాహా ॥
 ప్రతిపాయై స్వాహా ॥ ఉత్తరాభాద్రా నక్షత్ర దేవతాయై
 అహిర్భుధ్నియా యేదం ॥

౨౭. కేవలీ ॥ పూషారేవత్యన్వేతి పంథామ్ ॥ పుష్టిపతీ పశుపావా
 బస్త్రై ॥ ఇమానిహవ్యా ప్రయతాజు మాణాః । ముగ్ధాన్
 యాన్ రుపయాతాం యజ్ఞం । క్షుద్రాన్ పశూన్ రక్షతు
 కేవలీనః । గావోనో అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా । అన్నగ్ం
 రక్షంతౌ బహుధా విరూపమ్ । వాజగ్ం సనుతాం యజమా
 నాయ యజ్ఞమ్ ॥ కేవలీ నక్షత్ర దేవతాం పూషణ మావాహ
 యామి ... మి ॥

ఉ.ప ॥ పూష్టే స్వాహా ॥ కేవల్యై స్వాహా ॥ పశుభ్య స్వాహా ॥
 కేవలీ నక్షత్ర దేవతాయై పూష్ట ఇదం ॥

౨౮. అశ్విని ॥ తదశ్వినా వశ్యయజ్ఞప యాతాం । కుభం గమిషే
 సుయమేభిరశ్వుః ॥ స్యం నక్షత్రగ్ం హవిషా యజంతౌ ।

మధ్యానం పృక్తౌ యజమా నమక్తా । యకా దేవానాం భిక్షజా ॥
 హస్తవృహహా ॥ విశ్వస్య దూతా నమృతస్య గాఢా । తౌ
 నక్షత్రం జుజుమాణో సయాతామ్ । సమోశ్విభ్యాం కృణుమౌ ॥
 శ్వయంగాభ్యం ॥ అశ్వినీ సక్షత్ర దేవతే అశ్వినానావాహ
 యా-మి ॥

ఉ-ప ॥ అశ్వభ్యాన్ స్వాహా । అశ్వయుగాభ్యన్ స్వాహా । త్రోత్రాయ
 స్వాహా । త్రుత్యై స్వాహా ॥ అశ్వినీ షక్షత్ర దేవతాభ్యా
 మశ్వభ్యా మిదం ॥

అ-భరణీ ॥ అప పాప్తానం భరణీ ర్భభగరంతం । తద్వమోరాహా
 హాన్ విచస్తాం । లోకస్య రాజా మహతో మహానహి ।
 సుగన్నః పంథానం భయం కృణోతు । యస్మిన్నక్షత్రే యమ
 ఏతి రాజా । యస్మిన్నేన మభ్యషింసం తదేవాః । తదస్య
 చిత్రగం నావిహ యజామ । అప పాప్తానం భరణీర్భరంతం
 భరణీ నక్షత్ర దేవతాం యమ మాహాయామి సాపయామి
 భూజయామి ॥

ఉ-ప ॥ యమాయ స్వాహా ॥ అప భరణీభ్య స్వాహా । రాజాయ
 స్వాహా । అభిత్యై స్వాహా ॥ భరణీ నక్షత్ర దేవతాయై
 యమాయ మేదం ॥

వివేకనీ యత్యే దేవా అదఘః । తతార మహ్యం ప్రాసాదీర్యా
 యాంతు యజ్ఞమ్ । వాచగ్ స్వస్తి దేవా అను యంతి సర్వే
 వాజుభ్యా సమక్తా దేవా క్షీణిచ ॥

30. కృష్ణ చతుర్థి ॥ నివేకనీ సుగమనీ పసూనాం విశ్వా రూపాణి
 పసూన్యావేశయంతీ । సమాన పోషగ్ం సుభగా రరాణా సాన
 అగన్ వర్చసా సంవిదానా । కృష్ణ చతుర్థి తిథి దేవతాంకలి
 మానాహాయామి ... మి ॥

ఉ-ప ॥ అభినీ స్వాహా ॥ భూతేభ్య స్వాహా ॥ అగత్యై స్వాహా ॥
 కృష్ణ చతుర్థి తిథి దేవతాయై కలయ ఇదం ॥

31. ఆమావాస్యా ॥ యదేదవా అనిసూర్యాగ్ భీయ మనువాన్య
 సంవసంతో మహిత్యా । పానో యజ్ఞం వీపుహి విశ్వనాశే

రయినో కేహి సుభగే సువీరం! అమావాస్యాతిథి దేవతాః
వితృ నావాహాయామి ... మి ।

ఉ.ప ॥ అమావాస్యాయై స్వాహా ॥ కామాయ స్వాహా ॥ అగ్రత్యై
స్వాహా ॥ అమావాస్యాతిథి దేవతాభ్యః పితృభ్య ఇదం ।

— విష పుటకా ఉప మంత్రాః —

ఇయ త్రికా శక్తంతికా సకా జఘాసతే విషం! సోచిన్నునమరా
తినో వయం మరామారె అస్యయోజనం! హరిషా మధుత్వా
మధులా చకార త్రిస్సప్త విఘ్నలింగకా విషస్య పుష్పమక్షున్
తాశ్చిన్నునమరంతి వోవయం మరామాకే అస్య యోజనం!
హరిషా మధుత్వా మధులా చకార! త్రిస్సప్తమయూర్యస్సప్త
స్వసాగో అగ్రహః! తాస్తే విషం విజగ్రీర ఉదకం కుంభినిరప!
ఇయ త్రికా కుఘంభకస్త కంభినద్యైశ్చినా! తతో విషం ప్రవా
ప్యతే పరాచీరనుసంవసంతో! కుఘంభకస్త దబ్రవీద్ధిరే! ప్రవర్త
మాసకః పృశ్చికస్యా రసం విషమ రసం పృశ్చికతే విషమ్ ।

— నవగ్రహ మంత్రాః —

౧. సూర్యః

ప్రధాన దేవతా :- అశ్వత్థేన రజసా వర్తమానోవివేశయన్నమృతం
మర్త్యంచ హిరణ్యయేన నవితా రథేనా దేవో యాతి భువనా
నివశ్యత్ ॥

అథి దేవతా :- అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం
అస్య యజ్ఞస్య సుకృతుమ్ ॥

ప్రత్యధి దేవతా :- కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మోధుష్టమాయకవ్యసే
హోదేమ శంత మగం హృదే ॥

౨. చంద్ర :- అపార్యయ స్వపమేతుతే విశ్వత స్సామ వృక్షియం!
భవావాజస్య పంగళే ॥

అథి :- అపుమే సోమో అబ్ర వీదంతర్విశ్వాని కేషజా! అగ్నించ
విశ్వ శంభువ మాపశ్య విశ్వ కేషజః ॥

ప్రత్యక్ష : గాత్ర మిమాయ పలికాని తక్షణేక ఓడిద్యపదీ సా చతుష్పదీ ! అష్టపదీ నవపదీ బభూవుషే సహస్రాక్షరా పరమో వ్యోమనః ॥

3. అంగారకః :- అగ్నిర్మూర్తీ దివః కకుత్స్థః పృథివ్యా ఆయం ।
అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జన్వతి ॥

అథి :- సోమనా పృథివి భూపా నృతరా నివేశనీ యచ్ఛాన క్షరస్థ ॥
ప్రకాః ॥

ప్రత్యక్షి :- తేత్రస్య పతినానయగ్ం హితేనే వజయామపి గామశ్యం
పోషయిత్వాస్వసనో మృతాతీ దృశే ॥

స. బుధః :- ఉద్భుధ్య స్వాగ్నే ప్రతి తాగృష్ట్యాన మిష్టా పూత్రే
సగ్ం నృశే భామయంద పునః కృణాగ్స్త్య పితరం యువాన
మన్వాతాగ్ం నీత్యయి తంతుమేతమ్ ॥

అథి :- ఇదం విమృశ్య చక్రమ్ తేథా నిదధే పదం । సమాధమస్య
పాగ్ం సురే ॥

ప్రత్యక్ష :- సహస్ర క్షేరా పురుష సుహస్రాక్ష సృవాస పాత్ । ప
భూమిం విశ్వతో వృత్వాత్య తిష్ఠ తశాంగులం ॥

గ. బృహపృథిః :- బృహస్పతే అతియ దకో అర్హాద్యమద్విభారి
క్రతుమజ్జినేషు । యద్దీదయచ్ఛ సగర్త ప్రజాత తదస్మాను
ద్రవిణం భహి చిత్రమ్ ॥

అథి :- బ్రహ్మ జ్ఞానం ప్రథమం పురషాద్విస్ మతస్సురుషో వేన ఆవః
స బుద్ధియా ఉపమా ల్య విహస్పతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః
ప్రత్యక్షి :- ఇంద్రం వో విశ్వత స్పరిహవా మహేజనేభ్యః । అపాశ్ర
మస్తు కేవలః ॥

உ. కుత్రః :- శుక్రంతే అన్యద్య జతంతే అన్యద్విషు రూపే అహానీద్యా
రివాసి । విశ్వా హిమాయా అపసి స్వధావో భద్రాతే పూవ
న్నిహరా తిరస్తు ॥

అథి :- ఇంద్రాగ్రే మాసు నారిషు సువత్సీ మహామృతపం । నహస్యా
అపరంచన జరసా మరతే నతిః ॥

ప్రతి :- ఇంద్రజిత్తు ఇహ పాహి సామం యథా శార్వాతే అసి
బహు తస్య । తవ ప్రణీతి తపశూర శర్మనా వివాశంతి కవ
యస్సు యజ్ఞః ।

౩. కవి :- శమగ్ని కగ్ని నిసగర్భస్య స్వతు మార్కః । శంవాత్మో
వాత్సరహ అప సిధః ।

అధి :- యయాం సామగ్ం సునుత । యమాయ జహుతా హవిః ।
యమగ్ం హయజ్ఞ గచ్ఛత్కగ్ని దూత్మో అరం కృతః ।

ప్రతి :- ప్రహవతేనత్వచేతా వ్యన్యో విశ్వో బాతాని పరితాబభూవ
యతామూ సై జహుమ స్సన్మో అస్తు వయగ్ హ్యమవతయో
రయూజామే ।

౪. కావ్య :- కయావశ్చైత్ర అభవ దూతీ సహ వృధస్సఖా । కయా
శచిష్టయా వృతా ।

అధి :- అయం గాః కృశీర్చిరక్రమీద ససన్మాత్తరం పునః పితరం
ప్రయన్ తస్య ।

ప్రతి :- నమో అస్తు సర్వభ్యో యే కేచ పృథివిమనుయేలంతరిక్షే
ఉ ద్వి తేభ్య స్సర్వభ్యో నమః ।

శ్రీమః :- కేశం క్ష్యాన్త కేతవే శిశోమర్యా అపేశకే । నము
వద్ధి రజా యథాః ।

అధి :- సచిత చిత్రం చిత్రయం తమస్తే చిత్రక్షత్ర చిత్రతమం
వయోధామే । చంద్రం రయం పురుషీరం బృహంతం చంద్ర
చంద్రానిరుణతే యువస్య ।

ప్రతి :- బ్రహ్మదేవానాం పదవీః కపినా మృషిర్వి పాణాం మహిజో
మృగాణాం । శ్వేనో గృధ్రాణాం సర్పిరి తిర్గ్వానానాగ్ం సోమః
చ చిత్ర మత్యేతి కేభవ ।

ఉపదేశతా మంత్రాః

కాతవేదిన సునవామ బామ మరాతీయతో నిదహతి వేదః ।
సహా గమంతి ముఖ్యే నిశ్చిన్వా వేద సింధుం దురతాత్మగ్నిః ।

బృహస్పతి కేతంతరాళే దుర్గా మానాహయామి స్థాపయామి
 పూజయామి ॥ ౧ ॥ గణానాంత్యా గణపతిగ్ం హవామహే ।
 కవింకవీ నాముపమశ్రవస్తమం క్షేష్టరాజం బహ్మణాం బహు
 ణస్తత ఆన శృష్ట్యాన్మూర్తిభిస్తే దసాదనమ్ । శ్రీ మహాగణాధి
 ... యామి ॥ ౨ ॥ తే తస్య పతినా వయగ్ంహి తే నేవజయా
 మసి । గామశ్చం బాహుత్యైస్త్వినో హృదాత్తీవృతే ॥ ౩ ॥
 తేత్ర సాలక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
 స్వస్తిదా విశస్వశీర్భత్రహ విమృశో వశీ । స్వపేదసపుర
 వతున స్వస్తిదా అగ్రయం కరః ॥ అభయంకర మా ... మి క.
 ఇంద్రంవో విశ్వత్ర స్పరిహా నామహే జనభ్యః ॥ అస్మాకమస్మ
 కేవలః ॥ ౪ ॥ అగ్నిం దూశం వ్యణేమహే హోతారం విశ్వ
 వేదసం అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుం ॥ ౬ ॥ అగ్నిం లోకపాల మి
 యమామాయ హోమగ్ం సుతుతయమాయ జహుతాహవిః ।
 యమగ్ం హయశ్శో గచ్ఛత్యగ్నియాతో అరం కృతః ॥ ౭ ॥
 యమం ... లో ... మి ॥ మోషణః పరా పరా నిర్బుత్రి

దుర్ హవాభిక్షో ॥ ఘోష తృష్ణయా నమా ॥ నిర్బుతం ...
 లోకపామి ఇమం మే చతుణ శృణ్వహవ మద్యావ మృదయ ।
 త్యామహస్యరావకే ॥ ౮ ॥ వరుణం ... లోక ... మి ॥ తన
 వోయ వృతప్తతే శ్వప్త రామూతరదృశే । అపాంశ్యా వ్యణే
 మహే ॥ ౧౦ ॥ వాయుం లోకపా ... మి హోమో ధేనుగ్ం
 హోమో అర్చ్యంబహుశుగ్ం హోమో వీరం కర్మార్చ్యం దదాతు ।
 సాదస్యం విదధ్యగ్ం సభయం వితు శ్రవణం యోదదాశదస్యై
 ॥ ౧౧ ॥ ఇవేరం లోకపాల ... మి ॥ తమిశానం జగత
 శ్చుష్టపష్పతిమ్ ॥ ధియం జివ్యమవశే హూమ హేవయం ॥
 పూషావో యథా వేదసామసద్వృతే రక్షితా పాయుర దబ్ధ
 స్వస్తియే ॥ ౧౨ ॥ తుశానం లోకపాల ... మి ॥ శోర్య
 గోతుః శోతయే తిష్ఠా దేవోన సవిత్ ॥ శోర్ధ్యో వాజస్య
 పశుతానం శోద్యాను ద్విర్విహ్యాయామహే ॥ ౧౩ ॥ హ్యోవా
 ద్విర్విహ్య శాశ్వత్యానిశీనీ । యద్యావ శ్చిర్మనీహే ॥

॥ ౧౪ ॥ చృశ్చివీ లోక ... మి ॥ బ్రహ్మ దేవానాం పదవీః
 కవీనా మృషీ ర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణాం । క్షేనో
 గృధ్రాణాం సృశ్చి ర్వనానాం సోమః పవిత్ర మత్యేతి
 రేభవ్ ॥ ౧౫ ॥ జహ్మణ మావా ... మి ॥ ప్రహోదేవీ సర
 స్వతీ వాశేభిర్వాజినీ పతి ధీనామవిత్త్యవతు ॥ ౧౬ ॥ సరస్వతీ
 మావా... మి ॥ ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం ।
 సమూధమస్య పాగ్ం సురే ॥ ౧౭ ॥ విష్ణు మావాహ... మి ॥
 సర్వమిపతితేనా పునంతో యత్ర ధీరామనసా వాచమక్రతా
 అత్రా సఖాయ స్సఖ్యాని జానతే భద్రైషాం లక్ష్మిర్నిహితా
 ధివాచి ॥ ౧౮ ॥ లక్ష్మీ మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
 యామి ॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతన మ్రిధుష్టమాయ తవ్యసే ।
 వోచేమ శంత మగ్ం హృదే ॥ ౧౯ ॥ రు ద్ర మా ... మి ॥
 గౌరీమిమాయ సఖిణి తక్షత్యేక పదీ ద్విపదీనా చతుష్పదీ ।
 అన్తాపదీ సపపదీ బభూవుషే సమాస్రాతరా పరమే వ్యోమన ॥

గౌరీ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ౨౦ ॥
 ॥ వాస్తవే ప్రతిజానీహ్యన్యాంథాన్యవేక్షో ఆనమిహ్ భవానః
 యత్యేమహే ప్రతి తన్వో జవస్య శన్న పథి ద్విపదే శంప
 తుష్పదే ॥ ౨౧ ॥ వాస్తవ పురుష మావాహయామి ... మి ॥
 పరం మృశ్యో అనుపరేహి పంథాం య స్తేస్య ఇశరో దేవ
 యానాత్ చతుష్పతే శ్శ్చణ్డతే తే బ్రహ్మ మానః ప్రజాగ్ం
 గీరిషో జౌత వీరాన్ ॥ ౨౨ ॥ మృత్యు మావాహ... మి ॥
 అపమృత్యు మప తుథ మచేత శ్శ్చపథం జహి । అథాన్వో అగ్న్
 అనహారాయ స్వోషగ్ం సహ శ్శ్చిణ్డమ్ ॥ యేతే సహస్ర
 నయతం పాశామృత్యో మర్త్యాయ హంతవే । తాన్ యజ్జస్య
 మాయయా సర్వా సవయజామహే ॥ ౨౩ ॥ అపమృత్యు-మి
 శ్శ్చబంకం యజామహే సుగంధిం పుష్టి వర్ధనం । ఉర్వారుక
 మివ బుధనా స్సభ్రుర్వో యుష్మద్ దుమాన్యతాత్ ॥ ౨౪ ॥
 గ్ర్యంబక మావా ... మి ॥ అదిగ్ర్యగ్ం శతసోఽతిష్ఠ

న్యంతి హసరం || కరోయదిధ్యతే దివా || ౧౫ || జ్యోతిష్మంత
 మా ... || మి త్రాణాశి శుర్రహీనాం హిన్యన్వృతస్వదీధిమి
 విశ్వా పరిప్రియా భువదధద్వితా || ౧౬ || పశోఉపాలపూర్వాన్
 పున్యచ్ఛతి ప్రియా దివ || స్పృశేవా మశ్వివా బృహత్ || ౧౭ ||
 నాయమావా ... మి || ముంచామిత్వా హవిషా జీవనాయక
 మబాత యత్కామత రాజయత్కౌత్ || గ్రాహిన్జగ్రహయ
 దివైత దేనం తస్యా ఇంద్రాగ్ని ప్రముముక్తమేనమ్ || ౧౮ ||
 అశ్వినీ దేవతే అవాహ ... మి || యదిక్షితాయుర్వదివాపరేహో
 యది మృణోర్వంతి కన్నీత ఏవ || తమాహరామి నిర్ముతే
 కుపసా దస్వార్షమేనం శశశారదాయ || ౧౯ || ఇంద్రాగ్ని
 అవాహ ... మి || సువర్లోపి గరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరోగాయత్రం
 చక్షుస్యామి లత్కా సామతే శనూర్వామ దేవ్యం || బృహద్ర
 ధంతరే పక్షా యజ్ఞ యజ్ఞయం పుష్పం ఛందాగ
 భిష్టితూ శృణాయ జాగ్ంషినామ || సువర్లోపి

దివం గచ్ఛ సంతోషత || ౩౦ || గరుడ మావా ... మి || సం
 స్మృతం ధన్ ముఖ్యం బహుశ్రత మస్మధ్యం దత్తం పరుణాశ్చ
 మన్యః || భియం దధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితానా
 అపనిలయంతామే || ౩౧ || శత్రుఫల మాగా ... మి || ధన్వనా
 గాధన్వనా జంజయేచు ధన్వనా శ్రవాన్మదో జయేమః ధను
 శ్రోత్రోరపకాపం కృణోతి ధన్వనా సర్వాః పదిశోజయేమ
 ధన్వంతరిః మావాహయామి స్థావరయామి పూజయామి || ౩౨ ||
 అచ్యుతః కల్ప వృక్షశ్చ అనంతః కామధేవవః చింతామణీశ్చ
 గోవిందో నామత్రయ ముదీరయేత్ - అచ్యుతమా ... మి ||
 అనంత మా ... మి || గోవింద మా ... మి || మంటపస్యవతు
 ర్దిక్షు కలశానావాహ్య || ఆగ్నేయ కలశ మా ... మి ||
 సైర్ముతి కలశ మావా ... మి || వాయుకలశ మావాహ
 యామి || తుళాపకలశ మావాహయామి || వక్షత్ర పూర్వకా
 దిత్యాది నవ గ్రహ దేవతాభ్యో నమః భ్యానానాహనాది
 పోడశోపచారి బీజాని కుర్యాత్ ||
 ౩౩ || ఆదిత్యాయ చ సోమాయ మంగళాయ బుధాయ చ
 గురుకుశ్ర శనిభ్యశ్చ రాహుభే కేళివ నమః || ఇతి ప్రార్థనా-
 అనయా పూజయో మంటపస్థితా హామీతా స్మర్యాదేవతా
 స్మరీతా స్మరసన్నా పరిచా భవంతు ||

స్వంతి చాసరం || రోయదిధ్యతే దివా || ౨౧ || జ్యోతిష్మంత
 మా ... || మి క్రాణాశి శుక్లహేనాం హిస్వస్మశ్చపద్మధితిమ్
 విశ్వా పరిప్రియా భువదధద్విదా || ౨౨ || ఏహోడహాలపూర్వాన్
 పుష్పచృతి ప్రియా దివః || సుశేచా మశ్వినా బృహత్ || ౨౩ ||
 వాయుమావా ... మి || ముంచామిత్యా హవిషా జీవనాయక
 మజ్జాత యత్కాదుత రాజయత్కాత్ || గ్రాహిష్టగ్రాహయ
 దివైత దేనం తస్యా ఇంద్రాగ్ని ప్రముముక్తమేనమ్ || ౨౪ ||
 అశ్వినీ దేవతే ఆవాహ ... మి || యదిషీతాయుర్వదివాపరేణో
 యది మృగ్యోరంతి కన్నీత ఏషః || తమాహారామి నిర్ముతే
 రుపస్థా దస్వార్షమేనం శశశారదాయ || ౨౫ || ఇంద్రాగ్ని
 ఆవాహ ... మి || సుప్యోసి గరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరోగాయత్రం
 శక్తుస్తామ త్తా నామతే శనూర్వామ దేవ్యం || బృహద్ర
 ధంతరే పక్షా యజ్ఞా యజ్ఞాయం పుష్పం ఛందాగ్ స్వంగాని
 శ్చిష్టియా శృణాయ జాగ్ంషేనామ || సుప్యోసి గరుత్మాన్

దివం గచ్ఛ సుహి పత || ౩౦ || గరుడ మావా ... మి || సం
 స్పృష్టం ధశ ముఖయం సహస్రకృత మస్మద్ధ్యం దత్తం పరుణశ్చ
 శుక్లః || ధియం దధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాః
 అపనిలయంతామ్ || ౩౧ || శత్రుఫల మాహా ... మి || ధన్వనా
 గాధన్వనా జంజయేను ధన్వనా తీవ్రాన్మదో జయేమః || ధను
 శ్చోరప్రకాశం కృణోతి ధన్వనా సత్యా ప్రదిశోజయేమ
 ధన్వంతరిణి మావాహ యామి స్థాపయామి పూజయామి || ౩౨ ||
 అచ్యుతః కల్ప వృక్షశ్చ అనంశః కామధేనవః చింతామణిస్స
 గోవిందో నామత్రయ ముదీరయేత్ - అచ్యుతమా ... మి ||
 అనంశ మా ... మి || గోవింద మా ... మి || మంటపస్యచతు
 ర్దిక్షు కలశానావాహ్య || ఆగ్నేయ కలశ మా ... మి ||
 సైర్ముతి కలశ పగావా ... మి || వాయుకలశ మావాహ
 యామి || ఈశానకలశ మావాహయామి || నక్షత్ర పూర్వకా
 దిత్యాది నవ గహ దేవతాభ్యో నమః || ధ్యానావాహనాది
 హోదశోపచార పూజాం కుర్వాత్ ||
 ఉదిత్యాయచ హోమాయ మంగళాయ బుధాయచ
 గురుకుశ్ర శనిభ్యశ్చ తాహవే కేతవే నమః || ఇతి ప్రార్థనా-
 అనయా పూజయా మంటపసింహావాహితా స్మత్పాదేవతా
 స్మృతీతా సుప్రసన్నా వరదా భవంతు ||

శ్లో॥

శ్లో॥

— కుమారస్వములను లోకన ప్రయోగము —

దేశకాలా సంకీర్తనములు అధముల వ లోకన విధిం వ్యాఖ్యానిం
స్వామిః ॥ పుణ్యాపీఠం పతి చంద్ర తారా బలాన్వితే
పూర్వాప్యే దంపతి మంగళ స్నాతౌ భూత్వా ॥

శ్లో॥ శుక్లాం బరధరం విష్ణుం ... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ శ్రీమతః
గోత్రస్య నానుభవస్య (మమ) ధర్మపత్నీః అముక దుష్ట
నక్షత్రే ... చరణే-యుక్త గండే పుత్ర (పుత్రికా) జననేన
అవయోః సకల గండదోష పరిహారార్థంబాయాపత్యో శ్చిశ్చోక్త
త్రయోణా మాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్య
ర్థంచ జాతస్య కుమారస్య (జాతాయాః కుమార్యాః) ముఖాన
లోకన బూర్వకం నక్షత్ర సహితాదిద్యాదినప్రగహమభ్యాఖ్యం
కర్మ కరిష్యమాణ స్తదం గత్యేన తదాదా శుభ్యర్థం ...
స్వహ స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే । అదా నిర్విఘ్న
పరిసమా వ్యాన్వర్తం శ్రీ మహా గణాధిపతి పూజం కరిష్యే ॥

ఓం గణానాంత్యా గాపతిగ్ం హవామహే ... యత్ర పూర్వే

పాధ్యా స్పృతి దేవాః॥ ఇతి గణాధిపతి పూజం కృత్వా॥ పున
రాచమ్య ... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ (మమ) ధర్మపత్నీః
అముక దుష్ట నక్షత్రే ... చరణే యుక్త గండే పుత్ర (పుత్రికా)
జననేన అవయో స్సకల గండ దోష పరిహారార్థం బాయా
పత్యో శ్చిశ్చోక్త త్రయోణా మాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థంచ జాతస్య
(మమ) కుమారస్య (జాతాయాః కుమార్యాః) ముఖావలోక
నాఖ్యం కర్మ కరిష్యే । గంధమాన్వేరిలంకృత్య ॥ స్వర్ప
యుక్తం తామ్రఖండ యుక్తంవా కాంస్య పాత్రం గోఘృత
పూరితం (తిల నైవేనవా) తండులేషు నిఘాయ ॥ తత్ర

వృత్తుంజః పూజం కుర్యాత్ ॥ శ్రీ మృత్కుంజయ సదా
శివ దేశతా ప్రీత్యర్థం మమ సర్వాప మృత్కు పరిహార ద్వారా
శ్రీ మృత్కుంజయ సదాశివ దేవతా పూజం కరిష్యే ॥ శ్రీ
మృత్కుంజయ సదాశివ దేవతాభ్యో నమః ప్రాణ ప్రతిపాపన
ధ్యానా వాహనాది షోడశోపచార పూజం సమర్పయామి ।
ఆనరణ నస్త్రం విఘాయ ॥

తతః శ్రీతామ్రఖండ సువర్ణ యుక్తంవా తిల తైల పూరిత కాంస్య
పాత్రే రూపగ్ం రూపమితి-జాతస్య కుమారస్య (జాతాయాః
కుమార్యాః) ముఖావలోకనం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం : రూపగ్ం రూపప్రతి రూపాబహువ తదస్య రూపప్రతి
చక్షణాయ ॥ ఇంద్రోహాయాభిః పురుహుప శయతే॥ యుతా
హ్యవ్యహరయ శ్చతాదశ ॥

శ్లో॥ కళ్యాణ జనకం పుణ్యం । సర్వకల్పవ నాశనం ఆయుర్వృద్ధి
కరం పుంసాం కుర్యాదాచ్యాపలోకనమ్ ॥

ముఖావలోకన ముహూర్త సుముహూర్తో అస్తు సుము
హూర్త ... సిద్ధిరస్తు ॥ పటము త్రరతో-పాస్య ॥ ఏవం
ముఖావలోకనం కృత్వా॥ నారీకేళ బలిం దద్యాత్ ॥ పాదా
ప్రక్షాళ్య శుద్ధాచమనం కృత్వా । నిరీక్షితాజ్య దానంకరిష్యే
ఇతి సంకల్ప్య ॥ ప్రతిగృహీతారం బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య ॥

శ్లో॥ తూలక్ష్యైర్వచ్చ మేదాస్యం సర్వాంగేషు వ్యవస్థితం । తత్సర్వం
శ మయాజ్యైర్థ్యం శ్రేయం పుష్టిచ వర్థయ ॥ నిరీక్షితాజ్యం స

దక్షిణాశం స తాంబూలం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ నిరీక్షి
తాజ్యం కేచి చ్చివాళియే దీపారాధనం కుర్వంతి । తతః
పుణ్యాహ వాచనం గ్రహ పూజాచ సమాప్య త శ్చ ద్దోమ
దానాదికం యథా విధి శాంతిం కుర్వాత్ ॥ అథ దుష్టర
క్షస్యలా విషయే సంకల్ప విధిః ॥

అచమ్య...వనం ప్రీత్యర్థం ॥ గోత్రస్య నామధేయస్య(మమ)
ధర్మపత్నీః - అముకదుష్ట నక్షత్రే - చరణే - యుక్తగంజే -
ప్రథమ రణోదర్శనేన యో దోష స్పృహణి శద్దోష పరిహా
రార్థం ఆవయోః సకల గంజ దోష నివృత్తిద్వారా సర్వోప
మృత్యు పరిహారార్థం ధర్మపత్నీ ముఖావలోకన పూర్వక
నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ శాంతి ముఖాభ్యం కర్మ
కరిష్యమాణః ... స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే ...
అదా నిర్విఘ్నం ... గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే...గణాధి
పతి పూజాం ॥ హార్మోక్త ప్రయోగాను సారేణ ముఖావ
లోకనాదికం కుర్వాత్ ॥

— అథ నవగ్రహ శాంతి సంకల్పః —

అదా గణపతి మగ్గరచ్చస్య । తతః ముఖావ లోకనం కృత్వా ।
పుణ్యాహం వాచయేత్ ॥

అచమ్య...వనం గుణ...కుభలిభా ॥ శ్రీమతః గోత్రస్య నామ
ధేయస్య (మమ) ధర్మపత్నీః - అముకదుష్ట నక్షత్రే ...
చరణే యుక్తగంజే పుత్ర (పుత్రికా) జననేన ఆవయోస్సకల
గంజదోష నివృత్త్యర్థం జాయాపత్యో శ్చిశోశ్య త్రయాణా
మాయుష్యాభి వృధ్యర్థంచ నక్షత్ర పూర్వక మాదిత్యాది నవ
గ్రహ దేవతా ఉద్దిశ్య నక్షత్ర పూర్వక మాదిత్యాది నవ

గ్రహ దేవతా ప్రీత్యర్థం (మమ) జన్మరాశి వశాత్ నామరాశి
వశాత్ జన్మనక్షత్ర వశాత్ నామనక్షత్ర వశాత్ జన్మలగ్న
వశాత్ నామలగ్న వశాత్ - జన్మాంశ వశాత్ నామాంశ
వశాచ్చ మహాదశాది వశాత్ మడ్చల వేధ వశాత్ - గోచార
వేధవశా ద్వామ వేధ వశాత్ త్రివిధ శాస్త్రోక్త వేధవశా
త్కాలదక్ష వశాత్పర్వత్రో భద్ర చక్ర వశాచ్చ ఛత్రచామ
రాది త్రోరణ సింహాసన దశాంశ రాహుచక్రాది నరపతి చతు
మృతి చక్రవశా ద్యవక వర్గాది జీవరూపాది బలై ర్వామశ
ప్రోక్త వశాచ్చ మమ జన్మకర్మ సారూప్యిక సాముదాయక
హేనాసిక లక్ష్మోమర్త్యంగ గ్రహచశాద్భావ గ్రహవశాత్పక్ష
గ్రహవశాచ్చ లభి నక్షత్ర గ్రహవశాచ్చ నామాంశ వశా
ద్యాత్ గ్రహవశాచ్చ భూతా ద్యంతరీక్ష మహోత్పాత
నుస్యష్ట దుశ్శకున వశాచ్చ యోఽరిష్ట సూచిత స్తదరిష్ట
పరిహారక్వారా ఆయుష్యాభి వృధ్యర్థం యే యే గ్రహాః శుభ
స్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణా మతిశయ ఫలా వాప్యర్థం
యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తై స్తైః క్రియమాణ
కరిష్యమాణ సూచితాగామి సర్వారిష్ట పరిహారద్వారా శుభ
స్థాన ఫలావాప్యర్థం - అముక గోత్రోద్భవస్య... వామధేయస్య
సకుటుంబస్య క్షేమ సైర్వ ధైర్య విజయాభయాయురారోగ్యై
శ్వర్యాభి వృధ్యర్థం అస్యాం గోమయే నానులిపాయాంభూమా
రంజనవల్లి విరచిత క్షేత్ర తండుతాఽఽతి విరచితాష్టదశ పద్మ
కర్మకో విరచన కోష్ఠాది మధ్యమ కోష్ఠే పక్ష గ్రహస్య అధి
దేవతా ప్రత్యగి దేవతా సహితం తత్తదిక్షు త తస్మంత్రై
దావాహన్ ॥ సంభవద్భిః స్త్రీవైః సంభవద్భిః పదా రై స్సంభ

కో... తండుతాఽఽతి మిశ్రం స్వాత్మస్వరం తస్మిగద్యతే
త్రై లం తామ సమాయుక్త మాజ్యమివ్యధి ధీయతే ॥

వచ్చి రుపచార్లై స్పృహవతాని యమేన పూజించ (మమ) ఆయురభివృద్ధిరం నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహశాంతత్ర తృమిదాజ్యం ప్రత్యేకం ప్రతిదవ్యం హోమ కర్మ - అభి మంత్రిత కలశపూజించ - దుర్గా గణపతి త్షేత్రచాలకా ఒభయంకర మృత్యుంజయ సదాశివ దేవతా వీర్యరం త్ర్యం బక మంత్రేణ న్యాస పూర్వకం మృత్యుంజయ జపంచ హోమంచ వ్యాహృతిభి పిలహోమంచ-అవేషితాజ్యపూరిత కాంస్య పాత్ర దానంచ నక్షత్ర దేవతా వీర్యరం స్థూరి స్వర్ణిత నమ్ర ప్రతిమా దానంచ అభిమంత్రిత కలశోదకేన మార్జనంచ నక్షత్ర సూర్యక హోదశ దానానిచ మమ ఆరోగ్యాభి వృద్ధిరంచ ఛాయోమా సమేత శ్రీ సూర్యనారాయణ దేవతా వీర్యరం సూర్య నమస్కారాన్ అశ్వత్ర ప్రదక్షిణా నిచ - బాపకేభ్యో దక్షిణా దానంచ బ్రహ్మత్వ దక్షిణా దానంచ దశదాన గోదాన భూదాన మహిష గజానకుమా దానంచ ఖండకార్యాస లవణ దానాని బ్రాహ్మణేభ్యో మృష్ణాన్న దానంచ - ఇతరేషాం భూరి దానంచ తదంతరం తాంబూల దానంచ ఏవం సాంగోపాంగం నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా వీర్యరం నవగ్రహశాంతి మహాఽఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥ తదంగత్వేన ఆచార్య బ్రహ్మ ఋత్విగ్వరణం కరిష్యే ॥

మయా సంకల్పితే నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహశాంతి మఖ కర్మాణి - ఆచార్యం త్వా నుహం నృణాం ॥ వృతోఽస్మీతి ప్రతి వచనం ॥ మయా సంకల్పితే ... మఖ కర్మాణి నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ ప్రకాశిక మంత్రకం మన్వోన్య నహమేనా స్మదర్థం భవంతిః సుగ్రంతుః ॥ నుహన్యాప వార్యక రుద్రాభిషేకం ... కురుంతు ॥ సూర్య నమస్కారాన్ ...

అగ్ర్యంత ॥ అశ్వత్థ ప్రసవీణాని : వ్యయమేవ కార్యాణి । కరి వ్యామితి ప్రతివచనం బ్రాహ్మణానామ్ ॥
సూ॥ పర్యాప్త్యాఇతి అశీర్వాచనం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం :- పర్యాప్త్య ... సర్వం జయంతి ॥ శశిమానం భవతి ...

ప్రతి తిష్ఠతి ॥

శ్లో॥ ఏక నక్షత్ర జపన సంభవే ఏకస్మిన్నేవ నక్షత్రే భాత్రోర్వా వితృ పుత్రయోః ప్రమాతిన్నే శయో ర్ముత్సుర్భవే దేకస్య నిశ్చిత ఇత్యేక నక్షత్ర జపన సంభవే యథావిధి శాంతిం కుర్యాత్ ॥

— అథ - నవగ్రహరాధన విధి: —

సుధేన్య నర్తల మండల మాదిత్యాదు ॥ అగ్నేయ్యాం నతుర శ్రగ్ం సోమాయః ॥ దక్షిణే త్రికోణ మంగారకాయః ॥ విశాన్యాం భాణాకారం బుధాయః ॥ ఉత్తరే దీర్ఘ చతురశ్రం బృహస్పతయే ॥ ప్రాక్షంచ కోణగ్ం శుక్రాయః ॥ పశ్చిమే ధనురా కారగ్ం శనై శ్చరాయః ॥ ధైర్యత్యాం సూర్యా కారగ్ం రాహువే ॥ వాయువ్యాం ధ్వజాకారగ్ం కేతవే ॥ అర్కసమిధ మాది త్యాదు ॥ పాతాశగ్ం సోమాయః ॥ భాదిర మంగారకాయ అపామార్గం బుధాయః ॥ అశ్వత్రం బృహస్పతయే ॥ జేదుంబ గ్ం శుక్రాయః ॥ శ్రమిగ్ం శనై శ్చరాయః ॥ రాహువే దూర్వాః ॥ కేతవే కుశాః ॥ ఆ (పత్యేనా) కృక్షేనాఽగ్నిం దూశం శత్రుప్రామేత్యాదిత్యాదుః ॥ అశ్యాదుస్తా - పృశుః గారీ మిమాసా తి సోమాయః ॥ అగ్నిర్యూర్థా - సోమనా

పృథివీ - తేత్రస్య పతినావతా మిత్యంగారకాయ | ఉద్భవస్య
స్వాగ్నే ఇదం విష్ణు - సహస్ర శీర్షా పురుష, ఇతి బుధాయ |
బృహస్పతే బ్రహ్మ జ్ఞాన మ్రిదంవో విశ్వత స్సతీతి బృహ
స్పతయే శుక్రంతే అన్య-దింద్రాణీంద్ర మరుత్వ శ్శుక్రాయ ||
శమగ్నిర్యమాయ - ప్రజాపతే నేతి - శన్వశ్వరాయ || కయా
సశ్చిత్ర ఆయంగౌ - ర్నమో అస్తు సర్వేభ్య ఇతి రాహవే |
కేతుం కృణ్వన్ - సచిత్ర చిత్రం - బ్రహ్మ దేవానా మితి
కేతవే || గృహస్య ఈశాన్య దిగ్భాగే గ్రహారాధనం కుర్యాత్ ||
నూతన వస్త్రద్వయేన మంటప ద్వయ మాసాద్య || తస్య
పరి యథాశక్తి తండులాన్నిక్షిప్య | తత్ర త్యామాది నిర్మిత
కలశ ద్వయం నిధాయ | తస్మిన్ పంచ పల్లవాని దారికేశాది
ఫలఫలమృది కలశే నిధాయ || నూతన వస్త్రేణా వేష్ట్య ||

తామ్రకా తాన్మిటికా ద్రక్ష చందనా త్వర్ణ కాదుభా | రాజ
తాదయసస్సీసా త్కాంస్యా త్కార్యా గ్రహః క్రమాత్ ||
నక్షత్ర ప్రతిమాయా సువర్ణ మేవ ||

ఆచమ్య - ఏనంగుణ ... శుభతిథౌ ... పూర్వకాదిత్యా
దీనాం నవానాం గ్రహణాం మధ్యే యే యేగ్రహః అరిష్ట
స్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహణా మానుకుల్య సిద్ధ్యర్థం |
యే యేగ్రహః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహణాం అత్యంత
శుభఫలా వాప్యర్థం అపమృత్యు పరిహార ద్వారాయ మౌళి
పుష్కర్థం నక్షత్ర పూర్వనాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా
ప్రీత్యర్థం నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతారాధనం
కరిష్యే || తదంగ త్వేన ప్రతిమా శోధనం కరిష్యే ||

పందామృత స్నానమ్

1. అప్యామ స్వసమేతుతే చిశ్వత స్సమృత్య పృష్టియం | భవా
వాజన్య సంగ్రహే || ఊర్ధ్వే సప్తపయామి || 2. దధిక్రావానో
అకారిషం | జిహ్వో రశ్వస్య వాజనః | సురభిసోముఖాకరత్ప్రణ
ఆయాగ్గంషి తారిషత్ || దధ్వాస్సపయామి || 3. శుక్రమసి
జ్యోతిరసి తేజోసి దేహోవ స్సవితో త్పునా త్వచ్చిదేణ పవి
త్యేణ వసా స్సూరస్య రస్మిభిః || ఆశ్వేన స్సపయామి || 4.
మధువాతా ఋతాయ తే మధుక్షరంతి సింధవః | మాధ్వీర్న
స్సతోవృధిః | మధునక్త ముతోషసి మధుమత్సారివగ్గంజః
మధుజ్యౌరస్తునః పితా | మధుమానోవనస్పతి ర్మధుమాగ్ం
అస్తుసూర్యః మాధ్వీర్నావో భవంతునః మధునా స్సపయామి ||
5. తాశ్చరగ్రా అభవన్ తచ్చరగ్రాణాగ్ం శర్కరత్వం
నజ్రోవై శర్కరాః మధుగ్ని రస్యచ్చరగ్రాభి రగ్నింపరిమిసో
శో: దధి పర్తి మదుక్షిరై శర్కరేణి ఫలై స్సహ |
ప్రక్షాళనం ప్రకుర్వీత్ - ప్రతిమాం శోధయేత్తతః ||

తివశ్రేణి వాస్తవై పశుకన్ పరిగృహ్యతి తస్మాద్వైశ్రేణి పశవః
 పరిగృహీతా స్తస్మాద్భేద్యానస్థేయ సానో పవరతే తిస్తా
 ధిః పశుకామస్య ॥ 6. స్వాదుః పవస్య దివ్యాయ జన్మనే ॥
 స్వాదు రింద్రాయసుహవీతు నామ్నే ॥ స్వాదుర్నితాయ వరు
 ణాయ వాయవే బృహస్పతయే మధుమాగ్ం అవాభ్యః ॥
 శర్కరయా స్వపయామి ॥ స్వాదుషా స్వపయామిశ్యపి
 వాచ్యం ॥ శర్కరాస్నార్థం మంత్ర ద్వయ ముపయో
 క్తవ్యం ॥ 7. యాః ఫలనీర్యా అపలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః
 బృహస్పతి ప్రసూతా సానో ముంచత్సగ్ం మాసః ॥ ఫలాదకేన
 స్వపయామి ॥ 8. ఆపోహిష్ఠామ ... జనయ థావహః ॥ ఇతి
 శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి ॥ పవర మంచామ్యతేన
 శుద్ధోదకేనచాభి శేచనేన ప్రత్యుశ్య - ప్రత్యుశ్య! ప్రతిమాం
 గంధ పుష్పాక్షతై రలంకృత్య ॥ ఆచా గణపతిమావాహ్య ॥
 ఓం గణనాంత్యా ... నీదసాదనమ్ ॥ మంటపమథ్య శ్రీ
 మహాగణాధిపతి మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
 స్థానానంతర మిదమర్ఘ్య మిదం పాద్యం మిదమాచమనీయం ॥
 తథః పూర్వోక్త ప్రకారేణ నక్షత్రేణ ప్రతిమా మధిదేవతాం
 ప్రత్యగ్ధి దేవతాం చావాహ్య ॥ గ్రహారాధనం కుర్వాత్ ॥

గ్రహారాధనమ్

గ్రహారాధనమ్ అనంతరము మంత్రము వినిపించుచు ఋషిఃసవితా
 దేవతాః ॥ త్రిష్టంభుండః ॥ యాజమానస్యాసి జేంతా ప్రత్యగ్ధి
 దేవతా సహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహ
 రాధనే వినియోగః ॥

శ్లో॥ వేదిమధ్యే లలిత కమలే కర్ణికాయాం రథస్థ స్సప్తశ్లోకై
 ర్గోలైరుణరుచి వపుస్సప్తరజ్జర్వి తాపూః గోత్రే రమ్యే
 బహువిధగుణే కాస్య పాత్యే ప్రసూతః కాళింగాశ్వే విషయ
 జనితః ॥ పాబ్జుఖః పద్మహస్తః ॥ పద్మాసనః పద్మకర్ణ
 ద్విశాపూః ॥ పద్మద్యుతి స్పష్ట తురంగవాహః ॥ దివాకర్ణ
 లోకనపుఃకిరీటీమయి ప్రసాదం విదధాతు దేవః ॥

మంత్రం : ఆ కృష్ణైవ రజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యం

చ హిరణ్యయేన సవితా రధేనా దేవో యాతి భువనా నిప
 శ్యన్ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ॥ సూర్యగ్రహేహగచ్ఛ
 సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్త గంధం రక్త పుష్పం రక్త
 మాల్వాం బరధరం రక్తచ్ఛత్ర ధ్వజ రథ సతాకాది శ్లోభితం
 దివ్యరథ సమాయాధం ॥ మేయం ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం ప్రాబ్జుఖం
 పద్మాసనస్థం ద్విగుణం పప్తాశ్వం సప్త రజ్జం కళింగ దేశాధి
 పతిం కాస్యపసనోత్రం ప్రథవంవత్సర మాఖగుక్త పక్షమాం
 విశాఖా నక్షత్రే జాతం సింహారాశ్యగ్ధి పతిం భానువార
 ప్రయుక్తం కిరీటినం సునీనం పుణ్ణీపుత్ర పరివార సమేతం
 గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నస్థి కరణ మధ్యే వరులాకార

మండలే స్థాపిత తామ్రప్రతిమారూపేణ భగవంతం సూర్యగ్రహ
మావాహనామామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ అగ్నిం దూతం
! వ్యణీమహి... సుక్రతం ॥ సూర్యగ్రహాధిదేవతాం అగ్నిం
సాంగం సాయుధం సహనం సశక్తిపత్ని పుత్ర పరివార
సహితం సూర్యగ్రహస్య దక్షిణ దిద్వాభే అగ్నిమావాహ
...మి ॥ కర్తృద్రాయ ప్రణతః ... వృదే ॥ సూర్యగ్రహ
ప్రత్యధి దేవతాం రుద్రం సాంగం సాయుధం సవాహనం
సశక్తిపత్ని పుత్ర పరివార సహితం సూర్యగ్రహస్య ఉత్తర
దిద్వాభే రుద్రమావాహ... ॥ స్థాపనాంతర మిదమర్ఘ్య
మిదం పాద్యమిద మాచమనీయం ॥

౨. అప్రాయ స్వేత్యస్య మంత్రస్య ॥ శాతమ ఋషిః చంద్రో
దేవతా ॥ గాయ త్రి ఛందః ॥ యజమాన... సహిత... చంద్ర
గ్రహారాధనే వినియోగః ॥ అగ్నేయ భాగే పరధోదశాశ్శక్యం
త్రేయ శోయామున దేశజశ్చ ॥ ప్రత్యస్థాఖ్యైశ్చ త్పతురస్ర
వీతే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః ॥ క్షేతాంబర శ్వేద్య
నపుః కిరీటీ ॥ క్షేత్రద్యుతి ర్ఛందగో ద్విబాహుః ॥ చంద్రో
మృతాత్మా పరదః కిరీటీ ॥ క్షేయాంపి మన్యాం విదధాతు
దేవః ॥ అప్రాయ స్వసమేతుతే ... సంకశే ॥ ఓం భూర్భువ
!

స్మృతః ॥ చంద్రగ్రహేహగచ్ఛ చంద్రగ్రహం క్షేత్రవర్ణం ...
ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం దశాశ్వరథ వాహనం ప్రాబ్ధ్యం ద్వి
భుజం ॥ దండధరం యామున దేశాధిపతిం అత్రేయస గోత్రం
నందన సంవత్సర కార్తీక శుక్ల చతుర్దశ్యాంకృత్తికా నక్షత్ర

బాతం కర్మ-టక తాస్యధిపతిం ఇందువాసర ప్రయుక్తం కిరీటినం
సంభాసీనం పతి పుత్ర పరివార సహితః ॥ గ్రహాశండలే ప్రవిష్ట
మప్రిస్థాని కరణే సూర్యగ్రహస్య అగ్నేయ దిద్వాభే తంతుల
భాన్యస్థాపరి సమి చతురస్ర మండలే స్థాపిత స్పటిక ప్రతిమా
మావాహనామి ॥ అగ్నిం

! హోమో... శేషతీ ॥ చంద్ర హాధి దేవతాః అపః సాంగాః
సాయుధాః సవాహనాః - స శక్తి పుత్ర పరివార సహితాః
చంద్రగ్రహస్య దక్షిణః అప అవాహయామి ... మి ॥
శారీ మిమాయ ... పరమే వ్యోమన్ ॥ చంద్రగ్రహ ప్రత్యధి
దేవతాం శారీం సాంగం సాయుధాం ... తాం శారీమావాహ
యామి స్థాప... మి ॥ స్థాపనాంతరం... నీయం ॥

3. అగ్నిర్భూర్ధ్వే త్యస్య మంత్రస్య ॥ విరూప ఋషిః ॥ అంగారక
గ్రహో దేవతా ॥ త్రిష్టం ఛందః ॥ యజమా ... అంగారక
గ్రహ ప్రసాద వినియోగః ॥

లో ॥ యామ్యేగదా శక్తిధరశ్చ శూలీవరప్రదోయామ్యముఖోఽతి
రక్ష కుజస్యవంతీ విషయ ప్రీతో నస్మిన్ భరద్వాజకులే
ప్రసూతీ ॥ రక్తాంబరో రక్తవపుః కిరీటీపతుర్భుజో మేగమో
గదాభృత్ ॥ ధరాసుత శ్శక్తిధరశ్చ శూలీ ॥ సదా మమ
స్యద్విరదః ప్రశాంతః ॥ ఓం అగ్నిర్భూర్ధ్వ దివః... జన్మతి ॥ ఓం

! హోమో... శేషతీ ॥ అంగారక గ్రహేహగచ్ఛ ॥ అంగారక
గ్రహం కిరీటక కుర్వాణం... రుద్రాక్షం ॥ ముషవాహనం
కర్మ-టకముఖం ॥ చతుర్భుజం ॥ గదాశూల శక్తిధరం అవంతి

దేశానికిపతిం భారద్వాజసగోత్రం అక్షయ సంవత్సర నైశాఖ కృష్ణ ద్వితీయాయాం పూర్వఫల్గునీ నక్షత్ర జాతం మేష వృశ్చిక రాశ్యధిపతిం భౌమవాసర ప్రముక్తం కిరీటినిం సుఖా నీనం పత్నీ పుత్ర పరివార సహితం । గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికంజే । సూర్యగ్రహస్య దక్షిణ దిగ్భాగే త్రికోణా కార మండలే ఆధక ధాన్యస్సోష్ణిపరి స్థాపిత రక్త చందన ప్రతి మారూపేణ అంగారక గ్రహ మావాహ యామి ... మి ॥

సోమ పృథివి... సప్రథాః ॥ అంగారప గ్రహాని దేవతాం పృథివీం సాంగాం సాయ ... పరివార సహితాం । అంగారక గ్రహస్య దక్షిణతః పృథివీ మావాహయామి స్థాప ... మి ॥

క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ హితేనేన జయామసి గామశ్యంబోష యిత్యాసనో మృతాతీదృశే ॥ అంగారక గ్రహ ప్రత్యధి దేవతాం క్షేత్రపాలకం సాంగం .. పరివార సహితం ॥ అంగా రక గ్రహస్యోత్తరతః క్షేత్రపాలక మావాహయామి... మి ॥

స్థాప... నీయం ॥

౪. ఉద్భుధ్యస్యే త్యస్య మంత్రస్య ॥ వారా. నుణ బుమిః । బుధ గ్రహో దేవతా । త్రిమృచ్ఛంధః యజమానస్యాని దేవతా ప్రత్యని దేవతా సహిత బుధగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యరేబుధగ్రహ రాధనే వినియోగః ॥

శ్లో॥ ఉదబుధ్భో మాగధజో మాల్సశ్చా తేయ గోత్రశ్చ మండలస్యః స ఖడ్గ చగ్మోరు గదాధరోజ్ఞ స్త్విశానభాగే చ దస్సువీతః ॥ వీతాంబరః వీశవపుః కిరీటీ । చతుర్భుజో దండధరశ్చ సాయుః చత్వారి ధ్వజోమ గుతస్సుమేదు స్సంహాని రూఢో నరజో

బుధశ్చ ॥ ఉద్భుధ్యస్యాస్తే ప్రతి జాగ్య హేన్యన మిస్తాపూర్తే సగం నృతే భామయంచ ॥ పునః కృణ్వన్ స్వాహిః పంచయువాస మన్యాతాగే నీ త్యయి తంశు మేతమ్ ॥ ఓం భూః ... వః బుధ గ్రహేహంజచ్చ ॥ బుధగ్రహం వీశవరం... శుర్వాణం । సింహ వాహం ఉదబుధ్భుం । మగధ దేశాని పతిం చతుర్భుజం ఖడ్గ చర్మాంబరధరం । అత్రేయస గోత్రం । శామ్య సంవత్సర భాద్రపద శుక్లాక్షాదస్యాం । ఉత్తర ఫల్గునీ నక్షత్ర జాతం । కన్యా మిధునరాశ్యధిపతిం । శామ్య వాసర ప్రయుక్తం కిరీ టీనత సుఖానీనం । పత్నీ పుత్ర పరివారసహితంగ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికంజే । సూర్యగ్రహస్యేశాస్య దిగ్భాగే ముద్గధావ్యసోష్ణిపరి భాణాకార మండలే స్థాపిత స్వర్ణప్రతిమా మావేణ బుధగ్రహ మావాహ మి ॥ ఇదం విమర్శ్యచక్రమ ... సురే ॥ బుధగ్రహస్యాని దేవతాం విష్ణుం సాంగం సహితం బుధగ్రహస్య దక్షిణతః విష్ణుమావాహయామి ... మి ॥

సహస్ర శ్రీరా పురుషః ... ద్దశాంగులం । బుధగ్రహ ప్రత్యని దేవతాం నారాయణం సాంగం ... సహితం । బుధగ్రహస్యోత్తరతః । నారాయణ మావాహయామి ... మి । స్థాపనా ... నీయం ॥

గి. బృహస్పతే అతియదత్యేత్య స్యమంత్రస్య గృత్య మదబుమిః । బృహస్పతి గ్రహోదేవతా । త్రిమృచ్ఛంధః । యజమానస్యా

ధి దేవత ... ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బృహస్పతి గ్రహారాధనే వినియోగః ॥

శ్లో॥ సామ్యేసు దీర్ఘ చతురశ్ర వీతే । రథేంగిరాః పూర్వముఖస్త్వ
భావః । దండాక్షమా లాజల పాత్రధారీ సింధ్యాఖ్య దేవే
నరదస్పరేశః । కనకాంబరః కనకవపుః కిరీటీ చతుర్భుజోదేవ
గురుః ప్రశాంతః । శభాఽసి దండంచ కమండలుంచ తథాక్ష
సూగ్రం నరదోఽస్మమహ్యం ॥ బృహస్పతే అతియద్యో ...
ధేహి చిత్రమ్ ॥ ఓం భూర్భువస్త్వవః । బృహస్పతి గ్రహేహా
గచ్ఛ । బృహస్పతి గ్రహం కనక వర్షం కనక గంధం ...
కుర్వాణం ॥ పూర్వాభిముఖం । పద్మాసనస్థం చతుర్భుజం ।
దండాక్ష మాలాధారిణం । సింధుద్వీప దేశాధిపతిం । అంగీరస
గోత్రం సామ్య సంపత్త రాశ్వయుజ శుక్ల ద్వాదశాస్యం
ధనిష్ఠా నక్షత్ర జాతం । ధన్వర్త్యవరాస్యధిపతిం గురువానర
ప్రయుక్తం కిరీటినం ... స్పృధికరణే । సూర్యగ్రహస్వోత్తర
దిగ్భిగే చణకధాన్యస్యోపరి దీర్ఘ చతురశ్ర ... డడలే స్థాపిత
స్వణ ప్రతిమా గృహేణ బృహస్పతిగ్రహమావాహ ... మి ॥
బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమం పుర ... మనతశ్చవివః బృహస్పతి
గ్రహస్యాధి దేవతాం బ్రహ్మణం సాగం ... సహితం । బృహ
స్పతి గ్రహస్య దక్షిణతః బ్రహ్మణమావాహయామి స్థా ... మి
ఇంద్రం విశ్వ ... కేవలః ॥ బృహస్పతి గ్రహ ప్రత్యధిదేవ
త్వాం ఇంద్రం । సాగం ... సహితం బృహస్పతి గ్రహస్యా

త్వ దిగ్భిగే ఇంద్రమా వావాయామి స్థా ... మి సాహవానం
తర ... మాచవః నీయం ॥

౬. శుక్ర గ్రహారాధనం :- శుక్రంతే అన్యదిశ్యస్య మంత్రస్య ॥
భరద్వాజ ఋషిః । శుక్రగ్రహో దేవతా । త్రిమూర్త ధండః ।
యజమానస్యాధి దేవతా ప్రత్యధి దేవతా సహిత శుక్రగ్రహ
ప్రసాద సిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనే వినియోగః ॥

శ్లో॥

ప్రాచ్యాం భృగు ర్భృశ కబుప్రదేశ స్పభార్గవః పూర్వముఖ
స్పృభావః । స పంచకోణే శరగాధిరూఢో । దండాక్షమాలా
వరదోంబు పాత్రః । క్షేత్రాంబర క్షేత్రపపుః కిరీటీ । చతు
ర్భుతో దైత్య గురుః ప్రశాంతః । తథాఽసి దండంచ కమండ
లుంచ । తథాఽక్షమా తంవరదోఽస్మమహ్యం ॥ శుక్రంతే అన్య
ద్యజ్ఞశం ... నిచారాతి రస్థు । ఓం భూర్భువస్త్వవః ॥ శుక్రగ్రహే
హాగచ్ఛ ॥ శుక్రగ్రహం । క్షేత్రవర్షం । కుర్వాణం ॥

పూర్వాభిముఖం । పద్మాసనస్థం । తతుర్భుజం దండాక్షమాలా
జటావల్కల ధారిణం । కాంభోజ దేశాధిపతిం ॥ భార్గవన
గోత్రం । పుష్కలూ నక్షత్ర జాతం తులూ వృషభ రాశ్యధి
పతిం ॥ భృగువానర ప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖానీనం । పతి
పుత్ర పరివార సహితం గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే
సూర్యగ్రహస్య । పాగ్భిగే రాజమాషధాన్యస్యోపరి ... చ
కోణాకార మండలే స్థాపిత రజత ప్రతిమా రూపే । శుక్ర
గ్రహమావాహయామి ... మి ॥ ఇంద్రాణి నూసూరిషు ...

మర తేపతిః । శుక్రగ్రహస్యాధి దేవతాం-ఇంద్రదానీంసాంగం
... సహితాం శుక్రగ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రదానీ మావాహ
...మి॥ ఇంద్రమరుత్త్య ఇహపాహి ... స్పృయజ్ఞః ॥ శుక్ర
గ్రహస్య ప్రత్యధి దేవతాం - ఇంద్రమరుత్త్యంతం సాంగం
సాయుధంసదాహనం . సహితం శుక్రగ్రహస్య తరతః ఇంద్ర
మరుత్త్యంత మావాహ ... మి॥ స్థాప...మి॥ స్థాప నీయం ॥

2. శమగ్ని రగ్నిధిత్వస్య మంత్రస్య । ఇలిం మిలిముమీ । శనై శ్చ
ర గ్రహో దేవతా । ఉష్ణిచ్ఛందః । యజమానస్యాధి దేవతా
ప్రత్యధి దేవతా సహిత శనై శ్చర గ్రహప్రసాద సిద్ధ్యంతే
శనై శ్చర గ్రహారాధనే వినియోగః ॥

శ్లో॥ చాపాపనో గృధ్రధర స్సునీలః ప్రత్యస్పృఖః కాశ్మణజః ప్రతి
చ్ఛాన్యం । స శూలచాపేషు వరప్రదశ్చ । పారాష్ఠ్యదేశే శ్చ ప్రభ
వశ్చ సౌరిః । నీలద్యుతీర్క్మీల వపుః కిరీటీ గృధ్రస్థి త్వావకణో
ధనుష్కాన్ । చతుర్భుజ స్సూర్యమతః ప్రశాంత స్సచాస్తు
మహ్యంవర మందగామి ॥ శమగ్ని రగ్నిధి సగ్రచ్చన్న సతతు
సూర్యః ॥ శంవాతో వాత్సరపా అప్రసిధః ॥ ఓం భూర్భువ
స్సువః ॥ శనై శ్చర గ్రహేహగచ్ఛ ! శనై శ్చర గ్రహం నీల
వర్ణం నీలగంధం...మేరుం ప్రదక్షిణీ శుర్యాణం । చాపాసనం
ప్రత్యస్పృఖం । గృధ్రధరం । చతుర్భుజం శూలాయుధ ధరం
పారాష్ఠ్య దేశాధిపతిం । వికారి సంవత్సర మార్గశీర కన్
నవమ్యాం గోహిణీ నక్షత్ర జాతం । మకర కుంభ రాస్యధి

కలిం మందవాసర ప్రముక్తం । కిరీటిసం సుభాసీసం పత్నీపుత్ర
పరివార సహివం । గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్మదిరశే ।
సూర్యగ్రహస్య పశ్చిమ దిగ్భాగే తిల తంకుల భాస్యస్యపరి
ధనుతాకారి మండలే పాపితా యః ప్రతిమా రూపేణ శనై
శ్చర గ్రహమావాహ ... మి॥ యమా య సోమగ్ం మనుత...

అరంకృతః ॥ శనై శ్చర గ్రహస్యాధి దేవతాం । యమం
సాంగం ... శనై శ్చర గ్రహస్య దక్షిణతః యమమావాహ
... మి॥ ప్రజాపతేవత్వ దేతాం ... రయీదాం ॥ శనై శ్చర
గ్రహప్రత్యధి దేవతాం ప్రజాపతిం సాంగం...సహితం ॥ శనై
శ్చర గ్రహస్య తరతః ప్రజాపతి మావాహయామిస్థా...మి॥
స్థాప ... నీయం ॥

౩. కయానశ్చిత్రేత్వస్య మంత్రస్య వామదేవ ఋషిః । రాహు
గ్రహో దేవతా । గాయత్రీ ధందః । యజమానస్యాధి దేవతా
ప్రత్యధి దేవతా సహిత రాహుగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యంతేరాహు
గ్రహారాధనే వినియోగః ॥

శ్లో॥ కైతీనసా బర్హిర దేశ భాత శూర్యానన స్సంహగతస్సభావః
సూర్యాననో నైర్భతి దిక్కురాలో వరప్రదశ్శూల సచర్మ
భుజః । నీలాంబువో నీల వపుః కిరీటి కరాళ వక్త్రః కరవాల
గూఢీ । చతుర్భుజశ్చర్మ ధరశ్చ రాహు స్సంహాధిమాణో వర
దోఽస్తు మహ్యమ్ ॥ ఓం కయానశ్చిత్ర ఆభవ దూతీ ...

స్తా ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ॥ రాహుగ్రహేహగచ్ఛ । రాహు

రావలగ్రహస్య దక్షిణతః గా మావాహ...మి || చమోత్సవ

సర్వభోగ్య... సర్వభోగ్య సమః ॥ రాహుగ్రహ ప్రత్యుద్ధయేష
తాం । సర్వరాశం సాంగం ... సమీతం ॥ రాహుగ్రహస్య
త్రరతః ॥ సర్వరాజ మాహాహ... మి ధ్ధి స్థావ... నీయం ॥

కేతుం కృణ్వన్విత్స్వం సంశ్రున్య । మధుంధ్యంశ ఋషేః ।
కేతు గణోఽదేవతాః । యప్రీ ఛంధః । యజమానస్యాధి
దేవతాః పత్యన్ దివతాః హిత కేతుగణ ప్రసాద నిధ్యుక్తే ।
కేతుగణారాధనే విసయోగః ॥

35

ధృవాననో దైమినిగోత్రజోఽంతర్వేదేషు దేశేషు విచిత్రవః
యామ్యాననో వాయుదిసి ప్రఖడ్గశ్చర్మాసి శ్చాపైషు సుతశ్చ
కేతుః। ధూమ్రమోద్విహవ్యరరవో గదా భృద్భ్రాహ్మణసహా
విశ్వతానశ్చ। కిరీట శియూర విభూషితాంగ స్సవాస్థుమే

శ్రీమదాంధ్రవైదికముఖ్యముగ వ్యాసమునియొక్క శిష్యులైన ధృతరాష్ట్రమునకుఁ బరివర్తించినట్లును నందఱును సంతోషపడెడిట్లును విన్నవించుచున్నప్పుడు మహారాజుగారు పరమేశ్వరుని ప్రార్థన చేయుచున్నట్లును తెలియజేసిరి.

టం భూ...వః కేతుగణేశహంగభ్యః కేతు గణం । చిత్రవర్ణం
...కుర్వాణం । ధ్వజాసనసం - దక్షిణాభి ముఖం । అంతర్వేది
వేశ్యాభి ప్రితిం । ద్విభాషాం గదాధరం । పైశితవ గోశం
పార్థివ సంవత్సర ఫాల్గుణ శుక్ల పౌర్ణమాసాన్య మభిజన్ముక్షుశ
జాతం సౌమ్యశాసనే మిధుశరాశి ప్రయుక్త సింహాసనాసనం
గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే । సూర్యగ్రహస్య నాయ
వ్య దిగ్భాగే । కుశుత్త ధాన్యస్యాపరి ధ్వజాకార మండలేస్తాపిత
కాన్య ప్రతిమా రూపే ॥ కేతుగణ మావాహ.. మి॥ సచిత్ర
చిత్రం...యువస్య । కేతు గణస్యాధి దేవతాం - చిత్రగుం
సాంగం... సమీశం కేతుగణస్య దక్షిణతః చిత్రగుంధమావా
హ...మి॥ బ్రహ్మదేవానాం...మవ్యేత్తి భగవత్ ॥ కేతుగణస్య
ప్రత్యే దేవతాం బ్రహ్మణం...సహితం కేతుగణస్య తరతః
బ్రహ్మణ మావాహ..మి॥ స్థాప ... మాచమనీయం॥ ఇత
పరం బృహస్పతి కేత్యంతరాశే సర్వేషా మపి దేవానామా
వాహనం కుర్వాత్ ॥ మంత్రాణాం క్రమోపి పూర్వోక్త
వశ ॥ అత్ర విశేషః ॥ సర్వావ మృత్యు పరిహారార్థం ॥ త్ర్య
బకారాధనం కరవ్యం ॥

— (1) మృత్యుంజయ త్రయంబకా చాధ్యక్షా —

అన్ని శ్రీ స్త్రీలలో మోక్ష మహామంత్రము । మోక్షా వహన
పుష్పా వళిమ ఋషిః । అనుష్టప్పదః । శ్రీ మృత్యుంజయ

త్ర్యంబక రుద్రోదేవతా । దేవదేవ్యా ప్రణవా బీజశక్తిః ।
అత్ర మూల ముత్తేణ కర శుద్ధిం కృత్వా । ప్రణవం కరతల
యోర్విస్యస్య । వ్యాహృత్యాది మంత్ర పాద చతుష్టయం కర
యోరంగుష్ఠాది కనిష్ఠాంత మంగుళీమ విన్యస । తతస్సర్వేణ
వ్యాపక వ్యాసం కృత్వా । దేహంగన్యాస మారశేత్ ॥ ఓం
భూర్భువస్సువః ॥ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః । త్ర్యంబకం యజా
మహే ॥ తర్జ ॥ సుగంధి పుష్టివర్ధనం ॥ మధ్య ॥ ఉర్వారుకమివ
బంధనాత్ ॥ అశా ॥ మృత్యోర్మృక్షీయమామృతాత్ ॥ కః ॥

ఓం భూ...వః త్ర్యంబకం...తాత్ ॥ తర్జ ॥ త్ర్యంబకమితి శిరసి ।
యజామహ ఇతి లలాటే । సుగంధి మితి ముఖే । పుష్టివర్ధన
మితి హృదయే । ఉర్వారుక మితి కుక్షే । ఇవేతి నాభా । బంధనా
దితి కటాభ్యం । మృత్యోర్మృక్షీయమితి ద్వయే । ...క్షీయేతి జాను
ద్వయే । మేలి జంఘద్వయే । అమృతాదితి పాద ద్వయే ॥
ఏవం దేహంగన్యాసం కృత్వా । వృడంగన్యాస మారశేత్ ॥
ఓం నమో భగవతే త్ర్యంబకాయ శరాలపాణయే స్వాహా ॥
॥ హృద ॥ ఓం నమో...తే దుదాయా మితముర్యయే
మాంజీవ శిరసే స్వాహా ॥ శిరసి ॥ ఓం న...తే నీలకంఠాయ
చంద్ర శిరసే జటిసే స్వాహా । శిఖాయాం । ఓం న...తే త్రి
పురాంతకాయ హ్రం హ్రీం ॥ కవ ॥ ఓం న...తే త్రిలోచ
నాయ ఋగ్వజుస్సామాధర్వణ మూర్తయేనైత్ర ॥ ఓం నమో
భగవతే రుద్రాయాగ్ని శ్రీయాయ జ్వలస్వ జ్వలస్వమాంరక్ష
రక్ష అఘోరాస్త్రాయ ఫట్ ॥ భూర్భువస్సువహోమితి దిగ్బంధః
శ్వాసం ॥ తత శ్చంద్రమండలోపరి బద్ధ పద్మాసనం చంద్ర

వర్ణం సవదమృత పూర్ణ చంద్ర కళాధరియోగముద్రాక్ష
మాలా బద్ధాధరంహస్తద్వయం ॥ ధృతావృత్తి పూర్ణ కనక
కలశోత్తర కరద్వయం హస్తం సూత్యాగ్ని త్రిలోచనం జడపింగ
జటాజూటం ॥ నాగయజ్ఞోపవీతినం । నాగభరణ భూషితం ।
వ్యాఘ్ర చర్మాంబరధరం । భక్తానుకంఠం । భస్మానులేపనం
శ్రీరుద్రం ధ్యాత్యాస్తేహ పూర్ణేన మనసా పూర్వోక్తమాగ్నే
ణార్పయిత్వా । శరణం ప్రశేత్ ॥

శ్లో ॥

త్ర్యంబక మహాదేవ త్రాహిమాం శరణాగతం జన్మమృత్యు
జరాహ్నైః వీడితం కర్మ బంధనైః తావత్ సతత ప్రాణ స్వ
చ్చిత్తోహం సదామృద ॥ ఇతి విజ్ఞాన్య దేవేశం జపేన్మంగ్రం
త్ర్యంబకమ్ ॥ యోసా వశ్ర ధరోదేవ ఆదిత్యానాం ప్రభుర్భుతః
సహస్ర సయనశ్చంద్ర గ్రహవీడాం వ్యసాహతం ॥

ఓం భూర్భువస్సువః ॥ త్ర్యంబకం యజామహే...మామృతాన్

శ్రీ మృత్యుంజయ త్ర్యంబక మహా...మామృతాన్

మృత్యుమ పక్షు...మృత్యువేస్వాహా ॥ యజమానస్య (మమ)

సర్వాస మృత్యుర్నస్యతు ఆయుర్వర్ధతా ॥ తనః ప్రాణప్రతి

ష్ఠాది సర్వోపచారైః ప్రపూజయేత్ ॥

—తతః నవగ్రహ మంత్ర జపోప క్రమః—

ఆభిమ్య - పూర్వోక్త...శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య
నామధేయస్య ధర్మపత్యాః అముక దుష్ట నక్షత్రేచరణేయ క్త
గండే-ప్రథమరతోదర్శనేన(పుత్ర పుత్రికా)జననేన యోగోన
స్సమజని తద్దోష పరిహార ద్వారా అపయో స్సకలగండ

దుష్టాదుః కరిహారార్థం దంపతోన్య కృతీశే నర్తమాన వర్తిష్య
 మూల దాన విధిశాస్త్ర కథాద్యుపాసన జర్మ పాండు క్షయ
 కూలాతీసార ధాతుక ముద్రామేహ భగంధరాది నానాకోగ
 విదాన భూత దురితక్షయ ద్వారా క్షిప్రమేహయూరోగైస్స
 శర్మద్యాది నిర్మర్ధం! మాత్ర ప్రేత విశాచాదిబాధా నిర్హర
 జ్వరం సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహణాం మధ్యేయే
 గ్రహః అవిష్ట సానేషున్వితాః! తేహం గ్రహణానునుకూలశ్చ
 నిర్ధన్యంయే నే గ్రహః కుభస్థానేషున్వితాః! తేహం గ్రహః
 నా మత్స్యంశ శుభశలా వాచ్యర్థం సత్ప్రత్యూహాదిద్యాది
 నవగ్రహ దేవతా ప్రీత్యర్థం! అథి దేవతా ప్రత్యధి దేవతా
 సహితే! నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా ప్రకా
 శక మహామంత్ర జపం కరిష్యే || జపాద్యవ సానయోః అథి
 దేవతా ప్రత్యధి దేవతా సహితే నక్షత్ర జపంచ కుర్యాత్ |
 ఆదా వేద నక్షత్ర మంత్ర జపం ||

సూర:- అకృత్యే నేత్యస్య సన్యః హిరణ్యస్తావ ఋషిః | సవితా
 దేవతా ప్రత్యధి ధంధః యజమానస్యాధి దేవతా ప్రత్యధి
 దేవతా సహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాద శిధ్యరే సూర్యగ్రహ
 ప్రకాశక మహామంత్ర జపం కరిష్యే ||

శ్లో|| సూర్యారిష్టేతు సంప్రాప్తే సూర్య పూజాంప కారయేత్
 సూర్య ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి | అత్థి వీక్షోప శాంతయే ||
 ఓం అకృత్యేన...భువనా నిజశ్చక్రం||అగ్నిం డూతం సుకతం||
 క్షత్రద్రా...హృదే || యజమానస్యాధి దేవతా ప్రత్యధి
 దేవతా సహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాద నిధిరస్తు ||

చంద్రః :- అప్యాదు న్యేత్యస్య మంత్రస్య |...చంద్రగ్రహ ప్రకా
 శక మహా మంత్ర జపం కరిష్యే ||

శ్లో|| చంద్రారిష్టేతు సంప్రాప్తే చంద్రపూజాంప కారయేత్ చంద్ర
 ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మహా వీక్షోప శాంతయే ||

అప్యాదున్యేత్యమేతు తే...సంగధే||అప్పుమే సామో...భవజీ

శారీమనూయ...వ్యసక్ || యజమానస్యాధి...చంద్రగ్రహ
 ప్రసాద...రస్తు |

అంగారకః :- అగ్నిరూర్ధ్వేత్యస్య మంత్రస్య...అంగారకగ్రహ ప్రకా
 శక మహామంత్ర జపం కరిష్యే ||

శ్లో|| కుబారీష్టేతు సంప్రాప్తే కుబాజాంప కారయేత్
 కుబ ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి రోగవీక్షోప శాంతయే ||

అగ్నిరూర్ధ్వే...జన్యతి||స్యావాః కిచి...సప్రధాః||క్షేత్రస్య

....తీర్థ శే||యజమాన...అంగారక గ్రహ ప్ర...రస్తు||

బుధః :- ఉద్భుధ్య న్యేత్యస్య మంత్రస్య...బుధ గ్రహ ప్రకాశక
 మహా మంత్ర జపం కరిష్యే ||

శ్లో|| బుధారిష్టేతు సంప్రాప్తే బుధ పూజాంప కారయేత్
 బుధ ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి బుధి వీక్షోప శాంతయే ||

ఉద్భుధ్యస్యాగ్నే...తంతుమేతం || ఇదం విష్ణుర్...సురే ||

సహస్ర శీర్షా...దశాం గులం|| యజమానస్యాధి దేవతా...
 బుధగ్రహ ప్రసాద...రస్తు ||

బృహస్పతిః :- బృహస్పతే అతి యదర్చ్యత్య మంత్రస్య...బృహస్పతి గ్రహ ప్రకాశక దుహః మత్ర జపం కరిష్యే॥

శ్లో॥ గుర్వరిష్టేతు సంప్రాప్తే గురు పూజాంచ కారయేత్ గురుధ్యానం ప్రవత్స్యామి పుత్ర వీడ్కోప శాంతయే ॥

బృహస్పతే . ధేహి చిత్రం॥ బ్రహ్మజ్ఞానం...విషాః ఇంద్రంవా

...కేవలః ॥ యజమానస్యాది...బృహస్పతి గ్రహప్రసాదసిద్ధి రస్తు ॥

శుక్రః :- శుక్రంతే అన్యదిత్యస్య మంత్రస్య.. శుక్ర గ్రహ ప్రకాశక మహః మంత్ర జపం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ శుక్రారిష్టేతు సంప్రాప్తే శుక్ర పూజాంచ కారయేత్ శుక్ర ధ్యానం ప్రవత్స్యామి - పత్నీ వీడ్కోప శాంతయే॥

శుక్రంతే రాతి రస్తు ॥ ఇంద్రాక్షి . పతిః॥ ఇంద్రదురుత్స.. యజ్ఞః ॥ యజమానస్యా . శుక్ర గ్రహ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥

శని :- శమగ్ని ర్శ్చ త్యస్య మంత్రస్య...శనైస్సర గ్రహప్రకాశక మహః మంత్ర జపం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ శన్వరిష్టేతు సంప్రాప్తే శని పూజాంచ కారయేత్ శని ధ్యానం ప్రవత్స్యామి ॥ ప్రాణ వీడ్కోప శాంతయే ॥

శమగ్ని రగ్నిభిః అప్రసిధః॥ యమాయ...అరంజ్యః॥

ప్రజావతేశశ్చ...రయీణాం ॥ యజమాన...శనైశ్చర గ్రహ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥

కావాలః :- కాయానశ్చ తే త్యస్య మంత్రస్య...రాహుగ్రహ ప్రకాశక మహః మంత్ర జపం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ రాహ్వరిష్టేతు సంప్రాప్తే రాహు పూజాంచ కారయేత్ రాహు ధ్యానం ప్రవత్స్యామి చక్షుః వీడ్కోప శాంతయే ॥

ఓం కయానశ్చిత్ర...వృతా ॥ ఆయుః గోః పృశ్ని...తున్నవః

నమో అస్తు...నమః యజమానస్యా...రాహుగ్రహ ప్రసాద సిద్ధి రస్తు ॥

శ్రుతుః :- శ్రుతుం కృణ్వన్నిత్యస్య మంత్రస్య ... శ్రుతు గణ ప్రకాశక మహః మంత్ర జపం కరిష్యే ॥

శ్లో॥ శ్రే త్వరిష్టేతు సంప్రాప్తే శ్రుతు పూజాంచ కారయేత్ శ్రుతు ధ్యానం ప్రవత్స్యామి జ్ఞాన వీడ్కోప శాంతయే ॥

ఓం శ్రుతుం కృణ్వన్...అథాః॥పతిస్స...యునస్య ॥ బ్రహ్మ

దేవానాం...శ్రేభాన్ ॥ యజమానస్యాది దేవతా ప్రత్యధి దేవతా సహిత శ్రుతు గణ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥

ఉపగ్రహ మంత్ర జపస్తు మంత్రాః పూర్వోక్తాః శ్రేషాం శక్యేషాం యథావకాశ సంఖ్యయా కర్తవ్యః ॥

— ఓర తర్కణ విధి: —

నామయేన చతురశ్ర స్థంధిం ముపలిప్య ॥ తత్ర రంగవల్క్యాది భరణం కృత్వి ॥ గరుడచరి శంకులాన్నిక్షిప్య ॥ తేషు గుడ ముక్త వీర్ణ మంథం నిధాయ ॥ తస్మిన్ పంచవల్లహని, నవ రత్నానుచ నిక్షిప్య ॥ తత్కుంభం తేజదిత్యాది నవగ్రహ పూజాం

కుర్యాత్ తేన క్షీరేణ నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నక్షత్రహా తర్పణం కుర్యాత్ ॥

— అథ క్షీర తర్పణ ప్రయోగః —

అనన్య - పూర్వోక్త... శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్యనామ భేయస్య । తర్పణ త్యాగః నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవ గ్రహ జప దశాంశ క్షీరతర్పణం కరిష్యే ॥ తర్పణాద్యవసాన యోః అధిదేవతా ప్రత్యగ్ని దేవతా సహిత నక్షత్ర తర్పణం నవగ్రహ తర్పణంచ కుర్యాత్ । అథా నక్షత్ర తర్పణం కుర్యాత్ । తతః అక్ష్మే నేత్యవస్య మంత్రస్య । హిరణ్యస్తాప ఋషిః । సవితా దేవతా । త్రిష్టుప్ ఛందః । యజమానస్యాధి దేవతా । ప్రత్యగ్ని దేవతా సహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యర్థం సూర్యగ్రహ క్షీర తర్పణం కరిష్యే ॥ ఓం అక్ష్మే

రజసా = తర్పణ భవదా నివశ్యత్ సూర్యగ్రహం తర్పయూమి అగ్నిం దూతం । సుశ్రుమ్ ॥ సూర్యగ్రహాధి దేవతా అగ్నిం

తర్పయూమి ॥ క దుద్రామ... శంతమగ్ం వృతే । సూర్య గ్రహ ప్రత్యగ్ని దేవతాం... దుద్రం తర్పయూమి ॥ ఏవం ప్రకారేణ సర్వేషాం గ్రహాణాం తర్పణం కుర్యాత్ ।

— అథ నవగ్రహ హోమ ప్రయోగః —

సూ॥ సర్వా సుదితు మాస్తమాత్ర సమం కుండం హత్వా అష్టదిక్షు అశ్వత్థ వర్షాకార శత్రుగ్రహిత మేఖలా శ్రయం విర్భాషా । తస్మిన్ భవమాయాత్ ॥

అద్యుక్త... పూర్వోక్త... శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్యనామ భేయస్య । తర్పణ భగ్ని... క్షీరం (హమ) యాజమానస్య దురిత క్షీరం కుర్యాత్ ॥ ఓం క్షీరం ప్రత్యగ్ని (హమ) ధర్మ లభ్యం... అయం భగ్నః నక్షత్ర సమస్త యుక్తం ఖండే పుత్ర త్రాతీయా అనగన (వజ్రాదు రతో దత్త సేవచ) యోగోపస్సను అధిదేవతా పరిహార ద్వారా అవయో స్సకల శంక దుర్లోప బంధురాధం నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా ప్రత్యగ్నిం సముదాజ్య చదు హిహిభిశ్చతుర్విధ హోమం కరిష్యే ॥ తదంగ అగ్ని ప్రతిహవనం కరిష్యే । అశ్వే రుప సమాధానాద్యజ్య భాగాంతే । తత స్సుమ్యవస్థీర్య । చరు మధ్యా ద్విరవదాయ అభిభూర్య । హవిః వత్సభిభూర్య । ఓం అగ్నే యే స్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం నమః ॥ ఇతి ముఖా హుతిం హుత్యా ॥ విధి ప్రకారేణ అథా నక్షత్ర హోమం కుర్యాత్ ॥ హోమాద్యవసానయోః అధి దేవతా ప్రత్యగ్ని దేవతా సహిత నక్షత్ర హోమం నవగ్రహ హోమంచ కుర్యాత్ ।

అక్ష్మేన రజసా వర్తమానో... నివశ్యప్రాన్వహా సూర్యగ్రహ

యేదం నమః ॥ అగ్నిం దూతం... సుకతుగ్ స్వాహా ॥

సూర్యగ్రహాధి దేవతాయై అగ్నేయ ఇదం నమః ॥ క దు

ద్యా... వృతే స్వాహా ॥ సూర్యగ్రహ ప్రత్యగ్ని దేవతాయై

దుద్రా నేదం నమః । అహ్నియస్స... సజ్జతే స్వాహా ॥

చంద్రగ్రహ యేదం నమమ ॥ అభ్రుమే సోమో... శేషః ॥
 ॥ స్వాహా ॥ చంద్రగ్రహాని దేవతాభ్యః అద్భ్య ఇదం నమమ ॥
 గారీమూయ... పరమే వ్యయస్వాహా ॥ చంద్రగ్రహ ప్రత్యధి
 దేవతాయై గార్వా ఇదం నమమ ॥ అగ్నిర్యుక్తాన్ ...
 జన్వతి స్వాహా ॥ అంగారక గ్రహం యేదం నమమ ॥ సోమో
 పృథివి... ప్రథమస్వాహా ॥ అంగారక గ్రహాని దేవతాయై
 పృథివ్యా ఇదం నమమ ॥ తైత్తిర్య పతినా... సృత స్వాహా ॥
 అంగారక గ్రహ ప్రత్యధి దేవతాయై తైత్తిర చాలనా యేదం
 నమమ ॥ ఉత్పత్యస్వాహా... మేతర్గ స్వాహా ॥ బుధ గ్రహ
 యేదం నమమ ॥ ఇదం విష్ణు త్వష్టకమే... సుత స్వాహా ॥
 బుధగ్రహాని దేవతాయై విష్ణవ ఇదం నమమ ॥ సహస్రశిరమా
 దతాజ్ఞులగ్ స్వాహా ॥ బుధగ్రహ ప్రత్యధి దేవతాయై నారా
 యణా యేదం నమమ ॥ బృహస్పతే అతి యద్యో... చిత్రగ్
 స్వాహా ॥ బృహస్పతి గ్రహయేదం నమమ ॥ బ్రహ్మజాసం
 ... వివస్వాహా ॥ బృహస్పతి గ్రహాని దేవతాయై బ్రహ్మణ ఇదం

నమమ ॥ ఇస్త్రింవో విశ్వతస్పరి... కేవలస్వాహా ॥ బృహస్పతి
 గ్రహ ప్రత్యధి దేవతాయై ఇస్త్రి యేదం నమమ ॥ శుక్ర క్షే
 అన్యద్య... రాతిరస్తు స్వాహా ॥ శుక్ర గ్రహయేదం నమమ ॥
 ఇస్త్రిణీ మాసు... పతిస్వాహా ॥ శుక్రగ్రహాని దేవతాయై
 ఇస్త్రిణ్యా ఇదం నమమ ॥ ఇస్త్రిమరుత్వ... యజ్ఞ స్వాహా ॥
 శుక్రగ్రహ ప్రత్యధి దేవతాయై ఇంద్ర మరుత్వంత ఇదం నమమ ॥
 శమగ్ని రగ్నిని సురచ్ఛన్నస్త... అప్రసిధస్వాహా ॥ శన్త శ్చర
 గ్రహా యేదం నమమ ॥ యమాయ... శృత స్వాహా ॥ శన్త
 శ్చర గ్రహాని దేవతాయై యమా యేదం నమమ ॥ ప్రజాపతే
 వత్వ... రయీణాగ్ స్వాహా ॥ శన్త శ్చర గ్రహ ప్రత్యధి దేవ
 తాయై ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ కయానశ్చిత్ర ఆభవ...
 వృతాస్వాహా ॥ రాహుగ్రహం యేదం నమమ ॥ ఆయక్షా
 పృథ్వీరగ్రహి... ప్రయంతువ స్వాహా ॥ రాహుగ్రహాని దేవ
 తాభ్యోగ్ భ్యఇదం నమమ ॥ నమోఅస్తు సచ్చేభ్యో... నమ
 స్వాహా ॥ రాహుగ్రహ ప్రత్యధి దేవతాభ్య స్పృశ్యభ్య ఇదం

నమమ ॥ కేతుం కృణ్వన్న కేతవే... రజాయథా స్వహా ॥
 కేతుం గణాయేదం నమమ ॥ సచిత్ర చిత్రం... గృణతేయవస్వ
 ॥ కేతుం గణాధి దేవితాయై చిత్రగుప్తాయేదం నమమ ॥
 స్వాహా ॥ కేతుం కేభస్వాహా ॥ కేతుం గా... పశ్యధి దేవ
 తాయై బ్రహ్మణ ఇదం నమమ ॥
 ఇతః పం కేవలజ్యోతిషోమః కర్తవ్యః సుచాజ్యమారాయ ॥
 ఓం జాతవేదనే సువహమ... ఇతి ప్రారభ్య - గోవిందాయ
 ॥ గోవిందా నేదం! ఇశ్యంత ఉపదేవతా మం తహవనం
 పం శమూర్త్య! స్వీవక్తప్రస్థస్థి ప్రాణాహుశ్యంతం కుర్యాత్
 తద్యథా ॥ తత్ర నమస్సపస్త్య ॥ ఉత్తరార్థా త్సక్త్య త్స్వీప్త
 కృతే వదాయ ॥ ద్విరభిభూర్య ॥ న హవిః ప్రత్యభి భూగయతి
 మత్త్రం ॥ హవ్యవాహ మభి మాతిహాహం! రేతుః పాణం పృథనాసు
 జమం ॥ జ్యోతిష్మంతం దీద్యంతం పురంధిం అగ్నిగ్ స్వీవక్త
 మాహువేమ ॥ స్వీగమగ్నై అభితన్నైహి ॥ విశ్వాదేవస్వత
 నాఅభివ్య ఉరుంహః పంథాః ప్రదితస్విభాహి ॥ జ్యోతిష్మదేహ్య
 జరన్న అయస్వాహా ॥ (ఇత్యుత్తరార్థ పూర్వార్థే) అగ్నయే
 స్వీవక్త ఇదన్నమమ ॥ ఇద్యనన్నమా న్యద్యి పుగస్పిహ్య

గ్నాబ్రహ్మరతి ॥ బ్రహ్మాయ నంతి చరాచేదం నమః ॥ అప
 తిబస్పిశ్య! అస్య నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహశాంతి
 హోమ కర్మాణః హోమ ప్రతిపా సిద్ధ్యర్థః వృద్ధికామః
 జయూది హోమ కరిష్యే ॥ జయూది ॥ బ్రహ్మ విష్ణునాంశం
 కుర్యాత్ ॥ అగ్ని బహ్ని స్సముజనం కృత్వా ॥ శమ్యా
 అపోహ్య ॥ ఉత్తర పరిషేనవా త్సూర్యం పూర్వాహుతం
 కుర్యాత్ ॥

పాది ధారావర్తమ్

హే యజమాన! త్వయా నిమిత్తేన మయా కృతేన అనేన
 వత్సగహ జపేన తద్దశాంశ షీర తర్పణేన తద్దశాంశ హోమే
 నచ పుణ్యేన పుణ్యవాన్ భవ! ఇత్యుదకం యజమానస్యహ స్తే
 దద్యాత్ ॥ శతమానం భవతి ... ప్రతి తిష్ఠతి ॥

నక్షత్ర పూర్వక రాశి దాన ప్రయోగః

అభవ్య... పూర్వోక్త శుభలిథా శ్రీమతః గోశస్య నామ
 భేయస్య (మమ)ధర్మసత్త్వః అముత ముష్ట నక్షత్రే... చరణే
 యు కగండే పుత్ర ॥ పుత్రికా జననేన ఆద్యోష పరిహార ద్వారా
 ఆచార్యా స్పృకత గండ మన్యోష పరిహారం అథి దేవతా
 ప్రత్యగి దేవతా సహిత సక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ
 దేవతా శ్రీశస్థం తత్తదాన్యదానాని కరిష్యే ॥ ప్రాజ్ఞుభాః
 ప్రయచ్చంతి ప్రత్యజ్ఞుభాః ప్రతిగృహంతి ॥ ప్రతిగ్రహీతారం
 ప్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య! శ్రీ మహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మ
 ణస్య ఇదమానవం (సుఖానవం) ఉభాభ్యా మిదంవాం పాద్యం
 (సుఖాద్యం) పూర్వం దక్షిణ పాదం ప్రక్షాళ్య! శ్రీహేమః
 పాదం ప్రక్షాళయేత్ ॥

శ్లో॥ సమో స్వస్వంతాయ సహస్ర మూర్తయే సహస్ర పాదాక్షి శిరోరు బాహువే సహస్ర నామ్నై పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి యుగధారణే నమః ॥ ఇతి పాదా ప్రత్యక్ష్య ॥

అచమ్యః ప్రతి గ్రహీతా బ్రాహ్మణో మయిమహా ఇతి యజ మాత్యాసం ॥ ప్రత్యభి మృశేత్ ॥ మయిమహో మయియశో

॥ మయింధ్రియం వీర్యం ॥ అపడపన్నశ్య ॥ శ్రీ మహావిష్ణు స్వరూపా బ్రాహ్మణాః యథాభాగశా మీహోగంధాః (సుగంధాః) అలంకంజారా ఇమే అక్షతాః (సంతృక్షతాః) సకలా రాధన్త శ్లోభన మస్తు ॥ క్షం భూర్భువస్సువః...చోదయాత్ ॥

ఇతి దానప్రదప్య మద్భి స్సంప్రోక్ష్య ॥ అధిదేవతా ప్రత్యభి దేవతా సహిత వక్షత్ర మంత్రాన్ పఠిత్వా ॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీ మహావిష్ణు స్మరూపాయ ॥ యజ్ఞశ్శాఖాభ్యాయినే గోత్రోద్భవాయ ॥ నామ బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీతే ॥ శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయః దాతా ధర్మపత్నీ సమోహం ఆవయో స్సకల గండ దుర్గోష్ఠ పరిహిరార్థం ॥ అధి దేవతా ప్రత్యభి దేవతా సహిత అముక వక్షత్ర ప్రీతయే క్షేత్ర తంతులాన్ తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ ॥ దేవ

స్యత్వా సవితూః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూజ్యే ॥ మాస్తాభ్యాం ప్రతి గృహ్ణామి ॥ చక్రకేయసే ప్రతి గృహ్ణామి ॥

ఏత ద్దాన సాద్గుణ్యార్థం సదక్షిణా తాంబూలం తుభ్య ఏవం సంప్రదదే నమమ ॥ శతమానంభవతి...ప్రతివ్రతి ॥

వీణం బ్రతాగ్నిః తిగ్భ్యూహ ప్రీతయే తత్తదాన్యదానాని అత్యంత ॥ తుష్టా నిలతి త్రిత్రచాలకాభయంకర ప్రీతయే శ్రీత దీపింశం గంగోత్ ॥ అపమృత్యుప్రసీతయే అయఃఖండ ర్శ్మయి బవిగాన్ దద్యాత్ ॥ బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర ప్రీతయే నిర్వదాన సాద్గుణ్యద్ధం ప్రీహీత్ దద్యాత్ ॥

పాదా బ్రతాశ్చాచమ్య ॥ పూర్వోక్త...తుభ్యతిథా శ్రీ పర మేశ్వర ప్రీత్యర్థం ॥ మంటపస్థిత దేవతానాం పునః పూజాం కరిష్యే ॥ మంటప స్థిత దేవతాభ్యో నమః ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపన భ్యానావాహనాది ఘోషశోపచార పూజాం సమర్పయామి ॥ అనయా భ్యానావాహనాది ఘోషశోపచార పూజయాచ భగ వాన్ సర్వాత్మకః ॥ నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహదేవ తాస్సువీతా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు ॥ యదేన యజ్ఞ

మయ జంత... సంతి దేవాః ॥ మంటపస్థ దేవతాః యథా స్థానం ప్రవేశేత యామి ॥ ఆచమ్య - పూర్వోక్త ॥ తుభ్యతిథా... ॥ మంటప దానం కరిష్యే ॥ పూర్వోక్తరీత్యా బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య ॥ మంటపం దద్యాత్ ॥ తతశ్చతుర్దిక్షు కలశోదకం అపహిస్తామయోభవ ఇతి తిస్సభిః హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః సావకా ఇతి చతస్సభిః సవమాన స్సువరస ఇత్యేతే నాను వా కేన నమక చమక పురుషసూక్త దశశాంతిభిః ముత్తిగ్జో దంపత్యో శ్శిరసి మార్జయేయః ॥ తతో యజమానః నూతన వస్త్రేణ తాంబూలాని దయ్యత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయే చిత్వాహ భగవాన్ బోధాయసః ॥

நீதி

అస్య త్రీవక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ ప్రాణప్రతిష్ఠా
మహా మంత్రస్య । బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరా ఋషయః ।
ఋగ్యజు సామ ధర్మాణి ఛందాగ్ని । సుష్ఠైతత్స కరీ
ప్రాణశ్శక్తిః పరాజ్ఞేవతా ॥ ప్రహం బీజం హ్రీం శక్తిః । క్లం
క్షలకం । నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ ప్రాణప్రతిష్ఠా
సిద్ధ్యై జపే వినియోగః ॥ ఓం అంకం ఖం గం ఘం ఙమృత్పిత్త
పైశ్చ వాయూకాభ్యాత్మనే నహం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ॥
ఓం ఇం చం ఛం జం ఝం ఞం ॥ శబ్ద స్పర్శ రూప రసగంధా
త్మనే హ్రీం సర్వసిద్ధ్యాం నమః ॥ ఓం ఊం టం థం థం థం
త్వత్పితౄ శ్శక్తిః శివోత్తమోఽహోభూతాత్మనే హ్రీం అంకం ముఖ్యమాభ్యాం
నమః ॥ ఓం ఏం తం థం దం ధం నం వాక్యాణి పాదపాయాప
స్థాత్మనే హ్రీం అనామికాభ్యాం నమః ॥ ఓం పం ఫం బం
భం మం । మనోబుద్ధి చిత్తాహం కారాత్మనే । కనిష్ఠి కాభ్యాం
నమః ॥ ఓం హం సం శం యం వచనా దాన విసర్గానందాత్మనే
కరతల కర పృష్ఠాభ్యాం నమః ॥ ఏవం హృదయాదిన్యాసః ॥
ఓం అంకంఖం గం ఘం ఇమ్ । పృథ్వీశ్శక్తి వాయూకాభ్యాత్మనే
ప్రహం హృదయాయ నమః । ఓం ఇం చం ఛం జం ఝం ఞం
శబ్దస్పర్శరూప రసగంధాత్మనే ॥ శిర సేస్సావహం ఓం ఊం టం
థం థం త్వత్పితౄ శ్శక్తిః శివోత్తమోఽహోభూతాత్మనే హ్రీం అంకం
యోనపట్టా ॥ ఓం ఏం తం థం దం ధం నం వాక్యాణి పాద
పాయాపస్థాత్మనే హ్రీం కవచాయ హం ఓం టం పం ఘం బం
భం మం । మనోబుద్ధి చిత్తాహం కారాత్మనే నక్షత్రయాయ
వాచట్టా ॥ ఓం హం సం శం యం వచనాదాన విసర్గానందా
త్మనే హ్రీం అస్థాయ శక్తిః ॥ భూర్భువస్సుప్తయోమితి తిగ్మంధః ॥
ఓం భూర్భువస్సుప్తయోమే ॥

[illegible]

మం అనునీతే పునరస్మాను చక్షుః... మృడయాన స్పృశి

పాపి అపరదాః ప్రాణాః అత్మో నృత్యం యోగోపశాంతం ॥

బాహువర్చ్యలంకారుణ్యోజ్య! అరిష్టవిజ్ఞానస్యం గావిత్తమః ।

తరువాత - సహసము - కర్మ - మహావిద్య - అమృతం

మొదటి భాగము - మొదటి భాగము - మొదటి భాగము

హృదయే ।

కూ॥ స్వామిన్ నర్మ జన్మాన్ యోవత్పూజాన సానకం । తావత్సం
 వీధి తావత్సం తేజోవీధి పవనం వురు ॥ గుత్తు గుహారగణి

ತುಮಕಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಚೇರಿ, ತುಮಕಿ - ೫೩೧೦೦೧

భంతు ! సన్నిహితా భవంతు ! సన్నికుండితా భవంతు !
 సుస్థిరా భవంతు ! సుప్రసన్నా భవంతు ! వరదా భవంతు !
 అభిముఖా భవంతు ! స్థిరావనం కురుత ॥ తతః ప్రాణప్రతి
 ప్తాంగ లఘుపూజాం కృత్వా కర్పూర నీరాజనం కుర్యాత్ ॥

— సమాప్తిః —

గ్రహమండలాని

శ్లో॥ భానుంతు మండలాకారం । సోమంతు చతురశ్రకం । ఆంగా
 రకం త్రికోణంతు । బుధః షాణాకృతిం తథా । చతురశ్రం
 గురుం వింద్యా త్పంచాశ్రం భార్గవం తథా । ధనుస్సుల్యం శని
 వింద్యా ద్రావణం గురూకృతిం తథా । కేతవస్సుధృజా కారా
 గణేశం తత్స్వరూపిణం ॥

గ్రహదేశః

శ్లో॥ కళింగో యమునశ్చైవ । అవంతో మగధ స్తథా । సింధు కాంభోజ
 సారాష్ట్రాః బర్బరీంతర వేదిత । గ్రహాణాం దేశనామూని
 మునిభిః కీర్తితానితు ॥ కింఛ ॥

శ్లో॥ ఉత్పన్నోఽర్కుః కళింగశ్చ యామునా యాంబ చంద్రమా
 అంగారక స్తవంత్యాంధ్ర । మగధాయాం హిమాయాంశుబా
 సింధుదేశే గురురాతః । శుక్రోభోజకట తథా । శన్వైశ్చ
 రస్తు సారాష్ట్రే । రావళుర్వైరాటినాంపురే । అంతర్వేద్యాం
 తథా కేతురిత్యేతా గ్రహ భూమయః ॥

గ్రహగోత్రాణి

శ్లో॥ ఆదిత్యః కాశ్యపగోత్రే । ఆత్రేయ శ్చంద్రమాభవేత్ ।
 భరద్వాజో భవేద్భామః । తథాఽత్రేయస్థ సోమజః । గురు

శ్చైవాంగిరోగోత్రే । శుక్రోవై భారవస్తథా । శనికాశ్యప
 ఏవాభ । రాహుః పైశీనస్తథా । కేతవో జైమినీయాశ్చ ।
 గ్రహగోత్రాణి కీర్తియేత్ ॥

గ్రహవత్సరాః

శ్లో॥ ప్రభవో నందనాక్షయ్య సోమ్య సోమ్యశ్చ మన్మథః వికారి
 రాక్షసశ్చైవ పారివో గ్రహవత్సరాః ॥

శ్లో॥ ప్రభవాభై మాఖశుక్ల వస్త్రమ్యాం రవినాసరే విశాఖభే రవి
 రాత స్సర్వగ్రహ పతిః పురా ॥ పూర్ణిమాయాం కార్తికే
 కృత్తికా స్థింధు వాసరే అవనిష్ట నిశానాథః పురా నందన
 వత్సరే ॥ కుజః కృష్ణ ద్వితియాయాం వైశాఖాక్షయ వత్సరే
 పూర్వ ఫల్గునీ తారాయాం । జ్యోభాతుక్ష వాసరే ॥
 సోమ్య సోమ్యేవోగోమ్యవారే శుక్ల కాదశకే తిథౌ । భాద్ర
 చోత్తర ఫల్గుణ్యాం । తారాయా ముదభూద్విభోః ॥

సోమ్యాబ్ధిబాశ్యయుతే శుక్లే ద్వాదశ్యాం గురువాసరే ధనిమా
 యాం సముత్పన్నో సురేంద్యో వాక్పతిః ॥ పురా ॥

శ్లో॥ మన్మథాఽపేన భోమానే । శుక్లపక్షే భృగోర్ధినే । దశమ్యాం
 పుష్యనక్షత్రే భార్గవోఽజని కేవలం ॥ మార్గశీరేసూర్య
 సుతః కృష్ణపక్షే స్వవాసరే । నవమ్యాం బ్రహ్మకే । జ్యోతి
 కార్కపై శన్వైశ్చరః ॥

శ్లో॥ రాక్షసాభై మాఖమానేచతుర్థి శ్యాంసి తేఽతరేత్రకేమాయాం
 మందవారే స్వరాభిమరజని గ్రహాః ॥

శ్లో॥ హల్దిచోమాని పూర్ణిమ్యా మభిజిద్భిరవేర్ధినే । పార్థివాఽభై
 శుక్లపక్షే జాతః కేతుః గ్రహభౌబుధి ॥

గ్రహములూని

శ్లో॥ శుక్రశూర్య ప్రాబుభౌ జ్యేష్ఠా గురు శౌమ్య పుడబుభౌ ।
ప్రత్యక్షా శని హస్తా శ్రేష్ఠా ధక్షిణతో ముఖాః ॥

గ్రహ ప్రతిమా:

శ్లో॥ తామకా త్పటికా ద్రక్షవంశనా త్వర్ణశ కాదుభా । రణతా
దయసస్సినా తాంసార్కా ర్యా గ్రహః క్రమోత్ ॥

గ్రహణాం స్థానాని

శ్లో॥ మధ్యేతు భాస్కరం వింద్యాత్ । శశినం పూర్వ దక్షిణే
దక్షిణే లోహితం వింద్యాత్ । బుధం పూర్వోత్తరేణతు ।
ఉత్తరేణ గురుం వింద్యాత్ పూర్వేణవతు భార్గవం పశ్చిమతు
శనిం వింద్యాత్ ద్రాహుం దక్షిణ పశ్చిమే । పశ్చిమోత్తరతః॥
కేతుం । నాపయేచ్ఛుక తంతులే ॥

గ్రహణాం జాతి నిర్ణయ:

శ్లో॥ బ్రాహ్మణౌ భార్గవాచార్యా । క్షత్రియా వర్మలోహితా ।
వైశ్యో సౌమ బుభౌ జ్యేష్ఠాః । శ్రేష్ఠాన్ శరాద్రాన్ వినిర్ణయేత్ ॥

గ్రహణాం వర్ణ:

శ్లో॥ భాస్కరాంగారకా రక్తాశుక్లాశుత్ర విశాకరా । వీరవర్ణసన్నమ
పుత్రో । గురుః కనక వర్ణః । కృష్ణం శనై శ్చరం వింద్యా
ద్రాహుం చిత్రాశ్చ కేతవః ॥

అది దేవతా ప్రత్యధిదేవతా స్థానాని

శ్లో॥ అధిదేవా దక్షిణేతు । వామే ప్రత్యధి దేవతా । నాపనీయాః
ప్రయత్నేన । హ్యహృతీభిః పృథక్పృథక్ తథాన

గ్రహవ్య దక్షిణే చార్ష్యే స్థాపయేదధి దేవతాః । గ్రహస్వా
త్తద చార్ష్యేతు వ్యవేత్త్యధి దేవతాః ॥

శ్లో॥ క్షత్రియ పతినాక్షేత్ర పాలంభూతోత్తరేన్యసత్ ॥ భూజ్యో
హమః । వినాయకం తథా దుర్గాం వాయుమూకాశ మేవచ ।
ఆవాహయే ద్వావ్యహృతభిః తథైవాశ్వి కుమారకా । ఉత్తరే
శని సూర్యాభ్యాం । గుహ్యో కేతోశ్చ దక్షిణే । గణాధిపం
ప్రతిష్ఠాప్య ॥ సర్వదేవ నమస్కృతం । రాహుమంద దినేశా
నాం । ఉత్తరస్యాం యథాక్రమం గణేశ దుర్గాం వాయుహంశ్చ
రాహు కేతోశ్చ దక్షిణే । ఆకాశ మశ్వినాచేతి సంస్తౌతాన్
నాపయేద్బుధః ॥

క్షరతర్పణ విధి:

శ్లో॥ పరిషృతే భూమితలే గుడాది వినిర్ణితం క్షర ఘంటం
నిధాయ । సంపూజ్య సూర్యాది నవగ్రహాదీం నేనైవ కుర్యా
ద్గ్రహ తర్పణాని ॥ తథాచ ॥ చతురక్రే గోమయే లిప్తసు
స్తడులే ద్విజః । ధాన్యహ్యపరి విక్షిప్య । కంభం క్షర
గుడాన్యతం । అలంకృత్య ఘటం రత్నపల్లవాద్వర్ణైశ్చ కేవలి
క్షరేణ తర్పణం కుర్యాత్పూర్ణయిత్యా నవగ్రహాన్ ॥

హోమకుండ ప్రమాణమ్.

శ్లో॥ నవగ్రహ మథః కుండం హస్తమాత్ర పమం భవేత్ । భతు
రక్ష మథో మాస్త్వం । యోనిన క్కృణ సమేఖణం । చతురంగుళ
విస్తారో ముఖా తద్గర్భస్త్రితా మాసహీనాధికర కుండం ।
అక్షర యథం స్పృశం । వితస్తిమాత్రాతాని హస్తాన్వత్ప
స్తానులి విస్తృతా । నూర్భి పృథ్వీస్తతా చుభ్యో హర్షియో
శ్చాంగురో బ్రిహా । శుఖలోపరి సర్వత్ర । అశ్వశ్చ దధ

సన్నిధౌ । కుండాభావే స్పండిలంవా ॥ తథా ॥ నిత్యం నైమిత్తికం హోమం స్పండిలేవా సమాచరేదితి శారదా తిలకాత్ ॥

గ్రహ సమిధః

శ్లో॥ అర్కః పలాశః ఖదిర శాచిపామార్గోధ విప్పలః । కౌడుంబర శ్వవిమాదూర్వార్క కుశాశ్చ సమిధః క్రమాత్ ॥

గ్రహ ధాన్యాని

శ్లో॥ గోధుమా స్పండులాథకాః ముద్గాశ్చణక బర్బరః । తిల మాష కుఘతాశ్చ । గ్రహధాన్యనివ క్రమాత్ ॥ ఏకపక్షత్ర జనన శాంతిః ॥

ఏకస్మిన్నేవ సక్షత్రే । భ్రాత్రోర్వా ఖిత్వ పుత్రయోః । ప్రమాతి శ్చేత్తయో ర్భృతుర్భవేదేకస్య నిశ్చితః ॥ తద్దోష పరిహారం । శాంతిం కుర్వాద్యథా విధిః ॥

గ్రహణ జనన శాంతిః

శ్లో॥ ప్రసూతిర్గది బాయేత గ్రహణే చంద్ర సూర్యయోః । వ్యాధి వీడా తథా ప్రీణం అదౌతు ఋతు దర్శనాత్ ॥ ఇత్థిం సంజాయతే యస్య । తస్య మృత్యుర్ననంతయః వ్యాధివీడాచ దారిద్ర్యం । శోకశ్చ కలహో భవేత్ । శాంతిం తేషాం ప్రవక్ష్యామి పరేషాంహిత కామ్యయా ॥

యమక జనన శాంతిః

శ్లో॥ ప్రీయా గోర్బడబాయాశ్చ । యమకం చైవ జాయతే । జానీయాద్య మతోభాతి మారుతిం శాంతి మాచరేత్ । తథాచ । యమలా య త జాయంతే నారీణాం గజ వాజినాం బ్రహ్మశాంతిం తతః కుర్వాద్యస్మాదై ద్రవ్యహై ప్రశాంతిదః । శత్ర్యుకే ॥

తిలప్రసవ శాంతిః

శ్లో॥ త్రిమలాహా సుతా స్త్రీశ్చ । జాతా యది నృణాం తదా । మాలా వీక్రా కులస్యాపి । తదనిష్ఠం మహద్భవేత్ ॥ తథాచ । ముగ్ధత్రయే సుతాచేతాన్వి శత్రయే వాసుతో యది మాలా వీక్రా కులస్యాపి । తదానిష్ఠం మహద్భవేత్ ॥ శ్వప్తనాశో విత్తహని రుఖంవా సుమహద్భవేత్ ॥

సదంత జనన శాంతిః

శ్లో॥ సదంత బన్ధుబాలానాం । లక్షణం తు నిర్భోధయే । ఉపరి ప్రథమం యస్య । జాయంతే చ శిశోర్ద్విజః । సంతైర్వాసపా యస్యస్యా జన్మభౌగ్గవ దత్తమ । ద్వితీయేచ తృతీయేచ చతుశ్చ పంచమే తథా ॥

ప్రసవవై ర్యతి శాంతిః

శ్లో॥ అశాల ప్రసవో నార్యాః । కాత్మాతీత ప్రజా నృణా । విర్యత ప్రసవాశ్చైవ । యగ్య ప్రసవనం తథా । అమానుషా ఆముతడాంశ్చ । అజాత స్వంజనా నృణా । హీనారాగా ఆధి కారిగాశ్చ జాయంతే యదిజా స్త్రీయః పశవః పక్షిణాశ్చైవ । తథాచ సరీసృపాః । విదాశం తస్య దేశస్య । కులస్యచ వినిర్దిశేత్ ॥ నిర్వాస యేత్తాన్ సృపతిః । స్వరాష్ట్ర స్త్రీయశ్చ పూజ్యాశ్చైతహ ద్విశేంద్రాః । చికిత్సవై రాచాగ్రా తర్కవైశ్చ । తహస్య శాంతిం సముపైతి పాపం ॥ నూతుః జగదేద్యత్ర ద్విప్రీర్నం తథా వహూవ్ । వదాద్వి శ్చ స్వం భయంత్రీదం జాయతే నాత్ర సంశయః ॥

బహుగీర్షా అగీర్షాచా బహుగీర్షా లగ్నాశ్చ । ఏక శృంగా ద్వి త్రిశృంగా వాభవతే తతుబుధ్విభాః । గర్భిణీ ముడగీర్షా గో కర్మాశ్చ మూగవాః । మూగవాశ్చాపదా వ్యాఘ్రాః మారాశ్చ

రాస్తనుధారిణః ॥ జాయంతే పరుషా యత్ర తత్ర సంస్కారాదు
మాదిశేత్ ॥ రాజశ్రీయస్తతో నాతో ధనస్యచ కులవ్యవ ॥

సింహాదౌ గవాది ప్రసూతి కాంతి:

శ్లో॥ భానౌ సంహ గతేచైవ యస్య గాస్సం ప్రసూయతే ॥ మరణం
తస్య నిరిష్టం ॥ వడ్డ్యిర్వాసై ర్నసశయః ॥ ప్రసూతాంతత నా
దేవతాం గాం విప్రా యదాపయేత్ ॥ తథాచ ॥ సింహరాశే
గతే సూర్యే నో ప్రసూతి దుష్టదాభవేత్ ॥ పాషేచ మాహిషీ
భూతే దినేవాశ్శతరీ తథా ॥ తదా శబ్దం భవేత్కించిత్త
చ్చాంతౌ శాంతికం చరేత్ ॥ కించ ॥ మాథే బుధేచ మహిషీ
శ్రావణే బడబాదివా ॥ సింహే గావః ప్రసూయంతే ॥ సామిహో
మృత్యు దాయకాః ॥ అత్ర తదుక్త మృతాభ్యా శాంతిః
కార్యా ॥ విశేష నిర్ణయ సింహా శ్లేయః ॥

నాశవేషన జనన కాంతి:

శ్లో॥ నాశవేషన జాతస్య పితా భ్రాతాచ మాతులః ఉపవితా కృతి
ర్నాశస్సవ్యాపసవ్య మాలికాః ॥ పిత్రాదయో ద్వేషయతా
మాతులస్తు విశేషతః ॥ తద్దోష శమనారాయ శాంతిం కుర్వా
ధ్యథా విధ ॥

జనన దుష్ట నక్షత్రాణి

శ్లో॥ అశ్వినాది చతుష్కంచ పుష్య ప్రభృతి పంచవం ॥ రాశే ద్ర
భాతి త్రయం ॥ పూర్వాభాద్రా చరేవతీ ॥ చిత్రార్ద్రా
బహుదోషాసున్యః ॥ పితృమాతృ వినాశకాః ॥ మాతౌ స పడశై
తావి ॥ శాంత్యర్హణి విసిరి శేత్ ॥ అత్ర పాదభేదమాహ ॥
శ్వేతయూషస్స హుతాశనా దితిహరి బ్రహ్మభ్య కేహన్య జన్మసి
త్పు శ్వేద్యుద్విందప్రే భుజంగ మేఖల భగరా వ్యై ద్విదైవత్య

శ్వినోత్ర బాల్య మదం ప్రసూతిసమమేసింద్యానివైసర్గదా
॥ శాశ్వతః ప్రాణి చలంబురాం త్యజననే కార్యాసుశాంతిరపైః ॥

ప్రథమరౌ దుష్ట నక్షత్రాణి

శ్లో॥ త్రిపూర్వాహి యమాగ్నేయ మఖా శ్వేష్టాది మార్తతే ॥
పునర్వసూ తథార్ద్రాచ ॥ శాంత్యర్హణి విసిరి శేత్ ॥ అత్ర
విశేష మాహ ॥

శ్లో॥ భరణ్యం దశమాసాస్తు త్రిపూర్వా స్వప్తమాసకాః ॥ మఖా
యాం ద్వారదశ ప్రాకాష్టస్యాసా తాదశ తథా ॥ అశ్రేమా
కృత్తి శేంద్రేషు చతుర్వాసాః ప్రకీర్తితాః ॥ పునర్వసూ పంచ
మాసాస్త్యజ్యస్య ర్భర్తృ దర్శనే ॥ భర్తృ దర్శనం నాదు
బుతు సమావేశన మితి శేమాం చిన్తయత్ ॥

ప్రథమరౌ కుభ నక్షత్రాణి

శ్లో॥ కరాది పంచో త్తర మూల పాష్ట్యే విష్ణు తయాశ్వజ్యవిధిం దుభేషు
అద్యం రజశ్సృఖ్య సుతాయుర్ధం ॥ సౌభాగ్య వృద్ధిం కురుతేం
గసానారీ ॥ విశేష నిర్ణయ సింహా శ్లేయః ॥

విష మతీకా దేవతా

శ్లో॥ విషనాడ్యస్త సంజాతః ॥ పితృమాతృ ధనాత్యహః ॥ రుద్రో
యమాగ్ని మృత్యుశ్చ ॥ విషనాడ్యధి దేవతాః ॥

జన విషయః

భూర్యజుభ్య కృశం చాపి ॥ పాన్యధిమాపేణ తాద్ర జేతచ్ఛాంతి
రావత్తానా ర్జునహోమ సురాస్సన్తేః ॥ అరిష్టకాలే చారిష్ట
గ్రహాయంతం జడేత్సుధిః ॥ మహాపాద విధానీన ॥ మండలం
బ్రాహ్మణీనన ॥ అనుభోక్త ప్రకారేణ చారణమారాధయే

తున్నది: | అయితలవ సమానం | మల్లతం ద్వి సమానకం
చతు: పంచ సమానానీ | త్రి శతం దివనీ జపితే ||

గ్రహణం నవభాన్యాని | సద్విప్రేలో వివేదయేత్ | గ్రహ
దోషా వినశ్యంతి | గార్గేయ వచనం తథా | పూర్వోక్తా
మన్యేషాంచ దోషాణాం పరిహారార్థం శాంతి విభానాని కమ
లాకశే ద్విప్రేక్ష్య ర్హస్యాని ||

సప్రగహ శాంతి ప్రక్రియా సమాప్తా

సప్రగహ మంత్ర భాష్యమ్

అసత్యేన రజసా ... విపస్యత్ |

రాజసూయే దేవసువా మేతాధి మానీగ్ని భవన్తి (అగ్నియై

గ్నయై గృహపతమే పురో ... సప్రతే - ప్రసవాయు పురో
(వీహాణామ్)-

సవితాఽఽదిత్యో హిరణ్యయేన రణేనాఽఽయాతి = సువర్
నిర్మితం రథమారుహ్య ప్రతిదినం పూర్వస్థాం దిశ్యాంకచ్చతి
కిం కుర్వన్ ? సత్యేన రజసాఽఽవర్తమానః = అమోఘేన
నిరంజనాత్మ్యేన మండలే నోదయాస్తమయౌ త్రామ్యన్
అమృతం మర్త్యంబ వివేకయన్ = దేవశరీరం మనుష్యశరీరం
స్వస్వకాలే ద్రవకాలేన తత్త్వోజ్జే వ్యవహార క్షమం కుర్వన్.
భవనా విపశ్యత్ = పర్యలోకా నపలోకయన్,

అగ్నిం దూతం వృణేమహే... సుక్రతమ్ ||

ఇమ మగ్నిం వయం వృణేమహే ప్రార్థయామహే, కీదృశ్యం?
దూతం = దేవా స్త్రీ ప్రేషణార్థం హోతారం =
అహ్వతారం. విశ్వవేదసం = విశ్వాన్ సర్వాన్ దేవాన్
తీతి విశ్వవేదాః తా దృశం | అస్య యజ్ఞస్య సంబంధినమ్ |
సుక్రతం = శోభన కర్మాణమ్.

కద్రువాయ ప్రచేతన ... హృదే ||

కత్త ప్రశంసాయామ్ ఇతి భాతో రుత్యన్మ కచ్చన్తి ప్రశం
సామాహ. తతః కద్రుద్రః, ప్రశస్తా రుద్రః తస్య ప్రచేతన =
ప్రకృష్ట జ్ఞాన యుక్తాయ. వివాధుష్టమాయ = వివానచన
ఇతి భాతుః అభీష్టాశా శామానా మతిశయేవ సచకాయ
స్తోతుః కామ ప్రదాయేత్సర్వ, తవ్యశే = అత్రాదా - తతార
స్యధాం దశోలోహః. స్వవ్యాయ = స్తోత్రం యోగ్యాద్యేత్సర్వః
హృదే = హృదయవర్తిత్యేన కద్రుపాయ. శంత మతిశయేవ
సుఖకరం = స్తుతి రూపం వాక్యం | నోచేదు = కథ యేమ.

అప్యాయ స్వసమేతుతే ... సంక థే ||

(సోమే - భక్షితా నాప్యాయ యన్తి. ఆపా... మేతుత ఇది.
తేనారా శంసా) ||

హే సోమ త్వ మాప్యాయస్య - సర్వతో వర్తస్య! తే వృష్టి
యం వీర్యం. విశ్వతః సమేతు సర్వత స్సంకచ్చతాం శ్వమవి
వాజప్యాన్మస్య | సంకథే సంకమనె నిమిత్తం భవ.

అప్పుమే సోమో ... భేషణః ।

అప్పుంతః భేషణ మధ్య - విశ్వాని - భేషణాని సర్వాణ్యై
వధాని సన్నితి మే మహ్యం - సోమోఽబ్రవీత్ - తథా
విశ్వ శంభువం - సర్వస్య జగతః - సుఖస్య భావయితారం -
అగ్నించ - మహ్యం సోమోఽబ్రవీత్. తథా విశ్వభేషణః -
సర్వస్యానిష్ఠస్య - ఔషధ రూపా అపశ్యయా స్వన్నితా -
అవిసోమోఽబ్రవీత్. తదే తస్మాత్త్రత్రయ మభేషణాకే
కర్మణి ద్రవ్యవ్యమ్ । త్వరీయ మాత్రస్యాద భృశేష్టాద్విరీ
యాజ్య భాగేవి వినియోగ మాపస్తంబ అహ - అప్పుమంతా
వాజ్యభాగా యజత్సప్స్వ ఇత్యేపాఽపుమే సోమో అబ్ర
వీత్ । ఇతి.

గారీ మిమాయ ... వ్యోమన్ ।

గారీ శుక్ల సర్ప సరస్వతీ యాశబ్దబ్రహ్మత్వికాసా మిమాయ
మిమాయే స్వకేయై శృతైరభి భేయం సర్పం జగత్కరిల్పినతి.
కిం కుర్మతీ! సలిలాన్యదక జన్యాని సర్వాణి భూతజాని తక్ష
తీస్య వ్యాప్త్యా నానాకుర్మతీ, ఏకైకస్యమీ పదారస్య బహూ
నినామ భేయాని, వృక్షో మహీరుహా శాళి ఇత్యేవంపర్యాయ
బహుత్వదగ్ధనాత్ యదన్యస్యత్ర । పవృత్తి నిమిత్త భూతా అప
యవార్థాభిదన్యంతే-తథాపి దేశభేదేవ భిన్నభాషాస్థు నాస్తి
ప్రవృత్తి నిమిత్త భేదః । అశశబ్ద ప్రపంచస్య జానమల్యా
దన్య ప్రపంచోపి స్వల్పో భవతి. సాచ సరస్వతీ ఛందోశదా
దేశ పద్యాది రూపేణ పర్థిమాన సహస్రాక్షరా, సహస్రశబ్ద
స్యానస్త పర్యాయత్యాదసంతాక్షరా, అత్ర బహువుష్ణే భవి

శుభిత్వాంశ్యతవతి - పరమే వ్యోమన్ । వివిధ రక్షకే -
బరిమ జగత్కారిణే బ్రహ్మణి స్థితా, ఇత్యనయేష్టకా ముప
జగ్యాత్ అస్యా ఋచసాత్పర్యం దర్శయతి - “వాచో విశ్వే
వరం” వాగ్దేవతా యాస్తు తిరస్యామృచి క్రియత ఇత్యర్థః ।
అగ్నిరూర్ధ్రా దివః ... జనత్వి ।

(దర్శ పూర్ణమాసయో రాగ్నేయే పురోదాతే అగ్నిహోత్రే
ఉపపాతే అన్యత్రాపి వినియుక్తః)
అయమగ్ని రాదిత్య రూపేణ, దివ్యోద్యులోకస్యకకుదుబ్ధిలో
మూర్ధా శిరః స్థానయః పృథివ్యాః పతిః - దాహ - పాతాది
కారిత్యేన పాలకోద్యయం - కించ - అహం కేతాంసి ఉదక
కార్యాణి స్థావర జంగమ శరీరాణి జతరాగ్ని రూపేణ-జన్యతి
ప్రీణయతి.

స్యానా పృథివి ... సప్రథాః ।

హే పృథివి విశాలే భూమా-త్వంహే-స్వభ్యం స్వానా-‘హే-
స్వకర్మణి’ దుఃఖాస్త కర్మభవ శ్రేష్ఠిహాశ మాముష్మికమః-
యచ్చ - దేహి, హేదనం దీర త్వమ్ । కథం భూతాన్మాన్
మనుష్యాన్ తదుపలక్షిత చతుర్విధ భూత గ్రామంతార-చతుస్స
త్పాదయతీతి నృక్షరా ఉత్పాదితాన్ గ్రామారణ్యాది స్థానేషు
యథాయథం స్థాపయతీతి నివేశసి. ప్రథయా - మలముక్తా
గంతూష నిష్పీచనాది సహిష్ణుతా లక్షణయాక్తి రాగ్ని సహవర్తి
మానా సప్రథాః.

! !
క్షుద్రస్య పీనా...మృతాశ్చిత్ ।

హిరణ్య పుత్రాదినా యథా గవాది. జయస్తథా తేత్రస్య
పతిశా (పక్షి యుక్త భందసినా । ఇతి ఫిసంజ్ఞా) గామశ్చ
పోషక మన్వాదికంచ వయమాసమన్వాజ్జయామః । సతేత్రస్య
పతిః శీద్యతే గవాదాః. మాంసుఖయతు. తేత్ర పత్యంచరుం
నిర్వచేత్” । ఇత్యత్ర పురోసువాక్యాః

ఉద్భవ్య స్మార్తే ... తంతు మేతమ్ ॥

హి అగ్నేత్య ముద్భవ్యస్య, అస్మద్విషయే సావధానో భవ.
ఏనం యజమానం ప్రతి జాగృహి ప్రతిదినం జాగరూకం సావ
ధానం కరు. ఆయంచత్వంచ మితిత్వా. ఇష్టాపూర్తే త్రాత
స్మార్త కర్మణా సంస్పృశేథాం - సంపాదయతుం. హి యజ
మాన, త్యాం పితరం పాలకం, యువానం - యావన్వేతం,
పునఃస్పృశ్యాన్ భూయో భూయః కుర్వాన్, ఆయమగ్ని స్త్యయి
నిమిత్త భూతే సతి ఏతం తన్మయజ్ఞ ప్రపాహమన్వాత్కాగ్ని
దనుక్రమేణ తనోతు సంపాదయతు (అనవశారాయాం పున
శ్చిత్రావిష్ట గోపథానే వినియుక్తోయం మంత్రః) ॥

ఇదం విష్ణు రిచ్చక్రమ...చాగ్ం సురే ॥

(కల్పః దక్షిణస్య హవిర్ధానస్య పశ్చాదక్ష ముపపత్త్య ।
దక్షిణస్యాం వర్తన్యాం ప్యేనోద్ధత్వావోత్త్య హిరణ్యం
విధాయ సంపరిస్తీర్యాభిజహోతి - ఇదం విష్ణు ... చాగ్ం
సురేస్వాహేతి)

విష్ణుం త్రివిక్రమావతారం ధృత్వా । ఇదం విశ్వం విభజ్య ।
క్రమతేస్మి భూమావేకం ఏదమస్తతేక్షే ద్విరీయం దివి తృతీయ

మిత్యేవం తేగ్రహావతం విశిధే పాంశవో భూమ్యాది లోక
రూపా యస్య పదస్య సంతి. తత్పాంశురం (మత్స్యే యోగః)
అస్య విష్ణో సస్మిన్మదే-విశ్వం సమాధం । సమ్యగ నర్హాత్మకం

సమాప్త శీర్షా పురుషః... దశాంబులమ్ ॥

(కల్పః - పురస్తాత్ప్రతీచీం పురుషాకృతిం చినోతి, పురుష
శిరోఽస్యా శిరోభవతి, సమాప్త శీర్షా పురుష ఇత్యుపహితం
పురుషేణ నారాయణేన యజమాన ఉపతేషతే) ॥

సర్వప్రాణి సమిష్టి రూపా బ్రహ్మాండ దేహో విరాడాభ్యో ।
యః పురుషస్సోయం సమాప్త శీర్షా । సమాప్త శబ్దస్యప
లక్షణత్వా దనంతై శిరోభీర్వ్యక్త ఇత్యర్థః । యాని సర్వ
ప్రాణినాం శిరాంసి తాని పర్వాణి తదైహాస్త్యః పాతిత్వాత్
వీయాన్యేవేతి సమాప్త శీర్షత్వం । ఏవ మక్షిణం పాదేష్యపి
యోజనీయమ్ । న పురుషో భూమిం బ్రహ్మాండగోల రూపం
విశ్వతో వృత్త్వా । సర్వతః పరిచేష్య । దశాంగుల పరిమితం
దేశమత్యతిష్ఠత్ - అతిక్రమ్య స్థిత ఇత్యర్థః । దశాంగులమిత్వం
లక్షణం ॥ బహుదా దృహిరసి సర్వతో వ్యాప్యోఽవస్థిత
ఇత్యర్థః ।

బృహస్పతే అతియద్యో...చిత్రమ్ ॥

(అగ్నిమైషవ మేకాదశ కపాలం నిర్వపేదభి చరన్.)
బృహస్పత్యేర్థ్యః...తత్ర వికల్పితాయాశ్వా)

హి బృహస్పతే అత్యోరూపా యదవిణం - రత్నాది రూపం
అతి-భగరా సతికమ్య, అర్హత్వయ మేహను భవతు

మర్త్యమును చూచుచు (నయ) సృజన ముమాత్మాదిషు ముమూక్షు
(దే!) భూషణా దిమ ద్విభాతి. యజమాన రూపేషు జనేషు
క్రతు ముద్యాగ సాధ్య వద్విభాతి, పునరపి యద్ద్యవిణం శవసా
బలేన శవిత ప్రదాన సంపాదిత సైన్యరూపేణ దీదయద్దీప్యతే
తద్ద్యభోక్త గుణోపేతంద్ర విణం చిత్రం మణిముక్తాది రూపం
మే ఋతప్రజాత - తదస్మాను భేహి స్థాపయ. ఋతాత్మత్యా
త్వరమాత్మనః ప్రకరేణ దేవగురు క్షేణోత్పన్న ఋతప్రజాతః

ప్రహృషణానం ప్రథమం ... వివః ॥

ప్రహృషణ ఋషభం! ఇతి తస్యవశోః సూక్తేన పాయాః పురో
నువాక్యా మావా) యదేత జగత్కారణం బ్రహ్మసత్యంజ్ఞాన
మనంతం బ్రహ్మైకత్వాదిశక్తి ప్రసిద్ధం తదేత త్ప్రథమం
సృష్ట్యాదా - జ్ఞానం జగత్కారణోత్పద్యమానం సత్ పుర
స్తాత్కార్యస్యాం దిశివేనః కమనీయ ఆదిత్యోభూత్వాసురుచః
సంపదీప్యమానః సీమతః పూర్వదిక్షిణ వశ్చిక్షాదగ్నిగ్నిశేష
నీమో విభజ్య, ఆవరాప్యతో, నలేన ఆదిత్యో బుద్ధియా
బుద్ధం మూలం. తత్ర భవా ఆకాశ వాయుగ్నిజల పృథివీ
విష్టా విభజ్యవస్థితాః - అకరోదితి శేషః! తథా సతశ్చ
విద్యమానస్య గిరి నదీసముద్రాదేః, అసతః ఆవిద్యమానస్య
యోనిం కారణ ముపమాభ్రాంతి రూపం వివర్తి వృతవాన్
సర్వజగద్వంపస్థాం నిర్మితవాన్ ఇత్యర్థః ॥ అసతః - అమూ
ర్తస్య వాయుజ్ఞేః ఇతి సారాయణే, నరవిమాణాదేరితి చతుర్థ
కాండేష చాభ్యున్యంతం ॥

ఇంద్రవో విశ్వత స్పరి ... ॥

(ఇంద్రం చదుం నిర్వృతే తృశుకామ ఇత్యత్ర పురోనువాక్యాః)
మే ఋత్విగ్యజమానాః సో యుమ్మాకం జనేభ్యః పుత్రభృ
త్యాది జనసిద్ధ్యర్థం విశ్వతస్పరి సర్వస్య జగతిఉపరిష్ఠిత ఉత్సా
ప్తిశ్చేన వర్తమాన మింద్రం నాపాశుమే - అహ్వయామామః!
సచోద్రోహాకం శేవలోఽస్తు - అపాధారణోస్తు, ఇతర
యజమానేభ్యోఽభిక మనుగ్రహ మస్మాను కరోత్సిగ్ధ్యర్థం

శుక్రం తే అన్యన్యజతంతే ... రాతిరస్తు ॥

(వాతుర్వాస్య ప్రథమ పర్వగతే వాష్టం చదుం ఇతి నావిషి
యాద్యాః) మే పూవన! తే తవ శుక్రం శుద్ధ స్వరూప
మన్యదనేక ప్రకారజ్ఞ, ఉదయతాతే రక్తవర్ణం రూపమన్యత్
మథ్యాన్యాతాతే శ్వేతవర్ణం రూపమన్యత్ ఇత్యేవ మనేక
ప్రకారం తథాతే తవ యజతం పూజన మివన్యత్! పాతః
కాతే మిత్రస్య చరణే ధృత ఇత్యాదిభిర్నృత్యైః పూజ్యన్!
మథ్యాన్యాత్వా త్వాసత్వేన రజన త్యాదిభిః తథాత్వయానిమా
దతే అహనీ ఆపి విషుహూచ జానాయాపే, అహః శబ్దశ్చితి
నాన్యయేన రాత్రి మపుష లక్షయతి, అహః ప్రకాశోపేతం
రాత్రి ప్రకాశాయ క్షతి నానారూపత్వం! ఏవం చిత్ర కార్య
గృహి - త్వం క్యాగిహసి! ఆకాశం యథా ఏకరూపంత
జ్యోత్స్వమితి లక్షపాత రాహిత్యాదేక రూపాసి! విషయంతే
బహుభూయాని శ్చి శ్చిత్త్యభిసాశ్చిగ్ధ స్వగ్రయో మాయాః
కత్యదానవాదివాన స్వధా శబ్దేన కృగ్ధ్వి మన్యన్న ముప
లక్ష్యతే! హి ఋషభామ - అన్నవన్ విశ్వామాయాః
పర్వాణి అన్యదీయ తిత్వభిరమని రక్షసి! మే పూవ

న్నిచా కర్మణి - తె - తవ రాతిర్భద్రాస్తు ఫలప్రదానం
సమీచినం భవతు ॥

ఇంద్రాణీ మాసునారిషు ... పతిః ।

(ఇన్ద్రిజ్యై సరుం నిర్వపేద్యస్య సేనాసంగ్ శివేవస్యాత్ ...
ఇత్యత్ర పురోనువాక్యా ।)

అసునారిషు దేవప్రియ మధ్యే సేనాస్వామి భూతామింద్రాణీం
సపత్నీం పతివ్రతా మహానుశ్రవమ్! అవరంచన అన్యదప్యేక
మస్తి అస్యా ఇన్ద్రిణాః పతిః జరసానహిమరతే వైవ
మయతే ।

ఇంద్రమరుత్వ ఇహ ... స్పృయజ్ఞాః ।

(శల్వుః - మరుత్వంత మితి న్యేనర్తుప్రాతేజాధ్యయ్యః) పూర్వం
మరుత్వతీయం గృహీత్యై మరుత్వ ఇతిన్యై ప్రతిప్రసాతో
త్తరం హే మరుద్దణ యుక్తం శ్రద్ధా శ్రద్ధాశ్చిన్ కర్మణి సోమం
పాహి - పిబ యథా శర్మాతి నామకన్యయజమానస్య సంబధిని
కర్మణి అభిమతస్య సోమన్యాంశ మపి బుద్ధర్వత్ । తురతవ
ప్రణీతి ప్రణయ నేనానుష్ఠయా సుయజ్ఞాః పూర్వే కవయః -
తవ శర్మణి సుఖే నిమిత్త భూతేనతి అభిముఖ్యేన వివాసస్య పరి
చరన్తి తద్గదయ మపి యజమాన ఇత్యుక్తిః ।

శమగ్ని రగ్నిభి ... అపప్రీధిః ॥

యద్య భక్షిత చనుసే స్తోత్రముపాకర్యా త్తదా ప్రాయశ్చిత్త
హోమాశేష తృప్తియోమంత్రః) అయమగ్ని రాహవనీయఇత

రైర్గ్నిభిస్సహ శంకరత్ అస్మాకం సుఖం కరోతు. సూర్యశ్చ
స్మాకం శం సుఖం యథా భవతి తథా తపతు. అరహ అహ
దుఃఖమ కుర్వన్యాతో వాయుర్వాతు. ప్రవర్తతా. సిధః
శోషణ మవగమయతు.

యమాయ సోమగ్ం సుమత ... అరంకృతః ।

(శల్వుః - మధ్యమాయ ముత్తర వేద్యాం తామాయహవిర్ని
వేదయన్తే) హే ఋత్విజ! యమదేవార్థం సోమం సమత.
లతాత్యగర సోమ మభిషుణుత తథా యమార్థం హవిర్మహుత
అగ్నిర్హతో యస్మిన్యజ్ఞేహోమయమగ్ని దూతః అగ్నేర్హ
తత్వ మవత్రామాన్వతం । “అగ్నే శేవానాం దూత ఉసిత్” ।
ఇతి అరం కృతః ఐవ ఋగ్విర్వైరలంతార ర్హోమైర్యుక్తః ।
తాదృశో యజ్ఞో యమం హయ మమేవ గచ్ఛతి - గచ్ఛతు.

ప్రజాపతే నత్యదేతాన్యస్యః ... రయీణాం ॥

రాజనాయే - (శల్వుః అత్తై వేదామభిషేతానాంముఖ్యప్రాతే
సంప్రసావాన్య హవనీయ ప్రతిహితస్య గృహానేత్య అన్యార్థ
యోః ప్రతిహితేచ విహిష్యాంవ జహోతి ప్రజాపతేనత్య
దేతాన్యస్య ఇతి) హే ప్రజాపతే త్వదన్యః గోవి పురుష
ఉత్పన్నాని తాన్యేతాని విత్వాని న పరిభూవ పరిభవితం
సమన్యోహభూత్ । పరిభవః । స్పృశేరపుస్స లక్షణం । స్పృష్టి
సంహరయౌ రత్య ఇత్యుక్తిః । అత స్తతవ వయం యత్యామా
జహూమస్తత్ఫలం అస్మాకమస్తు - వయం ధనానాం పతయః
స్వామః ॥

కయానశ్చిత్త ఆధున దూతీ ... వృతా ।

(చాతుర్మాస్యాస్మి సర్వత వరుణ ప్రభాస పర్వణి 'కాయమేక కపాలం' ఇత్యన్య వాచిమః పురోనువాక్యా) కన్య ప్రజాపతేః సంబంధినీత్యస్మిన్నరే ప్రీతిలింగః కేతి శబ్దో వర్తతే । ఊతి శబ్దో రక్షణవాచీ - కయేత్యాః = ప్రజాపతి సంబంధినా రక్షణేన, చిత్ర ఆధువల్, విచిత్రోయం యజ్ఞో నోఽస్మాన్ప్రత్యాగతః, కీదృశో యజ్ఞః సదావృథః సర్వదా వర్తమానః, సఖా పభవత్ప్రియతనుః, సచ యజ్ఞః కయా = ప్రజాపతి సంబంధిన్యా - శచివ్యయా = అతిశయితయా శక్త్యా వృతా = యుక్త ఇత్యర్థః ।

ఆయంజ్ఞః పృశ్నిరక్ర మ్మాద... తుప్తవః ।

పునరాధానే భూమి రూఢిమైతి సర్వరాక్షిభిరార్త పద్యమా దధాతీత్యత ద్వితీయోమంత్రః) అయం గార్హపత్య ఆదిత్య రూపేణ గార్హమన శీలః పృశ్నిః శ్వేతవర్షో జగదాక్రమాత్ ఆక్రమణ ప్రకార ఏవ సృష్టిక్రియతే - పునరాధారం పృథివీ మసనల్. అనీద్రాత్పాన్నం దిత్యర్థః । సువః స్వర్గరూపం పిత రాచ ప్రయన్ ప్రకశేణ గచ్ఛన్నవసీశః ద్యావః పితా పృథివీ మాతేతి శ్వేత్యంతరాత్రయో ర్మాతా పితృత్వం.

నమోఅస్తు సర్వేభ్యో... నమః ।

(అగ్ని పురుతోపధానే "నమోఅస్తు సర్వేభ్యో ఇతి శిష్యః ఉపహీతం హిరణ్యతా పురుషం) అభిమంత్ర్య ఇత్సత్ర ప్రథమా యేకేచిత్సర్వాః పృథివీ మనుగతాస్తేభ్యస్స సర్వేభ్యో

సమోఽస్తు. అంతరిక్షే యక్ష గంధర్వాది లోకే వర్తమానా యేసర్వా యేచదివి = దుల్లలోకే వర్తమానా రాహుప్రభృత యస్తేభ్యస్స సర్వేభ్యో నమోఽస్తు.

కేతుం కృణ్వన్న కేతవే ... ఆజాయథాః ।

(అశ్వమేధే శవతోఽశ్వసోప్రచారే "కేతుంకృణ్వన్న కేతవ ఇతి రథే ధ్వజ ముపగూహతి") నుర్యామనుషాన్; అకేత వే పూర్వం ధ్వజ రహితాయ రథాయ కేతుం కృణ్వన్ స్వసం కుర్వంతు. అపేక్షనే సువర్ణాలంకార రహితాయ రథాశ - పక్షః సువర్ణాలంకారం కుర్వంతు. మే రథ త్వముషద్భిర్వాల్మీ సద్భిక్షే సుప్రసర రశ్మిభిః సమజాయథా స్పంగతో జాతోఽసి.

సచిత్ర మర్కం గృణతే ... మభేభ్యః ।

(చాతుర్మాస్య సైశ్వదేవ భర్వణి 'మారుతం నష్టపాల' మిత్యన్య యావాన్.) మే ఋత్విగ్వజమానా శ్చిత్ర మర్కం వివిధ మర్చనం మారుతాయ మరుత్సమూహం - ప్రశశభ్యం ప్రకశేణ సంపాదయశి, కీదృశాయ మారుతాయ గృణతేహవి తానాయ గృత్వాతే. తురాయ శీఘ్రగ్రామినే, న్యతవసే స్వాధిన బలాయ. మేఋత్విగ్వజమానాః యే భవ స్తస్సహసానురుతా బలేనసహంసివైరిబలాని. సహస్సే అభిభవన్తి. తే యాయం భంధ్యమితి పూర్వత్రాన్యః । మే అగ్నే త్వమేవ తస్మిన్య త్యత్యాచురః । కిం ద్రష్టవ్యం తదాశ్చర్యమితి రదుచ్యతే - ఇయం పృథివీ మభేభ్యో - మారుతే యజ్ఞేభ్యో రేజతే గంధే కథావాక్యై గంధయా యజ్ఞా విత్విశ్వేభ్యో సవమావ్యం ఇలియత్వం కరోతి రదిదమితి.

బ్రహ్మ దేవానాం పదమీ ... రేభన్ ।

(దేవసువాహ విష్ణు 'సోమాయ పవస్పతయే శ్యామాకం పరు' ఇత్యత్రయాజ్ఞా)

దేవానాం మధ్యే బ్రహ్మ శ్రేష్ఠః పదంవేత్యవగచ్ఛతీతి పదమీ
కవీనాం విదుషాం మధ్యే । పదమీ । పదవాళ్య ప్రమాణాభిజ్ఞః
శ్రేష్ఠ విపాణాం మధ్యే ఋషీరసుషాన సామర్థ్యే । నాతీం
ద్రియ వస్తు ద్రష్టా శ్రేష్ఠః । మృగాణాం చతుష్పాదానాం
మధ్యే శక్వాధికాన్య నృహిషః శ్రేష్ఠః । తత్తేన గృధ్రాణాం
పక్షిణాం మధ్యే । శక్వాధికాన్యచ్చేన్య । శ్రేష్ఠః । వనానాం
మధ్యే నృధితిః శ్రేష్ఠః । నృధితి శ్రేణ కరవాలాది వద్భుధ
స్వరూపా భాస్వా నృత్యుత్ ఉచ్యతే । యథా బ్రహ్మదయః -
స్వభాతిమ శ్రేష్ఠా । ఏనం సోమోఽపి పవిత్రం శుద్ధిహేతుం
కుశాదికం అత్యేత్యా తిక్రామతి కీదృశ స్సోమః రేభన్ శబ్ద
భాక్ స్సూయమాన ఇత్యర్థః ॥

మంత్రం :- సోమోవా ఏతస్య రాజ్యమాదత్తే యో రాజాసన్

రాజ్యోవా సోమేనయజతే దేవసువా మేతాని హవీగంషి

భవంతి । ఏతావంతోవై దేవానాగ్ సంవాస్సప్రవాస్తే సైసవాన్

ప్రయచ్ఛంతి స ఏనం పునస్సువంతే రాజ్యాయ దేవసువారాభా

భవతి ॥

సమూస్త మిదం నవగ్రహమంత్రభాష్యమ్



వివాయక శాంతి ప్రయోగః

ఓం

లోకంలో గృహస్థుల ఆదపిల్లలకు గాని మగ పిల్లలకుగాని వివాహములు - ఉపనయనములు జన్మాంతర ప్రారబ్ధ విశేషముచేత వయసు మించిపోవుచున్నను నెరవేరక విష్ణుములు సంభవించుచున్నప్పుడు ఈ వివాయక శాంతి నాచరించి న యెడల తప్పక కార్యములు నెరవేరును.

శుభేహని మాసస్య శుక్ల చతుర్థ్యాంవా మంగళస్సానంకృత్యా శుభ్ర వస్త్రం ధృత్యా ఆహ్వా దీపారాధనం కుర్యాత్ - గృహస్య ఈశాస్య దిగ్భాగే గణపతి గ్రహమంటప మాసాద్య గణపతి మధ్యర్పియి. పుణ్యాహ వాచపం కుర్యాత్ తతః ఆ దార్య బ్రహ్మ ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్ - యథోక్తశాంతిం సమూదరత్ ॥

అథమ్య = ఏనంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభలిథా మమ గుణాణాం గోత్రనామ ఫలం వత్సాః జన్మాంతరేణ తాల్పి నామ కార్యం వాగ్ధిశేషుచ జాగత్సర్పి సుచు ప్పవనో నంద మనోవాకాను కర్మణః వానాశ్చ కృత వివాహప్రతి

బంధకాది సమస్త దురిశక్తులు ద్వారా ఇహ జన్మనిజన్మ
సత్కృత జన్మరాశివశాన్నా మనకుత్రనామరాశి వశాచ్చ
యేయే గ్రహ అరిష్ట సానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం శుభ
ఫలా వాప్యర్థం యేయే గ్రహః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం
గ్రహాణామత్యంత శుభఫల వాప్యర్థం అనుకూల వరప్రాప్తి
పూర్వక శ్రీఘమేన వివాహాధికార యోగ్యతా ఫల సిద్ధ్యర్థం
శ్రీ వినాయక దేవతా వ్రతయే శానకోక్త వినాయక శాంతి
కర్మ కరిష్యమాణ ప్రదంగత్యేన తదాదా శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం
శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజన్మస్సహ స్వస్తిపుణ్యా
వాచనం కరిష్యే । ఆదా నిర్విఘ్నైవ పరిసమావాప్యర్థం
॥

శ్రీ మహా గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ ఓం గణానాంత్యా

గణపతిగం మాహమహే ... స్వస్తి సంతాథే మృత్యుయానోఽ
అస్తుశుభగం శుభమ్ ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్తవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభ
తిథౌ మమ కుమారాభ్యః గోత్రవత్యాః నామధేయ వత్యాః
గ్రహచారవశా త్సంభావిత సకల విధాంతరాయ నివృత్తి
పూర్వక స మనుకూల వరప్రాప్తిరూప సీఘమేన వివాహ
కార్యాధికారి యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థంచాద్యః శానకోక్త
వినాయక శాంతి కర్మ కరిష్యే ॥

తదం గత్యేన ఆచార్య బ్రహ్మ ఋత్విగ్వరణం కరిష్యే ॥

1. అస్మిన్ బ్రహ్మతేమయా సత్యబ్రహ్మ శానకోక్త వినాయక
శాంతి కర్మణి - ఆచార్యంత్యా మహాం వృతే. వృతేమహా
ఇతి వ్రతి వరుణ మాచార్యాణాం ॥

2. పునః అస్మిన్ బ్రహ్మతే ... శాంతి కర్మణి ... బ్రహ్మణంత్యా
మహాం వృతే వృతే మహేతి వ్రతి వరుణం బ్రహ్మణాం ॥
3. అస్మిన్ బ్రహ్మతే ... శాంతి కర్మణి బ్రహ్మగణాంతి మహా
మంత్ర జపం తద్దశాంత శ్రీరత్నరూప శానోమనహిత మన్మదర్థం
భవంతః కుర్వంతు - కరిష్యామహేతి ఋత్విగ్వరణాన్
వ్రతివరుణం ॥
4. అస్మిన్ బ్రహ్మతే ... శాంతి కర్మణి - సంచాక్షరీ మహా
మంత్ర జపం, చండి పారాయణం, శౌలా త్రిపుర సుందరీ
మహామంత్ర జపం వేదోక్త గంధర్వ మంత్ర జపం - శ్రీ
మహాగనతాంతర్గత రుక్మిణీ కళ్యాణ కథా పారాయణంచ -
మహాన్యాస పూర్వక రుద్రాభిషేక పూర్వక శివ సమాస
నామధిః లలితా సమాస నామధిశ్చ పూజా ద్వయంచ జన్మ
సత్కృత పూర్వక ఆదిత్యాది నవగ్రహ ప్రతాశక మహామంత్ర
జపం శ్రీరత్నరూప దశాంశ శానోమ సహితంచ ప్రత్యేకం గణ
పతి శానోమంచ - గణపతి వ్రతిమా పాహన బ్రహ్మనిష్ఠ
గుప్త ప్రతిపూజానాన తత్కాలతా వాహన మంటపారాధన
ప్రాణప్రతిష్ఠాపూజ పూజా తదంగ శానోమవర్మచాన్యోన్య సహ
యేన కలశోదక మార్జనంచ అన్యదర్థం భవంతః కుర్వంతు ॥
కరిష్యామహేతి వ్రతివరుణ మృత్విగ్వరణానామ్ ॥
5. ఆచార్యస్తా ఇతర రాయాయ సర్వస్తామేత రాత్ర ఉత్తమ
మహర్షివతి సర్వస్తామే సర్వస్యజ్ఞే సర్వమేవతే నాహ్నితి
సర్వ జయతి ॥ ఇతి బ్రాహ్మణా వదేయు రాచార్య సహితాః
పృథక్పృథగా శీర్షవరుణ కుర్యాత్ త శ్శదనుష్ఠానానికుర్వంతు

తతః పూర్వదిగ్భాగే ఈశాన్యేవా నూతన చక్రద్వయేన
మంటపమాసాద్య - తస్యోపరి పంచప్రస్థ పరిమిత తండులా
న్నిక్షిప్య - యథోక్త క్రమేన సప్రగ్రహేంద్రాద్యష్ట దిక్పాల
కాన్త తత్సంకల్పైరావాహ్య, మశ్యే బ్రహ్మవిష్ణు రుద్ర కల
శానావాహ్య - తేషు రుద్ర కలశస్య సాంగరుద్ర మంత్ర
పఠన పురస్కర నూవాహనం కృత్వా - తందయ్యైక
పంచ పల్లవాది సర్వాదుధి పరిమళ ద్రవ్యాణి కల తేషు నక్షిప్య
ప్రత్యేకం పృథక్ హోదతోపచారై రభ్యర్చ్య రుద్రస్య పురతః
గణపతి ప్రతిమా ముమా ప్రతిమాంచ తత్తదుపవిష్కంకై
రావాహ్య ప్రత్యేకం హోదతోపచారై రభ్యర్చ్య ప్రాణ
ప్రతిష్ఠా కృత్వా - పురుషనూక్త శ్రీ సూక్తిధానేన పఠిష్ఠి
పూజాం కృత్వా - గణపతి - శివలితా సహస్రనామభిః
దూర్వా బిల్వ మల్లికాది పుష్పైః రక్షతైశ్చ పూజయిత్వా
ఏకవింశతి సంఖ్యాకమోద కాదిభి ర్వివిధ భక్ష్యైః ఫలవిశే
ష్టైశ్చ నివేదయేత్ ||

అచమ్య - వనంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శాన
కోక్త వినాయక శాంత్యంగ తత్తదేవతా మంటపారాధనం
కరిష్యే || తదంగ ప్రతిమా శోధనం కరిష్యే |

శ్లో || దధిసర్పి మధుక్షైరై శృరైశ్చ ... తతః ||
అప్యాయ స్వసమేతుత్ ... ఆపో జనయ థాచనః ||

నూ || ప్రత్యాశ్చ ప్రత్యస్య | గంధపుష్పాక్షతై రలంకృత్వ | ఏకత్ర
సాంకేతికే నిక్షిప్యవిధి ప్రకారేణ నవగ్రహారాధనం కుర్యాత్
ధుథా | అకృష్టేన రజసా ... సముషద్యి రజాయథాః |

ఇంద్రం వో విశ్వత స్పరి ... శర్మ సప్రథాః ||

నూ || తతః బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర కలశాన్ సశక్తికాన్ తత్సంకల్పై
రావాహ్య || తేషు రుద్ర కలశస్య సాంగ రుద్ర మంత్ర
పఠన పురస్కర నూవాహనం కృత్వా ||

మంత్రం :- బ్రహ్మజ్జ్వానం ... విహః || ప్రహోదేవీ ... త్ర్యవతుః ||

ఇతి దక్షిణ దిశి స్థిత బ్రహ్మకలశే సరస్వతీ సమీతం బ్రహ్మణ
మావా ... మి || ఇదం విమూర్ఛితకమే ... సురే || సక్తుమివతిత
క్షానా ... వాచి || ఇత్యుత్తర దిశి స్థిత విష్ణుకలశే - లక్ష్మి
సమీతం శ్రీ మహావిష్ణు మావా ... మి || ఓం నమస్తే రుద్ర
మస్యవ ... సమోరుద్రాయ విష్ణవే మృత్యుర్జేహమే ||

కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే ... హృదే || గౌరీ మిమాయ ...
వ్యోమన్ || ఇతి పంక్తిమధ్య స్థితే రుద్ర కలశే గౌరీ సమీతం
రుద్రమావా ... మి ||

నూ || తతః పంచ మృత్తికాః పంచపల్లవాది సర్వాషుధి పరిమళ
ద్రవ్యాణి కలశేషు తత్సంకల్పైః పృథజ్నిక్షిప్య ||

మంత్రం :- ఉద్భృతాస్మి ... కామూనా || మృత్తికేహనమే పూజం
పరమాంగతిం || ఇతి పంచ మృత్తికాః || నుం || అశ్వత్థేనో

నిష్పదనం ... పూదుషంః । ఇతి కుండ వల్లవాని । యాజ్ఞాతా
 కీషధయో వస్తవ ॥ ఇతి సర్వావధీక ॥ తతః బ్రహ్మజేనము
 విస్తవే సము - రుద్రాయ సము ఇతి ప్రత్యేకం ఖండతోపచా
 రై రరచ్యమేత్ ॥

నూః శతః రుద్రవర్ష పురతః గణపతి ప్రతిమా ముమా ప్రతిమాలాద
 త శిష్యునివనస్సంతై రావాహ్ని ప్రత్యేకం ఖండతోపచారై
 రభ్యర్చ్యన్ ॥

గణపతున నిష్కత్

ఓం భద్రం కీర్తిః ... ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ॥ ఓం లం
 నమస్తే గణపతయే ॥ శ్లోమేన ప్రత్యక్షం తస్మయసి । త్వమేవ
 కేవలం కర్తావసి । త్వమేవ కేవలం భర్తాసి । త్వమేవ కేవలం
 మార్తావసి । త్వమేవ సర్వభర్తృదం బ్రహ్మసి । త్వం సాక్షా
 దాశ్మసి నిత్యం ఋతం వచ్చి । సత్యం వచ్చి బ్రవత్సంమాం ।
 అవ వత్సంః ॥ అవ వత్సానం ॥ అవమాతానం । అవమాతానం ॥
 అజానూచాన మవశేష్యం । అవ పురస్తాత్ అవదక్షిణాశ్వాత్ ॥
 అవ పశ్చాత్ ॥ అవో భూతాత్ ॥ అవో హ్యోర్వాతాత్ ॥

అశాశ్విరాశ్వాత్ ॥ సర్వతోమాం పాహ్ని పాహ్నిసమంతాత్ ॥
 త్వం బాహ్నియః స్వం చిన్మయః । త్వమానందమయ స్వంబ్రహ్మ
 మయః । త్వం సచ్చిదానందః ఓద్భవతీయూసి । త్వం ప్రత్యక్షం
 బ్రహ్మఽవసి । త్వంజ్ఞానమయో విజ్ఞానమయూసి । స్వరం జగ
 దిదం త్వతోజాయతే । స్వరం జగదిదం త్వత్ప్రసిష్టతి । స్వరం
 జగదిదం త్వయి లయమేష్యతి । స్వరం జగదిదం త్వయి ప్రత్యేతి
 త్వం భూమిరాపోఽవలోచనభాః । త్వం బత్వాతి వాక్పరి
 మితా వదాసి । త్వం సుఖాత్రయాఽపితః । త్వం దేహాత్రయా
 తీతః । త్వం కాలాత్రయాపితః । త్వం మూలభావో నీతిఽవసి
 నిత్యం । త్వం శక్తిత్రయాత్మకః । త్వాయోయోగినో ధ్వా యంతి
 నిత్యం । త్వం బ్రహ్మ । త్వం విష్ణు స్వం రుద్ర స్వ ఋషిద స్వ
 మగ్ని స్వం వాయు స్వం మార్య స్వం చంద్రమా స్వంబ్రహ్మ
 భూభృనసువరావభుమ్ ॥

గణాదీన పూర్వములన్నియు చెప్పిన తరువాత ఇది సందర్భం అనుసరించి
 పరిశీలించి అర్చనను లభింప గాఢా । భూతాదుల క్షమ తరులన్ ॥

తప మనుస్వరూపం | గతారః పూర్వరూపం | అకాశోమధ్య
 మరూపం | అనుస్వారశ్చాంత్యరూపం | బిందురుత్తరరూపం |
 నాదస్పంధానం | సంహితాసంధిః | సైమాగాదేశీ విద్యా | గణక
 ఋషిః | స్వచ్ఛదాయత్రీ భండః | శ్రీ మహాగణపతిశేవతా
 ఓం గం గణపతయే నమః || ఏకదంతాయ విద్మహే వక్రతుం
 జాయ క్షిమహి | తన్నోదంతీ ప్రచోదయాత్ ||

ఏకదంతం చతుర్హస్తం | బ్రహ్మణం పాశమంకుశం అభయం
 వరదం హస్తైరధానం మూవశ ధ్వజమ్ | రక్షం లంబోదరం
 శూర్ప సుకర్ణం రక్షవాసనం | రక్షగంధాను లిప్తంగం | రక్ష
 పుష్పై స్సుపూజితం | భక్తానుకంఠినం దేవం | జగత్కారణ
 మచ్యుతం | ఆవిరూఢతం చ సృష్ట్యాజా ప్రకృతేః పురుషాత్పరం
 ఏవం ధ్యాయతి యో నిత్యం | సయోగీ యోగినాః వరః |
 సమో వ్రాతపతయే సమోగణపతయే నమః | ప్రమథపతయే
 నమస్తే అస్తు లంబోదరామైక దంతాయ విఘ్న వినాశినే శివ
 సుతాయ వరద మూర్తయే నమో నమః ||

ఏత దధర్మ శిరోయోఽగ్రీతే | సబ్రహ్మభూయాయ కల్పతే |
 స సర్వత స్సుఖమేధతే | స సర్వవిఘ్నేర్న తాధ్యతే | స పంచ
 మహాపాతకాం హతకా త్రముచ్యతే || నాయమథీయాన్ ||

దివస్కృతా పాపం నాశయతి | ప్రాతరగ్ధయాన్ శాంతిశ్చతం
 పాపం నాశయతి | సాయం ప్రాతః ప్రయుంజానః పాపాః
 పాపాభవతి || ధర్మార్థ కౌముద్యాక్షం విందతి | ఇద మధర్మ
 శ్రీర మశిష్యయన శేయం | యో యది మోహహదాస్యతి | స
 పాపీయాన్ భవతి | సహస్రవర్తనాద్యం యంకామమమతే |
 తంతమనేన సాధయేత్ | అనేన గణపతి మభిషేచతి | సపాగ్ని
 భవతి | చతుర్థ్యమనశ్చన్ భవతి | స విశ్వావాన్ భవతి |
 ఇత్యగర్వో వ్యక్తం బ్రహ్మధ్యాయచరణం విద్యాన్న బిభేక్షిషాన్
 నతి | యో ధూర్ఘాగురురైర్వజతి | సన్వైశ్చవకోవమోభవతి |
 యో లాభైర్వజతి | స యశోవాన్ భవతి | స శుభావాన్
 భవతి | యో మాదక మహానో యజతి | స హంభిత ఫలమ
 లభ్యతే | యస్మాన్వి సుద్ధిర్వజతి || స సర్వం లభ్యతే స
 సర్వం లభ్యతే | అష్ట బ్రాహ్మణాన్ నమస్క గాహయిత్వా |

సూర్యవర్చస్వీ భవతి । సూర్యగ్రహణేషు హసద్యాం ప్రతిమా
సన్నిభా చాజిహ్వ । సనిధి మంత్రో భవతి మహావిఘ్నోత్ప
ముచ్యతే । మహాదోషా త్రముచ్యతే । ష సత్సవిద్యవతి
స సర్వవిద్యవతి । య ఏవం వేదాభివృద్ధిపనిషత్ । భద్రం కర్ణః
... ఓం శాంతి శాంతి శాంతి ॥ ఓం గణానాంత్యాం ... నీద
పాతనం ॥ నూరముచ్చార్ప్య ॥ ఇతి శ్రీ మహాగణపతి ప్రతిమా
దేవతా మావాహయామి ... మి ... నీయం ॥

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

త్రిపురలోక నిపత్

ఓం వాశ్చేషమససి ప్రతిష్ఠితా । మనోశువాచి ప్రతిష్ఠిత మావి
రాశీర్ననధి । వేదస్సమ అస్థిశ్శ్రుతం ఘేమా ప్రహానీర శనాధి
శేనాహోరాత్రా స్సంధామృతం పదిష్యామి । సత్యం
పదిష్యామి । తన్నామవతు । తద్వైశార మవతు । అవతుమాం
అవతు వక్తారమవతు వక్తారం ॥ ఓం శాంతి శాంతి శాంతి ॥

ఓం తిస్రః పురప్రీతపథా విశ్వచరణీర్వత్రా కథాలక్షరాసన్ని
విష్టా అధిష్ఠాయే నామజరా పురాణే । మహత్తరా మహిమా
దేవతానామ్ । (౧)
సవయోసి ర్మవచక్రాణి దీధిరేవైవ యోగానవయోగినీశ్వ
సవానాం చక్రే అధి నాథాన్యనా సవముద్రా సవభద్రా
మహీనాం ॥ (౨)
ఏకానానీ త్ప్రథమాసా సవానీదానా సవింశదానా సత్త్రింశత్ ।
తత్సారింశజడతీసస్సమిథా ఉత్తరీతివ మాత్రణో మావిశంతు (౩)
ఊర్వ జ్వలజ్వలసం జ్యోతిర శ్రేత మూనై తిరశ్చీసమజరం
ద్రణోభూత్ । అనందసం మోక్షసం జ్యోతిరందో । శేతా ఉనై
॥ మంగళా మండయంతే ॥ (౪)
అస్సర్వేభా స్సదనాని భూమే । ప్రీతివైచా ప్రీగుణా ప్రీప్ర
కాశాః । ధీగత్పురం పూరకం పూరకాణా । మత్రసఖేతే
మదనో మదన్యా ॥ (౫)

మదంతికా మావినీ మంగళాన || సుభగాచనా సుందరీ శుద్ధ
మత్తా లజ్జామతి పుష్పినిష్ఠాన పుష్టా || లక్ష్మీ రుమా లలితా
|| లాల పంతి || (౬)

ఇమాం విజ్ఞాయ సుధయా మదంతి | పరినుతాతర్పయం తస్య

వీరం | నాశస్య పృషే మహతో వసంతి | పరంధామత్సై పురం

చా విశంతి || (౭)

కామో యోని కమలా వజ్రపాణి రుహమాసా మాతరిశ్యాం
భ్రమింధ్ర | పునర్దుహా నకలా మాయతూచ | పురాచ్యేమా
విశ్వమాతాం విద్యా || (౮)

వత్సం సస్యమ మథవహ్ని సారథిం చాస్యామూల త్రికమావేశ
యంతః | కర్ణం కవిం కల్పకం కామమీశం శుష్కవాంసా
అమృతత్వం భజంతే || (౯)

త్రివిష్టపం త్రిముఖం విశ్వమాజు ర్నవకేళా స్పృశ మధ్యంత

దీప్తాబ్జహృత్తి ధిరశ పంచాది నిత్యాసా హేదశీ పురమధ్యంబి
భర్త || (౧౦)

ద్వామండలా ద్వాప్రసా బింబమేకం ముఖం చాథ త్రిణి గుహా

పడనాని | కామీం కళాం కామ్యరూపాం విదిత్వా | నరోజా

యతే కామ రూపశ్చ కామః || (౧౧)

పత్రిసుతం ఝువనూద్యం పలంచ | భక్తాని యోని స్సుపరి

మృతాని | నివేదయన్ దేవతాయై మహత్సై | హృత్పీఠ్యత్వ

సుకృతీ సీద్ధిమేతి || (౧౨)

స్మృత్యైవ సితయా విశ్వచర్షణీ | హతేన ప్రతిబద్ధాత్మభీకాన్ |

ఇషుభిః పంచభిరనుషాచ విధిత్యాది శ కిరరుణావిశ్వజ్ఞాన్ (౧౩)

భగవత్ కిర్ణగవాన్ కామకుశ ఉభా దాతారా విహసా

భగానాం | సమప్రథానా సమసత్వో సమేతయో స్సమశ క్తి

రజరా విశ్వయోనిః || (౧౪)

స్వాహేతి ముఖాహుతిం హుత్వా || తతః కుమార్యాః మధ్య
వీక్షంతే తన్నూర్ధ్వైః సానే సర్వపక్షైశ్చైవ ఖాదుంబర స్రువేణ
తత్ప్రతేణవా వక్ష్యమాణైర్మంత్రైర్ద్రుహుయాత్ ||

1. ఓం మితాయ స్వాహా || 2. ఓం సం మృతాయ స్వాహా ||
3. ఓం శాలాయ స్వాహా || 4. ఓం కటం కటాయ స్వాహా ||
5. కూష్మాండాయ స్వాహా || 6. ఓం రాజపురుషాయ స్వాహా ||

నూ || తతోగ్నా వాఙ్మయి పంచభిర్ద్రవ్యైః ప్రథావ దేవతామంత్రై
రహ్నితైర శతసంఖ్యైశ్చైవైవేదికవింశతిభిర్వా యథావతాశం జహు
యాత్ ||

స్రుచ్యుపస్తీర్య || పరుమథ్యా ద్విరవతాయ || (చరుమథ్యా
దంగుష్ఠ పర్వమాత్రం హవిర్మధ్యమా నామికాంగుష్ఠానశ్చీన
మవదాయ || పూర్వార్థా ద్వితీయ మనుచీనం పశ్చార్థా
త్వతీయ మనుచీనం పంచావతీనం) అభిహార్య || హవిః
ప్రత్యభి ఘోరయతి || అత్ర తాంత్రిక మంత్ర సంఖ్యుత్పాదైదిక
మంత్రేణ గణపతి హోమం కుర్యాత్ || మంత్రవతా మేవాధి
కారః సంప్రదాయ ముర్యాద్యాహ్యను ల్లంఘనీయా || మూల
ముచ్చార్య || ఓం గణానాంత్వా గణపతిగ్ం... సాదనం స్వాహా ||

మహాగణనయ ఇదం || ఇతి యథోక్త సంఖ్యయా జహుయాత్ ||
శ్రీ మహాగణపతి స్మృతీణాం || మూలముచ్చార్య || గో

మిమాయ ... హోమక్ స్వాహా || గోర్వా ఇదం || శ్రీ గో
దేవతా సుప్రీణాతు || ఇతి యథోక్తం జహుయాత్ || బ్రహ్మ

దేవానాం... రేఫన్ భావ్యహా || బ్రహ్మణ ఇదం || ప్రణాదేపి

సరస్వతీ... వత్సత్వతు స్వాహా || ఇత్యేకాహుతిం జహుయాత్

ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే ... సురే స్వాహా || శ్రీ విష్ణవ ఇదం ||

స కుమివతిత ఉనా ... వాచిగ్ స్వాహా || లక్ష్మ్య ఇదం ||

కద్రుద్రాయ ప్రచేతన ... హృదే స్వాహా || దుద్రామేదం ||

సప్తగహ మంటప దేవతానామపి ఏకై కాజ్యా హుతీర్జహు

యాత్ || ఇధ్యసన్నహవాన్యధి సుగ్గ స్మృత్యాశ్చాన్న ప్రహారతి

అపశుచిస్పృశ్య || దుద్రాయ తంతి చరామేదం || అన్య శౌన

లోక్త వినాయక శాంతి కర్మణః హోమ ప్రతిపాదిత్యర్థం వృద్ధి

కామః జయాది హోమం కరిష్యే || సువేణాజ్య మూదాయ ||

ఓం చిత్తంచ హ్యహా || చిత్తాయేదం || ... భూర్భువస్సువ

స్వాహా || ఇతి జ్యోత్యూత్యంతం హుత్వా || బద్ధిస్తుమంజనం

చిధి ప్రహరణ మవిజ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్త హోమాంతే పూర్ణ

హుతిం హుత్వా || ఉత్తర పరిషేచనాది పూర్ణపాత్ర విసర్జనా

నర్హ్య ప్రహృవిసర్జనాంతే పున రలంకరణాద్యగ్ని ప్రదక్షి

ణాంతం పరిషమాప్య || యథాశక్తి పష్టగహ భాన్యదానాది

కుర్యాత్ || మంటప దేవతా ఉచ్చార్య || సుర్యకలశోదక సంక

లనేన, దుద్ర కలశోదకేన కన్యకాయా స్థిరసి - హిరణ్యవర్షా
శ్శుచయః సావకాశితీ చతస్పతిః పవమాన స్సువర్దన ఇత్యేతే
నామనవాకే నాథుమర్షణ సూక్తేన భద్రం కర్ణభిరిత్యాదిభి
శ్శాంతి మంత్రై ర్భ్రంశైర్యార్జయిత్వా ॥

మార్గనా మంత్రాః :-

హిరణ్య వర్షాః ... నిభత్త ॥ పవమాన స్సువర్దనః ... జాత
వేదా మూర్జయంత్యా పునాతు ॥ హిరణ్య శృంగం చదుదం
ప్రపద్యే ... సువావ ఇంద్రః ॥ భద్రం కర్ణేభిః ... బృహస్పతి
ర్దధాతు ॥ ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ॥ సమానా వసతు ...

విద్విషావహైః ఓం శాంతిః ... శాంతిః ॥ కన్యకావతీమబ్యాయాత్ ॥
యత్రేతే శేషు దార్భాగ్యంసీమంతే యచ్చమూర్జనిలలాటే
కర్ణయో రక్ష్యః అపస్తంభంతుతే సదా ॥ తతః శేషుదక స్సర్వై
రభ్యంగ స్నానం కారయిత్వా - నూతన వస్త్రాభ్యాం కజ్జ
లాదిభి శ్శోభన ద్రవ్యై రలంకృత్య - వత్సమూణ ప్రకారేణ
కన్యకా ప్రార్థనం కుర్యాత్ ॥

రూపం దేహి జయం దేహి భగం భవతి దేహిమే
వరం దేహి ధనం దేహి సర్వకామాంశ్చ దేహిమే ॥ ఇతి
సంప్రార్థ్య-పుష్పాక్షతాదిభిరంజితినా త్రిణ్యర్పణిదాకుయిత్వా
అగ్నిముద్యాస్య - బృహత్సామేతి తిలకం ధారయేత్ -
బృహత్సామ-రక్ష ॥

శో ॥
గచ్ఛ గచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం పరమం తవ బ్రహ్మణో
దేవ గచ్ఛత్వేత తత్ర గచ్ఛ హుతాశన ॥ యజ్ఞేర్వరాయ
నమః యథాస్థానం ప్రవేశయామి ॥
పుణ్యప్రీతి ర్మంగళారార్థికేన సహ మహాశీర్షవనం
కుర్యాత్ ॥ శతమానం భవతి...ప్రతి తివతి ॥

సంతత శ్రీరస్తు సత్య సన్మంగళానిభవంతం - నిత్యశ్రీరస్తు
నిత్య మంగళాని భవంతం ॥ బ్రాహ్మణైర్మంగళాని స్సహ భుంజీ
యాత్ ॥ అచార్య బ్రహ్మర్షి గ్రాహ్యకాంసాంచ దక్షిణ
కాంబాలాదికం దత్వా తోషయే దిత్యాహ భగవాన్
శౌనక ఋషిః ॥

విద్యామక శాంతికి కావలసిన వస్తువులు

- | | |
|-----------------|--------------------------|
| పసుపు | కొబ్బరికాయలు |
| కుంకుమ | అవనూన పాపిడిలో పకోమమునకు |
| | 50 గ్రాములు |
| | మేడికట్టతో చేసిన సువహు |
| | (లేక) మేడి ఆకులు |
| పంచ మృత్తికలు | |
| పచ్చ కర్పూరము | పంచ రంగులతో ముగ్గులు |
| గోగోచనం | కుశ (బద్దిస్తు) - |
| కుంకుమ పువ్వు | దూర్భాగములు (గరికి) |
| పంద పల్లవములు | కర్పూరము |
| శైల ఆవాలి పిండి | పాంశాణి కడ్డిలు |
| ఆవు నెయ్యి | కలశములు-6 |
| జడూచూంసి | ఋత్విగ్గక్షిణాలు |
| శిలాజీర్ణ | |

తుంగము స్థలు

భోవతుల చాపులు - 2

బుత్తిక్కులు - 8 మంది

తుండు గుడ్డలు - 5

ఫలములు - రెండు మూడు

రవిక గుడ్డలు - 4

రకములు 21 చొప్పున

చిల్లర డబ్బులు 25-00

తములపాకులు వక్కలు

దీపారాధన సామగ్రి బ్రాహ్మణ భోజన వసతి ||

శ్లో! అంతరాాయ తి మిశోష శాంతయే

శాంత పావనమచింత్య వైభవం

తం నరం వపుషి - కుంజరం ముఖే

మచ్చపా కమపి - తుందిలం మహాః

నినాయక శాంతి స్సమాప్తా

రజస్వలాయా తిపవేశన విధి:

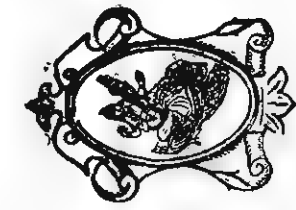
శ్లో!

అపూపం లవణం ముద్గం గుడమిశ్రం తథా హవిః దర్శ్య
 ద్రావ్యహృణ పత్తిభ్యః | తాభ్యో దద్యాచ్చ భోజనం || ప్రథ
 మర్థాతు పుష్పిణ్యః పతిపుత్ర యుతాశ్రయః | అక్షతై రాస
 నం కుర్వ్య సస్తిక్ సాముపవేశయేత్ | హరిద్రా గంధపుష్పా
 దీక్త దద్యాత్తాంబూలకచిన్తణం | ఆశిఖో వాచయేయస్తాం
 పతిపుత్రపతి భవ | దీప్తై ర్నిరాజనం కుర్యాత్ స దీపే
 వాసయేద్ద్రవే | తాస్సర్వాః పూజయేత్పశ్చాత్ | గంధ
 పుష్పాక్షతాదిభిః | భక్షణా పూప ముద్గాది | దద్యాత్తా
 భ్యస్స్య శ క్తిః ||

హోమ విధి:

శ్లో||

తిస్సభిశ్చైవ దూర్వాభిః | ఏకై కా మాహుతిం చరేత్ | అభి
 మంత్ర్యజహుయా-త్రమూత్ - అష్టోత్తరంసహ సంత శతమ
 ఘోతరంతువా తిలమితైశ్చ గోధూమైః ద్రవ్యేణాజ్యా హుతి
 ర్హవేత్ | జహుయాత్పాయ సే నైవం ఆజ్యేనచ హునేత్క
 మాత్ | హవిశ్చతుష్టయేనైవ | ప్రత్యేకం సమసంఖ్యయా |
 సాయత్యేణతుహోతవ్యం హవిదత్ర చతుష్టయం | తతస్త్విష్ట
 కృతం హుత్యా | రజ్జప్రహ రణం తథా | అయాశ్చేత్వా
 దిభిర్బుత్వా నిష్కుద్రా దూర్జిమా క్తః | సంతతా మాజ్య
 ధారాంతాం పూర్ణాహుతి మథాచరేత్ ||



అథ - భువనస్వరీ శాంతి ప్రయోగః

—o—

ఓం

కన్య ప్రథమ రజస్వల యైనపుడు - తితి వార నక్షత్ర
లగ్నాదులన్నియు దుష్ట ఫలము నిచ్చునవై యున్నపుడు ఈ శాంతి
తేటికొనిన తదనిష్ట నివారణమగును, మామూలు శాంతులు చాలవు.
వివాహమై యున్న యెడల తర్తయు, కాని యెడల తలి దండ్రులే
శాంతి కర్తలు.

ప్రవాతః కాలే స్నానసంధ్యావందనాది యావదనుష్ఠానంకృత్వా
శుభ్రవస్త్రం ధృత్వా, ఆచారాధారాధనం కుర్వాత్, పత్నీ
ముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణత ఆశీసః అంతరతః పటం
కృత్వా ప్రార్థనం కుర్వాత్ - హరిః ఓం కేవలం వాచమ జన

యంత ... నుప సుష్టుతేతు | అయం ముహూర్త స్సుము
హూర్తో అస్తు ... ఫలసిద్ధి రస్తు |

యశ్చివో నామ రూపాభ్యాం ... జయమంగళం | శుక్లాం
బరధరం విష్ణుం... శాంతయే! తదేవ లగ్నం ... నారాయణే

నమోస్తుతే ! శ్రీ అశ్వినాథాయనమః... సర్వే
భ్యో మహా జనేభ్యో నమః || ఉభా వాచమ్య || ఏవంగుణ...
శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్యనామధేయస్య (మమ) ధర్మ
పత్న్యాః అముక నామధేయ వత్స్యాః అముక నక్షత్రచరణే
ప్రథమరహోదర్శనేనదుష్టమాసాది సూచిత సర్వానిష్ట శాంత్య
ర్థం స గ్రహమఖం రజోదర్శన శాంతిం కరిష్యమాణ సదం
గత్యేన తదాచా శుభ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం ... పుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే || ఆచారా నిర్వహేన్న సరి ... శ్రీ మహాగణాధిపతి
పూజాం కరిష్యే గణాధి పతి పూజాం పుణ్యాహ వాచనం
కృత్వా - పునస్సంకల్ప్య ముఖావ లోకనం కుర్వాత్ |

ఆచమ్య ఏవం ... శుభతిథౌ శ్రీమతః అముక గోత్రస్యనామ
ధేయస్య (మమ) ధర్మపత్న్యాః అముక నక్షత్ర చరణేయు క్త
గండే ప్రథమ రజో దర్శనేన యోదోష స్సమజని తద్దోషవరి
హర చ్చార్వా అనయో స్సకలగండ దుర్లోష చరిహారార్థం శాస
నోక్త భువనస్వరీ శాంత్యంగ (మమ) ధర్మపత్నీ ముఖావలోక
నాభ్యం కర్మ కరిష్యే |

మా! తతః తామ్రఖండ సంయుక్త తిల తైల పూత కాంస్యపాత్రే
మాపగ్ం రూపమితి ధర్మపత్నీ ముఖావ లోకనం కుర్వాత్ |

మంత్రం :- భూపగ్ం రూపం శతాదశ |

శో! శ్రాగ్ని జనకం పుణ్యం ... కుర్యాదాచార్య లోకనమ్||
గతుజిహ్వానస్య ధర్మపత్నీ ముఖావలోకన ముహూర్త స్సుము
హూర్తో అస్తు. సుముహూర్త కాలే సూర్యా ... నిర్దిరస్తు ||
పటము ధరితోపాద్య -విగ్రహీతాత్మక శివాలయే దివ్యనిష్ఠ
ధావన్యప్రతిభా దీపారాధనం కుర్వాత్ ||

శో! తంతులాధక మ్మిశ్రంస్యాత్...మిత్యభి ధీయతే || తతః నాందీ
శ్రాద్ధం మాతృకా పూజనంచ కృత్యా! ఆచార్య మృత్విజశ్చ
వృణుయాత్ !

అచమ్య - ఏవంగుణ - శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య నామ
ధేయస్య (మమ) ధర్మసత్త్వః అముక నక్షత్ర చరణేయ క్
గండే ప్రథమ రజోదర్శనేన దుష్టమాసాది సూచిత సర్వానిష్ట
శాంత్యర్థం ఆవయో సుకల గండదోష పరిహారార్థంచ స
గ్రహ మఖాం రజోదర్శన శాంతిం కరిష్యే || తదం గత్యేన
ఆచార్య బ్రహ్మబుద్ధిగర్వణం కరిష్యే || మయా సంకల్పితే
శౌనవోక్త రజోదర్శన శాంతి కర్మణి ఆచార్యం త్యామహం
న్యజే! వృతోఽస్మి కరిష్యామి || మయా... శాంతికి ర్మణి బ్రహ్మ
జాంత్యామహం వృజే ... వృతోస్మి కరిష్యామి ||

మయా... శాంతి కర్మణి అధిదేవతా ప్రత్యగ్ని దేవతాసహిత
అముక నక్షత్ర జప మస్తద్ధర్మం భవతః కుర్వంతు||కరిష్యామః
ఇతి ప్రతిపచన మృత్విజాం ||

మయా ... శాంతి కర్మణి భువనేశ్వరీ పీతయే గాయత్రీ
వాంత్రిజప వస్తద్ధర్మం భవతః కుర్వంతు - కరిష్యామః ||

మయా ... శాంతి కర్మణి సకల దేవతా స్వరూప పరివార

శ్రీ గృత్యుంజయ సదాశివ పీత్యర్థ మేకాదశవార దుద్రాభి
షేకం అస్తద్ధర్మం భవతః కుర్వంతు - కరిష్యామః ||

అచమ్య - ఏవంగు : ... శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య నామ
ధేయస్య ధర్మసత్త్వః అముక నక్షత్ర చరణే ప్రథమ రజో
దర్శనేన దుష్టమాసాది సూచిత సర్వానిష్ట పరిహార ద్వారా
ఆవయో సుకలగండ దుర్దోష పరిహారార్థం శౌనవోక్త భువనే

శ్వరీ శాంత్యం గ కుంభత్రయా వాహనం కరిష్యే! అదా నవ
గ్రహారాధనంచ కరిష్యే ||

కుంభత్రయ సంస్థాపనమ్

తతః ఆచార్య విశాన మధ్యే దక్షిణోత్తరయోశ్చ మహీ
ద్యౌరితి మంత్రేణ భూమిం స్పృహ్యైభి మంత్రయేత్ ||

మహీద్యాః పృథివీచన ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతాం పిప్రతా

న్నో రీభనుభిః || తతః ఓవధయ స్ఫుమితి ప్రహీభిద్రోణ

ప్రమాణ రాశిత్రయం కల్పయిత్వా ||

మంత్రంః ఓవధయ స్ఫుంపదంతే హామనసహ రాజా యస్మైశ్వరీ

బ్రాహ్మణ స్త్వం రాజన్ పారయామసి ||

తస్మిన్ రాశిత్రయేఽమిమిక్షతు - దక్షిణోత్తరయోశ్చ అకల
శేష్యితీ కుంభత్రయం మంత్రావృత్త్యా సంస్థాప్య ||

అకలశేషు ధానతి...ర్యజ్ఞేన వర్తతే || ఇతిమధ్యే భువనేశ్వరీ

కలశం సంస్థాప్య || అకలశేషు...వర్తతే ... తతః దక్షిణతః

ఇంద్రాణీ కలశం సంస్థాప్య || అకలశేషు...వర్తతే తతః ఉత్త
రణో ఇంద్ర కలశం సంస్థాప్య ||

తతః ఇమం మి గంగే శ్వనంవాత్సేన కుంభత్రయంజయేనాచార్య

మంత్రం :- ఇమంతు గంగే యమునే సరస్వతి ... సనమృతస్సుగం శిశాభిః గంధద్వారామితి గంధం- గంధద్వారాంధురా ధర్మాం ... యే శ్రియమ్ ॥

సూ॥ యా ఓషధయ ఇతి సర్వావధిః ॥

మంత్రం :- యా ఓషధయ స్సోమ రాక్షాః...న సరిష్యాతి పూరుషః॥

సూ॥ ఓషధయ స్సంవదంత ఇతి యవాంచ్చ త్రిషు భాండేషు నిక్షిప్య మంత్రం :- ఓషధయ స్సంవదంతే...రాజన్ పారయామసిఇతి.

జ్ఞాదుంబర-కుశ-దూర్వా-రక్షోత్పలచంపక- చిల్క-విష్ణుశాంత తులసీ - బర్హిష్ప - శృంఖ - భుష్ప - శతావర్య - శ్వగంధి- నిర్గుండీ-రక్తవీర సర్ప పాచామూర్గ-పలాశ - పశప- బంధూశ త్రియంగు - గోధూమ - వ్రహ్మ - శ్వత్ - దధి - దుగ్ధ- మృత - పద్మపత్ర - నీలోత్పల - సితరక్తవీర కరంబక - గుంజాపవా - భద్ర ముక్త కాఘ్యాని ద్వాత్రింశ చౌషధాని యథా సంభవంవా నిక్షిప్తేత్ ॥

సూ॥ తతః త్రిషు కలశేషు కాండాత్కాండా దితి దూర్వ్యాం నిక్షి చేత్ ॥

మంత్రం :- కాండాత్కాండాత్ ... హవిషా వయమ్ ॥

సూ॥ అశ్వత్థేవ ఇతి పంచపల్లవాని నిక్షిప్తేత్ ॥

మంత్రం :- అశ్వత్థేనో నిషదనం... ఓషధీర్ హస్త ఆదధే ॥

సూ॥ స్వానా పృథివీతి సప్త మృదః ప్రక్షిపేత్ ॥

మంత్రం :- స్వానా పృథివి ... శ్శర్కర ప్రథాః ॥

సూ॥ యా ఫలినీరీతి ఫలం నిక్షిప్తేత్ ॥

మంత్రం :- యా ఫలనీర్యా ... త్వగం హసః ॥

సూ॥ సహితాన్నినీతి పంచరత్నాని ప్రక్షిప్య.

మంత్రం :- పహితాన్ని దాకుక్ష సువాతి సవితాభగః తం భాగం

చిత్రమీమహే ॥

సూ॥ హిరణ్యరూతిచే హిరణ్యం నిక్షిప్య ॥

మంత్రం :- హిరణ్యమాప స్సహిరణ్యసన్మృతాన్న పాత్యేదు హిరణ్య ॥

పర్ణః హిరణ్యయాత్పరియోనే త్నిషద్యా హిరణ్యదాద దద్య

న్నయస్యై ॥

సూ॥ యువాసువాసా ఇతి వస్త్రీణావేష్య ॥

మంత్రం :- యువాసు హసః పరివీత ఆగాత్పు ఉన్నయాం భవసి

భావమహానః తం ధీరానః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధియో

మనసా దేవయంతః ॥

సూ॥ పూర్ణాదర్శిత కుంభత్రయం వస్త్రాచ్చాదనాద్యలంకరణం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం :- పూర్ణాదర్శి పరాపత సుపూర్ణా పునరావత వస్త్రే పసి

క్రీడావహః ఇవమురగ్ం శత్రుకృత్ ॥

సూ॥ తత్ర మధ్యమ కుంభే గాయత్ర్యా భువనేశ్వరీ మాణాహ్య ॥

మంత్రం :- ఓం భూభువస్సువః ... ప్రసోదయాత్ ॥ ఇతి భువనే

శ్వరీ మావాహ యామి ... స్థాపనాంసంతర ... నిమమ్ ॥
సూ॥ దక్షిణ కుంభే ఇంద్రాణి మితీంద్రాణి మావాహ్య ॥

మంత్రం :- ఇంద్రాణి మాసు మరతే పతిః ॥ ఇంద్రాణిమావాహ
యామి స్థాపయామి ... నియం ॥

సూ॥ ఉత్తర కుంభే ఇంద్రశ్చేతి మంత్రేణ ఇంద్రమావాహ్య-ఇంద్ర
శ్చేతి మంత్రస్య - విశ్వామిత్ర ఋషిః ॥ ఇంద్రో దేవతా ॥
గాయత్రీ ధంధః ॥ రజోదర్శన శాంతి కర్మణి ఉత్తరకుంభో
పర్వావాహనే వినియోగః -

మంత్రం :- ఇంద్రశ్చా నర్తయా మసి సుబ్రహ్మణ్యం పిత వంతం
॥ బృహంతంశ్చిరుం గభీరం వృధు బుధన్ మంద్ర శ్చతః ముగ్ర

॥ మభిమాతిపాహంఅస్మభ్యం చిత్రం వ్యమణగ్ం రయిందాః ॥
ఇతింద మావాహ్య తత్తన్మంత్రైః ఘోషశోపహరైః పూజ
యేత్ ॥

అచమ్య పూర్వోక్తైవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య
గామధేయశ్చ (మమ) ధర్మవత్సాః అముక నక్షత్ర చరణే
యుక్తగంజే ప్రథమ రజోదర్శనేన దుష్టమాసాది నూచిత
సర్వానిష్ఠ శాంత్యరం మయాచరిత న్నగహ మహం భువనే
శ్వరీ శాంతి మంటపే ఆవాహిత నవగ్రహాది పరివార దేవతా
సహిత శ్రీ భువనేశ్వరీ దేవతా ప్రీత్యరం పురుషస్తూక్త శ్రీ
స్తూక్త విధానేన యావచ్చక్తి ధ్యానావాహనాది ఘోషశోప
చార పూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశారాధనం కరిష్యే ॥ కల
శస్యముఖే విష్ణుః ... సన్నిధిం కురు ॥ ఆయాంతు రజోదర్శన
శాంత్యంగ భువనేశ్వరీ పూజార్థం(మమ) దురితక్షయకారకాః
కలశోదక్షేన పూజా ద్రవ్యాణి సంప్రాప్త్య దేవం ఆత్మానంద
యాగోపకరణ ద్రవ్యాణి పూజా ద్రవ్యాణివ సంప్రాప్త్య ॥
తదంగ మహార్ఘ్యావాహనం కరిష్యే ॥

మంత్రం :- ఓం భూభువస్సువః ... ప్రసోదయాత్ ॥ అస్మిన్ మధ్య
కుంభే అధిదేవతా ప్రత్యక్షి దేవతా సహిత న్నగహ పరివార
దేవతాంతానాం భువనేశ్వరీ మావాహయామి ॥

శో॥ దేవేన భక్త మలభే నర్మతః ॥ నమస్కృతే యావత్త్వాం పూజ
యిష్యామి తావత్సం మట్టిరాధన ॥ ఇత్యావాహ్య ॥ తతః ॥
ప్రాణపరిపాల కరిష్యే ॥

అస్య శ్రీ సమరివాళ భువనేశ్వరీ దేవతా ప్రాణప్రతిష్ఠా మహా మంత్రస్య... యథాస్థాన ముపహ్నయతే ।

శ్లో॥ దేవేసి భక్త సులభే ... సుస్థిరాభవ ॥

సమరివాళ భువనేశ్వరీ దేవతా ఆవాహితా భవతు । స్థాపితా భవతు । సన్నిహితా భవతు । సన్నికుంతితా భవతు । స్మితరా భవతు । సుప్రసన్నా భవతు । ఆభిముఖ భవతు । స్థిరాసనం కరుత । ప్రాణప్రతిష్ఠాంగ యావచ్చక్తి లభుపూజాం కృత్వా । నీరాజనం దద్యాత్ ॥ పునస్సంకల్ప-పురుషనూక్త శ్రీ సూక్త ఋక్సంపుటిత విధానేన మహాపూజాం కృత్వా సమర్పయేత్ ।

సమర్పణం

శ్లో॥ యస్యాస్మత్పూజన నామోక్త్యా తపః పూజా క్రియాదిషు న్యూనం సంపూర్ణ తాంయాతి సద్యోవందే మహేశ్వరీం । మంత్రతీహనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం మహేశ్వరీయమృత తం మయా దేవి సరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥ అనయా ధ్యానావాహ నాది పురుషసూక్త శ్రీ సూక్త విధాన భువనేశ్వరీ శాంత్యంగ మహా పూజయాచ భగవతీ సర్వాత్మికా సమరివాళ శ్రీ భువ నేశ్వరీ దేవతా సుప్రీతా సుప్రసన్నా వరదా భవతు ॥ ఏతత్స ర్వం సమరివార్ శ్రీ భువనేశ్వరీ దేవతా దివ్య శ్రీ చరణార వింబార్జణ మస్తు ।

నూ॥ తపః ఏకో ఋత్విక్ మధ్యమ కుంభం స్పృష్ట్వా గాయత్రీం సమాప్ర మస్తోతర శతంవా యథాశక్తి జపేత్ ॥

మంత్రజపమ్

ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుః ... వోదయాత్ ॥

నూ॥ అథ హిరణ్యనర్ణామితి పంచదశ ఋత్పారాయణం కుర్వాత్ ॥ అస్య శ్రీ శ్రీ సూక్త మహా మంత్రస్య । కర్తమానంద చిక్లిత ఇందిరా సుత ఋషయః శ్రీరేవతా । ఆద్యాస్త్రీహనుష్ఠభః ఏకా ప్రసార పంక్తి ర్వేత్తిష్ఠభాంత్యా ప్రసార పంక్తిః । రజోదర్శన శాంత్యంగ భువనేశ్వరీ ప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః ।

శ్రీ సూక్తపారాయణమ్

౧. ఓం హిరణ్య నర్ణాం హరిశీరి । సువర్ణ రజతప్రజారః చంద్రాం హిరణ్యాయాం లక్ష్మీం జాతవేదా మలనమా.

౨. తాం మలవహ జాతవేదా లక్ష్మీ మనస గామనీం యస్మాం హిరణ్యం విందేయం గామశ్వం పురుషా నమామ్ ॥

౩. ఆశ్వ పూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాద ప్రబోధినీం శ్రియం కేసీ ముపహ్నయే శ్రీర్మాదేవీ జపతాం ॥

౪. శాంసస్త్రితాం హిరణ్య ప్రాతారా మార్ద్యాంజ్వలంతీం తృప్తాం తర్పయంతీం పద్మేస్త్రీతాం పద్మనర్ణాం తామహోసహ్యయే శ్రియం ॥

౫. చంద్రాం ప్రభాసాం యశహ జ్వలంతీం శ్రియం లోక దేవ

అష్టా ముదారాం తాం పద్మినీమ్ । శరణమహం ప్రపద్యే ॥

లక్ష్మీ ర్మేనస్యతాం త్యావృతే ॥

౬. అదిత్య వర్ణే తపసోధి జాతో వనస్పతి స్త పవృత్తో ధ బిల్వః

తస్య ఫలాని తపసాను దఃతు ॥

౭. మాయాంత రాయాశ్చ గాహ్య అలక్ష్మీః ఉపైతుమాం దేవ

సఖః । కీ రిశ్చ మణీనాసహ । ప్రాదుర్భూతోస్మి రాశ్మేస్మిన్

కీ ర్తిమృద్ధిం దదాతుమే ॥

౮. తుల్యపాసా మలాం జ్యేష్ఠా మలక్ష్మీ ర్నాశయామ్యహం

అభూతి మపమృద్ధిం చ సర్వాన్నిర్నుదమే గృహణీ ॥

౯. గంధద్వారాదురా ధర్మా నిత్యపుష్టాం కరీష్యేణిం ఈశ్వరీగ్ం

సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వ యే శ్రియం ॥

౧౦. శ్రీరేభజతు అలక్ష్మీ ర్మేనస్యతు ॥ మనసః తామమాకూరిం

బాహస్పత్య మసీమహి । పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య మయిశ్రీ

శ్రయతాం యశః ॥

౧౧. కర్దమేన బ్రజాభూతా మయిసంధవ కర్దమా । శ్రీయంహాస

యమేకులే - మాతరం పద్మమాలినీం ॥

౧౨. ఆపనజంతు స్త్రిగ్గాని చిక్లిత వసమేగృహే । నివదేవీంమాతరం

శ్రియం వాసయమే కులే ॥

౧౩. అర్చాం పుష్కరిణీ పుష్టిం పింగళా పద్మమాలినీం । చంద్రాం

హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మఱవహః ॥

౧౪. అర్చాంయః కరిణీం యష్టిం సువర్ణాం హేమమాలినీం । సూర్యాం

హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మఱవహః ॥

౧౫. తాం మఱవహ జాతవేదో లక్ష్మీ మనవగామినీం । యస్యాం

హిరణ్మయీం ప్రభూతం గానోదాన్యోశ్చాన్ విందేయం పురుషా

సహం ॥

సూ॥ తతోన్యోన్యో బుతిక్ - దక్షిణ కుంభ కద్రద్రాయేతి నవానాం మంత్రాణాం జపం కుర్యాత్ ॥

కద్రద్రాయే త్వస్య మంత్ర నవకస్య అమోర కణ్యోబుమి రుద్రో దేవతా । గాయత్రీ ఛందః శౌనగోక్త రజోదర్శన భవ నేశ్వరీ శాంత్యంగ దక్షిణ కుంభ జపే వినియోగః ॥

౧. కద్రద్రాయ ప్రచేతనే బొఱువ్వుమాయ తవ్యసే వోచమశంత మగ్ం మౌదే । సర్వోహ్యప రుద్రస్తస్మై రుద్రాయ నమో ఆస్తు ॥

౨. యస్యవైకం త్యగ్ని హోత్ర హవణీ భవతి ప్రత్యేవాసాస్య హుతయ స్తిష్ఠం త్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై ॥

3. అదితిరేవా గంధర్వా మనుష్యాః పితరోఽసు రాస్తేషాగ్ం సర్వభూతాశాం మాతామేదిన్ మహతామహీ సావిత్రి గాయత్రీ జగత్సర్వే స్పృక్ష్వ బహులావిశ్వాభూతా కథమా కాయాసా సత్యేత్యమృతేతి వశిష్ఠః ॥

౪. ఆపోవా ఇదగ్ం... సువరాప ఓం గ. అః పునంతుపృథివీం ... ప్రతిగ్రహగ్ స్వాహా ॥ ఓ. అగ్నిశ్చ మోమమృశ్చ...

౧. త్యజ్యోఽఽమి జహోమి స్వాహా ॥ ౨. సూర్యశ్చ మోమమృశ్చ

... సూర్యే జ్యోతిషి జహోమి స్వాహా ॥ ౩. ఓమిత్యేకాక్ష రంబ్రహ్మ... సాయుజ్యం వినియోగం ॥ ౪. ఆయాతుపరదా చేన్ద్రే... పంథ్యావిద్యే సరస్వతి ॥

సూ॥ తతః ఇమాంగ్ రుద్రాయేత్యేకాదశానా మృదాం ప్రత్యేకం త్రివారం జపం కుర్యాత్ ॥ ఇమాగ్ం రుద్రాయేతి మంత్రే శాదశకస్య కుతోన్య బుమిః । రుద్రోదేవతా ॥ జగతోన్యంతే త్రిమృధా ఛందసీ । రజోదర్శన శాంత్యంగ జపే వినియోగః ॥

మంత్రం :- ౧. ఇమాగ్ం రుద్రాయ తవసే కషర్ది సే ... గ్రామే అస్మిన్ స్పనాతుశం మృడానో రుద్రో ... పూజితౌ ॥ ౨.

మూఱోమహాంత... రుద్రరీమః ॥ 3. మానసాకే . విధిమతే ।

౪. ఆరాత్యే గోఘ్న... స్తుహి ॥ గ. శృతంగ రస ... నేనాః

౫. పక్షిణో రుద్రగ్వ... తనయామ మృదయ । ౬. వివాఘ

ష్టమ శివతరు... బిభ్రదాగళి ॥ ౭. విశిష్టవిలోహిత... నివ

చగధుతాః ౮. పశూప్రాణి నిహప్రగ్ధా ... ముఖాకృశి ॥ ౧౦.

సహస్రప్రసాద సహస్రశోయే రుద్రా ... ధన్వాని తస్మిన్ ॥ ౧౧
అస్మిన్ మహాత్మ్యర్థే వేదతత్వే ... స్వకావంతో నివంగిణః ॥
సూ॥ తతః ఆతేపితరీతి పంచదశానా మృచాంచ ఏకైక వారం జపం
కుర్యాత్ ॥ ఆతే పితరీతి మంత్ర పంచదశకస్య గృత్న మదో
ఋషిః ॥ రుద్రోదేవతా ॥ త్రిష్టప్ ఛందః ॥ రజోదర్శనశాంత్యంగ
పారాయణ జపే వినియోగః ॥

మంత్రం : ఆతేపితరీతి రుద్రాగ్ం సుమ్న శ్చతు ॥ ౧. మానసూర్వరస్య
సంద్యశోయుయోధాః ॥ ౩. అభినో ఏరో అర్చితీక్ష మేత ॥ ౪.
ప్రజాయైమహి రుద్రప్రజాభిః ॥ ౫. ఏనాబ్రభో వృషభచేకేతానః
౬. యథా దేవత మృణీషేన హగ్ంసి ॥ ౭. హావనశ్రుతాగ్ం
రుద్రదేవాబోధి ॥ ౮. బృహద్వతేమ విదధే సువీర్యాః ॥ ౯ పరి
ణోరుద్రస్య ... తనయాయ మృదయ ॥ ౧౦ సుహిశ్చతం గర్త
నదం ... నివపంత సేనా ॥ ౧౧. మిథుధువ్యమ శివతమ ...
... బిభ్రదాగహి ॥ ౧౨. అర్హస్విభర్షి సాయకాని ధన్వ ...
రుద్రత్వద్వద్వ ॥ ౧౩. మానసప్రకే తస్య ... నమసా విధిమతే ॥

౧౨. అర్హస్ బిభర్షి సాయకాని ధన్వ ... రుద్ర త్వద్వద్వ ॥ ౧౪.
త్వమగ్నే రుద్రో ... మవసే కృణుధ్వమ్ ॥
సూ॥ తతః ఇమారుద్రాయేతి చతస్యసూన్ పతేత్ ఇమా రుద్రా
యేతి మంత్ర చతుష్టయస్య ॥ గృత్న మదో ఋషిః ॥ రుద్రో
దేవతా త్రిష్టప్ ఛందః ॥ రజోదర్శన శాంత్యంగ పారాయణ
వినియోగః ॥

౧. ఇమారుద్రాయ స్థిరధన్వనేగిరః ॥ ష్టిప్రేవవేదావాయస్య
భామ్న ॥ ౨. అపాధాయ సహమానాయ మిథుషే తిగ్గా
యుధాయ భరతా శ్చణోతన ॥ ౩. త్వాదత్తేభి రుద్రశంత
మేభిః ॥ ౪. తగ్ం హిమా అసీయ భేషతేభిః ॥ ౪. వ్యవ్యద్యేష
వితరం వ్యగ్ంహవతిమిహా హగ్ం త్వా య స్సావిషూచిః ॥
సూ॥ తతః త్ర్యంబక మితి మంత్రం వాచయేత్ త్ర్యంబక మిత్యప్య
మంత్రస్య పశీష ఋషిః ॥ రుద్రోదేవతా ॥ అనుష్టుప్ ఛందః ॥
భువనేశ్వర శాంత్యంగ పారాయణ వినియోగః ॥

మంత్రం : త్ర్యంబకం యబామహే ... య మామృతాత్ ॥
సూ॥ తస్మాద్ధర కుంభే అన్య ఋత్విజో రుద్రాకాదశినం జపేత్ -
అన్య రుద్రస్య ప్రశస్య ॥ అపార ఋషిః సంతర్హమా ॥ ౧

స్వరూపాయో సావాదిత్యః పరమపురుష స్సరీషరుద్రో దేవతాః
జగతీ ఛందః । భవనేశ్వరీ శాంత్యంక పారాయణే వినియోగః
మంత్రం :- ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ. ఓం నమస్తే రుద్రమన్యవ

ఉత్తోత ఇవనే నమః...నమోరుద్రాయ విష్ణవే మృత్యుర్యే

పాహి ॥ తమమహి య స్త్విషు ... యం శివాభిమర్శనః ॥

అగ్నా విష్ణూ సజోషనేమా వర్ధంతు వాంగిరః ... శోభాయై

శివోను మదంతు — తద్భంయోరావృణేమహే - శంవ

తుష్పదే ఓం శాంతి శాంతి శాంతి. ॥ సహస్ర శీరాపురుషః

... సర్వం మనిమాణ. ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః —

సూ॥ శన్న మిత్ర ఇతి శాంతి మంత్రం త్రివారం జపేత్ ॥ శన్న
మిత్ర ఇత్యస్య మంత్రస్య పశిష్ట ఋషిః । విశ్వేదేవా దేవతాః
త్రిష్టంభ ఛందః । భవనేశ్వరీ శాంత్యంక పారాయణే విని
యోగః ॥

మంత్రం :- శన్నమిత్ర శ్శంవరుణః ... అవతు వత్సారం ॥ ఓం

శాంతి శాంతి శాంతిః ॥

ఈశాన్య దిగ్భాగే - పృథజ్జంటప మాసాద్య । తస్మిన్నవ
గ్రహ దిక్పాలకా ద్యావపహసంకృత్యామంటపస్య ఈశాన్య

దిగ్భాగే వరుణ కలశ మావాహ్య - సర్వాసాం మంటప దేవ
తాసాం సమష్ట్యా మహా పూజారి కృత్యా - సమర్పయేత్ ।
అచమ్య - పూర్వోక్తేవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య
నామధేయస్య (మమ) ధర్మపత్న్యాః నక్షత్రేఽముకచరణే
ప్రథమ రజోదర్శనేన దుష్టమాసాది సూచిత సర్వారిష్ట పరి
హరి ద్వారా అపయో స్సకలగండ దుర్దోష పరిహారంచ
భవనేశ్వరీ శాంత్యంక శ్చేన స వారుణ కలశ అముక నక్షత్ర
పూర్వకాదిత్యాది సప్రగహ మంటపా రాధనం కరిష్యే॥ ఇతి
పంకల్ప్య నప్రగహరాధనంవంటప దేవతా సహితం కృత్యా-
అవాహనాంత లఘుపూజాంచ కుర్యాత్ ॥

— భవనేశ్వరీ శాంతి హోమ ప్రయోగః —

ప్రాచీ పూర్వముడక్సంస్థం ... పరి స్వరాణాం యత్రాగ్ని
స్థావ్యతే ... భూర్భువస్సువరో ॥ అగ్నిమిథ్యా । చత్వారి

శృంగః ॥ ... వాతవేదసే నమః ॥ షట్పాత్ర ప్రయోగం
కృత్యా ॥

సూ॥ చక్షుష్యంతే గాయత్ర్యా భువనేశ్వరీం దూర్వా తిలమిశ్ర
గోధూమ పాయసాబ్యానా మష్టేతరశత అష్టావింశత్యవ్యతరా
హుతిభి రింద్రాణి మండ్రంచ ప్రత్యేక ముక్త ద్వివై రహ
విశత్యవ్యత రాహుతిభి స్సమిదాజ్య చరు వ్రహిభి ర్నవ
గ్రహదీప్ ఇతరా నేకై కేనా హుత్యా యజమానే త్యాగే-
కృతే ఉక్త సంఖ్యయా హోమం కుర్యాత్ ॥ తత్ర త్రిమిభి
దూర్వాభి ర్గిరి మిథ్యాబ్యానాభి కేనా హుతిః ఏవం సమిధోఽ-
భిజ్ఞాః ॥ ॥ ॥ షట్పాత్ర ప్రయోగః । దనుమధ్యా ద్వారవదాయ
(చతురుత్థా దిగ్భాగే సర్వమంత్రం హవిర్భువమాసామితాం

గుత్తైర్భిరశ్చీన మవదాయ - పూర్వార్థా ద్విత్వీయ మనుచీనం
పశ్చార్థా త్మతీయ మనుచీనం సంవావత్తినః) అభిఘాత్య -
హవిః సత్యభి ఘోరయతి ఓం అగ్నేయే స్వాహా ॥ అగ్నేయ
ఇదం నమమ ॥ పునఃసమ్యుపస్తీర్య .. ప్రత్యభి ఘోరయతి
ఓం భూర్భువస్సువః ... చోదయాత్స్వాహాగాయత్ర్యాఇదం ॥
ఇతి దూర్వ్యా తిలమిశ్ర పాయసాజ్య ద్రవై రష్టోతర శతసం
ఖ్యాయా జహుయాత్ ॥ మం ॥ ఇంద్రాశీ మాసు నారిషు...

పతి స్వాహా ॥ ఇంద్రాణ్యా ఇదం ॥ ఇత్యష్టా వింశత్యాహుతీః

మంత్రం :- ఇంద్రత్యా వర్తయామసి... రయందాస్వాహా ॥ ఇంద్రా

యేదం ॥ ఇత్యష్టావింశత్యా హుతీః ॥

నూ॥ తతః నవగ్రహణముపగ్రహేస్సహ సమిదాజ్య చరుప్రీహిభి
రేకై కేన జహుయాత్ -

అక్ష్వేషేన ... కేతు గణాయేదం-రేఢన్ త్యాహా ॥ బ్రహ్మణ

ఇదం॥ ఇంద్రంవో ... సప్రథా స్వాహా ॥ తతః ఉపగ్రహణం

హవనం కూర్యాత్ ॥ ఇతి హుత్యా ఇధ్యసన్నహనావ్యర్చిః...

జయాది హోమం కరిష్యే ॥ చిత్తంచ స్వాహా॥ యదవ్యకర్మణో

త్యగీరి ... సుహుతం కరోతుస్వాహా॥ అగ్నేయే శ్వప్తకృతఇదం

వధ్యమ పరిధిం ప్రహరతి॥ హస్తాభ్యా మితతా యుగం ప్రత్యహ

రక్ష + ఉత్తేరార్థస్యాగ్ర మంగాశేషూపోహతి ॥ పరిధి నభి
మంత్ర్య! అఘోర సమిధో ప్రహృత్య ॥ తనుభ్యః ఇదం నమమ ॥

నూ॥ విశ్వాన్ దేవానుద్దిశ్య సగ్రప్రావేణాఽభి జాహోతి ॥

మంత్రం :- విశ్వభ్యో జేవేభ్యో నసుభ్యో రుద్రేభ్యో అదిత్యేభ్యో సుగ్ర

ప్రావ భాగేభ్య ఇదం నమమ ॥ అస్మిన్ ప్రకృతే భువనేశ్వరీ
శాంతి హోమ కర్మణి అవిజ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ -

॥ అనాజాతం ... యజమాన స్యతా మాస్వాహా ॥ అగ్నేయే

వసునీథా యేదరి నమమ ॥ సువస్వాహా ॥ సూర్యాయేదం

నమమ ॥ అతమితోః ప్రాణానాయమ్య ఓం భూః ... భూర్భు
వస్సువహో ॥ ఏతా వత్సర్వంతం నానా ప్రకారేణ సంభావిత

సకల పాప నివృత్త్యర్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ ఓం

భూర్భువస్సువహో స్వాహా ॥ ప్రజాభతయ ఇదం నమమ ॥ శ్రీ

విష్ణవే స్వాహా - శ్రీ విష్ణవే పరమాత్మన ఇదం నమమ ॥

నూ॥ తత్సముద్రా దూర్చితి పూర్ణాహుతిం దద్యాత్ ॥

పూర్ణాహుతిః

పూర్వోక్తదంగుణ ... శుభ్రతిథా ॥ అస్మత్ప్రత భువనేశ్వరీ

శాంతి హోమం బంభూర్ణ తా సిద్ధ్యర్థం పూర్ణాహుతిం హోమ్యే

పూర్ణాహుతి ద్రవ్యాగ్నిసాన దేవతాభ్యా నమః - భ్యానావా
హనాది హోద ... మి ॥ నముద్రా పూర్చిత్యస్య మంత్రస్య

వామదేవ ఋషిః । అగ్నిశేవతా । త్రిమృత్ ఫండః । భువనే
శక్తి శాంత్యంగ పూర్ణావృత్యాం వినియోగః । ఏకం - ద్వే
త్రిణీచత్వారి - పంచ - షట్ - సప్త - అష్ట - నవ - దశ
ఏకాదశ 4 ద్వాదశ ఇత్యాద్యం గ్రహీత్వా ॥ తిష్ఠన్ ॥ ఓం
సముద్రా దూర్భిః ... శ ఆచున్ ॥ ఓం సప్తతే అశ్నే ...
ఘృతేన స్పృశః ॥ అగ్నేయే సప్తహోత్ర ఇదం సమమహూర్తా
హుతిముత్యమారం ... నా వసుంధే ॥ ఓం అగ్నా విష్ణుః ... ఓం
శాంతి శాంతి శాంతిః ॥

నూ॥ ఉత్తర పరిషేచనం కృత్వా ॥

మంత్రం :- అదితేనృ మగ్ధాస్థా ... ప్రాసావీః ॥

ప్రణీతాస్సం ఆనీయ ॥ ఇత్యాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే వధూ-
వరా - కథూ మాత్రంవా వత్సమూణ మంత్రేః కూర్వా
గ్రేణాభి మార్జనం కూర్వాత్ ॥

తతః దిక్పాలకేభ్యః - నక్షత్రహీభ్యః తత్తన్నామ మంత్రై
ర్భువనేశ్వరీ మంద్రాణీ మంద్రేభ్యశ్చ పదిహ మావళక్త
బలిం దద్యాత్ ॥ 2. ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకేభ్య స్సర్వేభ్యో
ఇమం ... మి ॥ భువనేశ్వరే ... ఇమం మి ॥ ఇంద్రాణ్యై
ఇమం ... మి ॥ ఇంద్రాయ ... ఇమం మి ॥

మార్జనా మంత్రాః :-

౧. అహిహిష్ఠిరి నమః ॥ అహిహి ... నిధశ్చ ౨. స్వప్తిదా
విశ్వస్తి దుష్ప్రతాపః ... స్వస్తిదా అథయం కరః ॥ ౩. హిరణ్య
శృంగం వరుణమ్ ప్రపద్యే సువాస ఇందుః ॥ ౪. గాయత్ర్యా
ఓం భూభువస్సువ ... హోదయాత్ ॥ ౫. త్ర్యంబకయజ్ఞా
మహి ... మృత్యాత్ ॥ ౬. జాతవేదసే సువవామ ... త్యగ్ని ॥

2. దేవస్యత్వా సవితరుః ప్రసవేగ్నినో ర్భూహుశ్శాంత్యం ప్రాప్తాః
హస్తాశ్శాన్త్యం సరస్వత్యై ... సామ్రాజ్యే వాభిషేంచామి ॥

౩. శివ సంకల్పాః - శిఖిశానం ... వయం ౪. సహనా
వసతు ॥ ఇత్యభిషేచ్య అగ్నిం పున రభ్యర్చ్య - అగ్ని ప్రదక్షి
తాదికం కృత్వా - అచార్యాయ ధేను ధావాది యథాశక్తి
దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ జాపతానాం అపద్యానాం స దక్షిణాతాం
బాలమన్యేభ్యః ॥ పునఃపూజా మంటపద్వాసనాదికం కృత్వా -
అచార్య హస్తే దత్వా గచ్ఛ గచ్ఛేత్త్యగ్ని ముద్యాస్య బృహ
త్పానుతి తిలగం ధారిశేత్ బృహత్పాను ... రక్ష ॥ మహా
దాశీర్వదనం ప్రాప్య ॥ శతమానం ఫవతి ... ప్రతి తిష్ఠతి ॥
విద్రావ పంభూత్య స్వహం భువన్తే ॥ నిర్వహం ఋగ్యజురే

రేపాం బ్రాహ్మణానాంచ స ఫల దక్షిణా తాంబూలాదికర
సమర్ప్య ॥ ఇతి కమలాకర భట్టకృతే శాంతి రత్నమ్ । రజో
దర్శన శాంతిః ॥

-- శుభం భూయాత్ --

ద్వాత్రింశ దోషధయః

ఉదుంబరః = మేఘ సమిధలు మండలు, కుశః = బర్హిస్తు
దూర్వా = గరిక, రాక్షసం = తామరాకు, పువ్వు, పంచ బిల్వకాః =
(తులసి, మార్లేడు, నిర్దుండి, చాయిల, నిమ్మ, ఉసిరిగ) విష్ణుక్రాంత,
పూల పుటిక, తులసి = తులసి దళములు బర్హిషం—శంఖపుష్పకాః
శంకువులు శతావరీ = వీల వీసర, అశ్వగంధ-(పెన్నెరు గడ్డ) నిర్దుండి
వావిలీ, సర్ప పద్మయం తెల్ల (ఎఱ్ఱ) ఆపాలు, అపామార్గః - ఉత్తరేణి
పాలాశః - మోదుగ, పససః - పసస, జీరకః - జీలకఱ్ఱ, ప్రియంగవః
సోములు, గోధూమాః - గోధూమలు, వ్రీహయః - బిడ్డ, అశ్వత్థః -
రావి, క్షీరం - పాలు, దధి - పెరుగు. సర్పిః - నెయ్యి, పద్మప్రసం-
కమలములు, గులాబి, ఉత్పలం - కలువ పూలు, కురటక త్రయం -
గోరంట, ములు గోరంట, గుంజాం=గురిగింజ, భద్రకం - గుమ్మడి, నాగ
మల్లె గడ్డ. ముస్తకం - తుంగ ముస్తలు.

అష్ట మృత్తికా

గవశాలాత్ - ఏనుగు కట్టుమట్టు నుండి, అశ్వ శాలాత్ -
గుఱ్ఱపుశాల నుండి, రథ స్థానాత్ - రథశాల నుండి, వర్షికాత్ -
పుట్టనుండి, సంగమాత్ - నదులు సముద్ర సంగమమును పొందిన
చోట, హ్రద స్థానాత్ - సరోవరము నుండి, గో కులాత్ - ఆవుల
కొట్టము నుండి, రాజద్వారం దేశాత్ - రాజ ద్వారము నుండి.

హోమ ప్రవ్యాణి

దూర్వాభిః - గరికి కాడలతోను, తిల్లై - నువ్వులతోను,
గోధూమ్నః - గోధూమల తోను, పాయసేన - పరమాన్నము తోను,
అశ్వేన - నేతి తోను.

1. పసుపు - కుంకుమ, తమలపాకులు, మొదలగుపూజాద్రవ్య
ములు 2. కలశములు - 5 మంటపారాధన వస్త్రములు 3. చావులు
చదుపాత్ర (నేరు ఉడికేది) మూతపత్తెం - గరిక. 4. పూర్ణాహుతి
ద్రవ్యములు. కొబ్బరి కాాయలు సాంబాణి కడ్డిలు కర్పూరము. మోః
శోః హృది వికసిత పద్మం । సర్ప సోమహగ్ని చింబం
ప్రణవనుమ మచింత్యం । యస్య వీరం ప్రకల్ప్య
అచలః కరమనూత్మ్యం । జ్యోతిరాకాశ సారం ।
భవతు మను ముదేపా । సచ్చిదానంద రూపః ॥

శ్లో॥ రోగాన శేషా నవహంసి తుష్టా
రుష్టాతు కామాన్యకలా నభీష్టాన్
త్వా మాశ్రితాహం న విపన్న రాణాం
త్వాం మాశ్రితాహం శ్రయతాం ప్రయాతి ॥

శ్లో॥ సర్వ మంగళ మాంగళ్యే శివే సర్వార్థ సాధకే
శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తుతే ॥

నకాల్ బహుళ నామాంశ నశాన్య - వర్తమాన దశాంత
 ర్వికాసాల్ మే గ్రహః అరిష్టపానేషు స్థితాః తేహం
 గ్రహణా మత్యంత శుభఫలం పాప్యర్థం జన్మనక్షత్ర పూర్వ
 గాధి దేశతా ప్రత్యగ్ని దేవతా సహిత ఆదిత్యాది నవగ్రహ
 బధ - రుద్రాభిషేక - మూర్త్యనమసాగ్ర - వేదపారాయణ
 జంచాక్షరీ మహామంత్ర ఋషోమ - బ్రాహ్మణ భోజనాది
 శ్శాసనోక్త విధానేన త్రాప్యహ్నిక దీప్తా పూర్వక భీమరథ
 శాంతిం కరిష్యమాణ ఉడం గత్యేన తదాదౌ శుభ్యర్థం ...
 ||

గణాధిపతి పూజాంకరిష్యే || ఓం గణానాంత్యా ... శుభమ్ ||

ఋత్వి గ్వరణమ్ - తతః ఆచార్య బ్రహ్మఋత్విగ్వరణం కరిష్యే !
 మయా సంకల్పితే - భీమరథ శాంతి కర్మణి - ఆచార్యం త్యా
 మహం వృజే ! వృతోఽస్మితి ప్రతి నవవం !

శ్లో॥ శ్వా త్యాం భీమరథాభ్యామయాం ! పరశరద్ధు కోరితం ! ఆచా
 ర్యంఫల దాతారం వృజేత్యాం ద్విజ పత్రమ !
 మయా సంకల్పి ... కర్మణి || బ్రహ్మణంత్యా .. వృజే !
 వృతోస్మితి !

శ్లో॥ యథా చతుర్ముఖో బ్రహ్మ ! శత్రాదీనాం ప్రజాపతిః ! తథా
 త్వం మమయజ్ఞేఽస్మిన్ బ్రహ్మ ద్విజపత్రే భవ !
 అస్మిన్ శాంతి కర్మణి - శ్రీలక్ష్మీ గణపతి మహామంత్రజపం
 శ్రీ శృత్యంబయ - శివ పంచాక్షరీ మహా మంత్ర జపం -
 ఋషావాన్యన పూర్వక దుద్రాభిషేకం - త్రిచారుణ మంత్ర
 పారాయణ పూర్వక ఘోర్వ సమసాగ్రాహ్ ! నక్షత్ర ప్రకా
 శక మంత్ర జపం - ఆదిత్యాది నవగ్రహ ప్రకాశక మంత్ర
 జపం ... అగ్ని దేవతా ప్రగల్భా దేవతా సహిత శ్రీమృత్యుం

ఆధ - భీమరథ శాంతి ప్రయోగః

(సప్తకృత్తి పూర్తివకమ్)

 పురుషునకు దెబ్బది సంవత్సరములు నిండిన వెంటనే
 మృత్యువు భీమరథుడు అనే పేరుతో నుడును - శరీరమును కది
 లింప చూచును. మృత్యు నివారణార్థము ఈ శాంతి చేసికొనవల
 యును. తరువాత 84 సంవత్సరముల వరకు జీవింతురు,

ఓం

బంధు మిత్ర సమాహ్వనం కృత్వా ! పవతీర్ణో యజమానః
 ప్రాతఃకాలే మంగళ న్నానం కృత్వా ! శుభ్ర వస్త్రాదికం
 ధారయిత్వా ! ఆదా దీపారాధనం కుర్యాత్ ! సర్వదేవతా
 శ్మక విరాడ్రూపం ధ్యాత్వా ||

మంత్రం :- దేవీంవాచ మజనయంత ... సుమతైతు !

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం... సర్వభోగ్య మహా జనభోగ్య వమః॥
 ఆచమ్య ... ఏనంగుణ... శుభభిక్షా గోత్రస్య-నామధేయస్య
 యజమానస్య-ధర్మవత్సీ సమేతస్య నకుటుంబస్య (మమ)
 సప్తపత్యురే పరిపూర్ణే సతి భీమరథనా మ్నా ప్రాప్త అప
 మృత్యుప్యరిహర ద్వారా శ్రీమృత్యుంజయ సదాశివప్రసాదేన
 అయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం చతుర్విధ పురుషార్థ నిధి పూర్వక
 సమస్త మంగుళా వాప్యర్థం - జన్మరాశి పశాన్నామరాశి

జయ ప్రకాశక మంత్ర జపం అన్యోన్య సహాయేనాశ్చదరం
భసంతః కుర్వంతు ॥—కరిష్యామ ఇతి ప్రతివచన మృత్విజాం॥
మయాపం ... శాంతి కర్మణి వేదపారాయణ మస్య ... కరి
ష్యామ॥ ఇతి ప్రతివచన మృత్విజా ॥
మయా ... కర్మణి ॥ చండి సప్తశతీ పారాయణం ... కరి
ష్యామః ॥ ఇతి ॥ —

శ్లో॥ శాంత్యాం భీమరథాఖ్యాయాం । భవంతోభ్యర్చితా మయా ।
పుప్రసన్నాః ప్రకుర్వంతు । ప్రయోగం విధి పూర్వకం ।
॥ పర్యాప్త్యాం ... సర్వం జయతి ॥ శతమానం ... ప్రతిష్ఠతి ॥
సర్వే ఋత్విజః స్వేషు స్వేషు సానేమాప విశ్వత త్త జ్వపారా
యాణాదికం కుర్వాత్ ॥

మంటపారాధనమ్ :- తతః ఈశాన్య దిగ్భాగే మంటపమాసాద్య
తస్యోపరి వస్తుమారాధ్య ॥ వీహీ నిక్షిప్య పునః వీహీన్
సన్తేజాదాధ్య - తస్యోపరి కృష్ణలిలాస్పృశ్య ॥ తస్యోపరి
పునర్వస్తు మాసాద్య తండులా నిక్షిప్య ॥ తదుపర్యష్ట దళ
పద్మం లిఖిత్వా - తస్మిన్మే మాయా బీజం విలిఖ్య ॥ తతః
క్రమాత్తత్త స్థానేషు ప్రధానదేవతా కలశాన్ సంస్థాప్య తేషు
తత్తదేవతానా మావాహన పూజాంచ కుర్వాత్ ॥

కలశవాహనం :- అకలశేషు ధావతి ... వర్తతే ॥ ఇతి మంత్రేణ
మధ్యే మృత్యుంజయ కలశ మావాహ్య ॥ తస్మంత్రాప్త్యాన్
తద్దక్షిణాతః - తదగ్ని వేపతా బ్రహ్మ కలశ స్థాపనం ॥ తేనైవ
మంత్రేణ తదుత్తరతః ॥ శత్రుత్వగ్ని దేవతా విష్ణుకలశ స్థాపనం

శ్లో॥ అన్యోన్యైశ్చ రిధి వార యోగకరణ వేపతానా మావా
హంతి ఋచి కలశేషు ప్రతేషువా గ్రహహోష గ్రహవాహనేన
వహనా యథావకాశం కారయిత్వా పూజాదికం కుర్వాత్ ॥
మూ॥ తతః తంతుం తస్యన్నితి మంత్రేణ తంతుభిః పరివేష్ట్య ॥

మంత్రం :- తంతుం తస్యన్ రజసా ... దైన్యం జనం ॥

మూ॥ ఓషధిరితి తేష్వోషధిర్నిక్షిప్య ॥

మంత్రం :- ఓషధిరితి మాతరః ... చాతయ మానాః ॥

మూ॥ ఓషధయ స్పంసదంతేతి యన గోధూమాది పర్వ భాగ్యాని
పంచత్వచశ్చ కలశేషు నిక్షిప్య ॥

మంత్రం :- ఓషధయ స్పంసదంతే ... పారయామసి ॥

మూ॥ ఉద్భృతానీతి శశవిధ మృత్తిశాః నిక్షిప్య ॥

మంత్రం :- ఉద్భృతాని పరామేణా ... శతబ్రాహ్మణా ॥

మూ॥ అశ్వత్థేవేతి పంచపల్ల వాని నిక్షిప్య ॥

మంత్రం :- అశ్వత్థే నిషదనం ... పూరుషం ॥

మూ॥ సహిరత్నాని సవరత్నాని నిక్షిప్య ॥

మంత్రం :- సహిరత్నాని ... సవితా భగః ॥

మూ॥ హిరణ్య రూపద్వితీ స్వర్ణ - రజత - తామ్ర శకలాన్నిధాయ ॥

మంత్రం :- పిండణ్య రూపః ... దద్యం నమస్త్యై ॥ ఇతి కలశానా
వాహ్య ప్రతిమా శోధనం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ దగి సర్పి మధుక్షీరైః ... శోధయేత్తతః ॥ అప్యాయస్యసమే
తు తే త్యాది మంచామృతస్సానం అపోహిష్ఠామ ఇతిశుద్ధో
ధక స్నానంచ కుర్యాత్ ॥ ఇతి ప్రత్యక్ష్య - ప్రత్యస్యగ్గంధ
పుష్పాక్షతై రలంకృత్య ॥ ఏకత్ర సాంకేతికే నిక్షీప్య ॥ అదౌ
గణాంతి మావాహ్య ॥

మంత్రం :- ఓం గణానాంత్యా ... నీదసాదనం ॥ శ్రీ మహాగణపతి
మా ... నీయం ॥ ఇత్యావాహనాంతే సర్వత్ర వక్ష్యం ॥
తతః ఏతే సహస్రమితి ఉగ్రరథ నామక ప్రధాన దేవతా
మృత్యో రావాహనం - సప్రగహోప గ్రహవాహన సమయే
అపమృత్యు మంత్రస్తానే కంబళ్యాం మంటపస్య దక్షిణభాగే
కర్తవ్యం అస్తేతు మృత్యుపదం మృత్యోరితి ఏతాభ్యాం తద్ద
క్షిణో శరయోః అధిదేవతా ప్రత్యగ్ధి దేవతా వాహనం -
మానోవహంత - మానస్యోగ త్ర్యంబక మిత్యుప దేవతానా
మావాహనం తత్పురత ఏవ కర్తవ్యం ॥

నూ॥ అదౌ సప్రగహారాధన - ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకావాహనం
ఉపదేవతా వాహనం కుర్యాత్ ॥ తతః మృత్యుంజయవాహ
నం కరిష్యే ॥

మంత్రం :- సుహి-శ్చత్రగర్తసదం యువానం ... తసయాయమృడయ
శారీమూయ ... పరమే వ్యమవ్ ॥ శ్రీమృత్యుంజయంసాంగం

సామంధం ... నిమిత్తం ॥ బ్రహ్మత తాద్రా కలశోపరి శ్రీ
మృత్యుంజయ ప్రతిమా మూలాభాయా ... నీయం ॥

మంత్రం :- బ్రహ్మతా ... నిమిత్తం ॥ గంగా కలశస్యాపరి
శ్రీ మృత్యుంజయాధి దైవతం బ్రహ్మతా మా ... నీయం ॥

మంత్రం :- శద్విష్ణోః సుమం పదగ్ం ... పదం ॥ తదుత్తరతః స్థితస్య
కలశస్యాపరి మృత్యుంజయ ప్రత్యగ్ధి దేవతాంవిష్ణు ... నీయం ॥

సప్త చిరిజీవినా మావాహనం

శ్లో॥ బ్రహ్మమాత్రో జ్వల భుజో ॥ రాజకృష్ణాష్టాక్షనాశసః ॥ అశ్వ
త్తామా చిరంజీవీ ॥ దీర్ఘమాయుర్ద దాతుమే ॥ ఓం భూఃఅశ్వ
త్తామాన మా ... నీయం ॥

శ్లో॥ బలిః పాతాళ నిలయో ॥ ధనుర్వాణా ధరోన్మపః ॥ విష్ణుపాదాం
కిత శిరాశ్చిరంజీవీ ప్రసీదతు ॥ ఓం భూః ॥ బలిమావాహనీయం

శ్లో॥ వ్యాస స్సమస్త ధర్మాణాం ॥ వక్తామూని వరేడితః ॥ చిరంజీవీ
దీర్ఘమాయుర్దదాతు జటిలో మమ ॥ ఓం భూః వ్యాసమా
వా — నీయం ॥

శ్లో॥ మానూమాన్ రామ పాదాబ్జ సంగీ పర్ణివరశ్శుచిః ॥ సంజీవ
నోప హర్తావ ॥ రోగశాంతిం దదాతుమే ॥ ఓం భూః - హను
మంత మావా ... నీయం ॥

శ్లో॥ విభీషణో ధర్మపరో ॥ రామార్జున పరాయణః ॥ దదాతు చిర
జీవిత్యం చిరంజీవీ జితేంద్రియః ॥ ఓం భూః - విభీషణ మావా
... నీయం ॥

శ్లో॥ కృష్ణ కృపాపయో రాశి స్తపస్వి చిర వత్త్రధృత్ । వితనోతు
ప్రళహన్నత్యా యావజ్జీవ మురోగతాం ॥ ఓం భూః - కృప
మావా...నీయం ॥

శ్లో॥ పరశూజ్వల హస్తాబ్జోః । జటామండల మండితః । దదాతు
చిరజీవిత్యం । ప్రసన్నాత్మగృభ్యసూ ద్వహాః ॥ ఓం పరశురామ
మావా...నీయం ॥ ఏతేషాం ఓం నమోఽశ్వత్థామనామే
త్యాది నామ మంత్రైర్జపాదికం కుర్యాత్ ॥ అత్ర పతాంతరే
నవ చిరజీవిన ఇశువ్యక్తం తద్రీత్యా మార్కండేయ స్వహాదా
త్వా పూజ్యే ॥

అథః - ప్రాణ ప్రతిష్ఠా

అస్య శ్రీ భీమరథ శాంతి మంటప దేవతా ప్రాణ ప్రతిష్ఠా
మహా మంత్రస్య ... యథా స్థాన ముపహ్యయతే ॥

శ్లో॥ స్వామిన్ సర్వ జగన్నాథ.. సన్నిధిం కురు ॥ అదిత్యాది పవ
గ్రహ ఇంద్రా ద్యక్ష దిక్పాల సహిత భీమరథ శాంతి మంటప
దేవతా. । ఆవాహితా భవంతు । స్థాపితా భవంతు । ప్రసన్నా
భవంతు । స్థిరాననం కురుత ॥ తతః ప్రాణ ప్రతిష్ఠాంక లఘు
పూజాం కృత్వా । నీరాజనం దద్యాత్ ॥

సూ॥ పున స్ఫుంకల్ప్య తతః మంటప దేవతానాం మహా పూజాం
కృత్వా శుచుర్వయేత్ ॥

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభలిఖా - అగృత్కృత భీమ
రథ శాంతి మంటపే నవరీవార శ్రీ మృత్యుంజయ నదాశిత
ప్రీత్యర్థం పురుషనూక్త విధానేన శ్రీ మృత్యుంజయ నదాశిత
పూజాం కరిష్యే ॥ పురుషనూక్త విధాన పూజాం కృత్వా ॥

మిమర్షయేత్ ॥ సహస్రశీర్షత్యావాహనం సహస్ర శ్రీరాపురుషః
... యస్యస్మృత్యాచ ... భగవాన్ సర్వాత్మకః సపరివార
శ్రీ మృత్యుంజయ నదాశిత స్ఫుప్రీత స్ఫుప్రసన్నో ధర్మో
భవతు ॥ ఏతత్సర్వం శ్రీ మృత్యుంజయ దేవతార్పణమస్తు ॥

అథ-భీమరథ శాంతి హోమ ప్రయోగః

అచమ్య ... పూర్వోక్త ... శుభలిఖా । అగృత్కృత శౌవ
లోక్త భీమరథ శాంత్యంగ శత్రుదేవతా మంత్రైర్ శుశ్రుదాజ్య
చదుప్రహేళి శ్చనుర్విధ హోమం కరిష్యే ॥ తతః మంటపస్య
పశ్చిమ దిగ్భాగే అరశ్మీమాత్రచతురశ్ర కుండలంకల్పయిత్వా

మంత్రం :: యత్పుణ్యం వక్షత్రం ... యత్కాశీస్యాత్ శుచీహా

హవ్యా ... జఘ్నుసి ॥ ఇత్యాదినా కుండ శుద్ధిం కుర్యాత్ ॥

తదంగ స్థండితో శ్లఘా ద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే భూరుభ
నస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయ ॥ భూరుభనస్సువరో అగ్ని

రావరణీయక పాత్రే అక్షతోడక మానీయ ॥ అగ్నిమిధ్యా ॥

చిత్వారి శృంగాః...బాతవేదనే నమః ప్రధానాహుతీర్హు త్యా

సూ॥ తతః అజ్యమిశిత కృష్ణతలై రాజ్యేన చాప్తోత్తర శతమేకా
దశ సంఖ్యాకరణాయథానకాశముగ్రరథనామక మృత్యుమంత్ర
హవనం కుర్యాత్ ॥ తత్రసుచుప్రసన్నీర్య । చరుమధ్యాద్విరవ
దాయ అభిభూర్య -హవిః ప్రత్యభిభూరయతి ॥ ఓం లగ్నయే

స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమః ॥ ఇతి ముఖాహుతిం హుత్వా ॥

పునఃపునః పునః పునః - చరుమధ్య ద్విరవదాయ అభిభూత్య!
వాచిః ప్రత్యభి భూరయతి.

మంత్రం :- ఓం ఏతే సహస్ర మయతం . మృత్యురేపాహిస్వాహః॥

భూ స్వాహా॥ భువస్వాహా॥ సువస్వాహా॥ సువస్వాహా॥ భూర్భువస్సువ స్వాహా॥

మృత్యువ ఇదం॥ సర్వాప మృత్యుర్మృత్యుతాం॥ ఇతి త్యాగాంతే
వక్ష్యమం॥ ఏనం ప్రకారేణ యథావకాశ సంఖ్యయా జాహు
యాత్॥ అధిదేవతా॥ అపైత మృత్యుర్మృత్యుతం నతాగా ద్భైవస్వ

తోనో అభయం కృణోతు॥ పర్వం వనస్పతేరి వాభినస్సియ
తాగ్ం రయి స్సుచతాంన శృణ్వతి॥ మృత్యుర్మృత్యు దేవతాయై

వైసస్వత ఇదం నమమ॥ ప్రత్యధిదేవతా॥ పరం మృత్యో
అనుపరేహి హంథాం॥ య నేస్వ ఇతరో దేవయానాత్॥

చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే॥ బ్రహ్మ మానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమోత
వీరాన్ భాన్వహ॥ మృత్యు ప్రత్యధిదేవతాయై చక్షుష్మతాన్

ఇదం॥ మం॥ మానోమహంత... రుద్రరీష స్వాహా॥

మృత్యుంజయా యేదం॥ మం॥ మానస్తోకే తనయే... విధే

మతే స్వాహా॥ మృత్యుంజయా యేదం॥ మం॥ శ్రీంబకం...

మృత్యుంజయా యేదం॥ శ్రీంబకం॥ శ్రీంబకం॥ శ్రీంబకం॥ శ్రీంబకం॥

ఇతి దూర్వాంకురై ర్భువాయాత్॥

నూ॥ ప్రభాన మంటప దేవతానూనశ చతుర్విధ ద్రవ్యేణ కేవలా
జ్యేష్ఠవా జాహుయాత్॥ ఏకం-ద్యే - ప్రీతి - చత్వారి - మండలి
పంచావతీనాం॥

మంత్రం :- ధృహి శృతగర్వదం యువానం... శనయాయ మృదయ

స్వాహా॥ మృత్యుం జయాయేదం॥ అధిదేవతా॥ బ్రహ్మజ్ఞానం

ప్రక్షయం... వివస్వాహా॥ బ్రహ్మణే మృత్యుంజయాయాధి

దేవతా యేదం॥ ప్రత్యధి దేవతా॥ మం॥ ఇదం విష్ణ్వే

చక్షుమే... సురేస్వాహా॥ విష్ణవే మృత్యుంజయ ప్రత్యధి

దేవతా యేదం॥ తతః అధి దేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత
జన్మనః త హవనం-అదిత్యాది ననగ్రహ మంత్రహవనముప
గ్రహ స్పృహ చతుర్విధ ద్రవ్యేణ కుర్యాత్॥

నూ॥ తతః ఘృతనూ కేన కేవలాజ్యేదైవాయువ్య ఘోమం
కుర్యాత్॥

మంత్రం :- ఏకం - ద్యే - ప్రీతి - చత్వారి॥ తేనా బ్రహ్మ బ్రహ్మణ

ఉజ్జ్వల... అక్షితగ్ స్వాహా || శశ్వత్స్వాహా ... వస్వాదిభ్య

|| విష్ణవ ఇదం || ఇత్యేకామితి చదద్యాత్ |

సూ॥ తతః సప్త చిరజీవినాం తత్త న్నామ మంత్రైః కేవలాక్షేప జుహోతి.

1. ఓం నమః శ్చిరం జీవినే శ్వణామే స్వాహా॥ అశ్వత్థామ్న

|| ఇదం॥ 2. ఓం నమశ్చిర జీవినే బలయే స్వాహా॥ బలయ ఇదం

3. ఓం నమశ్చిర జీవినే వ్యాసాయ స్వాహా॥ వ్యాసాయేదం॥

4. ఓం నమశ్చిర జీవినే హనుమతే స్వాహా॥ హనుమత ఇదం॥

5. ఓం నమ శ్చిరజీవినే విభీషణాయ స్వాహా॥ విభీషణాయేదం॥

6. ఓం నమ శ్చిరజీవినే కృపాయ స్వాహా॥ కృపాయేదం॥

7. ఓం నమ శ్చిర జీవినే పరశు రామాయ స్వాహా॥ పరశు

రామాయేదం॥ తతః కృతానుష్ఠాన మంత్రాణామపి యథావ కాశం జాహుయాత్ | ఇధ్యసన్నహనా కృద్విష్ణుగ్ స్మృశ్య ... జయూది హోమం కరిష్యే | చిత్తం వ స్వాహా... స్వస్త్వ

కృదంతంకృత్యా | బర్హిస్సమంజన పరిశిప్తహరణాది పరస్వచాయ

శ్చిత్తహోమారంతంకృత్యా-పూర్ణాహుతిం కుర్యాత్ అదితేవ్య

మగ్ధాః ... ప్రాసావీః || - బ్రహ్మవిసర్జనాంతే - ప్రాగాది

పరిస్థరణ ముత్తరే విప్రజేత్. తేజస్వి యశస్వి బ్రహ్మవిసర్జసి

భవతి | ఇతి విజ్ఞాయతే హోమాంతే శ్రీ యజ్ఞేశ్వరాయనమః ఇతి హోదశోపచార పూజా మగ్ధి ప్రదక్షిణారంతం కృత్యా సమర్పయేత్ | తతః అగ్ని ముద్యాసత్ |

సూ॥ తతః కుంబప సమీపం గత్వా | పునః పూజాం కృత్యా | అత్ర కృసరాన్నం నివేదయేత్ | యానీహ భూతానీతి మంట పస్య చతుర్దిక్షు చ్చిత్రాన్న బలిం దద్యాత్ |

శ్లో॥ యానీహ భూతా నివసంతి తాని బలిం గృహీత్వా నిధివత్ప్ర దత్తుం | అనర్థత్రానాం పరికల్పయంతుం | నమోస్తు తేభ్యస్సకల గ్రహేభ్యః | ఇతి చిత్రాన్న బలిం న్యసేత్ |

శతచ్ఛిద్రాధి షేకం :-

సూ॥ తతః అగ్నే రుత్తర దిగ్భాగే ఐతాన్యేవా శతచ్ఛిద్రాధిషే కార్థం పుత్ర పౌత్రాది సహితం యజమానం భద్రవీతే ఉప వేశ్య ఆచార్యో బ్రాహ్మణైస్సహ బృహతుక్-ంభేత తత్కల శోదకం సర్వం నిషేద్య | వక్ష్యమాణే రద్ధింగ్ రాహుహిషాది భిర్బంజ్యైః సురాస్త్యా మధిషింపంత్యితి పౌరాణికమంత్రైశ్చ కూర్చాదితా మార్జయిత్వా | శతచ్ఛిద్ర చాక్షేణ స్నాపయేత్ |

మంత్రం :- 1. ఆహుహిషా మయోభవః 2. హిరణ్యవరాశ్శుచయః

పాపకాః 3. పవమాన స్సువర్ణవః 4. హిరణ్య శృంగం ॥
ఇత్యాది ॥ ఓం శాంతి శాంతి శాంతి ॥

శ్లో॥ కీర్తిరక్ష్యైర్ధృతిర్గృహా తుష్టి శ్రద్ధా తమగతిః । బుద్ధిరబా
నపుశ్యాంతిః పుష్టిః కాంతిశ్చ మాతరః ఏతాస్త్యై మభిషిం
వించంతు ధర్మపత్నీన్ సుమాగతాః । ఆదిత్య శ్శృంగమా
భామో బుద్ధో జీవన్మితో ఒర్కణః । గ్రహస్త్వా మభిషించంతు
రాచుకేతు సమన్వితాః ॥ ఇత్యభిషించన్య ॥

సూ॥ తతః అభిషేచనానంతరం విష్ణు తేత్యాదిభిః హిరణ్య
దద్యాత్ విష్ణుశః క్షేత్రప్రభో దుర్గా లోకపాలా నవగ్రహః
సర్వకామప్రదానిత్యం । యచ్చంతు తన మంగళం ॥ ఇత్యాది
పౌరాణిక మంత్రైః ॥ అతః పరం కాంక్ష్యాది పాత్రనదీపైః
పరిశః ప్రాదక్షిణ్య క్రమేణ నీరాజనం కుర్వాత్ । ఇతి
కేచిత్ ॥

సూ॥ తతః యథామానః వస్తు పుంజాదికం ధృత్వా । గంధపుష్పా
దిభి రలంకర్యత్ । అభిషేకాపుత్రసప్తాగ్నిన్యాచార్యాయదద్యాత్
బృహత్పాత్రమింత్రం ధృత్వా । అలక్ష్మీ పరిహార్యమాణ్య
వేక్షణం కరిష్యేతి సంకల్ప్య । రూపగం దూపం ప్రతిరూపా
బహువేతి కాంస్యపాత్రపాత్ర్య । స్వముఖం నిరీక్ష్య । యా
లక్ష్మీర్వచ్చమే దాప్యం సర్వాంగేషు వ్యవసితంతత్పుర్యంశమ
యాద్యత్యం శ్రేయం పుష్టిం పరయ ॥ ఇతి మంత్రేణాజ్యం
సంప్రార్థ్య ॥ నీరీక్షితాజ్యం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥

శ్లో॥ కామధేనో స్సముదూభతం సర్వక్రతుషు సంశ్రితం । దేవానా
మబ్యమాహార మత శ్శాంతిం ప్రయచ్చమే । ఇతి మంత్రేణా
స్మై బ్రాహ్మణాయ సంప్రదదే నమమేత్యాజ్యం స దక్షిణా
తాంబూలం ప కాంస్యపాత్రం దద్యాత్ ॥

సూ॥ ఏవ మయః ఖండ కార్వాస లవణ తిల కంబళాక్షి న్యుగ్రదా
నాని కుర్వాత్ ॥

షడుగ్ర దానాని

అయః పిండః శ్లో॥ యస్మాద శేష కర్మాణి త్వదధీనాని సర్వదా
అయః పిండ సమస్తభ్యం దుష్టారిష్టం నివారయ॥ ఇతి చత్వారిం
శత్యలాధిక మయః ఖండంపదక్షిణం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్
కార్వాసః - కార్వాసం చంద్రదైవత్యం సరాణా ముపకారకం ।
త్వమేవా నరణం యస్మాత్ అశశ్యాతిం ప్రయచ్చమే । ఇతి
కార్వాసం స దక్షిణాకం దద్యాత్ ॥

లవణం :- యస్మాదన్నంసా స్పర్శేనోత్కృష్టా లవణం వినా ।
ప్రియంచ శీనయోర్మిత్యం తస్మాచ్చాంతింప్రయచ్చమే ॥ రసా
నామగ్రజం శ్రేష్ఠంలవణం బలవర్ధనం । తస్మాదేత త్ప్రదా
స్యామి । తత శ్శాంతిం ప్రయచ్చమే ॥ ఇతివా, లవణంద్రోణ
పరిమితం దద్యాత్ ॥

తిలదానం :- యస్మాదన్నం రిపోర్వప్త్యే రేహస్వేద సముద్భవాః ।
మాస్య కవ్వేషు శసాశ్చ తస్మాచ్చన్నో శపంత్యహా । ఇతి
తిలూక్ సంప్రార్థ్య ॥

శ్లో॥ తిలూకా శాశ్వత సంభూతా నిత్యం పాపహరా శృభాః । తిల
దానాదసర్వాంశు పాపం వాశయ కేశవ । ఇతి మంత్రేణ ।
ద్రోణ పరిమిత తిలదానం ॥

కంఠాకః :- శుభ్రమృతం మనసుద్మాభ్యంతః । శీత వాత భేదాదుఃపహః
శుష్మార భయహారాయ । తస్మాద్వాచ్యంతిం బ్రయోజ్యమే । ఇతి
మంత్రేణ కంఠత దానం ॥

తైలదానం :- అమంగాల్య పరిహారాగ్నిం తైల ఘటదానం కరిష్యే ఇతి
సంకల్ప్యే । అత్ర సర్వముఖం నిగీర్హ్యం ॥

శ్లో॥ అమంగాలం మే యత్రాప్తం జాన్త్యం తుచ్ఛమమంగాం ౫౫ శ్లో॥
సర్వం యదదద్యే శమయ తైల పుష్టిం చ వర్తయ ఇతి సంప్రపాద్యే

శ్లో॥ తైలం పుష్టికరం వితస్యమాముష్యం పాచమాశనం బ్రాజమాంశుల్యే
హారం పుణ్యమాత తాగ్నింతిం ప్రమచ్చమే ॥ ఇతి మంత్రేణ
తైలం ఘటం దత్వా త్యజే ॥

గుడ్డం :- యత్యోరనానాం ప్రవహస్య ద్విజ్జీమభ్యుక్తారసః ॥ తస్మాద్వి
త్ప్రత్యం ప్రదాసాస్యమితి తత్ తాగ్నిం బ్రయోజ్యమే ॥ ఇతి గుడ్డం
స దక్షిణాశం స తాగ్నిబాలం దదాన్యత్ ॥ దుర్భావాననంతరం
కర పాద శుద్ధిం శతీత్యాచయ్య శుచిరశ్శతే ॥

వృషభ :- అథాచార్యం ధృదవీరేణ పశ్యేగం ధర్మపుష్పాదిలింగలంబిత్య
సాలంకారం స దక్షిణాశం వృషభం । ధర్మత్యేన్య వృషభాచారా
జగదానంద శారక । చిర మాయుర్యలం పౌశ్యం । తాంతిం చ
కురుమే వభః । ఇతి మంత్రేణ సంప్రసార్త్య దదాన్యదితి క్కచిత్ ॥

గోదానం :- యజ్ఞ సాధన భూతాయా విశ్వస్యోస్తు సంతాని । విశ్వ
దూష ధర్మో దేవః ప్రేయతా మన యాగవా । గవామంశేష
తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్థ తస్మాద్దేవా మహం దత్వామత
త్యాంతిం బ్రయచ్చమే ॥ ఇతి మంత్రేణ సాలంకారాంసవత్యాం
సదోహన కాంసాగ్నిం స దక్షిణాం చ గాం దదాన్యత్ ॥

ప్రతిమా కంఠ దానం :- మృన్మలంబయ నమస్తైస్తు । ప్రచ్ఛవానాన

యదాగ్నిం బ్రయోజ్యం తైలం మనసుద్మాభ్యంతః । శీత వాత భేదాదుఃపహః
శుష్మార భయహారాయ । తస్మాద్వాచ్యంతిం బ్రయోజ్యమే । ఇతి
మంత్రేణ కంఠత దానం ॥

తైలదానం :- అమంగాల్య పరిహారాగ్నిం తైల ఘటదానం కరిష్యే ఇతి
సంకల్ప్యే । అత్ర సర్వముఖం నిగీర్హ్యం ॥

తత్వోపదేశము

తత్వోపదేశము :- తత్వోపదేశము దక్షిణాగ్ని ప్రతిమా కంఠ దానం
కరిష్యే ఇతి గుడ్డం స దక్షిణాశం వృషభం । ధర్మత్యేన్య వృషభాచారా
జగదానంద శారక । చిర మాయుర్యలం పౌశ్యం । తాంతిం చ
కురుమే వభః । ఇతి మంత్రేణ సంప్రసార్త్య దదాన్యదితి క్కచిత్ ॥

జ్యోతిషము

కర్మజ్యోతిషము :- కర్మజ్యోతిషము ధర్మజ్యోతిషము
కర్మజ్యోతిషము :- కర్మజ్యోతిషము ధర్మజ్యోతిషము
కర్మజ్యోతిషము :- కర్మజ్యోతిషము ధర్మజ్యోతిషము
కర్మజ్యోతిషము :- కర్మజ్యోతిషము ధర్మజ్యోతిషము
కర్మజ్యోతిషము :- కర్మజ్యోతిషము ధర్మజ్యోతిషము

రజితమ్ :- శంభుదేవోద్భవం ! కుభ్రం ధారణే మంగళ ప్రదమ్ ।

దర్శనాత్సర్వ పాపస్మం । కావ్యం దేహ్యానిశం మమ ।

రత్నమ్ :- యస్మాత్సర్వేషు రత్నేషు । దేవాస్సర్వే వ్యసస్థితాః

రత్నదానేన మేశాంతిం । ప్రయచ్ఛంతు సదాసురాః ।

పరస్వతీ :- సరస్వతీ జ్ఞానదాత్రీ విద్యానా మధిదేవతా

విద్యా సాధక కోశిన్య । దానాన్మృక్షిం సమాప్నుయాత్ ।

లిలదానం :- మహర్షే గోత్ర సంభూతా కాశ్యపస్య తిలాస్మృతాః

తస్మాత్తీల సదానేన మమ పాపం వ్యసహతు ।

కవ్యాదానం :- త్రైలోక్య పావనందిన్యం ! విత్తాణాంము క్షిదాయకమ్

మహావిష్ణోః ప్రీతికరం । కన్యాదానం దదా మ్యహమ్ ।

గజదానం :- వరావత శ్చతుర్దంతో గజానాం నాయకశ్చయః

దిగంతీనాం ప్రపూజ్యశ్చ । గజ శ్రేష్ఠ స్సురాఽర్చితః ॥

సుప్రతీకం గజేంద్రతలం । సరస్వత్యాఽభిక్షేపన

ఇంద్రస్య వాహన శ్రేష్ఠః । సర్వదేవైశ్చ పూజితః ।

గజేంద్ర మశమాతంగ । రిపుస్సేన్య వినాశక

తవదానేన మేశాంతి । స్సర్వనాస్తు పుఖం శివమ్ ॥

అశ్వం :- అశ్వోహి వాహనం భానోః । కారణంహి శత్రుకత్తోః

సంప్రదానేన మేదాన్య శాంతిరస్తు సుఖం శివమ్ ।

శయ్యాః :- యథాన కృష్ణ శయనం । శూన్య సాగర జాతయా

శయ్యా వమాప్య శూన్యాస్తు । తథా జన్మని జన్మని

శయ్యా న్యాదాత్మనో మూర్తి క్రూరీ శంకరయోః ప్రియా

దానేనాస్యా సుఖం చాస్తు । శాంతిర్నే పదమ వ్యయమ్ ।

వస్త్రదానం :- శ్వేత సత్త్రం మహాపుణ్యం । చంద్రప్రీతికరం సదా

శుభదం సర్వలోకానాం । అత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ।

భూదానం :- యస్మాం కోహంతి బీజాని శాలేచ్ఛన మహీశలే

త్వత్ప్రసాదాచ్చః కలా మమ సంతం మనోరథాః ।

దానాన్యన్యాని సర్వాణి కనకాదీని యానిచ తాని భూమి

ప్రదానస్య కథాం నార్హంతి పోడశీమ్ ।

దాస్యమ్ :- సర్వదేవ మయం భాగ్యం సర్వోత్పత్తి కరం మహత్

ప్రాణినాం జీవనోపాయం అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ।

పయోదానం :- ప్రాణినాం జీవనం క్షీరం పితృదేవ ప్రియం సదా

శాంతిదం పుష్టిదం సత్యమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥

పాదకా దానం :- కంటకోచ్ఛిష్ట పాపాణి వృశ్చికాది నివారణే

పాదుకే పంప్రయచ్ఛామి గృహహత్యం ద్విజోత్తమ ॥

చక్ర దానం :- సంపదాం భూషణం ఛత్రం వర్షాఽతప నివారణం

అనంత ప్రీతిదం యస్మాత్ అత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥

ఇహముత్రాఽత పత్రాణాం కురు కేశవ మే ప్రభో

ఛత్రం త్వత్ప్రీతయే దత్తమ్ బ్రాహ్మణాయ మయా కుభమ్ ॥

గృహదానం :- ఇదిం గృహం గృహహత్యం సర్వోన్మగ్ధసంయుతమ్

తప విప్ర ప్రసాదేన మమ సంతం మనో రథాః ।

సంప్రదానే నవైతస్య సర్వదా సుఖదం మమ

తతః కుంభ మంటపాదికం సర్వం సదక్షిణా శాంబూలంతూష్ణం

ఽద్యాత్ ॥ పాదప్రక్షాళనం కృత్వా । సువాసిని మంగళా

రాభిక్షేన సహ సహచారిర్గృహనం ప్రాప్య ॥ శతమానం భవతి

.. ప్రీతి తుష్టిః ॥ సహచారిన్య బ్రహ్మణాం సర్వేషా మృత్విజాం

దేశదక్షిణోఽయమూహః బంధుభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో మృషానన్

భోజనం దత్వా । క్షిణంధకదర్శదేహ్యో భూతదానంతు కార

యోత్ ॥ శ్రీ మృత్యుంజయ ప్రసాదేన సర్వదుఃఖ నివృత్తి
పూర్వక సంభ్రాంతః ॥

శ్లో॥ శ్రవణ విసర్జంతి - చుత్రప్రతాది పర్థతే హరిమేవ స్మరే
స్నిత్యంకృత్యాద్యంతే విశేషతః ఇతి యథాసుఖం విహరేత్ ॥

సర్వం రమణీయం

పాపనవిధి వివరణమ్ :

1. ఏకే సమాప్రమితి భీనురథ నామనో ప్రథాన దేవతాయాః
మంత్ర హాననం । ఏతస్య ఆజ్య విగ్రహిత తిలహోమం ।
2. అపైత్య మృత్యు - పరం మృత్యో - మానో మహంత -
మానసాః - । త్యంబక మిత్యేతే మృత్యో రుపదేవతా
మంత్రాః । ఏతేషాం కేవలాజ్య హోమం ।
3. జన్మ సత్త్రేత సప్రగహోప గ్రహణీనాం సర్వేషాం చతుర్విధ
ద్రవ్యేణైవ హోతవ్యం ।
4. సుహి ... శృతం గర్త సదమితి మృత్యుంజయ మంత్రః
బ్రహ్మజ్ఞానమితి శబ్దా దేవతా మంత్రః తద్విష్ణురితి-ప్రత్యధ
దేవతా మంత్రః ఏతేషాంచతుర్విధ ద్రవ్యేణైవ బ్రాహ్మణ్యవా
జహుయాత్ ॥

భీమరథ శాంతికి కావలసిన వస్తువులు

1. పసుపు, కుంకుమ, శమలపాగులు, వక్కలు, పూలు, భగ్గూరము,
గొబ్బరికాయలు వగైరా పూజా ద్రవ్యములు.
2. కలశములు - తెల్లవి (8) చిన్నవి (21) పీటిమిడికి తుండ్లు
రవికలా.
3. ధోవతులు చాపులు (3) దీక్షా వస్త్రములు యజమానితో సహా,

4. పరిమలు (2) నవ్వులు చియ్యము థాన్యము.
5. కంబళులు (2) నవగ్రహ లేక థావళిలు । ఇతర దానవస్తువులు
గోవు వగైరా.

ముత్యగుల్మలు 21 మంది॥ హోమ ద్రవ్యములు నెయ్యి వగైరా
బ్రాహ్మణ సమాధానము, పూర్ణాహుతి ద్రవ్యములు, జపార్చ-1
బ్రహ్మ - 1 గణపతి - 1 పంచాక్షరి - 1 మృత్యుంజయం - 2 వేద
పారాయణం - 1 మత్త్ర జపం - 2 నవగ్రహ జపం - 3 సూర్య
నమస్కారములు - 1 రుద్రాభి శేకం - 1 చండి నైవేదిక - 1.

హోమ పాత్రలు

1. చతుపాత్ర నేరు ఉడికేది రాని మూత, గరిళు.
2. ఆజ్యపాత్ర 1 (చిన్న బాణలి)
3. కపూర గిన్నెలు - 2 (ప్రోక్షణ - పూర్ణపాత్రలు)
4. పమిడలు - పాలాశం - లేక (రాది) నవగ్రహ సమిధలు.

— భీమరథ శాంతి స్సమాప్త —

గండ నక్షత్ర జనన శాంతి విధి:

గమనిక :- పై చెప్పిన గండ నక్షత్రముల యందు శ్రీ పురుష జననము జరుగునపుడికాంతి చేసికొనిన తప్పక గండములు తొలగి సర్వులకు క్షేమము చేకూరును

శ్లో॥ అశ్వినీ మఖ మూలాదా త్రివష్ట నవ నాడికాః శేవతీ సర్వశ క్రాంతే! మాసాశ్చ ఋతు సాయకాః అశ్వినీమఖమూలాదా నాడికా ద్విత్తీయం తథా । శేవతీ సార్వశ క్రాంతే । నాడికా ద్విత్తీయం తథా! అశ్వినీ మఖమూలానాం పూర్వార్ధే బాధతే పితా । పూషాహి శక్ర పశ్చాద్దే జననీ బాధ్యతే శిశో! విశ్వ ఘృశ్చ దివాబాతో రాత్రిబాతస్సు మాశ్వహ ఆశ్వహ సంధ్య యోర్బాతో నాస్తి గండో నిరామయః । సర్వేషాం గండబాతా నాం పరిత్యాగో విధీయతే ॥ వర్జయే దర్శనం రామం తచ్చ పాణ్డ్రానికం భవేత్ । తస్య శాంతిం ద్రవక్ష్యామి సోమమంత్రేణ భక్తిమాన్! కాంస్య పాత్రం ప్రకుర్వీత పల్లెకోదశభిర్నవం । అష్టాభిశ్చ చతుర్భిర్వా । ద్వ్యాభ్యాంపా శోభనం తథా । తస్యధ్యే పాయసం శంభో నవనీతేన పూరితే రాజతం చంద్ర మశ్చేత । శిత పుష్ప కమానకైః । దైవజ్ఞః క్షామవాసాస్తు శుక్లమాల్యాంబరార్చితః సోమోహ మితి సంబింత్య పూజాం కుర్యాదతంద్రితః । త్సాహస్రకం మాత్రం శ్రద్ధధానస్సమా హితః । ఆప్యాయశ్శేతి మంత్రేణ పూజాం కుర్యాత్సమా హితః । దద్యాద్వై దక్షిణా మిహ్నం గండదోష ప్రశాంతయే శుక్లంపా ఈశ్వరం చైవ తాత్ర సమన్వితం గండదో షోప శాంత్యర్థం దద్యాద్ద్యేవ విచేకుచిః । ఇతి నక్షత్రగండాంత జనన శాంతిః ॥



గండ నక్షత్ర జనన శాంతి ప్రయోగః

జన్మదినా జేకాది శేవనాని ఏకవింశత్యహ్నిపా శుభహాని దంపతీ అభ్యంగ పానం కృత్వా! శుభ్రవస్త్రాణి ధారయిత్వా ఆదా వీణం సంపాద్య! కుమారంపత్నించ ఉత్తరత ఉపవేశ్య! స్వయం దక్షిణత అశీస! ప్రాణానాయమ్య చటమంతరతః కృత్వా ॥

ఆచమ్య । ఏవంగూ... శుభ్రతిథౌ శ్రీమతః శ్రీతస్య నామ ధేయస్య (మమ) ధర్మపత్నీః అముకగండ నక్షత్రే చరణే యుక్తగండే పుత్ర-పుత్రీకా జననేన యో గండ దోషస్సమ జని తద్దోషోప శమన ద్వారా బాయాపత్యోభ్యశ్శోశ్చ త్రయా నామాయమాన్యభి వృధ్యర్థం శౌనకోక్త విధినా గండనక్షత్ర బనన శాంతి కర్మ కరిష్యమాణా సదంగ త్వేనతదాదా శుధ్యర్థం ... స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే । ఆదా నిర్వహ్యైవ ... గణాధిపతి తా-జాం కరిష్యే । గణాధిపతీ పూజాం పుణ్యాహ వాచనం కుర్యాత్ ॥ ముఖావలోకనం కుర్యాత్ ॥ యథా ఏవం బ్రీహస్పతిం (మమ ధర్మపత్నీః) అముకగండ నక్షత్రజన నాద్యోగోచిన్ ॥ ... పుణ్యార్థం ॥ గండనక్షత్ర శాంత్యానా అలక్ష్మీ కుహారద్వారా ముఖశ్రీ సమన్విత్యం ధర్మపత్నీః కుమారివ్య చ ముఖావలోకనం కరిష్యే । శ్రీ మృత్యుంజయ

సదాశివ దేవతాభ్యో నమః । ధ్యానా ... యామి రూపగం
 ॥
 యావం ... దశ ॥ కళ్యాణ జననం ... వలొకనం ॥ నారీకేళ
 బలిం దద్యాత్ ॥ చాదా ప్రత్యాశ్చ ఆచమ్య ॥ నిరీక్షితాజ్యం
 శివాలయేననృత్రవా దీపారాధనం కుర్యాత్ ॥
 పూర్వోక్తవంగుణ ... శుభతిథౌ - మయా సంకల్పిత అముక
 గండ నక్షత్ర శా తి కర్మణి అకార్య బ్రహ్మ ఋత్విగ్గరణం
 కరిష్యే ॥ మయా సంకల్పితే శాంతి కర్మణి అచార్యం త్వా
 మనాం నృనే నృణామపేతి ప్రతివచనం ॥ బ్రహ్మణం త్వా
 మనాం నృనే ॥ నక్షత్రజన బాలారిష్ట దుష్టగ్రహాప మృత్యు
 మంత్ర జప - చతుర్విధ హోమ రుద్రాభిషేక మన్వంత్య
 సహాయేనా స్మదర్థం భవంతఃకుర్వంత్యిత్వాచార్యేణ సహాఽష్టా
 వతిగర్వారావరణేయాః ॥ పర్యాప్త్యేత్యా శీర్షచనం కృత్వా ।
 తైస్త్వైస్తత్సంక్రంతానుష్ఠానాదికం కార్యం ॥
 గృహన్యేశాన దిగ్భాగే బృహస్పతిం వ మాసాద్య । తస్మిన్
 వస్త్ర తంతులాదికం నిక్షేప్య । తస్యోపరి నక్షత్ర మంత్రేణ
 సక్షత్ర ప్రతిమాం అప్యాయస్వేతి రాజత చంద్ర మూర్త్యావా
 నాహన పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహారాధనం కుర్యాత్ ॥ ఆదా
 ప్రతిమా శోధనం కుర్యాత్ ॥
 దధి సర్పి మధుక్షౌరై శ్శర్మరేణ ఛలై స్సహా । ప్రత్యాశ్చనం
 ప్రకుర్వత ప్రతిమాం శోధయేత్తతః ॥ ఆప్యాయ స్వస్వమేతుతే
 ...త్వం నానః ॥ ఇతి సంచాయుత స్నానం. ఆవోహిష్ఠా
 మయో...థాచనః ॥ శుద్ధోదక స్నానం ॥ ప్రత్యాశ్చప్రత్యస్య

గండ పుష్పాశ్చైలంకృత్య । ఏక ప్రాంతేతి నీక్షిష్యః । ఆదా
 గణపత్యావాహనం ॥ తతో నక్షత్ర ప్రతిమా వాహనం -
 చంద్ర మూర్త్యావాహనంచ కుర్యాత్ ॥ ఆవోహిష్ఠ చంద్ర
 మూర్తేః ప్రత్యేక మష్టోత్తర శతనామభిః శ్శేష పుష్పేశ్వ
 పూజయిత్వా । తతః మంటపాపరి రుద్రమంత్రేణ రుద్రకలహ
 రాధనం కృత్వా । తస్మిన్ మంత్ర రత్న మంచ చల్లవ -
 మృదాదీని తత్సంక్రంత్యే ర్నిక్షేపేత్ ॥ ప్రాణప్రతిష్ఠాపాది
 షోడశోపచారాన్ కర్త్యాసమర్పయే దితుప్రకమా విజ్ఞేయః
 పూర్వోక్త ... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ (మమ) భర్తృపత్ని
 సమేకప్రాయుష్యాభి శ్చృద్యస్తం - మయా సంకల్పిత అముక
 గండ నక్షత్ర శాంతి కర్మణి తత్తదేవతా మంటపారాధనం
 కరిష్యే ॥ ఆదా గణపతి మావాహ్య ॥ గణాంనాంత్యా
 సాదనం ॥ మంటప మధ్యే గణపతి మావాహతా...నీయం ॥
 తతః నక్షత్ర మంత్రేణ నక్షత్రా వాహనం ॥ ఉపహారా...
 ...సుకృతం జపంతాం ॥ ఇదగ్ం పర్యేభ్యో... జ్ఞహోమి ॥
 గవాంపతిః ... శోరసితి ॥ అధిదేవతా ... ప్రత్య...సహిత
 ముఖానక్షత్ర దేవతా శీర్షా నావాహ యామి ॥ స్థాన నీయం
 చంద్రప్రతిమా వాహనం ॥ ఆప్యాయ స్వస్వమేతుతే . సంకథే ।
 సపరివార చంద్ర ప్రతిమా మావాహయామి స్థాపయా ...
 నీయం ॥ చంద్రప్రతిమా మూర్తి దేవతాభ్యో నమః ॥ ధ్యానా
 వాహనాది సోకభోగ పారి పూజాం సమగ్నయూతాం ॥ ఇతి శ్శేష
 పుష్పాదిభిః పూజయిత్వా ॥

నూతనో దుద్రమంత్రేణ దుద్ర కలతాపాహవనం కరిష్యే ॥
 మంత్రం :- ఓం నమస్తే దుద్రమన్యకే ॥ మృత్యుర్మేపాహి కద్రు
 ద్రాయ ... హృదే ॥ గారీమిమాయ ... వ్యోమన్ ॥ గారీ
 సహితం దుద్రమాపాహ యామి స్థాప ... నీయం ॥ తతః
 ఆకృష్టేనేతి నవగ్రహ రాధనం ॥ ఆకృష్టేన ... కేభవన్ ॥
 అవాహ ... నీయం ॥

నూతనో దుద్రమంత్రేణ తత్తస్మంత్రేః ప్రక్షిప్య - మంటప
 దేవతానాం ఏర్వాసాం సమష్ట్యా - ప్రాణప్రతిష్ఠాది మహా
 పూజాం షోడశోపచారైః పరిసమాప్య ॥ పూజా సమర్పణం ॥
 శ్లో॥ ఏషాం స్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపః పూజా క్షియాదిభి
 న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్వ్యవస్థానం దేవతైశ్చరాః మంత్ర
 హీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గ్రహేశ్వరాః యాతూర్వాజితం
 మయా దేవాః పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥ అనయా భ్యానావాహ
 నాది షోడశోపచార పూజయాచ భగవంత పురార్హత్యకాః
 గండ నక్షత్ర దేవతా చంద్రమూర్తి రుద్రకలశ నవగ్రహం
 ద్రాద్యష్ట దిక్పాలక దేవతా స్ఫుప్రీతా స్ఫుప్రసన్నా వరదా
 భవంతు ॥ ఏతత్ఫలం - మంటప దేవతార్పణ మస్తు ॥ ఇతి
 సమర్పణః

గండ నక్షత్ర జనన శాంత్యంగ హోమః

అచమ్య ... వనంగుణ ... శుభతిథౌ (మమ) ధర్మవత్త్వాః
 అముక గండ నక్షత్రే - పుత్ర - పుత్రికా జననం యో గండ
 దోష స్పృశజన తద్దోష పరిహారద్వారా బాయోపత్యో

శ్మిలోశ్చ తయాణా మాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం సమదాజ్య చరు
 ప్రీతి శ్చతుర్విధ హోమం కరిష్యే ॥ తదంగ స్థితిలోల్లేఖనా
 ద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ భూద్యువస్సువరోమ్ ॥ ఓం
 చత్వారి శ్యంగాః... జాత వేదనే నమః ॥ ప్రథానాహుతిర్ముత్యా ॥
 తతః స్ఫుమ్యపస్త్య ॥ చరుమథ్యా ద్వరవదాయ ॥ అభి
 ఘార్య ॥ హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥

నూ॥ అగ్నియే స్వాహేతి ముఖాహుతిం హుత్యా ॥ అగ్నియేస్వాహా ॥
 అగ్నియ ఇదం ॥ పునస్ఫుమ్యపస్త్య ... హవిః ప్రత్యభిఘార
 యతి ॥

ప్రథాన దేవతా హవనం

నూ॥ ఉపహూతేతి సప్తవింశతి సంఖ్యయాగండ నక్షత్ర మంత్ర
 హవనం కుర్యాత్ ॥
 మంత్రం :- ఉపహూతాః ... సుకృతం అవంతాగ్ స్వాహా ॥ ముఖా
 నక్షత్ర దేవతాభ్యః విత్పభ్య ఇదం ॥ ఇదగ్ం సర్వేశ్వ
 ... జ్ఞహోమి స్వాహా ॥ ముఖానక్షత్రాధి దేవతాభ్య సర్వభ్య
 ఇదం ॥ ప్రత్యగ్ని ॥ గవాం పతిః ... కోరవీతి స్వాహా ॥ ముఖా
 నక్షత్ర ప్రత్యగ్ని దేవతాయై అర్పమ ఇదం ॥

నూ॥ తతః అపార్వయస్యై చంద్రగ ముత్రేణాస్థితైర శత సంఖ్యయా
వతుర్విద భోమం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం :- అపార్వయ స్వసమేతుతే ... సంగభే ప్సాహాః ॥ చంద్ర

మూర్తయ ఇదం ॥

నూ॥ పశ్చాద్ద్యేతే సహస్రమతి రుద్రప్రథాన మంత్రేణైకాదశ
సంఖ్యాక చతుర్విధ భోమం క్కర్త్యా ॥

మంత్రం :- ఏతే సహస్ర...మృత్యురేచ హిస్వాహాః॥ రుద్రాయేదం ॥

నూ॥ తతః అదిత్యాది నవగ్రహాణాం మథేష బాలారిష్ట గ్రహాణాం
దైవజ్ఞోపదేశ ప్రకారేణ స్వకృత జప సంఖ్యాయాం యథాఽవ
కాశ సంఖ్యయా హవనం కార్యం ॥

ఇధ్య సస్సహజాన్యధ్విః ... జహాది హోమం కరిష్యే ॥ ఇతి
జయాది హోమాంతే స్విష్టకృచ్చ కృత్వా వ్యాహృతినిస్తహ
బద్ధి స్సమంజన పరిధి ప్రహరణ మవిజ్ఞాత సర్వప్రాణుశ్చిత్త
హోమాంతే పూర్ణాహుతిం కృత్వోత్తర పరిషేచనం పూర్ణ
పాత్ర విసర్జనం కృత్వా ॥ మంటప దేవతానాం పునఃపూజాం
కృత్వా ॥ అత్ర నైవేద్య సమయే విశేషః ॥ కాన్యపాత్రే
పాయసాన్నం - శంభే వవనీతంపా పూర్వై శేద్యంకుర్యాత్
అగ్నేనయే త్యగ్ని ప్రదక్షిణం మంటపాద్వాసనం - యజ్ఞేన-

యజ్ఞం ... సంతి దేవాః ॥ మంటప స్థితాపాహితా సుర్యా
దేవతాః - యథాస్థాన ముద్వాసయంతు ॥ పర్యయాతుంభగవా
నిశ సర్వదేశ విమనకృత ॥ అనేక హవిషా తృప్తా ॥ పున

రాగమ నాయచ ॥ ఇతిచ-వక్తవ్యం ॥ పునస్సంకల్ప్యః నక్షత్ర
చంద్ర ప్రతిమా దానంచ యథాసరగ్రహ ధాన్యదానానిచ
కుర్యాత్ ॥

రుద్ర కంఠోదక మార్గనం

నూ॥ తతః రుద్ర కంఠోదకేన అభింగ్నః పవమాననూక్త హిరణ్య
శృంగ విత్త్యనుమరణసూతాదిభి ర్మార్గనం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం :- అహోహి...ధాదనః ॥ హిరణ్య వర్షాః ... విభత్ ॥ పవ

మానః స్ఫువర్జనః ... పునాతు ॥ హిరణ్య శృంగం... సుహాన
ఇందుః ॥ సహవాచవతుం ... టం శాంతి శాంతి శాంతిః ॥

తతః నూతన వస్త్రాణి ధృత్వా ॥ కటిసూత్ర ధారణం నామ
కరణంచ వృద్ధాచార ప్రకారేణవా కుర్యాత్ ॥ మహాకీర్త్య
చనం ప్రాప్య ॥ సువాషిని మంగళార్చా ర్చితేన సహః ॥ బాహ్య
కేభ్య స్సువాషినిభ్యశ్చ మృష్టాన్నేన సమారాధనం కుర్యాత్ ॥
ఋత్విగ్నోభ్య దక్షిణ శాంబూలాదికం దత్వా సమర్పయేది

శ్యాహ భగవాన్ శౌనక ఋషిః ॥ శతమానం భవతి ...

ప్రతి తిషతి ॥

గండ నక్షత్ర జనన శాంతిః పరివమాస్తా

ఈ గండ నక్షత్రములలో పగలుపుట్టినవాడు తండ్రికిని-రాత్రి
పుట్టినవాడు తల్లికిని సంధ్యాకాలముల బుట్టినవాడు - అత్య
శాంతి గండ నక్షత్రములయందు శిశు జనన మొనవుడు నిరభి

యముగ నుండుటకు వీలులేదు. కావున క్రింది నక్షత్రపాదముల యందు జననమైనయెడల ఆద శిశువుగాని - మగ శిశువుగాని - 6 మాసముల లోపల తండ్రి శిశువును చూచుట గాని, ఏడుపు వినుటగాని చేయకూడదు.

శాంతి విధానము

దుష్ట నక్షత్ర ప్రతిమ - బంగారముతోను వంద్రమూర్తి ప్రతిమ - వెండితోను చేసి - తెల్ల పుష్పములతో పూజించి కేర దిడితో కంచు గిన్నెలో పాయరము వండి, శంఖములో పెప్పూస పెట్టి, ఈ కంఠిలి నై వేద్యము చేయవలెను. “ఆప్యా యస్య” యను చంద్ర మంత్రమును వేయిమార్లు చేయవలెను. దైవజ్ఞుడగు యాజ్ఞకుని సోమరూపంగా భావించి కుక్క మూల్యాంబరాదులతో బూజింపవలెను. తుదకు వెండితో శివునిబొమ్మను తెచ్చి - దానము చేయవలెను. గండ శాంతి యగును.

నక్షత్రము	పాదము	ఘడియ ఫలము
అశ్వినీ	1 పా	8
మఖ	1	6
మూల	1	9
తేవతీ	4	30
ఆశ్లేష	4	6
శ్రేష్ఠ	4	5
అశ్వ	1	2
మఖ	1	2
మూల	1	2

పక్షాంతరము

తేవతీ	4	2
ఆశ్లేష	4	2
మూల	4	2
అశ్వినీ	1+2	
మఖ	1+2	గండము
మూల	1+2	
తేవతీ	3,4	
ఆశ్లేష	3,4	గండము
శ్రేష్ఠ	3,4	

శాంతి సామగ్రి

పసుపు, కుంఠవ, తమలపాకులు, కొబ్బరికాయలు, పక్కలు, పూజా ద్రవ్యములు, సంహార్యుతములు, పంచపల్ల వములు, పంచతక్కులు, కలశం (బిందె) కంచుగిన్నె - పల్లెం - గరిక శంఖం కర్పూరము, పాంత్లాణి కడ్డిలు, ముండుముసక వస్తువు రవిగ్రహములు - 8 వక్షత్ర ప్రతిమ (బంగారం) చంద్రమూర్తి - (వెండిది 1 ములంబుత్తొక్కములు 8 మంది దక్షిణాలు, భోజన ద్రవ్యములు-దానములకు-నువ్వులు - బియ్యము, బియ్యము ప్రతి విభూతిపండు గరికె(ఇనుము) నెయ్యి తోమమునకు, సమిథలు, తిల్లేడు, మేడి, చండ, జున్ను, పాలాశం, భస్మరములు, పసుపు కొమ్ములు, పూలు, మల్లె, చేమంతి.

శ్లో॥

వింద వారుణ వాయవ్యా స్సాచూర్ణ యామ్యాశ్చ నైఋతాః
తే కాశాః ప్రతి గృహ్యంతుః । భూమావన్నం మయా ర్భితమ్
పూర్ణాహుతిం తతో దత్వా । ఆచార్యం పూజయేత్తతః ।
కుంభోదకే నాభిషేణో యజమావస్య విస్తరాత్ । ఆచార్యా
యేంద్ర ప్రతిమారి దద్యాత్సోమ పరాంశతః । శక్త్యాచభూయ
సీం దత్వా । ద్విజానాం భోజనం దిశేత్ । శతం తదర్థమర్థం
వా । శక్త్యభావే దశాపివా । కాకోమైదున యుక్త్యేచ్ఛ్యేత్
స్సను దిగ్యశ్యతే । ఇతి మామూద్రా గర్గః ॥ శీచిత్తుశ్చేత్
కాక మైదున దర్శనే విశిష్టాదోషః ॥ న కేవల ఇత్యాహుః ।
తేచేద్యసి తదాభ్యాంద్యశ్యతే యదావృత్యాచవిమి త్తేదాత్
జ్ఞానా స్మృతా ఇత్యుపేక్షః ॥ ఇతి శాంతి విధిః

కాకమైదున దర్శన శాంతి ప్రయోగః

అథాత్మో కాక మైదున దర్శన శాంతి విధిం వాగ్దాస్యామః
శదగ్ధన దినావధి సప్తవిశతి దినాంతర ఏవైకస్మిన్ శుభదినే
హ్యేచార్యాది ద్వంద్వ ర్విజః పంచ సంఖ్యాకాన్యాసమా
హూయ, దంపతీ పాతరధ్వంక స్నానం కృత్వా సంధ్యావంద
నాది నిత్య కర్మానుష్ఠానానంతర మాదా దీపారాధనకృత్వా
అచమ్య - ప్రాణానాయమ్య - ఏవం... శుభతిథౌ శ్రీమతః -
గోత్రస్య నామ భేయస్య (మమ) ధర్మసన్ని సమేతస్య యజ
మావస్య ఆయుష్యాభి వృద్ధిర్గం కాక మైదునదర్శనామ్యాచిత
సర్వానష్టః కరిహరద్యారా సర్వాన మృతున్ వివారణార్థంచ
గర్గోక్త విధినా శాంతి కర్మ కరిష్యమాణస్తేఽంక తేస్య తదాదా
శుభస్థిరం స్పృధన్తిరం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజ్ఞై
స్సహ స్మృన్తి పుణ్యాహవాచకం కరిష్యే । తదా నిర్వహ్యైవ
॥

... గదాభివతి పూజాం కరిష్యే । ఓం గదానాంత్యా గదా



అథ-కాకమైదున దర్శన శాంతిః

గమనిక :- ఈ కాకమైదున దర్శనమైన 6 మాసములలోపల మరణము సంభ
వించునట. కావున 27 రోజుల లోపల కుభదినమున ఈ శాంతి
చేసికొన్నయెడల-నా గండము తొలగి పోవునని గర్వాచార్యులు
చెప్పియున్నారు. సత్యము.

అద్భుత సాగర గర్గః :-

శ్లో॥ కాకస్య మైదునం చ శ్చేత్కాక శ్శీరసి చేద్విశేత్ శీరసుర్భసి
వా కుర్వాన్యత్ భూతం వత్సేత్సథాః । వివారణంచ కరుణతే
శయానంచ స్మృతేద్యది. తదావదేత్తు మరణం । మహాభిష్ట
మథాపివా । శాంతిత త్రప్రకర్మ్యత । విధానేన యథోచితాం
ఉద్దిస్యారిష్ట శమనం । కుర్వాత్సంకల్ప పూర్వకమ్ ॥ శుచౌ
దేశేజరత్నిమాత్రే స్థండిలేగ్నిం నిధాయచ । తదిశానేవాష్ట
దశే కుంభస్యాపరి శక్తిః । హిరణ్య నిర్మితం త్విద్రం లోక
పాల సమన్వితం । పూజయిత్వా స్వశాఖోక్త విధినా శ్రవయే
చ్చరుం । కృత్యాజ్య భాగ వర్జితం । జావాయాత్రాత్క్రమణో
నావిః । పాలాశ సమిథోపేహి । చర్వాజ్ఞాని యథాక్రమమ్
అజ్జీతర సమాసంవా । శశమష్టాత్తరంతువా । యత ఇంద్రేతి
మంద్రేణ లోకపాలేభ్య ఏనచ । శక్త్యా వుత్తా స్వశాఖోక్త
ప్రాయశ్చిత్తా హుతిం హుక్తిత్ ॥ లోకపాం బలిగదద్యా
దిం నాన్నాన్ దేశ్యకేమశః । జాయసేభ్యో బలిం దద్యా
త్కైంద్ర వారుణ మంద్రతః ॥

పతిగం చావామహి ... స్వస్తి సంబాధేవ్యభయనోత్పిస్తు-
శుభగం శుభమ్ ॥

అచమ్య - ఏవంగుణ ... తిథా - శ్రీమతః - గోత్రస్యనామ
శేయస్య ధర్మపత్ని సమేతస్య యజమానస్య (మమ) ఆయు
ష్యాభి వృద్ధిర్థం కాకమైధున దర్శనా త్సూచిత సర్వావిష్టపరి
హార ద్వారా సర్వాప సర్వాప మృత్యు గండదోష నివారణార్థం
మయాసంకల్పిత గర్భోక్త కాకమైధున దర్శన శాంతి కర్మాణి
అచార్యం త్వా మహం వృణే ।

ప్రతివచనం :- వృణోక్తి

మయా సంబంధశాంతి కర్మాణి - బ్రహ్మణం తా మహంవృణే
వృణోక్తి - మయాసం ... శాంతి కర్మాణి మృత్యుంజయ
మహా మంత్ర జప మస్మదర్థం భవంతః కుర్వంతు -

ప్రతివచనం :- కరిష్యామి

మయా సం ... శాంతి కర్మాణి - మహాన్యూన పూర్వక ఏతా
దశ దుద్ర నారాభిక్షచన మస్మదర్థం ... కుర్వంతు కరిష్యామి,
మయాసం ... శాంతి కర్మాణి - శివ పంచాక్షరీ మహా మంత్ర
జప మస్య ... కుర్వంతు । మయాసం ... శాంతి కర్మాణి శ్రీ
మద్రామాయణాంతర్గత సుందరశాండ కాశాసుర వృత్తాంత
కథా సర్గ పారాయణ మస్మదర్థం భవంతః కుర్వంతు । కరిష్యా
మితి ప్రతివచనమ్ ॥

మంత్రం :- పర్యాప్తాగ్ని అసంతరామాయ ... సర్వం జయతి । శత
మానం భవతి ... ప్రతిష్ఠతి ॥ ఋత్విజ స్పృశ్య త త్తదను

హానం కుర్వంతు । శితః తుశాన దేశే సూతన పశ్చద్వయేన
మంటున మానాద్య । పంచప్రస్థ పరిమిత తంకులాన్ నిశ్చిప్య-
అష్టదశ ఋద్ధృ కర్తి శాస్త్రిత కుంభోపరి మంటుప ముద్యేయత
ఇంద్రదేవి సక క్షిణ మింద్ర మావాహ్య ।

మంత్రం :- యత ఇంద్ర భయామహేతతోనో ఆభయంకృధి । మమ

పశ్చస్మి తనత్తు ఊతయే విద్విహో విన్యూహోఽహి స్వస్తిదా
విశస్వతి ర్వృత్రహ విన్యూహోఽహి । సృశ్మేంద్రః పురవతున
స్వస్తిదా అభయంకరః । ఇతి కుంభేభయంకర మింద్రమావా
హయామి స్థాపయామి పూజయామి । స్థాపనానంతర మిద
మర్ఘ్య ... నీయం । మం । ఇంద్రాగ్ని మాసు నారిషు ... మరతే

పతిః । తద్వామతః ఇంద్రాగ్ని మావాహ ... మిష్ఠాప ... నీయం
తత్పరిత స్తతస్సంక్షేప్త లోకపాలకా నావాహ్య । అగ్నిం
దూతం ... యచ్ఛాన శర్వర్థ సప్రభాః ॥ ఇత్యాది పరిసమాప్య
ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపనాది షోడశోపచారాణిక్రత్యా సమర్పయేత్

కాకమైధున దర్శన శాంతి హోమ ప్రయోగః

మంటుపస్య ప్రాకృశ్చిమ యోగ్యధ్యే దక్షిణతః ప్రాదేశ
మాత్రం తతుర్దశ స్తండిల మరత్తిమాత్ర శుంకంవా కల్ప
యిత్యా కుండ శుద్ధిం కృత్యా ।

అవశ్య ఏవంగుణా... శుభతిథౌ గోత్రస్యనామధేయస్య (మమ) కాక మైదున దర్శనాత్మకత సర్వానిష్ఠ పరిహారద్యారా ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం + కల్యాణ తక్షణేవతా మంత్రైః పాలాశ సమదాజ్య, చదుప్రహిహిశ్చతుర్విధ హోమం కరిష్యే తదంగ స్థిండితాల్లనాద్యగ్ని ప్రతిపాపనం కరిష్యే । భూరుభి వస్తువహోమ్ । చత్వారి శృంగాః జాతవేదనేనమః । ప్రథానా మునీర్హుత్వా । తతః స్మృత్యుపనీర్య - చదుమధ్యా ద్విర వదాయ. అభిఘోర్య హవిః ప్రత్యభి ఘోరయతి । ఓం అగ్నేయే ॥

స్వాహా - అగ్నేయ ఇదం । ఇతి మునుహుతిం హుత్వా । వకం - దేవ - త్రీణి - చత్వారి - పంచేతి పంచావతీనాం । మృతం - యత ఇంద్ర భయామహే... అభయంకర స్వాహా ।

ఇంద్రాయాజుత్యం కరాయేగం । అష్టైశ్చ క్ష నమాసం శతమష్టైశ్చిరం వాయుధానశాశం హుత్వా ఇంద్రస్య ప్రధాన దేవతాయాః । ఇతరేషా మేకైశ్చ పర్యాయం జహూయాత్ । ఏకంపరిసమాప్య. ఇద్ధి సన్నహనాన్యద్భి స్సగ్నస్పర్శ్య... వృద్ధి కామః జయతి వరం ప్రాజాపత్య హోమం కరిష్యే । ఓం ప్రజాపతేనత్య రయ్యాదాగ్ స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । వ్యాహృతి హోమంకృత్వా । అగ్నేయే శిష్టకృతే స్వాహా ఇతి... స్విష్టకృ జ్జహోతి - బర్హి స్సమంజనం కృత్వా పరిధి ప్రహరణం కుర్యా దాఘోర సమిథా ప్రహృత్య । (మమ)

కాక మైదున దర్శన శాంత్యంగ మవిభాత ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేతి సంకల్ప్య ॥ అనాజ్ఞాతం... యజమానస్య కామా ॥

భాస్వహా ॥ అగ్నేయే వసుసేథా యేదతి భువ స్వాహా వాయవ ఇదం నమః ॥ పూర్ణాహుతిః హుత్వా ॥ పూర్ణపాత్ర విసర్జన మగ్ని ప్రదక్షిణ మగ్నూర్ద్యాసనాద్య వభృథాంతం పరి సమాప్య కాక బలిం దద్యాత్ ॥

ఇంద్రం వాయుణ వాయవాన్యస్సామ్యాయామ్యాశ్చ నైఋతాః తే కాతాః ప్రతిగృహ్లాంతు భూమా వన్నం మయూర్భితం ॥ ఇతి హోమ శేషేణాన్నేన బలిం దద్యాత్ ॥

తతః శాంతి మంత్రై రాచార్యః కుంభాదక్షేన యజమానస్వా భిషేకం కుర్యాత్ ॥ భద్రం కర్షేభిః... బృహస్పతిర్దధాతు ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః । శన్నోమిత్ర పృథివీ శాంత్యే శ్యాది యత ఇంద్ర భయామహేత్యంతైః శాంతిం పఠిత్వా ॥ తంత్ర శేవం సమాపయేత్ ॥ తతః ఆచార్యాయ ఇంద్రప్రతిమా యుక్తం కుంభ మంటపం దద్యాత్ మహదాశీర్వాచనం ప్రాప్య సువాసిని మంగళారా ర్చితేన సమాప్య శాహ్వణానాం మృష్టా న్నభోజితం దద్యా ర్చిస్తాపూణాన్ దక్షిణ తాంబూలాదిభి హోమయిత్వా । ఇత్యాహ భగవాన్ గర్హపార్యః । తతో యేన కాక మైదున దర్శనంకృతం న్యుబంధనానాం పఠ్యేహామసి నః మృతః ఇతి తేహ ప్రేమణమితి శాంత్యంగ క్షేప కుర్యాత్

అయ మేవ లోకాధారః ప్రాయశ శ్శిష్టమాశ్చే వర్తతే । శత్రు

మానం భవతి ... సతి తిష్ఠతి ॥

కాక మైథున శాంతి వస్తుసామగ్రి

పసుపు, కుంకుమ, తమలపాకులు, పగైరా పూజాద్రవ్యములు
మామూలే. బంగారపు ఇంద్రి ప్రతిమ. మంటపారాధన వస్తువులు
సోమ ద్రవ్యములు నెయ్యి, పూర్ణాహుతి ద్రవ్యములు, చిల్ల రడబ్బులు
దీపారాధన సామగ్రి, బ్రాహ్మణ భోజనం, కలశము - (నాలుగేళ్లు
నీళ్ళు కట్టడి), రవిక గుడ్డలు - 3.

సమాప్తి:

—0—



యమశ జనన శాంతి ప్రయోగః

గమనిక - సాధారణముగ చాతుర్వర్ణములలో నెవ్వరికైనను కవల పిల్లలు
కలిగిన యెడల కాత్యాయన మహర్షిదేవత చెప్పబడిన యా శాంతిని
చేసుకొనిన తప్పక సర్వాన్నిష్ఠములు తొలగిపోవును. మామూలు
వషగహ శాంతులు చాలవు.

అథాతా యమశ జనన శాంతి విధిం వ్యాఖ్యాస్యామః! జనన
దివసా దేశాదృశే హన్యుషస్యేన శిశుర్దయ సహితా పుభావపి
దంపతీ శాంత్యర్థం సంకల్పితై రోషధీద్రవ్య విశేషైర్వివిశ్రీతో
ష్టవారిణా తూష్ణ మేవాభ్యంగ విధినా శుద్ధి స్నానం కృత్వా-
నూతన యజ్ఞోపవీత ధారణానంతరం సంధ్యావందనాద్యావదను
ష్ఠానం పరిసమాప్య బ్రాహ్మణాన్ బంధూన్ సమాహూయ
శాంతి కల్పాక్ష వస్తు సంభారాన్ సమ్యక్స్థంపాద్యైవాదా
దీపారాధనం కృత్వాంతరతః పటం కల్పయిత్వా । స శిశు
కాంపత్నీ ముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయందక్షిణాతలశీనః ప్రాణా
నాయమ్య ।

అచమ్య - ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య నామ
భీయస్య (మమ) ధర్మపత్నీయః యమశ జనన సూచిత సర్వా
ష్ట బలిహర ర్హారా శ్రీమన మేస్వర ప్రేత్యర్థం, సగ్రహమఖాం
కాత్యాయనోక్త శాంతిం కరిష్యమాణ స్థదంగ త్వేన తదాదా
శుభిర్భవం... పుణ్యాపాపాచనం కరిష్యే ॥ అదా నిర్విఘ్నం

... గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ మం ॥ ఓం గణానాంత్యా

... శుభం ॥

ముఖాపలోకనం

సూ॥ తత స్సమాత్మకయోర్యమశయోః ప్రత్యేకం రూపగ్ం రూప
మితి తామ్రఖండ యుక్తే శైలభాండే ముఖావలలోకనం
కుర్యాత్ ॥ తామ్రఖండయుక్తం శైలపాత్రం తండులేషునిషీప్య
తస్మిన్ మృత్యుంజయ సదాశివదేవతా పూజాం కృత్వా ।
సమర్ప్య ॥ మం ॥ రూపగ్ం రూపం ... శతాదశ ॥

లో॥ కళ్యాణ జనకం పుణ్యం ... దాద్యావలలోకనం ॥ నారకేశద్య
యేన బలిం దద్యాత్ ॥ ముఖావలలోకన జమయే సూర్యాదీనాం
సవానాం ... ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ శ్రీ మృత్యుంజయ వసాదేన
జాయాపత్యో శ్చిశ్శోశ్చ చతుర్దామాయుష్యాభివృద్ధిర స్వీతి
బ్రాహ్మణా వదేరన్నక్షతా న్నిషీచేత్ ॥ తతః ఆచార్యబ్రహ్మ
ర్విగ్రరణం కరిష్యే ॥ మయాసంకల్పితే సగ్రహ తాత్యాయ
నోక్త యమశ జనన శాంతి కర్మణి - ఆచార్యంత్యామహం
వృణే ॥ బ్రహ్మణంత్యా మహం వృణే ॥ వృణోఽస్మి కరిష్యా
మితి ప్రతివచన మాచార్య బ్రహ్మణోః ॥

సూ॥ తతః ఇమం మే వదుణేతి మంత్రావృత్త్యా ఆవృత్తుప్త కల
శాన్ విధినా సంసాప్య ॥

మంత్రం :- ఇమం మే నరుః... ప్రమోషే! ఇశ్యప్త కలశానావాహ్య

సూ॥ తేషు ఇమం మే గంశేతి మంత్రేణోదకం పూరయిత్వా ।

మంత్రం :- ఇమం మే గంశే ... సముక్త్రో అర్చనః ॥

సూ॥ ఓవధయ స్సంవదంతేతి పంచపల్లవాని సర్వాషధీప్రక్షేపణంచ
కుర్యాత్ ॥

మంత్రం :- ఓవధయ స్సంవదంతే ... చారయామసి ॥

సూ॥ సహి రత్నానీతి శత్నాని నిషీప్య ॥

మంత్రం :- సహి రత్నాని... చిత్రమీమహే ॥

సూ॥ యోపాం పుష్పమితి పుష్పం ॥ మం ॥ యోపాం పుష్పం చేద

... ఆయతనవాన్ భవతి ॥

సూ॥ ఆయనేతేత్యక్షత ప్రక్షేపణం ॥ మం ॥ ఆయనేతే పరాయణే

... గృహ ఇమే ॥ సూ॥ గంధద్వారామితి గంధం ॥ మం ॥ గంధ

ద్వారాంధురా ... యేశ్చితుః ॥ మం ॥ అశ్వత్థేనో నివదనం

... పూరుషం ॥ ఇతి మంత్రేణ - చతుర్థా మశ్వత్థ వతాదుం
బర ప్లక్షాణం షీర ప్లక్షాణం కపాయేన దేవదారు శౌర
వర్షపైర్దణ్య సహిత దూర్యాంకురైశ్చ పంచపల్లవై ర్వత్తు
గంధాక్షతాదిభి రలంకృత్య ॥ ప్రాణ ప్రతిష్ఠాపన ధ్యానావాహ
నాది వేదభాషాపఞ్చాంగైర్వరుణ పూజాం కుర్యాత్ ॥ సవన్నాంచ
విరుణ సిద్ధిరస్తు ॥

నూ॥ తత స్మృత్యోక్తౌ యజమానః ప్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుభోవోపవిశ్య ।
ఆచార్యోపదేశ ప్రకారేణ నక్షత్ర పూర్వక నష్టగహారాధనం
కుర్యాత్ ॥ పూర్వోక్త... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీ చర
మేశ్వర ప్రీత్యర్థం కార్యాయనోక్త యమశ జనన శాంత్యంగ
నక్షత్రపూర్వక నష్టగహారాధన మింత్రాద్యప్ర దిక్పాలకా
వాహనాది పూజించ కరిష్యే ॥ ఆచార్యగపతి మావాహ్య ॥

॥ ఓం గణాంతా... గణపతి మావాహయామి ॥ మం ॥

అశ్వమేన రజసా... నిపస్యన్... శేషన్ ॥

నక్షత్రం :- అముక నక్షత్ర దేవతా మావాహయామి ॥ సా...
నీయం ॥ ఏనం ననక్షత్ర గహావాహనం పరిసమాప్య ॥ ప్రాణ
ప్రతిష్ఠాపనం కృత్వా ॥ మంటచా వాహితానాం సర్వాసాం
దేవతానాం షోడశోపచార విధిదా పూజాం సమత్పయామి ॥
నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది వస్త్రగహ ప్రసాదిసిద్ధిస్తు -
చతుర్థాం గండదోష పరిహారోస్తు ॥

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ జాయాపత్యోశ్శిశ్నోశ్చ
చతుర్థామాయుష్యాభి వృక్షర్థం కార్యాయనోక్త యమశజనన
శాంత్యంగ కర్తవ్యం సముదాజ్య చరుప్రహీభిశ్చతుర్విధ హోమం
కరిష్యే ॥ తదంగ సండితోల్లేఖనాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాననం కరిష్యే ॥

ఓం భూభువస్సువరో ॥ చత్వారి శృంగాః జాతవేదసే నమః ॥

ప్రధానాచుతిస్తుత్వా ॥

నూ॥ తతః చతుర్విధ ద్రవ్యైః । ఆహ తిస్రుధిరాజ్యాహుతిభిః కయా
నశ్చిత్త ఇతివ్యాఖ్యానిం ద్రం సప్తధర్మగుణం పంచధి । రష
ఏకయా ॥ ౭ గ్నిమస్తాధి రాజ్యాహుతిభి శ్చతుర్విధ మంత్రై

ంగ్ని షోమంపనమానం పాపకం-మారుతం-మరుత-యమం-
అంతకం మృత్యుంచ ఏకయా చర్వాహుత్యా నామ
మంత్రైశ్చ క్షేషేణేత్యాద్య న్నాదధ్యాత్ ॥ తత సుచ్యప
స్తీర్వ - చరుమధ్యా ద్విరవదాయ-అభిపూర్వ హరిః ప్రత్యభి
పూరయతి ॥ ఓం అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ ఇతి
ముఖాహుతిం హుత్వా ॥ పునఃసుచ్యపస్తీర్వ... ప్రత్యభి
పూరయతి ॥ ఏకం - స్వే త్రిణి చత్వారి... 1) ఓం ఆహా

హిష్ఠా మయో భువః... చక్షుసే స్వాహా ॥ అద్భ్య ఇదం ॥

2) యోనశ్చివతమో... మాతర స్వాహా ॥ అద్భ్య ఇదం ॥

3) తస్మా అరంగ మామవో... యథాచన స్వాహా ॥ అద్భ్య

ఇదం ॥

1) కయానశ్చిత్త... శచిషయా వృతా స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ

ఇదం ॥ 2) కస్త్యా నతోమదానాం... శతం భవాన్యూతిభి

స్వాహా ॥ ప్రజా ॥

1) ఇంద్రంవో విశ్వతః ॥ కేవలస్వాహా ॥ ఇంద్రా యేదం ॥

2) ఇంద్రం నతోనే మధితా మావంతే యత్పాల్వయ నజితే

ధియస్తా స్సాన్వహః ఇంద్రా... దం॥ ౩) శూర్యోష్ఠా తా శవనశ్చ
 తాన ఆగోమతి ప్రజేధజాత్వంన స్సాన్వహః । ఇంద్రా ॥ 4)
 ఇంద్రయాణి శత్రుకత్తో యా తేజశేషం పశ్యాను ఇంద్రానిత
 ఆప్యణే అనుతే దాపమనా ఇంద్రియానానానాత్రాతే విశ్వమను
 చ్యుతహత్యే స్సాన్వహః॥ ఇంద్రా॥ 5) అనుత్రమను సహాయ
 జిత్రేంద్రదేశేభిరనుతే నృపహ్యే ॥ ఆయన్యైస్సప్త పాసవా
 సిష్టంతి స్సార్వరుహో యథాస్సాన్వహః ॥ ఇంద్రా॥ 6) ఋషిర్హి
 దీత్రశుత్రమ ఇంద్రస్య శుర్యో అతిథిః ఆమాసుపశ్యమైరయ
 ఆ నూర్యగ్ం రోహదౌ దివి స్సాన్వహః॥ ఇంద్రా॥ 7) శుర్యం
 సామంతపతా సుప్త క్షిరదుష్టం గిర్వణ పై గిరః । ఇంద్ర
 మిద్ధాధి నో బృహదింద్రమర్కేభి రర్మిణః ఇంద్రం వాణీ రనూ
 వత గాయంతిత్యా గాయత్రిణ స్సాన్వహః ॥ ఇంద్రా ॥

వరుణ మంత్ర పంచకం

అతతేహేలో వరుణ న మోభి రవ యతేభి రీమహే వావిధ్యత్

యన్నశ్చభ్య మసుర ప్రచేతో రాక్షసేనాగ్ంసిశిశ్రళశ్చతాని
 స్సాన్వహః ॥ వరుణా యేదం ॥ ౩. ఉదత్తమం వరుణ పాశగ్
 స్సాన్వహః ॥ వరు ॥ ౪. ఇమంమే వరుణ... అచకే స్సాన్వహః॥ వరు॥
 4. తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా ॥ ఆయుః ప్రమోషీ స్సాన్వహః॥ ౬.
 వరు... ఇదత్త్వన్మో అగ్నే వరుణవ్యః ముగ్ధస్యధాన్వహః॥ వరు॥

ఏకమాహో దేవతా మంత్రః

1. ఇదమాహః ప్రహతా వద్యంన మలంచ యత్ యద్వాని
 దుద్రోహః శ్చత్రం యద్యనేపే అభీరుణావ్, ఆపోమా తస్మా
 కేవసా విశ్వాన్మంచత్వగ్ంహాన స్సాన్వహః ॥ అదభ్య ఇదం ॥

అగ్నిహవన మంత్రాష్టకం

1. అవనశ్చో శుచదశు మగ్నే శుశుద్ధార్థరయిం అవనశ్చో శుచద
 శుగ్ స్సాన్వహః ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ 2. సుతేత్రియా సుగాతు
 యావనూయాన యజామహే అవనశ్చో శుచదశుగ్ స్సాన్వహః ॥
 అగ్న ॥ ౩. ప్రయద్యం దిప్త ఏమాం ప్రాపాన్మకాపశ్చ నూరయః

అపసశ్లో శుచదధుగ్ స్వాహా ॥ అగ్న ॥ 4. ప్రయదగ్నే సుహా
 వ్యతో విశ్వతోయన్తి సూరయః అపసశ్లో శుచదధుగ్ స్వాహా
 ॥ అగ్న ॥ 5. ప్రయతే అగ్నే సూరయోజా మేమహి ప్రతే
 వయం అపసశ్లో శుచదధుగ్ స్వాహా ॥ అగ్న ॥ 6. త్వగ్ంహి
 విశ్వతో ముఖో విశ్వతః పరిభూరసి అపసశ్లో శుచదధుగ్ స్వాహా
 ॥ అగ్న ॥ 7. ద్విషోవో విశ్వతో ముఖాతి నావేవ పారయ
 అపసశ్లో శుచదధుగ్ స్వాహా ॥ అగ్న ॥ 8. సనస్సింధుమిషా
 వయాఽతపరుషా స్వస్తయే ॥ అపసశ్లో శుచదధుగ్ స్వాహా ॥
 అగ్నయ ఇదం ॥ పుశస్రుచ్యువస్తీర్య... ప్రత్యధి ఘోరయతి ॥
 అగ్నాదీనాం నామ మంత్ర హవనం

1. ఓం అగ్నీషోమాభ్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నీషోమాభ్యా మిదం
 నమమ ॥ 2. పవమానాయ స్వాహా ॥ పవమానాయేదం నమమ
 3. పావతాయ స్వాహా ॥ పావతాయేదం నమమ 4. మరుద్భ్య
 స్వాహా మరుద్భ్య ఇదం నమమ ॥ 5. యమాయ స్వాహా ॥
 యమాయేదం 6. అంతకాయ స్వాహా ॥ అంతకాయేదం ॥ 7.

మృత్యుశ్చ స్వాహా ॥ మృత్యువ ఇదం ॥ 8. మృత్యుంజయాయా గ్నయే స్విష్ట
 ॥ ధేర్విష్ట్యతే స్వాహా ॥ మృత్యుంజయాయా గ్నయే స్విష్ట
 కృత ఇదం నమమ ॥ ఇథ్యసన్నహనాన్యద్భిన్నగ్ స్మృపాన్యగ్న
 ప్రహరతి రుద్రాయ తంతిచరాయేదన్నమమ ॥ అస్యయమశ
 జననశాంతి కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యరం వృద్ధికామః
 జయాది వర్ణం ప్రాజాపత్య హోమంశరష్యే ప్రజాపతేనత్యదే
 తానే... స్వాహా ప్రజాపతయ ఇదం ॥ పాత్రప్రయత్న దర్శా
 గ్రాణి దర్శ్యా మధ్యద్యేత్యాద్యా ఘోరసమిథా ప్రహృత్య
 తనుభ్య ఇదం నమమ ॥ విశ్వభ్యో దేవభ్యో వసుభ్యో
 రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్వాహా... విశ్వభ్యో దేవే... నమమ ॥
 అస్మిన్నప్రకృతే కర్మణిజాతా... అవిజాతప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥
 అనాజాతం యదాజ్ఞతం ॥ శ్రీ విష్ణవే స్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణవే
 పరమాత్మన ఇదం ॥ అత్ర పూర్ణాహుతిం కుర్వాత్ ॥
 పూర్ణాహుతిః
 అన్యత్రాత్ర యమశ జనన శాంతిహోమ పూర్ణతా సిద్ధ్యరం
 పూర్ణాహుతిం హోష్యే ॥ పూర్ణాహుతి ద్రవ్యాధిపాన దేవతా
 భ్యోనమః భ్యానావాహనాది .. యామి ॥ ఏకం... ద్వాదశ
 ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా తిష్ఠత్ ॥ పప్రతే అగ్నే... ఘృతేన
 స్వాహా ॥ అగ్నయే హోత్ర ఇదం ॥ పూర్ణాహుతిము శ్రమాం

...నేవావరుంధే ! అగ్నివిష్ణో ... ఓం శాంతిః !

అది తేనె మగ్గస్థాః ... ప్రాసాపీః ప్రణేతా న్యవసానయ-చదసి
సమ్మే ! జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే అగ్నిప్రదక్షిణాద్వాన
నాంతం పరిసమాప్త్యావభృతం కుర్యాత్ !

అవభృత స్నానం

తతస్స యమశ యోర్ధంపతో న్యసంయుక్తాష్ట పరుణ కలశ గ్రహ
మంజుష కలశోదకేనచ పూర్వోక్తైశ్చ వింశతి హోమముంతైశ్చ
ర్షవగ్రహ మంత్రైశ్చ ర్షవైశ్చ శ్శాంతి మంత్రైశ్చ చూర్జనమభి
షేచనంవా యథావశాశ విధినా కుర్యాత్ ||

మార్గనా మంత్రాః :

ఇంద్రం ... అపనశ్యో తుచదధుం ! అకృష్ణేన ... కేశవ
భద్రం కర్తేః ... బృహస్పతిరదాతు ! అహహిషాః ... భావనః
హిరణ్యనరా ... నిధత్ర పవమాన స్సువర్జనః ... పునాతు
సహనా వవతు ... ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః !
తతః కటిస్మాత్ర భారణం నామకరణంచ కృత్వా బ్రాహ్మ
ణేభ్యో నక్షత్ర దానాదికం దక్షిణతాంబూలాదికాన్ దద్యాత్ !
ఆశీర్వాచనం ప్రాప్య సువాసినీ మంగళారా రిక భాజనంచ రుద్రా
భిషేకాది తీర్థస్నానకర్మత్రయధాశ క్తి బ్రాహ్మణేభ్యో మృహ్మం
దధ్యాత్ స్వయం భుంజిత || దానీమహిషగోహ సింహా యమశ
జననోపేయం శాంతిః కార్యా ||

యమశ జనన శాంతి సామగ్రి

పసుపు, కంకుమ, తమలపాకులు, వక్కలు, కొబ్బరికాయలు
పూలు, పొంగిబాణి కడ్డిలు కర్పూరం, కలశములు 10 చిన్నవి) పెద్ద
కలశం 1 ధోవతుల చావులు 2 తుడ్లు 4 రవికలు 4 పంచామృత
ములు - పంచపల్లవములు - కుంభతృక్కులు - పస్తమ్మ తిక్కలు, తీపా
తాళస పామగ్రి - వత్తులు పగైరా - బ్రాహ్మణులు 11 మంది. ఇద్దరూ
రము - చరుపాత్ర (హాలెడు ఉడికేగిన్నే) మహాతపశ్చేమ - గరిష్ఠ-
స్థానీపాకం కప్పలు-2 నెయ్యి మొదలగు హోమద్రవ్యములు బంధు
పులకు వస్తువులు - గరిష్ఠ తైల్ల ఉవాలు - కొరచము రావిపనిధలు
బిత్తియు ఆత్యాదవ లోకమునకు కంచు పల్లెము.

అథ - యమశ జనన శాంతి విధి:

తత్ర శ్శౌతాగ్నిః మతః సోగ్నయే మరుత్సృతే త్రయోదశ
కపాలం పురోడాశం నిర్వపేదితి ఋగ్వేద బ్రాహ్మణోక్తేః | యద్వా
ఆశ్వలాయన సూత్రోక్తః - కేవల మారుత యాగః - గృహ్యగ్ని
మత ఆశ్వలాయనశ్చ గృహ్యగ్నౌ మారుతశ్చరుః | అథ యస్య
పథాగ్నౌ రారాణ్యజయేదద్యమ తతః | స మరుభ్యశ్శరం - కుర్యాత్
త్వాప్త్యాహతి మథాపివా - ఇతి శాంతికోక్షే | గృహ్యగ్నిశ్శూనస్య
బహ్వృహః కాత్యాయనోక్త శాంతిం తాకికాగ్నౌ కుర్యాత్ | మమ
భార్యామాయామల జనన సూచిత సర్వారిష పరిహారద్వారా శ్రీ
మమ మేవ త్ర వీత్యర్థం తూరు తేస్త్యాయత్యే | ఇతి సంకల్పః | ఇతి
శ్శౌతాగ్ని మతః | స్మారాగ్నిమతస్తు మారుత స్థానీపాకేన యత్యే |
ఇతి సంకల్పః | నిరగ్నికన్య భగవా మభూ కాత్యాయనోక్తా శాంతిం
కరిష్యే - ఇతి సంకల్పః | స్మృతి వాచనాద్వాదార్య - పరగాంతం
కుర్యాత్ |

తా. ౧. స్వప్నాత్మ్య (కుంభ యమ ప్రతిమా మావాహన్య, సం
 భూత్య, స్వప్నాత్మ్య క్ ప్రకారేణాగ్ని ప్రతిష్ఠాద్వాప్యభాగాం
 శం కృత్యా, చురుగ్ ప్రశంబుత్యా, వక్షత్ర సహితాభిరర్థరాశే
 త్యాదిభిశ్చతుర్థ సామాభిశ్చేక్త కయా చతుర్థామాభిర్ముత్యా
 జయాది శోమ కృత్యా, పూర్ణపాత్ర విసర్జనంచ కృత్యా,
 యమ కుంభాదికేన, పుద్గామా కలశాదకేన సంత్యాసించా
 మివాప్యభివృణం త్యాది శాంతి మంత్రే, జాతిభిన్నమాగృహే
 సర్వేమామపి సంమార్జనం తృత్యా మంటపోద్వాసనం కృత్యా,
 బాపకేభ్యా, బ్రాహ్మణేభ్యోఽపృష్టాన్న భూరి దక్షిణ తాంబూ
 లాదికం దద్యా దాశ్విర్యదనం ప్రాప్య గృహే నిత్యవ్యవహ
 రాదిభిర్యశేచ్ఛం విహరే దిత్యామృతం రర్థ నిరేతారః ।

అర్థ దైవస్వరూపి ప్రయోగః

యజమానాధర్మపత్న్య సహ, ఉ కదినే స్వాత్మాఽచమ్య-
దవంగుణ ... శుభతిథౌ అముకస్య ధన్విహ పంచకాది మరణ
సూచిత, తన్నత్ర దేవతానుగ్రహేణ సంధారిష్య గృహరిష్య
వివారణ ద్వారా, క్రియదుప్రీత్యర్థ మద్య తచ్చాంతిహోమా-
భ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదంగత్యేన తదాదాగ్నిహోభాభాండ
ఆత్మదేహద్రవ్య సలపదార్శుధర్మరంప్రధర్మరంత్యర్థ మభ్యు-
రయార్థం చ మహాశివై స్మహ స్వస్తిపుణ్యహవాచనం కరిష్యే
ఆదా నిర్విఘ్నం పరిసమావాప్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి
పూజాం కరిష్యే గణాధిపతిపూజాం పుణ్యహవాచనం కృత్యా
॥
గణాధాంత్యా గణపతిగ్ం హవామహే... స్వస్తిసంతాదేవ్య

॥ గణాపాఠ్య కణపతిగోవింద హవామహేష్వరస్త్రిశంకారదేశ్వ

புதுச்சேரி ௨௦௨௦



అథ-వైష్యత శాంతి ప్రయోగః

(సంవక.మృతావయం శాంతి విశేషః ధర్మసింధో ధుర్ధృత్యః విఖటః).

గతునిక :- దుష్టనక్షత్రమున (ద్రవిష్టా పంపకాదులలో) గృహములో మృత్యు జరిగిన యెడల - గృహమును మూసివేయక - 13వ రోజున గాని, 14వ రోజున గాని ఈకాంతి చేసినచేత యెడల దోషము నివారించును. గృహమును యథేచ్ఛగా వాడుకన వచ్చును.

అథ పంచకమృతౌ తాంతి విధిం వ్యాఖ్యాస్యామః సూతకాంశం
సాం పరాముతాన్ పరిసమాప్యసమిండి కరణావంతరం) త్రయో
దశేమాని చతుర్దశేహాని చా రిక్తామౌవాన్యా భాను, భూమ
వాసర, రహితే త్రిశ్శాపత్నీ సహితః కర్తాప్రాతన్నానంశ్చ త్వాన్
భౌతీకప్రత్యంపరిభామ సుధ్యవంధనాగ్నాన్యాపానాదికంశ్చ త్వాన్
అచమ్య ప్రాణానామమయ్య దేశకకాలౌ సంతీర్త్య, అముశశన్య
ధనిపా పఠవకాడి మరణ సూచిత సంశారిష్ట నివారణార్థం
తచ్ఛాంతి కర్త కరిష్యేతి సంకల్ప్య గణాధిపతిపూజాం, పుణ్యా
హవాచంశ్చ త్వాన్, ఆతా నిర్విఘ్నం సరిసమాపావ్యర్థం త్వాన్
మహాగణాధిపతి ... కరిష్యేతిల పేమామ ఘృతాని బ్రాహ్మ
దేశభ్యో జత్వా, వక్షత్రజపః, దాద్రపాయణార్థంబాచార్య
ద్యాదశః బ్రహ్మ ఋత్విగ్వరణంధ కృత్వా, కాంస్యచాత్రస్థితా
క్ష్య అశ్వ ప్రతిబింబం ఏక్ష్య, నిరీక్షితాజ్యం బ్రాహ్మణాయ
దత్వా మంటపమాసాద్య, తన్నక్షత్ర సహిత యమ-ధర్మరాజ
మృత్యు, అంతకాయ, వైసస్యతాయ, కాలాయ, సర్వభూత
క్షయాయ ఔదుంసర, దద్ధవీల పరమేష్టి వ్యకోదర్శ, చిత్ర,
చిత్రగుప్తాన్ క్రమేణానాద్య ప్రాణప్రతిపాపన కోడకోప

మా! తతః తాన్య పాత్రే అజ్యం నిక్షిప్త్య కర్తా తస్మిన్ సోహమ
సాహా ఇతి ఋచాఽఽఅథ్యజ్జలింబం వీక్ష్య నిరీక్షితాజ్యం స
సారికేళ దక్షిణ తాంబూల సహితం విప్రాయ దద్యాత్ । శ్రీ
మృత్యుంజయ దేవతాభ్యో నమః ప్రాణప్రతిష్ఠాపత భాగ్యనా
వాహనాది లోకలోకచారాన్ సమర్పయామి ।

మా! సోహమపాహా విరజో నిర్మల ముక్త కల్పిషః నాకస్య
మంత్రం ॥

పృషమూరుహ్య గచ్ఛేద్వహ్య సలాకతాం ఇత్యాత్మబింబం
దర్శయిత్వా నారికేళబలిం దద్యాత్ ।

మా! తతః ఆచార్య బ్రహ్మఋత్విగ్వరణం । మయాచరితేఽస్మిన్
వైషస్వతశాంతిమహాఘ్నేకర్మణ్య చార్యంత్యా మహాంవృణే ।
ఇతి క్రమక ఫలాక్షతాదీన్ దద్యాత్ । బ్రహ్మణంత్యామహం
వృణే । వృతోస్మి కరిష్యామితి స్వీకృత్య బ్రహ్మణః ప్రతివచ
నం । అపమృత్యు మహామూత్రజప మస్మదర్థం భవంతః
కుర్వంతు శ్రీ మృత్యుంజయ వ్రీత్యర్థం మహాఘ్నేన పూర్వక
రుద్రాభిషేక మస్మదర్థం భవంతః కుర్వంతు-వృతోస్మి నక్షత్ర
జపమస్మదర్థం భవంతః ... వృతోస్మి పర్యాప్తాస్య అనంత

రాయాయ సర్వ స్తోమోతి రాత్ర ... సర్వం జయతి । శత
మాసం భవతి ప్రతిష్ఠతి ।

మా! తతః పంచప్రస్థ పరిమిత తంబులైర్నూతన పక్షిణ మంటప
మాసాద్య ।

ఆచమ్య ... ఏవంకుణ ... శివతిథౌ అముకస్య ధనిస్తా పంచ

శాశి అలగమూచిత (మమ) గృహస్య వంశస్య పతన్మక్షత్ర
తంతాసుగ్రహేణ సర్వార్థిష్ట నివారణద్వారా యమవీర్యర్థం
తద్యాంత్యం గచ్ఛేన తత్తదేవతా మంటపారాధనం కరిష్యే ॥

॥ గణపాంత్యా - మంటపమధ్యే శ్రీ మహాగణపతిం సాంగం -

సాపయామి పూజయామి । అముక నక్షత్ర దేవతామావాహ
యామి - స్థాపయామి ॥ నిఋ ఋతీ దక్షిణయోర్మధ్యే మంట
పస్య దక్షిణతః కుంభోపరి సాక్షత ఫలపుష్పాదిభిః యమమా
వాహ్య । తమ తరతః ధర్మరాజాదీన్ సంస్థాప్య-పూజయేత్ ॥
యం యమమావాహయామి పూజయామి । ధం ధర్మరాజ
మావా...యామి । మం మృత్యుమావాహ - యామి । అం
అంతక మావాహ - యామి । వం వైషస్వత - యామి । కం
కాలమావా-యామి । సం పర్వభూతక్షయ మావా-యామి ।
జౌం జౌమంబర-యామి । దం దధ్నమావా-యామి ॥ నం
నీలమావా - యామి । పం పరమేష్ఠిన- యామి । పం వృ
దరం - యామి । చిం చిత్రం - యామి । చిం చిత్రగుప్తం-
యామి । మంటపస్థితా వాహితాభ్య స్పర్శాభ్యో దేవతాభ్యో
నమః ప్రాణప్రతిష్ఠాపన భాగ్యనావాహనాది ఘోషతోప చార
పూజా సమర్పయామి । యమావాహితర శత కృష్ణాక్షాతర
శతనామిర్యా - శివాష్టోతర శతనామిర్యా పూజయేత్ ॥
పూజ దీపాదిభి స్పర్శోపచారాన్ దద్యాత్ । సమర్ప్య -
ధనిస్తా పంచకాది నక్షత్ర దేవతా సహితః శ్రీయమ సుప్ర
ణామ ॥ ఏవంకుణ శ్రీ యమదేవతార్చనామస్తు ।

ఆచమ్య పూర్వోక్తమంగుళ ... శివతిథౌ మమాగ్న అము
కస్య ధనిస్తా పంచక ఋగేణ ఋగేణ వైషస్వం శాత్ర్యం
గచ్ఛేన, నిర్దిష్టతా ప్రత్యమ్ తద్విష్టత నామభి స్పవరు

జాజ్య హోమం కరిష్యే ॥ తదంగ స్థండిలోల్లేఖనా ద్యగ్నిప్రతి
స్థాపనం కరిష్యే - భూర్భువస్సువరో - చ త్వారి శృంగాః ॥
బాతవేదజే నమః ॥ మహాత్మ ప్రయోగాజ్యజ్ఞ సంస్కారాం
తం కృత్వా ॥ అగ్నేయస్వాహా ఇతి ముఖాహుతిం హుత్వా ।
ప్రధాన సక్షత్ర మంత్రేణాఘోర శతంవాష్టావింశతృంభ్యయా
జాహుయాత్ ॥ తత్ర సుమ్యస స్తీర్యచరుమధ్యాద్విరవదాయ ॥ అభి
భూర్య హవిః ప్రత్యభి భూరయతి ॥ ఓం యమా య స్వాహా ॥
య ॥ దం ॥ ధర్మరాజాయ స్వాహా ॥ ధర్మరాజా యేదం ॥
మృత్యువే స్వాహా ॥ మృత్యువ ఇదం ॥ అంతకాయ స్వాహా ॥
అంతకాయేదం ॥ వైష్ణవతాయ స్వాహా ॥ వైష్ణవతాయేదం ॥
కాలాయ స్వాహా ॥ కాలయేదం ॥ పర్వభూత క్షయాయ
స్వాహా ॥ సర్వ ॥ యేదం ॥ బౌదుంబరాయ స్వాహా ॥ బౌ ॥ దం
దధ్నాయ స్వాహా ॥ దధ్నాయేదం ॥ నీలాయ స్వాహా ॥ నీలా
యేదం ॥ పరమేష్ఠినే స్వాహా ॥ పర ॥ దం ॥ వ్యకోదరాయ స్వాహా ॥
వ్యకోదరా యేదం ॥ చిత్రాయ స్వాహా ॥ చిత్రాయేదం ॥

చిత్రగుప్తాయ స్వాహా ॥ చిత్రగుప్తాయేదం నమః ॥ తతః అప
మృత్యు మంత్ర హననం ॥ అపమృత్యు ... మృత్యుర్హపాహి
॥ అపమృత్యువ ఇదం ॥ ఇధ్య సన్నహనాన్యద్భి స్సగ్
స్వృత్యాగ్నా ప్రహరతి రుద్రాయ తంతి చరా యేదం నమః
అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయూది
హోమం కరిష్యేతి సంకల్ప్య ॥ చిత్తంచ స్వాహా ॥ సర్వప్రాయ
శ్చిత్త హోమాంతం కృత్వా ॥ అత్రాక్షేపైవ పూర్ణాహుతిం
దద్యాత్ ॥ జయూది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే ప్రాగాది పరి స్థరణ
ముత్తరే విప్రజేత్ - ఇత్యాద్యగుప్త ద్యాసనాంతం కృత్వా ॥
కృష్ణాంగంకృష్ణవస్త్రాంచ హేమవిష్ణుసమని తాం దద్యాద్వి
ప్రాయశాంతాయ యమోమనీయతామితి ॥ తేజస్వి యశస్వి
బ్రహ్మవర్చశ్చీ భవతి ॥ తతః పునః పూజాం కృత్వా మంటప
దేవతానుద్వాస్య ॥ యమ కుంభోదకేవజ్జాతిభి స్సహగృహేచ,
మృతస్థలేచ ప్రోక్షణం ॥ సర్వేషాం జాతీనామపి మూర్జనం
కుర్వాత్ ॥ ఓం పృథివీ శాంతా ॥ సంతా నించామి యజమా
... ఓం శాంతిః శాంతి శాంతిః ॥ శన్మోక్షుత్రః ... శాంతిః
నమో మహాదేవ్యవనం ప్రాప్య ॥ తతః గృహాన్య పంతః
అంతర్భూతానే సర్వత్ర స వత్సాం ధేనం పరిశ్రామ్య
మృత్యుచేతాం సంబధ్య - గ్రాహాదికం సమర్ప్య మలమూత్ర

విసర్జనాచలం తీవ్రత ! జాతిభిన్నాన్ని మృదై సృష్టా భుంజయా
తామ్! ఇతి సర్వం నిమగ్నయం ॥

అత్రాహం వికేషః ! నక్షత్రాంతరే మృతస్య సంచకే చాహా
ప్రాప్తా పుత్రుల విధిశేవ ! న శాంతికాండచక మృతస్యైర్
న్యాయం దాహప్రాప్తా శాంతికాండచక మృతస్యైర్
లక్షహామృతాదజప అన్యతర రూపా యథా వైభవం
కార్యం ! త్రిపాద త్రిపుష్కరాది ఋక్ష మృతా వేషం శాంతిం
కుర్యాత్ ! శుభం భవతి - ఓం తస్మత్

ఇతి సైవస్వత శాంతిః

వైవస్వత శాంతికి సామగ్రి

ససుపు, కుంకుమ, తములపాకులు, పక్కలు, పూలు, గంధం,
సాంబ్రాణి కడ్డిలు, కర్పూరము పచ్చ కర్పూరము, పంచపల్లవాలు,
పంచ మృత్తికలు, వంచల్మొక్కలు, పంచామృతము, మంటపారాధ
నకు పెద్ద అంగ వస్త్రముల చాపులు - 2 పెద్దకలశము (ఇత్తడిగుండిగ)
రవిక గుడ్డలు - 2 కప్పుగిన్నెలు 2 చదుపాత్ర - 1 (నేరు ఉడికేడి),
మూత పళ్ళెము, గరిటె, ధోవతులచాపు బృహస్పతికి, మండపారాధ
నకు వీటలు 2 (పెద్దవి) చిన్న కలశములు 2 (చెంబులు) యమ ప్రతిమ
(బంగారము చిన్నము) దుష్ట నక్షత్ర ప్రతిమ (వెండి 2 తులాలు)
నెయ్యి పగ్గరా హోమ ద్రవ్యములు, బ్రాహ్మణులు 8 మంది, చిల్లర
డబ్బులు, 25-00 బ్రాహ్మణులకు దక్షిణాలు, అరటిపండ్లు.



అథ - కామ్య వృషోత్సరన ప్రయోగః

గమనిక : పుత్రులు లేని వారికి గతులు లేవని పెద్దలు చెప్పిరి దీనివలన
పితృదేవతలందరు సరకములలో ఖాధలు చెందుదురట ! తన
పితృదేవతలను సుద్దరించుటకును తనకు సయితము ఉత్తమ
లోక ప్రాప్తికిని యీకామ్యవృషోత్సరనము చేయవలయును. పితృ
దేవతలు సంతోషించురు. సర్వయజ్ఞముల ఫలము కలుగును.

దంపతీ - శుభహాని మంగళ స్నానం కృత్వా మిత్రబాంధవాదీ
నాహూయః. సమాహిత స్సన్నాదా దీపారాధనం కృత్వా ।
బ్రాహ్మణాజ్ఞయా కామ్య వృషోత్సరనం కుర్యాత్ ।

సూ॥ పత్నీము త్తరత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణాత ఆశీనః ప్రాణానా
యమ్యుః ॥

అహమ్యః... పితం పీత్యరం జజమూనస్య - గోత్రస్య - నామ
ధేయస్య (మహా) జన్మాభ్యాసాది. జన్మసభ్యత్వే తత్క్షణ
పర్యంతం ఇహజన్మని జన్మాంతరేషు బాల్య యోజనకామార
వార్ధకేషుచ భాగశ్చష్ట మమ్య ప్త్య వస్తానచ మనోవాత్సా
యకర్మభిః జానానానకత బ్రహ్మ మాత్యాది సంవత్సరోప
శాతక విష్వత్పిద్యారా దశశూర్యేషాం దశాపరేషాం మద్యం
శ్యానాంమాతృ పంశ్యానాం సర్వేషాం పితౄణాం సరకాదు
సీర్ష్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకా వాప్యరం ధర్మార్థకామమోక్ష
చతుర్విధ ఫల పురుషార్థ సిద్ధ్యరంచ ఐహికాముష్మిక ఫలసిద్ధి
పూర్వక సమ స్వయంగళా వాప్తిద్యారా అస్మిన్ గ్రామే - పరి
సర గ్రామేషు పట్టణేషుచ (అస్యాం గో శాలాయాం) వర్త

మాన వర్తిష్యమాణానాం సర్వాసాం గవాంవతిత్వ నిధి
పూర్వోక్త గో శంత్యభి వృద్ధి రూప జగత్కల్యాణ నిధి మభిలష
మాణః గో వృషభ కల్యాణ పూజామహోత్సవ పురస్కరం
కామ్యవృషోత్సరసాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదంగత్వేన
తదాచా శుద్ధ్యరం వృద్ధ్యరం ... గణానిపతి పూజాం కరిష్యే
ఓం గణానాంత్యా గణపతిగ్ం మావామహే ... స్వస్తిసంభా

దేవ్యభయహ్నో అస్తు శుభగ్ం శుభమ్ ॥

పూర్వోక్తైవంగూ ... శుభతిథౌ మయానంకల్పిత కామ్య
వృషోత్సనాం గత్వేన ఆచార్యబ్రహ్మఋత్విజోహం సమా
ప్యజే. వృతోస్యి. కరిష్యామ ఇతి ప్రతిపదనమ్ ॥

వాస్తు - గ్రహ మంటపా రాధనమ్

ఆచమ్య...పూర్వోక్త...శుభతిథౌ అస్మత్కల్పితకామ్యవృషో
త్సరస కర్మణి - స్తంభ ప్రతిపాం గత్వేన తదధిష్ఠాన దేవతా
సాన్నిధ్యర్థం, నవగ్రహ-వాస్తు మంటపారాధన స్తంభద్వయ
పూజాం కరిష్యే ॥

గో వృషభా ద్యావాహనం

వృషభ మంత్రః :- పృషాస్యగ్ం సుర్యరస్మషభాయ గృహ్యనే ॥

పృషాయముగ్రో స్మృచత్త నే దివ్యకర్మగోహితో బృహన్నామ
వృషభస్త్రియా కకుత్ ॥ ఇతి ప్రథమ స్థండిలే వృషభమావాహ
యామి స్థాపయామి ॥ స్థాప...నియం ॥

గజా వాహనః మంత్ర :- ఉపతేగా ఇవాకర మృణేష్వ దుహిత
రిషః ॥ రాత్రిస్తామం నజిగ్యుషీ... 2. ఆయంగోః పృశ్నిర్రక్ర
... ప్రియం త్సునః ॥ ఇతి ద్విత్వీయ స్థండిలే గా మావాహ
యామి ॥ స్థాపయామి... నియం ॥

— అదౌ వాస్తు పురుషావాహనం —

సూ॥ తతః స్తంభద్వయం హరిద్రాలేపన కుంకుమమార్క గంధపుష్ప
మాల్యాదిభి రలంకృత్య ॥ వస్త్రేణావేష్ట్య ॥ వాస్తాష్పతేత్యాది
మంత్ర ద్వయేన వాస్తు మంటపే ఆవాహ్య ॥

3. మంత్రం :- వాస్తాష్పతే ప్రతీజానీహి...శంచ తుష్పదే ॥ ఇతి

వృషభ స్తంభం స్వాభిముఖ మావాహ్య ॥ 4. వాస్తాష్పతే
శగ్మయా...సదానః ॥ ఇతి గో స్తంభ మావాహ్య ॥

సూ॥ తతః ద్విత్వీయ మంటపే సర్వేషు కలశేషు ఇంద్రాద్విష్ట దిక్పా
లకా వాహనం నవగ్రహోప గ్రహవాహనంచ కుర్యాత్ ॥
తత్పురతః తప్తాయ సముద్రాంశ్చావాహ్య ॥ పూజయేత్ ॥

మంత్రం :- ఇంద్రం... కేవలః ॥ యచ్ఛాన శ్శర్క సప్రథాః ॥

ఇతి దిక్పాలకా వావాహ్య ॥ ఆకృష్టేన రజసా ... మవ్యతి

శర్కన ॥ ఇతి గ్రహవాహనం ॥ రుద్ర కలశా వాహనం ॥

కద్రుద్రాయ ప్రవేశనే... హృదే || కామ్యవృషోత్పన్నానాం గోవృషభ మూర్జనార్థం రుద్రకలశమావాహాయామి... నీయం మంటపద్యయే ఆవాహితానాం దేవతానాం సర్వేషాం సర్వా సాంచ సమష్ట్యా ప్రాణప్రతిష్ఠాపనధాన్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి || అత్ర శివాష్టోతర, కృష్ణాష్టోతర శతనామభిః పూజా కర్తవ్యా ||

— స్తంభద్వయ ప్రతిష్ఠా —

సూ॥ తతః కర్తవ్యపూజా । తస్మిన్ కర్తే సువర్ణాదికం నవధాన్యానివ తత్సంకల్పేర్నిక్షిప్య । స్తంభద్వయ ప్రతిష్ఠాం కుర్వాత్ । కర్తవ్యసం ॥

ఆచమ్య... వసంగుణ... శుభతిథౌ సమాచరిత వృషోత్పన్ననే గోవృష స్తంభ ప్రతిష్ఠాం కర్తేన కర్తాఽధిష్ఠాన జేవతా కూర్మరాజ పూజాం కరిష్యే । కూర్మరాజ దేవతాయై నమః శ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి ॥

సో॥ కూర్మరాజ సమస్తభ్యం భూధరావహనాద్భుత గోవృష స్తంభ యుగ్మ్య ప్రతిష్ఠాం సఫలం కురు ॥ ఇతి సంప్రార్థన ॥

సూ॥ తతః ఓమధయ స్సంవదంతేతి సర్వైరపి కర్తే కవధాన్యాని నిక్షిప్తేత్ ॥ మం॥ ఓమధయ స్సంవదంతే... పారయామసి ॥

సూ॥ సహిరత్నానీతి నవరత్నాని నిక్షిప్య ॥

మంత్రం :- సహిరత్నాని దాసిమే... చిత్రమీమహే ॥

సూ॥ తత్పునర్నిమితి హిరణ్యం నిక్షిప్య ॥

మంత్రం :- తద్గుప్తరగ్ం హిరణ్య మభవత్ । తత్పునర్నిస్య హిరణ్యస్య చిన్మ్ర । య ఏవం సుచరస్య హిరణ్యస్య జన్మవేద । సుచర ఆత్మనా భవతి ।

సూ॥ ధ్రువాద్యా రితి ద్వాభ్యం స్తంభద్వయ ప్రతిష్ఠాం కుర్వాత్ ॥

మంత్రం :- ధ్రువాద్యా ద్భృషా పృథివీ ధ్రువం విశ్వమిదం జగత్

ధ్రువాహ పర్వతా ఇమే । ధ్రువోరాజా నిశామయం ఇమైవే

ధిసూవ్యధిష్ఠాః ॥ 2. ధ్రువంతే రాజా వరుణో... ధ్రువం స్తంభ ప్రతిష్ఠా ముహూర్త సుము... నిర్దిస్తు ॥

హోమ సంకల్పః

ఆచమ్య - పూర్వోక్త... శుభతిథౌ అస్మత్కృత కామ్య వృషోత్పన్నాం కర్తేన సంకల్ప నిర్దిపూర్వక పర్వదేవర్షి విత్త ప్రసాద సిద్ధ్యర్థం తత్తదేవతా మంత్ర హవనం కరిష్యేత్త్రా 2.గ్నిం. ప్రతిష్ఠాప్య । ఇతి స్వహస్త ప్రమాణతో నిర్మిత కుండ స్థితిలేవా యథా విధ్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య షట్కాంత ప్రయోగం కుర్వాత్ ॥ నవగ్రహ ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలక - రుద్ర-నారాయణ - పురుషసూక్త దేవతాన్ తత్సంకల్పేణ సమిదాజ్య చదుప్రహిశ్చతుర్విధ హోమం కుర్వాత్ ॥

హామ విమృషతమః

భూర్భువస్సువరోః చత్వారి - శృంసాః ... బాతవేదనేనమః
 ప్రథానామసీద్ధత్వా । తత సుచ్యవస్తీర్య ... ప్రత్యభి
 ఘోరయతి ॥ ఓం అగ్నే స్వాహా అగ్నేయ ఇతి । ఇతిముఖా
 ముతీం హుత్వా ॥ పునసుచ్యవస్తీర్య । పరుమధ్యాత్ ...
 ప్రత్యభి ఘోరయతి ॥

సవగ్రహః :: ఓం ఆకృష్టేన రజసా ... కేఫన్ ధ్యాహాః ॥ కేతు

గణ ప్రత్యభి దేవతాయై బ్రహ్మణ ఇదం నమమ ॥

అష్టదిక్పాలకః :: ఇంద్రం విశ్వతస్సరి ... అదభి స్వస్త్యేస్తయేస్వాహా ॥

ఈశానాయేదం ॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతనే ... నృచే స్వాహా ॥

రుద్రాయేదం ॥ నారాయణాయ విద్యహే ... విష్ణుః ప్రచోద

యాధ్యాహ్నః ॥ శ్రీ విష్ణవ ఇదం నమమ ॥

పురుషస్తోత్రమ్ :: 1. సహస్రీరా పురుషః ... దశాంగులం స్వాహా ॥

నారాయణాయేదం ॥ పురుషపవేదగ్ం ... తిరోహతి స్వాహా ॥

నారా ॥ 2. ఏతావానస్య ... దివి స్వాహా ॥ నారా ॥ 4.

త్రిపాదుర్భ్య ... అభి స్వాహా ॥ నారా ॥ 5. తస్మాద్విరాడ

బాయత ... రిచ్యత స్వాహా ॥ నారా ॥ 6. యత్పురుషేణ ...

ద్ధివి స్వాహా ॥ నారా ॥ 7. సహస్యానన్ ... పశున్ స్వాహా ॥

నారా ॥ 8. తం యజ్ఞం బర్హిషే ... ఋషయశ్చయే స్వాహా ॥

నారా ॥ 9. తస్మాద్విజ్ఞాత్ ... గ్రామ్యాశ్చయే స్వాహా ॥

నారా ॥ 10. తస్మాద్విజ్ఞా త్పుర్వహుతః ఋషస్సాహా ...

దబాయత స్వాహా ॥ నారా ॥ 11. తస్మాద్విజ్ఞాతాయత

... అజావయ స్వాహా ॥ నారా ॥ 12. యత్పురుషం వ్యదధుః

... ఉచ్యేతే స్వాహా ॥ నారా ॥ 13. బ్రాహ్మణోఽస్యముఖి ...

అజాయత స్వాహా ॥ నారా ॥ 14. చంద్రమా మనసా ...

బాయత స్వాహా ॥ నారా ॥ 15. నాభ్యా అశి ... అకల్పరు

త్వాహా ॥ నారా ॥ 16. వేదాహ మేతం ... యదాస్తే

స్వాహా ॥ నారా ॥ 17. ధాతా పురస్తా ... విద్యతే స్వాహా ॥

నారా ॥ 18. యజ్ఞేన యజ్ఞ ... దేవా స్వాహా ॥ నారా ॥

వాస్తుహామం

1. వాస్తుష్పతే ప్రతి జానీ ... శంచతుష్పదే స్వాహా ॥ వాస్తు

ష్పతయ ఇదం ॥ 2. వాస్తుష్పతే శక్మయా... సదానస్వాహా ॥

వాస్తుష్పతయ ఇదం ॥

ఇథ్య సన్నహనానన్యధి సుగ్ధ స్పృస్యాఽక్నా ప్రహరతి ...

చిత్తంచ స్వాహా ॥ అత్ర పరిధి ప్రహరణబద్ధిస్తుమంజనంవినా

సర్వప్రాయశ్చిత్త హోమంతే పూర్ణాహుతిం కృత్వా ఉత్తర

పరిషేచన-పూర్ణపాత్రోత్పరనాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతేఽగ్ని

ప్రదక్షిణాదికం కృత్వా ॥ ప్రాగాద్యప్వదిక్షు హోమశిష్టాన్నేన

బలిప్రచానం కృత్వాఽగ్నిముద్వాన్య ॥

గో వృషభమార్దనం

తతః రుద్రకలశోదకేన ఆహోహిష్ఠామ ఇతి తిస్రభి ర్హిరణ్య
వర్ణా ఇతి చతస్రభిః పవమాన స్సువర్ణన రుద్ర నమక చమక
పురుషనూక్తాదిభిర్గో వృషభ మార్దనం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం :- ఆహోహిష్ఠాః ... జనయ ధాచనః హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః

... నిధత్త ॥ పవమాన స్సువర్ణనః ... మార్దయంత్యాపునాతు

నమస్తే రుద్రమన్యవే ... మృత్యుర్గే పాహి అగ్నా విష్ణూ ...

... పితరోను మదంతు ॥ సహస్రశ్చిరా ... ఓం శాంతి శాంతి

శాంతిః ॥

గో వృషభపూజాలంకరణం

తతః గోసూక్త పఠనేన - స్వర్ణశృంగ - తాప్యఖుర - ముక్తా
లాంగూలాంచితః - పవ వస్త్రోభరణాదిభి - ర్యథాశక్తి గో
వృషభా లంకరణం పూజాంచ - కుర్యాత్ ॥ గోవృషభాభ్యాం
నమః ఇతి! అత్ర వస్తు సమర్పణమేవపూజా నిధిరితి విశ్లేషం ॥

గో సూక్తం

మంత్రం :- ఆగావో అగ్నిన్నత భద్రమక్రకన్ సీదంతు గోష్ఠేరణ

యంత్యస్తే ప్రజావతః పురురూపా ఇహస్యః ॥ ఇంద్రాయ

పూర్వీతుషసో దుహోదాః ॥ ఇంద్రోయజ్ఞనే వృణతేన త్పతి

ఉపేద్దదాతి శస్యం ముషాయతి! భూయోభూయో రయిమిదస్య

వర్తయన్ ॥ అభిన్నేభిర్లబిదభాతి దేవయు! నతానశంతి నతా

అర్హా ॥ గావో భగోగాన ఇంద్రోమే అచ్ఛాత్ ॥ గావస్స

మన్య ప్రభమన్య భక్షః ॥ ఇమాయాగావ స్సుజనాన ఇంద్రః ॥

ఇచ్ఛాన్యోర్హిష్ఠిదా మనసాచి దింద్రం యూయం గావోమేవ

యథాకృతంచిత్ర అన్గీలం చిత్రకృణుథా సుప్రసీదకం । భద్రం
గృహం కృణుథ భద్రవాచః । బృహద్యావయ ఉచ్యతే ।
సభాసు । ప్రజానతీ మ్నాయననగం రిశంతీః శుద్ధా అపస్సుప్ర
పాణే శిబంతీః । మావ క్షేన ఈ శతమాఘశగంసః । పరివోహేతీ
రుద్రస్య వృంచాత్ । ఉపేదముప వర్చసం । ఆసుగోషూప
వృద్వతాం । ఉవర్ష భస్య రేతసి ఉచేంద్ర తవ వీర్యే ॥ ఇతి
గో సూక్తం పఠిత్వా ॥

సూ! తతఃగోవృషభద్వయ మపరేణాగ్నిం పూషాత్వేతోనయ త్తితి ।
మంత్రేణ ప్రతిష్ఠిత యూప సంభద్వయ సమీపమానీయ ॥

మంత్రం :- పూషాత్వేతో నయతు ... మావదాసి ॥

గో వృషభ కళ్యాణం

ఆచమ్య...వపంగుణ...శుభతిథా పకలసంవత్సమృథ్యై మేత
ద్వత్సతరీ వృషభ కళ్యాణ విధా నిర్గత ప్రత్యూహేవ మధు
పర్క యోగ్యతా ఫలసిద్ధిపూర్వక - లోక కళ్యాణార్థంవత్స
తరీ వృషభ కళ్యాణాఽఖ్యంకర్మకరివ్యమాణ స్తదంగత్వేన...
స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదా నిర్విఘ్నేన ...
గణాధిపతి పూజాంకరిష్యేఽఽం గణానాంత్యా...శుభగంతుభం

సూ! అనుహవమితి శాకునాది మంత్రాన్ పాచయన్ వృషభ గో
వశ్యతరీభ్యాం సాకం పత్నీసహితో యజమాన స్సబంధుమిత్రపరి
వారఃకళ్యాణమంటప మావిశ్య ॥మం ॥ అనుహవం...సమనా
భవ ॥ పాదా ప్రత్యేకాచమ్య ॥ ఏవంగుణ ॥ శుభతిథా ॥
మయా సంకల్పిత వృషాగ్నిర్జనాం గత్వా దస్యాః ఏత్సతర్యాః
ఏతస్య మహావృషస్య చ లోక కళ్యాణాం గత్వేన జాయా
పతిత్వ సిద్ధిద్యారాఽస్మిన్ గ్రామే - పరిసర గ్రామేషు పట్ట
ణేషు (అస్యాం గో శాలాయాం) పరమాన వర్షియమా
ణానాం సద్భాసాం గతాం - పతిత్వ సిద్ధిపూర్వక గో సంత్యగి
వృధర్థం శాస్త్రేయ సంసార ప్రత్యయార్థం చ గో వృషభ
కళ్యాణం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥

పూర్వోక్త ... శుభతిథా మయా సంకల్పితే గో వృషభ
కల్యాణం గత్వేనాదౌ రక్షణార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే ।
రక్షాబంధన దేవతాగ్నేన మః - ఇతి పూజాం కృత్వా ॥ తతః
విశ్వేతాత ఇతి వృషభస్య యజమానస్య చ - బృహత్యామేరి
వత్సతర్యాః యజమాన పత్నీశ్చ రక్షాబంధనం కుర్వాత్ ॥

విశ్వేతాగే బంధవే ॥ బృహత్యామేరక్ష ॥ రక్షాబం...సిద్ధిరస్తు
పువస్యంకల్ప్య - యథా...పూజాం కృత్వా ॥ యథాపేక్ష
మితి మంత్రేణ వృషస్య యథా...పూజాం కుర్వాత్ యథాపేక్ష...

పరమం ... తేజః ॥ యథాపేక్ష భారణ ముచూర్త... శుభ
సిద్ధి రస్తు ॥

పూర్వోక్త... శుభలిఖా... గో మిధునం పశ్చిమముఖేన యోగ
 ద్వయ సమీపే స్వాభిముఖం స్థాప్య పత్నీం దక్షిణత ఉపవేశ్య
 స్వయము శరత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య !
 ఆచమ్య ... ఏవంగుణ శుభలిఖా (మమ) విహితాముష్మిక
 ఫలసిద్ధిద్యారా విశ్వణాం శాశ్వత బ్రహ్మలోకా వాప్యర్థం
 ప్రాక్తవ పుణ్య ప్రభావేన లబ్ధమిమం వృషభం శ్రీమహావిష్ణు
 స్వరూపం మధుపర్యేణ విసినా పూజయిష్యే : ఉదగ్రగం
 కూర్పం నిదధాతి !

సూ॥ తత్ర రాష్ట్రభృదసీతి యజ్ఞశాప విశతి ।

మంత్రం : రాష్ట్రభృదస్వాచార్య సంధిమాత్వ జ్యోషం ।

సూ! ఆపః పాద్యా ఇతి దాతా ప్రాహ । మం । ఆపః పాద్యాః
 ఇతి జలకలశం దర్శయిత్వా ।

శ్లో॥ సమో స్వనంతాయ... యుగధారితే వమః అత్ర వరంవృషభం
 వస్త్రాలంకరణాదిభి ర్యథావకాశం పూజయేత్ । అథాగ్నే
 దు త్రతో ర్వహోక్త ప్రకారేణ పునస్సంకల్ప్య ।
 ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శుభలిఖా (మమ) ధర్మార్థ కామ
 మోక్ష... సిద్ధర్థం విత్కాణాం శాశ్వత బ్రహ్మలోకావాప్యర్థం
 చ జన్మాంతరా ద్వృషవిశేష బలేన శుభహన్యస్మిన్ వత్సరీదా
 నం కరిష్యే । ఆవరణ వస్త్రమూచ్చాద్య దంపతీకుశ కుసుమా
 క్షతఫల హిరణ్యదక సహితం తాంబూలం హస్తయోగ్గ్రహీ
 త్వా మహానంకల్ప ముచ్చార్ప్య । అథానంత వీరస్య... వ్య
 గృహోక్త ప్రకారేణ యథాశక్తి సాలంకృత వత్సరీదానం
 కరిష్యే । కన్యాంకనక సంపన్నం ... శ్రీరూపైహ మయా
 కన్యా తుభ్యం శ్రీధరరూపితే । —

వృషభ ప్రవరా

అథోత్పరసర్యంతం గో శ్రాహ్మణాదిభ్య స్పర్శ్యభ్యామహాజనే
 భ్యశ్శుభం భవతు ॥ పారథేయ గోత్రోద్భవస్య ప్రజాపతే
 శ్శుభో న స్తే ॥ కాశ్యప శర్మణః పాత్రాయ ॥ ధర్మరాజ
 శర్మణః పుత్రాయ । వృషభరాజాయ శ్రీ మహావిష్ణు స్వయా
 పాయ వరాయ ॥

గో ప్రవరా

చతుస్సగర పర్యంతం - గో శ్రాహ్మణ ... శుభ భవతు ॥
 దేవపాద గోత్రోద్భవాయా ప్రిలోక పావన్యః గంగాయాః
 పత్నీం ॥ ముమునాయాః పాత్రం । వరస్వత్యాః పుత్రీం
 రత్నగర్భాం మహాలక్ష్మీ స్వరూపిణీ మిమాం వత్సరీం । ధర్మ
 ప్రజాసంపతర్వర్తంతుభ్యమహం సంప్రదదే । దేవస్యత్వా సవతుః

... సతిగృహామి । కాజాత్వా ... ప్రతి గృహాతు ॥ ప్రజా
 పతయే కన్యాం ॥ (రుద్రాయగాం) తతో లగ్నాష్టక చూర్ణి
 కాంచ పతిత్వా స్వస్త్వహానీతి సమాసాణాం... ధ్రువం అయం
 మహూర్త స్సమహూర్తో అస్తు ... సిద్ధిరస్తు ॥ ఆచమ్య ॥
 ... వీర్యర్థం జగత్కర్మాణ్యార్థం యోక్త మాంగల్య పూజాం
 కరిష్యే ॥ మాంగల్య దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది...
 సమర్పయామి ॥

శ్లో॥

మాంగల్యం తంతునానేన జగద్రక్షణ హేతునా కంఠే బధ్నామి
 సురభేత్వం రక్షభువనత్రయమ్ ॥ మాంగల్యధారణముహూర్త
 ... సిద్ధిరస్తు ॥ కపిటాఘాతశేత్యాది యథోక్తవిధినా । తతః
 మాంగళ్యాత్ గోపణం కుర్యాత్ ॥

యజమానః పయసా పత్న్యం జలూ పుష్కర్యః । ప్రథమం -
ప్రజామేకామ సృష్ట్యతాం ॥ ద్వితీయ పర్యామే । పశవో
మేకామ సమృద్ధ్యతాం ॥ తృతీయ పర్యామే ॥ యజ్ఞోమేకామ
సృష్ట్యతాం ॥ చతుర్థం చతుర్థం ॥ శియోమేకామ సృష్ట్య
తాం ॥ ఇతి పృథగ్ కళ్యాణ పద్ధతిః ॥ శతమానం... ॥ పఠిష్యతి ॥

అగ్ని ప్రదక్షిణం

తుభ్యమ్ ॥ పర్యహవన్ అతిగాహే మహిద్విషః ॥ ఇతి ప్రద...
క్షిణం కారయిత్వా । యథాస్థానం నినీయ ॥

వృషాంతే లాంఛన కరణమ్

హరిదేణ-హుతాపశిష్టేన ఆశ్లేశచవృషభస్యాంకే తద్దక్షిణ
పృష్ఠభాగేవా వామకర్ణ మూలేవా లింగముద్రాం శంఖ చక్ర
ముద్రాంవాలాంఛనం కారయిత్వా ॥ తద్వముద్రా మంత్రమ్ ॥

మంత్రం :- యత్రేగాత్రాదగ్నిశా పచ్యమానాదభిశూలం నిహతస్యా
వధావతి ॥ మాతదూభ్యమ్ ॥ మాశిష మాతృజేమ దేవేభ్యస్త
దుశబ్ధోభ్య రాతమస్తు ॥ ఇతి పృథగ్ స్య దక్షిణపాదమూలశ్లోణీ
భాగే అగ్నిత ప్తేనాయనేన లింగాది ముద్రాం లిఖిత్వా (కార
యిత్వా ॥)

భాలాతూరి గో పతిహృత్వా త్యాహ్యస్యా గో పంతుతింసదావృద్ధిం
వృత్వా జగచ్ఛృణం సంపాద్యా త్సైవ తిష్ఠతు - మయానమ
ర్పితం గ్రాసం పుష్కలత్వేన సంస్కృతః స్వీకృత్యోద్ధర గో
భర్తర స్వీకరం - రక్షణం కురు - ఇతి సంప్రార్థ్యేనం వదేత్ ॥

మే వృషభరాజ - అహ్యం శాలాయాం పరిసర ప్రదేశేషు
గోషు పంచారం కృత్వా, గోధిబాభూత్యాత్యాకణాదికంజగ్త్వా
పానీయాదిక మపి) అత్రస్థ - ప్రాంతీయగ్రామ - పట్టణస్థ జన
సమూహం పరిచారకాంశ్చ బాధ కత్వేనయథేచ్ఛం విహర
ఇత్యుక్త్వా స్వేచ్ఛా మార్గేణ విసృజేత్ ॥

జలిప్రదానం

సూ॥ తతో యజమానః పాదప్రత్యక్షనాది శుద్ధిం కృత్వా! అచమ్య
బంధుభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ సస్త్రిదికం దత్వా సూతవప్రస్తు
ధారణంకృత్వా బంధుభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యోజనేభ్యోమృహస్త్వం
దద్యాత్ ॥ సహసిసేపాం మంగళారాత్రికేన సహః మహదాశీర్వ
చనం ప్రాప్య ॥ శతమానం భవతి ... ॥ పఠి తిషతి ॥

ఓం తత్సత్

కామ్య వృషోత్సరనకు కావలసిన వస్తు సామగ్రి

పసుపు, కుంకుమ, తమలపాకులు, వక్కలు, కొబ్బరికాయలు,
వండ్లు, సాంబ్రాణి కడ్డీలు, కర్పూరము, రెండు మంటపారాధనలకు
వస్తుములు, 3 జల ధోవతుల చావులు, 3 జల పెద్దలొలాయి
గుడ్డలు, రవిగ గుడ్డలు 3, కలశము పెద్దది 1 (ఇత్తడి గుండ్డిగ - రెండు
లింజెలు నీళ్ళుచుట్టిది) యూప స్తోభములు (రెండు) ఎదుని ఆవుని

కట్టికేయుటకు) శ్రేకు కఱ్ఱతో 1 చిన్నది ఒకటి పెద్దది చేయించవలెను) హోమమునకు సామగ్రి, తనెడ్డు ఉడికే ఇత్తడిగిన్నె, 1 సాళీపాకం గిన్నెలు 2 మూతపల్లెము, గరిటె, సమిధలు, మోడుగలి లేక రావివి నెయ్యి పంచామృతములు.

గో వృషభ కళ్యాణ సామగ్రి

గోవునకు - ఎద్దునకు వెండి కోమ్ములు వెండి గిట్టలు ముత్యాల తోకలు, అలంకరించటానికి ధోవతులచాపులు, మంగళసూత్రములు 2 తలంబ్రాల చీర రవిక, మెట్టెలు, పెండిజందెము, తలంబ్రాలబియ్యము మానెడు సోలెడు చొప్పున - (2 పల్లెములు, పూలదండలు, పూలు పచ్చిమేత, బియ్యము, పత్తివీత్తులదాణ, చిల్లర డబ్బులు, 100-00 బ్రాహ్మణులు 15 మంది, వీటలు - 2, తుండగుడ్డలు - 5 కొబ్బరి బోండములు - 2, దీపారాధన సామగ్రి ఎద్దును కాల్పుటకు శిల్పిని, ముద్రలకు అర్ధరిచ్చి చేయించవలెను. అతనికి నన్నానపు చాపు ఎద్దును ఆవును ఇచ్చినవారికి నన్నానము.

ఋత్విక్కులకు దక్షిణాలు అశీర్వాచన, పంభావనలు, బ్రాహ్మణ సమారాధన, ఇతరులకు బంధువులకు అన్నదానము, అత్తవారి కట్నములు నవధాన్యములు.

గో ప్రార్థనా

స్తో|| గావోమ మాగ్రతస్సంతు గావోమే సంతు వృషతః గావోమే హృదయేసంతు | గవాంమధ్యే వసామ్యహం || పంచగావస్సము త్సన్నా మధ్యమానేమహోదధౌ తాసాం మధ్యేతు యానందా తస్యై దేవ్యై నమోనమః || యా లక్ష్మీ పర్వదేవానాం యావ దేహే వ్యవస్థితా | ధేనురూచేణ సాదేవీ | మమ పాపవ్యభో హతః ||

వృషభ ప్రార్థనా

ప్రత్యక్షయోధా మూరభ్య | ప్రాగ్భే ర్యోధిపాభవ త్తైవ దక్షిణాంబోధిం | సామ్యాభ్యేరధిపాభవ || ధర్మదేహి యశో దేహి పుత్రాన్దేహి సుసంపదం ఏకోత్తరశతం సంఖ్య కులా నాంతారకోభవ || హిత్వాదేవ ద్విజక్షేత్రాన్ యథేష్టంచ రగోధిప గవామధిపతిహృత్వా | అభీష్టఫలదోభవ | శామ్యవృషోత్సవేపి కేచిత్ వృషభస్య దక్షిణ ముద్రాగేపిండ ప్రదానం కుర్వంతి - గోవృషభపుచ్చే సంయోజ్య తదగ్రేణ తిలతర్పణముపి కుర్వంతి - తదసంగతమితి మత్వా నాత్రలితం తయోగ్గోవృషభయోః ప్రార్థనా ముత్రేణ పితర స్పృశ్యంతి తరంతి || ఇతిశం సర్వం రమణీయం ||

ఇతి సమాప్తః కృతః

వయోవ్రత శాంతి విధి:

అథాతః పయోవ్రత శాంతి విధిం ప్యాఖ్యాస్యామః । ప్రారంభాత్పూర్వస్మిన్ దినే సిన్ధవాల్యామేవ నదీం తటాకంవా శుద్ధజల ప్రదేశం గత్వా । తత్ర శోడవిదీర మృల్లేపనేన విధివ స్మృతికా స్నానం, ద్వాదశ సంఖ్యాకాశ్వత్ ప్రదక్షిణాదికం కృత్వా । గృహ మూగత్య, వరదినే ఫాల్గుణ శుక్ల ప్రతిపత్రిభృతి ద్వాదశీ పర్యంతం ద్వాదశాహదీక్షయా త్రాప్యైక దీక్షయాచా గణాధిపతి పూజాంపుణ్యాహ వాచనేన సహ చార్య బ్రహ్మర్షిగర్వరణం కృత్వా । గృహస్థేశాన్యదిక్పాశ్చ గోమయేనానులిప్య రంగవల్యాదిభి రలంకృత్య, విష్ణు-కవగహ వాస్తు రుద్రదేవానాం మంటప్రతయ మాసాద్య । తేష్వేకైక సిన్ధ పంచప్రస్థ పరిమిత తండులాన్నిక్షీప్య । క్రముక-భుక్త్యోర ఫల - పుష్పాక్షతాదిభి స్తతస్సంక్షేప కల్పాకవిధిసంహిత మృతద్రవ్యై స్సంశోధిత తాలకృష్ణ ప్రతిమావాహన పూర్వక మాదిత్యాది నవగ్రహ వాస్తు పురుషాఽవాహనం - తస్మిన్నేవ వాస్తుమంటపే, ప్రత్యేకం మారనారం రుద్రకలశా వాహనంచ కృత్వా । ప్రాణప్రతిపాంతే యావచ్చక్రిధ్యానాఽవాహనాది షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య । గోదధ్యన్న, కృష్ణ రాన్న - గోక్షీర పాయసాన్న వివేదనేన నిత్యం క్రమాత్ శ్రీకృష్ణ - నవగ్రహ - వాస్తుపురుష రుద్రదేవానాం పూజాం సమస్తాః పరిసమాప్య సమర్పయేత్ । ప్రత్యహం ఋత్విక్రాప్నోద్దైర్వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరీ - శివపంచాక్షరీ - నవగ్రహ మంత్రజప - విష్ణుసహస్ర - లలితా సహస్రనామ వేద పారాయణాది శాంత్యంగ మహామంత్రానుష్ఠాన పురస్కరంయజమాన. గురూప దిష్టమాగ్నేణ, గాయత్రీ మహామంత్రానుష్ఠాన పూర్వక - వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరీ మహామంత్ర పురస్కర

నగ పితృముఖయో స్సంధ్యయోర్మౌటప దేవతా పూజా పరిభర్యా ముఖిలాపామక పారాయణంచ నిత్యం సాయం శాలేహరి వంశ కథాశ్రవణ మపి సమాచరిష్యమాణః నిత్యం వేద బ్రాహ్మణాదీన్ మృషాన్నతాచాది షట్ప్రవృత్త్యా వర్తమానః పత్ని సహితో బ్రహ్మచర్య నిష్ఠగరిష్ఠ శిష్యాఽచారమార్గేణ దీక్షా రక్షణం కుర్యాత్ ॥

అతితత్రయోదశ్యాం ప్రాతర నిత్యానుష్ఠానం పరిసమాప్య । హోమ నిర్వహణార్థ మర్చిజాన్, కామ్యగోదానాంగ మహా లింగార్చనాత్మక రుద్రాభిషేకార్థమేక మర్చిజంచ వృత్త్యా తతః కల్పాక్ష విధివా సమిదాజ్య చదుప్రహీభి శ్చతుర్విధ హోమం తతస్సంత్రాప్తమాన పంఖ్యా మనుష్యత్వ, సమాప్త మమరేతర శతంజా యథాఽవశాశం విర్వర్చ్య పూర్వాహ్నుత్య నంతరం - కామ్యగోదాన సమూచరణం - యథాశక్తి దంపతి పూజాం కృత్వా । సువాసినీనాం మంగళారా ర్చికేన సహ మహాబ్రాహ్మణాశీర్వచనం పాప్ర్య ఋత్విక్రాప్నోహ్యం సతా సతాగ్రానంతరం సర్వేహామిష్ట మృషాన్న దానం కుర్యాత్ । ఏవం కృతవత్సర్గంపత్యోః దేవకీ పుత్రః పుత్రం ప్రసాద్య అచిరేణైవ పంశోద్ధరణం కరిష్యతేన్దేవత్యాహ భగవాన్ వేదవ్యాసో మహర్షిః । మృత్తికాస్నాన ప్రకరణే మృద్గ్రహణార్థ మిమం మంత్ర ముపయోక్తవ్యం ॥

శ్లోః త్వం దేవ్యాదివరాహేణ రసాయాః స్థానమిచ్ఛతా ఉద్భుతాసి నమస్తుభ్యం పాపౌనంమే ప్రణాశయ ॥

ఉద్భుతాసి ... శతభావమునా ఇతిచ ॥



అథ - పయోవ్రత శాంతి ప్రయోగః

గమనిక :- పూర్వజన్మ ప్రారబ్ధముచేతగాని, భూజనాత్మాది మహాపాపకముల చేత గాని, జాతకవక్రమున సర్వదోషాదులుండుటచేత గాని సంతాన ప్రతిబంధక మేర్పడి, వంశమునకు అధాతములేకపోయి నపుడు 45 సంవత్సరముల లోపల నున్నవారు మాత్రమే శ్రీమద్భాగవతాది గ్రంథముల యందు వ్యాసప్రసాద కృతమైయున్న ఈ పయోవ్రత శాంతి చేసికొనిన యెడల ప్రతిబంధకము తొలగి పోయి కృష్ణానుగ్రహముతో తప్పక సంతానము కలుగగలదని యనుభవజ్ఞులు చెప్పిరి. సత్యం భవతు.

శ్లోభూతే వ్రత ప్రారంభకర్మణి-పూర్వస్మిన్దిశే సిన్దవాల్యాం ధర్మపత్నీ సహితో యజమానః నదీం తటాశంవా శుద్ధజల ప్రదేశం గత్వా మృత్తికాస్నానం వాతుణ స్నానం కృత్వా గృహ మంగత్య ప్రయత్నతో షాల్మణ శుక్ల ప్రతిపద్యవసి వంపతి మంగళ స్నానా భూత్వా శుభ్రవస్త్రో కాశేయంవా ధృత్వా ! సంభ్యా సందనాదికం కృత్వా ! బంధుమిత్రాదీన బ్రాహ్మణాంశ్చ పరమాహూయ పరివదాజ్ఞయా పయోవ్రత శాంతిం ప్రాశరేత్ ! ఆచా దీపారాధనం కృత్వా !

మంత్రం :- ఓం తేహింవాద ... సుమతైతు !

శ్లో! యశ్చివో నామరూపాభ్యాం ... సర్వతో జయమంగళం ! అయం ముహూర్త స్సభుముహూర్తోఅస్తు ! సుముహూర్తకాలే మూర్ధ్యాదీనాం ... ఫల సిద్ధిరస్తు !

శ్లో! శుకాం బరధరం విష్ణుం ... సర్వవిఘ్నాన్ శాంతయే ! తదేవ లగ్నం ... సర్వభ్యో మహాజనేభ్యో నమః !

అచమ్య - ఏవంగుణ శుభలిఖా శ్రీమతః గోత్రస్య నామ ధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య (మమ) జన్మాంతర ప్రారబ్ధ సకాత్ సంభావితానవత్య ప్రతిబంధక క్షోప నివృత్తిద్వారా శ్రీమహాదేవ కృష్ణప్రసాదేన నీమమేవ సుజీవ సుపుత్రానామహర్షరం జ్యోతిర్భాగ విధానేన ద్వాదశశాపాదీక్షయోసగమ వయోవ్రతానాభ్య శాంతిం కరిష్యమాణ సదంగత్యేనతదాచా శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం ... స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే ! ఆచా నిర్విఘ్నం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే !

ఓం గణానాంత్యా గణపతిగ్ం మాతామహే ... స్వస్తిసంభా

ధేవ్యధయన్తో అస్తు ... శుభగ్ం శుభమే !

పునరాచమ్య ... ఏవంగుణ ... శుభలిఖా మయాసంకల్పితే సగమా పయోవ్రత శాంతి కర్మణి ! ఆచార్య బ్రహ్మర్షిగర్వ రణం కరిష్యే ! మయాసంకల్పితే ... కర్మణి-ఆచార్యంత్యా జాహం జ్యేష్ఠా-వృద్ధా-వృద్ధా-బ్రహ్మణంత్యా మహావృతే - వృత్తో-ఽస్మితి - ప్రతిపదనం ఇత్యాచార్య బ్రహ్మచరణా సంతరం పాశుదేవ ద్వాదశశాక్షరీ - శివసంపాక్షరీ - సక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది జపగ్రహ మంత్రజప - విష్ణుసహస్రనామ తేనపారాఘాదాదీ స్వస్మదర్థం భవంతే! శురగ్రాంతియజమానో బ్రాహ్మణాన్ వదేత్ ! కరిష్యామితి ప్రతిపదనం బ్రాహ్మణానాం ! పర్యాప్య ... సర్వం జయతి ! శతమానం ...

ప్రతి శిష్యత !

సూ॥ తతః పంచగవ్య ప్రాశనం కుర్యాత్ ।

శ్లో॥ యత్సగస్తి గతం పాపం । దేహే తిష్ఠతి మామకే ।

ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్ని మివేంధనం॥ ఇతి సంప్రాశన్య
(పంచగవ్య ప్రాశన విధాన మస్మిన్ గ్రంథే రజస్వలా వివాహ
ప్రాయశ్చిత్తే ద్రవ్యవ్యం ॥)

సూ॥ తతః ప్రతిమాతోధన పూర్వక మంటనత్రయ దేవతాఽవా
హనం కుర్యాత్ ।

శ్లో॥ దధి సర్పి మధుక్షిరైః ... శోధయే త్రతః ।

మంత్రం :- ఆప్యాయ స్వసమేతుతే... తానోముంచత్సగ్ం హసః ।

ఇతి పంచామృతైః ప్రతాశ్య । ప్రత్యస్య గంధపుష్పాక్షతై
రభ్యర్చ్య ।

సూ॥ తతః పక్ష్యమాణైః పౌరాణిక మంత్రై ర్వాసుదేవ ద్వాద
శాక్షరీ మంత్ర సంపుటిత విష్ణుగాయత్రీ మహామంత్రేణచ
శ్రీకృష్ణ ప్రతిమా మావాహ్య ।

శ్లో॥ 1. సమస్తుభ్యం భగవతే పురుషాయ మహీయనే । సర్వభూత
నివాసాయ వాసుదేవాయ నామీదే ॥ 2 ॥ సమోఽవ్యక్తాయ
సూక్ష్మాయ ప్రభాన పురుషాయచ । చతుర్వింశ గుణజాయ
గుణసంఖ్యాన హేతవే ॥ 3 ॥ సమో ద్విశీకే త్రిపదే సతు
శృంగాయ తంతవే । సప్తహస్తాయ యజ్ఞాయ త్రయీ విద్యా
త్మనే నమః ॥ 4 ॥ సమశ్శివాయ దుద్రాయ సమశ్శక్తిధరా
యచ । సర్వవిద్యాఽధిపతయే । భూతానాం పతయే నమః ॥

5. సమో హిరణ్య గర్భాయ । ప్రాణాయ జగదాత్మనే ।
యోగైశ్వర్య శరీరాయ సమస్తే యోగహేతవే ॥ 6 ॥ సమస్త

ఆదిదేవాయ దేవదేవాయ లే నమః । నారాయణాయ ఋషయే
సరాయ హరయే నమః ॥ 7 ॥ సమో మరకతస్యామ వపుషేఽ
ధిగతశ్రియే । కేశవాయ సమస్తుభ్యం నమస్తే వీతవాసనే ॥ 8
త్వం సర్వవరదః పుంసాం । పరేణ్య వరదర్థ । అతస్తే
క్రేయసే ధీరాః పాదరేఖ ముపాసతే ॥ 9 ॥ అన్యవర్తం తయం
దేహా శ్రీశ్చ యత్పాద పద్మయోః । స్పృహయంత ఇవా
మోదంత భగవాన్ మే ప్రసీదతు ॥ మూలం ॥ నారాయ

ణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి తనో విష్ణుః ప్రచోది
యాత్ ॥ ఇతి ప్రథమమంటచే శ్రీకృష్ణమావాహ... స్థాప... మి
... నీయం ॥

సూ॥ తతః సప్తగ్రహోప గ్రహారాధన ముద్రాద్యష్ట దిక్పాలకాఽ
వాహనం కరిష్యే ॥

మంత్రం :- ఆకృష్ణేన ... మవ్యతి కేశవే ॥ ఇతి ద్వితీయ గ్రహ
మంటచే గ్రహ నావాహ్య ॥

సూ॥ తతః వాస్తోష్ఠతేతి వాస్తుపురుషాఽరాధనం కృత్వా । ఏతస్మి
న్మే స మంటచే ప్రత్యేకం కద్రుదాయేతి రుద్రకలశాఽవాహ
నం కుర్యాత్ ॥

మంత్రం :- వాస్తోష్ఠతేతి వాస్తో... శంచకుష్మదే ॥ వాస్తు పురుష

మూవాహనం ... కుర్వా... నీయం ॥ కద్రుదాయ వచేతస

... న్నాడే || తమ్మరుమాయ ... చోడయాల్ || ఇతి వాస్తు
మంటపే రుద్రమావాహయామి ... స్థా ... నీయం ||

నూ|| తతః ప్రాణప్రతిష్ఠాకృత్యా పురుషసూ క్షవిధానేన హోడకోప
చార పూజా కుర్యాత్ ||

అశమ్య ... పూర్వోక్త ... కుభటితా సమాచరిత పయో
మత శాంత్యంగత్యేవ మంటప త్రయాభిహితానాం దేవా
నాం సశక్తికానాం వీర్యరం యానచ్చక్తి ధ్యానాది హోడ
కోపచార పూజాం కరిష్యే || కలశస్య ... సన్నిధిం కురు ||
ఆయాంతు శ్రీకృష్ణ నవగ్రహ వాస్తుపురుష మృతుర్జయ
పూజార్థం (మమ) దురితక్షయ కారకాః | కలశోధకేనపూజా
ద్రవ్యాణి సంప్రేక్ష్య | దేవమాత్యాశంచ సంప్రేక్ష్య వీర
పూజాం కుర్యాత్ || ఆధారశక్తిస్య సమః మూల ప్రకృత్యై
సమః | మత్స్యాయ సమః | కూర్మాయ సమః | అనంతాయ
సమః | శేషాయ సమః | గరుడాయ సమః | పాద్మరేద్వార
శ్రియైసమః | ధాతౌ సమః | విధాతే సమః | దిక్షిణద్వారే
ద్వార శ్రియైసమః | చండాయ సమః | ప్రసంజాతానమః |
పశ్చిమద్వారే ద్వార శ్రియైసమః | జయాయ సమః | విజ
యాయ సమః | ఉత్తరద్వారే ద్వారశ్రియై సమః | బలాయ
సమః | ప్రబలాయ సమః | చిచ్ఛక్తిస్య సమః | మాయాశక్తిస్య
సమః | గంగాయై సమః | యమునాయై సమః | దిగ్దేభ్యో
సమః | కేసరేభ్యో సమః | తస్యశ్చేత్వేతద్వీతాయ సమః |
శ్చేతద్వీపమధ్యే వేదికాయై సమః | వేదికుధ్యే కల్పవృక్షాయ
సమః | కల్పవృక్షసాధస్తా దగ్రిత్యై సింహాసనాయ సమః |
తస్యోక్త్యై సచరితాశ శ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మణే సమః ||

ప్రాణ ప్రతిష్ఠా

అస్య శ్రీ ప్రాణప్రతిష్ఠాపన మహా మంత్రప్రసంగః ... శ్రీకృష్ణ
నవగ్రహ - వాస్తుపురుష రుద్రకలశ - దేవతా ప్రాణప్రతిష్ఠా
సిద్ధ్యశ్చ జపే వినియోగః || అం కం ఖం గం ఘం చం ... చిరం
తిష్ఠంతు స్వాహా ||

స్వామిన్ సర్వజగన్నాథ ... కురు || శ్రీకృష్ణ నవగ్రహవాస్తు
పురుష రుద్రకలశ దేవతాః సుసిరా భవంతు ... సిరాసనం
కురుత || ప్రసీద || ప్రాణప్రతిష్ఠాంగ లఘుపూజాం కృత్యా
నీరాజయేత్ ||

పూజా ప్రారంభః - సహస్ర శీర్షే త్యావాహనం || సహస్ర శీర్షా

పురుషః ... యర్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా ... నవగ్రహ
వాస్తుపురుష రుద్రాది మంటప దేవతా సహితః శ్రీకృష్ణ
సుగ్రీవీత స్ఫుప్రసన్నో వరదో భవతుః | ఏతత్పూజాఫలం శ్రీ
కృష్ణ దేవతార్చనా మస్తు || శ్రీకృష్ణ ప్రసాదం శిరసాగృహ్య
మీఠా - పూజా పుష్పం శిరసి ధారయేత్ || అత్ర పూజాయాం
నిత్యం విష్ణుసహస్ర - శివసహస్ర - లలితా సహస్ర నామావళి
యో వక్తవ్యః || (పురుషసూక్తపూజా విధిస్తు ఇతః పూర్వ
మీవాఽస్మిన్ గ్రంథే ముద్రావిత్ || తత్ర ద్రష్టవ్యం ||) ద్వారశ్చ
పర్యంత మీన ముఖ యో స్సంధ్యయోః పూజావిధిస్తు నిర్వర్త
నీయా || త్రయోదశ్యాం విధిప్రకారేణ హంత్యంగ హోమం
పూజాహుతిం - కామ్యనోదానంచ కృత్యా క్రతు సమాప్తిం
కుర్యాత్ ||

హోమ ప్రకారః

అత్ర హోమ నిర్వహణాఽధికారిణోఽర్హిణో వరణీయాః ।
తేషు మహాలింగార్హునారుష శివపూజా నిర్వహణార్థ మేకం
మంత్రమూర్తి మర్విగ్ధరం ప్రత్యేకం వరయేత్ । సమా
చరితేఽస్మి పయోవ్రత శాంతిహోమ కర్మాణి - ఆచార్యం -
బ్రహ్మణం త్వానహం సృణే - వృణోఽస్మి ప్రతివచన
మాచార్య బ్రహ్మణోః । హయా సంకల్పితే...హోమకర్మాణి
కామ్యగోదానాం మహాలింగార్హునేన శివపూజా మున్నదరం
భవంతః కుర్వంతు ॥ కరిష్యామ ఇతి ప్రతివచనం ॥ మయా...
కర్మాణి చతుర్విధహోమ మున్నదరం భవంతః ... కరిష్యామ
ఇతిచ ।

ఆచమ్య...పూర్వోక్త...శుభలిథా అస్మత్కృత పయోవ్రత
శాంతి కర్మాణి తద్దేవతా ప్రసాదేన మనోరథ ఫలసిద్ధ్యరం సమి
దాజ్య చదుప్రహిభిశ్చతుర్విధ హోమం కరిష్యే ॥ స్వహస్త
ప్రమాణేన నిర్విరళ కుండ శుద్ధిం కుర్యాత్ ॥ తత్రాఽగ్నిం పృథి
షాప్య ... షట్పాత్ర పయోగాద్యాజ్య హోమాంతే
ప్రథానావచుత్తీర్హత్యా ॥ తతస్పృచ్యపస్తీర్య ... పృథ్వీ
భూరయతి ॥ ఓం. అగ్నయేస్వాహ ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ ఇతి
ముఖాఽహుతిం హుత్యా ॥ పునస్పృచ్యపస్తీర్య.. పృథ్వీ
భూరయతి ॥ పృథమతః మూలసంపుటిత విష్ణుగాయత్రీహవనం ॥
నారాయణాయ ... తన్నో విష్ణుః పృచోదయాత్వాహ ॥

నారాయణా యేదం ॥ ఇత్యస్తోత్రం శతంవా, సహస్ర మేకవింశతి
సంఖ్యయావా యథాఽవకాశం జహుయాత్ ॥

నవగ్రహ :- అకృష్ణేన రజసా ... నిపత్యక్ భాస్విహా ॥ సూర్య
గ్రహయేదం ॥ బ్రహ్మదేవానాం ... వివస్వాహ ॥ కేతుగణ
ప్రత్యగ్ని దేవతాయై బ్రహ్మణ ఇదం ॥ ఇతి గ్రహణామేకా
వృత్యా జాతవేదసేత్యాద్యుప దేవతా మంత్రాణామవ్యక్త
కేనావృత్యా యథావకాశం జహుయాత్ ॥

తామృతురుష :- వాస్తోష్యతే ... చతుష్పదే స్వాహ ॥ వాస్తోష్య
తమ ఇదం ॥ రుద్రః :- కర్తృద్రాయ ప్రచేతన ... వృదే
స్వాహ ॥ రుద్రాయేదం ॥ గౌరీమాయ సలిలాని...పరమే
వ్యోమన్ భాస్విహ ॥ గౌర్యా ఇదం ॥ ఏవమహోతరశత మేకా
దశ సంఖ్యయావా రుద్రహవనం కృత్యా పరిసమాప్య ॥
ఇధృసన్నహనా కృద్భి స్సగ్ స్మిశ్య ... చిత్తంవ స్వాహ... ॥

చిత్తాయేదం ॥ ఇత్యాది...అయాద్యంతే యదస్య కర్మాణ ఇతి
దర్వా పరిధిస న క్తి - బర్హి సమంజనం కృత్యా! పరిధిపహ
రణం కుర్యాత్ ॥ విశ్వాన్ దేవా మదిశ్య ॥ సగ్ సావేణా
భిజహోతి ॥ మం ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో వసుభ్యో రుద్రేభ్య
అదితేభ్య స్వాహ ॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య అదిత్యేభ్య స్సగ్
సావగ్ గభ్య ఇదం ధమమ ॥ అస్మిన్ బ్రహ్మతే పయోవ్రత

శాంతి కర్మకి జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సంభావిత సకలదోష నిర్హం
 కార్మ మవిజ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం... కామా
 స్సాన్విహః॥ అగ్న్యే వసునీశా యేదం॥ భువస్సాహః వాయవ
 ఇదం॥

ఆతమితోః ప్రాణానాయమ్యః॥ ఓం భూః... బ్రహ్మభూర్భు
 వస్సువరో॥ పతావత్పర్వతం నానా ప్రకారేణ సంభావిత
 సకల దోష నిరహరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ సర్వ
 ప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువస్వాహః॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥

పూర్వాహుతిం కుర్వాత్

అదిత్యే మగ్న్ స్థాః... ప్రాసావీః పూర్ణపాత్ర - బ్రహ్మవిసర్జ
 నాంతేఽగ్ని ప్రదక్షిణాదికం నిర్వర్త్య - హోమశిష్టాఽన్నేన
 అష్టదిక్షు బలిం దత్వా॥

కామ్యగోదానం

నూ॥ తతః మౌటవశ్రయ సావ్విధ్యం గత్వా॥ బ్రాహ్మణముభ్యర్చ్య
 విధిప్రకారేణ శివపూజా దక్షిణా ప్రతినిధిత్యేన కామ్య
 గోదానం కుర్వాత్॥ అపారాధ్యయ దశగావ స్సవత్యాం స్వర్ణ
 రత్నముణిమయ భూషితాం వృషభై కాంగాం దద్యాదితి
 బోధాయనో క్తత్వాత్ అత్రశివపూజా దక్షిణా ప్రతినిధిత్యే
 నేత్యుక్తం తత్సాన్నిధిస్తేన గ్రాహ్యం॥

కామ్యగోదాన విధి:

నూ॥ గోమయేనో లిప్తదేశే ద్రోణపరిమిత కార్యాసం నిధాయతత్ప్ర
 రితః యవ గోధూమ ప్రీతుంగు తిల్లపీహ శాలిష్యామూళ పప్ర
 ధాన్యాని ద్రోణపరిమితంవా యథాశక్తి నిధాయ తదుపరి
 స్వర్ణమయీం విష్ణుప్రతిమాం నిధాయ వస్తుద్వయం సంవేష్య
 శత్రురణః దుశూల బుద్ధేక్షు ఖండనిర్మిత ఉడుబోపరి సవత్సాం
 గానివేశ్య॥

గోదాన సంకల్పః

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య నామ
 ధేనుస్య ధర్మపత్నీ సకుటుంబస్య (మమ) జన్మాభ్యాసాది జన్మ
 ప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం మధ్యేవర్తనికాలేసంభావితానాం
 సంపాతకోప పాతకాది సకలవిధ దురిత విశేషేణ సంశ్చ
 మిత పుత్ర పంతాన ప్రతిబంధక నివృత్తిద్వారా మహాదేవ
 శ్రీకృష్ణప్రసాదేనసుపుత్రాఽవాప్యర్థం శ్రీమత్ప్రపురసుందరీ
 మహావీర శక్తి సంయుత శ్రీకైలాస శారీశంకర వీర్యవంశ
 బోధాయనోక్త సూత్ర ప్రకారేణ శతరుద్రీయమహాలింగార్చ్య
 నాంగత్యేన మత్కృతే వగ్రహ పయోవ్రతస్య సంపూర్ణఫలా
 ఽవాప్యర్థం కామ్యసిద్ధి గోదానం కరిష్యే॥ తదాదా విధుర్వక్త
 గో పూజాం కరిష్యే॥

గో పూజా

గో॥ అగ్రచాదాభ్యాం వమః గంధ పుష్పక్షతాన్నిక్షిప్య
 గో॥=శ్చింగాభ్యాం కమః గంధ-క్షిప్య, గో॥=సం-ధాభ్యాం
 వమః గంధ-క్ష్య, గో॥ జంభుస్య చాదాభ్యాం వమః గంధ-క్ష్య॥
 గో॥=పుద్గాభ్యాం వమః గంధ-నిక్షిప్య, గో॥=సర్వాంశభ్యో
 వమః గంధ - నిక్షిప్య॥

గో సర్వాంగపూజా

నందినైవ్య సమః గో జానునీ పూజయామి జగద్రక్షతాయై నమః
గో కటిం పూజయామి । శ్రీమత్సైవ్యసమః గో పృష్ఠం పూజ
యామి । పవిత్రాయై నమః గో కంఠం పూజయామి । సు
శీలాయై నమః గో శృంగే పూజయామి । యజ్ఞసాధనాయై
నమః ॥ గో ముఖం పూజయామి । విశ్వస్వస్థు ప్రణాశినైవ్య
సమః గో శిరః పూజయామి ॥

శ్లో॥ జగన్మాత ర్జగత్పూజ్యే జగద్ధాత్రి జగన్మయే గంధం గృహణ
సురభి మయాదత్తం సురప్రియే గో గంధం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ జాతీ కుంకుమ సంయుతాన కరవీరాదిభిర్వృతాన్ అక్షతాంశ్చ
సువర్ణాభాన్ గృహణ సురవల్లభే॥ గో పుష్పాక్షతాన్ సమర్ప
యామి ॥ చందనాగరు కస్తూరీ కర్పూరేణ సమన్వితః కపిలా
ఘృత సంయుక్తో నా ర్థూః ప్రతిగృహ్యతాం॥ గో ధూపమా
ప్రసూపయామి ॥ ఉపంద కృత్సర్వలోకే దేవాతాంద సదా
ప్రియే నా స్త్వం పాహిజగన్మాతః దీప్తాయం ప్రతిగృహ్యతాం
గో దీపం దర్శయామి॥ ఆచ్ఛాదనం గవేదద్యాత్ సవ్యం శుద్ధం
సునిర్మలం సురభిర్వృతదాసేన ప్రీయతాం పరమేశ్వరి ॥ గో
వత్ప్రం సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ నురభిర్వైష్ణవీ మాతా నిత్యం
విష్ణుపదేస్థితా ఘాసం గృహణ గోమాత్ । త్రాతు మర్హసి
మాం సదా ॥ గో ఘాసం పమర్పయామి ॥ శ్లో॥ కృపరాన్న
సమాయుక్తం గో ఘృతేన పరిపుతం నై వేద్యంచ మయాదత్తం
సురభిః ప్రీయతామితి గో నై వేద్యం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ పూగీఫలం కర్పూరం నాగవల్లి దర్భద్యుతం సౌరభేయ సమ
స్తభ్యం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం ॥ గో తాంబూలం
సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ నమో గోభ్యై శ్రీమదభివ్యః సౌరభే

యోభ్యో మీమ న మోబ్రహ్మ సుతాభ్యశ్చ పవిత్రాభ్యో
జయోవయో ॥ ఆత్మ ప్రదక్షిణ నమోగౌరవాన్ సమర్ప
యామి ॥

గార్హ మూగ్రత వృంతం గార్హోమే సంతం పృష్ఠతః గార్హోమే
హృదయే సంతం గవాల తు ధ్యే : ససామ్యహమ్ ॥ యాలక్ష్యే
స్వర్గభూతానాం యాచదే వేష్యనస్థితా ధేనురూపేణ సాదేవీ
మమ శాంతిం పయచ్చతు ॥ దేహసాయాచ రుద్రాణి శంక
రస్య నదాప్రియా ధేనురూపేణ సాదేవీ మమ శాంతిం ప్రయ
చ్చతు ॥ ఇతి గౌర సంప్రార్థి ॥

గో దానం

తదంగ బ్రాహ్మణ పూజాం కరిష్యే ప్రాజ్ఞుభాః ప్రయచ్ఛంతి
ప్రత్యర్జుభాః ప్రతిగృహ్యంతి ॥ శ్రీ మహావిష్ణు స్వరూపస్య ఇద
మాసనం = సుభాసనం శ్రీ మహావిష్ణు స్వరూపా బ్రాహ్మణా
ఉభాభ్యా మిదంపః పాద్యం । సుపాద్యం ప్రత్యేశయితారం
దక్షిణ భావాల ముపస్మృత్యైవ తైవా బ్రహ్మణ్య దేవాయ =
గోవిందాయ నమోనమః = సమోస్యనంతాయ = ధారిణే
నమః ఇతి పాదా ప్రత్యేశ్య ॥ శ్రీ మహావిష్ణు స్వరూపా
గ్రాహ్యణాః యథాభాగశః అమీవో గంధాః సుగంధాః
అలంకరణార్థా ఇమే అక్షతాః సంతర్జితాః సకలారాధనై
శ్లోభనమస్తు ॥

అస్మై బ్రాహ్మణాయ యజ్ఞశ్శాఖాధ్యాయినే గోతోద్భవ
దాయ ... నామ బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగహీతే... శ్రీమాన్
గోభ్యః వేంకటకృష్ణ నామధేయః - ధర్మపన్నీ సమేతోహం
దాన్యమానాం అస్మాగ్గం గోమయేనానులిప్తాయాం భువి స్థాపి
తోక్త సప్తధాన్య సమేత తారాస్వ పర్యతోపరి కాంస్యపాత్ర

స్థిత వస్త్రద్వయ వేష్టిత రజత సువర్ణ ప్రతిమా సమతాం దుకూల బద్ధేక్షు ఖండనిర్మితోదుభోపరి ప్రితాం కామ్యునిధి సంజితాం స్వర్ణ కృంగీం కాప్యుఖురాం తామ్రమృషాం కాంస్య కోహనోపేతాం ముక్తాలాంగూలాం వస్త్రాలంకార సంయుక్తాం సవత్సాం పయశ్శీనీం ఇమాం గాం అస్మాశ్చ మనేక జన్మాభిర పంచపాతకోప పాతకాది దుష్కర్మ నిమిత్త సంప్రాప్త పుత్ర జన్మ ప్రతిబంధక రూపాది సకలదురిశ్టయేణ సుతేవసుపుత్రా వాప్తి మనోరథ ఫలసిద్ధిద్వారా విహితాముష్మిక ఫలప్రాప్తి లాభేన నిరతిథయ పరసంభావం ద సిద్ధ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదే నమః । ఇతి ఊక భారాపూర్వకం భేనుపుష్పం ప్రత్యజ్యభేన బ్రాహ్మణేన గ్రాహ యిత్యా । హరి సద్దళ కృత్యోపాస్య దేవస్య త్వతి ప్రతి గృహాతి । మం । దేవస్య త్యా ... దుద్రాయ గాం ... ఇతి మంత్ర సన్నామః ।

ధారాదత్తం

అనేన అస్మత్కృత కామ్యునిధి సంజిత గోదానేన భగవాన్ సర్వాత్మక శ్రీమహాదేవో విష్ణుస్సుప్రీతో వరదోభూత్వా । ధర్మపత్నీ సకుటుంబస్య (మమ) సకల సత్కామ్యునిధి కరో త్వితి భవతో బృహంతు = సకల సత్కామ్యునిధిం సిద్ధిం కరోతు. ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ ।

గోమతి జపః

గోమతి గావస్సురభయోవిత్త్యం గావో గున్ధులం గంధికాః గావః ప్రతిమా భూతానాం గావస్సు స్వయంసం మహత్ । ఇతి ॥ జపేత్ ॥

గో సమస్కారః

సమోగోభ్యః శ్రీమతీభ్యః పౌరశేయీభ్యః ఏవచ । ఏమో బ్రహ్మసుతాభ్యశ్చ పవిత్రాభ్యో సమోవమః । ఇతి గాం నమ స్కృత్య తత్సర్వం ప్రదక్షిణీకృత్య దండవత్ప్రణామ్య ।

బ్రాహ్మణ ప్రార్థనా

ఇష్టయాప ద్విజశ్రేష్ఠ పం క్తిపావన భూసుర సదక్షిణా మయా తుభ్యం దత్తాశాః కామ్యునిధిదా ॥ ఇతి బ్రాహ్మణం ప్రార్థ్య ॥ ధేనుం బ్రాహ్మణేన గ్రాహయిత్వా తస్మిన్ గ్రాహ్యణ గృహం నయేత్ । ప్రతిమా ద్రవ్యాకావే క్షనుమాత్రంవా దద్యాత్ । తదభావే తత్సర్వరూప భూత గో ప్రతిమాం స సత్సాంవా మూల్యంవా దద్యాత్ ।

సూ॥ తతః మంటపత్రయ పునః పూజంతే ॥ సమస్తభ్యం భగవ తేత్యాద్యాపాహన పమయ శ్లోక దశకై స్సహాభిలాషాష్ట కేన ప్రార్థనం కృత్వా । మంటపోద్వారసం కుర్వాత్ ॥ యజ్ఞేన

... సంతి ధేవాః ॥ సహివార శ్రీ కృష్ణ పరమాత్మనే నమః యథాస్థానం ప్రవేశయామి ॥

సూ॥ తతః శ్రీకృష్ణ ప్రతిమా సహితం మంటపత్రయమాచార్యాయ దద్యాత్ ॥ తతః భద్రవీతే నివేశ్య వాస్తవమంటపస్థిత దుగ్ధ కలశోదకేనాబ్జింగైశ్చి చాచ్ఛతి మంత్రైశ్చ దండతోస్య శౌరసం కుర్వాత్ ॥

మంత్రం :- అహోహిమా ... నిగత ॥ ఏవమూన స్సువననః ... జాతి

వేదా మూర్తయంత్యా పునాతు || ఇత్యాది సహనావవతు...
శాంతిః ||

సూ|| తతః వస్త్రాదిభి రలంకారం కృత్యా సభాం నమాసాద్య సుపా
నీనీసాం మంగళారా ర్తికేన సహ మహా బ్రాహ్మణాభీర్వచనం
ప్రాప్య | ఆచార్యార్చి ర్విగ్రాహ్యహృదేభ్యోద్భవేణ తాడిబూలాది
భిసోషయంత్యా మృష్టాఽన్నం దద్యాత్ తద్భుక్త కేషాన్నా
దికం స్వయః భుంజీత || దీక్షాం విస్మజేత్ || ఇతిశం ||



అభిలాషాష్టకం

విశ్వానర ఉవాచ :-

1. ఏకా బ్రహ్మైవాఽద్వితీయః సమస్తా సత్యం సత్యం సహనానా న్ని
కించిత్ | ఏకో రుద్రో నద్వితీయోఽవతత్తి | తస్మాదేకం త్యాం
ప్రపద్యే మహేశమ్ || 2) ఏకః కరాత్యంహి విశ్వస్యశంభో
నానాయాశేష్యైర్గరూపోఽస్యహవః యద్వత్ పత్యర్క-ఏకోఽ-
ప్యనేక సస్మాన్నాన్నం త్యాం వినేశం ప్రపద్యే || 3) రక్షా
పర్వశ్చక్తి కాయాంవ రాభ్యం వైరః పూర్వస్యైగాభ్యే
మరీచౌ యద్వత్ ద్వద్విష్వక్వేష ప్రపంచో యస్మిన్ తాతే
తం ప్రపద్యే మహేశమ్ || 4) తోయేశైత్యం దావాకత్యం
వహ్నీ తాపోభావం శీతిభావం ప్రసాదః పుష్పగంధో దుగ

మధ్యేచ .. సర్వీర్యతచ్ఛంభోత్సం తతస్యాం ప్రపద్యే ||
5) శబ్దం గృహ్యేస్య శ్రవస్యంహి శిష్యగ్రహణ స్త్యంవ్యంహి
రాయాసి దూరాత్ వ్యక్షః ప్రశస్యేస్యం రసజ్ఞేవ్య జిహ్వః
కస్యాం పమ్యక్సేత్స తస్యాం ప్రపద్యే || 6) నోవేదస్యో
మీశసాక్షా ద్వివేద నోవావిష్టుర్నో విధాతాఽఖిలస్య నో
యోగీంద్రా కేంద్ర ముఖ్యాశ్చ దేహః భగ్నోవేదత్యామతస్యాం
ప్రపద్యే || 7) నోతేగోత్రం నాశిజన్మాపి నాభ్యానోవారూపం
వైవశీలం నదేశః | ఇత్రం భూతోవీశ్వర స్త్యంత్రితోక్త్యాఃసర్వాన్
కామాన్ పూరయే సద్భజేత్సాం || 8) త్వత్సర్వం త్వంహి
సర్వం స్మరాశే త్వం కారీశ స్త్యంచ నగ్నోతి శాంతః | త్వం
వైవృద్ధస్యం యువాత్వంచ బాలః తత్కిం యత్సం | నాస్య
తస్యాం నతోస్మి | 9) స్తుత్యేతి భూమనా నివహత విషః
స శండవద్యా వదతీవ హృష్టః తావత్సృజాతోఽఖిల వృద్ధ
వృద్ధః ప్రోవాచ భూదేవ వరం నృశీహి || 10) తత ఉత్తాయ
హృషిష్టాత్యా మునిర్విశ్వానరః కృతీ ప్రత్యబ్రవీత్కిమజ్ఞాతం |
సర్వజ్ఞస్య తప్రభో || 11) సర్వాంతరాత్మా భగవాన్ సగ్య
స్సర్వప్రదో భవాన్, యాచ్యాం ప్రతినయ్యకోమాంకిమీశో
దైన్యకారిణీ || 12) ఇతి శ్మత్యా వచస్సయి | దేవో విశ్వా
నరస్యహి కుచేశుచివ్రతస్యాపి | కుచిర్విత్వాఽబ్రవీచ్ఛిమః ||

బాల ఉవాచ :-

13) త్వయాశుచే కుచిష్యత్యాం | యోభిలాషః కృతోహృది అచి
రక్షానకాలేన | స భవిష్యత్య పంశయః || 14) తవపుత్ర
త్వమేష్యామి | కుచిష్యత్యాం మహామతే భాత్యో గృహవతి
ర్వాహ్నా | కుచిస్సర్వామరప్రియః || 15) అభిలాషాష్టకం
పుణ్యం | శ్లోత్రమేతద్వేదమృతం అమృదిత్రికాల పరనాత్ ||

కామదం శివస్మార్తా ॥ ఇత్యాది ఫలశ్రుతిః కౌస్తుభే ॥ ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కాశీఖండే విశ్వేశ్వరస్తోత్రం సంపూర్ణం ॥

ప్రయోగవ్రత శాంతికి సామగ్రి

పసుపు, కంకుమ, తములపాకులు, వక్కలు, అరటిపండ్లు, కొబ్బరికాయలు, పూలు, పూలదంటలు, ఖర్జూరములు, గంధపు డబ్బాలు, విభూతిపండ్లు (6), పాంబ్రాణికడ్డిలు, కర్పూరము, కలశములు-చిన్నవి (12), పెద్దకలశము-1 (ఇత్తడిగుండిగ), మంటపారాధనకు పీటలు-పెద్దవి (3), ధోవతుల చాపులు (4), దీక్షావస్త్రములు, యజమానికి-పత్నీ-బుత్తికులకు, పెద్ద అంగవస్త్రములు 2 జతలు, తుండ్రు (16), రవిక గుడ్డలు (20), దంపతి పూజలకు చీరలు, ధోవతులు, యజమానికి అత్తచారి కట్నములు, పెద్దలకు ఎవరికైనా పెట్టి దలచిన వస్త్రములు, శాలక్యవృక్ష విగ్రహము నెండిది (అంబాడే కృష్ణుడు) పంచామృతములు, పంచగవ్యములు, పంచపల్లవములు, నల్లమృత్తికలు - మారేడుదళములు, తులసిదళములు, నిత్యము పెరుగన్నము నివేదనకు, పులగము, పాయసము, కుండనిర్మాణము హోమద్రవ్యములు, గూర్జాహుతి ద్రవ్యములు, నెయ్యి, సుకుం, స్రువము, నేరు ఉడికే ఇత్తడిగిన్నె 1, మూతగరిబె 1, కప్పగిన్నెలు (4), దీపారాధన సామగ్రి, భోజన పదార్థములు, బుత్తికులు (12) మంది, పెన్నచూస, కోజు అపుపాలు అపుపెరుగు, అపునెయ్యి, చారంబంటి (1).

గోముఖ వ్రసవ శాంతి విధిః

(ప్రయోగ పారిజాతా దుద్యతం)

అథోక్తస్య శామకర్మణో దుష్టనక్షత్ర తిథి లగ్న జాతానాం శాంతివనోమపురస్కరం కర్తవ్యత్వాత్తత్ప్రతిపదోక్తశాంతయో నక్షత్రే ॥ తత్ర తావత్పురస్కరిష్ట శాంతి సాధారణత్వా ద్గోముఖ వ్రసవశాంతి కర్మాదా వక్ష్యతే ॥ తత్రగర్గః ॥

శ్లో॥

ప్రణేపత్య రవిం పత్యే ప్రాయశ్చిత్త మనుస్మరన్ సర్వారిష్ట వివాశాయ యదుక్తం క్షౌత్తిపార్ణవే ॥ మాత్రరిష్టే-స్మితరిష్టే అత్యాగ్రీష్టే తక్షణేష ప్రాయశ్చిత్తం తదా కుర్యాత్తత్ర దోషస్య శాంతయే ॥ పూషాఽశ్వినో గృతౌ సార్వమఖా చిత్రేందు మూలకే ఋషేష్యేతేషు జాతస్య కుర్యాద్దోషననం తథా ॥ జన్మనేవా త్రిజన్మనే శుభే వారే శుభేదినే ॥ కృత్వా ఽభ్యంగాదికం సర్వం గృహలంకార పూర్వకం ॥ గోమయేనో పలిపాణ్యథ గృహస్థ్యేశాన భాగకే ॥ పంకజం కర్ణికాయుక్తం ॥ రజోభిశ్చేత్ర వర్ణకే ॥ వ్రీహీం స్తత్ర వినిషీవ్య ॥ యథా చిత్తాను సారతః ॥ నవశూర్పంతం తన్యధ్యేర క్తవస్త్రం ప్రసారయేత్ ॥ స్థావయిత్వా శిశుం తత్ర పునస్సూత్ర తేణవేష్టయేత్ ప్రాణ్యస్తక మవాత్వాదధ తిలగర్భగతం శిశుం ॥ గోముఖం దర్శయిత్వా ధూపనారాతంతం గోముఖాత్ ॥ విష్ణుశ్లోనితి నూతనేన గవ్యేన స్నానయేచ్ఛిశు ॥ గజా మంగళేషు మంత్రేణ గజామంగళేషు పంస్పృశేత్ ॥ విష్ణో శ్రేష్టేషు మంత్రేణ గో ప్రసూతంతం బాలకం ॥ ఆచార్యస్తం సమూదాయ చత్వాస్మాదై త్రేణవేర్పితా ॥ మాతాజకుస్య భాగస్తం శిశుమానీయ తన్మృతాత్ ॥ తతః శ్రీతేతదా దిద్యా త్రతో మూత్రేప్రవాపయేత్ పస్త్యేస్థాప్య వితాఽస్థాథ పుత్రస్య ముఖనిక్షయేత్ ॥

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం | దధి పర్మిశ్య సంయుతం ఆహాహి
 హేదిభిర్గృంతై రభిషించేత్తతశ్శిశుం | మూర్ధ్ని చా ఘ్రాయ
 సత్పుత్రం | తస్మంతేణ తదాపిదా || అంగాదంగత్యం భవసి
 హృదయాదధిజాయనే ఆత్మైవైపుత్ర నామాసి సజీవశంధ
 శ్శతమ్ | మూర్ధని త్రిరవప్రాయ | తం శిశుం స్థాపయేత్తతః ||
 పుణ్యాహం వాచయేత్పశ్యత్ బ్రాహ్మణైః కేదపారగైః ||
 దధిజాయాయాభవిప్రాయ తాం గాం తాభ్యర్చ్య దాపయేత్ ||
 గో వస్తు స్వర్ణశాన్యాది దద్యాదరక్షాదితః క్రమాత్ |
 యథాశక్తిధనం దద్యాత్ బ్రాహ్మణేభ్య స్తదా పితా |
 తతో హోమం ప్రతుర్వీత స్వస్య శాఖోక్త మార్గతః | ఉల్లేఖ
 నాదికం కృత్వా ఆజ్యభాగాంత మాచరేత్ | గృహస్థ్యాశా
 నదిగ్యాగే ధాన్యోపరి శుభం ఘటం పంచగవ్యం ఘట
 స్థాప్య | తిలాం స్తత్ర తినిషీచేత్ | క్షీర ద్రుమకషాయాంశ్చ
 పంచరత్నాని నిషీచేత్ | వస్తుయగ్గంచ సంస్థాప్య గంధా
 దిభి రభార్చయేత్ | విష్ణుం వరుణ మభ్యర్చ్య | పతిమాయాం
 విధావతః యత ఇంద్రాదిభి ర్గృంతైః కుంభం స్పృహ్యైది
 మంత్రయేత్ | తథిమధ్యాజ్య యుక్తేవ హోమం కుర్యాద్విధా
 సతః పరుణేతి శేషః | అహోహిషేతి - తిస్సభి రపుష్టే సామ
 ఇత్యపి తద్విష్ణోరతి మంత్రేణ | అక్షి భ్యామితి మా కథః |
 ఋగ్వితాభి ప్రత్యృచ మష్టావింశతి పంఖ్యయా | అశ క్తౌష్ఠ
 సంఖ్యావా దిభి మధ్యాజ్య కుంయుతం | అదిత్యాది గ్రహ
 కాంచ హోమం కుర్యాత్పురుత్రకం ఇతి శాన్తీయే గోమఖ
 ప్రసవ శాంతిః ||

శ్శోతిష్కృతీ ప్రార్థనా

మాదన! సమస్త కార్యప్రజ్ఞా దీపారాధనముయే ప్రార్థనారూపణ
 పశునియ మిదం |

మంత్రం :- శ్శోతిష్కృతీం త్వాసాదయామి-శ్శోతిష్కృతీం త్వాసాద

యామి - శ్శోతిర్విదం త్వాసాదయామి - భాస్వతీంత్యా

సాదమామి - జ్వలంతీంత్యా సాదయామి - మల్లలూభవంతీం

త్వాసాదయామి - దీప్యమానాం త్వాసాదయామి - లోక

మానాం త్వాసాదయామ్య జస్రంత్యాసాదయామి - బృహ

జ్శోతిష్కంత్యా సాదయామి - బోధయంతీం త్వాసాదయామి

బాగ్రతీం త్వాసాదయామి ||



గోముఖ ప్రసవ శాంతి ప్రయోగము

గమనిక :- హస్త-అశ్వని-పుష్యమి-ఆశ్లేష-మఖ-చిత్త-మృగశిర-మూల. ఈ నక్షత్రముల యందు పుత్ర పుత్రికా జననమైన యెడల పాదభేదముతో నిమిత్తములేకయే ఈ గోముఖ ప్రసవశాంతి చేసికొనవలయును. తేనిచో శిశువు, కల్లిదండ్రులు, వంశము, అపదలనుండి కోలుకొనుట కష్టమని శాస్త్రము స్పష్టముగాజెప్పుచున్నది.

అథాతో గోముఖ ప్రసవశాంతి విధిం పాఠ్యాస్యామః ।

శ్లో॥ సూషాఽశ్విన్లో దుర్గా సార్వమహా చిత్రేందు మూలకే ।
బుడేష్యే తేషు జాతస్య కుర్యాద్దోషనసం తథా ।

ఏతేషు నక్షత్రేషు యస్మిన్ కస్మిన్చిత్ ప్రశవం యది భవతి - శుద్ధి దినావధిప్రాప్తే జన్మకేవా త్రిజన్మకే వా ప్రథమమాసాఽభ్యంతరే శుభేహస్యభ్యంగస్నాన సంధ్యావందనాదియావదనుష్ఠానం పరిసమాప్య బంధూన్ బ్రాహ్మణాన్ సమాహూయ గృహస్థేశాన దిగ్భాగే శుభుతే ధూమా క్షృత తండుల చూర్ణేన సక్రిక మష్టదళ పద్మం ల్లిత్వా । తస్మిన్ యథా విత్తానుసారేణ వ్రహ్మిన్నిషేప్య । తదుపరి ప్రాగగ్నేః వ్యవస్థితే నవశూర్పే రక్తవస్త్రం ప్రసార్య । తస్మిన్నంతరే ప్రాశస్త్యస్తక మవాక్ష్మిరః పాదం తిలగర్భగతంశిశుం స్థాపయిత్వా సూత్రేణ సంవేష్ట్య । గోముఖం దర్శయేత్ । తత్ర తావద్దోముఖాత్పునరాత్మమిత శిశుం భావయిత్వా ।

మూ॥ తత్ విష్ణుర్మోహితి సూక్తేన తం శిశుం సంవగవ్యన సావ యేత్ ।

మంత్ర :- విష్ణుర్మోహినిం కల్పయతు ... తన్మేవా యో సమర్థయ । ఇతి స్నాపయిత్వా ।

మూ॥ తతః గవా మంశేషు మంశ్రేణావాక్ష్మిరేణ తం శిశుం గో పుర్యాంశే షు సంస్మశేత్ ।

శ్లో॥ గవా మంశేషు తిష్ఠంతి ... ప్రయచ్ఛమే ।

మూ॥ తతః విష్ణో శ్రేష్ఠేనేతి మంశ్రేణాఽచార్యస్తం శిశు మవాక్ష్మిరేణై వాదాయ మాత్రే దద్యాత్ ।

మంత్రం :- విష్ణో శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యం ... పుత్రస్తదశమాన్యః ।

మూ॥ తతః పునరనేనైవ మంశ్రేణ మాతృజంఘేస్థితం శిశుం స్వహ స్తాభ్యా మాదాయ కించిత్కాలం స్వపక్షసి నిక్షిప్య పున ర్భ్రాతే దద్యాత్ । ఏవం త్రిపార మాదాన ప్రతిదానాభ్యా మంతమాతరిక్షిచేత్ ।

మంత్రం :- విష్ణో శ్రేష్ఠేన రూపేణ ... దశమాన్యః ।

మూ॥ అంతేమాతాస్యాంకే స్థితం శిశు ముత్తాన ముఖపాదలమస్య స్మిన్ తన్మృతవ్యంకే నిధాయ మాన్షిం పితా తన్ముఖం - యా లక్ష్యి ర్వాచతేతిమంశ్రేణ సంవశ్యత ।

శ్లో॥ యాఽలక్ష్యిర్యాచతే ద్దాన్యం । సర్వాంశేషు వ్యవస్థితం । తత్పుర్యం శమయాశ్వద్య శ్రియం పుష్టిం చ వర్తతాం ।



గో ముఖ ప్రసవ శాంతి ప్రయోగః

గమనిక :- హస్త-అశ్వని-పుష్యమి-అశ్లేష-ముఖ-చిత్ర-మృగశిర-మూల. ఈ నక్షత్రముల యందు పుత్ర పుత్రికా జననమైన యెడల పాదభేద ముతో నిమిత్తములేకయే ఈ గో ముఖ ప్రసవకాంతి చేసికొన వలయును. తేనిచో శిశువు, తల్లిదండ్రులు, వంశము, అచల నుండి కోలుకొనుట కష్టమని శాస్త్రము స్పష్టముగ జెప్పచున్నది.

అథాతో గో ముఖ ప్రసవశాంతి విధిం త్యాభ్యాస్యామః ।

శ్లో॥ సూషాఽశ్వినో రురౌ సార్పముఖా చిత్రేందు మూలకే ।
బుక్షేష్యే తేషు తాతస్య కుర్యాద్దోజనసం తథా ।

ఏతేషు నక్షత్రేషు యస్మిన్ కస్మిన్ నక్షత్ర ప్రసవం యది భవతి - శుద్ధి దినావధిప్రాప్తే జన్మకేవా త్రిజన్మకేవా ప్రథమమాసా ఽభ్యంతరే శుభేహాన్యభ్యంగ స్నాన సంధ్యావందనాదియావ దనుష్ఠానం పరిసమాప్య బంధూన్ బ్రాహ్మణాన్ సమాహూయ గృహస్వేచ్ఛాన దిగ్భాగే నయతలే భూమా క్షేత్ర తండుల చూర్ణేన సకర్షక మష్టదళ పద్మం లిఖత్వా । తస్మిన్ యథా విత్తానుసారేణ వ్రీహీన్నిషీప్య । తదుపరి ప్రాగగ్రేణ వ్యవ స్థాపితే నవతూర్పే రక్షవస్త్రం ప్రసార్య । తస్మిన్నంతరే ప్రాచ్ఛిన్తక మవాక్ష్మిరః పాదం తిలగర్భగతంశిశుం స్నాపయిత్వా మూత్రేణ సంవేష్ట్య । గో ముఖం దర్శయేత్ । తత్ర తావ ద్దో ముఖాత్పునరాత్మమిత శిశుం భావయిత్వా ॥

సూ॥ తత్ విష్ణుశ్యామితి సూక్తేన తం శిశుం పంచగవ్యేన స్నాపయేత్ ।

మంత్ర :- విష్ణుశ్యామిని కల్పయతు తస్యేవామో సమర్థయ । ఇతి

స్నాపయిత్వా ।

సూ॥ తతః గవా మంగేషు మంత్రేణావాక్ష్మిరేణ తం శిశుం గో పృథ్వాంగే షు సంస్పృశేత్ ॥

శ్లో॥ గవా మంగేషు తిష్ఠంతి ... ప్రయచ్ఛతు ॥

సూ॥ తతః విష్ణో శ్శేషేనేతి మంత్రేణాఽచార్యస్తం శిశు మవాక్ష్మిరేణై వాదాయ మాత్రే దద్యాత్ ॥

మంత్రం :- విష్ణో శ్శేషేన రూపేణాస్యాం ... పుత్రస్తదశమాస్యః ।

సూ॥ తతః పునరన్వేష మంత్రేణ మాతృజంఘేస్థితం శిశుం స్వహ స్తాభ్యా మాదాయ కించితాంకం స్వవక్షసి నిషీప్య పున రాత్మే దద్యాత్ । ఏవం త్రిపార మాదాన ప్రతిదానాభ్యా మంతేమాతరిషీచేత్ ॥

మంత్రం :- విష్ణో శ్శేషేన రూపేణ ... వశమాస్యః ।

సూ॥ అంతేమాతాస్వారాంకే స్థితం శిశు ముత్తాన ముఖపాదతలమన్య స్థిక్ వస్త్రవర్యంకే విధాయ తూక్ష్ణం పితౄ తన్మృణం - యా లక్ష్మీ ర్యాచతేతిమంత్రేణ సంవశ్యేత్ ॥

శ్లో॥ యాఽలక్ష్మీర్యాచతే ద్వాస్త్వం । సర్వారంజేషు వ్యవస్థితం । తత్సర్వం శమయాత్సద్య శ్రీయం పుష్టిం చ వరతాం ॥

సూ॥ తతః అపహిష్టాదిభిరభింశైర్భృంశైః పంచగవ్య ద్రవ్యేణ శిశు మభిషింశేత్ ॥

మంత్రం :- అపహిష్టా మయోభువః... నిధత్ర. పవమాన పుష్పైః...

... బాతవేదా మూర్జయంత్యా పునాశు ॥

సూ॥ తతః అంగాదంగాదితి ద్వాత్వాం శిశోర్మూర్తిర్వివక్షాయ ॥

మంత్రం :- అంగాదంగాత్సం భవసే ... సకవ శరదశ్శతం ॥ అశ్వా

... నాభి జ్ఞానామి కా ర్తిక ॥

సూ॥ తత స్సంతుల్య వేదపారగై ర్బ్రాహ్మణైః స్పహ పుణ్యాఽహం వాచయిత్వా ॥ గోముఖ వ్రసవ శాంతిం కుర్యాత్ ॥

అచమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీమతః గోత్రస్య నామ ధేయస్య (మమ) ధర్మపత్నీః అముక నక్షత్ర చరణేయుక్త గంజ్జ పుత్ర (పుత్రికా) జననేన యోదోష స్సమజని తద్దోష పరిహారద్వారా బాయాపహ్నోః శిశోశ్చ త్రయాణా మాయా మ్యాభి వృద్ధ్యర్థం త్వౌతిమాణ్వే తానశోక్త స్మగ్రహ గోముఖ వ్రసవ శాంతి హోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదంగత్వేన తదాదా కుద్ధ్యర్థం ... స్వస్తి పుణాహవాచనం కరిష్యే ॥

సూ॥ యాచగ్ం రూప మిత్యాఖ్యానవలోకనం కుర్యాత్ ॥

॥ శత్రువో...

రూపగ్ం రూపం ... శతాదశ ॥ కళ్యాణజనకం పుణ్యం...

దాఖ్యాన లోకనం ॥ తతః పుణ్యాహవాచనంత కృత్వా ॥

తాంగాం బ్రాహ్మణాయ ద్వాత్ ॥ (అత్ర సక ౩ ప్రతిమం ఛాయాచిత్ర గతం గో ముఖం దర్శయిత్వా సూక్ష్మ ధర్మ యుక్త్యా కార్యసాధనం కృత్వా తామేవ గాం దద్యాదితి సంసారాత్థో గ్రాహ్యః ॥)

అచమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ మయాసంకల్పిత గోముఖ వ్రసవ శాంతికర్మణి-అచార్య బ్రహ్మబుద్ధిగర్వరణం కరిష్యే ॥ మయా సంకల్పితే గోముఖ... కర్మణి అచార్యంత్యాం బ్రహ్మణాం త్యా మహంవృతే - ఇతి యజమానః ॥ పృతోఽస్మీత్యా చార్య బ్రహ్మణోః ప్రతివచనం ॥ మయా సంకల్పితే... కర్మణి అముక నక్షత్ర జపం - సవగ్రహ మంత్ర జపం - మృత్యుం జయ మంత్రజపం ॥ రుద్రాభిషేకం విష్ణ్వేంద్ర వరుణ మంత్ర హననంచాస్మదర్థం భవంతః కుర్వంతు ॥ ఇతి యజమానస్య కరిష్యామితి జ్ఞాపకానంత ప్రతివచనం ॥

మంత్రం :- పర్యాప్త్యా అనంత ... సర్వంజయతి ॥ శతమానం ...

తిష్ఠతి ॥ ఋత్విజ స్ఫుర్యే అచార్యనితిత్వేనా నేమాన్వీనాస్సప్త్యా నుషానాని కుర్వంతం ॥

సూ॥ తతః గృహవ్యేశాస్య దిగ్భిశ్చే ప్రకల్పితమంటపద్యయే వస్త్రాభ్యాదిగం కృత్వా ॥ పంచప్రస్థ పరిమిత తంకులాన్ని డీప్య ॥ ఏకస్మిన్ మంటపే తత్సంక్షేర్నక్షత్రపూర్వక నవగ్రహోప గ్రహిణాద్యప్త దిక్పాలకా సహిత విష్ణువరుణ ప్రతిమా ద్యయా వాహనంబాఽన్యస్మిన్ మంటపే, ఇంద్ర. కుంభావాహ నంచ కృత్వా ॥ సమస్తాన్ పూజయేత్ ॥ అదా ప్రతిమాశోధ నం కృత్వా ॥

మంత్రం :- ఆహారము స్వస్థమేతులే... తానో ముందువర్తంగంహసం ।

ఇతి పంచామృతై స్సాన్నిపయిత్యా । గంధపుష్పాక్షతై రలంకృత్య । ఏకత్ర సాంకేతికేవిక్షిప్య । తదాదావముకవక్షత్రావాహనం తత్రృకాశక మృతేణ కుర్యాత్ ।

మంత్రం :- ఆకృష్టైః ... మవ్యేతి తేషన్ । ఇతి గ్రహావాహనం ।

జాతవేదనేత్యా ద్యుప్రగహారాధనం కుర్యాత్ । ఇంద్రం వా విశ్వతస్పరీతి చిత్పాలతా నావాహన్య ।

॥

మంత్రం :- తద్విష్ణోః పరమం పదం ... పదం । ఇతి మంటప మధ్య

విష్ణు ప్రతిమా మావాహయామి స్థాప ... నీయం । ఇమం మే

వరుణ... ఆయుః ప్రమామీ । ఇతి విష్ణ్వర్ణమతః వరుణ మావాహ... నీయం ॥

తతః కుంభావాహనం

మంత్రం :- యత ఇంద్ర భయామహీ ... అభయం కరః । అస్మిన్

కుంభే ఇంద్రమావాహయామి స్థా... నీయం ।

తతః ఏవో ఋత్విగ్రాహ్యభోయత ఇంద్రేతిమృతేణ కుంభం స్పృష్ట్యా ఏకవింశతి వారం జవేత్ ।

అశ్వమ్య... మంతురణ... శుభతిథౌ అశ్వశక్తౌ గోముఖ... కర్మణి మంటపద్వయే ఆవాహితానాం సర్వాపార దేవతానాం

సమష్ట్యా ప్రాణప్రతిష్ఠాన భ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ।

శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ ... తదస్తుతే అనయా భ్యానావా... పూజయాచ - మంటపద్వయావాహితాంగ దేవతా సహితః శ్రీ మహావిష్ణు స్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఏతత్సర్వం శ్రీ మహావిష్ణు దేవతార్పణ మస్తు ॥

తతః హోమసంకల్పః

తతః స్వహస్త పఠిమిత్యా కల్పితస్య కుండస్య శుష్కీనో హవ్యే త్యాది మంత్రై శుద్ధిం కృత్వా ॥ వేదిమలం కృత్య సంకల్పస్య యథోక్త శాంతి హోమం కుర్యాత్ ॥

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త... శుభతిథౌ అస్మత్కృత గోముఖ ప్రసవ శాంతి కర్మణి - తత్తదుక్త ప్రధానదేవతా వ్రీత్యర్థం శాంతి హోమం కరిష్యే ॥ తత్రోల్లేఖనాదిభి రగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య - మట్పత్ర ప్రయోగా ద్యాజ్య హోమాంతే -

సూ॥ తతః దధిమధ్యాజ్య మిశ్రితేన చరుణా తద్విష్ణో రిత్యేకయా । ఇమం మే వరుణ ఇత్యేకయా । యత ఇంద్ర భయామహీత్యేకయా । ఆపాహిషా మమోభవ ఇతి తిప్రసభిః అప్పు మేనామో అబ్రవీత్యేకయా । అక్షిభ్యామితి సూక్తేనచ వ్రత్యవ మష్టా వింశతి సంఖ్యయాఽష్ట సంఖ్యయావాఽజ్యేన జాపయ్యాత్ ॥ ముఖాహుతిం వాయుత్వా । ప్రధానదేవతా హవనం కుర్యాత్ ॥ కర్మణి మంత్రసంకల్ప... ప్రతిభిః పారయతి ... ఓం అగ్నయే

స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ ఏకం దేవత్రీణి చ ద్వాతీ పంచతీ
పంచాపత్రిణాం ॥

మంత్రం :- 1. తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం - పదగ్ స్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణవ
ఇదం నమమ ॥ 2. ఇమం మే పరుణ శ్రుధీహవం... ప్రమోషే
స్వాహా ॥ పరుణా యేదం ॥ 3. యతః ఇంద్రభయామహే ...

అభయంకర స్వాహా ॥ అభయంకరా య ఇంద్రా యేదవనమమ ॥

4. ఆపోహిషా మయోభునః ... యచక్షనే స్వాహా ॥ అదభి
ఇదం ॥ 5. యోషశ్శితమోరసః... మాతర స్వాహా ॥ అదభి
ఇదం ॥ 6. తస్మా ఇదంగ మాతుభో ... యథాచశస్వాహా ॥

అదభి ఇదం ॥ 7. అపుమే సామో అబ్రవీ ... విశ్వశేషః
స్వాహా ॥ అదభి ఇదం ॥ 8. అక్షిభ్యాం తే సానీకాభ్యాం
కర్పాభ్యాం చ ఋకాదధి - యక్ష్యగ్ం శీర్షణ్యం చ నీమో-

జహ్వాయా విన్వహామతే స్వాహా ॥ ఆత్మన ఇదం ॥ 9. గ్రీవా
భ్యస్త ఉష్ణిహోభ్యః కీక సాభ్యోమమాక్యాత్ ॥ యక్ష్యదోషణ్య

మగ్ం సాభ్యాం కాపసుభ్యాం విన్వహామతే స్వాహా ॥ ఆ...దం ॥

3. ఆంత్రేభ్యస్తై సుదాభ్యో పనిష్ఠోర్ హృదయాదధి యక్ష్యం
మతస్సాభ్యాం యక్షః పాశిభ్యో విన్వహామతే స్వాహా ॥ ఆదం ॥

4. ఊరుభ్యాం తేష్ఠీవద్యాం జంఘాభ్యాం ప్రపదాభ్యాం ॥

యక్ష్యగ్ం శ్రోభ్యాంః భాపదాద్భ్యగ్ం శసోవిన్వహామతే స్వాహా
ఆ...దం ॥ 5. మేహనాద్వలం కరణాలో మభ్యస్తై సభేభ్యః ॥

యక్ష్యగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్త మిమం విన్వహామతే స్వాహా ॥

ఆ...దం ॥ 6. అంగాదంగ్లాలోమ్నా లోమ్నా జాతం పర్వణి

పర్వణి ॥ యక్ష్యగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్త మిమం విన్వహామతే

స్వాహా ॥ ఆ...దం ॥ 7. పరాదేహి కాబల్యం బ్రహ్మభ్యోవిభా

వసు ॥ కృత్యేపాప ద్వతీ భూత్వా జాయాఽవిశతే పతిగ్

స్వాహా ॥ ఆ...దం ॥ 8. అక్షితా తనూర్భవతి దుశతీ

చాబ్రహ్మముయోః పతిర్వర్వగ్భావానసాస్వ మంగమభిధిభృతి

స్వాహా ॥ ఆత్మన ఇదం ॥ 9. కృర మే తత్కటుక మేతదపాప

వద్దియ వన్నెత దత్తవే! సూర్యాయః త్రయ్యక్షం చిద్యాధు
 వత్త్రప్తి గృహీయాత్సాహః ॥ ... అ... దం॥ 10. ఆశనం

విసనన మధో అధి విచరనం ॥ సూర్యాయః పశ్యమాపాణి

నితా బ్రహ్మోత శగ్గం సతి స్సాహః ॥ పరమాత్మన ఇదం ॥

నవగ్రహాదీనామేకై కేనైక సంఖ్యయా సమంత్రకంజాహు
 యాత్ ఇధ్యసన్నహనాన్యధి స్మగ్గ స్పర్శ్య ... జయాది
 హోమం కరిష్యేతి - జయాది హోమం కృత్వా, ఆవిజాత
 ప్రాయశ్చిత్త హోమాంతే - సర్వపాయశ్చిత్త హోమం
 కుర్యాత్ ॥ అత్ర కేవలజ్యేన పూర్ణాహుతిం జహుయాత్ ॥
 పూర్ణపాత్ర విసర్జనానంతరం బ్రహ్మవిసర్జనాంతం కృత్వా ।
 పునరలంకరణాద్యగ్ని ప్రదక్షిణాదికం పరిసమాప్య - హోమ
 శిష్టాన్నే నామ్యదితుబలిం దత్వాగ్నిద్యౌసనం కుర్యాత్ ॥

నూ॥ తతః మంటపద్వయ సాన్నిధ్య చూగత్య - పునస్సంకల్ప్య -
 నక్షత్రపూర్వక, వషగ్రహదానాది కృత్వా । మంటపదేవతా
 పునః పూజయా సర్వదేవ్యో ద్యౌసనం కుర్యాత్ - స్వర్ణ
 స్వర్చిత ప్రతిమార్ద్రయ సహితం మంటపద్వయ మాచార్యాయ
 దద్యాత్ ॥ శతమానం భవతి ... ప్రతిపతి! ఆచార్యః
 శ్రీమహావిష్ణు ప్రసాద నిధిర స్విత్యాశీర్వాచనం కుర్యాత్ ॥

నూ॥ తతః ఇంద్రకుంభోదకేనాచ్చింకై ర్మంత్రై ర్జాయాపతోన్
 శ్చిశోశ్చ త్రయాణాం మారనం కుర్యాత్ ॥

అపోహిషా మయోధువః ... నిధత్త హిరణ్యశృంగం పరుణం
 ప్రపద్యే ... సువాన ఇందుః ॥ సహనావవతు... ఓం శాంతి
 శాంతి శాంతి! ॥ ఏవంతి: ॥

నూ॥ తతః స్వగృహ్యోక్త విధానేన నామకరణం కృత్వా బంధూ
 నాం బహువిధ సమ్మానాది స్వీకృత్య సువాసినాం మంగళా
 ర్థార్థ కేన సహ మహాదాశీర్వాచనం ప్రాప్య । ఋత్విగ్రాహ్యై
 దేభ్యో యాగ దక్షిణాం దత్వాఽన్యేభ్యో భూరి గక్షిణాతాం
 బాలాదికం ముప్తాన్నంచ దత్వా స్వయంభువోదయాదిత్యాహ
 భగవాన్ శానక ఋషిః ॥

ఇతి గోముఖ ప్రసవ శాంతిః

గోముఖ ప్రసవ శాంతికి కావలసిన వస్తువులు

పసుపు, కంకుమ, తమలపాకులు, వక్కలు, కొబ్బరికాయలు,
 అరటిపండ్లు, జల్లిచేట 1 రవికలగుడ్డ ఎఱుది - 1 మీటరు దారపుబంతి
 విష్ణుప్రతిమ (బంగారం) పరుణ ప్రతిమ (బంగారం) పెదకలశంబిందె
 1, పంచగవ్యములు, పంచపల్లములు, సప్తమృత్తికలు, చియ్యయ 19
 నేర్లు, చిల్లర డబ్బులు 40-00, హోమద్రవ్యములు నెయ్యి, మంటప
 మునకు వస్తువుములు, రవికగుడ్డలు, కి పూర్ణాహుతి ద్రవ్యములు,
 బ్రాహ్మణులు 11 మంది, రుద్రాభిషేకము, బ్రాహ్మణ భోజనము,
 గో లేక గో ప్రతిమ దూడతోసహ (వెండిది) ఋత్విగ్ దక్షిణాలు,
 చరుపాత్ర, సాలెడుఉడికే గిన్నె మూతపల్కెయు - గరిటె1 పొలిపాకం
 గిన్నెలు-2, రావి నగులలు లేక మోగుగ 1 హోమ కుండము.

యజుर्वేదాశీర్వచన మన్తాః

1. యోగైతాం బ్రహ్మణో వేదః । అమృతేనా వృతామృతమ్ ।
 తస్మై బ్రహ్మణ బ్రహ్మణః । ఆయుశీర్తిం ప్రబంధదుః । భాగ
 ధేయే నివైసం హూయతి । బ్రాహ్మణా ఆర్షేయ ఉద్ధరత్ ।
 బ్రాహ్మణో వై సర్వా దేవతాః । తర్వాణిశేవసం దేవతాణి
 బుద్ధరతి ॥ యావత్త్వై దేవతా సాస్వర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే
 వసన్తి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దివేదివే నమసు-
 ర్వాన్నాశీలం ॥ కీర్తయే దేతా ఏవదేతాః । వీణాతిపర్వాస్త్యై
 అన సర్చాయాయ సర్వహోమోః । రాత్ర ఉత్తమ మహర్భవతి
 సర్వస్యైస్త్యై సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవతేనాహ్నినిరర్వంజయతి
 శతంజీర శరదోవర్షమాస ఇత్యసినిగమో భవతిశతమితి శతం
 ॥ దీర్ఘమాయుర్భయత ఏనావర్షయ ని శతమేనమేన శతాత్సం
 భవతి శతమననం భవతి శతమశర్వం భవతి శతమితిశతం

॥ దీర్ఘమాయుః ॥ అగ్నేయశస్త్రిన్ యశశే మమర్షయేన్ద్రావతి
 మవచతి విహేవహా ॥ అయం మహార్థా పరమేష్ఠీ సువరాచ
 స్సమహాశానా ముత్తమహ్నికో అస్తు ॥

2. అగ్నిరాయుష్మాన్ । అయుష్మాన్ ॥ సవనస్పతిభిః । వనస్పతిభి
 రాయుష్మాన్ । వనస్పతిభిరితివనస్పతిభిః ॥ అయుష్మాన్ శేన
 శేనత్వా । త్వాయమా । అయుష్మాయుష్మైష్టమ్ । ఆయుష్మైస్సం
 కరోమి । కరోమిసోమః । సోమ ఆయుష్మాన్ । అయుష్మాన్స్థి
 సఘవధిభిః । ఘవధిభిర్వజ్జః । ఘవధిభి రిత్తోవధిభిః ॥ యజ్ఞ
 ఆయుష్మాన్ । ఆయుష్మాన్స్థి । సదక్షిణాభిః । దక్షిణాభిర్వహా
 బ్రహ్మాయుష్మత్ । ఆయుష్మత్తత్ । తద్బ్రాహ్మణైః । బ్రాహ్మణై
 రాయుష్మత్ । ఆయుష్మద్దేవాః । దేవా ఆయుష్మత్సః । ఆయు
 ష్మత్తత్ । తస్మైశేన । అమృతేన వితరః । వితర ఆయుష్మత్సః ॥
 ఆయుష్మత్తత్ । తస్మైధియా । స్వధియాయుష్మత్సః । స్వధి

మేతిస్స-ధయా || అయిష్కన్తస్స || తేసత్వా || త్వాయాహా
 ఆయుషాయుష్కన్తమ్ || అయిష్కన్తస్స || కరోమి || కరోమితి
 కరోమి || — ఆశాన్తేయం యజమానోశా || ఆయురాశాన్త
 సుప్రజాన్త్య మాశాన్తే || సజాతవనస్సామ్యాశాన్తే || ఉత్తరా
 నేవ యజ్ఞామ్యాశాన్తే || భూయోహవిష్కర్ణ మాశాన్తే ||
 దివ్యంధామ్యాశాన్తే || విశ్వం ప్రియమాశాన్తే || యదనేన
 హవిషాశాన్తే || తదశ్వాత్తద్వద్ధ్యాత్ || తదస్మై దేవారాస
 న్తామ్ || తదగ్నిశ్చో దేవేభ్యో వసతే || నయమగ్నేర్వాయమాః
 ఇష్టంసపీతం || ఉభేదనో ద్యావాప్యధివీ అగ్ంహసస్సాత్వామ్
 ఇహగతిర్వామన్వదం || నమోదేవేభ్యః ||

3. ఆయుర్వా అగ్నే హవిషో బహుభో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని
 రేధిఘృతంవీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతా
 దియమ్ || ఆయుర్వా అగ్నే || ఆయుర్వా ఇత్యాయః బాః || అగ్నే
 హవిషః || హవిషో బహుభో || బహుభో ఘృతప్రతీకో ఘృత

ప్రతీకో ఘృతయోనిః || ఘృతప్రతీకో ఘృతప్రతీకో || ప్రతీకో ||
 ఘృతయోని రేధి || ఘృతయోని రితి ఘృత - యోనిః || పీఠి
 త్యేధి || ఘృతం వీత్వా || వీత్వామధు || మధుచారు || చారు
 గవ్యం || గవ్యం పితా || పితేవ || ఇవ పుత్రమ్ || పుత్ర
 మభి || అభిరక్షతాత్ || రక్షతా దిమం || ఇవ మిత్రమమ్ ||
 శోచిక్షుకో ఘృతనిర్ధి త్వావకః || సుయజ్ఞో అగ్ని ర్యజ్ఞాయ
 దేవాన్ || ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరగ్నిః || ఘృతస్సమిద్ధో
 ఘృతమస్వాన్వమ్ || ఘృతప్రవస్వా సరిభో వహంతి || ఘృతం
 పిబన్ త్కుయనా యక్షి దేవాన్ || ఆయుర్వా అగ్నే హవిషో
 బహుభో || ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని రేధి || ఘృతం వీత్వా
 మధు చారు గవ్యమ్ || పితేవ పుత్రమభిరక్షతా దియమ్ || ౪త
 మానం ... రివతి ||
 సనో సనో భవతి బాయమానోఽహమ్ || కేచు రువసా మ
 త్యగ్ || భాగం దేవేభ్యో విదథా త్యాయ ప్రవర్తదమా

సిరతి కీర్తన మాయః । నవో నవో భవతి । నవోనవ ఇతినవః
 నవః । భవతి వాయమానః । జాయమానోఽహమ్ । అహమ్
 కేతుః । కేతు రవసాం । ఉషసా మేతి । ఏత్యశ్చ । అగ్ర
 ఇత్యశ్చ । భాగం దేవేభ్యః । దేవేభ్యో వి । వివశాతిదధా
 త్యాయశ్చ । అయస్త్వ । అయస్త్వ త్యాయశ్చ । ప్రచందమాః
 చంద్రమా సిరతితిరతి కీర్తన మాయః । అయరిత్యాయః
 నవోనవో భవతిజాయమాన ఇతిపురోఽనువాక్యభవత్యాయు
 శేవాస్మిన్ తయో దధాతి యమాదిత్యా అగ్రం మహాపాయ
 యంతీతి యాత్యై పైవ మేతయూఽపాయయంతి ।
 4. యదాశ్చేనః । అశ్చేన ప్రయాణాః । ప్రయాణా ఇజ్యంతే । ప్రయాణా
 ఇతి ప్రయాణాః । ఇజ్యంతే అశ్చేనః । అశ్చేన పత్నీ సంయాజాః ।
 ఋచ మనూచ్య । అనూచ్య పత్నీ సంయాజానామ్ । అనూచ్యే
 త్యను-ఉచ్య । పత్నీ సంయాజానా మ్మృచా । పత్నీ సంయాజానా
 ముతి పత్నీ సంయాజానామ్ । ఋచాయజి । యజత్యబామి

త్యాయ । అబామిత్యాయాఽథో । అబామిత్యాయే త్యబామి
 త్యాయ । అథో మిథునత్యాయ । అథో ఇత్యథో । మిథున
 త్యాయ । పత్నీపాయణః । మిథునత్యాయేతి మిథునత్యాయ
 పత్నీపాయణో వై । పత్నీపాయణ ఇతి పత్నీ - ప్రాయణః ।
 వైయజ్ఞః । యజ్ఞ పశ్యదయనః పశ్యదయనః పంచ । పశ్య
 దయన ఇతి పత్నీ । ఉదయనః । పంచ ప్రయాణాః । ప్రయాణా
 ఇజ్యంతే । ప్రయాణా-ఇతి ప్ర - యాజాః । ఇజ్యంతే వత్సారః
 దత్సారః పత్నీ సంయాజాః । పత్నీ సంయాజా సమిష్టయజ్ఞః ।
 పత్నీ సంయాజా ఇతి పత్నీ - సంయాజాః । సమిష్టయజ్ఞః పంచమమ్
 సమిష్టయజ్ఞా నీతి సమిష్ట-యజ్ఞః పంచమం, పశ్యన్ । పశ్యమేవ
 ఏతాను । అనుప్రయంతి । ప్రయంతి పత్నీమ్ । ప్రయంతితి ప్ర-
 యంతి । పశ్యమను । అనూచో । ఉద్యంతి । యంతీతి యంతి ।
 ఇత్యాగ్నయమపాదితమ్...తి । అశాస్త్రేణం యజమానోఽ-
 నాః । అమూతా శాస్త్రే । సుప్తా శాస్త్ర మశాస్త్రే । పబిత్రవనసామ్యామా

శాస్తే । ఉత్తరాం దేవయజ్ఞా మాశాస్తే ॥ భూయోహవిషు-
 రణ మాశాస్తే । దివ్యం థా మాశాస్తే । విశ్వం ప్రియమా-
 శాస్తే । యదనన హవిషాఽశాస్తే । తదశ్వా తదృథ్యాత్ ।
 తదస్యే దేవా తాసంతామ్ । తదగ్ని ర్దేవో దేవేభ్యో వనతే ।
 వయమగ్న ర్భానుమాః । ఇదంచ వీతంచ । ఉభేవనో ద్యావా
 పృథివీ అగం హవస్పాతామ్ । ఇహగతిర్వామస్యదంచ । నమో
 దేవేభ్యః । శతమానం భవతి ... తి ।
 ౬. ఓషధయ స్సం । సం వదంతే । వదంతే సోమేన సోమేవసహ ।
 సహ రాజా రాజేతి రాజాయస్సై కరోతి । కరోతి బ్రహ్మణః
 బ్రహ్మణస్తమ్ । తగ్ం రాజన్ । రాజన్ పారయామసి ।
 పారయామసీతి । పారయామసి । బహుగ్నైర్బహుశ్వాయై బహు
 బావిశాయై ॥ బహుప్రీహయవాయై బహుమాషతిలాయై ॥ బహు
 హిరణ్యాయై బహుహస్తికాయై ॥ బహుదాగుభూరుహాయై రయ
 మత్యై శుష్టిమత్యై । బహురాయస్పామాయై రాజాయై ॥

ఓషధయస్సగ్ం పయోషధయః ఓషధయస్సం । సంవదంతే వదంతే
 వగ్ం సంవదంతే । వదంతే సోమేన సోమేన వదంతే వదంతే
 సోమేన । సోమేన సహ సహ సోమేన సోమేన సహ । సహ రాజా
 రాజా సహ సహ రాజా ॥ రాజేతి రాజా యస్సై కరోతి
 కరోతి యస్సై యస్సై కరోతి । కరోతి బ్రహ్మణో బ్రహ్మణః
 కరోతి కరోతి బ్రహ్మణః । బ్రహ్మణ స్తంతం బ్రహ్మణో
 ॥ బ్రహ్మణస్తమ్ । తగ్ం రాజన్ రాజన్ తం తగ్ం రాజన్ ।
 రాజ న్పారయామసి పారయామసి రాజన్ రాజన్ పారయా-
 మసి । పారయామసీతి పారయామసి ।

౭. కురుతే తస్మాత్ । తస్మాదాహుః అహు అహుర్యః । యశ్చ
 దైవం । త్వం వేద । వేద యః । యశ్చ । చన । న కథా । కథా
 భుతస్య । భుతస్య కేవలమ్ । కేవలం కథా । కథా సాధార-
 ణమ్ । సాధారణం పితృః । పితృ రితి । ఇ త్యసకన్నమ్ । అసకన్న
 మతః । ఏవ తత్ । తద్యత్ । తస్మాదాహుః అహు అహుః । ప్రయోజేష్య

హ్మేషు । ప్రయాశ్చిత్వితి ప్రయాశ్చేషు । ఇష్టేషు స్కందతి ।
 స్కందతి గాయత్రీ గాయత్రేవ్య । ఏవ తేన తేన గర్భమ్
 గర్భం ధత్తే ధత్తేనా సా ప్రజామే । ప్రజాం పశూన్ ప్రజా
 మతి ప్రజాం పశూన్ యజమానాయా యజమానాయ ప్ర
 ప్రజనతయతి । జనయతీతి జనయతి । ఇంద్రాగ్న ముపసాదితమ్
 సర్వాభ్యోవా ఏష దేవతాభ్యోజహోతి । యోగ్నిహోత్రం
 జహోతి । యథా ఖలు తై థేనం తీశ తర్పయతి । ఏష మగ్ని
 హోత్రీ యజమానం తర్పయతి । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః ।
 ప్రసువర్గం లోకం జానాతి । పశ్యతి పుత్రమ్ పశ్యతి పాత్రం
 ప్ర ప్రజయా పశుభి ర్వినున్తి ద్దాయతే । యస్త్వేవం విదు
 హోగ్నిహోత్రం జహోతి । య ఉచైన దేవం వేద । శత
 మానం . . . తివ్యతి ॥ హవిహో విదుహోయ ఉచైన దేవం వేద
 యజతే చిరుతే ॥ య ఉచైన మేవం వేద ।

7. నష్టం పత్నీ ముదానయేత్వాహగ్ని దేవనేష్టం తతోదధాతి

నేష్టాపత్నీయాముద్ధాత్తా సంఖ్యాపయతి ప్రజాపతిర్వా ఏషయ
 దుద్ధాత్తా ప్రజావాం ప్రజననాయాప ఉపప్రవర్తయతి తేత
 ఏవతత్త్వం చ త్యాయుణోష్ఠ ప్రవర్తయ త్యాయుణాహ తేతస్త్వ
 చ్యతే నగ్నం కృత్యోరుముప ప్రవర్తయతి యదాహి నగ్నోఽరు
 ర్భవత్యథమిధునీ భవతోధ రేతసిచ్యతేథ ప్రజాః ప్రజాయన్తే ।
 సోమోరాజామృతగ్ం సుతః । ఋజమేగా జహాన్త్యత్తుమ్ ।
 ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ విపాశగ్ం శుక్రమర్దసః । ఇన్ద్రిశ్శేన్ద్రి
 యమ్ । ఇదం పయోమృతం మధు । సోమ మధోభ్యవ్యపిబత్ ।
 భస్తావాగ్ం సశ్యచివ తే । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । అదభ్యః
 శ్చీరంవ్యపిబత్ । కృజాజరసోధియా । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్
 ॥ అన్వాత్పరిసుతోరసమ్ । బ్రహ్మణావ్యపిబత్ త్రమ్ । ఋతేన
 సత్యమిన్ద్రియమ్ । తతోమూత్రం విజహోతి । యోగిం ప్రవిశ
 దిన్ద్రియమ్ । గర్భోజరా యదావ్యతః । ఉల్బంజహోతిజన్మనా ।
 ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ ॥ వేదేనరూపేవ్యకతో । సతాసతి

ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । సోమేనసోమావ్యపిబత్
 సుతాసుతౌ ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । దృష్ట్యా
 రూచవ్యాకరోత్ । సత్యాన్వృతే ప్రజాపతిః । అశ్రద్ధామన్వృతే
 దధాత్ । శ్రద్ధాగ్ం సత్యే ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ ।
 దృష్ట్యా పరిసుతోరసమ్ ॥ కుక్రేణ శుక్రం వ్యపిబత్ । పశు
 స్సృమం ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । విశానగ్ం
 శక్రమన్వసః । ఇన్ద్రీన్ద్రీన్ద్రియమ్ । ఇదం పయోమృతం మధుః ।
 8. అయమ్యురోభువ స్తస్త్రిపాణీ శౌవాయనో వస సః పాణాయ
 నో గాయతీవాసన్తీ గాయతీయై గాయత్రం గాయత్రాదు
 పాగ్ంకురోపాగ్ంశో మ్రువృత్తివృతో రథ సరగ్ం రథ సరా
 ద్వసిన్తః ఋషిః । ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా ప్రాణం గృహీతి
 ప్రజాభ్యోయం దక్షిణావిశ్వకర్తా తస్యమనో వైశ్వకర్తాణాం
 గ్రీహ్యమానస మ్రిష్టమగ్నేక్ష్మిత్రిమథ ఐడమైవాద సర్వామో ॥

సర్వామాత్మశ్చిదశః పశ్చిదశా ద్భ్రహ్మహద్యై హతో భరద్వాజ
 ఋషిః ప్రజాపతి గృహీతయా త్వయామనః ॥
 తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మపర్వస్వీ స్యామితి । ప్రజాహోతురిహ్యై
 శుశ్చిచ్ఛేత్ । యేయం ప్రాగాద్యశస్వతీ । సామూప్రోహోతుః ।
 తేజసా యశసా బ్రహ్మనర్చననతి । తేజస్వీవయశస్వీ బ్రహ్మ
 పర్వస్వీ భవతి ।

ప్రాణైర్ధారాశీనః ప్రతిముఖ్యతే తస్మాదాశీనాః ప్రజా
 ప్రజాయ నైక్ష్మిహాజనముత్తరం తేజోవైహిరణ్యం బ్రహ్మకృతౌ
 జనం తేజసా చైవైనం బ్రహ్మకాచో భయతః పరిగృహ్యంతి పశు
 ద్యామగ్ం శిక్ష్ం భవతి పశ్వాఋతవ ఋతుభిరేవైనముద్య
 శ్చ తే యద్యాదృశో ద్యామగ్ం సంవద్ధృ శ్చైవ మాంశ భవ
 మాత్మీర్వముంహః ॥ ఊరైవైనగ్ం నమర్దయతి సువన్దోసి గరుతాన్
 గుశ్యవేక్షత స్మాప మౌవాన్వై తస్మహిమా సంవాచ్యవప్తై చివం
 గచ్ఛ సువః పశేత్యామా సువర్ మౌపైవనం లోకం గమయతి...

స్వామీనామోద్యమయజతే । ఇమాంజనతాగ్ం సంగృహానీతి ।
 ద్వాదశారత్నరశనాభవతి । ద్వాదశమాసా స్సంవత్సరః । సంవ
 త్సరమేవావరుణే । మాంశీభవతి । ఊర్వముఃఖాః । ఊర్జమేఖా
 వరుణై । చిత్రానక్షత్రంభవతి । చిత్రంవా ఏతత్కర్కరృ । యద
 శ్వమేధస్సమృద్ధ్యై ।

9. ఉదేన ముత్తరాంస యాగ్నేషు తేనాహుత । రాయశ్చమేణ
 పగ్ం సృజ ప్రజయాచధనేసచ । ఇన్ద్రీమంప్రతరాఖ్యధి సహ
 తానా మనద్దగ్ధీ । సమేసం నర్చసాస్యజ దేవేభ్యో భాగభా
 అపత్ । యస్యకుల్యో హవిర్మహేతమగ్న్యే వర్ధయాత్వయేత్ ।
 తస్మైదేవా అధిబ్రవన్తయశ్చ బ్రహ్మణస్వతిః । చరన్వత
 ఇవావినాచతిః । ఇన్ద్రోఇవేహధ్వవస్తిష్ఠ । ఇహరాష్ట్రముధారయ ।
 అభితిష్ఠవృతస్యతః । అధ రేసన్త శత్రవః । ఇన్ద్రోఇవవృత్రహంతిష్ఠ ।
 అపః క్షేత్రాణి పంజయన్తు । ఇన్ద్రోఏణమనీకధరత్ । ధ్రువం
 ధ్రువేణాహవిమా । తస్మైదేవా అధిబ్రవన్ అయశ్చ బ్రహ్మణ
 స్వతిః ।

10. ఏవైనం దేవతేజ్యమానా భూత్యాఇస్తే వశీయాన్ భవతి సంవ
 త్సరస్య పరస్తా దగ్న్యే ప్రతపతయేపురోజాశ మస్తాశపాలం
 నిర్వచే త్సంవత్సరమేవైనం వృత్రం జహ్నువాగ్ంస మగ్నిర్
 ప్రతపతిర్ ప్రతమాలమ్భయతి తతోధికామంయజేత ॥ ఏవైతై
 రాయమామః । ప్రజాపశుకామోవా । పురస్తాదశహోతార
 ముదంచ ముపదధాతియావత్పదమ్ । హృదయంయజుషీపత్యైచ
 దక్షిణతః ప్రాంచంచ తుర్వహోతారమ్ । పశ్యాదుదంచం పంచ
 హోతారమ్ । ఉత్తరతః ప్రాశ్చగ్ం వక్ష్యోతారమ్ । ఉపరిష్టా
 త్రాశ్చగ్ం శస్తహోతారమ్ । హృదయంతుజూగ్ం విపత్స్య
 శ్చ । యథావతాశం గ్రహన్ । యథావతాశం ప్రతిగ్రహన్
 లోకంస్వభాశ్చ సర్వాహస్యేతాదేవతాః ప్రీతా అభీష్టాభవన్ ॥
11. బృహస్పతే నవితరోధయేనగ్ం సగ్ం శితం చిత్సృరాగ్ం
 సగ్ం శిశాధి । వర్షయేనం మహతే భాభగాయ విశ్వదస్తే మను
 మదన్త దేవాః । బృహస్పతిర్వా అశామయత । బ్రహ్మ

వర్చసీస్వామితి । స ఏతం బృహస్పత యేతిష్యాయ వై పారం
 తరుం పయపివిరవతత్ । తతోవైస బ్రహ్మవర్చస్వ భవత్ ।
 బ్రహ్మవర్చసీహ వైభవతి ॥

12. వాచామేన్ద్రియేణావిశ వస స్తమృతూవాం వీణామిసమావ్రీతః
 వ్రీణాతు గ్రీష్మమృతూవాం వ్రీణామిసమావ్రీతః వ్రీణాతువమాన్
 ఋతూనాం వ్రీణామి తామావ్రీతః వ్రీణాన్త శరదమృతూ
 నాం వ్రీణామి సామావ్రీతః వ్రీణాతు హేమస్య శిశిరావృతూ
 నాం వ్రీణామి శామావ్రీతః వ్రీణా తా మగ్నీహేమయోరహం
 దేవ యజ్ఞయాచతుష్కర్మైన్ భూయాసమగ్నేరహం దేవభుజ్య
 ॥ యాశ్నాదో భూయాసందద్ధిః — శతాయ స్వాహేత్యాహ ।
 శతాయర్వే పురుషశ్శతవీర్యః ॥ ఆయు రేవవీర్య మవదుశ్చ ।
 సహస్రాయ స్వాహేత్యాహ । ఆయుర్వై సహస్రమ్ । ఆయు
 రేవావదుశ్చ । సర్వపైర్వై స్వాహేత్యాహ । అపరిమితమేవా
 వరుశ్చ ॥

13. యేదేవాదిభిగాథతి కృష్ణాజన మనధూనోశీమ ఏవాస్మి
 లోకాః వ్రీతా అభీష్టాభవన్తి । పూష్టః పోషణ మహ్యమ్ ।
 క్షిరాయత్నాయ శతశ్శారదాయ । శతగ్ం శర్వర్భ్య ఆయుషే
 వర్చసే । జీవాత్వై పుణ్యాదుః ।
 శతమానం భవతి శతాయః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుషేన్ద్రి
 వేన్ద్రియే ప్రతిపత్తి ॥ — అమృతేన మవర్ణ లోకే ప్రతి
 తిపతి । శతమానం భవతి శతాయః పురుష శ్శతేన్ద్రియః ।
 ఆయుషేన్ద్రియేన్ద్రియే ప్రతి తిపతి । పుష్టేవా ఏతద్దూపం ।
 యశా । తిస్సంవత్సరస్వాన్యస్పశూన్యర్థి ప్రజాయతే । బహ
 శన మాధ్యవరోహతి । పుష్ట్యామేన ప్రజననే ప్రతి తిపతి
 ఓషధయ స్సంపదనే సోమేన సహారాజా । యస్మై కరోతి
 బ్రాహ్మణ్యే సగ్ం రాజన్పారయామసి ॥ — బహుగ్న్య భిహ్వ
 త్వామై బహ్వజావికాయై బహువ్రహీ యవామై బహుమూష
 తిలాయై ॥ బహుహిరణ్యాయై బహుహాసికాయై । బహుదాస

పూరుపాయై రయిమత్తై పువ్వేమత్తై బహురాయస్సపాయై
రాజాఽస్తు ||

— పై తృకాళి: —

14. పశుమకుర్వతదార్పణం యజ్ఞమాగ్నేయంపశుమకుర్వత వైశ్వ
దేవం ప్రాతస్సవన మకుర్వత వరుణ ప్రథాసాన్యాధ్యందినగ్ం
నవనగ్ం సాకమేధాన్వితృ యజ్ఞం త్ర్యమ్బకాన్ స్తుతీయ
సవన మకుర్వత తమేషామసురాయజ్ఞమన్వవాజాగ్ం సప్తం
వాన్వవాయతే బ్రువస్సధ్వర్ధ్వార్ధవా ఇమేదేవా అభూవన్వితీ
తదధ్వరస్సాధ్వర్ధ్వం తతోదేవా అభవస్సరాసురాయ ఏవం
విద్యావోమేన యజతే భవత్యాత్మనా పరాస్య బ్రాతృవ్యో
భవతి | దేవానాంవా ఇత్త రేయజ్ఞాః | తేనవా ఏతత్పితృలోకే
చరతి | యత్పితృభ్యః కరోతి | సఈశ్వరః ప్రమేతోః | ప్రాజా
పత్య యర్చాపునరైతి | యజ్ఞోవై ప్రజాపతిః | యజ్ఞేనసహ
పునరైతి | శప్రమాయుకో భవతి | పితృలోకేనా ఏతద్యజ

మానశ్చరతి | యత్పితృభ్యః కరోతి | సఈశ్వరల ర్మమాగ్నోః
ప్రజాపతిస్త్వావైవం తత ఉన్నేతు మర్హతాత్యహం | యత్ప్రా
జాపత్య యర్చాపునరైతి | ప్రజాపతి ర్మదేవం తతఉన్నయతి |
నాత్రి మార్పతి యజమానః |

ఋగ్వేదాశీర్వాదః

ఇన్ద్రోశ్శేషాని ద్రవిణానిధేహి చిత్తిందక్షస్య సుభగత్వ మస్మే |
భోషం రయీణా మరిషీంతనూనాం స్వాద్ధ్యానంవాచస్పదివత్వ
మహ్నమ్ | ఇన్ద్రోశ్శేషాని ద్రవిణాని ద్రవిణాని | ద్రవిణాని
ధేహి | ధేహిచిత్తిం | చిత్తిందక్షస్య | దక్షస్యసుభగత్వమ్ |
సుభగత్వమస్మే | సుభగత్వమితి - సుభగత్వమ్ | అన్యేఇత్వస్మే
భోషంరయీణామ్ | రయీణా మరిషీమ్ | అరిషీంతనూనామ్ |
తనూనాం స్వాద్ధ్యానమ్ | స్వాద్ధ్యానం వాచః | వాచస్పదిన
త్వమ్ | సుదినత్వమహ్నమ్ | సుదినత్వమితి - సుదినత్వమ్ |
అహ్నోమిత్వహ్నమ్ | తతోను దేతాం ద్వంద్వమిన్ద్రేణ దేవతా

శ్మశ్మస్తే ద్వంద్వం వై మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వస్విభునం ప్రజా-
యతీప్రజాత్వై ప్రజాయతే ప్రజయాప శుభిర్య ఏవంవేద ।

16. సహస్రప్రాక్షేణశతశారదేన శతాయుషాహవిషాహోర్షమేకమ్ ।
శతం యతేతమం శరణోన యాతీన్ద్రోవిశ్వస్య దురితస్య పాశమ్ ।
శతంశత శరణోవధకమాన శ్మతం హేమనాంచ్చతమువననాన్ ।
శతహిన్దాగ్ని నవితాబృహస్పతిశ్శతాయుషా శావిశ్శేమంపున-
దాః । అహోర్షవన్ద్రా విదన్ద్రా పువరాగాః పునర్వచసర్వాజ-
సర్వస్తే చక్షు స్సర్వమాయశ్చ తేవిదమ్ । శతంశత శరణోవధ-
మాన ఇత్యపినిగమో భవతిశతమితిశతం దీక్షుకమాయుర్మరుత-
వీనావర్తయన్తి శతమేనమేవ శతాత్మానం భవతిశతమనంతం
భవతో శతమైశ్వర్యం భవతి శతమితిశతం దీక్షుకమాయుః ।
శతమనూచ్య మాయుషామనస్య శతాయుర్వైపురుష శ్మత-
వీర్యశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యైవైవం తద్వీర్య ఇంద్రియేదధాతి ।

సామ వేదాశీర్వాదః

నయేద్దైఖ్యో వృశ్చేతయ ద్వైశ్వశక్రర్మణాని । అహోతిసదసాన్య-
నేన త్రీప్రణ త్యస్తే దేవాసోవపుశ్చే చికిభతయమాశిరా-
దమృతీవా మమక్షుతః । పుమాన్పుత్రోజాయతే విస్తలేవస్వధ-
విశ్వ అరచావధతే గృహః । అశీరాయా దమృతీవా మమ-
శ్మతా మరీఘోరాయస్సచతాగ్ం సమోకసా । యఅసిచత్సం-
దుగ్ధంకుమాభ్యస హేష్టేనయామన్న మతింజహతుసః । సర్వీర్షిభి-
వీవర్యస్వజాయా వీవానః పుత్రా అత్యతాసాఅస్య । సహజాని-
ర్యస్సుమభ్యస్వమాన ఇద్ద్రాియాశిషగ్ం సహకమాభ్యదాత్ ।
అశీర్మణ్డార ముతసుప్రజాస్య మిమం దధాతు ద్రవిణగ్ం
సవర్చనమ్ । సంజయన్ డేత్రాణిసహసాహ మిన్ద్రోక్యన్యాహో
అన్య్యాగ్ం అధరాస్త్విసత్తాన్ । అశిష మేష్టేతామాశాన్య-
పూర్ణచాతే । అస్తతో నుష్టుభా । చతుష్ప్రద్యా ఏతచ్ఛ్రవః
ప్రతిష్ఠితం పర్షియై పూర్ణచాతే భవతి । అస్మిన్లోకే ప్రతిష్ఠా-

నీతి ! అస్మిన్నేపలాకే ప్రతివిమతి ! అథోవాగ్వా అనుష్టుక్ !
 వాక్యేధునమ్ ! అపారేతః ప్రజననమ్ ! ఏతస్మాద్వై మిథునా
 ద్విద్యోతమాన స్తవయన్వరతి ! రేతస్మిన్వాన్ ! ప్రజాః ప్రజ
 నయన్ ! యద్వై యజ్ఞస్య బ్రహ్మణా యుజ్యతే ! బ్రహ్మ
 ణాదై తస్యవిమోహః ! అద్భిశ్చాన్విః ! విముక్తం చా ఏతర్కహీ
 యోక్త్యం బ్రహ్మణా ! అదామైసత్పత్తీ సహప ఉపగృహ్యతే
 శాన్తైః ! అంజలౌ పూర్ణపాత్ర మానయతి ! రేతవపాన్వయం
 ప్రజాండభాతి ! ప్రజయూహీ మనుష్యహరః ! ముఖయిమృత్యు
 అనభృతస్యైవ రూపం కృత్యోత్తిష్ఠతి !
 ఇమం శోమాం ! అర్కహఃతేజః ! తావేథనేహోయి ! తాథామీవా
 సంమాహీమః ! మానీషయాహోయి ! భద్రాహీనాహాపామా
 తీర స్యాసంసతేహోయి ! అగ్నాయాసాతౌయి ! మారాయా
 హామ ! వాయు స్తవాహోయీడ ! ఆయుర్విశ్వాయుర్విశ్వం
 విశ్వమాయురశీమహి ప్రజాం త్వష్టరధినిధేహ్య స్మేతతంజేవమ
 శరణో వయన్తే ! అస్వయమమానస్యసర్వానామానశ్శీమహి !

స్వప్తి వాచక మంత్రార్థః

మహద్వ్యోనమః

స్వప్తిః :- యజమానస్య క్షేమాకాంక్షాన స్పృహపతే ఉతపసిష్ఠ
 స్యపా అభ్యర్థనా వచన విశేషా ఇతి జ్ఞాతవ్యాః ఇదం సార్వత్రిక
 ముపలక్షణం. (గద్యపాఠే)

ఇమే మంత్రాత్థా స్ఫుత్యాస్పృశలా స్సంతర్జితా భవంత శ్రీమంతో
 మహాంతో ఽనుగృహంతు ! తథా స్మృతి - వాక్పిఠిమతాం పభాస్మితా
 నాం మంత్ర బ్రాహ్మణానాం ప్రతివచనమ్ ! ఏవం సర్వత్రయోజ్యం !
 దాంపత్యాశీః !

అనయో (రేనయో) రంపత్యో శ్వేదోక్తం పరిపూర్ణ
 మాయుష్యం భూయాదితి భవంత శ్రీమంతో మహాంతో నుగృహంతు
 తథా స్మృతి ప్రతివచనం (మంత్ర బ్రాహ్మణానాం)

అనయో రూత్న జంపత్యోరనోన్యన్యనురాగాద్యన వచ్చిన్న
 భావాభివ్యక్త సంయోగాన్నిత్య సంతుష్ట పూర్ణానంద పరిపుష్ట
 గార్హస్థ్య ధర్మాచరణానక్తి ర్భూయాదితి భవంత శ్రీ...
 గృహంతు ! తథాస్తు !

అనయో (రేనయో) రంపత్యో ర్గృహస్థాశ్రమ ధర్మతత్త్వ
 నిష్ఠాగరిష్టత్వం భూయాదితి...తు ! తథాస్తు !

ఇమా దంపతీ అన్యోన్యన్యనురాగయుక్తాసాలంకారా సత్సం
 తాసంసంతుష్టాన్వృద్ధా క్తిమంతౌ - సుఖభాగినా భూయాసామితి - భవంత
 శ్రీ...తు ! తథాస్తు !

అనయో రంపత్యో ర్గృహ దేవతా బ్రాహ్మణ సాదారవింద
 యోరచంచలా భక్తి ర్భూయాదితి భవంతః...శ్రీ...తు తథాస్తు !

ఏనయో ర్దంపతో ర్జన్య నక్షత్ర జన్మరార్యవేక్షయా-నామ
నక్షత్ర నామరార్యవేక్షయా-యే యే గ్రహః అరిష్ట స్థానేషు స్థితాః
తైస్యై క్రియమాణ కరిష్యమాణ సూచిత భావితా గామి వర్తమాన
పరిష్యమాణ సర్వదుష్టారిష్ట పరిహారద్యారా సంతతశుభసాసఫలాఽ-
వాప్తి ర్భూయాదితి భవంతశ్చై... తు || తథాస్తు ||

ఏనయో ర్దంపతో ర్జన్య పే నిత్యకళ్యాణ చూతపల్ల వతోరణ
మాలా-లంకృతాదిభి శ్శోభన సరం పరాఽవాప్తి ర్భూయాదితి
శ్చై...తు తథాస్తు ||

మందాకినీ మృగమద చందనామౌడ లలాటకాయ మాన -
జటా మకుటావ నీయమాన సుధాకరః స్థాంబః పరమేశ్వరః ఏనయో
ర్దంపతో రతిశ్రేయసాం నిధయే-భూయాదితి భవంతశ్చై...తు ||
తథాస్తు ||

ఇంద్రదీప నీలాత్మల నికాశ ప్రకాశో హనుమత్ప్రతాలక్ష్యణ
భరత శత్రుఘ్న పరివార సహిత శ్చిర్రామచంద్రః అనయోరంపతో
రతి శ్రేయసాం నిధయే-భూయాదితి-భవంతశ్చై...తు || తథాస్తు ||

ఇమా దంపతీ గురుదేవతా ప్రసాదేన నిశ్చింతే-నిరుపద్రవా
నీరోగ-నిర్వ్యసన-నిత్యతుష్టా - భగవద్భక్తిభాజా భూయాస్తామితి
భవంతశ్చై...తు || తథాస్తు ||

ఇమా దంపతీ - చతుశ్రవో-ధ్యక్ష విపక్షవాయు విక్షోభిత
నికురుంబతార్య పక్షపాత కమలాక్ష శుభలక్షణోప లక్షిత పక్షనిత
లక్ష్యకటాక్షాయ నిధినిక్షేపా లక్షిత శత్రోభ భూయాస్తామితి -
భవంతశ్చై...గృహంతు || తథాస్తు ||

ఇమా బాయాపతి-వాణీహిరణ్యగర్భావివపూజ్యో-లక్ష్మీనారా
యణా విన పూర్ణానందా-కారీశంకరావిన నిత్యానపాయకా అరుంధతీ
వసిష్టావితపస్సమృద్ధానీతారామావిన సకలభోగభాగ్యవేతో-రాథా

కృష్ణావిన సఫల మనోరథా-అనసూయాశ్రీ ఇవ పాతీవత్యసత్యశాచ
పరాయణో చిరాయుష్మంతౌ ధనకనక వస్తువాహన పుత్రపౌత్రాద్యభి
వృద్ధిమంతౌ చ స్యాత్పామితి-భవంతశ్చై...గృహంతు || తథాస్తు ||

పటోరాశిర్వాడ గద్యా

అస్య పటో వేదో క్తం పరిపూర్ణ మాయుష్యం భూయాదితి
భవంతశ్చై... గృహంతు || తథాస్తు ||

అస్య పటో గురుకులవాస బ్రహ్మచర్యవ్రత కాలద్యయాఽగ్ని
కార్య సర్వవేదశాస్త్రాధ్యయన-స్వధర్మాఽచరణ-గురుశుక్రమాపాదిమ
మతి-రచంచల భూయాదితి భవంతశ్చై...గృహంతు || తథాస్తు ||

అస్య పటో గురుదేవతానుగ్రహేణ ప్రణవ శ్రద్ధా మేథా
సిద్ధిర్నితీ భవంతశ్చై...గృహంతు || తథాస్తు ||

అస్య పటో పరిపూర్ణ బ్రహ్మచర్యస్విత్యం భూయాదితి భవంత
శ్చై...గృహంతు తథాస్తు ||

అస్య పటో రనవద్య గద్య పద్య హృద్య పరవిద్యావైశారద్య
బుద్ధి ర్భూయాదితి భవంతశ్చై...తు || తథాస్తు ||

అస్య పటో శ్శమ దమ తపశ్శౌచ శాంతిజాచారవాస్తిశాన్తి
దినా నిత్యాత్మగుణ సమృద్ధి ర్భూయాదితి భవంతశ్చై...గృహంతు
తథాస్తు ||

అయం మాణవకః - వీణాకర్ణశిత ఘనఘంటా ఘణఘటారవ -
మధుర కంఠస్వరాఽదీత ఋగ్యజుర్ సామధర్మణ సంహితాపద్రక్షమ
భేద వేద వేదాంగ పాణినీయ-శాతమీయ-జైమినీయ-భాట్ట ప్రాభా
కర నిగమాంతి-శ్రోత స్మృతీపాసాగను-పురాణ శాన్య నాటకాలం
కార పరన సాహిత్యాది పతల పిద్యా మిత్రమ సంపద్యః - ఋగ్యజుః
కటుమతిశ్చ ఋగతి ర్వలుపత ర్భూయాదితి భవంతశ్చై...తథాస్తు ||

అసా బాలకః వాచస్పతిరివ ప్రతివాది సమ్యత సముద్ధరా పాణిని రివ వ్యాకరణ సూత్రకర్తా పతంజలిరివ మహాభాష్యాధివ్యవహారా వర దుచెరివ నకలకలా భావాను భావవాక్య సమాహారా మనురివ సమస్త ధర్మశాస్త్రార్థ సార వచన స్మరై - తపస్వి-తేజస్వి-యశస్వీతరస్వి-మనస్వి-బ్రహ్మపరస్వి-గురుభ క్త-శుభయు క్తః - సిర చిత్తః పురుషిత్తః - భూయాదితి భవంతశ్చిత్త...తథాస్తు ||

హితకస్యాః

అస్య సాత్వతకస్య వేదో క్తం...గృహంతు ||

అస్య సాత్వతకస్య వీక్రమమేవ వివాహాధికార యోగ్యతా ఫల సిద్ధిరస్త్వీతి భవంతశ్చిత్త...తు ||

అయం సాత్వతకః గృహస్థాః శమ స్వీకారేణ - తద్గర్భాచరణ పటురూఢిత్యా ప్రజాతం త్వనచ్చేత్తాభూయాదితి భవంతశ్చిత్త...తు ||
యదస్మిన్నముక కర్మాణి యజ్ఞచ్చిద్రం - తపశ్చిద్రం భవతి - తత్సర్వం వేద బ్రాహ్మణ్యాశీర్వాచన బలేన నిచ్చిద్రంభూయాదితిభవంత శ్చిత్త...తు ||

అయ మముక ముహూర్త సుముహూర్తో అస్తు సుముహూర్త తాతే సూర్యాగ్నినాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధి రస్త్వీతి భవంతశ్చిత్త... గృహంతు || సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు సమస్త సన్మంగలాని భవంతు ||

మంత్రం :- త్వష్టాణాయా నుజనయత్వష్టాఽస్త్వేత్వాపతిమ్ || త్వష్టా

సహస్ర నూయూగ్ంషి నీర నూయుః క్షణోతుచామ్ ||

మంత్రం :- వర్ణింతుత్వా సుమృతయా గిరోమే యాయం పాతస్యసి

భిన్నదానః

మంత్రం :- శతమాసం భవతి శతాయః పురుష శ్శతేంద్రియ అయశ్చైవేంద్రియే ప్రతివృత్తిః || ఇత్యక్షతాన్నితీచేత్ ||

తతః సువాసిసీనాం మంగళారా ర్థికేన పరిసమాప్తింకృత్వా | తదంతేతాస్తువాసిసీనోసి దంపత్యోర్వర్ణుకస్యస్మాత్తకస్యచ శిరస్యక్ష తాన్ నిషీచేత్ - తస్మిన్నవనరేసంతత శ్చీరస్తు సమస్త సన్మంగళాని భవంతు నిత్యశీరస్తు నిత్యమంగళానిభవంతు ఇతి వసిషో బ్రూయాత్ ||

హరిః ఓం తత్సత్

మాతృ పితృ యజ్ఞ పరిసమాప్తా వాః

అగ్న్య యజమానస్య (ఏమాం యజమానానాం సర్వేషాం) వేదో క్తం పరిపూర్ణ మాముష్యం భూయాదితి భవంతశ్చిత్త... తు || తథాస్తు ||

ఇతః పరం నిత్యకర్మానుష్ఠానాది మంగళ శార్య సమాచరణాధి కార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిర స్త్వీతి భవంతశ్చిత్త...తు తథాస్తు ||
(మాతృ) (పితృ) ప్రసాదేన అగ్న్య యజమాన గృహే విరం తర నిరుపద్రవత్య సిద్ధిచ్ఛారా సమస్త మంగళాఽవాప్తిరస్త్వీతిభవంత శ్చిత్త...తు || తథాస్తు || పితృ (మాతృ) ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ||

శేషాణా మాయుష్యాఽభివృద్ధిరస్తు || శతమాసం...తివృత్తిః ||

గ్రంథ పరిసమాప్తిః

||
 పర్యాప్త్య...సర్వం జయతి॥ అభిర్భిర్భదతోన ఉనమాప్య
 యయ హరిహో వర్తిమానః యదాస్తాత్పభ్యో మహిగోత్రా రుదాని
 భూయిష్టభాహో అథ తేస్యాయ॥ బహుప్రసావాదిష్టతనో మహాహనీత్॥
 ఓం శాంతి శాంతి శాంతి॥

సోమోవా ఏతస్య రాజ్యమాదత్తే॥ యోరాజానన రాజ్యవా
 సోమేనయజతే॥ దేవసువాదతాని మాపిగ్ంషిభవతి॥ ఏతావంతో
 వైదేవానాగ్ంసవా॥ తవ వాస్త్వేన వాన్ ప్రయచ్ఛంతి॥ తవనం పున
 స్పువంతే రాజ్యాయ॥ దేవసూరాజ్ఞా భవతి॥—శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

హరిః ఓం శత్రుత్



